

Вітаўт МАРТЫНЕНКА
Анато́ль МЯЛЫГУЙ

222
АЛЬБОМЫ
БЕЛАРУСКАГА
РОКУ

і ня толькі...

Праз рок-прызму'2

Менск
«БМАgroup»
2006

УДК xxxxxxxxxxxx
ББК xxxxxxxx

Kxxxx

Прадмова й прад'юсаваньне
Віталя Супрановіча

На тыльнай бачыне вокладкі —
*здымак А. Плясанова «Сустрэча сяброў» (23.08.2004): аўтары гэтае кнігі
Анатоль Мяльгуў і Вітаўт Мартыненка ля помніка І. Голубева ды А. Белага
«Сьмон Будны дыспутуе з Базыльём Цяпінскім».*

Кніга падрыхтаваная
*паводле арыгінальных артыкулаў Вітаўта Мартыненкі ды Анатоля Мяльгуя,
друкаваных у беларускай і замежнай прэсе за пэрыяд 1990-2005 гг. і ні ў чым
не паўтарае зьмест першага тома гэтых аўтараў
(«Праз рок-прызму», выдавецтва «BINiM», New York, 1989, 1-240 стар.).*

Мартыненка В., Мяльгуў А.

М 00 222 альбомы беларускага року і ня толькі... / Прадмова й прад'юсаваньне В. Супрановіча. — Мн.: «БМАgroup», 2005, — 440 с.

ISBN 000-5673-16-4

«222 альбомы беларускага року і ня толькі...» — чарговы ґрунтоўны том знакамітых беларускіх рок-журналістаў, у якім найбольш поўна адбіваецца ўся гісторыя нацыянальнай папулярнай музыкі, пададзеная ў жанры ґрунтоўных і ўдумлівых рэцэнзьяў. Дасканаласць стылістыкі мовы й папулярнасць тэмы робяць гэтую кнігу цікавай для шырокага кола чытачоў. Акрамя прыстойнай забавы для аматараў лёгкай беларускамоўнай чытанкі, кніга стане цудоўным даведачным матэрыялам для арганізатараў школьных музычных конкурсаў ды іншых імпрэзаў, для журналістаў музычнага профілю і радыё-дыджэяў.

УДК xxxxxxxxxxxx
ББК xxxxxxxx

*Прысвячаем гэтую кнігу нашым дзецям —
Альдоне Мартыненцы й Станіславу Мьяльгую,
якіх мы выхавалі, і якія разумеюць нас такімі, якімі мы ёсьць.*

Аўтары

Выдаўцы кнігі сардэчна дзякуюць Беларускай рэдакцыі Польскага радыё і асабіста спадарыні Ніне Баршчэўскай (Варшава), O.R. Cultural & Educational Foundation і асабіста спадарыні Але Орса-Романо, East European Democratic Centre і асабіста П.К., газэце «Беларус» і асабіста Марату Клакоцкаму (Нью-Ёрк), з дапамогай якіх стаўся магчымым гэты рэліз.

Дзякуем таксама нашым шчырым сябрам Фэліксу Аксёнцаву (Ванкувэр, Канада), Багдану Андрусішыну (Нью-Ёрк, ЗША).

Адмысловая падзяка менскаму кампутарнаму клубу «О'К» і Сяргею Кудраўцаву за дапамогу ў тэхнічным забеспячэнні гэтага праекту.

Аўтары выказваюць асабістую падзяку лэйблам «BMAgroup», «Каўчэг», «West records», «Limas», «Polskie nagrania» ды іншым за прадастаўленыя матэрыялы, а фірме «BelPi» — за падтрымку беларускага духу й року. Дзякуем пэрыядычным выданням «Музыкальная газета», «Ніва», «Klęk dva», «Музыкальный журнал», «Jazz-Квадрат», «Белорусский рынок», «Czasopis», «Наша слова», «Голас Радзімы», «Беларуская маладзёжная», «Студэнцкая думка», «Кинонеделя

Минска», «Советская Белоруссия», «ЛіМ», «Краязнаўчая газэта», «Народная газэта», «Народная воля», «Зьвязда», «Кніжны сьвет», «Настаўніцкая газэта», «Музыка для всех», «Чырвоная зьмена», «Знамя юности», «Переходный возраст», «Камунікат», «Бярозка», «Раніца», «Вечерний Минск», «Аншлаг», «Наша ніва» і г.д., дзе ўсё гэта пакрысе публікавалася. А галоўны thank — «Radyjo Racyja. Białystok», «Radio Polonia. Warszawa», «Swedish Broadcasting Corporation. Stockholm», «British Broadcasting Corporation. London», «Radio Zak. Krakow», «Radio City. Göteborg», «Аўта Радзё. Менск», «Radio 1. Менск», дзе ўсё гэта рэгулярна гучыць.

А яшчэ дзякуем адданаму фэну беларускага року Юрасю Мурашку за цудоўную ідэю ўдакладнення заглаўка гэтае кнігі.

Надзвычайная падзяка журналісту газэты «Белорусы и рынок» Вадзіму Александровічу за пільнасьць і захаваньне страчаных на знішчаным вінчэстэры матэрыялаў гэтае кнігі. Толькі ён цвяроза й канструктыўна адгукнуўся на просьбу выдаўцоў у інтэрнеце аб дапамозе! Дзякуй!!!

Канцэптуалісты беларускага духу

Музычных крытыкаў В. Мартыненку ды А. Мяльгуя ведаюць усе і... ня ведае ніхто. Іхняя першая кніга («Праз рок-прызму», New York, «BINiM», 1989) зрабіла такі фурор, што пра яе пісалі ня толькі на Радзіме, але й у Польшчы (аўтарытэтны музычны часопіс «Non stop»), у Чэхіі («Melodie», «Rock & Pop»), ЗША (энцыклапедычныя выданьні, газэта «Socialist Action», пэрыёдыка беларускае эміграцыі). Але дома толькі празь дзесяцігодзьдзе пачалося грунтоўнае ейнае асэнсаваньне: журналістка «Музыкальнай газеты» А. Рудніцкая («МГ» №41, 19.10.1999) нечакана зьвярнула ўвагу на ейную нэаканцэптуальнасьць, а канцэптуальнасьць аўтары ў адным з сваіх інтэрвію якраз і называлі першаштуршком да стварэньня кнігі (данесьці да ўсіх цікаўных сваю канцэпцыю асэнсаваньня сьвету музыкі). Дэвіз канцэпцыі можна назваць паводле аднаго з разьдзелаў тае першае кнігі — слухаць і разумець.

Дарэчы, жыцьцёвасьць такога падыходу даводзяць і наступныя пакаленьні выканаўцаў папулярнай музыкі. Напрыклад, гурт «V.G.S.» у сваёй

песьні «Да сонца» (зь лепшага беларускага рэп-зборніка «Пасадзіў DEAD RAPку/Rap Not Dead», 2004) гэтак наўпрост і сьцьвярджае: «Мая справа — забіць вам у вушы,/ Каб вы разумелі, а ня толькі слухалі».

І хоць на Радзіме кніга ня мела шырокага распаўсюду (увесь наклад разыйшоўся сярод мэяманаў ЗША, Канады, Вялікабрытаніі, Польшчы, Італіі, Францыі; ён мае нават свой каталёгавы нумар у буйнейшай на ўвесь сьвет бібліятэцы кангрэсу ЗША — 89-62683), для мяне не было дзіўным, што студэнты БДУКа, БДУ, Пэдунівэрсытэта ня раз пісалі свае навуковыя дасьледваньні паводле названай кнігі, бо гэта — адзіная спроба нацыянальнага аналізу сьвету музыкі. І найважнейшае: гэтым рарытэтным выданьнем могуць пахваліцца ня толькі рэдкія нашыя шчасліўчыкі-землякі, але й галоўная Нацыянальная бібліятэка Беларусі (кніга й тут мае свой сталы каталёгавы нумар — 1Ба 15880). Таму, натуральна, дапытлівыя маюць доступ. Але вось што шчыра здзівіла мяне, дык гэта інтэрнэт-інфармацыя пра абарону ва ўнівэрсытэтах

Варшавы й Беластоку навуковых працаў паводле першай кнігі Мартыненкі/Мяльгуя. Во куды яны закінулі цікавасьць да беларускага року! Але ж і там дапытлівыя знаходзяць гэты рытэт.

Зрэшты, што дзівіцца, калі прадмову да тае кнігі пісала аўтарытэтны этнамузыкаляг Мічыганскага ўнівэрсытэту Мары Паола Сурвіла, а дасьледчык з Сан-Францыска Джэры Фолы нават заявіў, прачытаўшы «Праз рок-прызму», што беларускія аўтары Мартыненка й Мяльгуй ўразлі яго выразнай аргументаванай падмацоўкай і ягоных уласных найсьмялейшых высноваў аб патэнцыйнай здольнасьці мас-культуры ўратаваць нават занядбанья нацыянальнай культуры, хоць усе зьвяртаюць увагу толькі на іхні канфлікт (гл. артыкул «Belarusian rock scene: how rock'n'roll is being used to preserve language & cultural heritage», San Francisco, №12, vol.10 за 3 сьнежня 1992).

Па шчырасьці, я й сам, абараняючы дыплём мэнаджэра ў Беларускам дзяржаўным унівэрсытэце культуры, таксама шмат у чым карыстаўся высновамі першай беларускай рок-энцыклапедыі «Праз рок-прызму». І ўжо нават падчас вучобы задумоўваўся, куды дзеліся гэтыя сапраўдныя пракоі нацыянальнага рок-руху (ніводнае з адкрыцьцяў дуэту Мартыненка/Мяльгуй у 80-х гадох не змарнавалася ў часе, ніводная выснова не пацярпела краху, а больш поўнай за кнігу «Праз рок-прызму» крыніцы матэрыялаў пра беларускі рок 80-х ніхто так і не стварыў). Але, расчараваўшыся марным пошукам аднадумцаў, якіх яны ўсё не маглі знайсці, бо значна

апырэджвалі свой час, аўтары «Праз рок-прызму» на доўгія гады цалкам пакінулі сур'ёзную журналістыку, пераканаўшыся, што найпалымянейшы радок ім, як казаў паэта, і рубля на жыцьцё не назапасіць.

У канцы 90-х я сам ня раз тэлефановаў Вітаўту Мартыненку, прапапоўваючы працягнуць цікавую працу, якая плённа паўплывала й на мяне, і на маіх калегаў музычна-выдавецкага фронту, на што ён не бяз слухнасьці заяўляў: «А ці тое каму патрэбна ў краіне, якая з захапленьнем жыве перажоўваньнем чужога гною? Мне асабіста гэта ня ў смак. Да таго ж, у мяне поўная хата рукапісаў, якія ніхто ня ймкнецца выдаваць, хоць сярод выдаўцоў ёсьць і былыя сябры, дык дзеля чаго я буду пісаць новыя?»

Пацікавіўшыся, што за рукапісы, я сам жахнуўся абсурднасьцю гэтай краіны, бо сярод іх быў нават поўны беларускі тэкст знакамітага рамана Генрыка Сянкевіча «Quo Vadis», які з камэнтарамі й прадмоваю падрыхтаваў В. Мартыненка. Былі й свае вершы, апавяданьні, якія сям-там публікаваліся, але падрыхтаваная выдавецтвам «Мастацкая літаратура» кніга «Пошукі ідыліі» (тэмпланы 1996, 1997 гадоў) так і ня выйшла... Былі і шчэ казкі, літаратурна-мастацкія рэцэнзыі, многія зь якіх, як у Гогаля, пасьпелі згарэць у топцы сыціплага катла мамчынай хаткі.

Які ж, думаю, разнастайны чалавек разьбіты бюссэнсавасьцю працы ў краіне, дзе народ згубіў ключ ад уласнай хаты (гэта словы самога Вітаўта)!

Што да Анатоля Мяльгуя, дык і ён за час «маўчаньня» падрыхтаваў і выдаў зборнік маладых паэтаў «Прыналежнасьць», напісаў шэраг асабістых

сацыяльна-гістарычных артыкулаў, але на музыку, як кажуць, забіў кол. Іх абавязкова трэба было падняць да дзейнасці!

Пераканаўшы найперш Анатоля Мяльгуя, я прыклаў свае сціплыя намаганні, і беларускі «Quo Vadis» убачыў святло, а Вітаўт нават з групай выдаўцоў быў запрошаны ў Ватыкан, атрымаў дабраславенне Папы Яна Паўла II за здзейсненую працу.

І знакаміты дуэт Мартыненка/Мяльгуй з 1999 вярнуўся ў шыхт. Я з цікавасцю чытаў іхнія новыя артыкулы ў самых розных газэтах — ад апазыцыйных («Свабода», «Наша ніва») да дзяржаўных («Советская Белоруссия», «Звязда») і нават сам больш сур'ёзна ставіўся да ўласнай выдавецкай ініцыятывы.

Добра памятаю, як уразіў гэтых крытыкаў першы кампакт-диск створанага мной лэйбла «БМАgroup», які называўся «Вольныя танцы: слухай сваё». Гэта была рызыка для мяне, бо ніхто перад тым прамысловых CD не рабіў на цалкам беларускім матэрыяле, але разам мы паставілі «на вушы» ўсю краіну пад назвай Беларусь і ня толькі, ды ад накладу CD не засталася й сьледу. Потым мы паўтарылі гэты поспех і ня раз. Народ сапраўды хацеў слухаць сваё, толькі ня ведаў, дзе яно, бо на радыё такое не гучыць. Мартыненка й Мяльгуй з уласцівай ім пераканаўчасцю давалі дзе сваё, а дзе чужое ў Беларусі. І, галоўнае, ім паверылі, што беларуская музыка пазнаецца не па штэмплі аб прапісцы ў пашпарце артыста, а паводле больш важкіх крытэраў.

Неаднаразова я звяртаўся да іх таксама па навуковае абгрунтаванне выданняў «БМАgroup» і ма-

гу сьцьвердзіць, што іхнія прадмовы стваралі дадатковую прывабную рысу нашым праектам. Іх уважліва чыталі спажывыцы нашае прадукцыі ў Менску, Мазыры, Кіеве, Варшаве, Лёс-Анжэлесе, Бэрліне, Стакгольме... Водгукі прыходзілі адусюль, нашымі дыскамі зацікавілася Швэдзкае радыё, амэрыканскі лэйбл «Vendluss»...

Калі Анатоль зь Вітаўтам паведмілі мне, што «Праз рок-прызму'2» ўжо ў стады завяршэння, я ня мог нават уявіць, што гэта будзе, бо ўвесь час гэтыя журналісты былі актыўна занятыя на нашых мерапрыемствах, пішучы пра амаль усе беларускія канцэрты. Ubачыўшы ў новай кнізе добра знаёмыя мне артыкулы, я ўсё ж упершыню адчуў іхнюю канцэпттуальную моц, вабнасьць самой структуры кнігі, зграбны й бездакорны стыль... Яны нібыта загадзя пісалі цэльны прадукт, канцэпттуальную кнігу, вольна толькі як туды ўпісваліся нават плянаваныя мной, а ня імі, выданні? Да гэтага часу застаецца загадкай. Тым больш, што яны ў сваёй прафэсійнай дзейнасці заўсёды не спыняліся толькі на беларускай тэматыцы: Анатоль як аспірант-філёзаф Белдзяржуніверсытэту супрацоўнічаў яшчэ й у навуковых выданнях, вёў актыўнае ліставанне зь калектыўнай музыкамі розных краінаў — Эстонцам Свэнам Грунбэргам («Hingus»), Летувісам Гедрусам Куправічусам («Argo»), які потым быў міністрам культуры Літвы ва ўрадзе Ландсбэргіса, Расейцам Аляксандрам Сіткавецкім («Автограф»), а Вітаўт публікаваў і свае падарожныя нататкі з вандровак у Швэдыю, Нямеччыну, Канаду, Польшчу, Італію, ня мала сваіх перакладаў з замежнай прэсы пра сусветную музыку, аса-

біста сустракаўся з Робэртаў Плян-там («Led Zeppelin»), Малгажатай Астроўскай («Lombard»), Ласла Пастарам («Neoton familia»), Габарам Прэсарам («Locomotiv GT»), Эркі-Свэнам Цюйрам («In Spe»)… Тым ня менш, праца над кнігай ніколі ў іх не адыходзіла на другі плян.

Мяркую й чытачы, пазнаёміўшыся з гэтым амаль мастацкім творам, здолеюць ня толькі адчуць гісторыю беларускага року, але й зірнуць у будучыню гэтае плыні. Праўда, ня буду сьцьвярджаць, што кніга ўсеахопная: няма, напрыклад, некаторых бардаўскіх альбомаў фірмы «Каўчэг», выразна няпоўная дыскаграфія гуртоў «Žugimont VAZA», «Uis», «Крама», зусім не прадстаўлена славуата гомельская мэтал-зорка «Gods Tower» (за выключэньнем трыб'юта калектыву), знакамітыя поп-выканаўцы Беларусі «Верасы» ды «Сябры». Але заўважце, што гэта — ня вынік працы дасьледчыцкага інстытуту, фінансаванага міністэрствам культуры, а плён шырокіх асабістых зацікаўленьняў двух таленавітых аўтараў: нешта яны самі куплялі ў музычных крамах (тут і за мяжой), нешта ім прэзэнтавалі выдаўцы й музыкі. Толькі ўсё гэта відавочна пільна прасейвалася крозь іхнюю прарочую канцэпцыю. Бо дакладна памятаю, напрыклад, вострую рэцэнзыю кагосьці зь іх пра нейкі альбом гурта «J_Morc» у газэце «Голас Радзімы», а ў кнізе яе ня-

ма. Мо, таксама ня ўпісваецца ў кантэкст нашай культуры, як яны любяць паўтараць пры рабоце над дыскамі ў структуры «БМАgroup»? Хоць асабіста я мяркую, што з сучасных модных гуртоў акурат «J_Morc» рухаецца ў правільным накірунку, і беларускі кантэкст іхняе творчасці мае тэндэнцыю паглыбляцца.

А яшчэ што моцна ўразіла — гэта спрэсаванасьць часу, якую я адчуў, чытаючы ў абодвух кнігах аўтарскія прысьвячэньні. «Праз рок-прызму» яны прысьвячаюць «нашым маці, якія выхавалі нас і разумеюць такімі, якімі мы ёсьць», а прысьвячэньне новай кнігі — перад вамі. Між кнігамі — ўсяго 15 гадоў прайшло. Вось калі разумееш нават Божае трыадзінства: мы, нашыя дзеці й нашыя бацькі — гэта адно цэлае, зьяднанае адзіным духам. І дух гэты мацуе стрыжань любай культуры — Слова Ойчае. Як піша Папа Ян Павал II ў сваім «Рымскім трышціху»: «Сусьвет узнік з Слова і да Слова вяртаецца». Яны даўно былі перакананыя ў гэтым і невыпадкова адзін з гэтых рок-журналістаў у год выданьня таго «...Трышціху» трапіў на аўдыенцыю да самога Папы. Але гэта ўжо больш патаемныя, падсьвядомыя ўплывы, якімі заўсёды прасякнуты творы славуатага журналісцкага дуэту Мартыненка/Мяльгуй.

Віталь СУПРАНОВІЧ, кіраўнік моладзевай суполкі «Беларуская Музычная Альтэрнатыва» («БМАgroup») пры Таварыстве беларускай мовы імя Ф.Скарыны

Сэрыйныя выданьні

ВОЛЬНЫЯ ТАНЦЫ

слухай сваё

1999, БМАgroup



У савецкі час беларускі музычны рынак быў цалкам залежны ад Масквы й маскоўскай фірмы «Мелодия», але на 416 старонках ейнага каталёгу (Масква, выдавецтва «Периодика», 1982) Беларусь займала толькі... паўтары старонкі, дзе папулярная музыка ўключала ўсяго тры дазвольныя пункты — «Песьняры», «Верасы», «Сябры», а беларускамоўныя песьні ў каталёгу ўпісваліся ўвогуле ў пару радкоў. Сталічны Дом грампляс-

тынак, натуральна, ператвараўся ў татальнага распаўсюдніка чужацтва на Беларусі. Цяпер сытуацыя істотна змянілася, сьведчаньне чаму сама гэтая кніга.

Сотні беларускіх навінак штогод зьяўляецца на касэтах, выданных лэйбламi «Каўчэг», «Limas», «Ton records», «West records», «Bulba records», «Prynamsi records», «Metal records»... Але найбольш уражае дзейнасьць «БМАgroup» на гэтай ніве. Названы лэйбл стаў і піянерам масавых сэрыйных выданьняў беларускай папулярнай музыкі на сур'ёзных сучасных носьбітах — CD.

Пачаткам першай сэрыі акурат і стаў зборны альбом зорак беларускага року пад красамоўнай назвай «Вольныя танцы: слухай сваё», які, да ўсяго іншага, прадэманстраваў і ўзорную выдавецкую культуру: поўны спэктар сыходных рэквізытаў (каталёгавыя й вытворчыя нумары, знакі іфры ды ©, інфармацыйны буклет, стылёвая знешняя аздоба)... А яшчэ ж якая музыка!

Цьвіком гэтай праграмы сталі, бадай, супэргіты прызнаных лідэраў

нацыянальнай рок-сцэны: «N.R.M.» («Песні пра каханьне», «Песня падземных жыхароў»), «Крама» («Гомельскі вальс»), «Мясцовы час» («Пра любоў»), Кася Камоцкая («Белая лебедзь», «Трамвай»), «Ulis» («Танцы на даху»), «Neuro Dubel» («Belarus Über Alles»), «Камэлот» («Дудар»). І хоць большасцю гэта трэкі з ранейшых альбомаў названых артыстаў, але ўпершыню яны выйшлі ў сьвет на выскатэражных фірмовых кампакт-дысках. Да таго ж, апошні з названых гуртоў для касэтнага варыянту альбома падрыхтаваў іншую кампазыцыю — «Пагоня», якой не было нават у славурым альбоме «Ў краіне талераў» (1995). Акрамя таго на касэце дэбютаваў цікавы гурт альтэрнатыўнага року «Млын» з кампазыцыяй «Хмары» (потым знойдзем лідэра гэтага калектыву Андрэя Карповіча ў новым гурце «Parason»).

Найбольш прыкметным дэбютам CD-вэрсыі альбома стаўся, бадай, менскі гурт «Exist» («Памыліўся»), які адразу запрасілі ў тым жа 1999-м годзе на юбілейны X фэстываль «БАСовішча» ў Польшчу, дзе ён і стаў гадоўным лаўрэатам.

Знойдуць сваіх куміраў у гэтай разнастайнай кампіляцыі й прыхільнікі этна-тэхна музыкі. І калі «Палац» зноў прадстаўлены знакамітым альбомным трэкам «Ночы», дык «Kriwi» істотна перапрацавалі для dj-патрэбаў свой славуты гіт «Агу, вясна». Тое ж зрабіла зь песняй «Сонейка» і каманда «Postscriptum».

Асаблівым дьямантам альбому стаў новы трэк «Мясцовага часу». Пяць гадоў маўчаў гэты калектыў, але ж на дыск трапіў не з стар'ём, а з татальным сьвежаком, які толькі на-

прыканцы года выйшаў у альбоме «Халі-Галі». Як узрадаваў шматлікіх фанатаў знаёмы незвычайны фальцэт Алеся Кузьміна, хоць быў ён ужо ў антуражы ня звыклага абцяжаранага рытм-энд-блюзу, а ледзь ці не клясычнага гэві-мэтэл-року!

Парадавалі прыхільнікаў жорсткіх рытмаў і беларускія панк-рокеры — знакаміты менскі «Žygomont VAZA» («Alarm!») ды імклівыя навічкі з Гародні «Deviation» («На барыкадах»).

Дарэчы, навічкі бываюць розныя. Калі «Склеп» зь песняй «Мая мінуўшчына» дэманстраваў толькі сур'ёзнасьць сваіх намаганьняў, якія потым так і ня спраўдзіліся, дык «Deviation» і «Exist» выявілі старт важкіх патэнцыялаў, якія выліліся потым і ў цікавыя зарубежныя рэлізы, і ў перамогі на фэстывалях, і ў канцэрты на салідных эўрапейскіх пляцоўках. А для тых, хто не прызнае касэтнага фармату для сваіх улюбёнцаў, прыемна будзе да французскага кампакт-дыску «Deviation» дадаць яшчэ адзін CD-трэк з славутага MC-альбома «X... вам, або таталітарызм ня пройдзе» («BMAgroup», 1998).

Сымптаматычна, што дыск ня толькі адкрыў публіцы новыя імёны, але й па сутнасці назваў будучыя адкрыцьці для «БАСовішча», бо ў 99-м да названых прызёраў трэба дадаць яшчэ паган-блэкавы «Зьніч», які зарээстрадаваўся тут з удалай візытоўкай «Язычнік я». Гэты дынамічны творчы калектыў, як потым сталася, апраўдаў найбольш мройныя надзеі беларускага экстрэмальнага хаўрусу, дзясянуўшы сапраўды прафэсійных вяршыняў шоў-бізнэсу.

ВОЛЬНЫЯ ТАНЦЫ

новая альтэрнатыва

2000, **БМАgroup**



Публіка прыняла сэрыю CD «Вольныя танцы» настолькі жвава, што ўжо праз год першае выданьне стала дыскаграфічнай рэдкасьцю. Такім чынам, наступны выпуск сэрыі («Вольныя танцы: новая альтэрнатыва») вырашана было тыражаваць у паўтары разы большым накладам, але й гэты праект з удзелам тых жа супэрзорак («N.R.M.», «Kriwi», «Палац», «Ulis», «Новае неба») ды новых улюбёнцаў публікі («Юр'я», R.F. «Braha», «Exist», «Нарру Face») даў падобныя вынікі. Стала выразна зразумелым, што свае беларускія супэр-гіты, свая танцавальная й рок-музыка, свой шоў-бізнэс патрэбны Беларусам. Цікава, што менавіта пасья посьпеху «Вольных танцаў» канкуруючая фірма «Каўчэг» кардынальна «завязвае» з нарэзкай самаробных CD-R і выпускае фірмовыя тыражы шэрагу цікавых альбомаў тых жа гуртоў («Новае неба», «Ulis», «Kriwi», «Палац»).

Але менавіта лэйбл «БМАgroup» імпатна набываў імідж сьмелага экспэрымэнтатара і «ў дошку свайго» для

тых, хто шукае роднай мовы ў дынамічных, вострасучасных песьнях. За год ён падрыхтаваў другі прафэсійны топ-выпуск найсучасьнейшых нацыянальных куміраў і паспяхова правёў шумную прэзэнтацыю яго ў прэстыжнай канцэртнай залі «Менск». Прэса пісала тады: «Што найбольш уразіла, публікі сабралася разы ў тры болей, чым на нядаўна праведзены тут жа канцэрт раскручанай расейскай зоркі Вячаслава Бутусава» («НГ» №110 за 07.06.2000).

Мяркую, сёньня ўжо відавочна: гандлёвая марка «Вольныя танцы» больш важная для маладых Беларусаў, чым колісь які-небудзь «Наутилус Помпилиус» з-за бліжняга бугра. Дык што ж такое «Вольныя танцы-2» і ў чым сакрэт такой імклівай раскруткі брэнда?

Часопіс «Студэнцкая думка» (№5 за травень 2000) пісаў: «Прадстаўленыя тут каманды — даўно вядомыя ўсім імёны. Бадай, найбольш ідэальны трэк-сьпіс сучаснай беларускай поп-музыкі хіба толькі на пару пунктаў адрозьніваўся б ад сьпісу трэкаў гэтага альбому». І з гэтым цяжка не пагадзіцца: тут ёсьць ня проста ўлюбёнцы публікі, але й самыя найноўшыя на той час кампазыцыйны гуртоў «Ulis» («Чаму?»), «N.R.M.» («Мая мэнтальнасьць»), «Kriwi» («Царкоўка»), «Палац» («Заенка»), «Neuro Dubel» («Звездочки»). Да таго ж апаратыўна ўпісаліся на кампакт і новыя зоркі, якія тады прыцягнулі да сябе ўвагу нечаканым узьлётам.

Напрыклад, гурт «Юр'я» зь песьняй «Агу, вясна». Дакладней, зь ейным новым варыянтам, зусім не падобным на тое, што прапанавалі за год перад тым «Kriwi». Неўзабаве гэ-

ты калектыў яшчэ болей раскрыўся ў паўнафарматным сваім альбоме «Вэсначуха», якім скарыў ня толькі Беларусь, але й сур'ёзных замежных выдаўцоў.

І хоць поспехі менскіх «Лявонаў» ды беластоцкай R.F. «Врага» ня мелі потым гэткага ўдалага працягу, іхнія песьні «Дайнова» і «Я» таксама можна залічыць да прыемных адкрыццяў зборніка. Тым больш, што для вельмі многіх тутэйшых аўтахтонаў яшчэ было дзіўным і незразумелым існаваньне якаснага беларускага року ў Польшчы: маўляў, нашошта ім наша мова, якую мы самі забылі. А такія думкі ўжо самі па сабе зьяўляюцца падставай для рэвалюцыі самасьвядомасьці.

Вышэйзгаданы факт толькі пацвярджае высновы расейскай газэты «Комсомольская правда», якая ў той час звярнула ўвагу на нястомны пошук кампаніяй «БМАgroup» новых і перспэктывных зорак беларускай рок-сцэны. Тут, як бачым, і старыя знаёмыя прапануюць заўсёды нешта новае (нават вядомы супэр-гіт «Котка» ад гурта «Новае неба» цяжка пазнаць у новай вэрсыі), дык жа й нечуванья дагэтуль імёны становяцца ўпоруваньне зь лідэрамі: маладэчанскі «Нарру Фасе» (у зборнік трапіла ягоная кампазыцыя «Сэнс» у рытмах моднага тады гранджу), менскі гурт «Безь білету», якому акурат зьмешчаная тут прыфалькаваная hard-кампазыцыя «Пад яліною» прынесла на бліжэйшай «Рок-Каранацыі» званьне «Адкрыццё году». А адкрыццё юбілейнага Х рок-фэстывалю «БАСовішча» гурт «Exist» прывёз з польскіх студыяў на гэты зборнік новую песьню «Сам-насам», якая ня проста ўпрыгожыла «Новую альтэрнатыву», але й

захавала рэдкія фанаграфічныя эпізоды зьніклай у імклівых вірах шоў-бізнэсу легенды.

Трапіла на зборнік і ўласнае адкрыццё «БМАgroup», якім яны ўдала вырашылі распачаць зборнік — менскі гурт «Long Play», які на прапанову прад'юсэраў праекту Сяржук Сахаравы ды Віталія Супрановіча зрабіў кавэр знакамітага шлягера брытанскай каманды 60-х «The Troggs» — «Wild Thing». Гэты рытм-энд-блюзавы гіт напісаў для Ангельцаў у 1965 годзе Амэрыканец Чып Тэйлар, а Беларусы ў 2000-м уставілі туды яшчэ пару знакамітых мэлэдыяў айчыннай фольк-зоркі «Сьвята» 1988 году («Цячэ вада ў ярок» ды «Мае вочы чорныя»)… Атрымалася арыгінальна. Так што кампазыцыя не саступае шлягерам прызнаных куміраў альбому. Невыпадкова выдаўцы сьмела заявілі на вокладцы ягонага буклета: «Калі ты слухаш «Новую альтэрнатыву», ты выбіраў правільную музыку».

«Бязрозка» №4, красавік, 2001, Менск, В.М.

ВОЛЬНЫЯ ТАНЦЫ

альтэрнатыва_BY

2001, БМАgroup



Не прайшло й трох гадоў з таго ча-

су, як мы прадстаўлялі на сваіх старонках («Звязда» ад 31.08.1999) першы выпуск сэрвіі кампакт-дыскаў «Вольныя танцы: слухай сваё!», якую пачала выдаваць моладзевая суполка «БМАgroup», а гэтыя дыскі з'явіліся добрай падставай для знаёмства зь лепшымі ўзорамі беларускай рок-музыкі. За першым быў і другі выпуск. І вось «БМАgroup» прадстаўляе аматарам беларускай рок-музыкі яшчэ адну сваю ініцыятыву — чарговую кампіляцыю творчасці беларускіх гуртоў «Вольныя танцы: альтэрнатыва_by».

Першыя ўражаньні, кажуць, найбольш трывалыя, і яны падказваюць слухачам і крытыкам: складальнікі гэтага выпуску, відаць, пагналіся за «сіняй птушкай» камэрцыйнага поспеху. Ну чаго варта, напрыклад, танцавальная вэрсія гіта «Катлет-матлет», зробленая паводле «Рок-каралёў-2000» гурта «N.R.M.», квазы-фальклёр берасцейскага «Сада» ці скандальны рэфрэн песьні «Забі Амэрыканца» гурта «Neuro Dubel»?

Увогуле ж, дыск «Вольныя танцы: альтэрнатыва_by» падобны на лятарэю, у якой удзельнічалі й вядомыя, і маладыя беларускія гурты. Свой шчаслівы квіток з грандаў айчыннай рок-сцэны выцягнулі, бадай, толькі «Kriwi»: іх цудоўная песня «Ганначка» стала на узровень лепшых твораў з рэпэртуару гурта...

На жаль, не вылучаюцца навізнай і арыгінальнасцю творы папулярнейшых беларускіх гуртоў — «Крамы», «Уліца», «N.R.M.»... І ў гэтым бачыцца асноўная хіба выдаўцоў кампакт-дыска. Яна відавочна зьнізіла мастацкі й выканаўчы ўзровень навінкі. Ня надта ўдалы квіток у творчай лятарэі пад назвай «Вольныя танцы: альтэр-

натыва_by» выцягнулі гурты «Акруга вольнага мастацтва» (Магілёў), «Postscriptum», «Zet». Галоўная хіба іхніх кампазыцыяў на дыску ў тым, што яны не пакідаюць нават паловы тых уражаньняў, якія музыкі ствараюць на канцэртах. Няма на дыску ні акустычнага аб'ёму, які уласцівы, напрыклад, «Акрузе вольнага мастацтва», ні драйва power, які характэрны творчасці гуртоў «Zet» і «Postscriptum».

На шчасьце, асноўны выйгрыш гэтай сымбалічна-уяўнай лятарэі выпаў на долю маладых беларускіх музыкаў, у прыватнасці, гурта «Impatt». Менавіта гэты гурт і ягоныя салісткі Дана Жвалік і Вольга Варыкіш сталі сэнсацыйны дыску і прэзэнтацыі, што тады ж адбылася ў адным зь менскіх клубаў. «Impatt» — гэта сплаў маладосці й выканаўчага майстэрства, модных музычных плыняў і выдатных беларускіх тэкстаў.

Ёсць на дыску й цікавыя сюрпрызы. Маем на ўвазе саркастычны гіт беластоцкага гурта «The Dzviery» «Чайніч'ОК». Ягоная простая мэлэдыя ўрэзваецца ў памяць і прымушае зноў вяртацца да гэтага цікавага твора. Малады гарадзенскі гурт «Айша» прадстаўляе кампазыцыю на верш свайго земляка паэты Ю. Гуменюка «Ёкагама», а знакаміты фолк-рокавы калектыў «Ug'ia» — электронную вэрсію кампазыцыі «Зэлен дубочак» з альбому «Вэсначуха». Аўтарам аранжыроўкі да гэтага рэмікса зьяўляецца вядомы андэрграўндны музыка й кампазытар Крыстофэр М. Ihiho. Будзем спадзявацца, што гэты вопыт надасць упэўненасці Крыстофэру ў нацыянальным музычным рэчышчы — у працы зь беларускім фальклёрам.

Эмацыйнай кодай дыску стаў гіт гурта «Безь білету» пад красамоўнай назвай «Мая краіна — Беларусь!» — музычны адказ тым, хто вінаваціць нашую моладзь у непавазе да нацыянальных каранёў, у нежаданні звяртацца да нацыянальных музычных традыцыяў.

Але, безумоўна, уладальнікамі асноўнага джэк-поту пад назвай «кампакт-дыск «Вольныя танцы: альтэрнатыва_by» будучы слухачы, якія набудуць навінку: дыск дорыць шмат музычных уражаньняў, новых імёнаў, якія хутка, мы упэўненыя, будучы значаць асаблівасьці й накіраванасьць беларускамоўнай рок-музыкі.

«Зьвязда» №98-99, 18.05.2001, Менск, А.М.

Міхась ЗАБЭЙДА-СУМІЦКІ

Ластаўкі ў стрэсе

2000, *BMAgroup*



Упершыню пра распачацьцё сэрыі «Беларускі музычны архіў» айчынная грамадзкасьць мэляманаў пачула на ўрачыстай вечарыне, прысьвечанай 100-годзьдзю з дня нараджэньня выдатнага беларускага сьпевака Міхася Забэйды-Суміцкага, якая 14 чэрвеня 2000 года прайшла ў Беларускам доме дружбы з замежнымі краінамі. З вус-

наў опэрнай зоркі нашага часу Віктара Скоробагатава прагучала тады доўгачаканая вестка аб цікавым праекце «BMAgroup» (Беларуская Музычная Альтэрнатыва).

Прызнацца, у гэта нават ня ўсім верылася: з аднаго боку, імя сьпевака ведалі ўсюды — у Італіі, Кітаі, ЗША, Польшчы, Чэхіі, дзе выдаваліся ягоныя кружэлкі, існавала літаратура пра яго — але не на Радзіме, дзе нават касэтак ніхто ніколі не выдаваў; з другога боку, «BMAgroup» хоць і праславілася сваім музычным даробкам на беларускай ніве, але да шэдэўраў клясычнага выканаўчага майстэрства маладому лэйблу замінала падыйсьці звычайная канкурэнцыя нелегальнага рынку, які дыктуе спракія ўмовы выжываньня толькі ў сфэры мас-культуўскай арыентацыі.

І ўсё ж тыя словы спраўдзіліся вельмі хутка, у тым жа юбілейным для Забэйды-Суміцкага годзе. Тыраж выйшаў у фармаце элігантных фірмовых кампакт-дыскаў і касэтаў. І гэта была ня проста банальная копія якогасьці з замежных выданьняў, а пільная натхнёная праца дасьціпных гукарэжысэраў, рэдактараў, гісторыкаў, архівістаў, прыватных калекцыянэраў. Сёньня гэты дыск — у шэрагу фанграфічных рарытэтаў, бо тыраж разыйшоўся татальна.

Трэба сказаць, што выданьне адразу вылучылася на айчынным музычным рынку сваёй якасьцю сярод пануючага тут чужацкага нелегалу: у буклеце зьмешчана ґрунтоўная біяграфія выдатнага опэрнага тэнара, важкі сьпіс літаратуры пра яго (прычым вельмі шырокага геаграфічнага спектру — тут і Менск, і Беласток, і Кльўлэнд, і Таронта). Ня менш

стракатая таксама й «Выбраная дыскаграфія М. Забэйдзі-Суміцкага», якая ахоплівае выданні з Бэрліну, Варшавы, Таронта, Лёндану, Мадрыду. Дзякуючы багацьцю перагорнутых матэрыялаў, выдаўцам удалося скампанаваць тэматычна й настраёва прадуманы альбом, назву якому даў радок зь вядомай народнай песьні «Конь бяжыць, зямля дрыжыць»:

*Любіліся-кахаліся, як ластаўкі ў
стрэсе,*

*А цяпер мы растанемся, як ягадкі
ў лесе.*

Трэба думаць, мы ўжо болей не растанемся з такім багатым духовым скарбам, які па волі лёсу быў аддалены ад роднай зямлі шматлікімі межамі (падрабязны роспавед пра гэта — у тым самым буклеце). Цяпер гэтыя песьні сабраныя разам, як, сапраўды, ластаўкі ў стрэсе, каб радаваць бліскучым талентам выкананьня тых, хто й на Радзіме чакаў сваю зорку прэстыжнейшых опэрных сцэнаў сьвету — мілянскай «La Scala», Пражскага Нацыянальнага тэатру, Харбінскай ды Бэрлінскай оперы...

Дарэчы, на сёньняшні дзень гэта найбольш поўны збор Забэйдавай спадчыны: 31 твор, дзе дзьве трэці складаюць народныя песьні, а трэць — раманы знакамітых кампазытараў (Р. Пукст, К. Галкоўскі, М. Аладаў ды інш.) на вершы беларускіх паэтаў (Я. Купала, М. Багдановіч, П. Трус і г.д.); 74 хвіліны дыхтоўных сыпеваў у акампаніямэньце лёнданскай аркестры «Odeon» пад кіраўніцтвам Дж. Герта, варшаўскае аркестры Эдварда Цюкшы, чэшскага піяніста А. Голечка ды інш.

У буклеце пададзены й фотарэпрадукцыі шэрагу замежных выданьняў беларускага сыпевака. І хоць асабіста я

пільна збіраю беларускую дыскаграфію яшчэ на вінылавых кружэлках, маючы многія зь іх, усё ж знайшоў у гэтым, як пазначана ў падзагалюўку, «зборы рарытэтаў» і цалкам нечаканы для мяне рарытэт — трэк 27.

Рэч у тым, што калі, напрыклад, песьня «Малады дубочак» вядомая ў запісах Забэйдзі-Суміцкага і з ангельскай, і з польскай аркестрай, «Ляціць сарока» — з чэшскай ды канадзійскай, дык вось песьню «Сваток» я не знайшоў у аніводным зь вядомых мне збораў. І толькі згаданьня ў прадмове ўспаміны знакамітага эмігранцкага дзеяча Аўгена Калубовіча (гл. кнігу «Крокі гісторыі», Мн., «Мастацкая літаратура», 1993, стар. 163) утрымліваюць факт, што ў студзені 1945 году ў студыі Бэрлінскага радыё гэтую песьню М. Забэйдзі-Суміцкі запісаў з самім М. Куліковічам-Шчагловым (фартэпіяна). Вайна завяршалася, але для беларускіх геніяў сцэны ейнае злое рэха адгукалася яшчэ некалькі дзесяцігодзьдзяў. Затое ў канцы XX стагодзьдзя з дапамогай найноўшых лічбавых тэхналёгіяў гэтыя рарытэтныя запісы загучалі зноў чыста, сьвежа, бліскуча, як і ў гады іхняе маладосьці. І гэтае выданьне — ня толькі ґрунтоўны агляд беларускай песьні, але й жывы падручнік дасканалай беларускай мовы. Адно праблема: з часу выданьня гэты, як пазначана ў падзагалюўку, CD-збор рарытэтаў пасьпеў і сам стаць рарытэтам, але ёсьць надзея, што неўзабаве будзе падрыхтавана новая калекцыя сыпеваў славутага беларускага тэнара.

*«Настаўніцкая газета» №108,
17.10.2000, Менск, В.М.*

Сяржук СОКАЛАЎ-ВОЮШ

Нефармальны
Беларус

2001, БМАgroup



Гэтага «Нефармальнага Беларуса» з захапленнем сустрэлі істыя калекцыянеры, якія ў сваіх зборах пасяля CD «Ластаўкі ў стрэсе» Міхася Забэйды-Суміцкага выявілі сур'езнае памкненьне выдавецкага лэйбла «БМАgroup» стварыць грунтоўную, разнастайную сэрыю беларускіх фанграфічных рэдкасьцяў розных часоў.

І сапраўды, нягледзячы на розныя жанры музыкі (опэрныя сьпевы, бардаўская песьня, харавое дырыгаваньне, рок-музыка), дыскі сэрыі «Беларускі музычны архіў» трывала зьяднаныя адзіным стылем мастацкай аздобы й навукова-тэарэтычнага абгрунтаваньня (аналітычныя артыкулы ў буклеце выданьня, ёмістыя сьпісы дыскаграфіі ды бібліяграфіі, фотаілюстрацыі...)

Бібліяграфія літаратуры пра барда Сяржук Сокалава-Воюша ахоплівае найшырэйшы спэктар выданьняў ня толькі Беларусі, але й Польшчы, ЗША. Датаваньня яны пераважна другой па-

ловай 1980-х гадоў — пачаткам 90-х. Зрэшты, пачынаў Сяржук яшчэ раней, у самым пачатку 80-х, у родным Наваполацку, але ні публікацый пра яго, ні тым больш дыскаў савецкая сыстэма не дапускала. Дый як магла дапусціць, калі гэты насамрэч неформальны (несавецкі) Беларус бачыў усе ейныя хібы літаральна наскрозь:

*Памяці промні ў савецкай імперыі
зла*

*Нашы шляхі асьвятлялі з сівых
курганюў.*

Гэта радкі зь песьні, сама назва якой выклікала дрыжыкі ў апалыгэтаў таталітарнага прэсынгу — «Жыве Беларусь!». І хоць С. Сокалава-Воюшу не прадастаўлялі ў той час ані канцэртных пляцовак, ані студый, ён яшчэ тады, у 80-х гадох мінулага стагодзьдзя, знаходзіў тысячы сваіх прыхільнікаў ва ўсіх кутках Беларусі й нават далёка за ейнымі межамі: у Польшчы й Югаславіі выходзілі артыкулы, дзе згадвалася хоць бы імя новаўвучанага песеннага трыбуна, а ў ЗША публікаваліся на кружэлках ягоныя песьні (праўда, у выкананьні іншых артыстаў).

Дзіўная рэч, але гэты ўнікальны рэліз сэрыі «Беларускі музычны архіў» стаўся й першым афіцыйным альбомам барда на Радзіме. Але складаецца гэты альбом аж з трох колісь знакамітых самаробных магнітаальбомаў, якімі ў 80-я гады поўнілася кожная беларуская хата: «Песьні касінэраў», «Публіцыстыка й сатыра», «Сяброўская скарбонка».

«Песьні касінэраў» упершыню апублікаваньня тут поўнасьцю, а вось «Сяброўская скарбонка» (дзе бард сьпявае не свае песьні, а чужыя) абмежавалася, на жаль, толькі двума прыкладамі. Праўда, знакамітымі й

сымбалічнымі: «Які ж я Беларусь?» Зьміцера Сідаровіча ды «Стары дом» Алега Паўлёнка. Але ж за бортам гэтага выбару засталіся й беларусізаваны У. Высоцкі («Вяршыні», «Усё было»), і беларусізаваныя «Поющие сердца» («Птушка шчасьця») — савецкія куміры 1970-80-х.

Затое колькі неверагодных адкрыццяў, нечаканых нават для найбольш пільных даследчыкаў, нясе менавіта гэтае выданьне «Нефармальнага Беларуса». Прэса засьведчыла, што, завітаўшы з эмігранцкіх бадзянняў (ЗША, Нямецчына, Чэхія) на прэзэнтацыю ў Менск (на якой, дарэчы, быў поўны фурор), сам Сяжук здзіўляўся, дзе выдаўцы знайшлі нават якасны запіс песьні «Ходзяць чуткі», ды яшчэ поўны тэкст зьмясьцілі ў буклетце (праўда, радок «Пінскерман ці Цітаян» трэба чытаць «Пінскер, Майман ці Даян»). А песьня гэтая — трапны фэльетон наконт праблемы бытавога антысэмітызму, распаўсюджанага пры Саветах, дзе Сялямон Майман, Мошэ Даян і Лявон Пінскер — вядомыя ў сьвеце жыдоўскія дзеячы культуры, мастацтва, палітыкі, якімі магла б ганарыцца менавіта Беларусь, іхняя Радзіма-маці, а яна... Зрэшты, слухайце песьню.

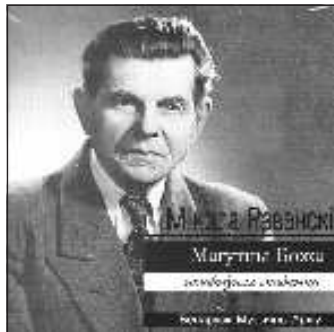
Сярод новаадкрытых песень старога архіву слухач знойдзе тут яшчэ й вясэлыя прыколы «Пазаўчора на вакзале», «Сьпі, маё дзіцятка», поўную вэрсыю папулярнай «Беларускай школы» й знакаміты «Аksamітны вечар» у аўтарскай вэрсыі. А ўсяго — 32 песьні.

«Ніва» №20, 19.05.2002, Białystok, B.M.

Мікола РАВЕНСКИ

Магутны Божа

2001, БМАgroup



Здавалася б, у 115-гадовы юбілей вядомага беларускага кампазытара-эмігранта Міколы Равенскага, які скончыў свой жыцьцёвы шлях у Бэльгіі, чакаць большага ад дзяржавы, чымсьці зьяўленьне грунтоўнага артыкула ў «Энцыкляпэдыі гісторыі Беларусі», у наш час не даводзіцца. Так яно й атрымалася, і за гэта вялікі дзякуй энцыкляпэдыстам! І ўсё ж, зноў уся астатняя праца па ўшанаваньню выдатнага творцы (і да гэтага трэба прызвычайвацца) легла на плечы грамадзкіх структураў ды арганізацыяў, якія выявілі сваю здатнасьць самаарганізоўвацца ў дасягненьні мэтай захаваньня культурнай спадчыны Беларусі, валоданьне трывалымі арыентамі й плянамі ў ажыцьцяўленьні гэтых мэтай.

Рэальным унёскам незалежных беларускіх грамадзкіх структураў ва ўшанаваньне памяці знакамітага аўтара гімна «Магутны Божа» стала выданьне моладзевай суполкай «БМАgroup» фанаграфічнага збору твораў Міколы Равенскага ў знойдзенай

сэрыі «Беларускі музычны архіў». Так атрымалася, што выданьне кампакт-дыска з характэрнай назвай «Магутны Божа» і ягоная аншылягавая прэзэнтацыя ў сталічным кінатэатры «Зьмена» сталіся цэнтральнымі падзеямі ва ўрачыстасьцях, звязаных з 115-гадовым юбілеем беларускага кампазытара. І ў гэтым маглі пераканацца тыя, хто трапіў на гэтую мэмарыяльную імпрэзу, удзельнікамі якой былі дачка кампазытара Вольга Равенская-Аляксеенка (на дыску запісаныя тры творы ў выкананьні дачкі — «Мой родны кут», «Вясна» на вершы Якуба Коласа і арыя Браніславы з оперы «Браніслава» на вершы Ўладзіміра Дубоўкі), аўтар прадмовы да дыску — паэт, кінадраматург У. Мароз, сьпявак і дасьледчык гісторыі беларускай музыкі Віктар Скорабатаў (у выкананьні сп. Скорабатава гучала песьня «Менск»), выдаўцы з «БМАgroup», шматлікія прыхільнікі творчасці М. Равенскага...

Іхнія ўспаміны й развагі пра творчую спадчыну нашага славутага земляка сталі своеасаблівым напамінам пра тое, як ашчадна трэба ставіцца да таленту, да творчых пошукаў кампазытараў «старой школы». Прыклад такіх узорных адносінаў да культурных скарбаў беларускага народа дае нам беларуская эміграцыя, дзякуючы руплівасьці якой былі захаваныя шмат якія творы, што трапілі на кампакт-дыск «Магутны Божа».

Бадай, найбольш хвалючым момантам вечарыны памяці М. Равенскага стаў аповед дачкі кампазытара Вольгі Равенскай-Аляксеенкі пра тое, як яна выконвала ў хоры пад кіраўніцтвам В. Роўды цудоўныя творы, у тым ліку й гімн «Магутны Божа», ды нават

ня ведала пра тое, што аўтар гэтых неўміручых мэлёдыяў — ейны бацька. А калі пра гэтае даведалася, дык горка плакала, успамінаючы свой і бацькаў цяжкі лёс...

Заслужаны артыст Беларусі Віктар Скорабатаў звярнуў увагу слухачоў на экумэністычную сутнасьць духоўнага гімну Беларусаў «Магутны Божа», які сёньня гучыць у храмах усіх хрысьціянскіх канфэсыяў Беларусі. Гэты факт тым больш унікальны, калі ўлічыць, што аўтарства яго належыць пярэ праваслаўнага паводле веравызнаньня музыканта й кампазытара.

У праграме Міжнароднага фэсту духоўнай музыкі «Магутны Божа», што адбываецца ў Магілёве, гімн Міколы Равенскага пастаянна гучыць у выкананьні хораў і сьпеўных гуртоў з усяго сьвету. І хутка надыйдзе час, калі стане магчымым выданьне асобным дыскам усіх гэтых варыянтаў гімну «Магутны Божа» — гэтулькі цікавых музычных увасабленьняў занага твору існуе ў сьвеце!

Ад выдаўцоў «БМАgroup» слова бралі журналіст, складальнік дыскаграфіі й бібліяграфіі дыска Вітаўт Мартыненка, рэдактар праекту Вацлаў Арэшка, кіраўнік «БМАgroup» Віталь Супрановіч, якія распавялі пра шлях, што быў пераадолены ад ідэі ўшанаваньня памяці кампазытара да ажыцьцяўленьня поўнавагаснага фанграфічнага выданьня, прымержаванага да 115-й гадавіны з дня нараджэньня М. Равенскага.

Лягічным працягам прэзэнтацыі дыска стаў сэанс фільма «Успамін пра Міколу Равенскага» (аўтар сцэнару У. Мароз, рэжысэр У. Жданоўскі). Эмацыянальным стрыжнем гэтай стужкі сталі запісы твораў кампазытара ды

іхняе выкананьне дачкой В. Равенскай-Аляксеенка, а таксама сэенсацыйныя ўспаміны пра даваенны пэрыяд жыцьця кампазытара, што пакінулі глядачам стужкі кампазытар А. Багатыроў і музыказнаўца Б. Смольскі.

А завяршылася мэмарыяльная імпрэза агульным выкананьнем гімна «Магутны Божа». І прагучала гэтая неўміручая мэлёдыя ня столькі патаснай старонкай у сплянаванай праграме, колькі ярскравым увасабленьнем павагі да творчасьці выдатнага беларускага кампазытара, своеасаблівымі ўводзінамі ў праграму дыска-навінкі.

Сярод жа варыянтаў выкананьня гімну, што запісаныя на дыску, асаблівай дасканаласьцю вылучаецца варыянт выдатнага беларускага спевака-эмігранта Пётры Конюха (бас) і казачага хору пад кіраўніцтвам П. Жарава (ЗША). Па-першае, незвычайнымі тэмбравымі афарбоўкамі, своеасаблівымі «эмігранцкімі» інтанацыямі ды акцэнтам, а таксама глыбокай настальгічнай прачуласьцю пазэі Натальі Арсеньневай.

Фальклёрнымі матывамі, якімі прасякнутая ўся творчасць кампазытара, напоўнена й разгорнутая інструментальная п'еса — вялікая сюіта для фартэпіяна М. Равенскага. Яе віртуозна й натхнёна выканаў піяніст Ігар Алоўнікаў. Гэты твор сьведчыць пра рознакавасць музычных прыхільнасьцяў кампазытара ды ягонае жаданьне рэалізоўваць сябе ў разнастайных музычных формах і жанрах. Таму ягоныя апрацоўкі фальклёру можна назваць клясычнымі з пункту гледжаньня захаваньня й ашчадных адносінаў да мэлядычнай асновы народных шэдэўраў. У гэтым сьне ўся творчасць кампазытара падаец-

ца ўзорнай для беларускіх творцаў сучаснасьці, якія сёння шукаюць тое, што называецца нацыянальным музычным калярытам ці генатыпам. Пра шлях кампазытара М. Равенскага ў гэтым пошуку беларускай тоеснасьці можа распавесці гэты ўнікальны рэліз — кампакт-дыск «Магутны Божа». Слухаем жа ў ягонай апрацоўцы народныя мэлёды «Дарагая мне староначка», «Ды ўжо сонейка», «А ў полі вярба», гумарыстычнае «Вясельле камара й мухі», танцавальную польку «Янку» ды спрабуем зразумець вытокі фэномену стваральніка духоўнага гімну Беларусаў «Магутны Божа» Міколы Равенскага.

Дадамо, што дыск гэты стаў і лепшым зборам увогуле ўсіх беларускіх гімнаў, бо ёсьць тут і «Пагоня», дзе Равенскі па-свойму ўвасобіў твор Багдановіча (а яго ж сьпявалі й з музыкай Ружэ дэ Ліля, і Міколы Куліковіча), і «Мы выйдзем шчыльнымі радамі» У. Тэраўскага ды «Падняты родны сьцяг» М. Іванова ў апрацоўцы Равенскага.

**Зборнік «Беларусіка—Albaruthenica» №23,
Менск, 2002, «Беларускі кнігазбор», А.М.**

Віктар ШАЛКЕВІЧ

Добрай раніцы

2002, БМАgroup



Як і абяцалі выдаўцы сэрві кампакт-дыскаў «Беларускі музычны архіў», яна не зьбіраецца быць сумнай і аднастайнай. Асноўны крытэр адбору прэтэндэнтаў — веліч заслугаў выканаўцы менавіта на ніве беларускасці. І вось, пасяля ўнікальных запісаў славутага на ўвесь сьвет опэрнага тэнара Міхася Забэіды-Суміцкага, бліскачай калекцыі твораў кампазытара й дырыжора беларускага хору ў Бэльгіі Міколы Равенскага ды пшчотных і мудрых сыпеваў барда Сяржук Сокалава-Воюша нечакана дайшла чарга й да жанру кабарэ, які ў Беларусі найлепей прадстаўляе актор Гарадзенскага лячэчнага тэатру бард Віктар Шалкевіч.

Чаму нечакана? Дык жа ў недалёкім савецкім мінулым жанр кабарэ, дзе мудрагеліста перапляліся сатыра, іронія, тэатар і эстрадная песьня, у нас практычна адсутнічаў. Мы былі дасьведчаныя на конт дзікай папулярнасьці Сэржа Гінзбура ў Францыі, чыталі нешта пра Вітаўтаса Кярнагіса ў Літве, камусьці даводзілася

глядзець па «відаку» амэрыканскі фільм Боба Фоса «Кабарэ» з Лайзай Мінэлі, часам нават напаяўлегална дакатваліся да нас дыскі Паляяка Анджэя Расевіча...

Михаил, Михаил, эта песня для тебя,

Чтобы новые реформы

Все довел ты до конца.

Еще в красной рубашончке,

Но уж хорошенький такой, —

памятаеце гэты скандальны гіт пра Гарбачова? Толькі ня дай Божа, каб такое ў нас, у стабільна ціхай (проста насмерць) Беларусі! Ніякага кабарэ. Ніколі! А тым больш: якая сатыра пры камуністах?

І ўсё ж, у той самы час (80-90-я гады ХХ стагодзьдзя) у адным з гарадзенскіх тэатраў выспяваў такі чуд, што й Гінзбуру лаўры ня сьніліся, ды нават сьмеласьць Расевіча блякла:

А на Пярэсьпе музыка іграе,

Народ стаіць і толькі пазяхае,

Бо нейкія засранцы папсавалі танцы —

Худыя, як цвікі. Кажуць, што бальшавікі.

Гэта толькі сьціплы ўрывац з своеасаблівай шалкевічаўскай «Кароткай гісторыі Беларусі» (у скароце «КГБ»). А што там яшчэ было ў той гісторыі — гэта ўжо трэба ўсяго Шалкевіча слухаць.

Узьмястоўнай прадмове да выданьня калярытна распаўядаецца й пра ягонае ампліюна парадаксальнага анэkdотчыка, але вось самі анэkdоты чамусьці ў выданьне так і ня трапілі.

Зрэшты, шалкевічаўскія песьні часам вастрэйшыя за любы анэkdот. Напрыклад, «Таварыш Сапега» або «Каапэратыў «Сучка, унучка й палучка»», «Zajtshyk» або «Ня пі, сынок»...

Акрамя таго, у буклеце гэтага вы-

даньня згодна з добрай традыцыяй сэрыі «Беларускі музычны архіў» мэляман знойдзе ня толькі апісаньне творчага шляху гарадзенскай поп-зоркі, але й поўную ягоную дыскаграфію ды выбраны сьпіс публікацыяў пра сьпевака зь беларускай, польскай, расейскай прэсы.

Выступаючы ва ўтульных залах кабарэ Эўропы (Польшча, Нямецчына, Францыя, Чэхія, Украіна) і Беларусі, Віктар Шалкевіч больш вядомы бардаўскаму хаўрусу паводле фэстываляў кшталту «Нябачны мур» у Менску ды ў Гародні, ці «Аршанская бітва» адпаведна ў Воршы. Але ён, бадай, такі ж бард, як і рок-зорка, хоць у 1992 годзе разам з гуртом «Seven B» здолеў «адхапіць» нават прыз знакамітага рок-фэстывалю «БАСовішча» ў Польшчы.

Варта адзначыць, што такая ўнівэрсальнасьць артыстычнага амплуа Віктара Шалкевіча адбілася й на аранжыроўках песень. Часам нават адзін і той жа твор быў вядомы і ў рок-апрацоўцы, і ў шыкоўнай атмасфэры эстраднае аркестры, і ў інтымным бардаўскім ключы. Найбольш у гэтым сэнсье пашанцавала песьні «Правінцыя», хоць у праграму зборніка «Добрай раніцы» яна трапіла толькі ў пяшчотным атачэньні аркестровае гармоніі.

Аднак, ня трэба думаць, што «Добрай раніцы» — гэта ўсяго толькі зборнік, экскурсыя па ранейшых рэлізах. Ёсьць тут нямала вельмі прывабных песень, якія ніколі нідзе раней не выдаваліся. Напрыклад, «Мы ехалі да Магілёва», «З Новым годам, электрат», «Зайчык» і той жа «Каапэратыў «Сучка, унучка й палучка»», фрагмэн-

ты якога толькі друкаваліся ў кнізе «Верш на Свабоду» (Прага, 2002).

Яму ўдаецца ў жыцьці ўсё, нават у кіно ня раз зьняўся. Але галоўнае: Віктар Шалкевіч — бліскучая ды ўнікальная зорка беларускага кабарэ, якое ўсё ніяк ня вылезе з падпольля.

Людзі любяць трапны гумар і гэткую фрывольную лёгкасьць, за якой прасочваюцца срогкія намёкі на навакольную рэчаіснасьць. Гэтага на дыску Віктара Шалкевіча хвілінаў 70. Але, нягледзячы на гэткую шчыльную запоўненасьць, выдаўцы дадалі сюды й эфэктны прамацыйны бонус-трэк, дзе маляўніча прадстаўлена ўся сэрыя «Беларускі музычны архіў». І ў гэтым бонусе пазнаецца голас яшчэ адной супэрзоркі беларускага шоў-бизнесу — Алеся Памідорава.

*«Музыкальная газета» №34,
19.11.2002, Менск, В.М.*

Станіслаў МАНЮШКА

Песьні з-над Нёмна
й Дзьвіны

2004, BMAgroup



Дыск «Станіслаў Манюшка. Песьні з-над Нёмна й Дзьвіны на вершы Яна Чачота» з сэрыі «Беларускі музычны архіў» падрыхтаваны з ініцы-

ятывы заслужанага артыста Рэспублікі Беларусь Віктара Скорабагатава ды «Беларускай музычнай альтэрнатывы» да 185-годдзя з дня нараджэння Станіслава Манюшкі — кампазытара, чыё жыццё й творчасць цесна звязаныя зь Беларуссю.

Трэба адзначыць, што зноў тут паўтарылася сытуацыя 2001 году, якая была напярэдадні 115-й гадавіны з дня нараджэння беларускага кампазытара-эмігранта Міколы Равенскага: дзяржаўныя інстытуцыі тады нават не ўзгадвалі пра гэтую значную постаць музычнай культуры Беларусі. І толькі цераз прыватную ініцыятыву гэтая дата была годна адзначана. Прынамсі, беларускія слухачы атрымалі калекцыйны дыск сэр'і «Беларускі музычны архіў», адбылася ягоная цікавая й насычаная прэзентацыя... Праз тры гады пры аднолькавых абставінах быў выдадзены дыск кампазытара, які нарадзіўся на беларускай зямлі, жыў тут, пісаў музыку на творы нашых землякоў, з чым і ўвайшоў у аналі сусветнай клясыкі.

Станіслаў Манюшка ў сьвядомасьці нашых «культурных» дзеячаў, аднак, трывала атаесамляецца з польскай культурай, якая ўсім сваім размахам пазыцыянуе Манюшку як пачынальніка сваёй нацыянальнай оперы. Прэзэнтэмы дыск, бадай, упершыню прадстаўляе стваральніка «Сялянкі», «Галькі», «Страшнага двара» ў новым кантэксьце — як беларускага кампазытара. Якія для гэтага існуюць падставы, вельмі пераканаўча даводзяць аўтары прадмовы да дыска літаратуразнавец і перакладчык Уладзімір Мархель ды выканаўца песень С. Манюшкі на гэтым дыску, славуты барытон Віктар Ско-

рабагатаў. Па-іншаму й быць не магло: Станіслаў Манюшка ўсё жыццё чуў беларускую мову й песню ды ня мог не адлюстраваць яе ў сваёй творчасці. На гэтую акалічнасьць дзейнасьці кампазытара зьвяртаюць увагу аўтары прадмовы: «З тысячы тэкстаў «сялянскіх песенек», узноўленых Чачотам па-польску, Манюшка адабраў дваццаць адзін. Гэта своеасаблівы дзённык кампазытара, ягоны музычны сшытак лірычных замалёвак беларускага вясковага побыту. У гэтым сшытку пададзены ягоныя розныя грані ды ўзроўні — вясельле, жніво, вайна, сіроцтва ды іншае. Героі гэтых песень — ня толькі людзі, але й беларуская прырода, адухоўленая й ачалавечаная («Гай шуміць...», «Дуброва», «Ой, бярозка міла...»), і нават зьвяры ды птушкі («Мядзведзік», «Салю́ка», «Вандроўная пташка»).

Наш літаратурны клясык Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч дадаваў ад імя свайго пэрсанажа Навума Прыгаворкі наступныя словы пра Станіслава Манюшку, якія пацвярджаюць высновы аўтараў прадмовы да дыска:

*А трэці дудар між намі ўзрос, ён
нам братка,*

*Яму Менская зямелька роднёнька
матка!*

Але давайце перагорнем нябачныя старонкі музычнай анталёгіі беларускага фальклёру, запісанага Янам Чачотам ды пакладзенага на музыку Станіславам Манюшкам яшчэ ў XIX стагоддзі. Мяркую, што слухачы гэтай кружэлкі Манюшковых твораў пагодзяцца: песні, прадстаўленыя на дыску, створаныя кампазытарам менавіта зь беларускіх народных крыніцаў.

Варта таксама зьвярнуць увагу на сам унікальны шлях, які прайшлі ў

сваім разьвіцці ўсё гэтыя песьні: народ стварыў іх на беларускай мове, знакамiты паэта Ян Чачот сабраў іх і пераклаў на польскую мову, а сучасныя беларускія артысты карыстаюцца новымi перакладамi іх на зноў жа беларускую мову. Дзе яшчэ ў сьвеце вы сустранеце такi складаны лёс? Але менавіта дзякуючы Манюшку творы гэтыя трапілі ў кантэкст некалькіх культур.

Паслухаем больш уважліва, напрыклад, песьню «Выбар» (пераклад У. Мархеля), якую выконвае салістка Алена Бундзелева. Лірызм, мэлядычная гарэзьлівасьць, падмацаваная гукамі народных інструмэнтаў Дзяржаўнае акадэмічнае народнае аркестры імя Язэпа Жыновіча (дырыжор — Сяргей Сакалоў), прымушае слухачоў успомніць найлепшыя ўзоры беларускай музыкі як народнай, гэтак і прафэсійнай. Дый сама тэма песьні вельмі пашырана ў беларускім фальклёру!

Тое ж можна казаць і яшчэ пра шмат якія творы з дыска «Станіслаў Манюшка. Песьні з-над Нёмна й Дзвіны на вершы Яна Чачота»: «Зязюлька» (салістка Нагіма Галеева), «Казак» (саліст Віктар Скоробагатаў). Вельмі цікавым падаецца дуэт Натальі Залатаровай (сапрана) і Нагімы Галеевай (мэцца-сапрана), якія так прыгожа й вытанчана выконваюць песьню «Дуброва» ў перакладзе У. Мархеля. Гэты ж дуэт цудоўна выконвае й іншы твор Станіслава Манюшкі — лірычную песьню «Гай шуміць».

Аматарам мастацкіх параўнанняў і музыказнаўчых высноваў адрасуюцца два варыянты выканання песьні «Вандроўная пташка», што на дыску прадстаўленая ў вэрсыях хору «Унія» пад кіраўніцтвам Кірылы Насаева ды

тэнара Рыгора Паляшчука. У песьні «Ад'езд на вайну» Р. Паляшчук з асаблівым пачуцьцём перадае баявы настрой маладога ваюра, які рэальна гэты да ахвяраў дзеля Радзімы.

Салістка Леся Лют (сапрана) вельмі лірычна, зь вялікім пачуцьцём выконвае зіхоткую паводле мэлёдыкі ды віртуозную паводле кампазыцыі Манюшкаву песьню «Салоўка», у якой прасочваюцца эўрапейскія крыніцы беларускіх традыцыяў. Гэта ці ня самы greatest hit на кружэлцы.

Шчымлівыя пачуцьці выклікае ў слухачоў і песьня «Сірата», якую пранікіёна засьпявала салістка Алена Бундзелева.

Творы С. Манюшкі «Кум і кума», «Баўтрук і цецярук» ды «Мядзведзік» — песенныя шэдэўры ў выкананьні самога ініцыятара гэтага праекту Віктара Скоробагатава, у якіх сьпявак з аднолькавым захапленьнем узнаўляе як народны гумар, гэтак і казачны сьвет беларускага фальклёру.

Адным з сюрпрызаў для тых, хто набудзе гэты дыск, стане відэафайл зь віртуальнай экскурсыяй па адзіным у сьвеце (!) музэі Станіслава Манюшкі, які шмат гадоў існуе ў паселку Азёрны, што ў Чэрвеньскім раёне. Бо гэта ж акурат і ёсьць той самы фальварак Убель на Ігуменшчыне, які так шануюць Палякі, ды... ня ведаюць, дзе гэты родны куток «польскага генія» знаходзіцца. Гэты музэй створаны руплівасьцю мясцовага краязнаўцы Уладзіміра Несьцяровіча. Экскурсыю праводзіць дачка заснавальніка, цяперашняя апякунка музэю Станіслава Манюшкі Ірына Несьцяровіч.

Трэба спадзявацца, што кружэлка «Станіслаў Манюшка. Песьні з-над Нёмна й Дзвіны на вершы Яна

Чачота» стане першай у сэрэй дыскаў з опернымі арыямі ды з творамі на вершы іншых паэтаў зямлі беларускай, хоць і пісалі яны не заўсёды па-беларуску. А нацыянальная дыскаграфія папоўніцца цікавымі працамі беларускіх артыстаў, якія будуць спрыяць вяртанню постаці Станіслава Манюшкі ў беларускі культурніцкі кантэкст. На завяршэньне дадамо, што згодна выдавецкіх плянаў такі ж шлях хутка пройдзе яшчэ адзін нашчадак ліцьвінскіх крывей у Польшчы — Міхал Клеафас Агінскі, бо падчас завяршэньня гэтай кнігі да яго нага 240-годзьдзя «БМАgroup» рыхтавала да выданьня мэмарыяльны альбом «Успамін».

«Новы час» №11, 08.10.2004, Менск, А.М.

Ларыса ГЕНІЮШ

Жыць для Беларусі

2005, БМАgroup



Юбілеі, нібыта, банальная рэч, але 95-годзьдзе самай мэлядзійнай і песеннай беларускай паэткі Ларысы Геніюш, бадай, ніяк ня мог абыйсьці самы актыўны ў беларускай дзялянцы музычна-выдавецкі лэйбл «БМАgroup». Найбольш адпаведным праектам тут, натуральна, апынулася сэрэй кампакт-дыскаў «Беларускі

музычны архіў», якая й папоўнілася цёплым, калярытным і разнастайным томікам пад сымбалічнай назвай «Жыць для Беларусі». Праўда, не бяз слушнасьці музычны крытык Анатоль Мяльгуй, які пісаў уводны артыкул у гэты альбом, залічыў яго й да сэрэй беларускіх трыбютаў, бо вельмі шырокі спэктар рок- і поп-зорак прысьвяцілі пэўную старонку сваёй творчасці неўміручай паэзіі Ларысы Геніюш.

Зрэшты, што да назвы («Жыць для Беларусі»), адразу варта папярэдзіць непасьвечаных (але ці шмат такіх?), што ўнікальнасьць паэзіі Ларысы Геніюш у тым, што нават у сваіх глыбока патрыятычных вершах паэтка давала рады пазьбегнуць банальнай лёзунгавасьці й публіцыстыкі. Згадаем хаця б ейныя радкі, якія сталі эпіграфам гэтага трыбюта:

Адзінай мэты не зракуся,

І сэрца мне не задрэжыць:

Як жыць, дык жыць для Беларусі,

А без яе — зусім ня жыць.

Такая асаблівасьць адбівалася й на настроі песень паводле ейных вершаў: тут заўсёды знаходзілі нешта сваё і палымяныя мітынгатары-трыбуны, і цалкам апалітычныя музыкі. Самы красамоўны факт прыгавдаецца мне ў творчасці гурта «Deadmarsh»: калі ў 2003-м хлопцы надумалі зрабіць сваю першую цалкам беларускую праграму, дык нават мае паэтычныя экзэрсісы здаваліся ім занадта ваяўнічымі, а вось Ларыса Геніюш іх проста зачаравала й прыгажосьцю кранальных вобразаў, і дасканаласьцю рыфмаў, і натуральнасьцю пачуцьцяў. Падчас працы над песняй «Родны кут» нават бубнар гурта Аляксей Гладыш здолеў падхапіць нейкія прынцыпы творчасці ды ўпершыню ў сваім жыцьці

адкрыў у сабе паэтычныя здольнасці (калі памятаец, большасць астатніх тэкстаў у альбоме «Грані» — плён ягонага натхнення).

Дый каго з твораў толькі ні натхняла паэзія Ларысы Геніюш: знакамітых каралёў эстраднага жанру ў Беларусі «Песняры», клясыкаў айчыннай бардаўскай песні Алеся Камоцкага й Вальжыну Цярэшчанку, генія нацыянальнага опернага мастацтва Віктара Скорабагатава... Гэта не было ў іх прымержавана да нейкіх урачыстых датаў, а простая даніна павагі ўнікальнаму таленту ў розныя гады нашай гісторыі, але ў юбілейны праект, безумоўна, яны таксама трапілі.

Тым ня менш, цікава зьвярнуць увагу й на тых, хто акурат улетку юбілейнага 2005 году адгукнуўся на покліч «БМАgroup» вартасна адзначыць юбілей адной з геніяльнейшых нашых постацяў. Бо я, па шчырасці, меў перасыярогу, каб праект не ператварыўся ў банальную кампіляцыю пэўных стэрэатыпаў: маўляў, патрыётка, сыяза жаночага суму й нудоты.

Аказваецца, неверагодныя адкрыцці пасыпаліся нават ад цалкам неведомых мне дагэтуль калектываў. Як, напрыклад, своеасаблівы кіслотны джаз «Сыплецца лісьце» ад гурта «Iris7». Надзвычай модная й святлая песня!

А вось удалы мінулагадні дэбютант CD-рынку «zIGZAG» нібыта падаўся звадзе стэрэатыпаў, абраўшы верш «Нейк сумна», але стварыў такую неверагодную сумесь new romantic з nu metal, што сапраўдныя фірмачы пазаздросцілі б арыгінальнасці рэцэптуры стылёвага кактэйлю. Для

знаўцаў сусветных аналёгіяў: атрымалася ўсё адно як «Depeche Mode» зьямшаць з «Linkin Park». Самае цікавае, што ў мэлэдыцы фанаты гурта пазнаюць нейкія ноткі з альбомнага трэку «Кастрычнік» (2005, «Bionic@»). Менавіта таму «Нейк сумна» мае падзаглавак «Кастрычнік'2». І гэта такія псыхадэлічны дэпрэсіяк!

Генэралы беларускага блюзу «P.L.A.N.» ў новай песні «Русалчын вэлюм» таксама нібыта выступілі ў гэтым праекце ў ролі традыцыяналістаў, але зрабілі гэта надзвычай грунтоўна й прафэсійна. А галоўнае сьмела: вы наўрад ці знойдзеце ў зьместах кнігі Ларысы Геніюш верш з такой назвай, але матэрыялам для песні «Русалчын вэлюм» стаў рэальны верш «Ноч» ў арыгінальным працытаньні Андрэя Плясанава. Паводле настрою песня цудоўна ўпісваецца ў новую Плясанаўскую плынь акустычных апрацовак фальклёру, хоць мае, як бачыце, іншую крыніцу — з рангу высокае паэзіі.

А што ж не відаць у гэтак пачэсным рэлізе галоўных рок-генэралаў краіны — «N.R.M.»? Ды не хвалойцеся: яны ж усё лета й восень правялі тады ў эўрапейскіх гастролях (Польшча, Нямецчына, Францыя, пра іх паведамлялі славуці канал «EuroNews» і нават амэрыканская газэта «International Herald Tribune», 2.09.2005), затое гітарыст «N.R.M.» Піт Паўлаў здолеў вылучыць час, каб выступіць тут у новым праекце «Яраш & Піт», выконваючы песню Яраша Малішэўскага з дэтэктыўнай назвай «Нехта ноччу». Інтрыга тут ня толькі ў назве, але й у неверагодна завядной маторнай рытміцы гэтага пераважна акустычнага твору. Скуль жа ўзяўся той таямнічы стваральнік

стромых мэга-гітоў кшталту Тома Пэты ды Ніка Кэйва? Адразу прызнаем, што фігура відавочна ня шэрая, а добра знаёмая сваім плённым супрацоўніцтвам у многіх акустычных айчынных праектах кшталту «P.L.A.N.», «Pete Paff» і нават больш жорсткіх «Крона» ды «Garadzkija». Што самае цікавае: нават тыя, хто чуў Яраша з цудоўнымі гукамі розных пішчыкаў, жалеек, званочкаў, ліраў, хто ведаў ягнуную небанальную паэзію, упершыню адкрыў тут у ім выразна харызматычнага рок-вакаліста з яскравым уласным іміджам.

Вераніка Круглова, Віктар Шалкевіч, Валік Грышко, Зьміцер Бартосік, Алесь Лось — гэта проста культавыя асобы ў беларускай папулярнай музыцы розных жанраў. І ўсе яны, натуральна, аддалі даніну павагі геніяльнай Ларысе Геніюш. А беларускі гурт з Польшчы «Белы сон» нават назвай сваёй удзячны таленту патэкі. Прычым, каб не паўтараць іхні знакамiты гіт «Зорка» з альбому «Сэрца Эўропы In Rock», выдаўцы здолелі знайсці ў творчасці калектыва ня менш яркую мелэдыю «У песнях ёсьць хлеб». Занадта разумная тэма для гіту? Але ж польскія Беларусы здолелі зрабіць канкрэтны гіт.

Ня будзем надаваць залішняй увагі звычайным датам, бо дыск разлічаны відавочна не на адзін сэзон папулярнасьці, але мо нават і яны паспрыялі тут таму, што гэты літаратурна-музычны праект, які мае падзагалавак «Мелэдыка паэзіі» (бо адкрывае літаратурны разьдзел сэрыі «Беларускі музычны архіў»), стаў больш шчаслівы за спробу ўвечыць імя яшчэ аднаго паэтычнага генія Беларусі — Уладзіміра Карат-

кевіча, калі цалкам згубіўся ў вірах гісторыі цікавы (і ўжо падрыхтаваны) рок-рэліз «Скрыпка дрыгвы». У сваё 95-годзьдзе Ларыса Геніюш стала больш блізкай нават прыхільнікам самых модных і авангардных поп-гітоў. А самае неверагоднае, што сярод гэтых гітоў сучасна й хвалюча гучыць жывы ейны ўласны голас, зьядноўваючы самі песні.

«Краязнаўчая газета» №42,
11.11.2005, Менск, В.М.

HARD LIFE — HEAVY MUSIC I

Розныя выканаўцы
2001, БМАgroup



Сучасная беларуская культура ў наш тэхнакратычны час павінна быць гатовай, як і ўсе астатнія, да таго, што нацыянальныя (дый проста беларускамоўныя) праявы могуць узнікаць у найбольш незвычайных ды экзатычных мастацкіх формах і зьявах. Гэты працэс аб'ектыўны, бо на парозе век новых камунікатыўных тэхналягіяў, на зрэзе якіх паўстае ў многім супярэчлівае мастацтва дыгiтальнай эпохі.

Адной з такіх спрэчных формаў у сучаснай рок-музыцы лічыцца экстрэмальная плынь, якая на працягу свай-

го існавання падвяргаецца жорсткаму прэсынгу з боку СМІ, крытыцы за «дзікія» назовы гуртоў і адпаведную манэру выканання.

Сваю гісторыю, свае культавыя постаці ды шырокавядомыя гіты мае extreme і ў Беларусі, прычым як гітарны extreme, гэтак і extreme «лічбавы».

Прадстаўіць панараму выканаўцаў-экстрэмальшчыкаў вырашылі выдаўцы з «БМАgroup». І вось, акурат гэта й ёсць першы зборны дыск беларускай экстрэмальнай рок-музыкі «Hard Life — Heavy Music». Праект, як прызнаюцца выдаўцы, быў рызыкаўным, бо тады й папса беларускамоўная не вытрымлівала прамысловых накладаў, але стаўся рэальным фактам ды жаданым набыткам тутэйшых «мэталманаў», аб'ектам уважлівага разгляду крытыкаў.

Распачынае дыск «Заклён» у выкананні гурта «Капішча» — акустычны варыянт сучаснага цяжкага пост-фолька з актуальнымі ў сённяшнім «мэталічным» асяроддзі матывамі. Тэму веры старажытных продкаў адразу ж падхоплівае лідэр беларускага pagan-metal — гурт «Зьніч», які прапануе новы варыянт аранжыроўкі свайго праграмнага твору «Чорны Зьніч».

Бадай, найбольш нефарматны гурт — «Аргакія» з Воршы — даўно ўжо экспэрымэнтуе з выкарыстаньнем роднай мовы ў стылістыцы pagan-metal. Таму на дыску прадстаўлены твор, які вельмі дакладна адпавядае стылістычнаму крэда музыкаў — «Дзікае паляваньне». У ім музыкі спрабуюць асэнсаваць гістарычныя шляхі нашага народа праз прызму творчасьці свайго геньяльнага земляка Уладзіміра Караткевіча.

Свой уклад у беларускую extreme-скарбонку спрабуюць зрабіць музыкі берасцейскага гурту «Gateward». Іхні неверагодны варыянт «Купалінкі» нясе адгалосак вядомага аўтэнтчнага ўвасабленьня, хоць і ствараўся ў thrash-metal стылістыцы. Спадзяюся, што слухачам і наведвальнікам метал-канцэртаў гэтая вэрсія прыйдзеца даспадобы, як гэта адбылося на прэзэнтацыі дыска, калі ўся заля клубу «Рэактар» сьпявала разам з гуртом «Gateward»!

Інструмэнтальную музыку ў клясычнай heavy-стылістыцы (speed-metal) прадстаўляе гітарны дуэт Сьпіцын-Чармэн. Віртуозны твор «Хуткасьць» добра вядомы глядачам Беларускага тэлебачаньня паводле цікавага відэакліпу, а самі музыкі атрымалі прызнаньне вартаснасьці сваёй творчасьці й выканаўчага майстэрства пасля ўдалага выступу разам зь легендарным гуртом «Deep Purple».

Асобным блёкам на дыску можна вылучыць музычныя творы іншых лідэраў беларускай metal-сцэны — гуртоў «Aquamorta», «Vicious Crusade», «Vir». Гэта, сапраўды, эмацыйны цэнтар усяго дыску. Удзельнікі гурта «Aquamorta» як паслядоўныя прыхільнікі беларускай мовы ў metal-музыцы прэзэнтуюць цэлую thrash-сцюіту «Крочым поплич» з разгорнутымі інструмэнтаўкамі ды вельмі дакладнымі акцэнтамі ў вакальных партыях.

Безумоўна, на такім дыску павінен быць прадстаўлены й цікавы англамоўны гурт «Vicious Crusade». Але якую кампазыцыю на гэты суцэльны беларускамоўны дыск вырашылі ўзяць складальнікі, у якіх нават галандзкі гурт «Third Stone» здолеў хо-

ць пару словаў выказаць па-беларуску? А вось для карэнных Беларусаў давялося зрабіць выключэнне: хоць «Vicious Crusade» прапанаваў на дыск англамоўную песню, але з выразным этнічным зместам. Запісаная яна была зь вядомым даследчыкам беларускай дуды й выканаўцам на ёй Тодарам Кашкурэвічам. Таму й названы гэты неверагодна прыгожы дысканалы твор «Тодаравай песняй». Безумоўнай зоркай гэтага трэка трэба лічыць беларускую дуду, якая робіць кампазіцыю такой арыгінальнай і кранальнай.

Завяршае праграму ўжо клясычны трэк піянераў беларускага thrash-metal — гурта «Дзіда», памяць пра творчасць якога жыве яшчэ з часоў легендарных акцыяў, кшталту «Беларускі рок вітае Незалежнасць!» Дзякуй стваральнікам за напамін пра малодсць беларускага рок-руху!

Дадам, што дыск «Hard Life — Heavy music» — шчыры заклік успрымаць беларускамоўны рок-extreme як частку сучаснай беларускай культуры. Выдаўцы й музыкі спадзяюцца, што ён своечасова будзе пачуты як слухачамі, гэтак і крытыкамі.

*«Літаратура і мастацтва» №30,
02.08.2002, Менск, А.М.*

HARD LIFE — HEAVY MUSIC II

Розныя выканаўцы

2003, БМАgroup



Беларускія калекцыянэры сустралялі гэты альбом з асаблівым уздымам: нарэшце з’явіліся рэальныя калекцыйныя сэр’ёзны кампактаў і касетаў для іх. «БМАgroup» сапраўды навучылася іх рабіць. Гэта вам не зСD «Вольныя танцы», дзе кожны дыск побач зь іншым — проста як у каровы сядло. А вось стылістычная рок-энцыклапедыя «БМАgroup» так і правакуе мэлямана паставіць усё гэта побач: «Hard Life — Heavy Music», «Hard Life — Heavy Music II», «Hardcoreманія: чаду!», нават гіп-гопавы «Пасадзіў DEAD RAP-ку», хоць апошні дыск аздабляў жо не П. Ермак (як асноўны дызайнэр сэр’ёзі, распрацоўшчык ейнага іміджу, ён вельмі тонка адчувае стыль, ведае куды запіхнуць logo лэйбла, каталёгавы нумар выдання, тэматычныя рэквізыты), але стыль захаваны.

Дый увогуле Паўлік — здольны хлапец: ня толькі малое на «кампе», але й сьпявае ажно ў дзвюх камандах зборніка («Aquamorta» і «Vir»), тэксты піша аж чацьвярым (акрамя названых яшчэ й супэрзорнаму «Vicious

Crusade» ды напорыстаму маладняку «Gloom Art»), а яшчэ й кампазытарст- вую ды на басусе грае.

Я, праўда, таксама ўпісаўся ў дыск ня толькі як стылістычны кансультант, але й аўтар тэксту да несьмяротнага тварэння «Deadmarsh» пад назвай «Апошні жах» (гэта ж не банальны пераклад іхняй англамоўнай песьні «Niamha», а сучасна новы канцэпт), але нейкая Вольга Рудніцкая так перакалашмаціла мае рыфмы, што канчатковы варыянт (пасля майго расчаравання) вымушаны быў дапрацоўваць бубнар гурта Аляксей Гладыш. І ўсё ж выніковы прадукт, бадай, атрымаўся з заяўкай на новую супэрорку беларускай мэтала-сцэны.

А такіх у «Hard Life — Heavy Music II» ўжо нямала: гэта й «Znich» з новай песьняй «Не сячы, мой татулька», і знакаміты рэчышкі «Аросуфал» зь неверагоднай інтэрпрэтацыяй Багдановічавай «Пагоні», і іхнія землякі «Evthanazia» зь вельмі жорсткім асэнсаваннем жыцця ў сваім творы «Маўкліва й паступова».

Трохі не пашанцавала «Morbid Victory», 10-хвілінная кампазыцыя «Мая зямля» якіх папросту ня ўлезла ў насычаную праграму CD, затое ў касэце прапісалася вельмі ўтульна. Прад'юсэр Віталь Супрановіч адразу заявіў тады, што гэта зусім не з прычынай якасці (маштабны, разгорнуты й дынамічны твор вельмі спадабаўся выдаўцам, але абрэзаць або выкінуць дзеля яго пару-тройку шматбачальных навічкоў яны не маглі). Адрозна было паабяцана, што ў бліжэйшых рэлізах лэйблу CD-вэрсія песьні «Мая зямля» абавязкова зьявіцца. І гэта будзе відавочна не «Турбатіхэг», а нешта больш сур'езнае.

Бадай, і «The Regent», новы праект Lesley Knife, таксама не залічыш да навічкоў, хоць гучыць ён значна мякчэй за «Gods Tower», а знача прэтэндуе на новую, іншую армію слухачоў.

Дыфірамбы на адрас бабруйскага «Straight Land» гучалі ў прэсе яшчэ падчас рассылкі іхняга прома-дыска па рэдакцыях, але не магу не паўтарыць іх з нагоды больш сур'езнага выхаду ў свет, таму што больш удалага за іхню «Зіму» завяршэння альбомаў і не прыдумаеш. Гэткая патэтычная кода на высокай ноце, якая пакідае ў душы надзею.

Радуе творчы рост гарадзенскай каманды «Tvar», менскіх «Imprudence» і «Necromant». Але з тэхнічных навічкоў (менскі «Sufferer», барысаўскі «Soncavarot») асабіста мяне больш парадаваў doom-metal апошніх, бо надта ўжо экстрэмальнай атрымалася гэтым разам праграма зборніка, а «Soncavarot» па-за невыразным гроўлам і ўдарнымі рыфамі здольны прадэманстраваць і вобразную кампазыцыйную структуру, і ўменьне плястычна карыстацца голасавымі дадзенымі.

10% клясычнага hard-n-heavy ў гэтай поўнай экстрэму праграме падзялілі між сабой «Tryada» (гэткі клён «Арии», толькі па-беларуску) і «Arizona». Апошняя здзівіла публіку мэталазіраваным кавэрам клясыкі беларускага року — «мроеўскага» гіта «Я — рок-музыкант» (гл. LP «Дваццаць восьмая зорка», М., 1989, «Мелодія»). Прызнацца, у стылістыцы так званая стод-року (перадгранджавай сумесі панку з мэталам) мяне гэты твор больш калдырыў, але ў антуражы віртуозных гітарных запілаў і дакладна

выверанага вакалу тут таксама адчуваецца нейкі шарм.

Усё далей у псыхадэліку пасоўваецца «Partyzone», даводзячы песняй «Парай дарогу» поўную неабгрунтаванасць ператварэння яго ў цень нямецкага «Rammstein» з-за выпадковай параўнаўчай цытаты з польскай прэсы, вынесенай на вокладку дэбютнага альбома «Трэба рабіць». «Partyzone» — гэта рэч у сабе. Гэта рэч!!! Але асабіста я акурат балдзею ад таго дэбютніка.

Рэцэнзэнт прэзентацыйнага канцэрту «Hard Life — Heavy Music II» Алена Шаркевіч слухна пісала ў «Музыкальнай газете» (№9 за 29.04.2003): «Зборнік сапраўды атрымаўся больш моцным, лепш укамплектаваным за першы». Але ўжо тады якраз першы — ціпа, горшы — немагчыма было знайсці ў продажы (хіба што толькі праз second hand). Таму рэкамэндую кожнаму сапраўднаму мэляману калекцыйныя зборнікі набываць проста на прэзентацыях: і таньней, і больш надзейна.

*«Музыкальная газета» №11,
03.06.2003, Менск, В.М.*

METALLECTION (HARD LIFE — HEAVY MUSIC) III

Розныя выканаўцы

2004, БМАgroup



Трэці «цяжкарэкавы» выпуск «Hard Life — Heavy Music» папулярнай сэр’іі стылістычных аудыёэнцыклапедыяў прадстаўляе як знакамітыя ўжо грандаў беларускай metal-сцэны, гэтак і таленавітых навічкоў. Так, магутнасць і напор гуртоў «Znich» і «Deadmarsh», «Vir» і «Partyzone», «Žygmont VAZA» і «Asguard» даўно вядомыя слухачам. Невыпадкова гэтыя гурты маюць славу лідэраў беларускае экстрэмальнае рок-музыкі. А ўсё ж ім на дапамогу сьпяшаюцца ўжо й таленавітыя маладыя каманды «Dialectic soul», «Kamajedzica», «Euphoria» «Žmiaja»; далей крочаць адкрыцьці мінулых зборнікаў («Straight Land», «Soncavarot»), якія прапаноўваюць слухачам неардынарную музыку. Тут можна заўважыць уплывы ўсіх напрамкаў сучаснай metal-музыкі, а разам і свае адкрыцьці: не цураюцца яны элемэнтаў сымфанізму (з выкарыстаньнем скрыпкі й флейты, арганнага гучаньня клявішных), а таксама выкарыстоўваюць эле-

мэнты атанальнай і джазавай музыкі, не забываюць нават пра іронію й сарказм, што даволі рэдка заўважаецца на сучаснай рок-сцэне. Прыкметна пашырыўся й дыяпазон лірыкі каманд, што прадстаўлены на дыску: «ваярскія» слэганы паступова саступаюць месца гістарычным стылізацыям, філязофскім абагульненням і эмацыянальным замалёўкам. На жаль, з праграмы дыска зніклі кампазіцыі адкрыта гумарыстычнай накіраванасці, якія дадавалі шарму ранейшым дыскам сэрэй «Hard life — Heavy music» (хоць тая ж «Żmiaja» ў сваім альбоме «Ўсё дзеля Вас» выявіла такія здольнасці, але...). Чамусьці праігнаравалі выдаўцы й важную плынь нацыянальнага хрысціянскага мэталу (ці ўжо не патыхае гэта спробамі гульні ў партыйна-ідэалогічную цэнзуру)? Ва ўсялякім разе многіх здзівіла адсутнасць на CD каралёў беларускага грайнд-кору «Goldprick», удалых ню-мэтал дэбютантаў «Tesaaurus», дый пра клясыку жанру наکشталт архіўных запісаў «Дзіды», «Мясцовага ча-су», «Рэя» дарэмна сталі забываць.

Але: што выйшла, тое выйшла. Калі ў рэцэнзіях на першы ды другі выпускі гэтай фанаграфічнай extreme-кампіляцыі шмат гаварылася пра лідэраў плыні, дык зараз мы зьвернем увагу на прадстаўнікоў новай генэрацыі беларускай metal-сцэны. Першым (і асабліва прыкметным) дэбютам гэтага аудыётоміка не без падставаў можна вызначыць кампазіцыю рэчыцкага гурту «Dialectic Soul». Яна мае назву «Сымон-музыка» і створана паводле хрэстаматыйных вершаў Якуба Коласа. Банальна? Але якім рэальна мэталёвым духам прасякнута нібыта знаёмая кожнаму з школы паэзія Ко-

ласа! І як папрацавалі над ёй рэчыцкія экстрэмалы!!!

Гэтая песня вылучаецца перш за ўсё гарманічным разьвіцьцём тэмы, узважаным баянсам паміж цяжкімі рыфамі рок-музыкі ды фальклёрным пачаткам, а таксама разгорнутымі вачкальнымі партыямі. Мяркую, клясык беларускай літаратуры, калі б ён жыў у наш час, ухваліў бы экспрэсыўную музычную афарбоўку ягонашых вершаваных радкоў. Асабіста я ўпэўнены ў гэтым, бо разумею братнюю роднасьць творчых фігураў Купалы й Коласа, а кожнаму беларускаму інтэлектуалу вядома, што нават на пачатку XX стагоддзя нашым клясыкам не былі чужымі думкі пра рэалізацыю іхніх драматычных твораў сродкамі папулярнай музыкі. Яны былі ў авангардзе самых перадавых тэндэнцыяў сусьветнага мастацтва!

Напрыклад, вядома, што Янка Купала ў свой час абмяркоўваў пастаноўку ў Бэрліне сваёй драматычнай паэмы «Сон на кургане» з удзелам сусьветна вядомага актора Эміля Янінгса ды зоркі кіно й сьпявачкі Марлен Дзітрых (пра гэта піша сам Эміль Янінгс у сваёй кнізе «Жыцьцё пражыта недарма: Успаміны Ёнія», Бэрлін, 2002). Бадай, гэта найлепшая падказка сучасным музыкам! Але «Dialectic Soul» ёй ужо скарысталіся й падумваюць пра цэлую рок-опэру «Сымон-музыка».

Цікава, што нашых мэталістаў цягнуе не толькі да нацыянальнай паэтычнай клясыкі, але й да сусьветнай. Дынамічна ўвасобіў па-беларуску ў мэталэ паэзію франкамоўнага Бэльгійца Эміля Вэргээрна гомельскі гурт «Asguard».

Гурт «Kamajedzica» прадстаўляе

такі напрамак экстрэмальнай музыкі як forest-pagan-death-metal. Але пры чым тут forest (лес)? Справа ў тым, што ў творчасці гурта «Kamajedzica» тэма лесу й паганскага сьвята мядзьведзя — Камаедзіцы — бадай, самая значная й канцэптуальная. У гэтым кантэксьце нават гроўлінг — спецыфічная вакальная манэра metal-каманд — больш падобны на жывельны рык, таму набывае сваё тлумачэньне. Паводле меркаваньня навукоўцаў, менавіта з дапамогай такіх гукаў старажытныя людзі лесу зносіліся паміж сабой. Да таго ж, гурт «Kamajedzica», нягледзячы на маладосьць, вельмі падрыхтаваны ў выканаўчым сэнсье, прапануе шматгранныя кампазыцыі ў тэхнічна вельмі складаным рэчышчы death-metal.

Кантрастным напалам вызначаецца кампазыцыя «Шторм» барысаўскага гурту «Soncavarot». Гэты эфэкт дасягаецца коштам суіснаваньня ў песьні ня толькі жаночага й мужчынскага вакалаў, што напаўняюць кампазыцыю, але й рамантычных мэлядычных ліній флейты й скрыпкі, якія зьмяняюцца штармавымі накатамі электрычных гітараў і бубноў.

Арыгінальнасьцю вылучаецца й трэк «Усё дзеля вас» ужо прыгаданага тут маладога гурту «Žmiaja». У песьнях гэтага калектыву дамінуе жаночы вакал З. Каральчук, якая сваім зыркім голасам імкнецца перадаць складаныя нюансы тэксту. І гэта ёй, дарэчы, амаль заўсёды ўдаецца. А чаго варты нелягічны для экстрэмальных гуртоў ход удзельнікаў гурту «Žmiaja» — выкананьне рэфрэну гэтай песьні ў стылістыцы рэгей? Ад гэтага кампазыцыя набывае новыя фарбы й адценьні, што гаворыць пра небанальны творчы па-

дыход музыкаў да рэалізацыі сваіх задумаў...

Зусім іначэй загучалі тут і творы гуртоў, якія раней не былі заўважаныя за выкарыстаньнем беларускай мовы ў сваёй творчасці. Маю на ўвазе трэкі каманд «Divina Epema», «Evthanzia A.D.», «Imprudence». Марчыма, гэты экспэрымэнт дый дыскурсусяго альбому, падкажа ім далейшыя творчыя шляхі й выйсьце з творчага тупіка, у якім апынуліся многія тутэйшыя музыкі. Гэты шлях відавочны!

P.S. Дарэчы, пакуль рыхтавалася гэтая кніга, «Imprudence» пачаў ужо гэты працэс вяртаньня да Роднага Слова, прапанаваўшы «БМАgroup» першыя накіды цалкам беларускамоўнага альбому.

«Знамя юности» №151-153,
17.12.2004, Менск, А.М.

HARDCORE- МАНІЯ: ЧАДУ!

Розныя выканаўцы

2002, БМАgroup



Калі запытаць аматара рок-музыкі з стажам, што ўяўляе сабой навагодні стыль «гардкор», дык можна чакаць найневерагоднейшых адказаў. І нібыта гэта «рок-наадварот» (проста гульня лігараў у нашай транс-

крыпцы словаў «rock» і «core»), і што гэта «цяжкі паводле сутнасці» ці «саблівая заядлы» (ад ангельскага словазлучэння «hard core») сваяк панку... А некаторыя (не без падставы!) могуць заявіць, што гардкор — гэта рэп-чытанкі пад цяжкі мэталічны рок зь перавагай у гучанні бас-гітары, плюс спецыфічныя гукавыя эфекты («скрэчынг» ці «спінінг», напрыклад), якія здабываюцца зь вінылавых кружэлак... Асобна адмыслоўцы адзначаць тэксты, характэрныя для hardcore — быццам мінімалістычныя лезунгі зь лексыкона антыглябаліста, «прыпраўленыя» дозай моцных словаў, сарказму й самаіроніі.

Самае неверагоднае, што ўсе гэтыя меркаванні маюць права на існаванне, бо гэта погляд на стыль з розных бакоў, праз розныя крытэры. Справа ў тым, што hardcore як стыль у рок-музыцы яшчэ не зусім усталяваўся, у адрозненне ад ужо клясычных. І таму некаторыя прыхільнікі hardcore яшчэ імкнуцца даводзіць сваім апанэнтам, што іхняе меркаванне найбольш адпавядае тытулу «сапраўднае». Найбольш аргументаваным, аднак, мне падалося вызначэнне аўтара прадмовы, зьмешчанай на гэтым дыску, майго сябры й калегі Вітаўта Мартыненкі, якое ён сфармуляваў у рамках тэлевізійнай дыскусіі, прыведзенай напрыканцы вясны 2003 году ў межах праграмы «5×5»: «Hardcore узнік як звычайны чарговы завіцень сэрпантыну барацьбы паміж простым і складаным у музыцы, калі нават у цяжкіх накірунках (hard rock) з'явіліся камэрцыйныя, а то й адкрыта папсовыя тэндэнцыі; яшчэ ў 80-х шэраг гуртоў з кола heavy («Кreator», «Metal

Church», «Voi Vood») і punk («Dead Kennedys», «Poison», «Tank») пачалі шукаць шляхі стварэння рэальна цяжкай — бо ёмістай — музыкі, рэальна вольнай ад пустазвонства поп-фарматаў. Толькі ня трэба думаць, што такі падыход цалкам засьцеражэ ад зьяўлення поп-тэндэнцыяў і ў самім стылі hardcore, хоць ён і цяжкі (hard) ад зэрня свайго, ад сутнасці (core). Хіба што насуперак ім зьявіцца тэмін real hardcore».

Але, нягледзячы на праблемы з стылявым вызначэннем, hardcore ужо сёння вылучае сваіх зорак, стварае сваю арыгінальную гісторыю, у тым ліку і ў Беларусі.

Зафіксаваць найбольш значныя дасягненні беларускіх hardcore-гуртоў, прапанаваць слухачам узоры новай extreme-эстэтыкі ў тутэйшым калярыце вырашылі ў выдавецкай суполцы «БМАgroup», якая мае ўжо вопыт выдання рэлізаў беларускай альтэрнатыўнай музыкі рознага кшталту. Вынікам іхняй напружанай працы й дыскусіяў стала рэалізацыя праекту й прэзентацыя першага беларускага зборнага дыску з такой музыкай пад назвай «Hardcoremanія: чаду!» Дадамо толькі, што сама назва гэтая стала брэндам цэлай сэр'іі, выхад якое працягваўся пасля выхаду гэтае кнігі.

Самі слухачы тут маюць магчымасць паразважаць аб дасягненнях і недахопах беларускага hardcore, паслухаць творы лідэраў гэтага стылю ў Беларусі.

Першае, што можа прывабіць маладога слухача, — наяўнасць ужо на першым дыску «Hardcoremanія: чаду!» вельмі цікавых музычных прэм'ераў. Адна з такіх — сольны дэбют у гуказапісу славутага гітарыста Піта Паўлава

з гуртом «Гарадзкія», якія прадставілі сплаў яркавых рэп-тэкстаў і электронна-гітарных музычных эксперыментаў. Відавочна, што актывізацыя названага праекту дапаможа самому Піту Паўлаву больш шырока рэалізоўваць свае творчыя задумкі, а яны, спадзяемся, пойдучь на карысьць і асноўнаму праекту гэтага музыкі — гурту «N.R.M.»!

Сярод прыемных нечаканасьцяў кружэлкі хочацца адзначыць яшчэ некалькі тыповых узораў crossover-напрамку беларускага hardcore. Маю на ўвазе музыку менскага гурта «Partyzone», у запісу якое былі скарыстаныя поліфанічныя мелэды грэгарыянскага харалу. Прыцягне ўвагу слухачоў і трэк «Стандарты маралі» панк-гурта «Голая манашка». Музыкі абедзвюх камандаў досыць пераканаўча прадставілі свае праграмы на шумнай прэзэнтацыі дыска ў парк-клубе «Менск».

Няблага слухаецца й гардкоравы эксперымэнт гурта «J-Mors». Але, відаць, гэты твор — пакуль вяршыня творчасьці згаданай каманды.

Рэгіянальную hardcore-плынь на дыску годна прэзэнтуюць выканаўцы з Баранавічаў (гурт «Дзеі»), Воршы («Адваротны сэнс»), Магілеву («Бэдлам»)… З гэтай плыні выканаўцаў, заўяўленых на дыску, трэба вылучыць вельмі прафэсійнае выкананьне гамьяльчан з гурта «Plastic hardcore», якім з дапамогай электронна-індустрыяльных музычных сродкаў, бадай, найбольш пераканаўча ўдалося адлюстравачь трывогу з нагоды небяспекі сусьветнага тэрарызму. Фольк-накірунак hardcore у сваім разуменьні дэманструюць слухачам пінскі грут «Галіна Бэзу» (апрацоўка купаль-

скай песні) і берасьцейцы з гурта «Knuckleduster», які на свой густ выканаў народны гіт «Падманула-падвяла».

Без кавэраў сёньня не абыходзіцца ніводзін фанаграфічны праект. Гэты бок творчасьці беларускіх выканаўцаў прадставілі прыхільнікі гульні вядомага гакеіста з НГЛ Адама Дэдмарша — гурт «Deadmarsh». Музыкі прапанавалі на альбом тэхнічна дасканалы кавэр супэр-гіта «Enter sandman» гурта «Metallica», які тут названы «Люстэрка ночы», бо мае новы тэкст, напісаны згадваным ужо тут В. Мартыненкам. Пра тое, як удалося складальнікам уладзіць праблему аўтарскіх правоў на гэты твор з мэнаджэнтам гурта «Metallica», чытайце таксама ва ўступным артыкуле таго ж аўтара на кружэлцы. Эстафэту пераасэнсаваньняў падхпілі й іншыя дэбютанты — гурт «Ice Brains», які выканаў кавэр клясыкаў thrash-core — бразільскага гурта «Sepultura». На дыску ён пазначаны пад назвай «Карані свабоды»...

Прадстаўлена й творчасць вядомых у Беларусі артыстаў — лідэраў беларускай альтэрнатыўнай музыкі — гуртоў «ZET», «Žygmont VAZA», «Сонца Мао», а таксама А. Памідорава. Іхняя музыка добра вядомая слухачам празь іншыя рэлізы «BMAgroup», а некаторыя з гэтых выканаўцаў ужо тады рыхтавалі на названым лэйбле свае поўнафарматныя кампакт-дыскі. Галоўнае, што вышэйпералічаныя запісы ствараюць той гукавы фон і музычную афарбоўку, якія стабільна прываблівалі слухачоў і пакупнікоў навінкі (цяпер гэта ўжо дыскаграфічная рэдкасьць, а лэйбл рыхтуе новыя томкі беларускага гардкору).

Ёсьць на альбоме й своеасаблі-

выя эмацыянальныя скраі. Такім пікам на дыску можна назваць песню «Страчаная Ітака» беластоцкага гурта «Zero-85», у якой саліст Юрка Асеньнік вельмі эмацыйна перадае пачуцці чалавека, вымушанага назаўсёды пакінуць сваю Радзіму — сымбалічную Ітаку, апяяную Гамэрам у «Адысэі». Сапраўды, музычная аздоба гэтага твора, ягоная ўнутраная энэргетыка адпавядаюць несмяротнай антычнай тэматыцы! Зьвяртаючыся да твору беластоцкіх музыкаў, якія былі гасцямі й прэзэнтацыі ў Менску, нельга не адзначыць віртуознае граньне музыкаў рытм-сэкцыі ды асабліва бас-гітарыста «Zero-85» Багдана, які робіць усё (і нават больш за ўсё), каб hardcore-гурт гучаў сучасна й адпавядаў усім стылістычным канонам.

Арыгінальнай супрацьлегласцю сур'ёзнаму твору беластоцкіх музыкаў можна назваць сатырычную (ці хутчэй гумарыстычную) песеньку «Мой клён» гурта «IQ48», у якой выяўлена значна больш інтэлекту й вынаходлівасці, чым пазначана ў назве гэтае каманды. Слухачь яе цікава ня толькі таму, што створана яна на зрэзе рэпа й hardcore, але й таму, што беларускамоўны тэкст іхняга твору выдатна кладзецца на «ламаная» рытмы, характэрныя для гэтага музыкальнага стылю.

Гэты альбом моладзевай выдавецкай суполкі «BMAgroup» «Hardcoreманія: чаду!» выклікаў шмат дыскусіяў адносна таго, куды рухаецца беларускі музычны андэграўнд, якімі бачацца шляхі разьвіцця hardcore-напрамку ў беларускай рок-музыцы. Дыск не пакінуў абыякавымі ні слухачоў, ні крытыкаў, ні адэптаў стылю. Адна з маштабных дыскусіяў на-

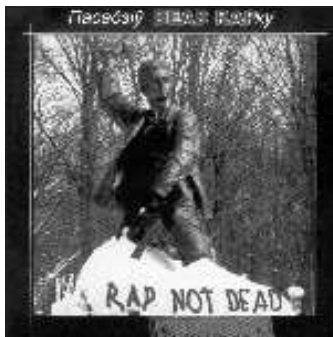
конт яго адбылася ў прамым этэры тэлепраграмы БТ1 «5×5». Значыць, мэта ягоная дасягнута: музычныя крытыкі маюць аб'ектыўныя крытэры ацэнкі стану сучасных напрамкаў нацыянальнай рок-музыкі, а слухачы атрымалі незабыўныя сустрэчы з цікавымі выканаўцамі, іхнімі энэргічнымі й бескампраміснымі творамі.

«Голас Радзімы» №30, 24.07.2002, Менск, А.М.

Пасадзіў DEAD RAPку

Rap Not Dead

2004, BMAgroup



Толькі сапраўдны калекцыянэр зразумее тую асалоду, зь якой можна разглядаць на сваёй фанаграфічнай паліцы сэрыйныя выданьні. Вось і сэр'я стылістычных аудыёэнцыклапедыяў року ў выдавецкага лэйбла «BMAgroup» відавочна атрымалася (пра гэта пісаў нават спецыялізаваны часопіс «ПРОдызайн» у №15 за 29.09.2005), бо вельмі зграбна й стылёва стаяць побач кампакты «Hardcoreманія: чаду!» (CD BMA 013), «Hard Life — Heavy Music» (CD BMA 008, CD BMA 018 і CD BMA 048), «Пасадзіў DEAD RAPку/Rap Not Dead» (CD BMA 029).

Цікава, што рабочыя назвы дыс-

каў гэтае сэрэй з тупалобых і грувацкіх («Беларускі hardcore», «Беларускі hard'n'heavy», «Беларускі rap») ператварыліся ў рамантычна-вобразныя й разам з тым вельмі ёмістыя. Сама назва тут нібы карцінка з жыцця, але чытаецца ў ёй і акрэсленыя стылю, і мова выдання (хіба толькі мэталісты схавалі за англамоўем беларускую сутнасць).

Нехта мо падумае: няўжо выдаўцы накалупалі цэлы дыск беларускамоўнага рэпу? Сумненні разьвейвае ўжо ў прадмове выдання вядомы музычны крытык Анатоль Мяльгуй, які малюе структуру генэалёгіі ды ідэалёгіі беларускага рэпу, а мне застаецца нагадаць як руйнаваліся падобныя сумненні й напачатку сэрэй, калі традыцыйныя прыхільнікі пэўных стыляў сумняваліся ў беларускасці гэві-мэтал музыкі, гардкору... Больш за тое, усе гэтыя зборнікі вызначаліся ня толькі шчыльнай запоўненасцю (аж 80 хвілінаў), але й пільным адборам. Ужо на этапе сэлэкцыі даводзілася адсейваць нямала прыстойных выканаўцаў кшталту гуртоў «Шляхта», «Dr. Szalik», «IQ48»... Не паспеў дасьпець тады да сур'езных рэлізаў і вядомы цяпер «Чырвоным па белым», удала засьвечаны ў радыёэтэры й на фэстах Польшчы. А каго ж узалі?

Не абыйшлося, безумоўна, без галоўнага гуру ўсіх рэпераў навакольля А. Памідорава. У праграму ўвайшоў ня толькі ягоны знакаміты «Цуд на Каляды», але й найвышэй на той час гіт «Дзень без гарэлкі», які перад тым з паўгоду лідыраваў у гіт-парадзе «Тузін гітоў» інтэрнэт-парталу music.fromby.net.

Па-за тым, А. Памідораў тут дапамог жа ішчэ збеларусіць трэк нямец-

кага гурта «Die Foederation» з Гановэру, запісаўшы зь імі песьню «Новыя магчымасьці».

Дарэчы, Немцы — не адзіныя замежныя ўдзельнікі гэтага беларускага (і беларускамоўнага) праекту. Напрыклад, «Step» з Польшчы ў сваёй чытанцы «Мне хочацца спаць» дае Беларусам адчуць смак роднай мовы, хоць і з польскім акцэнтам ды расейскім жаргонам, але жывой і натуральнай. А знакаміты ўкраінскі «Танок на майдані Конго» хоць сьпявае й на сваёй роднай мове, але вітае Беларусаў па-беларуску. Вось які міжнародны ўплыў дэманструе «BMAgroup».

Пад гэтакім аўтарытэтным узьдзеяннем вярнуліся да роднай мовы ў гэтым альбоме нават так званыя тутэйшыя славуцкія касмапаліты рэпа — «Нестандартны варыянт», «Наше дело» ды Серага & Сацура.

Як бачым, славуцасць яў шмат у альбоме. Нават супер-зорка гранджу Лявон Вольскі прапісаўся тут. Але сапраўдныя мэга-гіты лёс падарыў ня толькі ім. Напрыклад, нідзе раней не чуваць было гурт «Please, mr. Stahl» (вядомы ён хіба толькі паводле згаданага гіт-параду music.fromby.net ды праз радыё «Рокс»), але іхнюю песьню «Пасадзіў дзед рэпку» выдаўцы невыпадкова зрабілі нават загалоўным трэкам гэтага праекту. Бо гэта сапраўдны шэдэўр такога жанру. Праўда, калі я раскрыю вам маленькую таямнічку складу калектыва, усе дзівосы захіліць суровая рэальнасць: «Please, mr. Stahl» склалі славуці блюзмэн Андрэй Плясанаў («P.L.A.N.»), славуці мэталер Аляксей Штальянкоў (экс-«Deadmarsh») і юная вакалістка з клясычнай адукацыяй Аня Плясанава. Так што нядзіва, што ў іхнім рэпе гу-

чаць ня толькі сэмплы, але й жывыя фэготы, скрыпкі, гітары... Неверагодны шарм!

Ну, а празрыстыя сацыяльна-палітычныя алегорыі невядомага праекту «Пан Жыжма» ў трэку «Гармата» тлумачацца трывалым рэпавым досведам іхняга стваральніка Паўлюка «Фройда» Зыгмантовіча, які працаваў раней у найпапулярнейшым «IQ48».

Праўда, ня буду сьвярджаць, што гэты альбом суцэльна роўна-гладкагеніяльны па ўсёй люстэркавай паверхні кампакт-дыска, а нахвальваю я яго толькі, маўляў, з-за беларускай мовы. Вось акурат беларуская мова кульгае ў многіх.

Напрыклад, гурт «Шэрым па беламу» (як і «Чырвоным па беламу») павінен ведаць, што пытаньне творнага склона (па кім? па чым?) патрабуе адказу «па белым», а не «па качану». Дый гурт «L-Dil», сьпяваючы «мы вам уступаем», павінен засьцерагчыся акурат не ўступіць у дрыгву, калі гаворка ў тэксьце пра іхнюю звышшычлівасьць ці саступкі. Двойка вам усім за граматыку трэйцяе клясы па роднай мове.

А сёй-гой, хоць і паднатарэў у роднай мове, але ў тэкстах няздольны 'шчэ адыйсьці ад наўнай патрыётыкі («Сындыкат рыфмы» зь песьняй «Мір ва ўсім сьвеце», Чыманок з творам «Продкі» і г.д.). Патрыятызм — сьвятая тэма, якую нельга вырашаць банальнымі сродкамі, а вучыцца можна ў Багдановіча, Караткевіча, Гёніюш, Арсеньневай... Як цудоўна гучыць Гёніюш у рэпе, давёў гурт «Жаба ў каляіне» на CD «Жыць для Беларусі».

Вельмі сымбалічную мастацкую аздобу прапанаваў выдаўцам гэтага альбому пляменьнік легендарнай

Паўлінкі, вядомы мастак і калекцыянэр Андрэй Плясанаў: помнік юнаму партызану Марату Казею ля ягонай хаты паблізу сквера Янкі Купалы ў Менску стаў сымболом расшучасьці новага пакаленьня адстойваць свае ідэалы, як іхнія мужныя продкі, што засталіся назаўсёды юнымі, абаранялі сваю Радзіму. Rap not dead! Ніколі!!!

«Biellarus» №499, 15.08.2004, New York, B.M.

Ліцэнзыйныя выданьні

ТАРТАК

Дэмо_графічны выбух

2001, Воля Музыка/2002, West records



ТНМ КОНГО

Неформат

2001, Воля Музыка/2002, West records



ВОПЛІ ВІДОПЛЯСОВА

Лучшие песни

1998, S.B.A. Production/1999, Gala records



Музыка, кіна- і відзапраграмы ў сусьветным шоў-бізнэсе — прыбытковая сфэра ўкладаньня капіталу, калі толькі паднапружыцца ды стварыць свой самастойны кантралюемы рынак, а не працаваць заўсёды пад дыктат гігантаў, што ўжо захапілі й падзялілі сьвет. А тое, што прыкмета жыцьця — рух, перамены, а ня вечнае чаканьне «чаго дазволюць», вырашыла давесці сваім прыкладам і беларуская кампанія «West records», самастойна заняўшыся паляваньнем на ліцэнзы ды выпускам гэтых самых ліцэнзыйных кампакт-дыскаў. Але для пачатку — крыху гісторыі.

Нашыя мэляманы памятаюць, як у гады нечаканага ўзьлёту англамоўнай поп-музыкі пачалі імкліва ўзьнікаць гуказапісныя лэйблы-нефармалы, якія да 1960-70-х гадоў мінулага стагодзьдзя кансалідаваліся, узбуйніліся й занялі стабільнае месца ў сусьветным шоў-бізнэсе: тут і новыя імёны («Virgin», «Chrysalis», «Charisma»), і ўдала з'арыентаваныя ў новым бізнэсе слупы індустрыі («Philips», «Warner Bros.», «Polydot»). Наступным этапам было разьвіцьцё ліцэнзаваньня моднай прадукцыі, дзе ў 1980-я гады таксама ўжо ўсталяваўся каскад лідэраў: «Jugoton» у Югаславіі, «Балкантон» у Балгарыі, «DumDum Gramophone» у Індыі, якія скуплялі правы на яшчэ «гарачанькія блінцы» папярэднікаў і «ўдзьмухвалі» іх менш прадпрыемальным суседзям.

Але гэта ўжо быў канец эры музычных манаполіяў. З пачаткам новага тысячагодзьдзя дамінантай музычнага бізнэсу становіцца лякалізацыя рынку, хоць рэвалюцыянэрамі выступілі ў тых жа 1980-х Вэнгры (нагадаем іхнія фірмы «Реріта», «Start», «Favorite», «Krem...») і Палякі («Savior», «Arston», «Rogot», «Polton...»). Але яшчэ дваццаць гадоў таму хто б мог падумаць, што нямецкамоўны гурт будзе слухаць ня толькі ўся Амэрыка, але й цэлы сьвет? Нават нашумелы выбух польскага року 1980-х не замінаў монстрам дыктаваць Палякам ангельскамоўныя ўмовы кантрактаў на Захадзе («Maanam», «Lady Pank», «Lombard», «TSA», «Kat»), а цяпер «Rammstein» нават у ЗША спакойна сьпявае на роднай нямецкай, а «Vagtazo Halot Kemet» у той жа Амэрыцы выдае дыскі па-мадзьярску, але хіба што з ангельскім падрад-

коўнікам у буклеце, і гэтая разнастайнасьць радуе нават тых, хто нямецкай або мадзьярскай мовы не разумее. Бо не ў аднастайнасьці ж багацьце чалавечай цывілізацыі, а ў стракатаьсьці!

Свае музычныя рынкі пачалі інтэнсыўна разьвівацца й на тэрыторыі былога СССР ды ў краінах колішняга сацыялізму. Напрыклад, музыка украінскіх гуртоў настолькі ўразіла суседзяў, што іхнія дыскі выходзяць і ў Польшчы, і ў Расеі, і, натуральна, у самой Украіне. А нават у Вугоршчыне ды Вялікабрытаніі.

Не адстае й беларускі рок, эпізодычна скараючы Галандыю («Troitsa»), Нямецчыну («Kriwi»), Вялікабрытанію («Крама», «Ulis»), Францыю («Deviation»). Але... вэчна радавацца адной радасьці — гэта застой. І вось акурат беларускія кампаніі вырашылі ўвайсьці ў новы, «ліцэнзыйны» завіцень музычнага сэрантыну новага веку.

Першыя спробы зрабіў малады лэйбл «Sound Stream», калі купіў у галандзкай фірмы «Pan records» ліцэнзію на выпуск альбома «Журавы» беларускага гурта «Troitsa», што выйшаў там. Выдаткі акупіліся даволі хутка, бо перавыдадзенай вэрсіяй (больш таннай за фірмовы CD) зацікавіліся мэляманы й Беларусі, і Украіны, і Расеі, і Польшчы.

А на нядаўнім фэстывалі «Крылья» ў Расеі бліскануў украінскі гурт «Танок на майдані Конго», ды нешта не прыжыўся там. Мо, музычныя пародыі на расейскую папсу ці колкія анекдоты пра маскалёў паміж песнямі не спадабаліся? Але ж нам затое спадабалася ўсё. Ёсьць нейкі блізкі нават Беларусу дух у гэтай творчасці. Дык вось, «West records» вырашыў за-

няцца сам пытаннямі міжнароднага культурнага абмену і...

Напрыканцы 2002 году ўжо ня толькі з'явіліся кампакт-дыскі маднейшых украінскіх гіп-гоп гуртоў у беларускіх крамах («Тартак» — «Дэмо_графічний выбух», «Танок на майдані Конго» — «Неформат»), але й адбыліся (дзякуючы лэйблу «БМАgroup») першыя канцэрты. Першыя, але не апошнія.

Цікава, што на музычным рынку Масквы ў райдэрах украінскіх гуртоў закладзены ў пяць разоў большыя сумы, чым паводле наўпроставых сувязяў з украінскімі прад'юсэрамі. Дый ліцэнзыйныя беларускія дыскі ўкраінскіх гуртоў нічым не адрозніваюцца ад фірмовых, а ад маскоўскіх (параўнайце хаця б зь лепшымі песьнямі гурта «Воплі Відаплясава» на нашым рынку) іх выразна вылучае наяўнасць шыкоўнага буклета з тэкстамі ўсіх песень, павага да мовы арыгіналу ў мастацкай аздобе перавыдання, адсутнасць расейскіх бонусаў у праграме ды процьма спадарожных радасцяў.

Апошняе, дарэчы, гэта я пра радасці відэамаанаў, якія знайшлі, напрыклад, на дыску «Танок на майдані Конго» мудрагелісты відэакліп да песьні «Па барабану». А дзе яшчэ вы ўбачыце такія відэакліпы зорак украінскага року й рэпу?

*«Кінонеделя Мінска» №41,
11.10.2002, Мінск, В.М.*

ЗАБАРОНЕННЫЯ ВЯРШЫНІ

зь нямецкіх архіваў
1930-х гадоў

2003, 3CD *Ewiges Deutschland/
Igar Саўчанка*



У англа-амэрыкана-расейскім вэрхале музычнай прадукцыі, які абваль-

ваецца на нас з радыеэтэру ды паліцаў дыскакрамаў, мы часам забываем, што ёсьць іншы сьвет, што гаворыць не пангельску ці расейску, а, скажам, папольску, па-французску, па-нямецку... Вось пра нямецкую папулярную музыку мы зараз і пагаворам. Прычым папулярную настолькі, што ёй накіравана было ледзь не перавярнуць цэлы сьвет.

Зрэшты, калі нямецкая музыка для вас — гэта нешта кшталту «Scorpions» або мюнхэнскіх дыска-экспэрымэнтаў Фрэнка Фарыяна («Boney M», «Eruption»), дык наўрад ці мы знойдзем агульную мову. А вось калі вы ў глыбокім дзяцінстве адчувалі нейкія няўлоўныя ноткі ўнутранай магутнасьці нават у дыскачах «Dschinghis Khan», а сёньня тыя ж пачуцьці будзіць поп-індастрыял «Rammstein» або doom гурта «Lacrimosa», дык вось вам шанец зразумець, адкуль растуць ногі прынамсі таго самага «Rammstein».

Пакуль нямецкая супэрнова, скарыўшы Амэрыку, з посьпехам гарцуе па ўсім сьвеце, у Беларусь іх ніколі не запрашалі, а ў Расеі білеты прадаваліся ў Маскве, а канцэрты з-за разьбітай футбалерамі піўной бутэлькі адкідвалі ў Піцер. Чыста выпадкова...

І ўсё ж дадзенае выданьне нямецкіх маршаў і паходных песень, падрыхтаванае нямецкімі ж адмыслоўцамі Карлам Штурмэрам, Фолькерам Косам, Кёрстын Цэлінгер ды іншымі гісторыкамі й музыказнаўцамі, так і не змагло выйсьці ў сьвет на Радзіме, пакуль да справы не далучыліся беларускія выдаўцы інтэлектуальнай музыкі (бардаўская песня, авангардныя накірункі рока) на чале з Іграм Саўчанкам. Дарэчы, калі

падчас перабудовы вы чыталі менскі часопіс «Крыніца», вам знаёмае гэтае імя.

Цікава: калі заходзіць гаворка пра музыку «Rammstein», заўсёды прыгадваюць нялёгі лёс кінарэжысэркі Лэні Рыфэншталь, кантраверсійнымі кадрамі якой музыкі карыстаюцца ў сваіх кліпах, але чамусьці забываюць на грандыёзныя традыцыі нямецкай маршавай музыкі, якая цяпер у Нямецчыне проста пад забаронаю, але дух ейны жыве й у сучаснай музыцы.

«Ці азначае гэта, што ў тых песьнях сьпершапачатку была прыхаваная нейкая шашлёўня, на падставе чаго яны — большасьцю сваёй вяршыні музычнага мастацтва — і знаходзяцца да гэтага часу пад публічнай і пагаёмнай забаронаю?» — піша ў шыкоўным буклеце менскага выданьня музыказнаўца Карл Штурмэр.

Першы дыск 3CD-сэрыі «Забароненыя вяршыні» прадстаўляе бездакорныя аркестроўкі нямецкіх архіваў: «Марш Гэрмана Гёрынга», «Lufthansa Marsch», «Ju-88 Lied», «Graf Zeppelin Marsch» ды іншыя. Безумоўна, быў бы дарэчы тут пэўны камэнтар да кожнага трэку, каб у шэрагу імянаў і сымболяў не паўставаў схэматычны вобраз ворага, які насамрэч быў толькі падманутым прапагандай шчырым патрыётам, адмыслоўцам вышэйшага кшталту (як той жа лётчык-ас Гэрман Гёрынг). Дый нават дзеля графа фон Цэпеліна мне асабіста давалося лішні раз зазірнуць у буклет альбома «Цэпеліны» менскага гурта «Новае неба», дзе ёсьць пэўныя факты.

Як і першая, другая частка гэтага CD-трайніка традыцыйных нямецкіх маршаў і песьняў Тройцыга Рэйха з арыгінальных запісаў 1930-х гадоў мі-

нулага стагодзьдзя насамрэч ахоплівае пэрыяд ад напалеонаўскіх войнаў аж да Другой сусьветнай. Былі водгукі, што быццам нічога новага тут няма, калі прыгадаць паўпадпольную расейскую CD-R-сэрыю «Маршы і песні 1-й мировой войны». Але рэч у тым, што хоць Трэці Рэйх разгромлены, і пэўныя творы ягонага мастацтва пад забаронаю, усё ж аўтарскае права ніхто не ануляваў, і ў менскім выданьні з дапамогай нямецкіх адмыслоўцаў гэтае пытаньне вырашана ў поўнай адпаведнасьці з сусьветным правам: нават уладальнікі правоў ліквідаваных фанаграфічных монстраў Трэцяга Рэйха былі знойдзены.

Зрэшты, мо й сапраўды нічога новага, але ў іншым аспэктце. Уключаем пяты трэк «Забароненых вяршыняў-2» («Soldaten Sind Immer Soldaten»), а з вуснаў пад знаёмую музыку так і зрываюцца словы: «Все выше, и выше, и выше//Стремим мы полет наших птиц//И в каждом пропеллере дышит//Спокойствие наших границ». Вось жа ня толькі Кіркораў бессаромна драў гіты сваіх сучасьнікаў з-за бугра, а былі й больш манструозныя ідэёвыя папярэднікі. Шкада, аднак, што за тупым палітыканцкім тэкстам аб «коммунистической бригаде, где с нами Ленин впереди» мы нават не запапочвалі чужога арыгіналу, натхнёнага чыстымі водамі роднага Рэйна.

Натуральна, як не зразумець прычыны тых унутраных дрыжыкаў і агіды, што ўзьнікаюць пры словах «Трэці Рэйх», «фашызм», «вайсковыя маршы нацыстаў», але іншыя пачуцьці будзяць успаміны дзіцяці тых гадоў, а цяпер шматвосьмінага адмыслоўца Эрны Нідэрмайер: «Дзьверы ў мой пакой былі прычыненыя, але з-за

іх усё адно даносілася нейкая сьветлая бравурная песьня — такая ж, як сам той сонечны ранак. Тады я ўжо ведала, што так пяюць салдаты. Песьня, якая гучала тады, мая самая ўлюбёная й цяпер, зь ёй я прыгядваю маму, тату й тое маё шчасьце...»

Давяраючы шчырасьці дзіцячых пачуцьцяў, можам толькі пацьвердзіць іхнюю слухнасьць асабістымі слухачкімі адчуваньнямі.

Праграма гэтай сэрыі падабраная зь лепшых грамзапісаў свайго часу, спраўджаных не адным пакаленьнем слухачоў, і шablённы вышчур азьвярэлага фашыста, падмацаваны савецкім кінематографам, ніяк не асацыюецца з душэўнымі гукамі «Rüber Über Den Kanal», «An Der Front Im Westen», не стасуецца да мэлядычнай прыгажосьці «Schlesier Landlied», «Lied Der Baloniere», «Horst Wessel Lied». Дый кампазытары, што стваралі гэтыя ўзоры, абапіраліся на шматвяковую мудрасьць народную, на густ, выпрацаваны стагодзьдзямі чалавечага досьведу.

Бадай, найбольш дарэчы параўнаць гэтае выданьне з запісаным хорам «Унія» беларускім альбомам «Маршы і песьні» (гл. асобную рэцэнзыю). З той хіба розьніцай, што Немцы захавалі само гучаньне эпохі, а Беларусам давалося займацца рэканструкцыяй разарванага па шматкох ланцуга гістарычных падзеяў.

Як ні дзіўна, толькі трэці дыск «Забароненых вяршыняў» мае ўласны падзагалавак — «Улюбёныя кружэлкі фрау Райнгольд», — але не адразу й зразумееш, хто такая гэтая фрау? Праўда, вярнуўшыся да буклета другой часткі, мы знойдем колькі словаў пра яе: «Пляменьнік нашай сусед-

кі фрау Райнгольд, — піша Кёрстын Цэлінгер з г. Зігбурга, — сьпяваў у хоры вэрмахта. Яго бачыла я ўсяго колькі разоў, а фрау Райнгольд казалася пра яго вельмі шмат, прыгадваючы, як ён гасьцяваў у яе ў дзяцінстве кожнае суботы; як любіў ейныя булчкі, якімі яна, самотная жанчына, частавала й нас».

Мы можам толькі здагадавацца, як склаліся лёсы гэтых людзей ужо ў наступным дзесяцігодзьдзі крыважэрнага XX веку. Але фрау Райнгольд пакінула па сабе калекцыю грамафонных плятак, што як найлепей раскажуць і пра яе, і пра пачуцьці людзей таго часу.

«Laura», «Erika», «Marie-Helen», «Veronika», «Rosemarie», «Marie-Maramuschkaka» — тыпова дзявочыя песенькі, але... часоў Трэйцяга Рэйха. І ўжо зусім іначай гучыць простая дзявочая цікаўнасьць да салдатаў, да афіцэраў, да мужчынскага гераізму. І менавіта таму сярод улюбёных песень фрау Райнгольд ёсьць і больш сьродкія: «Die Soldaten», «Westerwald», «Marsch Der Gebirgsjader». Але гартэеш дзявочы трэк-сьпіс гітоў Трэйцяга Рэйха, а там усё кветачкі, хлопчыкі ды Радзіма-маці: «Es War Ein Edelweiss», «Schwarzbraun Ist Die Haselnuss», «Schön Blüh'n Die Heckenrosen», «Alte Kameraden»... Дык мо гэта з тае ж опэры, як і тутэйшае выхаваньне: «Калі пяюць салдаты, спакойна дзеці сьпяць»? Вось толькі ў нас, Беларусаў, ёсьць істотнае адрозьненьне ад іншых: нашым дзецям ніколі не давалі слухаць беларускіх салдатаў — усё толькі або расейскіх, або нямецкіх, або польскіх. Ці не таму мы адна зь нямногіх у сьвеце краінаў, насельніцтва якой мае праблемы з **роднай мовай**.

Але ў Нямецчыне ўсё гэта цяпер таксама забаронена. Нібыта песні вінаватыя, што нехта ўзяўся кроіць лёсы людзкія, прымяраючы саматугам ролю Бога на сябе. Дзіўна толькі: як выйшла, што, забараняючы песні, ніхто не забараніў мужчынам хадзіць у штанах? А як жа: сам Гітлер так апаранаўся!

Бадай, «Улюбёныя кружэлкі фрау Райнгольд» — найбольш лірычны дыск сэрыі. А гэта ж улюбёныя песні чалавека, лёс якога катастрафічна ня склаўся: муж рана памёр, яшчэ перад вайной, дзяцей Бог ня даў, дый любы пляменьнік, што сьпяваў у хоры вэрмахта ў 1930-х, наўрад ці ашчасьлівіў ейную старасьць у 50-х...

Таму тым больш каштоўны духовы скарб калекцыі простага чалавека, якому адно песні — гэтыя песні — залагоджвалі марнасьць існаваньня.

Зазірнуўшы на сайт выдаўца <http://savchenko.dironweb.com>, можна больш падрабязна даведацца пра разьвіцьцё сэрыі «Забароненыя вяршыні», ейныя пэрспэктывы, адно хацелася б пажадаць, каб у гэтых пэрспэктывах нека праглядаўся й зварот да Беларусі. Рэч у тым, што ўсе тэксты трох буклетаў першага выданьня пададзены на нямецкай, ангельскай, расейскай мовах, але не на беларускай.

Напісана В.М. на замову «Нашай нівы», але апублікавана ў газэце «Белорусский рынок» №21, 02.06.2003, Менск

UŽ JSME DOMA

Jaro, peklo,
podzim, zima

1996, Unijazz



У выглядзе выключэння з структуры гэтае кнігі, замест рэцэнзы на дыск я прапаную тут свой рэпартаж з жывога канцэрту калектыва ў Менску, які апублікавала адна з газэтаў відэавочна не канцэртовага профілю. Але ж якая нагода была!

Музычная альтэрнатыва — гэта, аказваецца, ня толькі «БМАgroup». Музычная альтэрнатыва ёсць і ў дэмакратычных краінах, таму што сапраўднаму развіцццю мастацтва можа шкодзіць ня толькі цензура й пастановы пэўных партыяў, але й звычайны шоў-бізнэс — як міжнародны, гэтак і свой. Пра гэта беларуская грамадзкасць даведлася дзякуючы праведзенаму ў Беларусі этапу міжнароднага праекту «Чэская музыка на шляху» ўвесну 2001 года. Асноўнымі арганізатарамі акцыі сталі ўсё тая ж «БМАgroup» (з нашага боку) ды «Alternative Music Production» (з чэскага).

Зразумела, у багатым маршруце акцыі (Чэхія, Польшча, Беларусь, Літва, Латвія, Эстонія, Расея) кож-

ны бок набыў свой імідж, але беларуская сталіца вызначылася тут вельмі характэрна: на канцэрты ў Менску публікі сабралося ўтрая менш чым у правінцыйнай Гародні. Праўда, увага сталічнай прэсы да менскага канцэрту была ўсё ж на вартасным узроўні.

«Менскі канцэрт тура «Чэская музыка на шляху» эмацыйна забіў усе папярэднія музычныя акцыі», — пісала ўжо 27 красавіка таго ж году газета «Беларуская маладзёжная».

На папярэдні прэс-канфэрэнцыі, якая прайшла за тры дні перад тым, беларускія журналісты даведаліся, што альтэрнатыўная музыка ў Чэхіі выдаецца тыражамі «ўсяго толькі» 10-15 тысячаў асобнікаў, затое яе падтрымліваюць творчыя саюзы краіны, мастакі, дзеячы кіно й тэлебачання. У гэтым аспекце цікава было пачуць уражаньні гітарыста гурту «Už Jsme Doma» Міраслава Ванэка пра ягонае падарожжа ў беларускім рок-інтэрнэце, дзе ён адзначыў «цікавую камэрцыйную музыку гурта «Ulis» зь Менску», ня ведаючы нават, што тыражы гэтага «камэрцыйнага праекту» не перавышаюць у нас 1 тысячы кампактаў ды пары-тройкі тысячаў касетаў. Што да падтрымкі тэлекіна-радыёбонзаў, дык Айчына зь іхняе ласкі вымушана жыць толькі маскоўскімі аб'едкамі, а ў кіно мясцовае толькі гурт «Сузор'е» калісьці фрагмэнтарна ўпісаўся (гл. фільм «Д'ябальская карусель»), што нават колькасна пераўзыйшоў у польскім кіно наш альтэрнатыўны гурт «P.L.A.N.».

Беларусь стала 24-й краінай на маршруце чэскіх рок-зорак (дарэчы, ім выпадаў лёс выступаць на адной сцэне з такімі кітамі сусьветнай рок-альтэрнатывы, як Фрэнк Запа, «Velvet

Underground»), прывабіўшы ўвагу такіх уплывовых у гэтай галіне часопісаў, як «Rolling Stone», «Option», «Rock & Pop».

Дарэчы, міжнароднае прызнаньне зусім не замінала Чэхам усюды захоўваць вернасьць роднай мове. Як сказала кіраўніца тура ад «Alternative Music Production» Бланка Штрайблава, «наша мова — гэта адзін з складнікаў нашае самабытнасьці, а з праблемай больш шырокага разуменьня цудоўна спраўляюцца перакладчыкі й камэнтатары».

Гуртом эмацыйнага разagrэву ў той вечар стаў менскі калектыў «Безь білету», які незадоўга перад тым быў названы адкрыцьцём года на чарговай «Рок-Каранацыі». І, трэба сказаць, зўрапейскі хаўрус пайшоў ім на карысьць, бо яны вырашылі паказаць тут толькі беларускамоўную частку сваёй ровер-роп праграмы, стварыўшы ілюзыю самасьвядомай творчай адзінкі.

Чэхі пачалі з зусім іншай музыкі — псыхадэлічнага сымфа-року. У нас такое наўрад ці хто граў тады, за выключэньнем хіба што «Зарціпо». А вось «МСН Band» займаецца гэтым ажно з далёкіх 1970-х. Праўда, цензура ў ЧССР была не ласкавейшая за савецкую, таму да масавага слухача дыскі гэтай каманды пачалі трапляць на дзесяцігодзьдзе пазьней.

Што цікава: па-канструктыўскаму складаная маляўнічая музыка зусім не адпалохвала слухача, правакуючы ў сваіх разгорнутых кампазыцыях якраз утульны настрой. А ў гэтым заслуга віртуозных інструмэнталістаў калектыва.

Да больш маладога пакаленьня ветэранаў чэскай альтэрнатывы на-

лежыць гурт «Echt!», што адчулася і ў ягонай стылістыцы — гэткі гарачы, завадны рокабілі з элемэнтамі кантры. Запытаеце, а ў чым жа тут альтэрнатыва? Можа, у тэкстах («Не жадаю гэтага...»), можа ў інструмэнтальным кантынгэнце (віялянчэль, бас, 2 гітары, бубны, саксафон, вусны гармонік)?.. Ды якая розьніца, калі ўжо разгойдалі нават лянівую менскую публіку: у скокі пусьціўся й стары, і малады. Дарэчы, мяне ў гэтай стылістыцы здзівілі яўныя цытаты з «The Doors», гарманічна ўпісаняны ў структуру ўласных кампазыцыяў. Ну, а інструмэнталісты — зноўку вышэйшая кляса!

І вось нашыя героі ды зоркі сэйшна — «Už Jsme Doma». Яны таксама пачыналі ў 1980-х, і таксама любяць саксафон, але ў музыцы — неўтаймоўныя арыгіналы. Мне ўяўляўся то нейкі авангардны панк, то маштабныя палотны пераконвалі ў лягічнасьці тэрміну сымфа-панк, як ні абсурдальна гэта гучыць, а ўжо дома, слухаючы куплены на канцэрце дыск, я пачуў цудоўны джаз для аматараў року (ці цудоўны ўзор року для фанатаў джазу). Калі памятаеце анекдот пра малпу, што рэжляме сэкс як нешта круцейшае за апэльсін, дык паводле гэтай аналогіі музыка «Už Jsme Doma» — гэта як нырцаваць у штормавае мора або жаваць мэталёвы гэбаль жалезнымі зубамі. Да дрыжыкаў па скуры!

Дарэчы, згаданы дыск, які вы бачыце тут на здымку, таксама зьяўляецца доказам плённага супрацоўніцтва чэскае рок-альтэрнатывы з кіно. Гэта саўндтрэк да фільму Вацлава Кучэры «Вясна, лета (пекла), восень, зіма» пра мастака Марціна Вэлішака (о,

ВМ! салют, цёзка!), якога ў Чэхіі называюць «маўклівым удзельнікам гурта».

Галоўнае ўражаньне ад цэлага канцэрту, ад набытых там арыгінальных дыскаў, якія ніколі не трапляюць у нашы крамы: як усё ж мы, сярэднеатаматычныя слухачы камэрцыйнага мэйнстрыму ды FM-фарматаў, зноў адсталі ад Эўропы, дзе нават у поп-музыцы ёсць галоўнае — выбар нечаканых адкрыцьцяў. Я выбіраю альтэрнатыву!

*«Кинонеделя Минска» №20,
18.05.2001, Менск, В.М.*

ПЕСЬНЯРОК

Belarusian
Песьняры tribute
1997, Пан Рэкардс



Увага да творчай спадчыны ансамбля «Песьняры» ды ягонага кіраўніка Ўладзіміра Георгіевіча Мулявіна апошнім часам узрасла, асабліва пасля заўчаснай сьмерці Песьняра. Беларусь зьведала на сваім вопыце фэномэн узрыўнога росту цікаўнасьці да пасьмяротнай спадчыны аднаго з сваіх яскравых талентаў...

Цяпер зьяўляюцца новыя прыхільнікі «Песьняроў», якія распавядаюць найневерагоднейшыя байкі з

жыцця зоркі, выдаюцца кантрафактныя дыскі й расшукваюцца ў архівах музычныя кінастужкі, з рызыкай для волі ствараюцца сайты, прысьвечаныя творчасці ансамбля ды ягоным песьням. Там можна пазнаёміцца зь невядомымі фактамі з жыцця беларускіх знакамітасьцяў.

На гэтай хвалі ўвагі да «песьняроўскай» творчасці вельмі цікавым падаецца старонка біяграфіі ансамбля пад назвай: «Песьняры» й беларускі рок-рух».

Цікава, што Ўладзімір Мулявін даволі крытычна ставіўся да творчасці сваіх больш маладых рок-калегаў. У адным з сваіх інтэрвію «Музыкальнай газете» Уладзімір Георгіевіч даводзіў чыгачам наступнае: «Мне давялося некалькі разоў слухаць вялікую колькасць беларускіх гуртоў. Аднаго разу на канцэрце «Песьнярок» у Менску ў парку імя Янкі Купалы, а другім разам на «Рок-каранацыі» давялося ўсё паслухаць. І ўзровень — не галасавы, а менавіта інструментальны — у іх больш ці менш нармалёвы. Але паказваць гэта за мяжою нельга, таму што гэта вельмі слаба».

І ў той жа час У. Мулявін прызнаваў поспехі беларускіх рок-музыкаў. Там жа ён адзначыў гурт «Палац»: «Я быў на іхнім сольным канцэрце, яны даюць каласальную экспрэсію. Я атрымаў задавальненьне ад канцэрта» («Музыкальная газета» №50, 1999 г.).

Вядома, што Ўладзімір Мулявін быў неабякавым, хоць і строгім да выканаўцаў беларускай рок-музыкі. Маладыя беларускія рокеры таксама плацілі Песьняру ўзаемнасьцю: запрашалі ў якасьці ганаровага госьця на «Рок-каранацыю» ў 1999 годзе, каранавалі яго ў намінацыі «Музы-

ка Міленіуму». Але перад тым, у 1997 годзе, з дапамогай выдавецкай фірмы «Пан рэкардс» беларускімі рок-музыкамі быў запісаны й выдадзены трыб'ют з новымі апрацоўкамі твораў рэпэртуару ансамбля «Песьняры». На ягоных гукавых дарожках былі зафіксаваныя такія вядомыя песьні, як «Скажы мне, Ганулька» (У. Мулявін, І. Лучанок — Я. Купала), беларускія народныя песьні «Хлопец пашаньку пахае», «Касіў Ясь канюшыну»... Кожны з слухачоў гэтага рарытэтнага ўжо дыска можа дакладна ўспомніць тое, як гучыць тая ці іншая кампазіцыя «Песьняроў» у першасных мулявінскіх апрацоўках.

Але што ж нас чакала на гэтым трыб'юце? Першае — вельмі цікавыя стылістычныя распрацоўкі ды эксперымэнты музыкаў, якія вельмі сур'ёзна паставіліся да ўдзелу ў гэтым праекце. Так сур'ёзна, што для многіх каманд «Песьнярок» стаўся найзначнейшай вехай у іхняй біяграфіі ды найбольш значным унёскам у беларускую культуру. Напрыклад, цяпер нават цяжка ўявіць, што Аляксей Шэдзько можа сьпяваць вершы Пятруся Броўкі. Бо хоць перад тым музыка й зьвяртаўся да беларускага фальклёру (акцыя «Беларускі рок вітае незалежнасьць»), але ў далейшым прынцыпова грэбаваў беларускім словам. Затое ягоная апрацоўка (сумесная з Пітам Паўлавым) «Александрыны» гучыць вельмі пранікнёна й арганічна. Тое ж можна казаць і пра кавэры гуртоў «Пані Хіда», «The Stokes», «Отражение»... Сымптаматычна, што нават яны не шукалі ў спадчыне «Песьняроў» звыклай для іх расейшчыны, хоць маглі.

Такім чынам, другое: для некаторых выканаўцаў праект даў пэў-

ны досьвед працы зь беларускім словам. Маём на ўвазе творчасць Валіка Грышко. І хоць «Neuro Dubel» усё ж неяк адкапаў сваю «Вологду», але хутка сам жа й адчуў сябе бела варонай у гэтым праекце.

Вельмі цікава сёння слухаць у выкананьні названых артыстаў лірычную беларускую народную песьню «Што за месяц» або тую самую дзюбелеўскую «Вологду», маючы на ўвазе іхняе далейшае разьвіцьцё й пераканаўчыя ўзоры беларускамоўнай творчасці.

Акрамя прыкладаў адносінаў да творчасці «Песьняроў», да роднай мовы, нас цікавіць і тое, якой стылістычнай палітрай карысталіся беларускія музыкі дзеля стварэньня праекту «Песьнярок». Сапраўды, на дыску можна пачуць даволі шмат кавэраў, аранжыраваных і ў стылістыцы гранджу («N.R.M.» — «Я паставіў коніка»), world-music («Троіца» — «Рэчанька»), кантры-біту («Пані Хіда» — «Хлопец пашаньку пахае»), фольк-блюзу («Крама» — «Скажы мне, Ганулька»), а таксама апрацоўкі ў поп-рокавым кірунку («Ляпіс Трубяцкой» — «За полчаса до весны») і metal-стылістыцы («Гарнада» — «Касіў Ясь канюшыну»)...

Усе гэтыя музычныя формы, зафіксаваныя на трыб'юце «Песьнярок», сёння, амаль празь дзесяцігодзьдзе пасля ягонага выхаду, уяўляюць сабою надзвычайную цікавасьць для мэяманаў, калекцыянераў ды музычных крытыкаў. Бо першы беларускі трыб'ют ніколі не перавыдаваўся, ягоны наклад хутка стаўся фанграфічнай рэдкасьцю. Таму акурат паўстае патрэба ў перавыданьні гэтага цікавага артэфакту сучаснай беларускай культуры. Тым больш, што многія

беларускія рок-музыкі яшчэ будуць вучыцца ў Песьняра ашчадным адносінам да беларускага слова й мэлясу. І як адзначыў вядомы беларускі рок-выканаўца Зьміцер Вайцюшкевіч: «Уладзіміра Георгіевіча Мулявіна я лічу выдатным чалавекам, дзеячам Беларускага Адраджэньня. І хоць творчы ўзьлёт «Песьняроў» прыйшоўся на савецкія часы, музыкі шмат што трансфармавалі й рабілі гэта прафэсійна. Я лічу сябе ў нейкім сэнсе прадаўжальнікам іхніх мэлядычных тэмаў, мулявінска-песьняроўскай філязофскай ідэі, якая ў той момант толькі нараджалася й дала падставы для нашай сёньняшняй працы» («Літаратура і мастацтва», 07.12.2001).

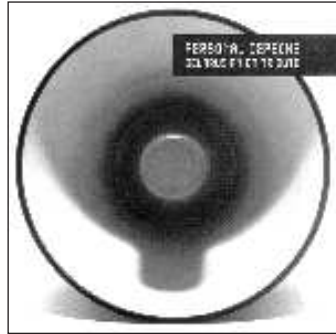
Думаю, што пад гэтымі словамі падпісацца кожны музыка, які жадаў бы ствараць сапраўдную музыку сучаснасьці, дапамагаць беларускай культуры захоўваць свае лепшыя нацыянальныя рысы ў будучыні. Трыб'ют «Песьнярок» — адна з прыступак да такога разуменьня спадчыны Мулявіна як пачынальніка беларускай рок-традыцыі.

**«Наша слова» №20, 04.06.2003,
Менск-Ліда, А.М.**

PERSONAL DEPECHE

Belarusian DM tribute

2002, MSH records/EMI music



Упершыню пры фінансавай падтрымцы вядомай галяндзкай фірмы «Philips» лідэры беларускага року выйшлі ў шырокае сьвет у сур'ёзным міжнародным праекце — трыб'ют-альбоме, прысьвечаным творчасці славутага брытанскага гурта «Depeche Mode».

Для пачатку растлумачу, што трыб'ют-альбом — гэта альбом-прысьвячэньне, калі новае пакаленьне супэрзорак аддае даніну павагі каму-небудзь з папярэднікаў, па-свойму выконваючы ягоныя песьні. Першым беларускім трыб'ютам можна лічыць «Песьнярок», прэзэнтаваны вышэй, дзе «Крама», «Троіца», «N.R.M.», Валік Грышко, «Neuro Dubel» etc. інтэрпрэтуюць рэпэртуар гурту «Песьняры». Далей вы працягаеце й пра трыб'ют гурту «N.R.M.», падчас працы над кнігай рыхтаваўся ўжо й трыб'ют гомельскаму «Gods Tower», дзе ўпершыню ягоныя песьні загучалі па-беларуску, а пакуль — «Depeche Mode», ня менш калярытны брытанскі гурт.

Праўда, клопату тут было больш,

бо права выкарыстання якой-небудзь песні такога супэрмонстра каштуе немалых грошай, а праект задумваўся як цалкам легальны, дзеля чаго й спатрэбілася дапамога «Philips». Затое цяпер і прадстаўнікі «Philips», і самі сусветныя супэрзоркі не паводле роспаведаў, а на ўласны слых ведаюць гукі беларускага року (Марцін Гор, лідэр «Depeche Mode», асабіста адбраў прэтэндэнтаў; выбраў іх 15, зь якіх асабліва быў уражаны гуртом «Kriwi»).

Дарэчы, што ж за кумір «Depeche Mode», чаму яго ўсе так любяць? О, гэта эпахальная каманда, якая на пачатку 1980-х гадоў, пасля доўгіх студыйных эксперымэнтаў нямецкага «Крафтвэрку», вывела электронную музыку ў канцэртныя залі. А каму такіх рэгаліяў недастаткова, нават гэты трыб'ют-альбом давядзе, што была ж яшчэ цудоўная музыка, прыгожыя мэлэдыі, якія выдатна гучаць у любым стылі (тут і грандж, і этна-поп, і панк-рок, і джаз, і нават звычайная папса).

Перш чым назваць тых, каго адабраў Марцін Гор, мушу прыгадаць адзін характэрны суб'ектыўны самасуд мясцовых адмыслоўцаў, бо акурат напярэдадні знакамітага фестывалю «БАСовішча» ў год выхаду гэтага дыска журналіст і музыка Ўлад Бубен нешта расшчыраваўся супраць «нацыяналістаў рока» ў газэце «Згода» (№25 за 19.07.2002): «БАСовішча» — гэта маленькі фэст мясцовага значэння, на які запрашаюцца дзьве-тры польскія славуцасьці, якія ў самой Польшчы папулярнасьцю не карыстаюцца». Суrowa?! Дык вось, з 15 фаварытаў Марціна Гора (зоркі больш прыкметнай за Бубна!) не аказала-

ся ніводнага пратэжэ спадара Бубенцова і яго самога, затое аж 10 куміраў «БАСовішча»: «N.R.M.», «Kriwi», «Крама», «Zet», Аляксандр Памідораў, «Garadzkija», «Troitsa», Тодар Вайцюшкевіч, зоркі апошніх гадоў «Імпэт» і «Neuro Dubel». Дадайце да гэтага сьпісу нацыянальна сьвядомых інструмэнталістаў джазу «Apple Tea» ды аўтэнтчны фолк гурта «Guda», і вы зразумееце прыярытэты адбору, якімі карыстаюцца сусветныя аўтарытэты.

Зрэшты, без праблемаў і тут не абыйшлося, бо ўпадабаная Горам (катары Марцін) «Крама», таксама неаднаразовы прызёр і зорка «БАСовішча», ня трапіла на першае выданьне разам з усімі (толькі праз пару гадоў у другое), а выйшла асобным «самотнікам», бо месца ейнае заняла нейкая нікому невядомая Людміла, якая раньні супэргіт «See You» (1982) ператварыла ў такую бюссэнсавую папсу, што зь нечым падобным варта было чакаць не «Depeche Mode», а штосьці накшталт «Spice Girls».

Нехта спашлецца на факт, што ня варта, маўляў, параўноўваць сыціплы дзявочы вакальчык з магутнай напругай голасу Дэйвіда Грэма, але ж Вераніка Круглова ў песні «Бяз гучных словаў» («Freelove», 2001) дараўналася. Дый Дана Жвалік з гурта «Імпэт» (песня «In Your Room», 1993).

Цікава, што я асабіста адкрыў гурт «DM» даволі пазнавата (у 1986 годзе) і трохі незвычайна: у нейкім замежным часопісе прачытаў рэцэнзыю на сьвежанькі тады альбом «Black Celebration». Маўляў, такі шэдэўр, што ніводнага разу за ўвесь альбом не паўтараецца рытмічны малюнак. Во, думаю, «дэлепа моды электрон-

нага веку», што па-за чыстай механікай няма чым і пахваліцца. А тут бац — і прывозяць мне з-за «бугра» сам дыск (тады яшчэ вінылавы, якіх у нашых краях так і не навучыліся якасна вырабляць). І рытмічны малюнак усіх адзінаццаці трэкаў сапраўды так уразіў, што альбом на доўгія гады стаў для мяне ўлюбёнай працай «Depeche Mode» (хоць больш папулярным лічыцца «Violator», 1990).

Калі маіх больш традыцыйных у густах сяброў пацешылі «N.R.M.», А. Памідораў, Тодар, нагадаўшы ім альбомы «Violator», «Music For Masses» (1987) у сваіх трэках «Твой Езус», «Ніколі не прыніжай мяне», «Зноў прагну цябе», дык мае настальгічныя ўспаміны абудзіў толькі «Ляпіс Трубецкой» у песьні «Пытаньне часу».

Асабліва пашанцавала песьні «I Feel You» (1993), якая прагучала й па-беларуску (праект Піта Паўлава «Garadzkija»), і па-ангельску (панк-гурт «Neuro Dubel») ды яшчэ з фолькавым дадаткам ад гурта «Guda».

Неверагодна фантастычныя алюзы выклікае «Вольная краіна» (1997) у версіі гурта «Troitsa»; прафэсійна гучаць трэкі гуртоў «Калі Юга», «Flat», «Гаер», Аляксея Шадзько. Адны пераасэнсоўваюць спадчыну «Depeche Mode» на роднай беларускай мове, другія захоўваюць гучаньне першакрыніцы, і толькі чацьвёрта зь пятнаццаці зьявіліся да расейскіх перакладаў спадчыны «Depeche Mode». Так што факт: альбом выразна паказаў ня толькі структуру беларускага рок-рынку, але й гіерархію нацыянальных прыярытэтаў у року.

«Голас Радзімы» №1-2, 08.01.2003, Менск, В.М.

VIZA НЕЗАЛЕЖНАЙ РЭСПУБЛІКІ МРОЯ

Belarusian N.R.M.
tribute

2003, БМАgroup



Пасьля брытана-амэрыканскай рэвалюцыі ў папулярнай музыцы, калі шырокім фронтам увайшлі ў яе напрыканцы 1950-ых гадоў мінулага стагодзьдзя электрычныя ды электронныя інструмэнты, музычная тэрміналёгія стала пераважна англамоўнай. Крыху аступілі тут італьянскія словы алегра, андантэ, піцыката, трэмолэ, здаўшы пазыцыі вэрбальнаму шэрагу кшталту панк, рок, ню-вэйв, ню-эйдж. Вось і трыб'юты адтуль жа пайшлі.

Ангельскае слова tribute перакладаецца проста як «прысьвячэньне», а ў музыку яно ўвайшло даволі позна — напачатку 1990-х. Рэч у тым, што рок-музыка доўгі час лічылася выключна аўтарскай дзялянкай творчасці: хто пісаў песьні, той іх і сьпяваў. Калі гурт сам пісаць ня мог, дык меў прыдворнага кампазытара. Нельга было й чакаць, што «Rolling Stones» выканае што-небудзь з «Beatles».

Аднак, да 1970-х гадоў мінула-га стагодзьдзя патрэба пераасэнсаваньня вопыту папярэднікаў узнікла ўсё ж і ў року: тых жа «Beatles» пераспёўвалі такія славетныя гурты, як «Procol Harum», «The Mama's And The Papa's», «Graffiti», «Manfred Mann's Earth Band», «Halloween» ды іншыя. Гэты жанр атрымаў назву кавэр, бо грунтаваўся на падабенстве толькі зьнешняй абалонкі твора (cover), зьмяняючы — часам вельмі істотна — ягоную сутнасьць.

Такі вопыт стаў цікавым, і к 1990-м гадам пачалі ўжо складацца цэлыя альбомы такіх кавэраў. А паколькі іх аб'ядноўвала нейкая адна зорка, якой усё й прысьвячалася, дык і назвалі такія альбомы трыб'ютамі.

Традыцыя беларускіх трыб'ютаў узнікла таксама ў 90-х і пра ўсе зь іх вы чыталі вышэй. Трыб'юты трывала ўвайшлі ў моду, таму ідэі ў гэтай сфэры множацца, як грыбы. Важна толькі пралічыць каму варта аддаваць пашану, каб удзельнікі праекту не апынуліся больш вядомымі за аб'ект увагі. Такія маркетынгавыя жарты маглі б выліцца ў немалое марнатраўства.

Натуральна, гуртом №1 у Беларусі публіка даўно назвала «N.R.M.»: ён і па Эўропе паездзіў (Польшча, Францыя, Нямеччына), і па ЗША, і ў гіт-парадах заўсёды ў лідэрах, і на канцэртах заўжды аншыяг. Ды і традыцыя беларускіх рок-перапевак акурат і пачалася зь песень «N.R.M.». Гурт «Exist» на гэтых песнях і выхоўваўся, а славеты «Трактар» у сваёй вэрсыі выдаў на касэце яшчэ ў 1996-м.

Ці трэба пасьля гэтага дзівіцца, што «BMAgroup» на прэзэнтацыю гэтай «Візы N.R.M.» сабрала бітком салідную сталічную канцэртную за-

лю «Менск»? Гэта да пытання пра тое, ці ёсьць у беларускім року калектывы, вартыя ня толькі радыёэтэру, але й такога прыкметнага помніка, як альбом-прысьвячэньне.

Аказваецца, неабыхава да гэтага паставіліся самыя розныя калектывы нават паводле стылістыкі, хоць многія зь іх і самі цудоўна вядомыя ня толькі ў Беларусі: «Папац», «Kriwi», «Краски», «Impatt», «P. L.A.N.», Аня Багданова («Miss Лето»), «Лепрыконсы», «Тяни-Толкай» і г.д. Апошнія нават згадзіліся ў гэтым пракце назвацца па-беларуску «Цягні-Штурхай» і зафіксавалі гэта ў тэксьце ўласнай песні. І хоць у сапраўднага фаната «N.R.M.» ад такога разгалінаванага рэстра стыляў валасы могуць заварушыцца на галаве (гэта ж трэба, ягонага гранджавага куміра перапрацавалі каралі папсы, блюза й нават фолк-мадэрну), але ў тым і кайф трыб'юта, бо так можна асэнсаваць нават тое, што здавалася невытлумачальным. Памятаеце, напрыклад, N.R.M.аўскі альбом «Дом культуры», амаль цалкам складзены з зухаватых энэргетычных гітоў? Вось толькі неяк выпадала з гэтай абоймы песенька «Тры чарапахі-2». Шмат хто думаў тады: «Няўжо Лявона Вольскага, харызматычнага франтмэна калектыву, спасьцігла творчая няўдача?»

Самае дзіўнае, што ў трыб'юце «Viza Незалежнай Рэспублікі Мроя» менавіта «Тры чарапахі-2» стала ледзь не найлепшым гітом, калі песню выканала згаданая Аня Багданова. Патэнцыял шэдэўра, аказваецца, толькі ў поп-варыяньне й разгарнуўся. Але ня трэба думаць, што ўвесь «N.R.M.» толькі ў папсе й гучыць лепш. Вось жа нават папсовы «Цягні-Штур-

хай» сам пацяжэў у сваім кавэры песьні «Лёгка, лёгка» і... дасягнуў таго ж посьпеху.

Песьня «Дзед Мароз» з альбому «Тры чарапахі» (2000) таксама была не найбольш стромым гітом, але ў вэрсыі бярозаўскага гурта «:Б:Н:» стала ім, хоць сьпяраша выдаўцам здавалася, што гэты кавэр занадта падобны на арыгінал. Як і ў выпадку зь берасьцейскімі віртуозамі hard-саксафона «Сьцяна», якія перасьпявалі раньні гіт «Я еду»; а таксама «J_Morc», якія зрабілі віртуозным дэс-шлягерам жорсткую песьню «Катуй-ратуй». На шчасьце, гэтыя трэкі спадабаліся самому Лявону Вольскаму і менавіта таму трапілі ў праект.

І зноў жа памылкова думаць, што песьні «N.R.M.» цікавей атрымліваюцца ў іншых выканаўцаў: вось жа ўдалося гурту «Южный ветер» сесці ў лужыну нават зь выдатнейшым гітом «Фабрыка». І вінаваты ў тым ня толькі пасыўны поп-стыль кавэра, бо папсаваць песьню ўдалося й ультраавангарднаму індастрыэл-гурту «Angry Rose 2000» («Мы живем ня кепска»). А, мо, проста складальнікі ня здолелі знайсці ім адпаведнае месца ў стракатай праграме дыску?

А вось красовэр-бэнд «Partyzone» віртуозна перапрацавалі (цяжка не здагадацца) знакамітую «Партызанскую» з альбому «Одзірыдзізіна» (1996). Яна цяпер нават назву мае «Партызанская».

Ідэнтчна пашанцавала й песьні «Маё пакаленьне». Яна й была пераканаўчай у аўтарскай вэрсыі, але асакал беларускага блюзу Андрэй Плясанаў зь сваім «P.L.A.N.»ам перанеслі ейны зьмест на пакаленьне 1960-х, якое перажыло нават тупую й незра-

зумелую забарону самога слова гаск як «низкопоклонство перед Западом». Да мурашак па сьпіне прадзірае ў песьні хор савецкага гімну! І нядзіўна, што на прэзэнтацыі ў КЗ «Менск» менавіта гурту «P.L.A.N.» удалося першаму падняць перапоўненую залю.

А ці можаце вы сабе ўявіць песьні «N.R.M.» у выкананні, напрыклад, фолькавага «Палаца» або папсовых «Красак»? Дык цяпер маеце шанц. Нават суровы дэз-мэтал Алесь Таболіча «SKD» («Сьвята Кожны Дзень»), нават пяшчотныя «Кгіві» побач зь дзьмя дзсяткамі іншых сучасных зорак аддалі даніну павагі «N.R.M.», апрыйёрна гурту нумар адзін у Беларусі. Першы тыраж дыска выйшаў зь шыкоўным 12-старонкавым буклетам, дзе зьмешчаны тэксты, каардынаты гуртоў, фоткі... Было й дадатковае таннае выданьне, дый не адно, што істотна адрозьнівае гэты выпуск ад лёсу першага беларускага трыб'юта, які папроста стаў рарытэтам.

*«Бярозка» №3-double, сакавік,
2003, Менск, В.М.*

ВАРТА ВЕЖЫ БАГОЎ

International Gods
Tower tribute

2005, 2CD БМАgroup



Скажу шчыра: для мяне нястомны рух «БМАgroup» у развіцці творчай ініцыятывы надзвычай паказальны. Сваім імпэтам яны прымусілі мяне зацікавіцца нават тымі гуртамі, да творчасці якіх раней ставіўся іранічна. Сярод такіх і гомельскія англамоўшчыкі мэталу «Gods Tower», тэхнічныя здольнасці якіх я запрыкмеціў яшчэ напачатку іхняга шляху, але банальнасць падыходу да сродку выяўлення зместу сваёй творчасці расчароўвала надзвычайна. І вось «БМАgroup» вырашыла чарговым сваім трыб'ютам аддаць даніну павагі аkurat «Gods Tower», якім усё ж удалося скарыць сваімі песьнямі мэтал-фэнаў розных краінаў Эўропы, дзе выдаваліся іхнія дыскі нават тады, калі ў Беларусі музычна-выдавецкая дзейнасць яшчэ драмала. І калі першыя беларускія трыб'юты абмяжоўваліся аkurat межамі краіны, дык пераасэнсаваць творчасць славетых гамяльчукоў пажадалі гурты ня толькі з Беларусі,

але й з Расеі, Украіны. Тут былі цікавымі самі падыходы творчых асобаў.

Памятаючы, як на гастролях менскага «Тэзаўруса» ў Расеі тамтэйшыя мэтал-фэны зайздросцілі аkurat моўнай вабнасьці нашых музыкаў («Як вам шанце: у вас ёсць мова, якая робіць гурт проста непаўторным!», нібыта ў іхняга языка горшыя магчымасці), я не здзівіўся, што гурты з Масквы, Пензы, Піцера прасіліся аkurat дазволіць ім пасрабаваць сябе ў беларускамоўі. Дзіўна, што нашы часам з-за нейкай банальнай ляноты разыгрывалі з сябе пільных захавальнікаў першакрыніцы («Wolfshade» зь Берасьця, «Soulsides» зь Менску, «MLA» і «Rasta» з Гомлі ды іншыя (сярод іх, на жаль, і новы гурт Ножыка «Dragonflame»). На шчасце, такіх няшмат, але яны згубілі шанц прагучаць гэтак жа нечакана, як пензенскія «Янтарныя Слезы», маскоўскі «Навий Сонм». Нядзіўна, што менавіта яны маюць самыя таямнічыя й прыцягальныя назвы на гэтым зборніку — гэта татальны покліч творчай душы.

Але найбольш здзівіла самой назвай санкт-пецярбуржская «Athruta», дзе ёсць нешта да болю знаёмае кожнаму Беларусу. Я б ня надта дзівіўся такім беларускім ухілам ад пензюкоў, якія нават запісваюцца ў студыі нейкага таямнічага Якуба, але ў складзе піцераў чацьвёра чыстакроўных Расейцаў і толькі адзін нейкі армянізаваны Паляк (Анджэй Асрян).

Толькі ня трэба думаць, што расейская мова сьвядома выцесьнена выдаўцамі з гэтага праекту. Па-расейску намагаліся пераасэнсаваць сваіх землякоў знакамітыя «ГТ-34», а як атрымалася? Скажу адно: граць хлопцы

ўмеюць лепш, чым рыфмы з чужога на чужое перакладаць.

Зрэшты, жанр альбомаў-трыб'ютаў рызыкуе неўзабаве атрымаць тытул альбомаў-сюрпрызаў. Вось жа й тут творы суровых паган-мэталеўцаў бяруцца асэнсоўваць ня толькі калегі экстрэмальнага фронту (менскія «Imprudence», «Znich» і «Stod», барысаўскія «Soncavarot» і «Arcanum»...). Вельмі ўражае сваёй прыгажосцю нэа-рамантычная вэрсія ад «zIGZAG», якая паспела зазнаць аплядысмэнты нават міжнароднага моладзевага сямінару на Кіпры. І не бяда, што «Znich», «zIGZAG» і «Навий Сонм» абралі пад сваю ўвагу адну й тую ж песню «Rising Arrows», бо гучыць яна ў кожнага па-рознаму, скарыстоўваючы нават розныя пераклады тэксту (дзе найбольш дакладным з пункту гледжання этнічных прыкметаў мне падаўся варыянт Алеся Таболіча).

А хто б у нас даўмеўся ў інструментальную кампазіцыю «Inis Afalon» уставіць паэтычны фрагмэнт з «Ладзкі роспачы» нашага незабыўнага клясыка Ўладзіміра Караткевіча? Дык вось зрабіла гэта піцёрская «Athruta».

Яшчэ два чароўныя сюрпрызы дала нам песня «Twilight Sun», якая гучыць тут па-беларуску й па-ўкраінску. Варыянт нашай «Камаедзіцы» вядомы тут усім, бо зь іхняга «Сонца ў змроку» акурат і ўзьнікла ідэя гэтага трыб'юта, як сьведчыў у адным з сваіх інтэрвію шэф выдавецкага лэйбла Віталь Супрановіч. А вось украінскі гурт «Тінь Сонця» здолеў, захаваўшы праблематыку «Gods Tower», загрузіць свой тэкст «Пісня Чугайстэра» і тэмай Чарнобылю. Да таго ж, у буклеце хлопцы растлумачваюць, што Чугай-

стар — гэта мітычная істота, вядомая яшчэ з старажытнарускіх часоў: гэрой застаецца адзін у забытым лесе і ўсё яшчэ, нягледзячы на згасаньне сонца, чакае на вяртаньне людзей...

Сольныя экспэрымэнты Ігара Загумёнава й Сяржучка (Астрана) Азарэнкі, гуртэн-кекс «Partyzone» і «Зьмяі», ангельская мова ад Неангельцаў, беларуская ад Небеларусаў і расейская ад Нерасейцаў — ці можаце вы ўявіць што-небудзь падобнае ў якім іншым праекце? А менскі гурт «Massacre in Rosary» ушанаваў памяць легендарнага «Gods Tower» уласнай кампазіцыяй «Да сёмага неба», у якой цікава разьвіваюцца матывы знакамітага альбому «The Eerie». Але ж гэта ня ўсе сюрпрызы. Альбом «Варта Вежы Багоў» стаў і першым беларускім выданьнем, выпушчаным грунтоўна здвоеным бокс-сэтам (2CD). Гэта таксама выяўляе сталы рух «BMAgroup» наперад.

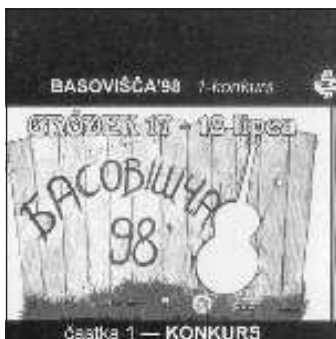
*«Музыкальная газета» №1,
12.01.2006, Менск, В.М.*

Складанкі, канцэртковыя запісы

БАСОВІШЧА-98

Конкурс

1999, BMAgroup



Размаўляючы неяк з сваім сябрам зь Лёндану, я адкрыў цікавую рэч: аказваецца, розныя продзіджы, рамштайны, а тым больш эмінэмы — даўно не атрыбутыка музычнага гурмана, а толькі элементы звычайнага шоў-бізнэсу, цацка для масоўкі. Больш-менш падкаваная ў рок-музыцы брытанская публіка выношвае ў сваіх

галовах зусім іншыя імёны, зачэрпнутыя ў разнастайных клюбах, на фэстывалях або ад незалежных CD-выдаўцоў, якія ў шоў-бізнэс увойдуць, магчыма, толькі заўтра.

І вось у гэтым аспэктце надзвычай цікавым падалося мне гэтае выданьне. Мы ведаем, што такое «БАСовішча» для беларускага року. Гэта нацыянальны Вудсток (невывадкова ж айчынная прэса 1990-х так і сьцьвярджала: «Беласток — Беларускі Вудсток»). Лэйбл намінанта або лаўрэата «БАСовішча» — гэта трывалая адзнака прэстыжнасьці. Мо менавіта таму сольныя праграмы былых лаўрэатаў «БАСовішча» заўсёды карыстаюцца стабільным попытам сярод публікі («Indiga», «Partyzone», «Zet», «Ален», «Тарпач»).

Але, заўважце, тут гаворка йдзе не пра лаўрэатаў прэстыжнага фэстывалю ў Польшчы, а проста пра конкурс. І вось менавіта гэта абяцае надзвычайныя адкрыцьці тым, хто трапіўшы

на кухню фэстывалю, перасыціўся адборнымі БАСовішчаўскімі «вяршкамі» ды прагне заглыбіцца ў найпааёмнейшыя плясты гэтага духовага харчу.

Размова, натуральна, не пра круцізну мясцовай гукарэжысуры: 1998 год — якасьць гуку гэтага live recording проста жахлівая. Але больш поўнага ўяўленьня чым жыве сёння беларускамоўная рок-грамадзкасць Польшчы не даст (і не перадаст) вам ніхто. Ну, а раз не перадаст, дык CD і слухай. Удалай (выпадкова ці свядома?) апынулася тут сама стылістыка падбору выканаўцаў: усе яны ўяўляюць сабой разнастайныя адгалінаваньні панк-року.

Напружаны жаночы вакал «Бактэрыі» зь Бельску й тэксты нахшталт «Абцянкаў каханьня» ды «Апошняга разу» выяўляюць у крыху нечаканай панк-лірыцы каханьня гэтку беларускамоўную Ніну Гаген (але ўжо з Польшчы, не зь Нямецчыны), а «Wuścię rokoju» («Гонка міру») зь Беластоку прываблівае сваёй сацыяльна-экалягічнай заклапочанасьцю («Прыгожы сьвет», «Права выбару», «Жыцьцё ў няволі»).

Арыгінальнае спалучэньне гармошкі з рокам прадэманстравалі мэталізаваныя панкі з Гайнаўкі «Weritas», намякаючы сваёй лятынскай назвай на істасьць, якая — як усе добра памятаюць — in vino. Але гэта не R.F. «Vraha» і нават ня ейны папярэднік, бо «Істасьць» значна больш азлобленая й пэсымістычная. Гайнаўскія хлопцы прадэманстравалі чатыры кампазыцыі, але толькі два акорды. Затое ўвагалі ў гэтыя акорды столькі думак і пачуцьця! Тут і «Агонія» («Я ўжо мёртвы...»), і «Айчы-

на» («Сумныя людзі, чужы край...»). І падобна ўсё гэта на натуральнае адчуваньне Беларусаў у небеларускай краіне (і тут, і там).

Бельскі «RasPutin» прэзэнтаваны ў гэтым выданьні ўсяго толькі адной кампазыцыяй («Дзякую, што вы ёсьць»), гэткам напружана мяккім бард-панкам, але для больш глыбокіх абагульненьняў наяўнага матэрыялу выразна не стае. А вось беластоцкі «Mini Na Маха» ў сваіх двух гітах («Ты не павінен баяцца» і «Вельмі цяжка») пасьпеў паказаць гэтка беларускамоўны «Madness» (гэтым разам зноў не брытанскі, але зноў з Польшчы). Ды з гітарным драйвам і прыпарным саксафончыкам.

Ну а гурт «Кальян» з гэтай пляяды відавочна выпадае. Гэта хутчэй не рок-адкрыцьцё, а рок-зорка з гэтага боку мяжы. Хто ж ня чуў іхнай антываеннай «Дайце дзецям кулямёт»? Або экалягічнай «Радыеактыўны сьмерч» ці лірычнай «Душа анархіста»? Але дзе яшчэ акрамя гэтага рэлізу вы адчуеце, як ліхтарэе польская публіка пад іхні «Мой рок-н-рол»? Так трымаць, гарадзенцы.

Ну вось таку альбомчык. У зоркі нека дацягнуў толькі «Кальян», выдаўшы на «BMAgroup» цэлы альбом (і не адзін), зь якім загасьцяваў нават на CD «Сэрца Эўропы In Rock» у 2001, а ўвогуле тэлефануйце ў Менск Віталю (8-0296-490-888) і атрымайце «Касэты-поштай». Гук, паўтараю, жахлівы, але затое поўны жыцьцёвы рэкординг і процьма вострых адчуваньняў для слухача.

EXIST

X БАСовішча

1999, БАС



Цікавая ўсё ж рэч — адкрыцьцё новых зорак. Адчуваеш сябе нібы прарокам і, разам з тым, перасьцерагаешся наколькі збудуца твае прароцтвы. Колькі, памятаю, было ў нас, у В.М. і А.М., змаганьняў з апанэнтамі яшчэ напачатку 1980-х з нагоды нашага прароцтва вялікае будучыні музыкам «Мроі» (цяпер гэта «N.R.M.»), «Бонды» (цяпер шукайце іх у «Крамэ», «Улісе»), «Рэю» (цяпер глядзіце склад гуртоў «Нео», «Mojo blues»)...

Падчас спрэчак здараецца й цалкам губляеш пэўнасьць, але потым, калі ў сэрэі «Залаты фонд беларускага рок-ролу» выходзяць дыскі «Бонды», а іншыя твае абранцы адзін за адным скараюць фанаграфічныя лэйблы Польшчы, Вялікабрытаніі, Галандыі, Францыі, прыходзіць рэальнае адчуваньне Боскага кантраляваньня ўсім працэсам. Так што ня трэба баяцца адкрыцьцяў, бо менавіта зь іх, своечасовых, вырастае потым плённае дрэва глябальнай культурнай традыцыі. У тым ліку й нацыянальнай рок-традыцыі.

Вось вельмі характэрны прыклад:

калі ў 1999 годзе на X фэстывалі музыкі маладой Беларусі «БАСовішча» ў Польшчы нечаканага фуруру дасягнуў менскі гурт «Exist», Менск спаткаў гэта татальным здранцьвеньнем, бо ніхто з «адмыслоўцаў» нават імя такога ня ведаў.

Мне пашанцавала крыху болей: упершыню я пачуў рок-гурт «Exist» дакладна 6 верасьня 1998 году на канцэрце, арганізаваным «Хартыяй-97» на адкрытай пляцоўцы блізу сталічнага стадыёну «Трактар» (мо, таму яны й выконвалі там «энэрэмаўскі» кавэр «Трактар», які потым трапіў на гэты зборнік у вэрсыі live recording). Побач з славутымі «N.R.M.», «Новым небам» ды іншымі беларускімі рок-зоркамі на тым канцэрце цяжка было вылучыць кагосьці з навічкаў, але вось акурат «Exist» неяк прывабіў увагу. Яны сыгралі ўсяго пару кампазыцыяў, але здолелі выявіць годную ўпэўненасьць на сцэне ды трывалае валоданьне гукам. Дый стылістыка музыкі дэманстравала небанальнае мысьленьне маладых творцаў.

Наступнае моцнае ўражаньне падарыў кампакт-дыск «Вольныя танцы: слухай сваё» («БМАgroup», 1999), дзе «Exist» упісаўся сярод найвыбітнейшых топаў гэтай CD-складанкі, хоць іхні твор «Памыліўся» вызначаўся яўнай нешматслоўнасьцю:

Так лепей!.. — думай я.

Памыліўся.

Ня вернеш ужо той час.

Памыліўся...

Гэта й ёсьць увесь тэкст двуххвіліннай і вельмі ёмістай кампазыцыі, які поўнасьцю ды з акордамі друкаваўся ў часопісе «Post'R» (№1, 2001) пад рубрыкай «Залаты шлягер». Сэнс тут разгортваюць ня словы, а гукавыя

вобразы. Словы, бадай, толькі як заяўка тэмы. І таму, хто адчуў напругу пошуку жыццёвага сэнсу, твор шчыльна западае ў душу.

1999 год стаў зорным для «Exist». У першую чаргу дзякуючы Grand Prix юбілейнага «БАСовішча». І ўжо як вынік — праца ў дыхтоўнай беластоцкай студыі «Hertz». Як зазначыла «Музыкальная газета» (№28 за 20.07.1999) «цяпер «Exist» будзе жыць у Польшчы, куды музыкі й наравіліся з канцэртамі ды на запіс».

Аднак, з Польшчы «Exist» вярнуўся, прывезшы адтуль «Lovesong» і «Сам-насам», якія трапілі таксама ў гэты рэцэнзуемы збор разам з «Памыліўся», але потым выдаваліся ў высокатыражных зборніках «Вольныя танцы: новая альтэрнатыва» («Сам-насам») і «Море каханьня» («Lovesong»). Але прароцтва «Музыкальнай газеты» таксама збылося, бо восенню 2002 лідэр гурта «Exist» Юрась «Хобіт» Купрашоў надоўга зьехаў у Ірляндыю.

У праграму гэтай дэма-касэты, хоць яна й мае назву «X БАСовішча» ды адпавядае праграме конкурснага выступу гурта (1. «Intro» 2. «Lovesong» 3. «Сам-насам» 4. «Трактар» 5. «Памыліўся»), увайшлі ўсё ж не фэстывальныя live recording, а акурат папярэднія менскія запісы, падрыхтаваныя для разгляду аргкамітэту.

Структура дэма пабудаваная як міні-альбом і, што нядзіўна, напрыканцы XX стагодзьдзя мела немалы нелегальны распаўсюд у такім фармаце. Уступная кампазіцыя — нібы ключ для расшыфроўкі музычнай мовы гурта. Экстрэмальныя рытмы тут ствараюць не татальны гвалт, а ўдмліваю напругу музыч-

нага красамоўства. Твор, натуральна, інструментальны. А вось далей — вакальна-інструментальная беларуска-ангельская «Lovesong», якая прыгожа ўлічваецца ў структуру заяўленых вобразаў. Вы чуеце тое, чаго чакалі, што праглі асэнсаваць і — будзьце ўпэўнены — цяпер зможаце ўсё зразумець. Ці, прынамсі, зможаце далучыцца на ўзроўні падсвядомасці. Гэта ж датычыць і трэка «Сам-насам».

Ня свой «Трактар» мог бы разбіць структуру гэтага рэлізу, але «Exist» удалося праз супэр-гіт «N. R.M.» выявіць свае пачуцьці. Тут западае больш выказацца пра рознасьць дзвюх вэрсыяў твору, чым пра іхняе падабенства: відавочна прысутны ў музычнай мове арыгіналу гумар тут раптам абарочваецца трагізмам, разгубленасцю, пакутай. Мо, у гэтым і сутнасьць альтэрнатываўнага року «Exist», пра які гучна заяўлялася ў той час з замежных радыёхваляў. І менавіта ў гэтым ключы вытрыманы таксама апошні твор гурта «Адкуль», які на demo-тапе ня трапіў, але ў 2001 пасьпеў выйсьці ў свет на высокатыражных CD «Вольныя танцы: альтэрнатыва_VU».

Лёс ня даў ім шанцу сур'ёзна раскруціцца, але запомніце гэтыя імёны, якія складалі цяпер ужо легендарную творчую адзінку «Exist»: Юрась «Хобіт» Купрашоў (гітара, сьпеў), Эндру Восіпчык (бас-гітара), Дзяніс Карпушэнка (гітара), Зьміцер Харытановіч (бубны). Яны ня зьніклі ў вірах часу, бо працягвалі свой беларускі госк-шлях у ня менш значных праектах.

MORE КАХАНЬНЯ

Розныя выканаўцы

2001, БМАgroup



Калі «Беларуская Музычная Альтэрнатыва» на адной з сваіх прэс-канфэрэнцыяў новага тысячагодзьдзя абвесьціла напрамку сваёй далейшай дзейнасьці, плян выданьняў дыскаў і касэтаў, дык у ім значыўся й арыгінальны падарунак для маладых слухачоў — зборнік песень для закаханых і пра каханьне... Словы не апынуліся марным гукам: праз пэўны час у іх сапраўды атрымаўся арыгінальны, у выглядзе ваянтынкi, аўдыёпрэзэнтцык «Море каханья» («Больш каханья» або «Мора каханья» — як сабе пажадаеце).

Музычнае начыньне тагачаснай навiнкі адпавядае святачнаму наструю: усе песнь пра самае вялікае чалавечае Пачуцьцё. Сваiмi думкамі пра самую сьветлую сфэру жыцьця — каханьне — з намі дзеляцца й маладыя, i знакамітыя беларускія выканаўцы ды гурты — «Kriwi», «N.R.M.», Iна Афанасьева, Iрына Курапаткіна, «Белы сон», «Крама», «Харлі», «Long Play», а таксама польскі гурт «Jacques de Lousse»... Прэзэнтацыя «Море ка-

ханья» адбылася ў адным зь менскіх клюбаў. Тут былі й прызнаньні ў каханьні, i конкурсы для маладых параў, дзе разыгрываліся новыя касэты з дадатковым «трах-трэкам» у выглядзе супрацьзачаткавага сродка — фірмовага кандома.

Канцэртвовую частку святаваньня распачаў малады ў той час гурт «Цмокі», які дэбютуе на касэце-ваянтынкi іранічнай песенькай «Бэнзапіла». Першым заўсэды цяжэй: i ў каханьні, i на канцэрце. «Цмокі» пастараліся давесці слухачам тое, што гурт мае творчыя пэрспэктывы, нягледзячы на хiбы неўладкаванага гуку.

«Цмокаў» на сцэне зьмянілі легендарная Кася Камоцкая ды ейнае «Новае Неба». Вельмі рэдкая сустрэча, бо гурт пераважна гастралюе па-за межамі Беларусі. Кася распачала свой выступ песняй акурат з прэзэнтаванай касэты «Цудоўны вечар» пад гітарны акампанэмэнт i авацыі слухачоў. Далейшы выступ «Новага Неба» засьведчыў, што цяперашняе гучаньне гурта — працяг таго, што ёсьць на самым знакамітым альбоме Касі ды ейных сяброў — «Цэпелiны»: цяжкі, самавіты, але мэлядычны рок, над якім лунае то пранiзьлівы, то трапяткі голас Касі Камоцкай.

Лягiчным гукавым працягам сталi кампазыцыi рок-трыё «Exist» пад кіраўнiцтвам Юрася «Хобiта» Купрашова. На касэце запiсаны iхнi добра вядомы гiт «Lovesong», прывезены з польскіх студыяў пасля перамогi на юбілейным X «БАСовiшчы». Пад час кароткага выступу на прэзэнтацыі «экзысты» нагадалi слухачам яшчэ i iншыя свае вядомыя песньi: «Ты хацеў, але ня мог», «Памылiўся», вытры-

манья ў цяжкім альтэрнатыўна-гранджавым ключы.

Найбольшы поспех, удзячнасьць маладых слухачоў і закаханых выклікалі песьні й кампазыцыі гуртоў «Neuro Dubel» і «Палац». Што тычыцца першага, дык «дзюбелі» прадэманстравалі панк-рок у чыстым выглядзе. Слухачам імпанавала, што музыкі на сьвяце ўсіх закаханых былі менавіта такімі саркастычнымі й разьняволенымі. Таму іхнія песьні «Новая эстэтыка», «Беларусь перад усім!» успрымаліся маладымі слухачамі на «гура».

Такі ж паводле маштабу поспех, але на ніве дэнс-музыкі чакаў удзельнікаў гурта «Палац», які прэзентаваў свае сумесныя з DJ Ray (Хвісевічам) экспэрымэнты ў галіне сынтэзу фальклёрных мэлэдыяў і дискогучаньня сынтэзатараў.

Упэўнены, добрых словаў заслугоўваюць і мэнэджэры «БМАgroup» Віталь Супрановіч ды Сяргей Сахараў. Менавіта іхнімі намаганьнямі й была выдадзена гэтая сьвяточная «зборка» ды праведзена ейная гучная прэзэнтацыя. І ўсё гэта пры тым, што на «ўсебеларускім» парадыйным фэсьце «Рок-гільятына-2000» лэйбл «БМАgroup» гільятынавалі ў намінацыі «Сымулянт года». Нішто сабе сымулянты!

**«Чырвоная зьмена» №13,
03.02.2001, Менск, А.М.**

СЭРЦА ЭЎРОПЫ IN ROCK

Розныя выканаўцы

2001, БМАgroup



Прадукцыя менскага канцэртова-выдавецкага лэйбла «БМАgroup» здаўна добра вядомая ня толькі ў Беларусі. Дзякуючы фэстывалю «БАСовішча» яна мае найбольш стабільны попыт у Польшчы, дзе атрымалі заслужаны аўтарытэт і прызнаньне сэрыйныя выданьні «Беларускі музычны архіў», «Вольныя танцы», поўнафарматныя альбомы зорак беларускага року «Крама», «Ulis», «Partyzone», «Безь білету», «Neuro Dubel», «Znich». Многія выданьні лэйбла выкарыстоўваліся ў якасьці прызоў шматлікіх конкурсаў Беларускай рэдакцыі «Radio Polonia». І ўсё ж чагосьці відавочна не хапала ў культурным абмене паміж дзьвюма краінамі. А менавіта — канкрэтнага урэчаісьненьня жывых кантактаў, якія завязаліся паміж маладымі творцамі з абодвух бакоў сучаснай лініі Керзона. Мы толькі чыталі, што «Крама» выступала недзе разам зь легендарным гуртом «Kult», а «N.R.M.» нават падрыхтаваў сумесную песьню з славутым гуртом «Proletaryat», але вось паслухаць зо-

рак братняе краіны маглі толькі тыя, хто мае нейкія асабістыя кантакты за заходнім «бугром».

У гэтым рэчышчы зусім натуральным этапам пашырэння міжнароднай ініцыятывы «БМАgroup» стала выданне канцэптуальнага беларуска-польскага музычнага праекту «Сэрца Эўропы In Rock», пра змест якога гаворыць ужо сама назва. Гэта ня толькі знаёмства зь лякальнымі рок-плынямі, а сур'езны міжнародны праект, у якім прадстаўлена творчасць сапраўдных супэрзорак польскага року («Proletaryat», «Jaques de Lousse», «Republika», «Firoflay»), знакамітых беларускіх гуртоў («Крама», «Новае неба», «N.R.M.», «żygmint VAZA»), а нават трапіўся й галяндзкі «Red Light», які разам зь менскім гуртом «Безь білету» (неаднаразовым прызёрам «Рок-Каранаяў» і таго ж «БАСовішча») запісаў чужою мове «Pozytywne wibracje».

Вось у гэтым і сутнасьць рокавага «Сэрца Эўропы»: выканаўцы зь Беларусі й Галяндыі сьпяваюць тут па-польску, а калектывы з Польшчы («Biely Son», «RIMA», «Номан», «The Dźwiegu», «Step») уражваюць чароўным і дынамічным беларускамоўем. Менавіта такая ўзаемапавага, як адзначана ў прадмове выданьня, мае гістарычныя карані тут, у сэрцы Эўропы, і спрыяе ўзаемаразуменьню надалей.

Праўда, польскамоўе беларускіх артыстаў мае розныя карані і выяўляе розны змест. У сьцёбнай песьні «Польскі бізнэс» гурта «Крама» намалявана гатовасць наваўлелых постсавецкіх камэрсантаў да любога сынтэтычнага Валяпюку дзеля поспеху

дробнай кантрабанды. Лявон Вольскі ў трэку «Ja śpiewam po polsku» таксама жартуе, але гэта жарт з гістарычным падтэкстам, накіраваным на сучаснага школьнага анекдота: «Дзеці, нада казаць па-руску правільна, чыста: гавару». Без усялякіх жартаў выяўляюць добрае валоданне польскай мовай гарадзенскі «Кальян» і менскія «N.R.M.» ды «żygmint VAZA», але калі апошні папросту зрабіў чужою панкаўскі кавэр з торуньскага нэарамантык гурта «Republika», дык гарадзенцы здолелі выказаць на чужой мове ўласныя сур'езныя сацыяльны перасьцярогі, а «N.R.M.» папросту пераклаў to polish сваю песьню «Чыстаясьветлая».

Што да сільнасьці Беларусаў на кавэры, дык вабіць іх і жаданне сваіх пайнтэрпрэтаваць. Гурт «Новае неба», напрыклад, непазнавальна зьмяніў бардаўскую песьню Андруся Мельнікава «Гэта мы!», ператварыўшы яе ў пераканаўчы гіт інды-рока. Дарэчы, песьня рыхтавалася гуртом яшчэ да ягонага альбому «Цэпеліны» («Каўчэг», 1999), але чамусьці была адкінутая выдаўцамі. У альбоме «Сэрца Эўропы In Rock» яна бліскуча выканала ролю ўдарнага фінальнага акорду. А вось Алесь Памідораў дык і ўвогуле зрабіў кавэр сам на сябе — перапрацаваў песьню «Вітальная» з альбому «Сьвята пакрадзенае».

Але кавэрамі «грашаць» ня толькі Беларусы. Гурт «Alesiuki» зь Бельска-Падляскага, напрыклад, зрабіў прыкольную інтэрпрэтацыю Данчыкаўскай «Беларусачкі».

Адным з экстрэ-гітоў праграмы стала й кампазыцыя менш раскручаная ў нас беластоцкага гурту «Biely Son» на вершы Ларысы Геніюш. Ча-

роўную мэлёдыю «Зорка» заўважыць і ўпадабае кожны, бо глыбіня мэлядызму проста ўзорная. Мне нават даводзілася назіраць, як у радыёкраме, дзе тэставым дыскам акурат служыў альбом «Сэрца Эўропы In Rock», пакупнік забіраў разам з музычным цэнтрам і дыск, як толькі даходзіла да песьні гурта «Bieły Son».

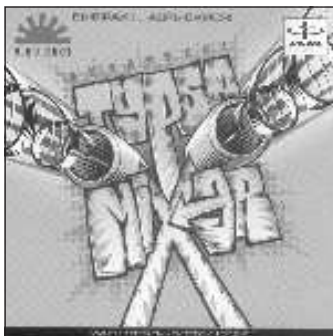
Большасьць з калектываў, прэзэнтаваных на дыску, была адкрыта шырокай публіцы менавіта на згаданым вышэй фэстывалі «БАСовішча», таму невыпадкова газэта «Знамя юности» ў свой час назвала яго (дыск) своеасаблівым хатнім варыянтам «БАСовішча» для тых, хто так і ня здолеў пабываць на ім асабіста. Дый увогуле, альбом «Сэрца Эўропы In Rock» выклікаў немалую зацікаўленасьць ня толькі публікі, але й прэсы: неабякавымі водгукамі адрэагавалі на ягонае зьяўленьне «Музыкальная газета», «Голас Радзімы», «Беларуская маладзёжная», «Ніва», «Наша ніва», «Наша слова», «Переходный возраст», «Чырвоная зьмена» і нават «Кніжны сьвет».

*«Камунікат» №19, студзень,
2002, Warszawa, В.М.*

БЕЛАРУСКІ ТУРБАМІХЭР

Розныя выканаўцы

2001, БМАgroup



Знакаміты тэзіс пра тое, што культура не выжыве без свайго неад'емнага складніка — мас-культуры (твораў для шырокіх колаў спажыўцоў папулярнай музыкі й мастацтва) — знаходзіць сваё ўвасабленьне ў Беларусі, дзе ў асноўным пануе поп-прадукт, што экспартуецца з суседніх краінаў. Акрамя наймаверных маральных стратаў такое становішча наносіць непараўнальную матэрыяльную шкоду беларускай культуры. Гэта адбываецца таму, што замежныя гасцралёры, карыстаючыся буйнымі падатковымі льготамі, вымываюць калясальныя сродкі, што маглі б накіроўвацца на разьвіцьцё нацыянальнай культуры. Па розных прычынах (у асноўным з-за асабістай фінансавай зацікаўленасьці тых, хто імпартуе адтуль або экспартуе сюды гэты музпрадукт) становішча закансэрвавалася, а выйсьце бачыцца ў больш інтэнсіўным разьвіцьці беларускай папулярнай музыкі, у тым ліку й танцавальных напрамкаў. Ствараць канкурэнтнае асяроддзе — шлях, які прадыхтаваны рыначным попытам.

Гэты досвед і жаданьне пашыраць веды пра беларускую поп-музыку сярод замежных і тутэйшых слухачоў падштурхнулі лэйбл «Бульба-рэкардс» і прад'юсэраў «БМАgroup» стварыць нешта арыгінальнае на рынку дэнсавай клубнай музыкі. Такім адметным рэлізам у іх рэпэртуарным сысьце й стаўся зборнік модных рытмаў «Беларускі турбатіхэг», на якім прадстаўлены творы вядомых беларускіх гуртоў ды выканаўцаў у незвычайных электронных ды гіп-гоп-апрацоўках. Адсюль, відаць, і азначэньне «турба», якое падкрэсьлівае «прагрэсыўнасьць» прадстаўленай на дыску музыкі (у адрозьненьне ад стандарту, якія нам навязваюць, напрыклад, расейскія поп-выканаўцы). Гэта зьяўляецца, безумоўна, фактам звужэньня камэрцыйнай вартасці зборкі, але не саступкай дрэннаму густу. Таму ў «Турбатіхэг» зьяўляецца дадатковы камэрцыйны стымул ужо сярод патэнцыйных замежных слухачоў. Вокладка выданьня нагадвае, што дыск будзе адрасаваны аматарам сэмпляваных рытмаў у Нямеччыне, Латвіі, Расеі і, зразумела, у Беларусі.

Што ж прапануе «Беларускі турбатіхэг» сваім спажыўцам — аматарам модных танцавальных рытмаў? Калі паслухаць самы першы нумар дыска ў выкананьні гурта «Палац» і DJ Ray — знакамітую дэнс-апрацоўку беларускай народнай песьні «А ў заенкі», дык можна канстатаваць сапраўдную эўрапейскую прывабнасьць аранжыровак гурта «Палац», разумеьне таго, што патрабуецца для выканаўцы папулярнай музыкі — ненадакучлівага, заваднога рытму, яркіх незабыўных мэлэдыяў (а беларускія традыцыйныя мэлэдыі такімі й зьяўляюцца), выка-

рыстаньня накручаных сэмплаў ды іншых модных спэцэфэктаў.

Навінка прадстаўляе творчасць і такіх выканаўцаў беларускай папулярнай музыкі, якім не патрэбныя дыджэйскія «прымочки», каб быць моднымі ды дансантамі. Напрыклад, гурт «Long Play». Чаго вартае лідэрства іхняе кампазыцыі «Адлятаю-таю» ў гіт-парадзе «Альфа-радыё» на працягу некалькіх месяцаў. (А слухачы й ды-джэі гэтай станцыі ведаюць цымус у «папсе»!) Вось пад такую песеньку й прапануюць выдаўцы альбома танчыць і адрывацца. Пра што й сьведчыць слёган выданьня, зафіксаваны на маляўнічай вокладцы, выкананай ў стылістыцы блізкай да вулічных гіп-гоп-мастакі-райгэраў.

Дарэчы, гіп-гоп-сюрпрызаў на дыску даволі шмат. Асабліва, калі аднесьці да іх ды-джэйскія апрацоўкі твораў такіх папулярных каманд, як «N.R.M.» (у суаўтарстве з ды-джэем Хоку), «Postscriptum», якія сумесна з ды-джэем Ego'am прапануюць арыгінальны міх вядомай іхняй песьні «Сонейка». Цяпер гэтая цікавая фолк-кампазыцыя стала прыдатнай для дыскатэк і клюбаў.

Калі б у беларускай папулярнай музыцы існавала намінацыя «Найбольш стылёвы музыка», яе б належыла аддаць «найяскравейшаму рамантыку беларускай рок-сцэны». Менавіта такім эпітэтам адзначаюць слухачы й крытыкі творчасць і сцэнічны вобраз сьпевака Валіка Грышко. На дыску прадстаўлены ягоны твор пад несур'ёзнай назвай «La-La-La» — гэтка мелядычны «павальняк», своеасабліва разрадка сярод вясельсці сэмпляваных рытмаў.

Бадай што, адным з цудоўных сюр-

прызаў дыска можна назваць дэбют у беларускім гуказапісу эксперымэнтальнага гурта электроннай музыкі «Impedance» пад кіраўніцтвам музыкі-інкогніта, што хаваецца пад творчым псеўданімам Крыстофэр М. Ігіго. «Impedance» прадстаўляе на дыску апрацоўку народнай песні «Купала» ў трэнсавай стылістыцы, што прымушае нас услухоўвацца ў пералівы старажытнай мэлёды, пад якую, магчыма, нашыя продкі сустракалі старажытнае сьвята, вядомае ўсім індаэўрапейскім народам.

З таго, што клічуць «незразумелкамі», на альбоме з танцавальна-клубнай канцэпцыяй трэба вылучыць няўдалыя творы гуртоў «По глазам» ды «Чехов». Калі гэтыя каманды шукалі вядомасьці, прадстаўляючы недасканалую музычную прадукцыю, дык можна лічыць, што сваіх мэтаў яны дасягнулі. Дый выдаўцам і складальнікам варта было б больш пільна падыходзіць да адбору музычнага матэрыялу. Калі яны жадаюць мець посьпех сваіх выданьняў.

Таго ж можна было б пажадаць і ў адносінах да рэпэртуару тутэйшых рэпэраў. У рэп-музыцы таксама вітаецца арыгінальнасьць, выкарыстаньне роднай мовы й нацыянальных матываў. Таму ўслухоўваючыся ў чытанкі такіх гуртоў, як «Хлоп-Ч», «Подсевшие на ритмы», «Повар» уражаньня дасканаласьці, творчага падыходу, арыгінальнасьці не назіраецца. Як кажучь, самаробны Еміпет «лезе» з усіх куткоў падсьвядомасьці дамарослых прыхільнікаў рэпа й гіп-гопа. Хоць на трэках «Беларускага турбатіхэг'а» аматар музычных дэклімацыяў абавязкова знойдзе некалькі даволі выразных фрагмэнтаў, якія сьведчаць

пра патэнцыял маладых выканаўцаў. І няхай музыкі робяць высновы наконт таго, якімі шляхамі йсьці далей — капіяваць зорак ці іхніх расейскамоўных апаліягатаў ды самім станавіцца трэйдэраграднымі няўдалымі копіямі альбо імкнуцца ўзбагаціць культуру свайго народа здабыткамі, якія не страцяць мастацкіх вартасьцяў зь цягам часу.

Увогуле ж, зборнік моднай клубнай музыкі — толькі пачатак запаньня беларускага музычнага рынку айчынным прадуктам. Такіх «Беларускіх турбатіхэг'аў» патрэбна выдаваць некалькі дзесяткаў найменняў у год, каб зьмяніць сытуацыю ў нашай краіне на карысьць беларускай папулярнай музыкі. Гэта, відаць, добра разумеюць прад'юсэры «Бульба-рэкардс» і «БМАgroup», калі імкнуцца папоўніць беларускую дыскаграфію й такімі на першы погляд пацяшальнымі зборнікамі. Але й зборкі могуць быць высокакаснымі, карыснымі музычнымі выданьнямі. «Беларускі турбатіхэг» здольны ў гэтым пераканаць слухачоў.

**«Чырвоная зьмена» №157-158,
27.10.2001, Менск, А.М.**

АРМАГЕДОН

БАСовішча 2002

2003, Parachia records



Дзіўная рэч, але рок-фэстываль «БАСовішча» з фатальнай парадкавай лічбай XIII апынуўся найпрадуктыўнейшым для беларускай фанаграфіі: ужо напрыканцы таго фэстывальнага году выйшаў дэбютны альбом «Грэба рабіць» гурта «Partyzone», куды выдаўцы ўключылі й live-recording-трэк пераможцаў фэсту, а ўвесну наступнага году ў шэрагу музычных крамаў з'явіўся й міні-альбом маладога гурту хрысьціянскага року «Армагедон», цалкам складзены зь лепшых фрагмэнтаў выступу калектыва ў Польшчы. Зрэшты, для многіх беларускіх мэляманаў гэта ўжо ня новае імя, бо многія газэты нашай краіны пасьпелі пазнаёміць з пачаткам іхняга ўдалага творчага шляху. Але ніхто й не спадзяваўся ад 18-25-гадовых юнакоў нейкіх хуткіх рэлізаў, бо нават дасьведчаныя вандроўнікі па джунглях шоў-бізнэсу часам ня ў змозе фінансава апанаваць саліднай студыяй хаця б для вартаснага дэма-запісу. «Армагедону» дапамагло «БАСовішча» зафіксаваць свой даробак на гэты час і

нават выйсьці з ім у этэр шэрагу радыёстанцыяў.

Бадай, з дасланных польскімі адмыслоўцамі гукарэжысуры фрагмэнтаў «БАСовішча» акурат «Армагедону», які нават ня трапіў у лік прызёраў, пашанцавала найбольш тэхнічна зафіксавацца. І хоць некалькі трэкаў давялося адкінуць у брак, пяць песень сталіся вартымі выхаду ў сьвет. У буклеце свайго рэлізу музыкі дзякуюць за пільнасьць Лукашу Стэпанюку, Ігару Янскаму (лічбавы запіс БАСу) ды мясцоваму майстру рэмайтэрынгу Аляксандру Кавалераву.

Гляджу на тыльны бок вокладкі з шыкоўным каляровым фотаздымкам і прыкмячаю, што за мінулы нават ад «БАСовішча» час нямала зьмянілася ў іхнім жыцці: пакінуў гурт гітарыст Яўген Зданкевіч, заменены быў і бубнар Яўген Адамовіч, але на дыску яны яшчэ побач зь Міколам Пташнікавым (гітара, сьпеў), Арцэмам Крышчановічам (скрыпка, клявішныя), Паўлюком Сучынскім (бас) і Віктарам Козедам (вакал).

Упершыню з інфармацыі буклета прыхільнікі калектыву нарэшце дачакаліся імя аўтара тэксту самага першага іхняга гіта, які выконвае й ролю своеасаблівай візытоўкі — «Армагедон». Болей Алена Рэўзіна, на жаль, не супрацоўнічае з гуртом і мо нават ня ведае, што ейны тэкст разам з усім астатнім рэпэртуарам гурту «Армагедон» перакладзены на беларускую мову:

*Злых дзеяў жудасны праклён
Зьняць можа Бог. І толькі Ён.
Пакайся шчыра, наўду прэч –
І нават д'ябла скінеш з плеч.
Лунае лямант. Гэта ён –
Армагедон, Армагедон,*

Святых мячоў і дзідаў звон,
 Армагедон, Армагедон,
 Апошній жарсьці перакон,
 Армагедон, Армагедон,
 Душы згібелай горкі стогн.

Бадай, гэты твор ня толькі сэнсавая, але й стылістычная візытоўка гурта: дынамічны nu metal з выразна акрэсленым хрысціянскім зместам. Дарэчы, гэтая акалічнасьць дала хлопцам падставы пазнаёміцца больш блізка на «БАСовішчы» зь легендай польскага року — гуртом «Armia». Адзінадумцы знайшлі поўнае ўзаемаразумьне на ніве хрысціянскай тэматыкі творчасьці, хоць належаць нават да розных эпохаў у імклівай гісторыі рок-н-ролу: «Armia» квітнела на польскай панк-сцэне яшчэ ў 1980-х гадох, а «Армагедон» плённа намацвае сваю дарогу ад пачатку новага стагодзьдзя.

Акрамя песні-візытоўкі дэбютны кампакт-дыск калектыва ўключае такія трэкі, як «Гармідар дзён», «Выбірай», «Наступны крок», «Казалі мне». Адзін зь іх акурат у live-вэрсыі лэйбл «BMAgroup» плянуе ўключыць у больш масавы рэліз — чацьверты выпуск папулярнейшай кампіляцыі «Вольныя танцы», што гурт «Армагедон» успрымаў пэўны час як удалы пачатак прамocyі свайго будучага канцэптуальнага альбому «Аднова тэзаўруса». Але сама праца над гэтым альбомам, а таксама зьмены асабовага складу справакавалі музыкаў і да зьмены назвы: з травеня 2003 году яны называюцца «Тесаўгус». Бадай, нельга не прызнаць ініцыятыўнасьць і настойлівасьць маладых музыкаў, іхнюю захопленасьць творчым працэсам, якая заўсёды дае плён.

**«Переходный возраст» №27,
 18.07.2003, Менск, В.М.**

СЬЦЯНА

БАСовішча 2005

2005, Sakavik & Jaugen Kruk



Вядомая берасьцейская каманда «Sciana» пакуль не выдавала свае альбомы ў сталіцы, а робіць гэта пераважна ў сябе на радзіме — у горадзе над Бугам з дапамогай берасьцейскага выдавецтва «Сакавік» і прыватнага выдаўца Яўгена Крука. Самы апошні рэліз гэтага творчага альянсу — зборны альбом гурта «Sciana» пад брэндам «BASowiszczka-2005». Гэта своеасаблівы the best, прызначаны для больш эфэктыўнай прапаганды творчасьці калектыву сярод слухачоў і журы гэтага фэсту. Прыдасца ён і для больш поўнага знаёмства беларускіх слухачоў з творчасцю аднаго зь ярчэйшых прадстаўнікоў рэгіянальнага адгалінаваньня беларускага рок-руху. Прычым мастацкая аздоба кружэлкі нібыта наўпрост гаворыць слухачу, наколькі важным быў для гурта вопыт «БАСовішча»: калі жыцьцё для рок-калектыва — гэта «Sciana», дык «БАСовішча» — гэта дзьверы ў сьцяне.

Праграма кружэлкі акрамя прэзэнтацыйнасьці падпарадкавана таксама прынцыпам храналёгіі. Калі на

першай кампазіцыі «Pradśpiej» слухач можа ўгадаць тое, як гучаў гурт ў 2000 годзе, дык наступныя кампазіцыі будуць адлюстраваннем генэзысу каманды ад ранейшага захапалення джаз-рокам і фанкам да сённяшняга альтэрнатыўнага гучанья, як музыкі самі вызначаюць асаблівасці свайго музычнага стылю.

Але пачатак таго, што слухачы адзначылі як рух каманды да альтэрнатывы, быў пакладзены якраз у 2000 годзе. І кампазіцыя «Pierśy huk» перакрывае слухачоў у гэтым. Даволі сьпелыя філязофскія сэнтэнцыі кшталту: «...спачатку ўзнікла ня Слова, яму папярэднічаў Гук...» укладзены ў даволі складаную кампазіцыйную структуру гэтай песьні, расфарбаванай у сучасныя зыркыя аранжыроўкі, з дынамічнай акустычнай атмасфэрай ўсяго твора. Працяг гэтых пошукаў мы зможам адчуць і асэнсаваць у наступных кампазіцыях гэтага альбому: «Slava Pieramożanym» і «Paviešanym 1863 roku» на вершы Ёладзіміра Караткевіча). У вэрсыі апошняй з названых кампазіцыяў, якую музыкі прапаноўвалі для будучага альбому на вершы У. Караткевіча, празрыстая мэлядычная лінія запеву супрацьпастаўляецца экспрэсыўнай, драйвавай канве прыпеву. Дарэчы, гэтую кампазіцыю можна назваць ня менш удалай за вядомы і раскручаны варыянт Лявона Вольскага пад той жа назвай. І нават і дзякуючы асабліва тонкаму асэнсаванню пазіі Беларускага Ёнія дуэтам асноўных на той час вакалістаў гурта — Яўгеніі «Пчолкі» Хіло ды Паўлюка Прохарава.

Ну а «альтэрнатыўнае» сёння, што нагадвае слухачам nu metal з актыўным выкарыстаннем духавых

інструмэнтаў (саксафаністы І. Дмуха ды А. Нікалайчык), прадстаўлена больш вядомымі кампазіцыямі «Ja jedu» з трыб'юту гурту «N.R.M.» «Viza Незалежнай Рэспублікі Мроя», асабістымі песьнямі «Można być» і «Viasna. by» (апошняя — з эпахальнага зборніка «Генэралы айчыннага року»). Тут ёсць і палкасьць інструмэнтальнага гучанья, і напруга вакалу, гімнападобныя мэлядычныя лініі, цяжкія рыфы лідэр-гітары й тэксты, якія адлюстроўваюць напружанае чаканьне зьменаў да лепшага ў нашым жыцьці...

Акрамя гэтага на дыску прадстаўлена й мультымэдыйная частка. Яе складаюць відэазапісы live-выступаў гурта на фэстывалах «БАСовішча» й «Генэралы айчыннага року», калі «Ściana» станаўлася лаўрэатам гэтых культурных нацыянальных імпрэзаў, відэакліп на песьню «Można być», іншая карысная інфармацыя пра жыцьцё й творчасць калектыву, фотаздымкі...

Нягледзячы на яскравую прэзэнтацыйнасьць, гэты дыск усё ж зьяўляецца папярэдне сігнальным, бо мае на ўвазе чаканае выданьне чарговага канцэптуальнага альбому вядомага гурта, які будзе адлюстроўваць і новае ягонае гучаньне, і музычныя дылірычныя пошукі берасьцейскіх музыкаў, і, натуральна, выхад на новыя выдавецкія фарматы.

*«Музыкальная газета» №36,
22.09.2005, Менск, А.М.*

ГЕНЭРАЛЫ АЙЧЫННАГА РОКУ

Лепшае з 80-х,
90-х, 00-х

2004, БМАgroup/BelPi



Ну вось ён, той гучны зборнік усяго найлепшага ў беларускім року, прашматтысячную прэзентацыю якога нямала пісала прэса, казалася радыё. Дый сам дыск, нягледзячы на шматлікасыць розных зборнікаў на айчынным музычным рынку («Вольныя танцы», усялякія «Турбаміксэры» ды стылістычныя энцыклапедыі), не застаўся непрыкметным прадуктам. Нехта з журналістаў нават назваў яго «сапраўдным награвашчваньнем монстраў», а нью-ёркскі штомесячнік «Беларус» засьведчыў, што гэтае выданьне фіксуе сабой нават зьяўленьне новай традыцыі ў Беларусі — гуртаваньне нацыянальных творчых сілаў пад брэндам вялікага фэсту ўжо не на эміграцыі (як «БАСовішча»), а ў мэтраполіі. А паколькі ў гэтага брэнду зьявіўся й спонсар — гарэлачная кампанія «BelPi», — дык і фэст узяў дэвізам слэган, які ўтрымлівае назву лепшай іхняй гарэлкі «Генэрал».

Дарэчы, няхай зьвернуць ува-

гу на апошні факт тых хуткасьпелыя крытыканы, якія адразу накінуліся на мастацкую аздабу дыска: маўляў, яна скапіявана з маскоўскай фабрыкі зорак. Але ж ва ўсім сьвеце вядомы ўжо больш за дзесяць гадоў брэнд беларускай гарэлкі «Генэрал», які акурат і стаў асноўным элементам аздабы. Так што невядома яшчэ, хто ў каго «змаляваў» карцінку.

Улетку 2003 году ў менскім парку Чалюскінцаў (ці Сківіцоўцаў, як яго называе моладзь) з аншылягам прайшоў трэніровачны тур гэтага генэральскага параду, які паказаў, што беларускі рок даўно вырас з кароткіх нагавіцаў абмежаваных клубных пасядзелак і прагне выбрацца на вялікія сцэны.

25 красавіка 2004 гэта й адбылося, калі ў перапоўненай залі Менскага лядовага палацу (3000 месцаў) прайшла прэзентацыя першай генэральскай складанкі — CD «Генэралы айчыннага року», за ўдзел у якой празь некалькі этапаў папярэдняга адбору змагаліся каля сямі дзесяткаў калектываў з усяе краіны. Былі сярод іх і сьвядомыя прыхільнікі творчасці ў нацыянальным кантэксце, і кан'юктуршчыкі, якія ўпершыню паспрабавалі зрабіць нешта на роднай мове. Натуральна, перамаглі лепшыя, але карысьць была для ўсіх.

Сярод маладых ды імпэтных апынуліся перш за ўсё рок-зоркі, запрыкмечаныя ўжо й сярод улюбёнцаў прыгаданага раней знакамітага фэстывалю «БАСовішча» ў Польшчы: менскія «Partyzone», «Tesaigus» ды «Indiga», бярозаўскі «:Б:Н:», берасьцейская «Сьцяна».

Безумоўна, не абыйшлося й без куміраў сёньняшняга дня, якія за-

сведчлі сваю прысутнасць у сур'ёзным шоў-бізнэсе: «N.R.M.», «Крама», «Znich», «Deadmarsh», «P.L.A.N.», «Стары Вольса».

Але моц кожнага дрэва наўпрост залежыць ад трываласці ягоных каранёў. Для рок-музыкі гэта гістарычныя карані. Ці памятаюць іх сучасныя беларускія рок-заўзятары?

Бадай, гістарычная частка дыска найбольш моцная. У сур'ёзныя лічбавы выдавецкі фармат трапілі нават тыя сымбалічныя легенды, пра захаваньне й тыражаваньне якіх нельга было й спадзявацца: менская «Мроя», баранавіцкая «Бонда», полацкі «Мясцовы час». Прарочыя песьні «Прыйдзе іх дзень», «Рок — гэта не прызванне, а пазыцыя», «Наш шлях» («Ды ня згасне ў нас святая злосьць/Покуль мы на гэтым сьвеце ёсьць») ажылі й натхнілі новае пакаленьне музыкаў, хоць самі іхнія аўтары або адыйшлі ў расчараваньні, або працуюць ужо ў новых гуртах («Zet», «Garadzkija», «Крамбамбуля»). Пераемнасць пакаленьняў настолькі моцная ў гэтай плыні, што да яе далучаюцца нават тыя, хто яшчэ й у назве сваёй пакуль вязьне ў балоце акупацыі (напрыклад «Куклы» зь беларускамоўнай песьняй «Кібер»).

А колісь рускамоўны «Neuro Dubel» нарэшце вярнуў у родную моўную стыхію й сваю галоўную песьню «Belarus Uber Alles».

Гадоў дваццаць таму беларуская музычна-крытычная эліта вылучыла глябальную аксыёму: «Народ, які ня мае сваёй мас-культуры, ня будзе мець у наш тэхнакратычны век культуры ніякай». Усе гэтыя гады беларуская мас-культура вымушана была вытрымліваць барацьбу за выжывань-

не ў няроўных вагавых катэгорыях з татальным прэсынгам мас-культурай акупацыі з Усходу (чужая сетка распаўсюду, чужыя радыёфарматы, здрадніцкая палітыка патэнцыйных спонсараў). Жыцьцё трымалася толькі на самаахвярнасьці энтузіястаў. Але сам гэты дыск, які дае красамоўны зрээ усяго лепшага ў беларускай мас-культуры з 1980-х, 90-х гадоў і новага стагодзьдзя, паказвае сапраўдную трываласць паўсталага дыямэнта, калі ў тыраж выходзіць глябальнае нацыянальнае асэнсаваньне сумарнага жыцьцёвага вопыту.

Старыя рахункі, чужыя стандарты —

Такім будзе, пэўна, й 2005, —

сыпяе ў 2004 берасьцейскі гурт «Сьцяна» ў песьні пра нашае вечнае чаканьне вясны. А яна ўсё не прыходзіць, бо мы так і не спанатрыліся ніяк дагледзець свой нацыянальны тэзаўрус (мову, веру, гісторыю, пераемнасць традыцыяў). Мы схільныя ў расчараваньні нават кінуць Радзіме «Mein Faterland auf Wiedersehen» («Крама»), хоць яна для нас і «...Uber Alles» («Neuro Dubel»). І ўсё ж, ёсьць у нас «Крыжы-абярэгі» («Znich»), таму «Краіна дурняў» («Zet») неўзабаве «Пакуль сыпяю» («Ulis») будзе асэнсоўвацца «Ня больш за дым» («Deadmarsh»), бо «Прыйдзе іх дзень» («Бонда»).

Як бачаце, першы зборнік «Генэралы айчыннага року» — гэта гісторыя краіны ў жывых і яркіх песьнях.

«Аншлаг» №8, 25.08.2004, Менск, В.М.

БУМЭРАНГ

Беларуская Унія
Музыкаў

2004, БУМ



Вось вам яшчэ адна прыкметная адзнака часу (разам зь відэафільмам «Незвычайны канцэрт» і CD «Быкаў на Свабодзе») папоўніла калекцыйныя паліцы аматараў сучаснай непадцэнзурнай беларускай культуры і рок-музыкі. Зборны альбом «БУМэранг» назаўсёды стане цудоўным напамінкам музыкам і слухачам пра час забаронаў, спробы аднаўленьня «літваньня» тэкстаў песень перад канцэртамі, зьняцьця з этэру ды іншых відаў уціску, якія зазналі на сабе лідэры айчыннага року ў 2004 годзе.

Суполка «Беларуская Унія Музыкаў» («БУМ») паўстала як рэакцыя на гэты прэсынг. Само сабою ўзьнікла і сымбалічная назва гэтага дыску — «БУМэранг». Ужо на першых публічных рэалізацыях грамада заўважыла, як на вачах ён становіцца для беларускіх слухачоў рарытэтнай рэліквіяй. Акурат таму, што адлюстроўвае творчасць менавіта найбольш значных лідэраў беларускай рок-сцэны — гуртоў «N.R.M.», «Zet», «Pomidor/OFF», «Крама», «Neuro Dubel», «Палац», «Drum

Ecstasy» — у неспрыяльны для іх момант разьвіцьця беларускага року.

Наўрад ці складальнікі альбому ды самі музыкі адрасавалі свой «БУМэранг» уладам ці «культурным» функцыянерам, якія заўжды робяць усё, каб пра лепшую рок-музыку Беларусі ведала як мага менш моладзі. Палёт «БУМэрангу» хутчэй накіраваны да слухачоў, да іхняе салідарнасьці. На абуджэньне гэтага высокароднага пачуцьця сярод слухачоў і калегаў-музыкаў скіраваны й зварот-маніфэст удзельнікаў «БУМу», што быў прыняты на ўстаноўчым сходзе гэтай музычнай суполкі пасля падзеяў, зьвязаных з выступленьнем гэтых каманд на апазыцыйным мітынг 21 ліпеня 2004 года, прысьвечаным 10-годзьдзю дыктатуры (дарэчы, хоць мітынг быў дазволена ўладамі, помста ўдзельнікам была не жартоўная). Акрамя таго, слухачы дадзенага дыску маюць магчымасьць пазнаёміцца з «Храналёгіяй забаронаў», якая, трэба адзначыць, увесь час папаўняецца новымі фактамі ўціску беларускіх рок-музыкаў. (Шкада толькі, што няма тут храналёгіі процістаяньня, якая таксама вельмі сымбалічная: маючы праблемы з выступамі на Радзіме, нашыя зоркі больш імпэтна пачалі скараць сусьветныя канцэртковыя пляцоўкі — Зьміцер Вайцюшкевіч, напрыклад, правёў у красавіку 2005 году гастрольны тур Варшава-Вроцлаў-Кракаў, а лідэр N.R.M. Вольскі ў сакавіку таго ж году дык і ўвогуле сьвет аб'ехаў (Варшава-Беласток-Бэрлін-Дэлавэр-Кліўлэнд-НьюДжэрзы-НьюЁрк)...

Сымптаматычна, што паводле тэматыкі ўвесь гэты дыск прысьвечаны філязофскай катэгорыі свабоды ды розным формам ейнага існавань-

ня. І калі гэтая тэма ня вельмі канкрэтна прагучала ў інструменталістаў «Drum Ecstasy» («Football», «Сьвісткі»), або ў лірычнай фальклёрнай апрацоўцы «Вецер» гурту «Палац», дык у іншых кампазыцыйных альбомах яе нават цераз край!

Узгадаем хоць бы «крамаўскую» песьню «Свабоды мне дай», драматычныя рок-зонгі «Твая Айчына», «1,2,3» гіпатэтычнага гурта «Zet», а яшчэ «Быць Беларусам» праекту «Pomidor/OFF», «Паляўнічы ды Сайгак» ад панкаў з «Нейра Дзюбелю», гіты «Тры чарапахі» й «Лёгкія-лёгкія» легендарных «N.R.M.». Гэтыя творы добра знаёмыя беларускім слухачам, але ў новым кантэксьце — першага беларускага «партызанскага» альбому — яны ўспрымаюцца больш заостранымі ды эмацыйнымі. Даводзіцца па-новаму глядзець на тыя сымбалічныя акалічнасьці, на якія раней не звяртаў увагі.

А ёсьць жа кампазыцыі, якія цікава проста паслухаць, бо некаторыя зь іх раней нават і не публікаваліся ў канцэптуальных альбомах тых або іншых куміраў. Маю на ўвазе энэргічную «Скрыпку Дрыгвы» (на верш У. Караткевіча) гурта «Нейра Дзюбель», кампазыцыю «Праваджала маці сына» гурту «Палац». Ці рэп-баляду Аляксандра Памідорава «Цуд на Каляды» з праекту «Сьвяты Вечар'2000». Зрэшты, сымболі свабоды і ў гэтых кампазыцыйных — поўнапраўныя гаспадары!

Шкада, безумоўна, што ў гэтая альбому ёсьць адзіная зьяючая прагаліна, якая будзе суправаджаць праслухоўваньне «БУМэрангу» — адсутнасьць на ім песень ці апрацовак фальклёру Зьміцера Вайцшошкві-

ча — выканаўцы, які церпіць за свае перакананьні, за сваю шчырасьць і сьмеласьць ня менш за тых, хто прадстаўлены на дыску. Хоць на агульным здымку «БУМаўцаў» у буклеце ён у цэнтры ўсяе суполкі.

Сам фармат зборнага альбому — напаяўмітычнага, напаяўпадпольнага (як альбом «3 Новым Годам!» гурта «Zet») нібыта агучвае пасыл музыкаў-БУМаўцаў слухачам: будзьце пільнымі, каб у недалёкай будучыні беларускі рок не апынуўся на этапе «хатніх канцэртаў», але ня ў стылі «The Velvet Underground» з acid-тэкстамі, а ў сэнсьце «партызанскім» — з патрэбай кансьпірацыі ад падкопаў пільных «цэробэраў» культуры.

*«Белорусский рынок» №5,
07.02.2005, Менск, А.М.*

ПРЭМ'ЕР ТУЗІН'2005

Розныя выканаўцы

2005, Тузін zimoj/West records



Калі маладыя энтузіясты беларускага року вырашылі аднавіць традыцыю музычных плебісцытаў (цяперака ўжо ў Сусьветным Павуцінні), дык яны, здаецца, і самі не ўдзялі канчатковых мэтаў сваёй задумы. Але пасья пэўнага часу існаваньня

на www.music.fromby.net гіт-параду, які быў названы «Тузін Гітоў», з’явіўся й дыск-складанка зь лепшымі кампазыцыямі, што былі ў ратацыі там за сезон 2004/05. Разуменьне тузінцы знайшлі ў выдавецкай кампаніі «West records».

Усё музычнае начыньне дыска (а там і традыцыйныя аўдыёфайлы, і mp3, і фотавідарысы новых поп- і рок-зорак) запакавана ў вельмі зручную мультымэдыйную абалонку (флэш-дызайн). Менавіта таму традыцыйны залаты тузін (12 самых гарачых гітоў) удалося разбавіць у фармаце mp3 яшчэ трыма дзесяткамі кампазыцыяў, якія былі ў лідэрах гэтага плебісцыту хіба менш працяглы час.

Упэўнены, у кожнага наведніка «Тузін Гітоў» будзе свая ўлюбёная песьня на гэтым дыску. Але нам варта дэталева разабрацца ў рэцэптуры гэтага 42-гітавага кактэйлю. Як і заўсёды, беларускім слухачам больш даспадобы мэлядычна яркія, экспрэсыўныя песьні, у якіх і тэкст ня проста уяўляе набор няўцямных рыфмаў і мэтафараў, а дае падставу для развагаў, пашырае інтэлектуальныя далягяды, стымулюе ўнутраную палеміку. Гэтымі фактарамі тлумачыцца лідэрства такіх кампазыцыяў, як «Белакрылы анёл» гурту «Zet», «Выйсьце» А. Памідорава з «IQ48», «Лякарня» гурту «žugimont VAZA».

Радуе й камбэк у гарачы гіт-кантэкст крыху прызабытых ранейшых куміраў. Маю на ўвазе не падобны на іншых гарадзенскі гурт «Айша» зь песьняй «Чорны барон». Слухачы ж добра памятаюць і іхнюю перамогу на апошнім «БАСовішчы» мінулага стагодзьдзя, і папулярнасьць іхняй рок-футурыстычнай «Ёкагамы» з

складанкі «Вольныя танцы: альтэрнатыва_by» (2001).

Рамантычныя настроі слухачоў пацешылі сапраўдныя майстры лірычна-баяднага напрамку беларускай рок-музыкі — Зьміцер Вайцюшкевіч («Вясновы дзень»), дуэт Д. Вячэрскі & Руся (салісты «Partyzone» і «Indiga») ў песьні «Маё сэрца», а таксама гурт «J_Morc» («Так-цік-так»). Затое прагу да сарказму задавальнялі рытмічныя кампазыцыі «Жыцьцё» і «Турысты» гуртоў «Neuro Dubel» і «Крамбамбуля».

Інтэрнэт-наведнікі салідарызаваліся й з творчасцю маладых камандаў, бачачы ў іх будучыню нацыянальнага рок-руху. Іхнім выбарам у азначаным сэзоне сталі песьні «Людзі» сталічнага «Indiga», «Сьпіралі» бярозаўскага «:B:N:» і (для шырокай публікі) адкрыцьцё гэтага дыску — кампазыцыя «Атлянтыда» музычна-правакацыйнага праекту «Ultra-Vожык»...

Цяпер mp3: гэта сапраўднае люстэрка музычных трэндаў, якія дамінавалі ў 2004/05 гадох на айчыннай рок-сцэне. Хіба што дзіўна, як віртуозна абыйшлі тузінцы рэальна «самы выбуховы дэбют 2004 году» — менскі гурт «Tesaürus», забыліся ўключыць у складанку «Please, mr. Stahl», які доўга быў сярод лідэраў, дый з чагирох дзесяткаў новых песьняў ня фольк-гурта «P.L.A.N.» за гэты перыяд заўважылі толькі адну фолькавую «Шынкарачку». Ці не надзвычайная гэта ўвага (і даволі своеасаблівая) да майго калегі Вітаўта Мартыненкі, які прыклаў паэтыцкую душу да ўсіх гэтых праектаў? Адно, што супакойвае (хоць і дзівіць): тут жа няма яшчэ й «N.R.M.», Віктара

Шалкевіча... — сапраўдных мэга-трэндаў нацыянальнай поп-культуры.

Варта заўважыць, што творы экспэрымэнтальнага кшталту ўвогуле зьяўляліся ў «Тузін» ня часта. Музыкі нібыта свядома арыентаваліся на мэйнстрым, г.зн. галоўную плынь. Мо, гэта падсвядомае мкненне да пашырэння слухацкай аўдыторыі, да большага ўплыву на яе праз запамінальны мэлядызм, вострыя тэксты і прыгажосць беларускай мовы.

Стылёвай карэляцыяй паміж поп-рокам і тутэйшай дзяржаўнай эстрадай можна патлумачыць зьяўленне ў «Прэм'ер Тузін'2005» папсовых кампазіцыяў «J_Mорс» («Глядзі», а яны ж з «Hardcoreманія: чаду!» пачыналі), Ганны Мушак ды Ірыны Дарафеевай, якіх часцей можна пабачыць на заблытаных «Скрыжаваньнях Эўропы» і ў вязкіх бацьвіньнях клею «Хит-Момент».

Вялікую долю трэ-часткі складаюць сучасныя апрацоўкі фальклёру ды ўласныя творы ў гэтым рэчышчы ад гуртоў «Палац», «P.L.A.N.», «Postscriptum», «Стары Вольса», кантры-дуэта «Аляксандра і Канстанцін», этна-трыо «Troitsa». На дыску апублікаваны нават своеасаблівы калямужычны рарытэт — апрацоўка фальклёрнай песні «Страла» ад праекта «БазЫлькі» загінулага ў Маскве Васіля Шугалея. І хоць гэтыя творы не заўсёды ўзначальвалі спісы папулярнасці, слухачы «Тузін Гітоў» ахвотна ўслухоўваліся ў тыя мэлэдзі й рытмы, што дайшлі да нас «праз смугу стагодзьдзяў».

Ёсць тут і новыя тэндэнцыі ў фальк-мадэрне: dj-скія апрацоўкі і фальк-аранжыроўкі ў модных электронных накірунках. Упэўнены, што

«Мядуніцу» зь першага альбому «Guda» ў аранжыроўцы «T-Trider & Maks Retort», а таксама сумесную творчасць дуэта «ЯР» з гуртом «Logica Metro» будуць слухаць з цікавасьцю прыхільнікі drum-n-bas ці tech-house, шануючы адметны гук і рытміку сучасных дыскатэк.

Бадай, «Прэм'ер Тузін'2005» адлюстроўвае сам спрашаваны час, калі айчыны рок-музыкі працягвалі пошук шляхоў беларускай самаідэнтыфікацыі, робячы песні нацыянальнымі ня толькі паводле мовы, але й больш глыбінна — тэматычным і мэлядычным строем падкрэсьліваючы этнічную прыналежнасць. Самыя трывалыя пазыцыі ў цвярозым асэнсаванні гэтых нацыянальных арыентыраў маюць нашыя рок-вэтэраны — гурты «Крама» і Irap Варашкевіч асабіста, «Ulis», «WZ Orkiestra» і Зьміцер Вайцюшкевіч, Піт Паўлаў і ягоны гурт «Garadzkija», Лявон Вольскі. Яны, як тыя волаты, непарушна стаяць на варце нацыянальнага ў айчынным рок-руху. І гэтакім сваім «стаяньнем» дапамагаюць зрушваць сучасную беларускую культуру ад згубы, насурочанай мясцовымі інтэграрамі. Маладым камандам «Siver», «IceCreamoff», «Vodar Susviet» ёсць з каго браць прыклад, таму й свой шлях у творчасці яны вызначаюць больш плённа, дэманструючы прынамсі здаровы імпэт.

На прэс-канфэрэнцыі, прысьвечанай выхаду складанкі «Прэм'ер Тузін'2005», вядучы радыёвэрсы гэтага гіт-параду на FM-станцыі «Мінск», лідэр гурту «Палац» Алег Хаменка параіў слухачам не шукаць тут канцэптальнага альбому, а таму слухаць кампазіцыі фрагмэнтар-

на, не запар, пераходзячы ад песьні да песьні толькі кіруючыся настро-ем. Нельга не прызнаць, што най-больш значныя музычныя падзеі нашай краіны трапілі ў гэты праект: ёсьць тут і «Палац», і «Zet», і Зьміцер Вайцюшкевіч, і «J_Море», і Аляксандр Памідораў, і Валік Грышко, і «Р.

L.A.N.»... Ёсьць і лаўрэат «Славянскага базару» Пятро Ялфімаў, і нашыя дэ-бютанты «Эўрабачанья» «Аляксан-дра і Канстанцін». Усё ёсьць. Амаль! Таму прынамсі для знаёмства з му-зычным жыццём краіны дыск будзе вельмі прыдатны.

«Новы час» №6 20.11.2005, Менск, А.М.

Супольныя праекты

СЬВЯТЫ ВЕЧАР'2000

Калядны альбом

1999, *Boutique Kamila/2003, БМАgroup*



У цывілізаваным сьвеце калядны альбом — вельмі папулярная рэч. Нават да нашай публікі даходзілі падобныя ўзоры ад замежных поп-рок-зорак — Амэрыканца Kenny J («Faith. A Holiday Album», 1999); Японца Kitaro («Peace On Earth», 1996); Палякаў з гурту «Lady Pank» («Zimowe graffiti», 1996) ды інш. Але згадзіцеся: роля простага назіральніка вечна чужога сьвята значна адрозьніваецца ад пасады непасрэднага ўдзельні-

ка. І ў той час як адны ўсё скардзіліся на кволасьць беларускага шоў-бізнэсу, а другія спрабавалі «падтрымаць» яго саматужным выпускам CD-Raў, знайшліся й гэтка сучасныя Радзівілы — «Boutique Kamila», — якія ўзялі ды ўклалі грошы ў сур'ёзны высокатыражны праект, прысьвечаны (хоць к 2000-годзьдзю эры Хрыстовай) акурат беларускай каляднай традыцыі. У рэалізатары запрасілі сапраўды культурных зорак беларускай поп-рок-сцэны: барда Віктара Шалкевіча, музыкаў вядомейшых ня толькі на Радзіме, але й у Эўропе нашых гуртоў «N.R.M.», «Kriwi», папулярнага рэпера Алеся Памідорава.

Зрэшты, ня трэба думаць, што гаворка пойдзе пра банальную (хай сабе й тэматычную) зборачку. Аўтар ідэі альбома ды распрацоўшчык ягонаў канцэпцыі Алесь Суша ператварыў музыкаў розных гуртоў і нават розных стылістычных накірункаў у адзіны калектыў, вынікам працы якога й стаў гэты рэліз. Ці трэба казаць пра шырокі розгалас у прэсе, выкліканы ім. Адзінадушныя захапленні былі нават у такіх розных выданьнях

як незалежная «Белорусская деловая газета», дзяржаўная «Чырвоная зьмена». З сучасных дыфірамаў складалася й рэцэнзья Алега Клімава ў «Музыкальнай газете» (№52, 28.12.1999): «Вось падарунак дык сапраўды падарунак усім-усім людзям на Хрыстова Нараджэньне!» (ад такога пачатку) — «Вазьму на сябе сьмеласьць казаць за іншых: Хрысту пэўна б спадабалася...» (да такога рэзюмэ).

Бадай, няма падставаў не пагаджацца зь меркаваньнямі гэтага спэцыялізаванага выданьня: альбом і стылёвы, і канцэптуальны, і цёплы, і ўзніёслы. Ніякай эклектыкі, ніякага фальшу — нібыта гэты плённы каласок вырас з аднаго натхняльнага зярнятка на ўрадлівай глебе.

Праўда, ці й ня быў гэтакім зярняткам той самы Алесь Суша, імя якога цудоўна памятаюць «талакоўцы» старога загартоўкі, чытачы першых нефармальных беларускіх газэтаў эпохі перабудовы, а цяпер і наведвальнікі сучаснага прэстыжнага буціка «Каміла», якія мімаволі заўсёды адчуваюць у ім Нашу прысутнасьць на Нашай Зямлі. Родная мова валадарыць душою й Сушы-талакоўца, і Сушы-журналіста, і Сушы-бізнэсоўца.

Што канкрэтна да зьместу, дык альбом складаюць 12 калядных песень (а ў пазьнейшых перавыданьнях іх стала 14) рознага пляну, рознага жанру, месца й часу паходжаньня. «Шчодры вечар, сьвяты вечар», «Учора зь вячора» — узоры фальклёрнай скарбонкі, часам істотна трансфармаваньня; «Новая радасьць», «Пастушкі мілы», «Глёрыя» — старадаўнія беларускія ды перакладныя клясычныя канты. Знакаміты твор Франца Шубэрта «Ave Maria!» і геніяльная

«Ціхая ноч» Ёзэфа Мора таксама гучалі нарэшце й па-беларуску. Ёсьць і плён новага пакаленьня творцаў: Лявона Вольскага («Калядны марш», «2000 год», «Званочкі»), Віктара Шалкевіча («Сьвяты Мікалай»), Алеся Памідорава («Цуд на Каляды»).

Трэба сказаць, што музыкі над такімі разнастайнымі крыніцамі толькі ў студыі Белдзяржтэлерадыё працавалі практычна ўвесь лістапад 1999 году, а быў жа 'шчэ напружаны пэрыяд пошуку й падрыхтоўкі матэрыялу, распрацоўка агульнага стылёвага іміджу дыска. Прычым ня толькі музыка, але й мастацкага. Да таго ж, празь пяток гадоў, калі альбом выйшаў паўторным накладам (ня толькі на CD, але ўжо й на MC), туды гарманічна ўпісаліся яшчэ два бонус-трэкі — беларускамоўны «Jingle Bells» у выкананьні «Палаца» з бэк-вакаламі іншых удзельнікаў праекту ды жвавенькая песенька «З Новым Годам, родны край» гурта «Neuro Dubel» («БМАgroup»).

Мастацкая аздоба абодвух выданьняў захавала пазнавальныя рысы, а даверылі яе спраўджанаму адмыслоўцу канвэртызачыі супольных праектаў дызайнэру Міхалу Анемападыставу. Яму належаць вокладка й лягатып брэнда «Сьвяты вечар'2000». Праўда, не без падставаў ён потым пакрыўдзіўся на зьмену акурат гэтага лягатыпу ў пазьнейшых выданьнях. А «адказнасьць» за гук нясуць саўдипрад'юсэры Сяргей Лабандзіўскі, Генадзь Маркевіч, Сяргей Сьцяколенка, запрыкмечаныя ўжо ў шмат якіх прэстыжных выданьнях.

*«Советская Белоруссия» №3-4,
06.01.2000, Менск, В.М.*

СВЯТАЯ НОЧ

Калядны праект
музычнага
таварыства «Ліра»

2001, ZMK records



Беларуская калядная дыскаграфія ўжо ўключае й фальклёрныя ўзоры («Палац» — «Лепшае», 1998, «Каўчэг»), і вэрсыі поп-музыкі («New Cosmopolis» — «Хрыстос нарадзіўся», 1999, «БМАgroup»), і бардаўска-рокерскія напрацоўкі («Сьвяты вечар'2000», «Botiucque Kamila», 1999; «Калядныя песьні» Данчыка, 1998, «БМАgroup»).

Выдавецкая ініцыятыва Задзіночання Маладых Каталікоў далучыла да гэтай калекцыі ўнікальныя запісы хору «Залатая горка», зробленыя ў скляпеньнях менскага касцёлу Найсвяцейшай Тройцы (касцёл Сьвятога Роха).

Па шчырасьці, як дасьведчаны калекцыянэр, я сабраў усе гэтыя разнастайныя варыянты, хоць ёсьць мэлёды, якія паўтараюцца на кожным зь іх. Напрыклад, знакаміты твор Франца Грубэра на вершы Ёзэфа Мора «Ціхая ноч», або геніяльны абразок беларускага фальклёру «Учора зь вячора», які доўгі час быў галоўным мэга-гітом маёй дачушкі Альдоны незалеж-

на ад рознасьці вэрсыяў... Дык вось жа акурат цікава спасьцігаць шматалічнасьць тэкставых і стылістычных варыянтаў гэтых твораў, знаходзячы рознае ў падобным. І кожны раз пераконваецца ў слушнасьці Біблійнага пастуляту «кожная рэч мае як найменш два значэньні».

Магчыма, праект музычнага таварыства «Ліра» найбольш з усіх названых выданьняў акцэнтуюе ўвагу на хрысьціянскім аспэктэ Калядаў — як сьвяце Божага Нараджэньня. Пра гэта — і ў фальклёрных тэкстах (ня кажучы ўжо пра кананічныя):

А ўчора зь вячора

Зь нябеснага двора

Прышла к нам навіна:

Нарадзіўся нам Сына

Ад Панны Марыі.

У багата аздобленым буклеце выданьня (мастак Зьміцер Герасімовіч) акрамя ўсіх песьняў альбому надрукавана й гісторыя калядных хваласпеваў у Беларусі, пададзены крыніцы паходжаньня тых або іншых узораў. Гэта й рэлігійныя зборнікі «Голас душы», сьпеўнікі мінулых стагодзьдзяў, сабраныя ксяндзом М. Мядушэўскім, нейкім таямнічым J. W. і Ю. Сядлецкім ды выдаваныя раней ня толькі ў Менску, але й у Вільні, Кракаве... Ёсьць тут таксама й традыцыйныя беларускія канты («Нова радасьць стала»), грэгарыянскія харалы («Adeste, fideles»), пакладзеныя на музыку тэксты псалмаў («Нарадзіўся нам Збавіцель»). Укладальнікі праграмы Сьвятлана Шэйпа (яна ж і кіраўнік хору) ды Мікола Арцюхоў стварылі разнастайную й вельмі цэльную настраёва праграму, якая ў сваю чаргу здольная стварыць ідэальны сьвяточны настрой.

Чароўная гармонія харавых сьпеваў удала спалучаецца з урачыстымі гукамі аргану, рамантычнасьцю клявэсыну (Вольга Паўлоўская). Прыймалі таксама ўдзел клярнэтыст Уладзімір Глускер, трубач Ігар Кабулашвілі. Музыкі здолелі ўзьяднаць у адзіную культуралёгічную канцэпцыю й беларускія народныя мэлёдыі, і агульнаэўрапейскую спадчыну.

«Сьвята Божага нараджэньня, — пішуць укладальнікі альбому, — здаўна цесна перапляталася з шматлікімі народнымі звычаямі ды абрадамі, якія суправаджаліся адпаведнымі сьпевамі. Сьпевы ж на Божае Нараджэньне зьяўляюцца агульным набыткам ўсяго хрысьціянскага сьвету. Яшчэ ў Сярэднявеччы яны былі шырока распаўсюджаныя па ўсёй Эўропе. У Беларусі вядомыя з XVI стагодзьдзя.»

Сымптаматычна, што амаль усе творы, сабраныя ў альбоме «Сьвятая ноч» — беларускамоўныя. Нават набыткі апошняга часу, створаныя ва ўмовах імперскай або ідэалёгічнай акупацыі Беларусі ў польскай або расейскай культурнай традыцыі, перакладзеныя на беларускую мову й вернутыя такім чынам у нацыянальны кантэкст краіны паходжаньня. Такі, напрыклад, тэкст невядомага аўтара XX стагодзьдзя «Ня мелі для Цябе месца» пададзены ў беларускім перакладзе Міколы Гракава, дзе згадваецца скарынаўская духовая традыцыя:

*І лісы ўсе маюць норы,
А птушкі ўсе маюць гнёзды.
Ты ж прытуліўся ў пячоры,
Бо мейсца больш не знайшлося.*

Геніяльная мэлёдыя гэтай песьні надзвычай тонка спалучаецца з такім тэкстам у бездакорны, лагодны для душы твор.

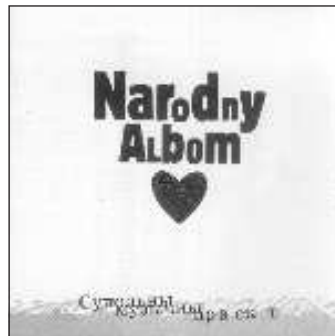
Зрэшты, падобны настрой мае, бадай, увесь альбом. І, хоць зьявілася ўжо шмат падобных праектаў, гэта ня зьменшыла жывога памкненьня душ да яго, бо сьвяты прыходзяць і адыходзяць у вечным руху жыцьця, а чаканьне чагосьці новага, неверагоднага застаецца з чалавекам да скону дзён.

Ва ўсе часы, нягледзячы на хуткаплынныя хвалі музычнае моды, альбому «Сьвятая ноч» знойдзецца ўтульнае месца ў вашай хаце. Тым больш, што гукарэжысэр Сяржук Юрынок апрацаваў тэхнічныя парамэтры гэтага аудыёвытвору паводле найдасканалейшых сучасных тэхналёгіяў сыстэмы DDD. Таму слухайце і, як пазначана ва ўступным слове выдаўцоў, — «вясёлых усім сьвятаў!». А сьвяты яшчэ будуць!

«Наша вера» №1, студзень, 2003, Менск, В.М.

НАРОДНЫ АЛЬБОМ

Канцэптуальны праект
М. Анемпадыстава
1997, Каўчэг/2000, Bulba records/2003, BMAgroup



Вось яна, беларуская «нятленка»: лепшы альбом 1997 году (паводле тагачаснай «Рок-Каранаві»), які выт-

рымаў пасьля таго шэраг выданняў і ўсё застаецца найбольш папытовым айчынным музычным прадуктам.

А што такое «Народны альбом», які — давалося чуць аднойчы — клерк нейкае канцэртнае залі ў сваёй тэлефанічнай размове наіўна назваў «нейкім фальклёрным праектам»? Статыстычна дык усё проста: 27 трэкаў, 62 з паловай хвіліны музыкі, 26 разнастайных і рознастылёвых выканаўцаў, 6 моваў выканання (беларуская, расейская, польская, жыдоўская, нямецкая й трасянка). Але па сутнасці гэта нефармальна гісторыя Беларусі, той, «кую мы потеряли». Згадайма:

*У гады цяжкія, пад прыгнётам
панскім,*

*Пад прыгнётам панскім танчылі,
сьпявалі,*

Свойскія каўбаскі півам запівалі.

*Пад прыгнётам панскім дзетка
завадзілі,*

*Пад прыгнётам панскім грамаце
вучылі...*

Ну а потым прыйшлі збавіцелі ды ад таго прыгнёту вызвалілі. Мінуў час, і напрыканцы XX стагоддзя тых бурлівых катаклізмаў вырасла пакаленьне новых Юзікаў-патрыётаў. Памятаеце?

*Усім прывітаньне, завуць мяне
Юзік.*

Я хачу жыць у Савецкім Саюзе...

*Я супраць прыгнёту паноў і
падпанкаў,*

Чакаю з надзеяй на рускія танкі.

Цікава, што сабраў (а часам і напісаў) усю гэтую ерась прадстаўнік рок-пакаленьня, аўтар некаторых тэкстаў гурта «Бонда», вядомы мастак, аздабляльнік ранніх улісаўскіх альбомаў — дый самога «Народнага альбому» — Міхал Анемпадыстаў. Яго як аўтара ідэі ды канцэпцыі альбому якраз і

ўганаравала ў 1997 годзе нацыянальная Рок-Карона.

Мяркую, не апошнюю ролю ў посьпеху прадукта адыграла й прысутнасьць сярод тых 26 ягонных рэалізатараў сапраўдных культывых артыстаў Беларусі: «N.R.M.», «Kriwi», «Новае неба», «Ulis», А. Памідораў. Але ёсьць і больш глянцэлыя прычыны сапраўднага аўтарытэту.

Калі вам надарыцца паслухаць альбом, задайце сабе пытаньне: што можа параўнацца зь ім у трапнасьці музычнага зрэзу беларускага народнага жыцьця пэўнай эпохі? Тым больш, калі ўлічыць, што эпоха Міхалам Анемпадыставым абрана самая няпростая, калі на пачатку XX стагоддзя кароткія эпізоды беларускай незалежнасьці імкліва зьмяняліся рознымі акупацыйнымі рэжымамі (пры ўладзе ў нашай краіне то бальшавікі, то Палякі, то Немцы). Ці не адсюль і рознамоўе народных спеваў? Усё гэта не засталося па-за ўвагай люстэрка побытавага гарадскога фальклёру. Вось такія незвычайны матэрыял дастаўся для інтэрпрэтацыі сучасным рок-зоркам.

Цікава: нягледзячы на такую трывалую заглыбленасьць у кантэкст альбому, у ягоную атмасфэру, многія песьні знайшлі свой самастойны лёс, сваё гіт-жыцьцё. Гэта й «Край ты мой, край», і «Простыя словы», і «Песьня кантрабандыста», і «Мой паляўнічы».

Дзіўна, але калярытны трэк «Надзенька» на трасянцы на працягу некалькіх выданняў настойліва пазначаецца ў выкананьні таямнічага Inkognito, хоць у колах адмыслоўцаў сакрэт даўно ануляваны, і ўсе захапляюцца майстэрствам вакальнай драматургіі былога ўдзельніка гурта

«Ліцьвіны» Міколы Труса. А само існаваньне такога пострэвалюцыйнага савецкага фальклёру магло б даць добрае падсілкаваньне сацыялягічных дасьледваньняў аб лёсе народа, які стрываў выгнаньне сваёй інтэлектуальнай эліты, а потым дазволіў вынішчыць рэшту. Настальгічныя й патрыятычныя песьні пачалі пісаць і ўзносіць тыя, хто хоць неяк мог зарыфмаваць «кеды/паўкеды», «ганарусь/уся Русь», «магла/не змагла». Гэта рабілася клясыкай новага часу, і на гэтым выхоўваліся цэлыя пакаленьні.

Нягледзячы на шырокі розгалас, які атрымаў «Народны альбом» у прэсе, ніхто яшчэ не згадаў пра ягоны жанрава-стылёвы асаблівасьці. Хоць сярод стваральнікаў мы назвалі шмат славурых прадстаўнікоў розных стыляў року (ад гранджу да рэпа), характэрных прыкметаў таго або іншага стылю шукаць тут ня трэба. І перш за ўсё таму, што вытвор атрымаўся надзіва цэльным. Розныя музыкі працавалі нібыта ў адным калектыве. У выніку атрымаўся нейкі нечуваны раней сінтэз кабарэ, гарадзкага фальклёру, року, папсы ды рэпа. А што да жанру, дык «Народны альбом» — ня цыкль, не сюіта, ня зборнік гітоў і, пакуль яшчэ, ня м'юзыкал. Нешта накшталт «Карцінак з выставы» М. Мусаргскага, дзе асобныя мазкі й накіды ўтварылі адно цэлае. І называецца гэтае цэлае надзвычай трапна — Альбом. Ня фолькавы, але Народны.

*«Студэнцкая думка» №12,
сьнежань, 2000, Менск, В.М.*

Я НАРАДЗІЎСЯ ТУТ

Канцэптуальны праект А. Сушы

2000, *Boutique Kamila*/2003, *БМАgroup*



На штогадовых нацыянальных «Рок-Каранацыях» гэтаму альбому пашанцавала двойчы: паводле вынікаў 2000 году ён аўтарытэтным журы быў прызнаны «Падзей год», а за 2001, калі выйшла ў сьвет другое выданьне, прад'юсэр Алесь Суша атрымаў «Галоўную Рок-Карону года». Але, ўлічваючы, што меркаваньні спэцыялістаў не заўсёды супадаюць з прыярытэтамі публікі, трэба яшчэ сказаць, што паводле рэйтыngu Менскага клюбу філяфаністых праект Алеся Сушы трывала вытрымлівае канкурэнцыю зь лепшымі фірмовымі выданьнямі. А гэта ж незалежная адзнака тых людзей, якія слухаюць музыку не ад выпадку да выпадку, а даюць гэтаму віду мастацтва значны кавалак вольнага часу.

Агулам, «Я нарадзіўся тут» — гэта тыповы прадукт папулярнай музыкі на мяжы рока, рэгей, эстрады й бардаўскай песьні. Адчуваецца, з чым ужо можна параўнаць усё гэта? Ну, зразумела, зь іншымі супольнымі пра-

ектамі, створанымі ўсё той жа музычна-мастацкай кагортай («N.R.M.», «Крыві», А. Памідораў): «Народны альбом», «Сьвяты вечар'2000» ды іншыя ўлюбёнцы публікі й «Рок-Каранаяў». Толькі калі ў «Сьвятым вечары» да іх далучыўся гарадзенскі бард Віктар Шалкевіч, дык тут бардаўскую місію выканаў новапалачанін Сяржук Сокалаў-Воюш, напісаўшы геніяльны тэкст да незабыўнага беларускага эвэргрына «Разьвітаньне з Радзімай» М. К. Агінскага.

Але ўсё гэта не азначае, што нехта знайшоў халяўныя рэцэпты заваяваньня публікі ды бязьлітна эксплюатуе іх з году ў год. У кожнага з гэтых альбомаў свае адметнасьці, свае крыніцы натхненьня. Адно варта дадаць: «Я нарадзіўся тут» ня можа зьявіцца зьнянацку, раптоўна. Гэта лягічны вынік творчага й сацыяльнага разьвіцьця тых беларускіх артыстаў і прад'юсэраў, якія здолелі трывала прасякнуцца ґрунтоўным нацыянальным кантэкстам. Дык у чым жа незвычайнасьць і прывабная моц канкрэтна гэтага рэлізу?

Будучы фурор можна было прадбачыць, калі асобныя гіты альбому абкатваліся папярэдне то ў розных прэзэнтацыйных акцыях (сольныя й зборныя канцэрты), то ў праграмах замежных беларускіх радыёстанцыяў таго часу («Radio Rasyja», «Liberty», «Polonia», «Baltic waves»). Ну як было не зьвярнуць увагу на бліскучы кавэр славутай песні «House Of Rising Sun» брытанскага гурта «Animals», куды гарманічна ўвайшло папурны з усіх тэкстаў будучага альбому — Купалы, Багдановіча, Геніюш, Арсеньневай!..

Рэч у тым, што кожны народ мае свой адметны культурны досьвед, які

сьведчыць і пра ягоны характар, і пра ўзровень разьвіцьця. А Беларускам нехта стварыў хлусьлівы вобраз уласнай непаўнавартаснасьці: маўляў, лапці, граблі ды фуфайка іхнія адметныя рысы, а што да культуры, дык нават сваёй мовы ня ведаюць, роднай песні ня здолеюць засьпяваць у кампаніі.

«Я нарадзіўся тут» гаворыць пра іншае. Маладое рэп-рок-пакаленьне прыгадала й мужныя песні барацьбы за волю Бацькаўшчыны («У гушчарах» Міколы Куліковіча на вершы Натальі Арсеньневай, «Мы выйдзем шчыльнымі радамі» Ўладзіміра Тэраўскага на вершы Макара Краўцова, ён жа Касьцевіч), і шчырыя прызнаньні ў любові да роднага краю («Нёман» Нестара Сакалаўскага на словы Анатоля Астрэйкі, «Люблю наш край» Вячаслава Качанскага на вершы Канстанцыі Буйлы, «А ў бары, у бары» Ўладзіміра Тэраўскага на вершы Янкі Купалы), і славуця беларускія мэлёдыі, прызнаныя ва ўсім сьвеце («Разьвітаньне з Радзімай» Міхала Клеафаса Агінскага, «Магутны Божа» Міколы Равенскага, «Зорачкі» Сяргея Новіка-Пяюна) ды сьмелым пераасэнсаваньнем у сучаснай стылістычнай манеры, вярнула сёньняшнім нашчадкам дух тых выдатных традыцыяў.

Безумоўна, ня надта звыкла чуць новамодны грандж у славутай песні Ўладзіміра Алоўнікава «Радзіма мая дарагая», але юная публіка на шматлікіх канцэртах «N.R.M.» ужо прыняла гэты варыянт.

Цудоўна ўпісаліся ў настрой альбома й героіка-патрыятычная ода «Беларуска» Зьміцера Вайцюшкевіча («Крыві») на бліскучыя вершы Ларысы Геніюш. А Лявон Вольскі даволі арыгінальна пераасэнсаву славуця

верш Максіма Багдановіча «Пагоня», які раней сьпявалі й з музыкай Ружэ дэ Ліля, і Міколы Куліковіча. Асобны штрых — суровая рэп-замалёўка Алеся Памідорава «Крывавае сьвята», прысьвечаная трагічным падзеям на менскай станцыі мэтро «Няміга», што адбыліся незадоўга перад выходам альбому.

«Усё гэта — мы, наша гісторыя, наша памяць. Мы нарадзіліся тут», — казаў на адной з прэс-канфэрэнцыяў аўтар канцэпцыі альбому і многіх тэкстаў, бізнэсовец і выдавец Алесь Суша.

*«Народная газета» №46,
28.02.2001, Менск, В.М.*

Я ЛЮБЛЮ ЛІЦЭЙ:

Audio-multimedia CD

2003, Юрыдычны сьвет



Праблема беларускага ліцэю імя Я. Коласа сталася для ўсёй Эўропы ілюстрацыяй магчымага й напачатку трэйціга тысячагодзьдзя дзікуства, калі дзяржава вядзе адкрытае змаганьне з роднай мовай карэннага этнасу: рэпартажы аб дзіцячых пікетах у абарону апошняй навучальнай установы краіны на нацыянальнай мове гучалі на хвалях радыёстанцыяў

Польшчы, Чэхіі, Нямецчыны, Францыі, Швэды... А гэты дыск — першы прыклад, калі барбарскія рысы посткамуністычнага рэжыму абмяркоўваюцца нават у зьмесьце твораў маскультуры.

Па шчырасьці, я атрымаў гэты дыск перад самым сваім ад'ездам на XIII фэст «БАСовішча» і не паспеў нават паслухаць, а кружэлка ўжо прадавалася ў тамтэйшым музычным кіёску. Натуральна, я тады ня мог даць ніякіх парадаў гандляру, калі той зьвяртаўся па кансультацыю наконт дыска, а вось польскія Беларусы акурат з надзвычайнай цікавасьцю знаёмліся з экстрановым тады выданьнем і набывалі яго даволі імпэтна. Аказваецца, прад'юсэр Франак Вячорка няблага скарыстаў магчымасьці інтэрнэту для прэзентацыі альбому, бо зрабіць сур'ёзны канцэрт з гэтай нагоды ўдалося толькі праз год (клубы вельмі спрытна зрывалі ініцыятыву нескаронных рэжыму дзетак).

Ці ўдасца захаваць апошнюю крыніцу нацыянальнай адукацыі, ці не, але гэты альбом каштоўны ўжо сваім патэнцыялам фіксацыі ўнікальнага прэцэдэнта гісторыі чалавечага існаваньня. Так што, прынамсі, гістарычная ягоная каштоўнасьць бессумніўная: цяпер цяжка будзе напасткі, па-бальшавіцску хлусіць, маўляў, у нас ніхто ніколі не забараняў беларускую мову, а памерла яна натуральным шляхам. Маўляў, народ сам абраў свой лёс.

Мультымэдыйная й музычная часткі дыску сьведчаць пра моц нацыянальнай адукацыі, пра гарманічнае суладзьдзе між людзьмі, якіх духова мацуе й стрымлівае ад брыдкіх учынкаў якраз падсьвядомае адчу-

ваньне свойскасці. Тое адчуваньне, якое ў Беларусі татальна вынішчана. Але тут мы ня будзем дэталёва аналізаваць прычыны, бо перад намі — музычны дыск, таму замест гутарак пра сацыяльныя аспекты альбома «Я люблю ліцэй» прыойдзем адразу да культуралёгіі й музыкאלёгіі.

Стваралі альбом дзеці, былыя й цяперашнія ліцэйсты. Само гэта шмат пра што гаворыць. Восем песень, запісаных у студыі «Radio Расуја» (гукарэжысэр Уладзімір Сакульскі) дэманструюць выразны кампазытарскі й асабліва паэтычны патэнцыял юных талентаў. Творы Вольгі Какшынскай, Юлі Крыварот на вершы ўласныя ды Адэлі Дубавец у выкананьні Насты Клімовіч, Тацяны Сёмухі, Цімоха Сянкевіча, Паўла Супаненкі ды іншых ліцэйстаў гучаць зусім ня горш за любую «Фабрыку зорак», хоць у прафэсійную муштру юнакоў ніхто не ўкладаў такіх капіталаў ды не раскручваў праз цэнтральныя тэлерадыёканалы краіны (тут адчуваецца зусім іншая дзяржаўная задача — раскручваць самых здрадлівых беларусаў, якія жывуць у Беларусі пад дэвізам «Как я ненавіжу этот язык!» — гэта цытата з водгуку на беларускую музыку аднаго з прад'юсэраў радыё «Hit-FM»).

Усе песні дыску («У час, калі...», «Тваё каханьне», «Бывайце» ды іншыя) або прысьвечаныя ліцэю, або якім-небудзь чынам зьвязаныя з ліцэйскім жыцьцём.

У час, калі вецер калыша галіны,

І жоўтае лісьце спадае на дол,

*Калі пад дажджом вымакаюць
вітрыны,*

І восеньскі горад плыве, як паром,

*Дзесьці сярод ночы ты
расплюшчыш вочы*

І ўбачыш зорнае неба.

*Там жыве ліцэй, там жыве любоў,
там жыве Беларусь*

І вodar жытцяга хлеба.

Натхняе сам юначы запал самадзейных творцаў, іхняя шчырая вера ў слухнасьць абранай тэмы, правамоцнасьць уласнай трактоўкі яе, падуладнасьць абраных сродкаў увасабленьня. Але кавэр так надакучлівай для ўсіх расейскай папсы («Фабрыка зорак») выразна насыцярожае:

Файна, ты прыняты ў ліцэй.

Гэта лёс,

Гэта фабрыка зорак і мрой.

Проста, першы курс, зразумей:

Кожны з вас

Шлях да зорак абірае тут свой.

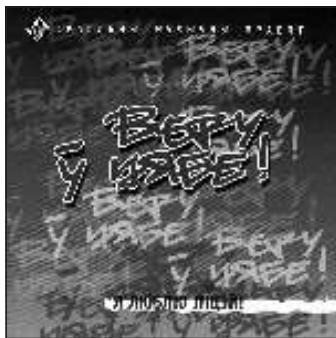
Сэнс, безумоўна, бездакорны, але ўявіце сабе, што б вашыя дзяды зрабілі з партызанам, які падчас нямецкай акупацыі штодзень вуркоча сабе пад нос: «Дойчэн зольдатэн унд дэр афіцэрэн...». Мімаволі паўстае пытаньне: «Што слухае ўдома ліцэіст унікальнай навукальнай установы?» Краіну акупавалі розныя «Рускія радыё», а ім яшчэ й патрыёты падпяваюць. Лепш бы ўжо які «Rammstein» або «Evanscene» перасьпявалі... А то ж як у показцы атрымліваецца: «Што ямо, тым і спаражняемся». Хоць нельга й не згадзіцца з мудротай, што клін клінам выбіваюць, таму з гэтымі сваімі разважаньнямі спадзяюся толькі на некрыўдлівасьць ліцэйстаў.

**«Наша слова» №31, 20.08.2003,
Менск-Ліда, В.М.**

Я ЛЮБЛЮ ЛІЦЭЙ:

Веру ў цябе!

2004, БМАgroup



У сусветнай папулярнай музыцы было нямала прыкладаў дзіцячай ініцыятывы ў шоў-бізнэсе: «Shorts», «Take That», «Jacksons 5» і г.д. Яны, безумоўна, не маглі канкураваць з дарослымі монстрамі сцэны й перасьпяваць якога-небудзь віртуоза вакалу Робэрта Плянты, перайграць гітару Інгві Мальмстына, але заўсёды мелі стабільную папулярнасьць: прадавалі дыскі, перамагалі на фэстывалях (прыгадаем хоць бы той жа бэльгійскі гіт «Comment sa va» названага «Shorts» на адным з «Эўрабачанняў»). Дый што казаць, калі сёньняшні гігант брытанскай папсы Роббі Ўільямс выйшаў з таго самага дзіцячага праекту «Take That», а «Jacksons 5» і ўвогуле заваліў Джэксонамі ўсю Амэрыку (ад Джанэт да Майкла ўключна). А як з гэтым у Беларусі?

Раней я пісаў пра спробу такой ініцыятывы ў праекце «Я люблю лицэй», які прамацыйным накладам лицэйсты коласаўскага беларускага лицёю здолелі выдаць у 2003 годзе (гл. «Наша слова» №31 за 20.08.2003). Наступ-

ны выпуск прад'юсэр Франак Вячорка здолеў падрыхтаваць у больш салідных студыйных умовах нават з улікам пэўных крытычных заўвагаў, выказаных у прэсе, і зацікавіў праектам сур'ёзных выдаўцоў — буйнейшага пастаўшчыка беларусікі на сусьветны музычны рынак «БМАgroup».

Праўда, маштабная прэзэнтацыя гэтага выданьня, плянаваная ў траўні 2004 году на сцэне менскага клюбу «Рэактар» і падтрыманая ўдзелам сапраўдных зорак беларускай рок-сцэны (А. Памідораў, «Zet», «P. L.A.N.», «Garadzkija»), так і не адбылася. А ў жніўні таго ж году візыт культуртыкальшчыкаў у менскі ж клюб «Бліндаж» здолеў сарваць і паўторную спробу прэзэнтацыі, якая перад тым цэлы месяц шыкоўна рэкламавалася ў мэтро й на радыё, але за дзьве гадзіны перад канцэртам была адменена (нават тое, чаго юнакі дамагліся праз год, атрымалася ў значна больш сьціплым клюбе «Leo»). Нібыта ўлады сапраўды баяцца юначай творчасьці й ваююць зь дзецьмі па-сур'ёзнаму. Але дыск мы ўсё ж маем і на ім ёсьць што паслухаць. А прэзэнтацыйныя скандалы толькі стварылі яму дадактовы стымул дынамікі продажаў. Больш таго: падчас ужо той самай першай адмены людзі, нягледзячы на непагадзь, не разыходзіліся, акуратна збіраючы квіткі з марай пра будучыя шанцы, а лицэйскія музыкі ўзнагародзілі іх ужо тады, паказаўшы з паўгадзінны кавалак праграмы там жа, на вуліцы, пад дажджом. Вось вам і «за дзецтва шчасьлівае наша спасіба, радная страна». Нібыта наўпрост паводле кнігі Міхаэля Ганіша ў пачатку 80-х «Vom Singen im Regen» («Пра песьню пад дажджом»)...

Каб вы не сумняваліся, ці могуць быць тут сапраўдныя супэр-гіты, дык нагадаю, што песня «Каханьне» яшчэ зь першага ліцэйскага дыску трапіла ў знакамітую аудыёэнцыклапедыю рок-стыляў, у томік пад назвай «Пасадзіў DEAD RAPку/Rap Not Dead», які прысьвечаны стылю hip-hop.

Супэр-гітом новага выпуску, бадай, можна лічыць трэк ліцэстаў старэйшага пакаленьня, які мае назву «Рукі». На мейсцы складальніка кампіляцыі я б зь яго й пачаў альбом (хоць у кампануюцы прад'юэра Франака Вячоркі ёсьць свая лёгіка, прадыктаваная сэнсам ліцэйскага жыцця). Што да аўтараў названага гіта, дык гітарыст Віталь Зыблюк неяк распавядаў мне, як яшчэ школьнікам забег дзесьці ў 1999-м годзе ў ліцэй, бо сябры казалі, што там будуць выступаць рок-гурты «Exist» і «Млын». Канцэрт так уразіў юнака, што ён адразу вырашыў стаць ліцэстам. Там давалося бліжэй пазнаёміцца з вакалістам і гітарыстам «Млына» Андрэем Карповічам. Потым Віталь паспяхова скончыў ліцэй, паступіў у БДУ, а з тым жа А. Карповічам яны стварылі ўласны гурт «Parason», які істотна прапісаўся ў гэтым ліцэйскім праекце.

Іхні беларускамоўны варыянт самай знакамітай песні «Eagles» («Hotel California», 1976) называецца «Hotel Belarus» і прываблівае нават тым, што тэкстам тут стала папуры з усяе беларускае паэтычнае клясыкі: Багдановіч, Купала, Караткевіч, Колас, Сыс, Дунін-Марцінкевіч і г.д. Вось з вакалам, праўда, варта было б папрацаваць больш пільна. І хоць голасам Бог не пакрыўдзіў паэта Андрэя Хадановіча, але валодаць такім дарам больш гарманічна ўдаецца, бадай,

Любе Аношцы («Я не хачу паміраць»), якая па-свойму пераасэнсавала знакамёты гіт Барбры Стрэйзанд «Woman In Love».

Цікавыя мэлядычна-вакальныя знаходкі ёсьць у песнях «Лёс», «Кахаю-люблю», джазавымі імправізацыямі ўражае твор «Мне сумна», а «Трускаўкі» абячаюць на будучыню пэрспектывы беларускай поп-дынамікі, у той час як «Некалькі соцень імёнаў» спрабуюць асядлаць энэргетыку гранджу.

Альбом разнастайны, але зафіксаваць увагу на чымсьці канкрэтным немагчыма з розных прычынаў. У прыватнасьці, з-за выдавецкай няпэўнасьці: не пазначаны асобы ні аўтараў тэкстаў, ні кампазытараў, а ў «брацкай магіле» агульных імёнаў цяжка разабрацца без дапамогі староньняга камэнтатара. Тым больш, калі ў песні «Рукі» я чую адметны голас Андрэя Карповіча («Parason»), а ў рэестры выканаўцаў 10-ы трэк за ім нават не запісаны...

Ну што ж, першы прамысловы тыраж праекта «сьпечаны», і «блін» атрымаўся не такім ужо й камяком. Варта паслухаць, бо дзёці цікавыя хоць бы тым, што яны растуць і разьвіваюцца.

**«Белорусский рынок» №22,
07.06.2004, Менск, В.М.**

КРАМБАМБУЛЯ

Паўлітра добрага
настрою

2002, West records



Паводле сваёй структуры й задумы гэты кампакт-дыск можна назваць іранічнай містыфікацыяй. Застольны альбом «Крамбамбуля» ўзьнік пад уплывам віннага смаку, ён прасякнуты ім ды прысьвечаны розным відам сьпірытусавых напояў і культуры іхняга ўжываньня. Дык чаму ж мы назвалі дыск містыфікацыяй? А таму, што пад знарок відавочна мяноўнымі прозьвішчамі аўтараў песень кшталту Б. Дыяніса, Дж. Уокера, Ю. Нацадзіва, К. Кілішкевіча, Б. Гарачкі ці Ф.-А. Куфаля хаваецца асоба даволі вядомая сярод беларускіх рок-музыкаў і прыхільнікаў гурта «N.R.M.» — Лявон Вольскі (як ні прыгадваецца каму з памяці рэальныя асобы беларускай гісторыі кшталту Франца Кушаля, а скрозь тут намёк то на куфаль, то на кілішак, куды нават нейкі Мангол «Нацадзіў» чаго-небудзь ад віначэрпа Бога Дыяніса). Менавіта Лявон, музыка й кампазытар, «пераклаў» словы песень многіх народаў сьвету, прысьвечаных ці то віскі, ці то к'яньці, ці то

кумысу, ці то тэкіле, ці то «Гінэсу» на беларускую мову...

Але «Крамбамбуля» ня толькі таленавітая містыфікацыя, але й ні на што не падобная стылізацыя пад музычныя рытмы народаў сьвету. Удзельнікі праекту, які таксама названы «Крамбамбуля», выявілі шмат выдумкі й прафэсіяналізму для наданьня музычнаму матэрыялу падобнасьці да арыгіналу. Гэта тычыцца й кантры-баляды «Куфаль п'іва, келіх віскі», і цыганскіх напеваў «Нам гарэлікі будзе мала», і настальгічнай песні «Абсэнт», аранжаванай у духу романтызма французскага шансона Джо Дасэна, і трагічнай баляды «Маленькі жаўнерык» у квазі-фальклёрным тырольскім стылі...

На мой погляд, сярод найцікавейшых на дыску могуць лічыцца такія стылізацыі, як «Кумыс», пабудаваны ў незвычайным рэп-стылі на ўсходні манэр. Яшчэ адна адсылка — да савецкіх часоў — песня «Савецкае шампанскае». Запісана яна пад уплывам спадчыны савецкіх вакальна-інструмэнтальных ансамбляў і іхніх «неўміручых» гітоў, кшталту «Учкудук — тры калодзежы» («Ялла»)...

Беларуская тэма на альбоме «Крамбамбуля» яскрава прагучала ў балядзе «Пане Каханку», стылізаванай пад настальгічнае танга, якое запісана пад выглядам старой кружэлкі з даваенных фондаў Нясвіжскага палацу. Што ж да тэксту гэтае песні, дык яна можа лічыцца ўзорнай адносна іранічнасьці вершаў ды гульні рыфмаў:

*Але пагулянка
Народ не дзівіла,
Бо Пане Каханку
Быў Радзівілам.
Бо быў ён магнатам,*

Магнатам багатым,
Магнатам вядомым
У свеце і дома.

Зноў жа здзіўляе слухачоў уні-версальнасьць асобы Лявона Вольскага, якому так лёгка ўдаецца ўваходзіць у вобразы выканаўцаў розных нацыянальнасьцяў, але пры гэтым захоўваць беларускую душу й мову. Слухачам, безумоўна, будзе цікава занурыцца ў нешта экзатычнае з нашага, беларускага, пункту гледжання. Таму стваральнікі «Крамбамбулі» запрашаюць адведаць грэцкіх рытмаў сіртэкі ў песьні «Прадай гітару, купи віна», альбо пасмакаваць італьянскага бэльканта й тарантэлы ў кампазыцыі «Грапа, к'янци ды марціні».

Цікава, што гэты альбом Лявона Вольскага й ягоных сяброў быў запісаны ў польскай Лодзі з дапамогай знаёмых музыкаў — удзельнікаў ня менш знакамітага гурта «Proletaryat». Але асаблівую атмасфэру дыску надае ўдзел такіх знаных беларускіх рок-адмыслоўцаў як Сяржук Канановіч, бас-гітарыст Уладзіслаў Плюшчаў, бубнач Алесь Быкаў, пэркусіяніст Масуд Талібані. Ну а сам Лявон ня толькі сьпяваў, але й граў на гітары, вусным гармоніку, клявішных інструмэнтах (во, нават вопыт «Мроі» спатрэбіўся зноў).

Стваральнікі застольнага альбому «Крамбамбуля» зьвяртаюцца да сваіх патэнцыйных слухачоў: «Давайце сядзем за стол і будзем весяліцца, натуральна толькі, не да поўнага ачмурэньня. Бо што ж пра нас падумаюць замежныя госьцікі? Будзем атрымліваць асалоду ад зносінаў, ад букету, ад водару. Ад спалучэньня ўсяго гэтага». Альбом, відавочна, добры дадатак да сяброўскай сустрэчы, да

сяброўскай размовы й добрых пажаданьняў гасьцям і гаспадарам.

Ужо тады Лявон Вольскі паведаміў нам, што хутка трэба чакаць працягу праекту — альбому «Крамбамбуля-2, 3, 4», якія таксама абяцаюць нечаканыя сустрэчы з новымі напоямі многіх народаў. Але пра гэта чытайце далей у кнізе, а потым і ў прэсе, бо кнігу трэба неяк скончыць, а музыкі скончвацца відавочна не зьбіраюцца. На завяршэньне дадамо толькі, што рэцэпт напоя «Крамбамбуля» ёсьць толькі на першым дыску, а ідэя была пачэрпнутая (!) з цудоўнай кнігі Э. Зайкоўскага ды Г. Тычкі «Старадаўняя беларуская кухня».

*«Літаратура і мастацтва» №38,
27.09.2002, Менск, А.М.*

КРАМБАМБУЛЯ

1¹/₂

Каралі раёну

2003, West records



Найпапулярнейшы музычны рэліз 2002 году, які атрымаў ажно тры кароны на тагачаснай «Рок-Каранацыі» ды вытрымаў на той час ужо два выданьні — «Крамбамбуля». Ягоныя стваральнікі — Лявон Вольскі (тэксты, вакал, гітара, вусны гармонік), Сяржук Канановіч (гітара, дрыля-мандаліна,

духавы гармонік, бэк-вакал), Алесь Быкаў (бубны), Уладыслаў Плюшчаў (бас-гітара, бэк-вакал), Алесь Хаўкін (fiddle, скрыпка, клявішныя, піла звычайная) — вырашылі не спыняцца на дасягнутым і разам з выпускам другога выдання дэбютнага праекту, не марудзячы, запрасілі новых знакамітых музыкаў Аляксандра Кульлінковіча («Neuro Dubel»), Сяргея Міхалка («Ляпіс Трубяцкой»), Сяргея Ахрамовіча («Народны альбом») ды выпусцілі ўлегку 2003 году ў сьвет другую сэрыю застольных беларускіх песень.

Калі першая «Крамбамбуля» мела падзаглавак «Паўлітра добрага настрою», дык другая ўжо завецца «Крамбамбуля 1¹/₂» (аб'ёмы разьліву, як бачым, растуць) і таксама мае падзаглавак — «Каралі раёну».

Так, сучасныя каралі рок-н-ролу намякаюць на ўспаміны свайго дзяцінства, калі ўсім хацелася быць такімі, як «Slade», «Led Zepplin»: браліся гітары ў рукі, скідваліся на піва... ды йшла па пад'ездах безнадзейная ў таталітарнай краіне творчасць. Ім ня зорыла вялікая будучыня, але тое, што кожны падлетак тады ведаў куміра свайго раёну, дала нагхненне.

Я сам памятаю тыя 1960-я гады ў Менску, калі старэйшыя сябры размаўлялі паміжсобку пра таямнічых каралёў раёну: «Алесь, пойдзеш на трактарны «Шпакоў» слухаць?», а ў адказ: «Не, у палітэху ж «Дойліды» выступаюць, а тут яшчэ нейкія новыя «Пані-Браты» на цагляным аб'явіліся...».

Натуральна, і музыка «Каралёў раёну» стылістычна парадыруе ВІА 1960-70-х, яшчэ не заціснутыя брэж-

неўскімі культкантралёрамі, але відэавочна архаічныя паводле гуку з-за недаступнасьці якасных інструмэнтаў. Зрэшты, не архаіка ключавое слова сутнасьці альбому, бо нават у віртуознай інструмэнтальнай п'есе Сяркужа Канановіча «Krambambula» зьяжаюць фарбы сучасных традыцыяў аранжаваньня. Ключавое слова — пародыя.

Праўда, пародыі першага альбому былі больш адрасныя, лёгка пазнавальныя (ёсьць там і Joe Dassin, і Afric Simone, і Вахтанг Кікабідзэ), а вось тут усё больш агульна, менш востра, хоць і ня менш весела. Ды, зрэшты, сяго-таго з куміраў мінулага пазнаць можна й тут. Хто памятае эпігонскія перайманьні першых савецкіх мэтал-бэндаў з творчасьці амэрыканскага «ZZ Top», той лёгка пазнае рысы гэтай моды ў «Безалькагольным піве», а «мальчышек с Малой Бронной и Витьку с Маховой» Марка Бэрнэса мудрагеліста перакаўбасілі сучасныя DJ's Саша і Сірожа, а Вольскі пераклаў на беларускую мову і настальгічна засьпяваў дуэтам зь Міхалком у трэку «Работа»:

На першае спатканьне

Яны пайшлі ў музэй.

Ён так быў закаханы,

Што кінуў нюхаць кляй.

Прыхільнікі гітоў маладэчанскага гадаванца Юрыя Антонова пэрыяду «Араксу» й «Зямлянаў» пазнаюць сябе ў песьні «Старыя гіпаны», якая скарыла публіку яшчэ на папярэдніх канцэртных пракатках «Крамбамбулі». І самае цікавае тут тое, што хоць канцэрты рэінкарнаваных тады савецкіх эстрадных зорак праходзілі ў Беларусі на мяжы зрыву, але вось па-

родны на іх карысталіся ў той жа час грандыёзным поспехам.

Хто памятае росквіт беларускай радыёжурналістыкі пачатку 1990-х ды знакамітую «Квадраколу» Вольскага, менавіта ў «Крамбамбулі 1½» адчуе, што талент першага беларускага радыёгумарыста нікуды ня зьнік, а проста пераўвасобіўся ў іншую сферу дзейнасьці, дзе Беларус яшчэ мае шанц выказацца (радыё даўно забіла кол на краіну, на ейныя таленты).

Што датычыць асабіста мяне, дык найбольш кранулі гэтай самай пазнавальнасьцю пароды на беларускіх зорак таго часу: саўнд «Верасоў» чуюцца ў песьні «Панаехаала гасьцёў», а «Сябры» з савецкім разуменьнем арт-року месцамі праглядаюць у песьні Сяргея Міхалка «Няма». І як прывабна сьмяяцца над грандыёзнымі патэтычнымі песьнямі... ні пра што:

Дзе жа ты, мая зязюля?

Дзе сьвятло майёй душы?

Я нарваў табе лютнаў –

Да мяне хутчэй бяжы.

І хоць «Марскі чалавек» у выкананьні Аляксандра Кульлінковіча скразіць чымсьці да болю знаёмым, але так і не распазнавальным, ён побач зь «Люблю» Лявона Вольскага ды прыгаданымі раней «Старымі гіпанамі» належыць, бадай, да найбольш ударных гітоў альбому. Магла б трапіць туды й знакамітая французская «Belle» з моднага м'юзыкля, напаяная па-беларуску трыю Кульлінковіч-Міхалок-Вольскі, але выдаўцы ня здолелі своечасова вырашыць пытаньне аб аўтарскіх правах, і песьня вылецела з альбому. Затое трапілі туды dj-міксы Яўгена Алейніка на песьні «Госьці» й «Люблю», прадэманстраваўшы не-

парыўную сувязь сучаснага гіп-гопу з стылістыкай савецкіх гітоў 1960-70-х.

Ідэальна адпавядае той стылістыцы мастацкая аздоба Алены Дашкевіч, якая засьвяцілася ў гэтай дзялянцы яшчэ пры першай «Крамбамбулі». А яшчэ туды калярытна ўпісаліся сяброўскія шаржы Лявона Вольскага на Міхалка, Кульлінковіча й сябе самога.

Цікава, што з выхадам у сьвет альбому «Крамбамбуля 1½» фірма «BelPi» («Беларускае пітво»), якая фінансава падтрымлівала выпуск і гэтага, і іншых беларускіх альбомаў, выпусьціла й сапраўдную «Крамбамбулю» ў бутэльках. Прычым два гатункі: 40° (для моцнай паловы чалавечтва) і 25° (для жанчын). Акрамя таго, выпускаюцца таксама й падарункавыя наборы гэтых напойў, куды ўключаецца й кампакт-дыск.

*«Белорусский рынок» №25,
30.06.2003, Менск, В.М.*

ПІЎНЫ АЛЬБОМ

Тэматычны праект
В. Супрановіча

2004, BMAgroup



Застольныя музычныя праекты займелі ў Беларусі сваю нішу, асабліва пасля поспеху дзвюх «Крам-

бамбуль». Вось і прад'юсэр лэйблу «БМАgroup» Віталь Супрановіч вырасыў дадаць сваю бонду ў гэтую плынь і падрыхтаваў ня што іншае, як «Піўны альбом», скарыстаўшыся дзеля гэтага юбілеем аднаго з беларускіх бровараў, якому спатрэбілася важкая падстава салідна пафэстываліць. А хто, як не «БМАgroup» мае й фэсты арганізоўваць, і канцэптуальныя беларускія альбомы рыхтаваць?

І хоць сярод артыстаў, якія супрацоўнічаюць з «БМАgroup», было ўжо нямала аўтараў піўных песень («У карчме» гурта «Стары Вольса», «Піва маладое» Лявона Вольскага, «Пена цёмнага піва» Зьміцера Сідаровіча, «Тры жалуды» гурта «Камэлот»), а гурт «P.L.A.N.» нават самастойна цэлы тэматычны альбом выдаў пад характэрнай назвай «Вам слова, Джон Ячмень!», але ж не хацелася ператвараць добрую ідэю ў банальную зборачку. І пайшлі ініцыятары праекту сур'ёзным шляхам: праз музычную й моладзевую прэсу далі ўлетку абвестку аб сваіх намерах і заклікалі да супрацоўніцтва ўсіх ахвочых.

Водгук, прызнацца, пераўзыйшоў усе чаканьні: жаданьне прыняць удзел у праекце выявілі й таленавітыя ды ўжо нават вядомыя навічкі кшталту «Кіці Кэт», «ZIGZAG», «Бан Жвірба», «Лепрыконсы», і сапраўдныя гіганты нацыянальнай поп-сцэны ад «Ляпіса Трубяцкога» да славетных «Сяброў». Ну й як жа без каралёў беларускага року кшталту «Крама», «N.R.M.»!

Цікава, што найбольш у гэтым «Піўным альбоме» пашанцавала «сяброўскай» песьні «Піце піва, мужыкі». Яна хоць і ня трапіла на кружэлку ў арыгінальным выканань-

ні, але затое ў варыянце зухаватага кавэру гурта «Лепрыконсы» зазьзяла калярытам сучасных фарбаў. Дый загалюкам рэкламнай кампаніі стаў парафраз на ейныя тэмы — «Піце піва, музыкі». Маўляў, лішні аргумэнт за музыка-піўное братэрства.

Не абыйшлося ў гэтым выданьні й без звароту да клясыкаў нацыянальнай літаратуры, бо гурт «Кіці Кэт» напісаў вясёлую песеньку на верш Уладзіміра Караткевіча «Заяц варыць піва». Прычым, не адмыслова на патрэбу дня напісаў, а так — з уласнага натхнення, колісь у юнацтве прачытаўшы зухаваты паэтычны зборнічак «Беларуская байка» (Мн., «Мастацкая літаратура», 1986). Песьня нават круцілася пэўны час у гіт-парадзе радыё «Альфа», але ў шырокі тыраж выйшла тут упершыню.

Парадаваў навінкай і гурт «P.L.A.N.», дабраўшыся нарэшце да майго ўласнага верша «Светлая галава», бо я сам люблю піва, але не люблю п'янкі, вась і напісаў калісьці гэткую ўхвалу сьветлай галаве, а «P.L.A.N.» увасобіў гэта ў віртуозным гард-блэзе.

Гаворачы пра натуральнасьць і звыкласьць піўной тэматыкі ў цяжкіх рытмах, не магу абмінуць шанц здзівіць вас прысутнасьцю ў гэтай кампаніі тонкага лірыка Зьміцера Вайцюшкевіча. У неабдымнай спадчыне пазьні У. Караткевіча і ён знайшоў піўную тэмку дзеля сваёй арыгінальнай манеры — «Гордыя сосны»:

*Роснымі лугамі, полечкам
траўлівым*

Іду да Абрама на моцнае піва.

*Дробненькі дожджык скача ля
тына,*

Дзе чырванее дзеўка-шытшына.

Песьня, зрэшты, проста пра кахань-

не, але моцнае піва яму, як бачыце, не замінае. Абы ў меру!

А вось «zIGZAG», які паспеў засьвяціцца ў тэлевізійнай кліп-абойме з калярытнымі ўзорамі нацыянальнага арт-року (расчараваўшыся ў англамоўнай творчасці, Ігар Загумёнаў рашуча пераарыентаваўся на такія таямнічы, хоць і няпросты для самавыяўленьня беларускамоўны рок), зноў здзівіў выбарам жанру: ягоны «П'яны скіфл» не пакінуў і сьледу ад былога арт-рокавага шарму, але сягнуў у гэтак жа экзатычную для нашага музычнага рынку плынь — country.

Прызнацца, стылістычны абсяг «Піўнога альбому» даволі шырокі: кантры ад гурта «zIGZAG» (што акурат і азначае з Ігарам ЗАГумёнавым), рэп ад «Пана Жыжмы» (дзе прапісаўся знакаміты Павал Зыгмантовіч з «IQ48»), sock-rock ад «Ляпіса Трубяцкога» (не хвалойцеся, гэтыя скаральнікі Масквы таксама могуць па-беларуску), этна-рок ад «Камэлота» (а гэтыя й ня могуць іначай) ды нават самая клясычная эстрада ад «Сяброў», хоць і моцна перапрацаваная «Лепрыконсамі»... Але цэльную праграму скласці з усяго гэтага засева адмыслоўцам «БМАgroup» усё ж удалося, балазе й вопыт быў (хіба менш складаная задача была ў «Візе N.R.M.» або ў «Вольных танцах»?). А рэмайстарынг праводзіўся ў нано-ва абсталяванай студыі Андрэя Плясанава «P.L.A.N.», дзе ўжо зводзілася нямала знакамітых альбомаў. Так што застаецца толькі даверыцца спраўджанаму густу дасьведчаных людзей і... слухаць, слухаць, слухаць.

Што да мастацкай аздобы, дык вельмі моцна дызайнэрам Ягору Шумскаму і Андрэю Плясанаву дапама-

гла сама дынамічная эмблема першага патэнцыйнага спонсара выданьня — менскага бровара «Аліварыя». Дый яны, прышпіленьня загадам гэтага самага спонсара то прыбраць пену з вокладкі, якая смачна разьлівалася ў першым варыянце аздобы, то запіхнуць піўную бутэльку ў лёд (што само па сабе жажліва для бірамана), доўга шукалі ўзорнага выйсся ў графіцы, але ўсё ж выплюхнулі ўвесь свой пенны настрой у шрыфт. Атрымалася тое, што й цяпер так прываблівае спажыўца й да альбома, і да піва.

*«Белорусский рынок» №10,
14.03.2005, Менск, В.М.*

Канцэптуальныя рэлізы

ПЕСЬНЯРЫ

Песьняры-2001

2001, Каўчэг



На даўно адгрымелай «Рок-каранцы-2000» кіраўнік ансамбля «Песьняры», народны артыст Беларусі й СССР Уладзімір Мулявін быў названы музыкантам Міленіюму. На пост-савецкай прасторы гэта, бадай, адзіны выпадак прызнання маладымі за свайго натхняльніка музыканта старэйшага пакаленьня, так бы мовіць, афіцыйна прызнанага.

Гэты піітэт грунтуецца на асэнсаванні выдатнага ўнёску артыста ў збудаваньне пантэону сучаснай бела-

рускай песеннай традыцыі, у падвышэньне да эўрапейскага ўзроўню выканаўчае культуры, трымаецца на прызнанні ягонага досведу ў галіне сынтэзу беларускай мэлёдыкі з сучаснымі музычнымі плынямі...

І хоць фанаграфія ансамбля складае каля дзесятка альбомаў накладам у мільёны асобнікаў, гэтая ініцыятыва фірмы «Каўчэг» — дыск «Песьняры-2001», які быў прымеркаваны да трыццацігадовага юбілею ансамбля, а таксама да ўсталяваньня памятнага знака калектыву на плошчы Зорак і юбілейных канцэртаў у Беларусі й Маскве — мае сваю трывалую самакаштоўнасьць. Мы папросту не маглі не заўважыць гэтага юбілею, бо нашыя браты з усходу, захаду й поўдня гэтак жа ўшанавалі тых, хто ў свой час арыентаваўся на нашых «Песьняроў»: тады ж, у 2001, напрыклад, кіеўская фірма «Атлантік» выдала ня толькі падобны камбэк-альбом «Повернення» легендарнага гурта «Кобза», але й юбілейны бокс-сэт 5CD з арыгінальнымі вэрсыямі ранніх запісаў.

На гэтай кружэлцы ансамбля «Песьняры» сабраныя песьні ў выка-

наньні кіраўніка ансамбля Ўладзіміра Мулявіна, салістаў Л. Барткевіча, В. Касэнкі, В. Скаражонка, што выконваліся на розных стадыях творчасці «Песьняроў» ад пачатку кар’еры («Александрына», «Алеся») да сучаснага этапу («Чырвоная ружа», «Сівы голуб»), аўтарскія песьні Мулявіна, песьні беларускіх кампазытараў І. Лучанка, В. Шарапава, І. Паліводы, А. Моўчана, расейскіх кампазытараў А. Пахмутавай, Д. Тухманава.

Зь першых жа нотаў знакамітай песьні І. Лучанка «Спадчына» слухачоў ахінае чароўная стыхія супэрпрафэсійных апрацовак, спакойнага эміента нага гучаньня электронных інструмэнтаў і бубноў, разгорнутых вакальных партыяў. Стройнае ансамблевасьць найбольш яскрава стасуецца з голасам саліста В. Скаражонка ў песьні Ўладзіміра Мулявіна «Марыся», а таксама ў знакамітай «Белакежскай пушчы» А. Пахмутавай і М. Дабранравава. Адно шкада: калі Данчык у Амэрыцы знайшоў беларускамоўны варыянт гэтай песьні для свайго кавэру, дык «Песьняры» ў Беларусі выконваюць яе... па-расейску. І ў гэтым бачыцца свая тэндэнцыя, дзеля асэнсаваньня якой прапануем фрагмэнт тэксту песьняроўскай апрацоўкі народнай песьні «Чырвоная ружа» прачытаць больш уважліва:

*Чырвоная ружа
Не стой на дарозе,
Не стой на шырокай –
Хто ідзе, той ламае.
Не стой на дарозе, чырвоная
ружа, –
Хто ідзе, той ламае,
Хто ідзе, той сшыбае.
За што, за што, якое дзіва?
За тое, за тое, як ты красіва...
На канцэрце ў Маскве было*

аб’яўлена, што гэты твор выконваецца на нейкай агульнай (!) для Беларусаў ды Расейцаў старажытнай рускай мове. Безумоўна, для многіх расейскіх слухачоў гэтая апрацоўка дадала шмат пытанняў у лінгвістычным сэнсе: што ж на гэтай «рускай» значыць, напрыклад, ключавое слова «ружа»? Ну а для Беларусаў усё зразумела зь першых радкоў песьні – крэўны беларускі фальклёр і родную мову не зблытаць ні зь якімі іншымі па ўсёй Эўропе! (Хоць падсып ты сюды барбарызмаў кшталту красіва).

Асобным блёкам на гэтай кружэлцы «Песьняроў» вылучаюцца песьні І. Лучанка: «Жураўлі на Палесьсе ляцяць», «Паляна», «Алеся». Дзеля юбілейнага выданьня творы гэтага кампазытара перааранжаваны наноў, ад чаго сталі шчэ больш пранікнёнымі, лірычнымі, сьветлымі. Ну а завяршаецца праграма дыска ўзьнёслай песьняй-роздумам на верш Янкі Купалы «Малітва» кампазытара А. Моўчана. І гучыць тут яна як надзея на лепшы лёс нашай Радзімы – нашай сінявокай Беларусі.

Да юбілейных імпрэзаў былі падрыхтаваны й адмысловы кампакт-дыск, і шыкоўны каляровы буклет камбэк-рэлізу легендаў. У іх, на жаль, з пасьядоўнасьцю, вартай лепшага ўжытку, чарговым разам паўтараецца цытата зь нявысьветленага амэрыканскага «крытыка» пра творчасць «Песьняроў» як пра нейкае «рускае» уварваньне на заходнім рок-фронце. І гэта пры тым, што і ў Злучаных Штатах, і ў Расеі «Песьняры» ўспрымаюцца выключна як беларускі культурны фэномэн, а ў беларускага з рускім столькі ж адрозьненняў, як і ў аўстрыйскага з аўстраляйскім ці швэдзкага

з швайцарскім. Упэўнены: надыйшоў ужо час асэнсаваць сённяшняні рэаліі больш цвяроза, раз найменне этнасу «рускі» адыйшло на ўсход ад нас, да тых, хто Скарынаву «Біблію руску» за сваю не прызнае. Па больш навуковыя камэнтары скірую чытача да артыкула В. Ластоўскага «Па руску» на стар. 512 ягонага «Расійска-крыўскага слоўніка», чарговым разам перавыдаванага ў 90-х гадох менскім акадэмічным выдавецтвам «Навука і тэхніка». Галоўнае, каб здолелі МЫ цвяроза ўсвятломоць: Беларусы мы, нашчадкі Русі Літоўскае! Карацей, Ліцьвіны.

*«Літаратура і мастацтва» №14,
23.03.2001, Менск, А.М.*

DANCHUK

Беларусачка

1978, AMS



Знакаміты «салавей» беларускай песні з Амэрыкі Данчук свой першы альбом выдаў на ню-ёркскай фірме «AMS Studio» ў 1978 годзе. І гэта быў прыз за перамогу ў фэстывалі «Garden State Arts Center» 1977 году. Адчуваецца, якога розгаласу дасягнулі там «песняроўскія» гастролі 1976 году? І хоць самі Беларусы масава даведаліся пра гэта гадоў праз 20, усё ж армію сваіх прыхільнікаў Данчук пачаў збі-

раць на Радзіме сваіх бацькоў ужо тады: экзатычна гучалі ягоныя сьпевы на маскоўскім радыё «Маяк» (па мнагачысьленым просьбам радыёслухачоў, ясна, зь вечна закаркаванае рэспублікі), з Польшчы найбольш порсткія фэны прывозілі газэтныя артыкулы ды нават саму кружэлку (хоць «тавар» быў недазволеным, але сямю-таму ўдавалася), а потым тут яе апантана перапісвалі на бытавыя магнітафоны (мая «Daina-E29» скачала гэты дэбютнік акурат у дзень майго 20-годзьдзя наўпрост з амаль сьвежага вінылу, які сябры ў кошт падарунка дазволілі пакруціць на сьціплым тады прайгравальніку «Beta-319-stereo»).

Выканаўцу тады (у год выданьня) было 19 гадоў. І Данчук — гэта толькі псеўданім (ці дакладней, артыстычнае імя, узятае з сямейных традыцыяў, бо ён жа Багданчык). А запісаў на сваім альбоме ён, тады студэнт Ню-Ёркскага ўнівэрсытэту Багдан Андрусьшын, чатырнаццаць беларускіх песьняў. Тут і творы прафэсійных аўтараў, і фальклёр. Песьні, зрэшты, добра вядомыя ў нас (гэта й твор Ю. Семянякі з А. Ставерам, які даў назву альбому, і песьня «Сонца за хмаркамі» І. Сушко на верш Ніны Тарас, якая, на жаль, на вокладцы першага выданьня дыска пазначана пад грыфам unknown, і багдановічаўскі верш «Зорка Вэнэра», пакладзены нібыта на народную мэлэдыю, а дакладней — Сымона Рак-Міхайлоўскага, таму незвычайнасьць кружэлікі ня ў ейным рэпэртуары, а ў асобе самога артыста.

Ужо на вокладцы свайго дэбютнага альбома, а потым і ў шматлікіх інтэрвію, гэты карэнны ню-ёркер называе сярод сваіх куміраў і натхняльнікаў менавіта беларус-

кі ансамбль «Песьняры». Кранальныя кавэры мулявінскіх песень «Завушніцы» ды «Александрына» сталі эмацыйнай завяршальнай кодай усяго альбому.

Дзіўным для савецкага Беларуса тут магло падацца тое, што слухач кружэлкі меў справу не з традыцыйнымі настальгічнымі ўспамінамі якогасці старога эмігранта, а з выразна апантанай Божым натхненнем творчасцю зусім маладога чалавека, які нарадзіўся й вырас далёка ад Беларусі, выхоўваўся на музыцы Пола Саймана, Арта Гарфанкеля і «Бітлз», вучыўся музыцы ў дасведчаных адмыслоўцаў фартэпіяна, але здолеў пасапраўднаму закахацца ў беларускую песьню, а потым і выконваць яе выдатна пастаўленым голасам.

Праўда, «Беларусачка» прадстаўляе яшчэ ня той залатагалосы дыямэнт, якім Данчык скарыў усю Беларусь падчас сваіх першых гастроляў тут у 1989 годзе. У дэбютным альбоме пераважаюць хутчэй інтымныя бардаўскія інтанацыі. Дый сьпявае Данчык пад уласны акампанэмент гітары, і толькі ў некалькіх трэках (народныя «Купалінка» і «Хлопец пашаньку пахае», лучанкоўская «Алеся» на вершы А. Куляшова, «Ты мне вясною прысьнілася» Ю. Семіянікі на вершы М. Шушкевіча) яму дапамагае акампаніяваць яшчэ й прад'юсэр кружэлкі Юрась Турчын. Тыповы бардаўскі саўнд якраз і стаў прычынай такой недакладнасьці, што ў рээстры многіх музычных даведнікаў Данчык сьпяраша патрапіў як прадстаўнік бардаўскае плыні беларускай песьні. Такое ампліа за ім часам захоўваюць і цяперашнія аўтары, хоць сьпявак значна пашырыў свой творчы дыяпазон,

прайшоў салідную школу прафэсійнага сьпева.

Варта дадаць, што сьпяваць беларускія песьні пад уплывам гурта «Песьняры» — гэта адна справа, а вось распачацьцё выданьня ўласных альбомаў у гэтым рэчышчы, выступы ў прэстыжных конкурсах і фэстывалях, сольныя канцэрты — куды больш сур'ёзная рэч. Як сьцьвярджае аўтар рэдакцыйнай анатацыі выданьня «AMS Studio», да такой ініцыятывы Данчыка падштурхнуў пасьпяховы публічны дэбют з абраным рэпэртурам на фэстывалі «Garden State Arts Center». Дзякаваць Богу, ініцыятыва сталася надзвычай плённай, бо істотна папоўніла беларускую дыскаграфію.

«Чырвоная зьмена» №235,
10.12.1988, Менск, В.М.

DANCHYK

Я ад вас далёка

1985, Presswell records/2005, БМАgroup



Калі першы альбом Данчыка без праблемаў упісваўся ў плынь бардаўскай песьні, дык другая кружэлка стварыла для прыхільнікаў дакладных клясыфікацыяў пэўныя цяжкасьці.

Так, як і раней, Данчык выступае тут выканаўцам-папулярызатарам бе-

ларускае песьні й фальклёру на роднай Амэрыканшчыне. На дыску гучаць творы кампазытараў-эмігрантаў («Я ад вас далёка» Міколы Куліковіча, «Каханая» Алеся Карповіча), беларускія пераклады савецкай песеннай клясыкі пра Беларусь («Белавежская пушча» Аляксандры Пахмутавай), сапраўдныя эвэргрыны сучаснай беларускай песьні («Мой родны кут» ды «Бярозка» Ігара Лучанка, «Вы шумеце, бярозы» Эдуарда Ханка, «Не шукай» Ісака Любана), не забыты й фальклёр («А ў полі вярба», «Перапёлка» «Лянок»). Нават прыхільнікі «N.R.M.» з задавальненнем знойдуць тут знаёмае прозьвішча Вольскі, толькі гаворка йдзе пра бацьку лідэра культавага гурта — пра паэту Артура Вольскага, які напісаў тэкст да знакамітай калыханкі Юрася Савіна «Змрок ляжыць навокал», якая ў 1990-я гады штодня гучала ў вечаровых перадачах Беларускага тэлебачаньня для дзяцей (якія былі часіны!).

Але акампанэмент на гэты раз відавочна не назавеш тыпова бардаўскім: са спеваком выступае цэлы ансамбль цудоўных музыкаў. Нібыта сьпявак імкнецца наблізіцца да эстраднага амплюа, да сваіх куміраў — легендарных «Песьняроў»? Яму ўдаецца гэта (ню-ёрскі тэблэйд «Star» нават рок-зоркай яго назваў у сваім №5 за 30.01.1990), а музыка, тым ня менш, захоўвае тыпова бардаўскую ўтульнасьць, давернасьць ды інтэлектуальны шарм (дый якія паэты задзейнічаны — Купала, Арсеньнева, Гілевіч, Новік-Пяюн!). Дык, мо й ня трэба шукаць тут дакладнасьці запазычаных клясыфікацыяў, бо ўсё адно давядзецца выдумляць нешта грувастка сінк-

рэтычнае, кштальту... інтэлектуальна-паэтычная бард-эстрада...

Трэба сказаць, што немалая заслуга ў стварэньні асаблівай атмасфэры даверу й шчырасьці альбому належыць дасціпным гукаінжынерам ню-ёрскай студыі «Angel Sound» Крэгу Брэблі, Стыву Саўбэру і Энджы Сандовалу, якія на працягу некалькіх месяцаў (сакавік-жнівень 1985 году) працавалі разам з выканаўцам над гэтай кружэлкай.

Асобна хочацца спыніцца на адной песьні з гэтага данчыкаўскага альбому, якая належыць пяру Сяргея Міхалавіча Новіка-Пяюна (словы й музыка).

*Дні надходзяць, дні праходзяць, дні
лятуць,*

*Быццам рэк бурлівых хвалі ў даль
плывуць.*

*Колькі год тут на выгнаньні ў
чужыне*

*Трэба мучыцца душой і сэрцам
мене?*

*Ночкай зорачкі на небе мігацяць –
Быццам зь неба на мяне яны
глядзяць.*

*Што чуваць, скажэце, зорачкі,
вы мне*

*Ў маёй роднай, ды далёкай
старане?*

Гэта славетная «Зорачкі», якія й гадоў празь пятнаццаць новае пакаленьне супэр-рок-зорак не забыла ды цікава пераўвасобіла ў навамодных плынях гранджу для альбому «Я нарадзіўся тут» (2000). Між тым, песьню й цяпер прызнаюць сваёй народнай людзі розных нацыяў (гэтак яна папулярная), але рэальны аўтар падчас таго амэрыканскага бэнэфіса яшчэ жыву ў адной з так званых «хрушчовак» беларускай сталіцы, яму было 80 гадоў, а тагачасная сыстэма яго так і не залічыла ні да паэтаў, ні да кампазы-

тараў. Затое ніколі яго не пакідала — да самай сьмерці — юнае пакаленьне адраджэнцаў, якім ён цікава распавядаў пра свае суровыя прыгоды ў польскіх, савецкіх, нямецкіх турмах, дзе й нарадзіліся такія характэрныя, настальгічныя ягоныя песні.

У выкананьні Данчыка песня вельмі хутка стала значным беларускім супэр-гітом 1980-х гадоў, але іншыя творы С.М. Новіка-Пяюна, многія зь якіх палюбіліся самому Янку Купалу, калі зь ім перапісваўся юны Сяржук Новік; песні, якія заслужылі сапраўдную любоў па ўсім сьвеце, так і пражылі свой кароткі век разам з аўтарам у рукапісах, не знайшоўшы ніколі сур'эзнага выдаўца на Радзіме. І як ён радаваўся, трэба было бачыць, калі напрыканцы жыцьця трымаў у руках шыкоўны амэрыканскі дыск ды слухаў салодкія сьпевы Данчыка, а на вачах блішчэлі сьлёзы.

Зрэшты, ня трэба думаць, што сьлёзы — галоўная рэакцыя на песні ў выкананьні Данчыка. Хутчэй наадварот: альбом прасычаны ўзьнёслым, сьветлым, рамантычным настроем, а лёгкае пачуцьцё настальгіі ў некаторых песнях толькі падкрэсьлівае гэтую аўру. І хоць CD-выданьне падрыхтавана паводле найноўшых тэхналёгіяў лічбавага рэмайстарыngu (рэжысэр Сяргей Лабандзіеўскі) ды ўтрымлівае нават каштоўныя відэабопусы з запісам трыумфальных гастрояў Данчыка па Беларусі, я ўсё ж не зьбіраюся разьвітвацца й з шыкоўным амэрыканскім вінылам, прыдбаным у тыя ж 80-я гады: па-першае, на ім захаваны асабісты аўтограф геніяльнага сьпевака («Вітаўту з найлепшымі пажадаваньнямі, Данчык»), які ён пакінуў, калі ўпершыню прывёз мне з Амэры-

кі гранкі нашай з А.Мяльгуем кнігі «Праз рок-прызму»; па-другое, нават самыя дасканалейшыя тэхналёгіі здольныя жыць толькі праз захаваньне пашаны да першакрыніцы. А LP Данчыка «Я ад вас далёка» — адна з найярчэйшых такіх крыніцаў, што сьведчыць пра грунтоўную заглыбленасьць беларускай песні ў сусьветны кантэкст. Дастаткова сказаць, што вокалкі тых вінылаў захавалі сьведчаньне фарматнасьці беларускай песні нават для такіх прэстыжных залаў, як «Carnegie Hall» і «Lincoln Center». Гэта меркаваньне тых, хто разумее музыку. А дасягнуў гэтага і Данчык.

*«Чырвоная зьмена» №5,
07.01.1989, Менск, В.М.*

DANCHUK / БАРТКЕВІЧ

Мы адной табе
належым...

1989, Electronova Productions



Для Данчыка гэта ужо трэці альбом, для Лявона Барткевіча — першы спліт, але колькі было славурых рэлізаў у складзе легендарных «Песьняроў»! І вось, дзьве беларускія супэрзоркі — адна зь Менску, другая зь Нью-Ёрку — шчыра пасябравалі паміж сабой і... стварылі эпахальны альбом,

які рэальна пачаў руйнаваць муры на Беларусі. Па-першае, перад гэтым нікому з савецкіх артыстаў не дазвалялася запісвацца за мяжой, ды яшчэ на пару з ідэялагічна няпэўнымі гадаванцамі так званага «вольнага сьвету». Па-другое, калі гэта ўсё ж сталася, альбом «Мы адной табе належым...» апынуўся першым фірмовым дыскам (ды яшчэ чыстакроўна амэрыканскім), які легальна прадаваўся на паліцах Беларускага дома грамафонных кружэлак (быў такі ў Менску, толькі перад тым кружэлак беларускіх у ім ніколі не было). У 1990-м годзе рыхтавалася нават на фірме «Мелодія» ўласнае ліцэнзыйнае перавыданьне дыску, але спадзяваньні на Маскву, як зазвычай, ня спраўдзіліся, і перавыданьні зьявіліся толькі ў новым тысячагодзьдзі, калі Беларусь сама аднавіла музычна-выдавецкую ініцыятыву.

Адкрывае праграму альбома песьня «Беларусь мая» (В. Навіцкі — С. Сокалаў-Воюш), шырока вядомая прыхільнікам творчасьці наваполацкага барда пад назваю «Аksamітны вечар». Радок зь яе даў і назву альбому:

*Аksamітны летні вечар ахінуў
зямлю,*

*Я вазёрную сінечу вуснамі лаілю,
Моўчкі слухаю у росах песьню
салаію,*

*Над маім лунае лёсам Беларусь
мая.*

*А над лесам, над сусьветам
выпрастаў крыло*

*Залацісты човен-ветях зорнае
вясло,*

*Стан дзявочы Белай Вежы, подых
ручая,*

*Я адной табе належу, Беларусь
мая.*

На сумесным альбоме гэтая песьня Сяржука, як і наступны твор «Трэба дома бываць часьцей» (І. Лучанок

— Р. Барадулін) сьпяваецца дуэтам Danchuk/Барткевіч. Прычым трэба зазначыць як цудоўна, бадай, нават ідэальна пасуе вакал абодвух сьпевакоў адзін да другога.

Тое самае можна сказаць і пра песьні «Шумныя бярозы» (Р. Пукст — Я. Купала), новы рымэйк «Беларусачкі» (Ю. Семяняка — А. Ставер), якую раней Данчык запісаў у бардаўскім ключы для свайго першага альбому.

Асобна адзначым цудоўную, экспрэсыўную «Песьню аб Радзіме», якую напісаў сам Лявон Барткевіч на вершы Генадзя Бураўкіна. Гэты поўны захапляльнага мэлядызму твор Барткевіч і Данчык сьпяваюць таксама разам.

Ёсьць на дыску, натуральна, і сольныя нумары. Лявон Барткевіч выступае зь імі ў песьнях «Ядлаўцовы лес» (Я. Магаліф — А. Глёбус), «Як у лесе зацьвіталі» (Д. Лукас — Я. Купала) і «Алеся» (І. Лучанок — А. Куляшоў). Апошняя з названых можа падацца слухачу добра знаёмай паводле рэпэртару «Песьняроў». Але не сьпяшаіцца з высновамі: упершыню тут мы пачуеце знакаміты тэкст Аркадзя Куляшова без купюраў:

*Пайшла ты, любая, пад гоман
жоўтых сосен,*

*Пайшла майклівая пад хваць
жытнёвых шум*

*Туды, дзе гойдала зялёнае калосьсе
На сьцежках ростані мой адзінокі
сум.*

Сольныя нумары Данчыка на дыску — гэта «Не за вочы чорныя» (Ю. Семяняка — А. Русак), «Жураўлі на Палесьсе ляцяць» (І. Лучанок — А. Ставер), яшчэ адна песьня наваполацкага барда С. Сокалава-Воюша «Крыніцы», знакаміты гімн беларус-

кіх ваяроў «Зваяваным» (М. Куліковіч — Я. Купала).

Музычны акампанэмент — зноў жа ансамбль у складзе Алесь Кузышын (клявішныя інструменты), Багдан Кузышын (бубны), Юрась Турчын (гітара), зь якім мы пазнаёміліся ўшчэ на папярэднім данчыкаўскім альбоме. Усе яны працавалі ў дыхтоўнай ню-ёрксай студыі Марка Сыдорака на Мэдысон Эвэню. І калі на анатаваным у кнізе дыску Адама Глёбуса «Песьні» пад творам «Ядлаўцовы лес» напісана «Песьняры», дык асьмелюся сьцьвярджаць, што з «Песьняроў» там адно Барткевіч, а астатнія — вось толькі што названыя музыкі з Амэрыкі.

Над мастацкай аздобай кружэлкі працавалі Алег Вэнгэрчак (cover-дызайн), Дэл Малкі (тытульнае фота) і Кэтрын Дудэк (бэк-дызайн). Першае выданьне выйшла на вінылавых лонгплэях у Канадзе ды на касэтах у ЗША, а потым альбом неаднаразова перавыдаваўся на розных фарматах (CD, MC ды інш.) у Польшчы, Чэхіі, Беларусі. Трэба сказаць таксама, што першы выпуск утрымліваў таксама кароткія біяграфіі абодвух выканаўцаў — Лявона Барткевіча й Багдана Андрусішына, а таксама асобны буклет з тэкстамі ўсіх дванаццаці песень ды кароткім пераказам іх на ангельскай мове.

**«Чырвоная зьмена» №206,
24.10.1989, Менск, В.М.**

DANCHYK

Ровесники/Coevals

1991, Duma Music Inc.



Прачытаўшы такі загаловак, мо, не адзін з чытачоў ужо падумаў, ці ня здрадзіў грэшным делом наш амэрыканскі кумір нашым жа ўсходнім братам? Але ня трэба ж забываць і цытату з анатацыі да першага альбома выканаўцы (1977): «The traditionally ethnic neighborhood where Danchyk was born nineteen years ago, gave him the unique opportunity to preserve and develop the dual culture he inherited from his parents — Ukrainian on his father's side and Belarusian on his mother's». Цяпер (на гэтым альбоме) яму ўжо не nineteen years ago, а ўсе 33, тым ня менш, «Ровесники» трэба чытаць ныйначай як «Ровэсныкы». Гэта total Ukrainian альбом нашага залатагалога беларускага салаўя з-за акіяну. Дый выйшаў ён у Амэрыцы на ўкраінскай фірме «Duma Music Inc.», што ў Нью-Джэрсы, якая, між іншым, раней была й фундатарам запісу некалькіх беларускіх песень на альбоме «Я ад вас далёка» («А ў полі вярба», «Вянок», «Перапёлчак»).

Калі вам здавалася, што вы ведаеце пра Данчыка ўсё, дык без украінс-

кага альбома гэта будзе папросту недакладнасьцю, каб не сказаць болей.

Безумоўна, мы ведалі, што ягоны бацька — Украінец, а маці — Беларуска, што ён сьпявае на шмат якіх мовах сьвету (ангельская, французская, беларуская, гішпанская, румынская...), але пра цэлы ўкраінскі альбом ня чулі нават многія заўзятыя фэны сьпевака. А вось амэрыканскія ўкраінцы ня проста ведаюць ягоныя беларускія песьні, але й любяць. Не аднойчы яны нават запрашалі яго на свае этнічныя сьвяты й фэсты ў Амэрыцы.

Над запісам кружэлкі Данчык працаваў са сваім ансамблем у ягоным традыцыйным складзе: сам ён, Багдан Андрусішын (вакал), Алесь Кузышын (клявішныя, вакал), Багдан Кузышын (бубны, вакал), Юрась Турчын (гітара).

У праграму альбома ўвайшлі 12 разнастайных песень, зь якіх толькі дзьве — фальклёрныя (гэта «Там, дзе Ятрань строма ўецца» і «Ой, на гары белы камень» у аранжыроўках Алесь Кузышына). Ёсьць твор сучаснага клясыка ўкраінскай папулярнай музыкі Ўладзіміра Івасюка «Я — тваё крыло», а таксама папулярныя песьні іншых аўтараў пэрыяду 1940-80-х гадоў: «Ці ведаеш ты?» Р. Купчынскага, «Ой вербачка» Ігара Шамо, «Бязрозка» ды «Пойдзем, каханая, у лес» С. Казака, «Галічаначка» С. Шпота, «Мы маладыя» І. Нэдзільскага, «Пры вогнішчы» Я. Пясецкага. А назву альбому дала песьня Аляксандра Білаша на вершы А. Підсухі «Равеснікі»:

*Бацька, мы равеснікі з табою,
Бацька, абарвайся лік тваіх гадоў
Бацька, над тваёю дваццаць
трэйцяю вясною
Пралятае вечнасьць зноў.*(перакл.
В.М.).

Напэўна, ня варта доўга гаварыць пра тое, зь якой дбайнасьцю падыйшлі амэрыканскія выдаўцы да прапануемай імі прадукцыі: тут і прыгожая вокладка з разваротам, і знакі капірайта кожнае песьні з дакладнай інфармацыяй пра час і месца першай публікацыі ды найменне ўладальніка аўтарскіх правоў, і вычарпальныя выходныя зьвесткі, і проста выдатная якасьць гуку й паліграфіі. Прэса пісала ў час выхаду альбома, што наўрад ці хоць адно падобнае выданьне прапаноўвала савецкім Украінцам «усесаюзная» фірма гуказапісу «Мелодія».

Мастацкая аздаба альбома належыць знаёмаму нам ужо Алегу Вэнгэрчаку, які выкарыстоўваў тут здымкі фірмы «Fromax Photo». Запіс зроблены ў студыі «Electronova Productions», гукарэжысэр Марк Сыдорак (таксама знаёмыя ўжо назвы й асобы).

Прад'юсэрамі альбома «Равеснікі» сталі сам Багдан Андрусішын і ягоны аранжыроўшчык Алесь Кузышын. Калі гэты рэліз толькі зьявіўся на сьвет, беларуская прэса з захапленьнем пісала: «Застаецца толькі пажадаць, каб Данчык выдаў на дыску й свае чароўныя французскія песьні, якімі ён нядаўна захапіў публіку ў Менску». Новыя альбомы сьпевака выходзілі, але французскіх песень мы дачакаліся толькі ў апошнім live-зборніку «Калядныя песьні», выдадзеным менскім лэйблам «БМАgroup» напрыканцы XX стагодзьдзя.

*«Чырвоная зьмена» №35,
22.08.1992, Менск, В.М.*

DANCHUK

Мы яшчэ сустрэнемся

1992, Trax East Studios



Выхад гэтага альбома беларуская прэса таго часу сустрэла такімі словамі: «Дыскаграфія беларускай папулярнай музыкі выглядае стабільна... пакуль што толькі за мяжой». І гэта было рэальнасьцю, бо не было тады ні «БМАgroup», ні «Каўчэга», ні «West records», ні выдавецкіх ініцыятываў буцкіка «Kamila», а дыскі ўсё ж выдаваліся — у ЗША, Канадзе, Польшчы, Чэхіі... Вось і пяты альбом ню-ёркскага беларускага спевачка Данчыка выйшаў на фірме «Trax East Studios» у Саўт-Рывэрз (штат Нью-Джэрсы).

Большасць песень, якія склалі праграму гэтай кружэлкі, былі ўжо добра вядомымі беларускай публіцы й перад тым (напрыклад, «Пагоня» М. Куліковіча-Шчаглова на верш М. Багдановіча, «Магутны Божа» М. Равенскага на верш Н. Арсеньневай, «Вечар над Шчарай» С. Новіка-Пяюна на ўласныя вершы ды г.д.), але многія з твораў дыска асаблівую шчырасць, пяшчоту й цеплыню набылі менавіта ў выкананьні Данчыка («Больш табе я не пазваню» з рэпэртуру ансамбля «Сябры», воюшаўскія

творы «Як ты са мной», «Чароўная Ганна» ды нават расейскі шлягер «Хатка па-над рэчкаю» ў перакладзе Н. Арсеньневай).

А зь беларускай народнай песняй «Харашуха» Данчык (дарэчы ўжо другім разам) паспеў нават у кастрычніку 1992 году дабрацца да самага Алімпу гіт-параду радыё «Liberty» (Нью-Ёрк/Мюнхэн).

*На вуліцы мокра, а на ганку суха,
Выйдзі, выйдзі да мяне, мая
харашуха.*

*Ехаў да цябе я цераз чыста поле,
Сустракалі мяне дзейкі ў зялёнай
дуброве.*

*Адна дзейка Ганна, другая —
Мар'яна,*

*А ты лепшая за іх, мая ты
кахана.*

Нагадаем, што першы раз гэта адбылося роўна за год перад тым, у кастрычніку 1991 года зь песняй «Крыніцы» Сяржук Сокалава-Воюша, якая паходзіць з ранейшага альбома-спліта Danchuk/Барткевіч. І гэта, трэба сказаць, быў першы супэр-гіт таго плебісцыту.

Кожная з прадстаўленых тут чатырнаццаці песень (дзея паўнага пераліку трэба назваць яшчэ чарговую калыханку «Сьпіць над лесам аблачынка» Зьм. Яўтуховіча, «Туманы» ды «Два Полацкі» С. Сокалава-Воюша, «На апошній вярсеце» ды «Толькі ўчора» Я. Магаліфа, а таксама твор невядомага аўтара «Як ты са мной», да якога напісаў тэкст С. Сокалаў-Воюш) мае немалыя патэнцыялы масавай папулярнасьці, у чым і пераканалі месцы ў гіт-парадах. Здаецца, толькі б радавацца гэтаму? Але надта ўжо розныя крыніцы гэтых патэнцыялаў, з-за чаго «Мы яшчэ сустрэнемся» больш нагадвае не альбом, а зборнік

«Greatest Hits». У сувязі з гэтым напрошваецца й крыху іншы погляд на самое амплію Данчыка.

У Беларусі ёсць два словы-сынонімы «спявак» і «пясьняр». Дык вось ранейшыя альбомы стваралі ў нашым уяўленьні вобраз Данчыка-песьняра, часам наўнага, але заўсёды шчырага й дарагога сэрцу барда. У альбоме «Мы яшчэ сустрэнемся» ён усё больш ператвараецца ў прафэсійнага сьпевака, тыпова эстраднага выканаўцу, якіх шмат (і Барткевіч, і Ціхановіч, і Скараход...). І пра які канцэптуальны альбом можа йсьці гаворка, калі побач з «Магутным Божа» стаіць «Больш табе я не пазваню» і г.д. Адкуль гэта зьявілася ў Данчыка?

Адказ на гэтае пытаньне знойдем, прыгледзеўшыся да выходных звестак выданьня: упершыню на Данчыкавых кружэлках тут фігуруе пасада музычнага рэдактара. І ім стаў кампазытар Яўген Магаліф, які акурат напачатку 1990-х пераехаў зь Менску ў ЗША. Здаецца, рэдактар і павінен быў паклапаціцца, каб альбом быў альбому, а не зборам «з бору па сасонцы». Але, відаць, Яўген Магаліф па-за прафэсійнай вышкаленасьцю Данчыка паклапаціўся пра адно: выдаць як найбольш сваіх твораў у прэстыжным выкладаньні папулярнага выканаўцы (а тут амаль палова ягоных кампазыцыяў). Нашыя вушы, праўда, нічога ня страцілі ад гэтага, бо і Данчык выляўляе тут усё больш прафэсійнасці, і творы зроблены на салідным узроўні. Вось толькі б сэрца ня страціла шчыры вобраз Данчыка-барда.

Праўда, праз колькі гадоў у Менску выйшаў яшчэ адзін альбом Данчыка — «Калядныя песьні» (1998, «БМАgroup»), які зноў уразіў і канцэп-

туальнасьцю мысьленьня выканаўцы, і звыклым бардаўскім шармам.

«Чырвоная зьмена» №43,
17.10.1992, Менск, В.М.

DANCHYK

Калядныя песьні

1998, БМАgroup



Якой бы ні ўяўлялася грунтоўнай дыскаграфія Данчыка, а ўсё ж быў час, калі кожнага чарговага альбому пільна чакалі. Пяцігадовы перапынак у дадзеным выпадку быў для шмат каго надзвычай пакутлівым. І ўсё ж чаканьні ня сталіся марнымі: напрыканцы мінулага стагодзьдзя новы рэліз жывой легенды прыйшоў ужо не з Амэрыкі, а ад менскага лэйблу «БМАgroup», хоць пазначаны быў і брэндам знакамітай мюнхэнскай радыёстанцыі «Liberty».

Праграма сталася надзвычай насычанай: 23 трэкі самай рознай эмацыйнай і канцэптуальнай напоўненасьці. І хоць гандлёвы брэнд «Калядныя песьні» быў выразна ўмоўным, але ж і памылковым яго не назавеш. Вось як сустрэў новы альбом Данчыка рэцэнзэнт «Музыкальнай газеты» Алег Клімаў: «Складана назваць каляднай песьняй “Navanagila” або бітлоўскі «Yesterday»? Безумоўна,

бо гэта як «Трамвай» Слукі й Кавалёва залучыць да песень пратэсту. І ўсё ж Данчык — гэта ўжо больш, чым голас Беларусі ад выканаўцы, які жыве за акіянам і сваймі сьпевамі народных і ненародных беларускіх песень зьдзіўляе саміх Беларусаў. Данчык — гэта сусьветны кантэкст Беларускай песні. Рэпэртуар дадзенага альбому склалі акрамя іншага й доўга чаканыя гішпанскія, грэцкія, украінскія, французскія кампазыцыі, а нават і папулярныя ў Беларусі песні славутага амэрыканскага дуэту Саймана й Гарфанкеля. Як заявіў сам сьпявак, у яго шмат родных моваў, але беларуская — найраднейшая».

Беларускімі песнямі Данчык зрабіў тут і славурую «Ціхую ноч» Франца Грубэра на вершы Ёзэфа Мора (а як цудоўна яе пераклала на нашу мову геніяльная Наталья Арсеньнева), і песню «Асеньняе лісьце» з рэпэртуару Эдзіт Піяф. Гарманічна ўвайшлі ў гэты калядны альбом «Саўка ды Грышка», якія, як вядома, ладзілі дуду, каб акурат павесяліцца зь ёй на Каляду... Тут Данчык нават выпраўляе прыкрыю песняроўскую памылку, празь якую тыя ж Саўка ды Грышка зьбіраліся разганяць нейкую нуду, калі Каляда за саветамі сталася забароненаю. Не разьбівае святочнага настрою й данчыкаўскі кавэр знакамітай воюшаўскай песні «Аksamітны вечар». Ну хіба толькі фальклёрная «Хлопец пашаньку пахае» выглядае тут не да сэзону, а мо толькі настальгічным напамінкам зімою пра лета. Дый чарговы варыянт знакамітай «Беларусачкі» (яна ёсьць, здаецца, ці ня ў кожным альбоме Данчыка) ня надта радаснае адкрыцьцё. Праўда, цяпер тут усё ж істотна іншая вэрсія.

Альбом «Калядныя песні» ўпершыню прадстаўляе данчыкаўскі канцэрт у форме жывога запісу. Вось што гаворыць пра гэты аспект прыгаданы тут музычны журналіст Алег Клімаў: «Жывы канцэрт з такімі лірычнымі й зычлівымі ня толькі песнямі, але й нават размовамі (праз лагодны сэрцу голас Данчыка) стварае дадатковы прывабны антураж гэтаму прадуку. Гэтыя душэўныя, чульлівыя сьпевы пад акустычную гітару насамрэч можна слухаць і ў радасьці, і ў няшчасці».

Апазнавальным элемэнтам cover-дызайну альбома акурат і стаў фотаздымак Данчыка падчас аднаго з апошніх гасцольных канцэртаў у Беларусі. Калі напачатку новага стагодзьдзя сьпявак перадаў выдавецкія правы на поўную сваю дыскаграфію лэйблу «БМАgroup», самым дзіўным аказалася, што ў абумоўлены рээстр ня трапіў акурат вась гэта «Калядны альбом», у якім «БМАgroup» і была першавыдаўцом. Маўляў, там няма студыйнай якасьці. Мяркую, самай істотнай выдавецкай памылкай будзе згода з такім падыходам, бо сам памятаю, як яшчэ падчас першых гастролёў Данчыка ў Беларусі людзі чакалі выхаду на кружэлках або на касэтах акурат вась гэтых французскіх, украінскіх, амэрыканскіх песень. Данчык сьпяваў іх на біс нават у прамым этэры Беларускага тэлебачаньня канца 80-х.

Зрэшты, сэрыя перавыданьняў поўнай дыскаграфіі Вялікай Беларускай Зоркі Поп-Музыкі толькі пачынаецца, таму ўсё, натуральна, будзе залежыць ад посьпеху першых рэлізаў. Хто-небудзь сумняваецца ў гэтым

поспеху? Ну вось, знача, шанцы для аптымістаў стоадсоткавыя.

«Музыкальная газета» №1,
05.01.1999, Менск, В.М.

Лявон БАРТКЕВІЧ

Сьпявай мне,
дзяўчынка

1989, Electronova Productions



Для ўсіх прыхільнікаў беларускай песні ня толькі на Радзіме, але й далёка за ейнымі межамі ня трэба доўга прадстаўляць імя гэтага сьпевака. Лявон Барткевіч, лідэр-вакаліст легендарнага гурта «Песьняры» — і гэтым усё сказана. Ягонья нумары ў «Песьнярах» і мноства сольных песень сталі цэлай эпохай айчынай эстраднай песні: яны шырока гучалі па радыё ў 1970-я, 80-я, 90-я гады, а сёньня яны б былі экстра-гітамі якога-небудзь «Radio Nostalgie», каб была на тое вышняя воля.

Зрэшты, гаворка не пра Божую волю. Плён Божай волі чытач знойдзе і ў песьняроўскіх альбомах з удзелам Лявона Барткевіча, і ў ягоных сольных праектах, рэцэнзаваных у гэтай кнізе раней, але няцяжка заўважыць, што гэтыя праекты стартавалі не ў Беларусі, а ў Амэрыцы. Як, зрэшты, і гэ-

ты поўнафарматны альбом. Мо таленту не хапала сьпеваку, каб заслужыць увагу Радзімы? Але запытайце сучаснікаў, што рабілася на канцэртах Лявона Барткевіча ў час ягонага росквіту — Саладухам ды Афанасьевым ня сьнілася. Але які 'шчэ лёс мог чакаць сьпевака, што сышоў зь «Песьняроў», калі пачалася іхняя русіфікацыя: ён не сьпяваў Маякоўскага, не сьпяваў рускамоўнага Бёрнса, не сьпяваў «Через всю войну», хоць мог таго ж Бёрнса засьпяваць у арыгінале або ў беларускіх перакладах Язэпа Семяжона. Ды каму гэта было трэба... на родзіне? А вось амэрыканская Беларусь прыняла яго з шчырымі абдымкамі.

Гэты альбом хоць і выйшаў у 1989 годзе ў ЗША, аднак, запісваўся значна раней у Менску. Многія песні пасьпелі атрымаць шырокаю вядомасьцю праз этэр Беларускага радыё й тэлебачаньня. Напрыклад, «Ягада каліна» Алега Чыркуна на верш Ніла Гілевіча, «Час вечаровы» Генрыха Вагнэра (муз. і сл.), «Не судзіла ты мне, доля» Р. Пукста на верш Я. Купалы. Вельмі сымбалічна, напрыклад, апошняя з названых песень гучала напачатку 1990-х у публіцыстычнай тэлепраграме «Роднае слова».

Прыгожую, кранальную песню на верш нашага клясыка Міхася Чарота, якая й дала назву альбому — «Сьпявай мне, дзяўчынка» — напісаў кампазытар тады сярэдняга пакаленьня Ўладзімір Буднік:

*Сьпявай мне, дзяўчынка, пра
кветкі, пра гай,*

*Пра лепшыя дні, пра вясну,
Пра наша каханьне, галубка,
сьпявай —*

Пад ціхі твай сьпеў я засну.

Варта пачуць як дасканала справіўся Лявон Барткевіч зь вірлівай, скла-

данай партытурай гэтага твора, стварыўшы ілюзыю прастаты й даступнасці.

Ёсць у праграме альбома яшчэ адзін твор згаданага раней Алега Чыркуна — «Сьняжынка», напісаны паводле тэксту знакамітага ў свой час паэта-песеньніка Ўладзіміра Карызны. А дзье песні для гэтага альбома напісаў Лявону Барткевічу яшчэ адзін кумір свайго часу кампазытар Эдуард Зарыцкі: «Сьцежка юнацтва» на словы Генадзя Пашкова ды «Зорачка» на верш Ніла Гілевіча.

Выконвае тут Лявон Барткевіч і пяць эстрадных апрацовак славурых народных песень. Сярод іх і баляды, і каляндарныя ды абрадавыя песні: «Ой, зелена-зелена», «А за лесам», «Двору мой», «Тры крынічанькі», «На моры дзяўчына».

Выданьне фірмы «Electronova Productions» вызначаецца цудоўнай тэхналягічнай якасцю, мае прывабную каляровую вокладку. Прычым, фірма знаходзіцца ў ЗША, а вокладку друкавалі ў Канадзе. Вось у гэтых дзвюх краінах і асеў увесь тыраж альбома. Для распаўсюду на Радзіме выканаўцы ён нават не прызначаўся, таму ўсе надпісы зроблены беларускай лятынкай і маюць пераклад на ангельскую мову.

Ёсць у буклеце выданьня й кароткая старонка зь біяграфіі сьпевака, пададзеная выключна па-ангельску: «Лявон Барткевіч, заслужаны артыст Беларусі, саліст радыё й тэлебачаньня, сьпявае тут дванаццаць беларускіх песень. У родным Менску, у Беларусі, Лявон жыве з сваёй жонкай, сусьветна вядомай гімнасткай Вольгай Корбут і сынам Рычардам, юным кінаакторам (яму 10 гадоў)».

Бадай, адным з пэрспэктывных выпускаў папулярнай CD-сэры «Беларускі музычны архіў» павінен стаць збор лепшых песень легенды беларускай эстраднай песні Лявона Барткевіча.

«Чырвоная зьмена» №39,
19.09.1992, Менск, В.М.

HRAMADA

Бараболі

1992, Green Star Music



Віцебскі гурт «Грамада» стаў першай легендай беларускай поп-альтэрнатывы ў музыцы. З гэтым імем зьвязаны й першыя «БАСовішчы» (эмблемай фэстывалю ў 1990 годзе акурат і стала з крыламі сьвіньня — гераіня адной парадыйнай песні «Грамады» на вершы Сяргея Сокалава-Воюша); і першыя замежныя кантракты пост-перабудовачнай эры (альбомы «Грамады» шырока выдаваліся, прадаваліся й гучалі па радыё ў Польшчы, а на Радзіме пра іх толькі легенды хадзілі); і першыя рызык творчай эміграцыі (кіраўнік гурта Яўген Шэмет выехаў у сярэдзіне 1990-х у Польшчу ды заснаваў там поп-фолькавы гурт «Яблынька»).

Сумненні ў сур'эзнасці стаўленьня да чужога ўзору відавочна прыпап-

саванага року разьвеялі мае асабістыя паездкі па Беласточчыне пачатку 1990-х, калі зухаватыя песні «Грамады» разьляталіся з кожнага вакна, як на Радзіме які-небудзь Алібасаў або Кіркораў.

І вось гадоў празь дзесяць, гасьцюючы на чарговым «БАСовішчы», спанатрыў у крамах новыя перавыданыя гэтых заснавальнікаў цэлага стылю disco-polo. Старыя альбомы прапапоўваліся ўжо як клясыка ў маляўнічэй сэрэй «Volume Hit №1». Дык ці гэта ня ўзор сур'ёзнай павагі да нашых творчых набыткаў? Тым больш, што «Грамада», і за бугром ня здрадзіўшы роднай мове, дасягнула большых посьпехаў, чым нашыя батракі расейскага музычнага рынку, ніводзін зь якіх так і ня трапіў (і ня трапіць) у сэрью нахштальт «Легенды русско-го рока».

Зрэшты, лепш вернемся да прыемнага. Гурт «Грамада» знайшоў сваё непаўторнае творчае амплуа ў вольнай, а можна нават сказаць смелай інтэрпрэтацыі ўзораў позьняга поп-фольку часоў п'янай расейскай акупацыі. Такі матэрыял выкладаецца ў іх з дапамогай відавочна не традыцыйнага інструментарыя, а з арсеналу сусьветных стылістычных напрацовак.

Вы пэўна ж ведаеце, напрыклад, знакамітую беларускую (і украінскую, калі хто пажадае) песню «Падманула, падвяла» (берасьцейскі панк-гурт «Knuckleduster» якраз і выконвае яе на ўкраінскі манэр). Дык вось у «Грамады» яна невыпадкова атрымала нават новую назву «Забава», бо гэта зусім іншы твор:

*Ты казала, што уночы
Не самкнуцца твае вочы.
Я прыйшоў — цябе няма.*

Падманула, падвяла.

*Як забава, дык бавіцца да раньня,
А як скакаці, дык скакаці цэлу ноч.
Ты й гуляла да самага сьвітаньня
І мінула вась так усенька ноч.*

Песьня, якая дала назву канкрэтна гэтаму альбому — «Бараболі», — таксама ўтрымлівае знакамітыя радкі з фольк-шлягера «А я ўсё дзіўлюся, дзе мая Маруся...», але паводле зместу зусім не сягае да фальклёрнай аўтэнтыкі. Дый у інструментарыі «Грамада» выкарыстоўвае зусім не дуду або гусьлі, а электрагітару, акардэон, сінтэзатары. Шмат якія трэкі ствараюцца мэтадам накладаньня шматканальнага запісу.

Такім чынам створаны кампазыцыі «Дарма, Ясю, ходзіш», «На небе месяц», «Цыганачка-маргуначка». Гарманічна ўпісаліся ў стылістыку disco-polo й «Беларусачка», «Туман ярам», «Харашуха», вядомыя ў інтэрпрэтацыях самых розных артыстаў (Валіка Грышко, Данчыка, «Алесюкоў», «Песьняроў», «Ліцьвінаў», «Kriwi»), але ў стылі total-pops яны тым больш ня страчваюць вабнасьці.

Шыкоўную вокладку гэтаму альбому «Грамады» распрацаваў Кшыштаф Вальчак, а прад'юсэрам альбому «Бараболі» быў Цэзары Кулеша. Асабліва вабнае тут само паліграфічнае ўвасабленьне, якое так і зьяе лакіраванымі фарбамі. Бадай, і нашым выдаўцам можна было б гэтак сур'ёзна паставіцца да такой папсы, бо нацыянальнай яе ў нас, лічы, й не было.

*«Наша слова» №33, 03.09.2003,
Менск-Ліда, В.М.*

NEW COSMOPOLIS

Любоў

1998, BMAGroup



Сеньня беларускамоўныя гурты сталі зьявай ня толькі выключна менскай альбо наваполацкай (як гэта было яшчэ дзесяць гадоў таму). Каманды, якія аддаюць перавагу роднай мове, зьяўляюцца ў розных кутках краіны, дадаючы ўсё новыя фарбы да стылёвай палітры нацыянальнага рок-руху.

Своеасаблівы музычны калектыў працуе ў найбольш «касьмічным» горадзе Беларусі — Віцебску, горадзе Шагала, Малевіча, Сялярцінскага... Таму й назва адпаведная — «New Cosmopolis» альбо «Новае касьмічнае места» (скарочана «NCP»).

Як і належыць нэафітам беларускамоўнага рок-руху, «NCP» уласцівыя ўсе тыя хібы, на якія пакутуюць рэгіянальныя рок-праекты: стылёвая размытасць, эклектычнасць, наўная й састарэлая адраджэнская рыторыка ды ідэялогія 1980-90 гадоў («...Адам за Літву змагар, Аляксандар Сяргеевіч — сумленне Расеі!..»). Карацей, ёсць з чаго сьцебануцца. Падставаў для гэтага можна знай-

сьці дастаткова й на выдадзеным «BMAGroup» альбоме «Любоў» гурта «New Cosmopolis».

Але... можна знайсці й іншае. Вось пра пазытыў у музыцы гурта хацелася б пагутарыць падрабязней.

Па-першае, адзначу, што «NCP» — не адзіная віцебская каманда, здабываючая агульнабеларускую вядомасьць. Нагадаю «Грамаду» ды ейны агульнанацыянальны гіт «Гэй, зважай, крокам руш!». Грамадовец Яўген Шэмет, дарэчы, — адзін з удзельнікаў запісу першага альбому гурта «NCP» «Любоў».

Стыль гурта, паўтаруся, можна ахарактарызаваць як эклектычны. Пры тым, што многія песьні не пазбаўлены й прамога ўплыву такіх расейскіх выканаўцаў, як Булат Акуджава («Сьнег») альбо Юрась Лаза («Ветрык, вей!»).

Тым ня менш, ужо на гэтым альбоме трэба адзначыць яркі мэлядызм песьні, якія стварае ўдзельнік «NCP» Яўген Савельеў. Мэлэды — гэта тое, што адрозьнівае выканаўцаў, робіць гурт адметным у межах абранага стылю (хоць бы гэта была эстрада ці поп-мэйнстрым).

Лепшыя песьні з «Любові» маглі б прэтэндаваць на ўзнагароды тэлефэстывалю кшталту «Песьню бярыце з сабою» ці «Зорная ростань». Але відаць, што такая пэрспэктыва не задавальняе музыкаў. Яны не імкнучца да выпрабаваных шляхоў раскруткі сваіх альбомаў, іхнія стыхія — патрыятычныя моладзевыя хаўрус, маладыя вернікі, якія імнучца зь юных гадоў ісьці з Богам. Ім патрэбна вельмі далікатная й настраёвая мэлядычная музыка, якая была б дадатковым аргументам на карысьць служэньню паводле

прынцыпаў абранай канфэсыі. Першы альбом «Любоў» віцебскага хрысьціянскага гурта «New Cosmopolis» — добрая й паўнаватасная заяўка музыкаў на важкі ўнёсак у хрысьціянскую музычную скарбонку Беларусі, дзе шматканфэсійнасьць спараджае такія розныя, але цікавыя музычныя зьявы, якія больш стасуюцца з экумэністычнай дзейнасьцю. Бо вернік любоў канфэсыі зможна знайсці нешта ўзрушальнае для сябе ў творчасці гурта «New Cosmopolis».

*«Беларуская маладзёжная» №7,
25.02.2000, Менск, А.М.*

NEW COSMOPOLIS

Хрыстос нарадзіўся

1998, БМАgroup



Выпуск сьвяточных музычных альбомаў, як відаць, стаў у Беларусі добрай традыцыяй. Прыгадайце хаця б знакаміты кампакт-дыскі «Сьвяты вечар'2000», «Сьвятая ноч», калядны цыкл гурта «Палац» у ягоным зборы «Лепшае», а потым яшчэ й «Палац Сьвяточны»... А вось ужо й «БМАgroup» прапануе падарунак да Вялікай ночы — канцэптуальны альбом гурта зь Віцебску «New Cosmopolis», які прысьвечаны акурат

тэме Калядаў — «Хрыстос нарадзіўся». Праўда, параўнаньне з «Сьвятым вечарам'2000», мо, і не зусім дарэчы, бо на нейкую мэтафізычную аднасьць у вашай хатняй фанатэцы гэтыя выданьні прэтэндуюць хіба толькі ў сьнежыце тэматыкі, але вось паводле стылістыкі...

Прызнацца, мяне даўно турбавала думка, чаму нашыя шматлікія этна-рок-зоркі («Палац», «Troitsa», «Ліцвіны», «Юр'я», «Kriwi») ніяк не накалупаюць з багатага беларускага фальклёру хоць адной канцэптуальнай праграмы (напрыклад, «Купальле», «Вясельле», «Пахаваньне», «Каляды»), і вось на гэты подзьвіг першым рушыў калектыў, гэтак мовячы, папсова-рэстаранны. Вось вам і адказ на пытаньне аб сур'эзнасьці творчых памкненьняў: стылістыка тут, як бачым, ні пры чым, затое творчая сьпеласьць куды важнейшая.

Зрэшты, ня ўсе папярэднія работы гурта «New Cosmopolis» маглі гарантаваць такую творчую сьпеласьць: калектыў, хутчэй, быў да гэтага часу ў стадыі творчага пошуку, таму з асаблівай пільнасьцю, мо нават перадузятасьцю, даводзілася падыходзіць да гэтых небанальных экспэрымэнтаў. Дык як жа ўдалося гурту вырашыць пастаўленую перад сабой сур'эзную задачу?

Скажу проста: калі вам не пад густ «N.R.M.»аўскія рок-апрацоўкі клясыкі, і вы перакананы папсавік, тады вам, безумоўна, лепш будучь пасаваць менавіта рэстаранныя сьвяточныя напевы віцебскай каманды «New Cosmopolis». Тым больш, што гэтая папса дэманструе выразны ўплыў добрага старога року кшталту «Dire Straits» («Усе галовы перад дзіцем схі-

ляцца», «З адвечнай думкай аб Ісусе»).

Варта зазначыць, што сама традыцыя рэлігійнай поп-музыкі была ў Беларусі на пэўны час перарваная, таму ўжо само гэта становіць пэўную перасьцярогу перад публікай. Але, ня будучы сам прыхільнікам ламбады ў стылі «а ля Хрысьце», «а ля Папа», магу засьведчыць, што «New Cosmopolis» здольны лёгка, але без пустазвонства; проста, але без банальнасьцяў пасяліць сьветлыя Божыя пачужы ў душах слухачоў.

Найбольш удалыя кампазыцыі лідэра калектыву Яўгена Савельева («Маленькае сонейка», «Шчыраю малітва будзе», «Храме сьвяты» й г.д.) вартасна суседнічаюць з клясычнымі ўзорами («Анёл сказаў пастушкам», «На Ражство Хрыстова», «Хрыстос-Збавіцель»). Дый сыграны гэта зазвычай роўна, зграбна, шчыра, што тым больш настройвае на сур'ёзны лад.

І калі знаёмства з гэтым альбомам — хаця б паводле кнігі — адбудзецца зусім не ў прызначаны для сьвята час (скажам, улетку або ўвосень), дык не забывайце ж, што час заўсёды рухаецца па сэрпантыне, таму прыкіньце, колькі яшчэ калядных сьвятаў наперадзе, а ў спалучэньні з вышэй разгледжанай музыкai сьвяточны настрой будзе яшчэ больш трывалым.

Знаёмства з гуртом «New Cosmopolis» і ягоным альбомам было б няпоўным, каб напрыканцы мы не пазнаёмілі вас з удзельнікамі калектыву. Такім чынам, гэта: Яўген Савельеў (вакал), Чэслаў Дацэк (акустычная гітара), Міхась Фурс (гітара), Вацлаў Барлеч (бас-гітара), Міраслаў Ласкавы (бубны), Арнольд Прыгожы

(саксафон), Анатоль Вярэніч і Уладзімір Чэх (клявішныя).

І хоць Вярэніч тут зусім ня той, пра якога сьпявае славуты гурт «Крама», але й пра гэтага можна сказаць, што ён — «очань чоткі чалавек», як і астатнія музыкі «New Cosmopolis», здольныя прафэсійна рабіць сваю справу. Дадамо: прафэсійна й арыгінальна. Самае цікавае, што крамаўскага Лявона Вярэніча выдаўцы знакамітага альбома «Хавайся ў бульбу» ў першым тыражы 2001 году гэтак і назвалі Анатолем Вярэнічам. Так што ёсьць нейкая сувязь тут, проста містыка...

*«Беларуская маладзёжная» №15,
21.04.2000, Менск, В.М*

NEW COSMOPOLIS

Хрыстос уваскрос

1999, БМАgroup



Музыка да сьвята — гэта сьвятое. А да сьвятога сьвята... Ну што ўжо тут казаць! Дык вось: і па Беларусі ад часу адраджэньня ўласнай музычна-выдавецкай дзейнасьці пасыпаўся дождж канцэптуальных сьвяточных музычных альбомаў розных стыляў і накірункаў. Далучылася да гэтага дажджу й віцебская поп-група «New Cosmopolis» або, як яны самі ўдаклад-

няюць назву на вокладках сваіх рэлізаў — «Новы касьмічны горад».

Толькі не падумайце, што такая назва сьведчыць пра касмапалітызм у творчасці калектыву. Хутчэй наадварот: мы ўжо ў папярэднім — калядным — іхнім альбоме пераканаліся, што маем справу з прадстаўніком падкрэслена нацыянальнай хвалі ў беларускай поп-музыцы, які выконвае рэлігійныя песні выключна на беларускай мове, што вельмі дзіўна для такога ўсё ж касмапалітычнага гораду Беларусі, як Віцебск (прыгадайце такіх сусьветна вядомых ягоных гадаванцаў, як Казімір Малевіч, Марк Шагал).

Касмапалітызм творчасці «New Cosmopolis» хутчэй не ў душы музыкаў, а ў знешняй абалонцы музыкі, у спосабе звароту да шырокай аўдыторыі. І калі на папярэднім сваім альбоме «New Cosmopolis» у гэтым памкненні не ўстрымаўся ад сасьлізгвання да эпизодаў шчырай папсы, часам нават з рэстараннай безгустоўшчынай (хоць і даволі смачнай), дык тут ужо больш гімнападобных інтанацыяў («Пяцёра пакутнікаў полацкіх», «Сьвятая Марыя», «Стары храм»), інтымных душэўных напеваў («Мой Божа!», «Слова», «Калі ў руцэ трымаеш крыж», «Званы Беларусі»).

Больш густу выяўляюць у гэтым рэлізе нават кампазыцыі, пазначаныя прыкметамі гітавасьці (загалюная «Хрыстос уваскрос», «Добры самаранін», «Цела й кроў», «Сьвяты Язафат»). Апошняя песня — гэта, на жаль, адзіная прыкметная даніна пашаны сьвятому зямлі беларускай Язафату Кунцэвічу, парэшткі якога захоўваюцца ў галоўным храме хрысьціянскага сьвету — саборы Сьвя-

тога Пятра ў Рыме, а дома няма нават вуліцы ягонага імя. Дык вось, хоць песня ёсьць.

Вартасьцю «New Cosmopolis» зьяўляецца, бадай, і тое, што духоўныя сьпевы яны спалучаюць з шчырасцю сваёй душы: у іхняй беларускамоўнай творчасці няма й цено кан'юктурнасьці, калі дзеля адзінае магчымасьці выступіць на прэстыжнейшым рок-фэстывалі «БАСовішча» ў Польшчы іншамоўныя калектывы натужна перакладалі фрагмэнты свайго рэпэртуару або папросту руйнавалі клясыку сьпешнымі інтэрпрэтацыямі кшталту «Чяму ж мне ні чігіркаць?» або «Полотенца плывут». Мова песень «New Cosmopolis» жывая, натуральная, багатая. Гэтыя песні прыдаліся б нават як гукавы дапаможнік для тых, хто факультатыўна вывучае беларускую мову.

«На альбоме «Хрыстос уваскрос» адчуваецца значна больш пільнасьці й такту ў спалучэньні музычнай стылістыкі «New Cosmopolis» з абранай удзельнікамі гурта тэматыкай», — такімі словамі сустрэла зьяўленьне гэтага рэліза сталічная прэса, зьвяртаючы ўвагу таксама й на тое, што Яўген Савельеў занадта літаральна ўспрыняў папярэдняю крытыку ягоных твораў на вершы Ларысы Геніюш у некаторых газэтах (маўляў, гарманічнага сымбіёза, як у Вальжыны Цярэшчанкі, яму не ўдалося дасягнуць) і зусім адмовіўся тут ад клясычнае паэзіі. І хоць гурт, як кажуць, не застаўся без добрага тэкставага матэрыялу, гэта наўрад ці было правільнае рашэньне.

Альбом «Хрыстос уваскрос» запісаны ў віцебскай студыі «Gala X» пры фінансавай падтрымцы Беларускай

Грэка-Каталіцкай Царквы ды асабістых ахвяраваньняў вернікаў. Істотны ўнёсак зрабіла й прадпрыемства «City Art». Дызайн вокладкі, у якім быў выкарыстаны сымбалічны малюнак Эдуарда Асьвяцінскага, зрабіў вядомы віцебскі журналіст і выдавец Сяржук Серабро. Да прадстаўленага ў папярэдннай рэцэнзыі складу гурта гэтым разам трэба дадаць флейтыстку Насьцю Бялевіч, а лідэр-вакаліст, паэт і кампазытар Яўген Савельеў узяў яшчэ ў рукі клясычную гітару. Акрамя ўласных тэкстаў Яўген выкарыстаў таксама ў стварэньні кампазыцыяў гэтага альбому творы Ларысы Сіманёнак, Алены Салтук і Зьміцера Рынкевіча.

*«Музыкальная газета» №16,
25.04.2000, Менск, В.М.*

NEW COSMOPOLIS

Gloria Patria
Rutenia Alba

1999, BMAGroup



У рэцэнзіі на альбом «Любоў» віцебскага хрысьціянскага гурта «New Cosmopolis» я адзначаў, што іхняя дэбютная праца мае шэраг недахопаў як у сьветаўяўленчым, гэтак і ў стылістычным аспэктах. Тым ня менш,

альбом меў розгалас сярод вернікаў розных канфэсыяў (у асноўным беларускіх каталікоў, вунятаў і пратэстантаў), што інспіравала музыкаў да далейшага працягу музычна-выдавецкай дзейнасьці. Таму ў адрозьненьне ад «Любові», наступныя альбомы гурта «New Cosmopolis» («Хрыстос нарадзіўся», «Хрыстос уваскрос», «Gloria Patria Rutenia Alba») маюць некалькі прынцыповых адрозьненьняў. Пра сьвяточныя рэлізы Вітаўт ужо выказаўся, таму я разгледжу вось гэты, патрыятычны.

Першае, што кідаецца на слых — узмоцненая хрысьціянская накіраванасьць песень альбому. «Ave Maria» ці не самая дасканалая зь іх, зь пяшчотнай мэлёдыяй, хвалюючым жаночым вакалам і з... «Малітвай за Беларусь» (гл. «Праваслаўны малітоўнік» 1966 году, другое беларускае выданьне якога ажыцьцёўлена ў канадзкім Таронта ў 1990 годзе з дабраслаўленьня арцыбіскупа Мікалая — Першага Яраха БАПЦ). А гэта ўжо гаворыць пра многае.

Так, для «НСР», у адрозьненьне ад іншых выканаўцаў хрысьціянскіх сьпеваў кшталту «Новага Ерусаліму» ці С. Брыксы, рэлігійнасьць — гэта адданасьць хрысьціянскім ідэалам бяз здрады роднаму слову, якое, вядома, дадзена самім Богам, бо было ў Бога спрадвеку. І ўсё гэта — у непарыўнай сувязі зь любоўю да Беларусі, да ейнай гісторыі, культуры. Акурат любоў гэтую музыкі пераканаўча адлюстроўваюць у іншых кампазыцыях альбому: рэквіеме «Ля крыжа», загалюўнай кампазыцыі гэтага канцэпту — гімнападобнай «Gloria Patria Rutenia Alba», у собскім музычным прысьвячэньні знакамiтаму падполь-

шчыку-высотніку Мірону пад назвай «Бел-чырвона-бела».

Па-другое, музыкі «NCP» ужо асэнсавана выкарыстоўваюць аранжыроўкі, музычныя фарбы, характэрныя для лепшых выканаўцаў хрысціянскіх спеваў. А гэтыя традыцыі — у гарманічнасці мэлэдыяў, павольных і кранаючых душу верніка, у аранжыроўках, дзе шмат паліфанічных вакальных партыяў, віртуозных пасажаў акустычнай гітары Ч. Дацэка й солёскрыпкі Ч. Пазыняка. Гучаньне гурта ў гэтых кампазіцыях надзвычай выразнае, добра збалянсаванае. Зрэшты, часцяком бывае й архаічнае. Сапраўды, часам, для большай эмацыйнай напоўненасці не стае супэрсучаснага тэмбру сынтэзатара ці рок-рыфа або прыгожага солё электрычнай гітары, вірлівага рытму бубноў. Дарэчы, у гэтым накірунку акурат і рухаюцца большасць гуртоў хрысціянскага накірунку ў рок-музыцы (чытайце далей пра «Армагедон», «Tesaigus» і г.д.).

Творчасць гурта «New Cosmopolis», бясспрэчна, — зьява рэгіянальная, народжаная па-за сталічным хаўрусам і таму вельмі каштоўная для ўсяго беларускага рок-руху сваёй аўтэнтычнасцю, непаўторным варыянтам сучаснай трансфармацыі этнічнай сутнасці Беларусаў. Сам гэты працэс вельмі перспэктыўны, як і ўвогуле вылучэньне рэгіянальных лідэраў нацыянальнага рок-руху. А тое, што й «NCP» можна залучыць да лідэраў, я зразумеў хаця б з таго, што пачуў іх упершыню на хвалях «Radio Polonia» з Варшавы. Прычым гучалі яны там амаль штодзённа. Так што можаце сабе ўявіць адчуваньні Беларуса, які чуюць цалкам незнаёмыя яшчэ тут беларус-

кія песні з-за бугра. Дзякаваць Богу, напрыканцы XX стагоддзья менскі лэйбл «BMAgroup» выправіў гэтую сытуацыю, зрабіўшы песні «New Cosmopolis» даступнымі й на Радзіме.

*«Беларуская маладзёжная» №7,
25.02.2000, Менск, А.М.*

BIELY SON

Белы сон

1997, БАС



Са скрухай трэба адзначыць адну ня надта добрую тутэйшую тэндэнцыю: беларуская музычная крытыка, музыкі, выдавецкія й канцэртковыя фірмы зь Беларусі амаль не зьявртаюць увагу на такую значную мастацкую зьяву як беларускамоўная поп і рок-музыка Беластоцчыны. Менавіта тут, на Беластоцчыне, у суседняй Польшчы, побач з самабытным фальклёрам, літаратурай і выяўленьчым мастацтвам, ствараюць свой музычны рух маладыя беластоцкія музыкі.

Парадокс, але тамтэйшыя Беларусы робяць больш для нашых музыкаў, чымсьці мы, Беларусы з мэтраполіі, для паслядоўнікаў «Уліса», «Крамы», «N.R.M.». Узгадаем для прыкладу хоць бы той славуці адзіны беларускамоўны рок-фэстываль «BASовіш-

ча», і пастаянныя выступы ды запісы Беларусаў у Польшчы...

Ну а што мы можам узгадаць з нашага боку? Толькі адзіны выступ гурта «Альбаросіка» на канцэрце «Рок за Незалежнасьць» ды выступ Юркі Асеньніка з R. F. «Braha» на прэзэнтацыі чарговага альбому Касі Камоцкай. Ну пазней яшчэ была пара маштабных канцэртаў у КЗ «Менск» знакамітых беларускіх рок-зорак з Польшчы «RIMA» й «Zego 85». Атрымліваецца так, што беларускі рок-н-рол стаў ідэйным натхняльнікам рок-руху на Беластоцчыне, але сам не зьявляе дастатковай увагі на адзінакроўную зьяву.

А пра тое, што ў беластоцкіх музыкаў ёсьць свае ідэі ды амбіцыі, сьведчыць і пастаяннае ўзьнікненьне новых і новых камандаў, і забугровыя прызёры «БАСовішча», і выданьне новых альбомаў нашых рок-братоў па той бок новага мура з Захадам.

Адзін з такіх альбомаў — поўнафарматны рэліз гурта «Белы сон», выдадзены ў Беластоку Беларускаім аб'яднаньнем студэнтаў (БАС). Дарэчы, пры фінансавай падтрымцы Міністэрства культуры й мастацтва РП ды Польскага Радыё «Беласток». Згадзіцеся, гэта ў параўнаньні з нашымі рэаліямі нейкае ненатуральнае вычварэньне! (Бо нашае міністэрства культуры спакойна НЕ выдае нічога беларускага).

І тым ня менш, перад намі альбомам аднаго зь яскравых прадстаўнікоў беластоцкай поп-музыкі. Адрозьніваюцца адзначыць пранікнёнасьць і вытанчанасьць сьпеваў вакалістаў «Белага сну» Марыі Драль ды Яна Хоха ў песьнях «Вадаспад» (на верш тамтэйшага беларускага паэты В. Стахвюка),

«Сын і матуля» (на верш нашай агульнай Л. Геніюш). Дарэчы, самой назвай сваёй гурт таксама ўдзячны паэзіі Ларысы Геніюш, якую невымерна любіць.

З прыемных уражаньняў — і павольныя, бязь лішніх наваротаў, гітарныя солё Е. Маліноўскага ў песьні «Зорка».

Здараецца, што псуе ўражаньне спрощанасьць, нават шаблённасьць мэлёдыяў ды аранжыровак некаторых песень калектыву («У сэрца мне»). Хоць трэба ўсё ж прызнаць, што гучаньне гурта на гэтым запісу пераважна добра збалансаванае, але нават для часу, у якім рабіўся гэны запіс, ужо ня вельмі моднае ды слаба прыцягальнае для моладзі. Калі музыкі прагнуць вядомасьці па абодва бакі мяжы, ім прыйдзеца творча асэнсоўваць здабыткі карыфеяў жанру: «Дубіноў», «Палацу» ды «Маанаму». Час ідзе наперад, а зь ім мяняюцца густы публікі, якія трэба ўлічваць, калі граеш поп-музыку.

У цэлым жа, гурт «Белы сон» зьяўляецца прадстаўніком рамантычна-патрыятычнай плыні выканаўцаў, крэда якой вызначана песьняй «Мая маленькая айчына» (на верш Віктара Швэда) — любіць сваю Беластоцчыну, не зважаючы ні на якія акалічнасьці тамтэйшага жыцьця.

*«Беларуская маладзёжная» №13,
07.04.2000, Менск, А.М.*

КУПАЛІНКА

Зорка Вэнэра

1999, Каўчэг



Беларускі фальклёрны напрамак сёння складаюць шматлікія калектывы, якія прадстаўляюць увесь стылявы спектр апрацовак, рэканструкцыяў і спробаў аднаўлення нашай нацыянальнай музычнай спадчыны. Ад традыцыйнага аўтэнтэтыка й пост-фальклёру гуртоў «Ліцьвіны» ды «Ветах», фольк-мадэрнавых «Палаца», «Kriwi», фольк-рокавага «Postscriptum'a» да электронна-індустрыяльнага гурта «Impedance», псыхадэлік-рокавага «Ur'ia» і экстрэмальнага «Зьніча»...

За гэтай стылістычнай разгалінаванасьцю, за спрэчкамі вакол пошукаў новых формаў існаваньня беларускага фальклёру, слухачы й крытыкі няк перасталі зважаць на тыя тэндэнцыі, якія пачынаюць пераважаць у гуртах фальклёрна-эстраднага кірунку. А выканаўцы з гэтых капэляў у свой час жа шмат зрабілі для папулярызацыі беларускай народнай песні, стымулявалі пошукі новага ансамблевага гучаньня, адраджэньня напайзбытых народных інструмэнтаў, штурхнулі новыя пакаленьні энтузіястаў да

чарговых экспэдыцыйных пошукаў і дасьледваньняў.

Сёння героі фальклёрнай і фольк-папсвай сцэны былых гадоў усё больш нацягваюць на сябе чырвоныя разанскія «рюбашкі ў гарэшку» ды зацягваюць «Ехал на ярморку ухарь-купец...», як тое назіралася на канцэрце, прысьвечаным 50-годзьдзю М. Пацука ў Беларускай фільгармоніі, выдудляюць свае тэорыі пра нейкую «адзіную мову» Беларусаў і Расейцаў («Песьняры» на сваім юбілейным канцэрце ў Маскве), пад напышлівымі вобразамі заклікаюць Беларусаў адмовіцца ад сваёй нацыянальнай адметнасьці й дзяржаўнасьці («Беларускія песьняры» на канцэрце ў Калуге ў Дзень славянскага пісьменства й культуры). Карацей, імкнуцца «ўпісацца» у кан'юнктурнае кола так званага «інтэграцыйнага мастацтва». Грошы ж не пахнуць, як казаў імператар Вэспасьян, абклаўшы падаткамі нават натуральную чалавечую патрэбу!

Сапраўды, пры такіх умовах цяжка захаваць цьвярозыя патрыятычныя прынцыпы, пачуцьцё здаровага сэнсу ды высокі ўзровень выкананьня.

Адзін зь нямногіх калектываў, які гэта здолеў рабіць на працягу 35 гадоў — фальклёрны гурт «Купалінка», якім кіруе заслужаная артыстка Рэспублікі Беларусь А. Цялкова. Кампакт-дыск гэтага гурта пад назвай «Зорка Вэнэра» быў выдадзены з фундатарскай дапамогі аб'яднаньня «Белатракцыён». На ім прадстаўлены творы, якія выконваюцца «Купалінкай» у апошні час.

А распачынаецца праграма дыска «Зорка Вэнэра» аднайменным шэдэўрам Максіма Багдановіча і Сымона Рак-Міхайлоўскага. Гэты неўміручы

твор прадстаўлены ў сваім клясычным варыянце, і гэта робіць яго эмацыйным камэртонам усяго гэтага фанаграфічнага выдання.

Музычную палітру дыска ўпрыгожваюць вядомыя беларускія народныя песні «Чырвоная вішня», «Купальле», «А ў полі тры крынічанькі». У адрозьненне ад песняроўскіх апрацовак, музыкі й сьпевакі «Купалінкі» прапануюць традыцыйна ашчадныя, акадэмічныя варыянты аранжыровак і спосаб выканання, аздоблены гучаньнем толькі народных інструментаў: жалеек, цымбалаў, скрыпак, бубноў...

Агульны традыцыйны гукавы фон упрыгожваюць гумарыстычныя танцавальныя нумары «Кагарет» («Ад чаго ты лысы?»), «Дудалка-стукалка», «Любая Любава», якія найбольш выйгрышна слухаюцца менавіта на канцэртах у вялікіх залах. І сапраўдны сюрпрыз кружэлкі — твор «Ануся сардэнька» з знакамітага «Полацкага шывтку», аранжыраваны ў сярэдневечным стылі. Гэты твор — выдатны прыклад таго, што ў фальклёрна-эстрадных калектываў ёсць шанец пераадолець шматгадовыя штампы жанру. Да таго ж, «Ануся» можна выконваць на любым рыцарскім фэсьце, і твор будзе заўсёды мець посьпех! (Невыпадкова ён зьявіўся неўзабаве й на зборніку беларускай мэдыявальнай музыкі «Легенды Вялікага Княства 2» ў больш адпаведным — на мой чыста асабісты погляд — выкананьні пінскага хору «Покліч»).

Камэрцыйны блёк дыска «Зорка Вэнэра», арыентаванага адпачатку на экспарт, — агульна ўсходнеславянскі. Ён уключае знакамітую (з часоў трыё Марыніч) украінскую на-

родную песню «Нясе Галя воду» ды расейскія (ну куды ж бязь іх!) «Калінка» й «Палюбіла я цыгана». Выконваюцца гэтыя творы падкрэсьлена высокапрафэсійна, каб на любыя закіды ў кан'юктурнасьці адказаць важкімі аргументам высокай выканаўчай культуры.

Дыск «Зорка Вэнэра» фальклёрнага гурта «Купалінка» — яшчэ адно сьведчаньне высокага выканаўчага ўзроўню фільгарманічных калектываў фальклёрнай плыні. Але й папярэджаньне: творчы крызіс можа завесці ў тупік любы калектыў, калі будзе спынены пошук новых музычных фарбаў у выкананьні менавіта беларускай народнай песні, калі ўся ўвага будзе зьвернута на тое, як больш выгадна задаволіць інтэграцыйныя патрэбы ўладаў.

«Наша слова» №23, 06.06.2001,
Менск-Ліда, А.М.

Сафія & Алесь ЛОЙКІ

Made in Belarus

1999, Каўчэг



Сёньня добрая музыка для скокаў і застольнага сумоўя ня лічыцца нейкім «нізкім» мастацкім густам. Некаторыя крытыкі такую прадук-

цью нават залучаюць да спэцыфічнага адгалінаваньня нацыянальнай музычнай культуры. Бо ейныя рытмы гучаць у паўсядзённым побыце, на радзьё ў праграмах па заяўках, яна здольная нават прыносіць камэрцыйны прыбытак.

Таму такая якасьць музыкі, як дансантнасьць (ад фр. *dansant* — здатнасьць да танчання) сталася адным з галоўных патрабаваньняў да твораў падобнага гатунку. У Беларусі таксама даўно існуе катэгорыя нацыянальных шлягераў для сумоўя й танчання. Мяркую, што чытачы й самі могуць прыгадаць такія творы як «Цячэ вада ў ярок», «Шэрая лашадачка», «Чарка на пасашок» і г.д. Яны гучалі й гучаць у самых разнастайных стылёвых варыяцыях у рэпэртуары гуртоў «Сьвята», «Неруш», «Прымакі», «Радавод» ды нават бардаўскай сьпявачкі Вальжыны Цярэшчанкі. І іх надзвычай любіць просты народ у Беларусі.

Новым унёскам у танцавальна-святочную тэматыку у свой час сталася выданьне кампакт-дыска «Made in Belarus», які быў запісаны вядомымі беларускімі выканаўцамі Сафіяй і Алесем Лойкамі. На трэках кружэлкі слухач пачуе шырокавядомыя беларускія песні, якія можна назваць своеасаблівымі фальк-дансінг эвэргрынамі: «На вуліцы грымата», «Ой, ляцелі гусі», «Чапурушачка», а таксама міжнародныя ўсходнеславянскія фальк-гіты з выразным беларускім адценьнем — «Ты ж мяне падманула», «Ой, хацела ж мяне маці...».

Як і належыць фальклёрным апрацоўкам, тут сучасныя аранжыроўкі часцяком суседнічаюць з рытмамі вясёлай полькі. А танчыць польку на

вёсцы ды й у горадзе на народных гуляньнях — адно задавальненьне!

Лірычную частку дыска складаюць такія вядомыя песні як «Цвіце церам», «Цераз рэчаньку», «Колькі ў небе зор» (аўтар А. Шыдлоўскі), якія аранжаваныя ў нетаропкім рытме лірычнага вальсу. Варта нагадаць, што гэтыя назвы добра знаёмыя й Беларусам ня толькі на Радзіме, але й у іншых краінах сьвету, бо ў розных варыянтах інтэрпрэтацыяў выдаваліся на кружэлках беларускіх фанаграфічных фірмаў Канады, ЗША, Вялікабрытаніі, Аўстраліі.

І хоць на вокладцы кружэлкі ёсьць пазнака «Belarusian disco», песні зь яе апрацаваныя хутчэй у больш зручнай для слухачоў розных узростаў стылістыцы *drum'n'bass*. Розніца ў тым, што рытм *disco* — апрэёрна 120 удараў вялікага бубна-бочкі ў хвіліну (ні больш, ні менш), а тут ёсьць варыянты, якія акурат і дапуськае клюбная стылістыка *drum'n'bass*.

Але ж для беларускіх (дый ці толькі) слухачоў на сьвяце акурат і патрэбная разнастайнасьць, каб песні былі мяккімі паводле гучаньня, з разнастайнай рытмікай, з задушэўным выкананьнем, як і атрымалася ў выпадку з салістамі Сафіяй і Алесем Лойкамі.

Нягледзячы на пэўныя стэрэатыпы ў падборы рэпэртуару праграмы, дыск пастаянна прыцягвае ўвагу слухачоў сваім яркім мэлядызмам, сучаснымі аранжыроўкамі, сваёй прыдатнасьцю да танчання менавіта на сьвяце. Нельга абыйсьці ўвагай і вабную, дынамічную мастацкую аздобу выданьня, распаўсюджанага ня толькі на кампакт дысках, але й на касэтах. Для вельмі многіх гасьцей нашай краіны гэты вытвор станаўіўся най-

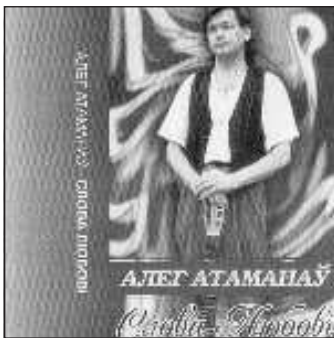
больш жаданым музычны сувэнірам на успамін аб пабыўцы ў Беларусі. Відавочна таму выдаўцы й ня раз прыймалі рашэнне аб паўторы накладу гэтага арыгінальнага альбома. Хаця мне, бадай, не бяз слухнасцы здаецца, што настае час і для працягу такога цікавага й карыснага праекту, для ягонага жанрава-тэматычнага развіцця.

*«Літаратура і мастацтва»
№№ 33-34, 15.08.2003, Менск, А.М.*

Алег АТАМАНАЎ

Слова любові

1999, БМАgroup



Так, так! Перад намі рэліз знакамітага ў былым барда Алега Атаманава, а ў новым (постперабудовачным) жыцці вядомага выканаўцы пад сьціплым самавызначэннем «Боян всея Русі». Ці то ў музыканта здарыўся крызіс на падставе зайздрасці да славы й таленту стваральнікаў «Слова пра паход Ігаравы», ці то верх узялі дэструктыўныя зьявы крызісу сярэдняга ўзросту, але Атаманаў вырашыў упісацца ў салодкагалосы хор музычных паслядоўнікаў старажытнага Баяна, адмовіўшыся дзеля гэтага... ад роднай мовы.

Як бы там ні здарылася, паміж

пагранічнымі станамі існасці было жыццё таленавітага музыкі. Выканаўца, які меў поспех у сваіх слухачоў, карыстаўся зычлівасцю ня толькі сваёй Музы, але й музы беларускага тэлебачання й радыё, якія неаднойчы транслявалі канцэртныя выступы Алега Атаманава. Асабліва, калі выпала яму стаць уладальнікам Grand Prix першага фэсту беларускай бардаўскай песні, які прынёс барду краёвую вядомасць у 1993 годзе мінулага стагоддзя.

Як бы наўздагон тых падзеяў «БМАgroup» вырашыла забяспечыць несьмяротнасць менавіта беларускай музычнай «спадчыне» Атаманава, небеспадстаўна спадзеючыся, што гэты рэліз будзе своеасаблівым дапаўненнем да іхняй сэр'і «Беларускі музычны архіў».

Памятаю, вядомасць песень Атаманава тады пачала выходзіць за рамкі відавочнага здаровага сэнсу. Дайшло нават да таго, што другі бард Андрэй Мельнікаў спарадыраваў ягонае вядомае «Беларускае танга» на непрыстойныя «Беларускія Тантрах'ы»:

*Ты вазьмі яго Ганна,
Размясьці яго правільна,
І табе будзе зручна
На працягу доўгіх часін...*

Дарэчы, аўтэнтчны варыянт (гэтак кажучы, першакрыніца) прадстаўлены акурат на гэтым альбоме...

Але сэрцы сяброў і ачольнікаў журы розных конкурсаў ды фэстаў Алега вабіў, зразумела ж, менавіта сваймі сур'ёзнымі песнямі, нахштальт псалмаў ці царкоўных распеваў. Такімі, як прадстаўлены на касэце творы «Слова любові», «Малебен», «Табе ахвярую, мой Божа». Апошняя з іх створаная на вершы каранаванага

пазней за лепшыя рок-тэксты Леаніда Дранько-Майсюка.

На дыску можна знайсці й тое, што гэрой мастацкай стужкі «Рэспубліка ШКІД» Мамачка называў «жаласлівыя песні». Безумоўна, Алег выконвае іх не на зубах, а з выкарыстаннем студыйных сынтэзатараў, але сьлязу ў дзяўчатак яны могуць выбіваць ня горш, чым перыпэтыі бразільскіх сэрыялаў: толькі паслухайце ягоны «Раманс» або песеньку «Маладосьць» (ці лепш назваць яе «Бывай, маладосьць!»).

Адваваў Алег у справаздачны пэрыяд і даніну квазыфальклёрным матывам. Яны вельмі шырока выкарыстоўваюцца на прыфалькаванай беларускай эстрадзе: «Маці», «Будзе май, будзе ноч»... Як быццам бы Баян усяе Русі ўзяў іх з рэпэртуару аднаго з шматлікіх дзяржаўных фальклёрна-эстрадных ансамбляў. Хоць у гэтым шэрагу ў Атаманава ёсьць і цікавыя напрацоўкі ды ўласныя знаходкі кшталту стылізацыі «Зялёны гай» (гэта ж амаль заканспіраваны «Грунвальд») на вершы пастаяннага (на той час) аўтара тэкстаў, паэты Алега Лойкі.

Безумоўна, альбом А. Атаманава «Слова любові» зь ягонымі простымі мэлэдыямі ды немудрагелістымі аранжыроўкамі, назойлівай мяккасьцю ў голасе спазьніўся ня толькі аб'ектыўна — нішу гэткай музыкі на беларускім музычным рынку заняў улюбёнец беларускай эміграцыі, новапалачанін Ален. Але камбэк (у сэнсе, вяртаньне) «Бояна всея Руси» ў сваёй нармалёвай іпастасі адбыўся, хоць і запозьнена. І калі б не здарылася з Атаманавым здрады самому сабе, можна было б казаць пра канкурэн-

цыю Алену. А так — ні Богу звон, ні Беларусу песня...

«Музыкальная газета», №13,
09.04.2002, Менск, А.М.

ВРУЦЭЛЕТА

Варошыла

1999, БМАgroup



Вось ужо гэтае адвечнае беларускае пытаньне: «Куды пайсьці, куды падацца?..» Не выключэньнем зьяўляецца, відавочна, і роздум на гэтую тэму ўдзельнікаў гомельскага гурта «Вруцэлета»: побач — неабсяжны расейскі рынак і таямнічая суседка Ўкраіна, дый сваіх каранёў цурацца страшнавата, бо тут усё такое блізкае й знаёмае.

Думалі-думалі, дый запісалі пробы беларуска-расейска-ўкраінамоўны альбом «Варошыла». Працуюць хлопцы з гораду па-над Сожам на стыку псыхадэліі, камэрнага джазу, акустычнага гітарнага мінімалізму ды паганскага фолку. Эталённым узорам такога сплаву стаў першы трэк гэтага рэлізу, што выйшаў напрыканцы мінулага стагодзьдзя на «БМАgroup», — «Песня часу». Тут мэлядычна-рытмічнымі сродкамі выпісваюцца архетыпы паганскага сьветаўяўленьня, знаёмага сучасьнікам толькі павод-

ле фальклёрных запісаў: русалкі, дрэвы, страла (намёк на старажытны абрад Беларусаў Пасожжа «Пахаваньне стралы»). І ў той жа час партыі флейты падкрэсьліваюць безабароннасьць вобразаў той далёкай цывілізацыі, якую музычнымі сродкамі спрабуюць рэканструяваць гамяльчане.

Не сакрэт, што псыхадэлічнасьць тых або іншых твораў вызначаецца памежным псыхічным станам іхніх стваральнікаў. Таму некаторыя творы ў гэтым рэчышчы можна разглядаць як створаныя з пахмелья («Карціна»). Але ёсьць і арыгінальныя ўзоры ў гэтым накірунку: «Са шкла», «Свабода» — творы арганічныя ў нашым кантэксце, але з традыцыйным для псыхадэліі наборам кэралаўскіх матываў, кантрастаў і шызоідных гратэскаў...

Ёсьць і на гэтым псыхадэлічным полі выпачкі мэлядычнасьці й традыцыяналізму. Украінамоўныя кампазыцыі «Всесьвіт», «Повільно» ды «Згінеш». Ёсьць у гэтых мэлэдыях нешта ад творчасці ўкраінскіх чубатых дзядзькаў-кабзароў зь іхнімі пранізлівымі думамі, з адбіткам трагічнасьці наўзор «Тараса-бульбы».

Балядны пачатак, які адсылае нас да раньняй (і зусім не падобнай на пазьнейшую) творчасці Ж. Бічэўскай, прысутнічае ў кампазыцыі «Будзе вецер» — тое ж душэўнае сьвятло, ашчадны адбор словаў, за якім можна заўважыць патаемны сэнс... Такія творы гурта асабліва канцэнтруюць увагу слухачоў, як і ўражваюць фальклёрнапаганскімі матывамі «Ціханьскай», створанай пад уплывам легендарнага гурта «Troitsa», з выразна рокавым басам, саліруючай скрыпкай, фолькавымі абэртонамі вакаліста. А жы-

цьцесьцьвярджалная песня «Лясы і травы» нагадвае наўздагон цёпламу веснавому ветрыку тое, што «...лясы і травы чакаюць цябе», а таксама дае ключ да разуменьня таго, што музыкі мелі на ўвазе, калі ўсклікалі: «Будзем жыць!»

Сваім альбомам гурт «Вруцэлета» паставіў даволі высокую планку, якая стымулявала чаканьне іхніх далейшых спробаў увайсці ў шэрагі беларускай рок- і фальк-эліты. Альбом «Варошыла» гомельскіх музыкаў быў добрай заяўкай на такія прэтэнзіі, але, як і многія ў гэтай краіне, так і ня спраўджанай.

«Музыкальная газета» №20,
23.05.2000, Менск, А.М.

АЛЕН

Толькі сон

2000, Orsa Romano Foundation



Любяць беларускія музыкі сюрпрызы перад зімовымі сьвятамі: то калядны праект «Сьвяты вечар'2000» без папярэджаньня закруцяць, то выдадуць на CD «Я нарадзіўся тут» зборку нечаканых рэміксаў песень патрыятычнай тэматыкі, якія пад чужынскай уладай былі татальна забароненымі, ды зьмесьцяць на ёй цэлую фотавыставу з выявамі ўдзель-

нікаў праекту ў неагістарычным кантэксьце.

І вось яшчэ адзін такі сьвяточны сюрпрыз — альбом наваполацкага поп-выканаўцы Алена (Сяржук Хамякова) «Толькі сон», які быў выдадзены разам з дадаткам (ягонаў жа кнігай вершаў і песень «Крок зь цемры»). Гэты фанаграфічна-бібліяграфічны праект стаў рэальнасьцю дзякуючы падтрымцы адукацыйна-культурніцкага фонду «Орса-Рамана» (ЗША).

Чаму менавіта амэрыканскія Беларусы вырашылі падтрымаць беларускую фанаграфію? Здаецца таму, што нашыя суайчыньнікі за мяжою ўпадабалі мяккія, глыбока нацыянальныя паводле мэлэдыкі песьні Алена-кампазытара, які на той час ужо меў рэгаліі лаўрэата буйнейшага нацыянальнага поп-фэстывалю песьні й паззіі ў Маладэчне, дый лірычныя, часам настальгічныя радкі й мэтафары Алена-паэты не маглі пакінуць іх абьякавымі. Да таго ж, знакаміты Данчык, які ў той час пераключыўся на іншы від творчай дзейнасьці (журналістыку, дзеля якой і вучыўся ў Нью-Ёркскім унівэрсытэце), працяглы час не запісваў новых песень, не выдаваў кружэлак. Натуральна, для эмігранцкага асяроддзя сярэдняга й сталлага веку стварыўся музычны вакуўм. Яго й паспрабавалі запоўніць фундатары суполкі «Орса-Рамана», абраўшы аб'ектам сваёй увагі новы дыск Алена. Ну а кніга «Крок зь цемры» стала зьмястоўным дадаткам да дыску, бо ў ёй зьмешчаны тэксты й ноты песень з розных альбомаў шырокага спектру гадоў: «Давай патанцуем удвох», «Нармалёк» і «Нармалёк-2» ды, безумоўна, «Толькі сон». Для тых, хто жадае засьпяваць песьні самастойна пад

гітару, ёсьць пазначэньні акордаў для акампанэмэнту — табулятура.

Ва ўступным слове да шыкоўна адобленай кнігі-зборніка вядомы беларускі пісьменьнік Уладзімір Арлоў адзначае: «Летась Ален паехаў у Амэрыку, пачаліся размовы — “ня вернецца”. Ды, відаць, адчуў, што ягонаў прысутнасьці не стае ня дзе-небудзь, а менавіта тут, у Прыдзьвіньні, у нашым Полацку...».

І, каб прысутнасьць творчай osoby Алена ўсё ж дасягнула агульнабеларускай значнасьці й вядомасьці, вырашана было, што Беларускай Музычная Альтэрнатыва будзе прадстаўляць інтарэсы сьпевака ў Менску, а таксама па ўсёй краіне.

Гэтай мэце, натуральна, добра паспрыяў і сам выхад новага альбому Алена ў сучасным лічбавым фармаце, на дыхтоўных фірмовых кампакт-дысках. Сьпявак, нагадэ яшчэ раз, зьяўляўся ўдзельнікам некалькіх прэстыжных фэстаў (уклучна з «БАСовішчам»), уладальнікам Grand Prix прэстыжнага фэстывалю беларускай песьні й паззіі ў Маладэчне. Асноўны матыў твораў альбома — лірычныя думкі, успаміны пра далёкую Радзіму ды пра радасьць сустрэчы зь ёй пасля доўгага расстанья. Усе гэтыя пачуцьці «апанутыя» ў мяккія лірычныя мэлэды, ашчадныя аранжыроўкі й сучасныя рытмы, якія будзе прыемна слухаць у аўтабане («Толькі сон», «Пераклад» і асабліва «Вецер — мой брат»).

Некаторыя песьні альбому «Толькі сон» ужо знаёмыя слухачам паводле альбомаў іншых гадоў («Якая ноч», тая самая «Вецер — мой брат»). А песня «Зіма» з альбому «Давай патанцуем удвох» (1990) у свой час ста-

ла асновай відэакліпа ды пачаткам сур'ёзнай творчай кар'еры сьпевака. Кліп ня толькі працяглы час круціўся ў папулярнай моладзевай тэлепраграме 1990-х гадоў «Пяць зорак», але й трапіў у прэстыжную відэазборку «Беларускія барды» побач з такімі кітамі жанру, як С. Сокалаў-Воюш, А. Камоцкі, В. Цярэшчанка, В. Шалкевіч, А. Мельнікаў, З. Бартосік ды іншыя (гл. ВС «Беларускія барды», Мн., 1992, «Берома»).

Ёсць на альбоме й напамін пра той пэрыяд творчасці Алена, калі ён зарабляў на стварэнні песень для раскручанага ў свой час расейскага гурта «Ласковый май». У гэтай забытай цяпер музычнай стылістыцы запісана песенька «Гэй, весяло!»

Прысутнічаюць на альбоме таксама творы постфальклёрнага кшталту ў танцавальнай рытміцы («Гарманіст»).

Праўда, падчас праслухоўвання дыска мімаволі ў душы слухача ўзьнікае настальгія па такіх песнях Алена, зь якіх пачыналася ягоная слава: па гумарыстычна-сатырычных замалёўках, што ствараліся для моладзевай аўдыторыі й дыскатэкаў, па фірмовых аленаўскіх песнях-жартах, якія тады імпэтна станавіліся нават трапнымі прымаўкамі новага часу («Вось і качкі ўжо паляцелі, бо ніхто не хацеў паміраць», «Шчасце — гэта птушка, а птушка — гэта вецер», «Сонечныя зайчыкі сонечнае піва лыкаюць за горадам», «Стаяць, тваю маць», «Мая каханая, як кветка белая: з усімі сціпляя, са мною сьмелая», «Давай, ту love, давай!», «Прайшла любоў — гэта канец яскравых сноў», «Скокнучь, нібы тыя людзі з самалётаў, потым ганаўца, што калісьці лётаў»)...

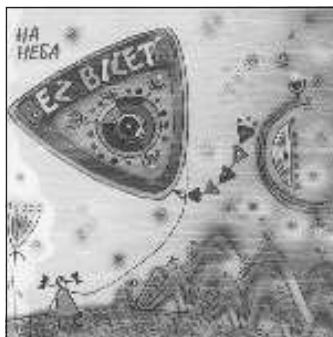
Тым ня менш, рэцэнзуемы альбом Алена «Толькі сон» поўніцца новымі рэфлексямі, пошукамі адказаў на адвечныя пытаньні беларускай душы, роздумамі. Ален пасталеў — і сьведчаньне гэтаму сам факт выданьня дыску беларускага сьпевака пасля дзесяткаў альбомаў на касэтах.

*«Беларуская маладзёжная» №2,
12.01.2001, Менск, А.М.*

БЕЗЬ БІЛЕТУ

На неба

2001, БМАgroup



Няма сумневу, што адным з эмацыйных пікаў фэсту беларускай песьні й паэзіі ў Маладэчне-2000 стала выкананьне маладым менскім гуртом «Безь білету» кампазыцыі «Мая краіна Беларусь». Трэба адзначыць, што гэтая каманда ўжо пасьпяхова выступала на фэстах «БАСовішча» ў Польшчы, «In Spirit Of Woodstock» у Італіі, атрымала прэстыжныя прызы ў сур'ёзных намінацыях на «Рок-Каранацыі-2000» і нават «Рок-Гільятыне-2000», а таксама правяла ў Тэатры Беларускай драматургіі прэзэнтацыю (трэба прызнаць, даволі скандальную) першага сольнага альбому пад назвай «На неба».

Канцэпт-праект «На Неба» гэтага

калектыву стаў вельмі характэрным адлюстраваннем сучаснага беларускага культурнага кантэксту. І ў першую чаргу ён вызначаецца музычнай стылістыкай песень, якія выконвае гурт. У гэных творах непасрэдным чынам спляліся элементы фальк-рока, лятынаамерыканскіх рытмаў, брыт-попа, гранджу й джазу. У музыцы «Безь білету» адчуваюцца ўплывы тэндэнцыяў музычнага мінімалізму, ідэяў мастацкага постмадэрнізму.

У той жа час кампазыцыі прыцягваюць увагу да сябе пастэльнай танальнасьцю гучаньня, дамінаваньнем акустычных інструмэнтаў, імправізацыйным пачаткам.

Найвядомейшы гіт альбома — прыгаданая песня «Мая краіна Беларусь» — яскравы прыклад нацыянальнага варыянту зьвэргрынаў кштальту «El Condor Pasa» (дарэчы, у 2001-м яна акурат і прынесла гурту яшчэ адзін прыз «Рок-Каранацыі» — лепшая песня году). Тут ёсьць пранізьлівая мэлёдыка, напісаная падчас вандровак па Італіі, простыя словы мінімалістычнага тэксту, дзе ўся любоў да краіны ўкладзена маладымі выканаўцамі ў той самы рэфрэн «Мая краіна Беларусь» (ён жа — поўны тэкст)...

Пра тое, як арыгінальна мысьляць музыкі, сьведчыць і яшчэ адзін небанальны твор — песня «Прывітаньне» (музыка гурта, словы С. Жоравы), які ўяўляе сабою цікавы сынтэз гіп-гопу й фальклёру.

А вось зь песняй «Пад яліною» музыкі «Безь білету» дэбютавалі сьпяраша на зборным альбоме «Вольныя танцы: новая альтэрнатыва», што быў выдадзены «БМАgroup» за год перад тым. І акурат менавіта пасья гэтага факту назва гурта стала трывала

асацыявацца зь беларускім фальклёрам, інтэрпрэтацыямі народных тэмаў і тэкстаў («Валадар» — словы народныя, «Жалейка» з стылізацыяй пад фальк нашаніўца А. Баццокова) ды беларускай паэтычнай клясыкі («Сьвяча» С. Бакавец — М. Багдановіч).

У сваіх інтэрвію музыкі ня раз называлі стыль уласнага гурта фальк-эйсід-джазам. Ну з фалькам, здаецца, справа зразумелая: любяць хлопцы й дзяўчаты народныя мэлёды й рытмы! А вось дзе эйсід, там і псыхадэлічныя павевы ды алюзы? Услухаемся ў такія кампазыцыі як «Солнце на чердаке» ці «Вертолёт», паспрабуем занурыцца (хоць яны й на чужой мове) у перакулены сьвет па той бок люстэрка ды паспрабуем адчуць вобразны строй гэтых твораў... Ён зусім не рэалістычны, але зразумелы кожнай мітусьлівай душы.

Увагу аматараў творчасьці клясыкаў гранджу «Green Day» прыцягне кавэр «Если хочешь знать» у перакладзе й выкананьні «безьбілетнікаў».

Усімі лепшымі якасьцямі свайго выканаўчага майстэрства зіхаць і талент Ксэні Мінчанкі (скрыпка, флейта) у собскай інструмэнтальнай кампазыцыі «Споласк». А завяршаецца альбом бонус-трэкам зь яскравай кампазыцыяй на польскай мове «Пазытыўныя вібрацыі», якая была запісаная... ў Амстэрдаме з галэндзім гуртом «Red Light». Дарэчы, назва песні найлепшым чынам вызначае само ўражаньне ад праслухоўваньня ўсёй гэтай першай кружэлкі Віталя «Артыста» ды ягоных сяброў з «Безь білету». Гэта сапраўды струмень «пазытыўных вібрацыяў», але...

Як бачым, дэбютны альбом гурту выразна полілінгвістычны. Адсоткаў

на 60 у ім роднай мовы, што ачурат і стварыла прэцэдэнт цікавасці да іх на Радзіме. Натуральна, ужо тады фэны, аднак, задумоўваліся: куды будзе рухацца калектыў. Але ніхто ня мог і прадбачыць, што здрадзяць яны ачурат роднай мове, якая цалкам зынікне ў пазнейшых рэлізах. З тае прычыны потым вырашылі пакінуць гурт тыя музыкі, хто ня мог гэтага стрываць — скрыпалька Ксэнія Мінчанка, флейтыстка й кампазытар Наста Кісялёва (пазней вы знойдзеце іх, нашчадкаў подзьвігу Лявона Барткевіча, пакінуўшага ў гэткай жа сытуацыі ў канцы 1980 году гурт «Песьняры», нават у больш прэстыжных праектах). Тыя ж, хто застаўся, нават і ня ведаюць, што іхні ўдалы выступ у Італіі запомніўся якраз беларускім кантэкстам ня толькі Італійцам. У больш шырокі міжнародны кантэкст яны трапілі ачурат з тым, чаму потым здрадзілі. Вось што піша пра гэта ўкраінскі мастацтвазнавец Аляксандр Яўтушэнка ў сваёй грунтоўнай кнізе «Українська рок-антологія» (Київ, 2004, выдавецтва «Автограф», стар. 203): «Сярод гуртоў СНД, якія першымі за пяць гадоў існавання традыцыі прарвалі ў 1999-м кардоны мілянскага рок-фэстывалю «In Spirit Of Woodstock», былі ўкраінскія «Небесна копаліна» ды «Святошинський крест» (абедзьве каманды з Кіеву), а таксама цікавая фолк-рокавая фармацыя зь Беларусі пад назваю «Безь білету». Астатнія былі традыцыйна зь Нямеччыны, Брытаніі, Славэніі, Францыі, Турцыі, Японіі, ЗША, Кіпру, Вугоршчыны і, натуральна, з Італіі».

Трапіць у кнігу, прысьвечаную не беларускім і нават не агульным рок-праблемам, а канкрэтна ўкраінскаму

року, — гэта ачурат тое, што заслугоўвае ўвагу. Бо ў кнізе Аляксандра Яўтушэнка нашых можна пералічыць на пальцах: «Безь білету» ў кантэксьце біяграфіі гурту «Небесна копаліна», і «Песьняры» ў кантэксьце зорных арыентыраў легендарнага гурта «Кобза». Ну яшчэ родны Менск згадваецца ў кантэксьце рок-рэвалюцыі 60-х (чытаў бы гэта Андрэй Плясанаў). У сувязі з новымі рэнэгадскімі паведамі «Безь білету»,.. дай Бог, каб прыгадаў іх біёграф якой-небудзь Алсу ці «Чая вдвоем». Пакуль, аднак, не чуваць нават опусаў пра саміх новых куміраў «Безьбілетнікаў».

Зрэшты, на вокладцы дэбютнага альбому Беларусаў няцяжка знайсці падзяку галоўнаму ідэолягу італійскай імпрэзы, а таксама таленавітаму рок-музыку Мішэлю Монтэкросса, толькі ніхто не здагадваецца, што гэта была апошняя згадка эўрапейскага кантэксту ў творчасці гурта «Безь білету». Такім чынам, калі вам трапіцца нейкім выпадкам у рукі альбом «На неба», хапайце гэты рарытэт, не пашкадуеце, а болей тут няма чаго й лавіць.

«Знамя юности» №111, 19.07.2001, Менск, А.М.

ХАРЛІ

Родныя мясціны

2004, Vigma



Апошні перапіс насельніцтва незалежнай Беларусі засьведчыў, што толькі некалькі працэнтаў Рускіх (у сучасным разуменьні гэтага панятку) паводле нацыянальнасці, якія пражываюць у нашай краіне, валодаюць беларускай мовай, і толькі адзін працэнт усіх Рускіх лічыць беларускую мову за родную. А дзе ж сучасныя рускія інтэлігенты кшталту Шчакаціхіна ды Байкова, што рабілі неацэнны ўнёсак у скарбонку беларускай нацыянальнай культуры, запытаецца вы? Размова ж ідзе пра грамадзян Рэспублікі Беларусь ды ейную дзяржаўную мову!

Адказ на гэтае пытаньне ляжыць усё ж у сфэры адносінаў да роднай мовы саміх Беларусаў. Тым больш, што многія Рускія з паходжаньня людзі і ў наш час выпрабаваньняў білінгвізмам робяць нямала для нацыянальнай культуры ў розных рэчышчах. Напрыклад, той жа кіраўнік вакальна-інструментальнага ансамблю «Харлі» Яўген Чалышаў нарадзіўся далёка за межамі Беларусі, але за некалькі гадоў засвоіў беларускую мову да та-

кой ступені, што сам пачаў ствараць па-беларуску цікавыя, у нечым нават арыгінальныя кампазыцыі й выконваць іх на канцэртах. Аб гэтым сьведчыць і выдадзены кампаніяй «Vigma» поўнафармацыйны альбом ВІА «Харлі» пад прыкольнай у дадзеным выпадку назвай «Родныя мясціны».

Многія прыхільнікі беларускамоўнай поп- і рок-музыкі сустрэлі гэты дыск з прахаладой: занадта шмат на ім русізмаў («свадзэбка», «утаміўся», «жарка», «несьпяша» і г.д.), занадта шмат музычных паўтораў. Але русізмы ў тэкстах — не «сьцёбна-трасянковыя», як у «Ляпісаў», а ад недастатковай інтэграцыі ўдзельнікаў ВІА «Харлі» ў нацыянальны моўны дыкурс. А для гэтага патрэбны час, якога Яўгену пакуль бракуе. Таму, згадзіцеся, можна толькі вітаць такія намаганьні — самастойна ствараць тэксты па-беларуску, сьпяваць і запісваць беларускамоўныя песні. Тым больш, што Яўген Чалышаў шчыра прызнаецца ў любові да беларускай мовы: «Беларускую мову я лічу вельмі прыгожай, пярвучай, мэлядычнай, ствараць песні на якой — адно задавальненьне! І свае думкі пра краіну, якая мяне прыняла ў канцы 1980-х, я выказаў песьнямі з нашага дэбютнага альбому «Родныя мясціны» (часопіс «Рэстаран &» №3, красавік-травень, 2004).

Стылістычнае самавызначэньне «ВІА» — вядомы музыкалягічны панятак «вакальна-інструментальны ансамбль», які з савецкіх часоў ператварыўся ў пэўны адметны жанр, мусіць нас адаслаць у пошуку аналёгіяў рэтра-гучаньня да такога беларускага гранда папулярнай музыкі мінулага, як «Песьняры». Таму й

узьнікаюць настальгічныя алузіі, навеяныя творчасцю такіх клясычных ВІА... На дыску «Родныя мясціны» гэтае імкненне вельмі заўважнае, але сучасныя тэхнічныя сродкі, якімі карыстаюцца музыкі, надаюць гуку большае падабенства да «мяккага» варыянту фолк-рока з элементамі world-music, джазавай імправізацыі. З «Песнярамі» й «Сябрамі» ўдзельнікаў «Харлі» родніць лагоднасць вакальных партыяў Яўгена Чалышава — вучня вядомага «песняроўца» Валерыя Дайнэкі.

Сярод «раскручаных» кампазіцыяў ВІА «Харлі» слухачы дыска адзначаць рытмічныя песні «Ўсю ноч мы танцавалі» (якая знаходзіцца ў ратацыі многіх FM-станцыяў), «Снежань» (якая стала адзінай беларускамоўнай песняй акупацыйнага плебісцыту ОНТ «Песня года Беларусі 2004»), а таксама «Танцы на Палянцы», на якую створаны маляўнічы відэакліп. Гэта музыка для танцаў, створаная ў фолк-рокавай стылістыцы. На запісу вылучаецца віртуозная імправізацыйная ігра скрыпаля Карэна Карапецяна.

З фолк-рокавых крыніцаў — песня ВІА «Харлі» «Ехалі на коніку» (тэкст Р.Арлова). Тут маторны рытм песні імітуе доўгую дарогу, а голас Яўгена Чалышава (ці не пад уплывам лідэра «Этна-Трыю Троіца» Івана Кірчука) скіраваны на тое, каб падкрэсліць фальклёрныя алузіі гэтай кампазіцыі. Да безумоўных удачаў на дыску трэба залучыць песню «Купаліначка». У ёй ёсць усё неабходнае для твораў такога кшталту — лірызм, плаўнасць мэлэды ды арыентацыя на лепшыя ўзоры купальскай тэматыкі беларускага фальклёру. І вось у гэ-

тай кампазіцыі лідэр гурта уласным голасам, як сапраўдным інструментам, усёй кампазіцыйнай структурай твора выказвае сваю прыхільнасць да беларускай тэматыкі. Таксама зьвернем увагу на вытанчанасць мэлэды новай «Купаліначкі».

Адзначым таксама складаныя й разнастайныя аранжыроўкі песень «Снежань» ды загалюўнага трэку альбома — «Родныя мясціны». Тут захапляе далікатная ігра гітарыстаў Андрэя Ускова, басіста Аляксея Зайцава, бубнача Міхала Пендо, клявішніка Кастуся Гарачага, а таксама зноў жа ўласна Яўгена Чалышава, які выступіў на запісу ня толькі як вакаліст, але й як перкусіяніст.

У цэлым жа дыск, трэба прызнаць, пакідае ўражанне ня надта поўнай задаволенасці: хоць мяккае гучанне дазваляе слухаць дыск без «напругі», але часцяком узнікае й жаданне, каб музыкі ўключылі самую вялікую хуткасць, «рэзнулі» па гітарах нешта рок-н-рольнае, задалі гард-рокавага імпэту. З-за адсутнасці на запісу нават намёку на папулярны сёння драйв і «кач», думаю, многія слухачы будуць наракаць на «халаднаватасць» музыкі «Харлі»...

Ёсць на дыску й своеасаблівае «незразумелка», якая нічога не дадае да творчасці ВІА «Харлі», а толькі размывае канцэпцыю альбома — гэта сумесны з папсвай «зоркай» Аняй Багданавай бонус-трэк «Новогодняя ночь». Як і тое, што сам дыск, дзе амаль усе песні беларускія, аздоблены на расейскай мове. Узнікае падзрэньне, што гэты беларускамоўны канцэпт зроблены з адсутнасцю веры ў наяўнасць беларускамоўнага слуха-

ча ў прыродзе. Прынцыповасць тут не зашкодзіла б!

«Новы час» №9, 22.09.2004, Менск, А.М.

Віктар ШАЛКЕВІЧ

Правінцыя

1992/1997, БМАgroup



Упершыню прыхільнікі бруднага беларускага блюзу, як называў тады свой стыль Віктар Шалкевіч, славыты бард, паэта, артыст тэатру й кабарэ, убачылі гэтую касэту ў продажы на трэйцім фэстывалі музыкі Маладой Беларусі «БАСовішча-92» ў Беластоку, але шчэ не было ў Беларусі сур'ёзных музычна-выдавецкіх лэйблаў, таму выглядала яна як сыціплая самаробка гарадзенскай студыі Яна Аверкіева. Сыціплая, але якасная. Прычым настолькі, што калі ў 1997 годзе лэйбл «БМАgroup» вырашыў перавыдаць гэты рэліз, яго не спатрэбілася нават перазапісваць. А шэраг фанаграмаў трапілі нават у праграму архіўнага кампакт-дыску Віктара Шалкевіча «Добрай раніцы».

Але ўжо на самае першае выданьне попыт быў настолькі вялікі, што тая ж студыя Яна Аверкіева не аднойчы паўтарала «Правінцыю» выпуск за выпускам, і папулярнасць альбома

вельмі хутка перарасла межы роднай Гарадзеншчыны. Ён пачаў зьяўляцца ў музычных шапіках Менску, Віцебску, Гомлі, Берасьця, на выездных выставах-продажах, што ладзіліся пры канцэртах беларускіх поп- і рок-зорак. Пра яго, урэшце, шырока піша цэнтральная беларуская прэса. І хоць ня ўсім падабалася, што бард выступіў тут не зусім як бард, а ў акампаніямэньце рок-гурта «Seven B», але што ж яшчэ было чакаць ад ББББ — бацькі бруднага беларускага блюзу?

Праграма альбома ўключае 13 найбольш знакамітых на той час бардаўскіх твораў аўтара, але ў новых рымэйках, і новыя кампазыцыі. Стылістычнае самавызначэньне было настолькі сур'ёзнае, што абрэвіятура ББББ упрыгожвала ня толькі той першы гарадзенскі самапал, але й больш позьнія ды больш ґрунтоўныя перавыданыя альбомы.

Зрэшты, легенды сьцьвярджаюць, што песень першапачаткова плянавалася 12, а «чортаў тузін» зрабіў тут акурат гурт «Seven B», дадаўшы ў альбом інструмэнтальную кампазыцыю «Бяз назвы».

Трэба сказаць, што хоць у творах Віктара Шалкевіча й выяўлялася схільнасць да сапраўднага блюзу ад самага пачатку, ягонае супрацоўніцтва з рок-музыкамі зьбянтэжыла многіх яшчэ на тым згаданым фэстывалі «БАСовішча». Ён толькі-толькі скарыў усю Беларусь як бард — вельмі незвычайны й парадаксальны, — а тут гэтакі нечаканы паварот у разьвіцьці амплюа. Нават прэса была негатовая да цьвярозага асэнсаваньня такой творчай зьявы як ББББ, таму пісала сьпярыша без залішніх захапленьняў: «Найбольш моцнымі момантамі аль-

бому засталіся ўсё ж тыя творы, якія захаваліся на альбоме ў сольным выкананні барда: «Стары бальшак», «Кароткая гісторыя Беларусі», «Жлобская нацыя» ды іншыя...»

Зрэшты, ужо тады можна было заўважыць, што ўдарныя рытмы року зусім не псуюць ваяўнічай сатыры песень «Вялікае дзякуй», «Партызанская баяда», «Ёлачка-блюз» або патрыятычнага запалу «Грунвальдскіх сыцягоў». Але шырока вядомыя супэр-баявікі «Правінцыя» ці «Ня ці, сыноч», зь якімі Шалкевіч сольна перамагаў у гіт-парадах беларускіх радыёстанцыяў таго часу, ужо надта паспелі скласьціся настраёва ў сьвядомасьці публікі, каб разьбіваць іхні мікрасьвет новым антуражам. Хіба што дзеля пошуку новай публікі.

Ну а наконт нумароў «AIDS-блюз», «Культасветработнік-блюз» ды «Гарадоцкі раманс» некаторыя музыказнаўцы выказвалі нават думку, што ў гэтых творах Шалкевіч нібыта сьпявае нешта сваё, а гурт грае нешта сваё.

І тым ня менш, песьні Віктара Шалкевіча і тады, і цяпер знаходзілі й знаходзяць свайго слухача, уражваючы шырынёй сваёй ліра-эпічнай палітры. Некаторыя вобразы ажно працінаюць душу трапнасьцю, ляканічнасьцю, маштабнасьцю сьветаадчуваньняў. Гэта нібыта звычайныя мас-культуаўскія гіты, якія добра слухаюцца й на дыскатэцы, і вакол вогнішча сярод сяброў-аднадумцаў, але пасья іх заўсёды застаецца думка: «Хто я? Адкуль я? Куды іду?». Як у клясычнай літаратуры: «Quo Vadis, Domine?».

Музыкаў гурта «Seven B» пасья таго «БАСовішча» можна было пацудуць і ў сольных рэлізах, і на такіх

буйнамаштабных фэстах, як агульнаэўрапейскі «Raw Blues», дзе яны выступалі разам з пазьнейшымі кумірамі беларускага блюзу («Крама», «P.L.A.N.»), але першы іхні прыкметны рэліз быў менавіта з славетым бардам Віктарам Шалкевічам, які назаўсёды ўпісаў іхнія імёны ў аналы беларускай нацыянальнай поп-музыкі: Сяргей Ажаганец (арганы), Андрусь Макарэвіч (гітара), Ян Зелянкевіч (гукарэжысура) ды іншыя.

*«Чырвоная зьмена» №108,
30.10.1993, Менск, В.М.*

Віктар ШАЛКЕВІЧ

За сто крокаў ад
Вострае брамы,
альбо Геаграфія
ВКЛ і ваколіцаў

2003, Megaus Productions



Доўга чакалі гэтага альбому прыхільнікі таленту нашага галоўнага Ліцьвіна, генія беларускага кабарэ Віктара Шалкевіча: спасылкі на яго ёсьць нават на ранейшым CD «Добрай раніцы» («БМАgroup», 2002), а прэзэнтацыя ў Менску адбылася толькі ў лютым 2004. Затое які аншляг быў! Такога Рэспубліканскі Палац Ветэранаў даўно не памятаў.

Ужо на тым канцэрце я мімаволі спанатрыў шматаблічнасьць іміджаў Шалкевіча, ягоную здольнасьць ня толькі да трашнага гумару з палітычным сарказмам, але й да глябальных канцэптэуальных праектаў. А яшчэ ж... як нам пакуль не стае жывых відэазапісаў славутага гарадзенца, бо песьні песьнямі, а хацелася б зафіксаваць і ягоныя паказкі, рэмаркі паміж імі. Кожнае слова, вымаўленае гэтым артыстам, ператвараецца ў жывы анекдот, які, аднак, не перакажаш сваімі словамі. Ён адзін валодае ўнікальнай творчай мэтодай парадоксу.

Зрэшты, анекдатычнага парадоксу хапае і ў ягоных песьнях. Нават зачарсьцьвелае пачуцьцё гумару здольныя абудзіць у слухача арыя «Пане Каханку» альбо патрыятычнае танго «Цнота», дзе даверлівая польская прастыгутка аддалася шчодрому на словы паручніку і...

*...апроч таго, што злоўжываўся
арганізм,*

*Дык быў зьняважаны яе
патрыятызм:*

*Паручнік той быў на імя Мэнахэм
Вольсам,*

*Паручнік быў, на жаль, Жыдом і
камсамольцам,*

Лічыўся лепшым ён агентам ГПУ

*І неўзабаве зьбег з Гародні у
Маскву.*

Вось такая гісторыя надарылася ў нашых краёх на заре Советской вості. Але ня толькі да жартаў зводзіцца канцэпцыя канкрэтна гэтага альбому. Асабіста я перакананы, што паводле пэўных крытэраў яго яшчэ назавуць эпохальным.

Мяне заўсёды захапляла ў сусьветнай папулярнай музыцы наяўнасьць грандыёзных гітоў ня толькі пра сталіцы (у нас пераважна

толькі). Усе мы памятаем амэрыканскія «Mississippi Down» гурта «Christie» і «Hotel California» гурта «Eagles», «Krakowski spleen» польскага «Maanam», «Ulok A Jardan» вэнгэрскай «Omega». Віктар Шалкевіч, які ня раз у інтэрвію выяўляў сваю прыналежнасьць да грамадзянаў Вялікага Княства Літоўскага, вырашыў нарашце асэнсаваць нашу Радзіму цалкам гістарычна й геаграфічна, не зважаючы ні на якія чужынскія яе падзелы й парэзы.

«Геаграфія ВКЛ...» — гэта альбом-падарожжа. І пачынаецца ён, безумоўна, як адысея караля Ітакі — з сталіцы. А сталіца гэтая, збудаваная нашымі продкамі, захавала нават у назве прыкметы нашага этнасу — Вільня. Усе шляхі адсюль вядуць праз Вострую браму, перад якой здымаюць капялюш ня толькі героі Шалкевіча, але й песенныя пэрсанажы Зьміцера Бартосіка, Леры Сом, Максіма Багдановіча, Янкі Купалы...

Потым, не мінаючы роднае Шалкевічу Гарадзеншчыны, слухач трапляе ў самыя разнастайныя куткі нашай Радзімы — ад цяперашняй сталіцы («Блюз былога Ленінскага прашпэкту») да рамантычных пэйзажаў глыбінкі («Ты сыходзіш у Койда-наве»).

У назве дэклараваліся й ваколіцы нашага княства? Безумоўна, дык як жа не завітаць да сваякоў у Варшаву («Wesolych Swiat») або да знаёмых у Штаты («Кася»); як не адчуць трывожнае жыцьцё прыгранічных раёнаў вечна дзеленай кімсьці краіны («Вызваленчы блюз»).

З паўтарах дзесяткаў песьняў слухач толькі пару-тройку разоў натыкнецца на знаёмыя зь іншых выданняў трэкі («Баллада пра сьвятога Мікалая»,

«У Гародні дождж», «Zajtshyk-blues»), але ў кантэксьце альбома нават яны гучаць зусім іначай. Дый запісаныя яны іншым музычным кантынгентам: акрамя Віктара Шалкевіча (вакал, гітара) тут гралі Анатоль Кандыба (клявішныя), Яўген Шчарбакоў і Хведар Жыляк (гітары), Вячаслаў Банкевіч (бас-гітара), Мікола Хрысьціч (бубны), Валянціна Калініна (віяланчэль), Люсьена Банкевіч (скрыпка), Георгі Белавесаў (труба), Уладзімір Міхновіч (кларнэт).

Геаграфічны характар мае й мастацкая аздоба альбома «Геаграфія ВКЛ і ваколіцаў» (Сяргей Улазоўскі ды Святлана Агуркова), але гэта ўжо геаграфія падарожжаў самога Віктара Шалкевіча — імяныя чыгуначныя й паветраныя квітка з пазначанымі пунктамі Менск, Варшава, Франкфурт, Чыкага... А на фоне геаграфічнай мапы паміж Менскам і Чыкага надрукавана ўступнае слова самога барда.

Дарэчы, толькі на жывым канцэрце ў Менску слухачы даведаліся, што гістарычны фотаздымак на самім дыску прадстаўляе акурат амэрыканскага дзеда Віктара Шалкевіча ў пору ягонай маладосці. Сфатаграфаваны ён у нейкім ню-ёрскім атэлье.

Дарэчы, амэрыканскія Беларусы прынялі чынны ўдзел у спрыянні выхаду гэтага дыска. Побач з імёнамі суайчынікаў і польскіх сяброў, Віктар згадвае ў падзяках і знакамітых для ўсіх дзеячаў эміграцыі: Юлію Андрусішэву, Алу Орсу-Романо, Антона Шукелейца ды іншых. І нават у саміх гэтых імёнах выяўляецца бязьмежная беларуская геаграфія.

Першы дзень продажаў, калі сходзі адляцела 10% агульнага накладу выданьня, насурочыў гэтаму праек-

ту спрыяльны лёс. Дай Бог, бо такія цэльныя асобы, як Віктар Шалкевіч, заслугоўваюць гэтага. У журналістскіх кулюарах нехта назваў яго «N.R.M.» ам бардаўскай песьні, бо вядома, што «N.R.M.» — гэта брэнд №1 у беларускім року, імпрэзы зь якім заўсёды бяспройгрышныя. Дык вось жа ня толькі рокам жыве Беларусь!

Стылістычна ў песнях Шалкевіча ёсць месца й вірліваму танго, і пашчотнаму блюзу, тонкай інтымнай лірыцы й замешанаму на танцавальных рытмах палітычнаму гумару.

«Bielarus» №495, 15.04.2004, New York, B.M.

Вальжына ЦЯРЭШЧАНКА

Live. The Best Of

1996, Limas



Ведаючы, што такое бардаўская песня, паспрабуйце адказаць на пытаньне, што такое бардаўскія супэр-гіты? Назаву толькі адзін — «Запіе мне песню», — і вы адразу зразумеете, пра што йдзе гаворка. Гэты твор гамяльчанкі Вальжыны Цярэшчанкі на верш Ларысы Геніюш слушна лічыцца ня толькі гітом, а нават своеасаблівым эталёнам жанру.

Як сказана ў буклеце выданьня, сюды ўвайшлі канцэртковыя (гу-

карэжысэр Ю. Гусакоў) і студыйныя (гукарэжысэр В. Бяляеў) запісы розных гадоў — ад 1991 да 1996. Але ўжо ў 1989-м, калі я быў у Канадзе, са мною здарыўся адзін характэрны выпадак.

Зь пісьменьнікам Кастусём Акулам мы сабраліся ў падарожжа на Ніягарскі вадаспад. Гаваркі шафёр дыхтоўнага «Б'юіка», даведаўшыся, што ў машыне — госьць зь Беларусі, вырашыў мяне здзівіць: «У вас там такія таленты, — кажа, — а вы іх нават ня ведаеце. Вось, паслухайце!». У стэрэасыстэме машыны адразу й загучала «Запяі мне песню».

Але для мяне гэта не было надзвычайным адкрыцьцём, бо адкрыў яго ўшчэ за год перад тым на канцэрце ў... Віленскай школе імя Мікалоюса Чурлёніса. Калі я назваў імя Вальжыны Цярэшчанкі, дык і шафёр праявіў здагадлівасьць: «Вы, відаць, прафэсійна займаецеся музычнай крытыкай. Але мала ведаць такі Божы дар, трэба рабіць ўсё, каб яго ведалі людзі».

І вось ужо творы Вальжыны Цярэшчанкі выходзяць масавым накладам на дыхтоўных альбомах і МС-зборках.

Два дзесяткі разнастайнейшых твораў унікальнай бардэсы з Гомлі ўвайшлі ў гэты збор. А творчая палітра спадарыні Вальжыны аж стракаціць фарбамі: яна й сьпеўная паэтка ў песьнях «Жаданьне», «Бюракрату з Дому Ўраду», у сваім перакладзе «Абба, Ойча!»; яна й чулы песенны інтэрпрэтатар клясычнай паэзіі ў творах на вершы Я. Купалы, А. Гаруна, Л. Геніюш, У. Жылкі, Я. Чачота, яна й папулярызатар творчасьці сваіх сучасьнікаў (А. Сьс, В. Куртаніч, Зьніч).

Музычная адукацыя цяперашняга філлёляга В. Цярэшчанкі выразна

праступае ў многіх ейных бардаўскіх творах, але найбольш геніяльнымі апынуліся, бадай, ня толькі «Запяі...», але й «Раманс аб расстраляным каханьні» (У. Караткевіч), «Айчына-Радзіма» (А. Барскі) ды шэраг іншых. Самыя мэлёдыі вартыя пяра Агінскага або Манюшкі, а разам зь непаўторнай паэзіяй і цудоўным голасам Вальжыны ствараюць вартасны ўзор беларускага песеннага пантэона.

Нас лёс сумыкнуў у далёкай краіне,

І ўспомніў я край свой прыгожы і шчыры,

Як сыны ўспамінаюць маці-Радзіму,

Яе неабсяжныя родныя шыры.

Айчына-Радзіма, а мы — твае дзеці.

Хто здрадзіў табе, ня можа быць сынам.

Хай кідае лёс нас па ўсім белым сьвеце,

Ды мы цябе, краю, ніколі ня кінем.

Мала таго, што словы кранальныя, а як гучыць мэлёдыя й далікатны голас Вальжыны, нават у закаранелага чарсыцьвака да горла камяк падступае, а ў многіх слухачоў я сам бачыў жывыя сьлезы на вачох. І вось з такіх геніяльных шэдэўраў пераважна й складаецца гэты песенны збор. Амаль гадзіна слуханьня ні на хвіліну не прынясе расчараваньня, а толькі радасьць подзіву шэдэўрам, натхненьне якім, пэўна, даў сам Бог. Той, да каго сьпявачка зьвяртаецца ў пранікнёнай малітве «Абба, Ойча!», што ў шматлікіх вандроўках сьпявала разам з паломнікамі на розных мовах, ды ўрэшце, сама пераклала на родную, беларускую. Той, да каго зьвяртаецца шчырымі словамі Ўладзіміра Жылкі «Падарожным, Божанька, ды нялёгка йсьці» або незабыўнай малі-

твай Ларысы Геніюш «Божа адзіны — мой Ойча зь нябёс, другога на сьвеце ня маю».

З уласных паэтычных экзэрсысаў В. Цярэшчанкі многія дасьледчыкі адзначаюць тонкую лірыку «Жаданья», дзе ёсьць ня толькі вобразныя знаходкі, але й плённае словатворчае наватарства:

*Падаруй мне вачэй тваіх ноч,
Каб мяне агарнула ўсю,
Падаруй сваіх вейкаў млоч,
Каб застаца ў ёй не на пакуль.*

Цікава, колькі я ні сачыў пільна за творчасцю Вальжыны, збіраючы самаробныя запісы з канцэртаў у Гомлі, Менску, Вільні, Беластоку, але ў гэтым аўдыёзборніку знайшлася й для мяне неспадзяванка — цыганская песня «Вугзка месзогаме» на мове арыгіналу (г.зн. «Скрадзеная брычка»). Прызнаюся, вельмі ўразіў мяне гэты калярытны фальклёрны трэк, але, па шчырасьці, ня здзівіў, бо здаўна чуў сьпевы Вальжыны ня толькі на беларускай, але й на польскай, гішпанскай мовах, нават на лаціне. Дык чаму не заспяваць на мове адной з этнічных групаў Беларусі?

Фундатарам і рэалізатарам ідэі выданьня гэтага зьмястоўнага збору твораў геніяльнай беларускай бардэсы зноў выступіў вядомы прад’юсэр Кастусь Елісееў. А ў сваёй мастацкай аздобе ён скарыстаў калярытны здымак Уладзіміра Панады, зроблены ў садзе пры сядзібе сям’і Куртаніч у Менску.

«Ніва» №4, 26.01.2003, Białystok, В.М.

Вальжына ЦЯРЭШЧАНКА

...Хтось крануўся
крылаў...

2003, БМАgroup



Гэты дыск павінен быў зьявіцца ў сэрві, што выдае грамадзкая ініцыятыва «БМАgroup» пад назвай «Беларускі музычны архіў». У гэтай сэрыі ўжо пабачылі свет дыскі такіх знакамітых беларускіх бардаў, як Сяржук Сокалаў-Воюш і Віктар Шалкевіч. Але вядомая гомельская сьпявачка й кампазытар Вальжына Цярэшчанка палічыла, што ейныя песні яшчэ «замаладыя» для архіву й настаяла на выданьні іх асобным альбомам «...Хтось крануўся крылаў...».

Адчыняецца гэтая праграма найзнакаміцейшым творам сьпявачкі — «Запія мне песню» на верш Ларысы Геніюш. У гэтай вядомай песні геніяльная паззія гарманічна зьлілася з цудоўнай мэлэдыкай, падмацаванай выдатным, глыбока працудлым выкананьнем. Мне асабіста даводзілася слухаць гэты твор ня толькі ў запісу, але й у «жывым» выкананьні на сяброўскай гасьцёўцы, і магію ўздзеяньня яго адчуць на сабе. Сапраўды, усе складнікі песні ўзьдэйніча-

юць на слухача як выбух: абыжавым да паэзіі Ларысы Геніюш або да мэлёды і выкананьня застацца немагчыма! Гэта й робіць твор «залатым» у скарбонцы беларускай бардаўскай песьні. Упэўнены, што чароўная мэлёдыя, пранікнёная, патрыятычная паэзія гэтага шэдэўра яшчэ доўга будзе радаваць беларускіх слухачоў, асабліва на эміграцыі. Бо менавіта струны іхніх душаў асабліва моцна крапае гэтая песьня. Як і іншыя творы на вершы менавіта гэтай нацыянальнай паэтыкі-змагаркі — «Божа на свеце», «Мы — паэты», «Край мой родны». Паказальна, што тэкст песьні «Край мой родны» не адпавядае тэксту аднайменнага верша, што надрукаваны ў зборніку Л. Геніюш «Белы сон» (Менск, «Мастацкая літаратура», 1990). Калі слухач асэнсуе тое, што хацела сказаць паэтка нам, ейным нашчадкам, дык зразумее, чаму гэты верш не ўвайшоў у названы зборнік, нават на зары новага нацыянальнага Адраджэньня 1990-х!

Але ня толькі «Запія мне песьню» стварае духоўны стрыжань гэтага дыска. Безумоўна, увагу слухачоў прыцягне ўласная (музыка і тэкст) песьня Вальжыны ў блюзавай стылістыцы «Тацьцяне Сапач». Яна быццам бы напамін пра студэнцкія гады сьпявачкі, пра часіны мараў і спадзяваньняў. Іншыя ж аўтарскія песьні Вальжыны таксама сьведчаць пра ейны талент уасабляць свае рыфмы ў незабыўную музычную абалонку. Тут варта засяродзіць увагу на такіх песьнях, як «Жаданьне», «Музыкі з Гомлі ў Швэды» (на швэдзкай мове).

Цудоўная паэзія, пакладзеная на зіхатлівыя мэлёды Вальжыны Цярэшчанкі, агучваецца ў «Рамансе

аб расстраляным каханьні», «У бедарожжа» (У. Караткевіч), «Уладзіміру Караткевічу» (Зьніч, ці без псеўданіма — Алег Бембель), «Айчына-Радзіма» (А. Барскі), «Трызньенне» (Я. Чачот), «Накінулі сьброўкі» (Д. Бічэль-Загнетава)... Вось толькі шкада, што выдаўцы памылкова зрабілі Чачота Чаротам у трэк-сьпісе выданьня.

Шмат увагі ў сваёй творчасьці сьпявачка надае вершам такога знамага беларускага паэты, як Алесь Гарун. Песьні «Літаньне адзіноце», «Дзяўчаці», а таксама «У чатырохгоддзе «Нашай Нівы» — сапраўдны ўнёсак Вальжыны ў музычна-паэтычную скарбонку Беларусі.

Хтосьці скажа, што праграма CD шмат у чым паўтарае папярэднюю «Limas»аўскую падборку. Але хай не бянтэжаць вас назвы. Розьніцы болей, чым здаецца. Па-першае, нават адны й тыя ж песьні па-рознаму гучаць то ў студыйнай вэрсыі, то ў канцэртавай. Дый тэкстава яны часам істотна адрозьніваюцца. Цікава, напрыклад, што песьня «У чатырохгодзьдзе «Нашай Нівы»» на верш А. Гаруна гучыць у абодвух выпадках фрагментарна. Проста ўсхваляваннага верша А. Гаруна хапіла б на дзьве песьні, а тут яшчэ й цэнзура кожны раз вышуквала розную крамолу. Найбольш поўна сам гэты тэкст можна знайсці толькі ў замежным выданьні паэта («Backaŭščupa», 1962, München-New York). І відавочна, што Вальжына знайшла яго.

Многія песьні з гэтага альбому былі запісаны ў студыі «SamSound», што ў Швэды. У гэтай краіне паводле тых запісаў, выйшаў таксама кампакт-дыск беларускай сьпявачкі, хоць Швэды пераканалі яе выканаць там і

расейскіх журавінак. Пра тое, як адбываўся гэты запіс, распавядае сама Вальжына: «Я была пэдагогам групы хворых на астму дзяцей, якіх запрасіла ў Швэдыю дабрачынная арганізацыя «Зорка надзеі». Усё падарожжа я не развітвалася зь гітарай. Разам зь дзецьмі мы сьпявалі розныя песьні. І, пачуўшы мае сьпевы, знайшоўся кемлівы прад'юсэр, які прапанаваў мне запісаць дыск на ягонаў прыватнай студыі ў горадзе Арнкольдсвік. Гэта Даніэль Пэрсан. Швэды пыталіся наконт правоў на выданьне дыска, але мяне тады хвалявалі іншыя праблемы. Пра тое, што ў Швэдыі ўсё ж выдалі мой дыск, я чула, але самое кружэлкі ня бачыла. Што ж тычыцца гэтага альбому, дык у пляне якасьці гэты дыск — новы прафэсійны ўзровень». (Для цікаўных дамо спасылку на сайт www.samsound.se, дзе ёсьць інфармацыя, што швэдзкі дыск Вальжыны Цярэшчанкі ўключае 15 песень на беларускай, расейскай, цыганскай і швэдзкай мовах, але з праграмай гэтага — беларускага — выданьня пільнаму слухачу будзе не хапаць адтуль хіба толькі зухаватай беларускай песьні «Чарка на пасашок», народнай баляды «Коцік на пячы» ды пары расейскіх рамансаў — «Как жаль, что нам не быть вдвоем» і «В лунном сиянии»).

Тое, што Вальжына Цярэшчанка скончыла музычнае адзядзяленьне Гомельскай пэдагогічнай вучэльні, тое, што яна сьпявала ў фальклёрным гурце, знайшло свой адбітак і на дыску «...Хтось крануўся крылаў...». Больш паловы трэкаў тут прадстаўляюць беларускі фальклёр, хоць сьпявачцы блізкія й цыганскія, і польскія народныя песьні. Вальжына тлумачы-

ць гэта наступным чынам: «Акрамя звычайных прыхільнікаў бардаўскай песьні гэты дыск можа быць карысны для настаўнікаў-філёлягаў пачатковых клясаў. Гэты альбом, на мой погляд, нясе адбітак асьветніцтва. Думаю, гэтая кружэлка будзе карыснай для тых, хто хоча данесці беларушчыну да дзяцей». І тут фальклёр — найлепшы дапаможнік для пэдагога, — упэўнена Вальжына, якая прапануе свой вопыт у якасьці музычных прыкладаў для такіх заняткаў: песьні-калядкі «Прывітальная», «Гэй, высока», «Анёла сьпеў», «Ідзёт зьвязда», «Хвалу Богу даймо», «Нова радасьць стала». Апошняя з названых — старажытны беларускі кант. На кружэлцы Вальжыне дапамагае яго выконваць бард Зьміцер Вінаградаў.

Эўрапейская хрысьціянская музыка на дыску Вальжыны Цярэшчанкі прадстаўлена трэкам з кампазыцыяй паводле «Ціхай ночы» Франца Грубэра ды Ёзэфа Мора, а таксама традыцыйным хрысьціянскім гімнам у перакладзе В. Цярэшчанкі «Абба, Ойча!».

Хрысьціянская тэматыка гучыць і ў завяршальным трэку — песьні «Беларусь», якую Вальжына Цярэшчанка выконвае разам з Зьміцерам Вінаградавым. Гэта сапраўдны гімн-малітва за Бацькаўшчыну, за працавітых і шчырых людзей, якія насяляюць наш край.

«Новы час» №10, 01.10.2004, Менск, А.М.

Зьміцер БАРТОСІК

Да пабачэньня, do
widzenia, viso gero

1997, Limas



Першая згадка ў прэсе пра гэтага барда была, як ні круці, у адной камсамольскай газэце часоў канчатковага развалу камунізму, якая пажадала зьнікнуць з самім гэтым камунізмам. У канцы кастрычніка 1992 года («Чырвоная зьмена» №43) аўтар гэтых радкоў пісаў у сваім спозьненым праз цензуру ажно на паўтары месяцы рэпартажы зь верасьнёўскага бардаўскага фэстывалю: «Менавіта тут, на «Аршанскай бітве-92» я адкрыў новую зорку — гомельскага барда Зьміцера Бартосіка».

І хоць за публікацыю спозьненага рэпартажа я атрымаў вымову ад тагачаснага кіраўніцтва газеты (маўляў, калі своечасова не знайшлося месца для публікацыі, дык нельга было яе паўторна ставіць на паласу), сёньня тая публікацыя сталася адной з этапных вехаў разьвіцця бардаўскага жанру ў Беларусі. Потым былі й больш сур'ёзныя публікацыі — аналітычныя артыкулы, інтэрвію, рэцэнзы... Газэта «Наша ніва» нават трапна

назвала Зьміцера Бартосіка «жывым эпітэтам Беларускага Адраджэньня», але факт: першы выхад гэтага эпітэта на масавую публіку быў менавіта на тым фэстывалі, рэпартаж зь якога хацелі «не пушчаць» у друк. Між тым, пазьней у той жа газэце было й першае інтэрвію барда, ягоны роспавед пра тое, як ён трапіў у Гомель... ажно зь Ніжняга Ноўгарада, як палюбіў Беларусь, ейную культуру, як працаваў у Вільні, а потым у Менску (гл. «ЧЗ» №52 за 17.05.1994).

Калі слухаеш ягоную песьню «Разьвітаньне зь Вільняй», напісаную гэтым «Расейцам па крыві» (гэта, дарэчы, вобраз зь ягонай жа песьні), дык са скрухай прыгадваеш нябогі конкурс гімнаў беларускай сталіцы, які напачатку стагодзьдзя праводзіла правінцыйнае паводле духу «СТВ». Ніводзін з варыянтаў адтуль, хоць на дыбкі ўстане, не дацягнецца й да пупа гэтаму віленскаму гімну, дзе апяяны беларускі кантэкст славутага горада, захавайшага нават у назве дух культуры сваіх стваральнікаў.

*Да пабачэньня, гаспадыня, пані
Вільня!*

*Я зразумею вас ужо безь
перакладу.*

*Я шмат казаў, а ўсё ж мы не
дагаварылі.*

*Do zobaczenia! До свиданья! Viso
gero!*

*Пад гул падмосткаў антыкварных
тратураў*

*За домам дом, за храмам храм
здаю вяз бою*

*Ўздоўж дэкарацыяў антыкварнага
тэатру,*

*Дзе не сыграў ні акупанта, ні
героя...*

Пачаўшы цытату, цяжка яе скончыць, не парушыўшы гармонію вобразаў. Як і пачаўшы слухаць, немагчыма

адарвацца. А ёсьць жа ў гэтым альбоме й асобная кранальная гістарычная згадка «Вільня, 1919», калі беларускім горадам кіравалі то Немцы, то Палякі, то Расейцы, якія потым і падарылі яго Жамойтам (Летувісам), каб паказаць фігу братам сваім, Беларусам... Ці вольна яшчэ ня менш балючая старонка беларускай гісторыі ў творы «Гародня, 1795», якая пачынаецца здавалася б цывярозым, але наўным спадзяваньнем, што з усходу йдзе сонца, а ў выніку цябе апаноўвае рэальнае асэнсаваньне, што з усходу напаўзае й ноч.

Многія зь песень альбома, спрад'юсаванага Кастусём Елісеевым, я чуў яшчэ тады, у 1992 («На руінах Вялікага Княства», «Калі мы станемся глыбокімі дзядамі», «Горад за зачыненаю брамай»). Яны пісаліся ішчэ з слоўнікам у руках, але ня страцілі сваёй пранізлівасьці й трапнасьці. Якасны запіс у студыі ўдалося з'арганізаваць выдавецкай супольцы «Задзінчанья Беларускай Студэнтаў» толькі праз гады, калі там працаваў той самы Кастусь Елісееў, вядомы прад'юсэр беларускага бардаўскага руху.

У гэтай плыні пасьля адметных асобаў Сяржук Сокалава-Воюша, Алесь Камоцкага, Вальжыны Цярэшчанкі, Андрэя Мельнікава, Віктара Шалкевіча цяжка было хоць у чымсьці не паўтарыцца маладому тады барду, але ён літаральна ўварваўся ў шэраг лідэраў як кардынальна непаўторны, вышталцоны інтэлігент, нягледзячы на прарывы запойнай і сэксрэвалюцыйнай лірыкі.

Што да апошняга, дык і тут аўтар гэтых радкоў меў пэўнае дачыньне не асабіста. Прынамсі, да славаў песьні «Сэксрэвалюцыйная». Справа ў

тым, што напачатку 1990-х адзін зь вядомых, актыўных і аўтарытэтных беларускіх палітыкаў перабудоўчай загартоўкі нечакана выказаўся, нібыта «наша моладзь разбэшчана рокам і сэксам». Актыўны тады публіцыст той самай газэты «Чырвоная зьмена», я ўжо 30 сакавіка 1993 года адгукнуўся на гэтае выказваньне канцэртным рэпартажам пад характэрным парадыйным загаловам «Рок і сэкс як сродкі адраджэньня», а ўжо ў 1994 адным з круцейшых гітоў Бартосіка была вышэйзгаданая песьня:

Адзін занадта шчыры патрыёт

*Аднойчы вельмі проста мне
прызнаўся,*

*Што нас уратуе толькі
сэксуальны фронт,*

Дзе ворагам за намі не угнацца.

Забывішыся на адпачынак і спакой,

*Гатовы я трываць любыя
перагрузкі:*

*Калі я спаць кладуся, блін, зь
дзевачкай прастой,*

*А пачынаюся са шчырай
Беларускай,*

*Каштоўнае насеньне сваёй
сьвядомасьці*

Пасеем мы праз семьявыяржэньне,

І празь якія дзевяць месяцаў тугі

*Пабачым першы плён на ніве
Адраджэньня.*

Няхай яна апошняя бляць –

*Гадзіны дастаткова для
перавяхаванья,*

*Таму ня маю часу болей з вамі
балбатаць,*

*Мне трэба на спатканьне... ой,
даруйце, на змаганьне.*

Зноў, прабачце, я зацягваю цытаты ў гэтых шчыльна пераплаценых жартамі й намёкамі радках, таму можаце сабе ўявіць, што было б, каб я згадаў яшчэ бліскучыя фантазіі «Глыбокіх дзядоў» (дзе ўся Эўропа копіць талеры, каб вырвацца пагасьцяваць у ад-

ноўленай Беларусі), нацыянальныя алегорыі «Парыжанкі» і «Варшавяка» (дзе ўвесь глёбус прасякнуты беларускімі аюзіямі), сацыяльную сатыру «Тут Беларусь» (дзе апісаны народ, які дазволіў кінуць сьвятыню сабакам)... Што ні песьня, дык цэлы каскад пазнавальных вобразаў славетых палітыкаў, вядомых дзеячаў эканомікі, хоць і без асабістых абразаў. Тонка, шляхетна, трапна. І хоць у праграму гэтага альбому ішчэ не ўвайшла славетая песенька пра аднаго героя лятывіаамерыканскіх сэрыялаў (Дон Лукаса з Гандураса), ужо й тут хапае трапных гітоў, дасьціпных жартаў. Ня дзіўна таму, што гэтая касэта сталася першай на квольым беларускім рынку, якой спатрэбілася перавыданьне. Прычым у новы варыянт кампанія «Limas» уключыла й прыхаваныя раней узоры псыхадэлік-барда «У запой», «Jeer», «Памяці забытага саслужбоўца».

Зноў цягне на цытаты, але ня буду бянтэжыць слухача, а тым больш — марнаваць інтрыгу. Хоць мэлядычна й паэтычна сьвежыя песьні Зьміцера Бартосіка вы бяз стомы будзеце слухаць штодзённа, не хачу пазбаўляць вас унікальнага адчуваньня першаадкрывальніцкага настрою. Пасьля адкрыцця новага ён стане для вас вечна жаданым, бо стабільна дорыць радасьць адчуваньня рэальнага жыцця, жывыя эмоцыі.

А між тым, зноў згадаю тую самую публікацыю 1992 года: «Я прыкмеціў між намётамі нейкага юнака, які хвалююча перабіраў пальцамі струны й засяроджана тануў у нейкіх вобразах. Потым яго й аб'явілі як Зьміцера Бартосіка. Ён хваляваўся. Прызнаўся, што першы раз выступае перад такой пуб-

лікай. Першыя акорды ўзяў ня ў той танальнасьці і... зьбіўся. Ды ўсё ж хваляваўся, але не губляўся. Ужо ў другой песьні мы адчулі, што ён нікога не капіюе, мае сваю манэру, сваю вобразную палітуру».

Аж бачыце, якой упэўненай зоркай зьзяе той палахлівы юнак з каляровых вокладак сваіх незабыўных ужо альбомаў.

«Чырвоная зьмена» №117,
07.08.2001, Менск, В.М.

Марыя СКУРАТОВІЧ

Табе, Хрысьце!

1997, Limas



Распачаўшы неяк у прэсе асобны цыкл знаёмстваў з жаночай плыньню беларускай бардаўскай песьні, я вельмі хутка заўважыў, што неяк мімаволі абмяжоўваюся выключна прадстаўніцамі сьвецкага напрамку гэтага руху. Але ж абектыўнасьць патрабуе не забываць і кранальную пяшчотнасьць, вытанчанасьць і духовасьць жаночай рэлігійнай лірыкі, бо ў Беларусі й тут ёсьць цэлы шэраг вартых увагі асобаў: Галіна Смоляк, Марыя Скуратовіч, Алеся Ўнукоўская ды іншыя.

Вось аkurat выдадзены лэйблам «Limas» альбом Марыі Скуратовіч

«Табе, Хрысьце!», што вытрымаў ужо не адзін паўтор накладу, і стане падставаю гаворкі на гэтую тэму ды нават дасьць магчымасьць прыгадаць усе пазначаныя імёны.

Рэч у тым, што акрамя ўласных твораў, Марыя Скуратовіч выконвае яшчэ й ўласныя пераклады замежнай клясыкі жанру, творы сваёй каляжанкі Галіны Смоляк, кананічныя хваласьпевы ды канцыяналы: «Бог так палюбіў», «Вітай, Езу», «Калі з намі Бог», «Духа сьвятога спашлі»...

Па шчырасьці, твор Галіны Смоляк «Хрыстос уваскрос» мне асабіста даводзілася слухаць раней у аўтарскім выкананьні пад акампанэмент фартэпіяна. Гэта ўражвала. Але інтымныя акорды гітары й праніклівы голас Марыі Скуратовіч удыхнулі ў песьню новае жыцьцё, надалі ёй новыя фарбы, новыя настроі.

Бадай, тое ж адбылося й з «Укрыжаваньнем» Алесі Ўнукоўскай, але асабіста для мяне твор ужо непарушна зьвязаны толькі з іміджам, з творчай асабовасьцю Марыі Скуратовіч. Вось што значыць першаснасьць успрыманьня!

Ёсьць у рэпэртуары Марыі Скуратовіч і арыгінальныя ўзоры творчасьці, якія сталі плёнам натхненьня іншых аўтараў, але папулярнымі песьнямі іх зрабіла менавіта яна. Як, напрыклад, твор літоўскага сьвятара К. Саснаўско «Марыя» ў перакладзе ксяндза Ўладыслава Чарняўскага:

*Марыя, Марыя, прачыста лілея,
Ясьнеш ты ў небе зарой.*

*Мы надта благія, дні нашы ліхія,
Шчасьлівыя ж — толькі з табой.*

Як слухна сьвярджала калісьці газэта «Беларуская маладзёжная», «яе можна назваць беларускай

Joan Vaez або нашай Жанай Бічэўскай, толькі сьпявае Марыя Скуратовіч не пра «месяц ясны», а пра справы значна больш высокія» («БМ» №24, 18.06.1999).

Варта дадаць дзеля поўнасьці кантэксту, што сьпявае бардэса ня толькі па-беларуску. Вось нават і ў альбом «Табе, Хрысьце!» трапілі творы на польскай мове, на лаціне і нават па-расейску ды па-габрэйску: «Niech oblicze Twe», «Deo gratias!», «Chante Alleluja», «Если с нами Бог», «Sh'ma Israel».

Бадай, такая шматмоўнасьць зусім не адпалохае шчырага слухача, якому незразумелыя словы лёгка растлумачыць шчыры настрой выканаўцы. І тут варта прыгадаць яшчэ адну цытату з багатай прэсы, якую паклікаў да рэміністэнцыяў гэны альбом. Вось што пісала газэта «Наша ніва»: «Пяшчотныя гукі гітары й мяккі вакал ствараюць сапраўды чароўны настрой, залагоджваюць душу, дадаюць слухачу ўпэўненасьці й грунту пад нагамі на няпростай жыцьцёвай дарозе («НН» №12, 28.06.1999).

Уважлівы чытач знойдзе й іншыя згадкі пералічаных тут твораў у гэтай кнізе, бо клясыку хрысьціянскіх песьнясьпеваў выконваюць і беларускія барды, і рок-гурты, і поп-выканаўцы. Бадай, цікава было б нават параўнаць пэўныя песьні ў інтэрпрэтацыі Марыі Скуратовіч, гуртоў «New Cosmopolis», «Грамада», «Золак». Але самае галоўнае, што прыродны талент беларускай бардэсы не дазволіць ёй згубіцца нават у гэтай шырокай плыні.

Над увасабленьнем гэтага выданьня працаваў, як зазвычай у бардаўскім руху, усё той жа творчы актыў: Кастусь Елісеў (дызайн, маркетынг) і Ўладзімір Бярбераў (гукарэжысура,

майстарынг). Магчыма, камусьці падасца залішне змрочнай мастацкая аздоба рэлізу (надмагільны крыж на горнай сьцяжыне), але раю пры выпадку прыгледзецца шчэ раз. Гэта ж толькі дадатковае сьведчаньне перспэктывы ўсемагутнага спакою, якая ўрэшце чакае кожнага з нас.

Дзевятнаццаць узораў хрысьціянскіх сьпеваў, якія ўвайшлі ў праграму альбома, хоць і маюць розныя крыніцы паходжаньня, але шчыльна сцэмантаваныя ў канцэптуальны рэліз яркасьцю творчай манеры Марыі Скуратовіч.

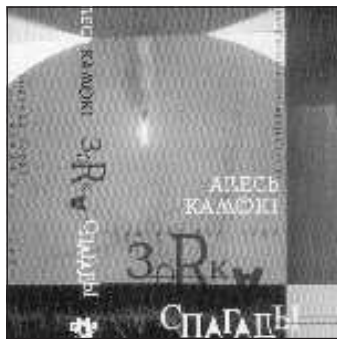
Бадай, гэтае імя вядомае ўжо нават тым, хто наведвае канцэрты знакамітага бардаўскага фэсту «Бельская восень» на Беластоцчыне. Я сам быў сьведкам, як ейныя касэты з імпэтам купляліся там. Спадзяюся, што гэтае кніжнае знаёмства, як і згаданыя ў гэтай рэцэнзы газетныя публікацыі, зробяць ваш выбар яшчэ больш асьвядомленым.

*«Краязнаўчая газэта» №7,
18.07.2003, Менск, В.М.*

Алесь КАМОЦКІ

Зорка спагады

1998, БМАgroup



За творчасьцю Алесь Камоцка-

га я сачу яшчэ аж з 1985 году, калі ў моладзевай (і ня толькі) прэсе Беларусі пачалі зьяўляцца рэгулярныя й зацікаўленыя публікацыі пра тады яшчэ маладога арыгінала, студэнта філязофскага факультэту БДУ, які асьмеліўся, як тады акупантам здавалася, сумясьціць несумяшчальнае — беларускую мову й гітару. Але вынік быў выразна захапляльным. Такім, што нават друкаваньня апалягеты ідэалёгіі таталітарнага рэжыму не маглі абыйсьці гэткую зьяву барда народу сваёй увагай: пра Камоцкага пісалі «Чырвоная зьмена», «Мінская праўда», «Голас Радзімы» ды нават «Савецкі інжынэр».

Зрэшты, ня цешце сябе залішне ілюзіямі: пісалі не зусім пра цэлага Камоцкага, а вылузвалі зручныя для іх, апалягетаў, кавалкі. Калі, скажам, лірычныя гіты таго часу («Сэнтымэнт», «Гаспадыня ранішняй зоркі», «Крылы», «Мінулае-незваротнае») неак знаходзілі больш-менш вартаснае адлюстраваньне ў прэсе, дык пра песьні сацыяльнага пратэсту альбо сатырычныя мініятуры згадвалася нібыта мімаходзь, без залішняга цытаваньня («Парад нязьдзейсьненых надзей», «Рэкляма фэнолфталеіну», «Сабака ў банкетовай залі», «Здарэньне ў калгасе»). Тым больш напauшэптам казалі пра песьні Камоцкага на вершы Ларысы Геніюш.

Дзіўна, але з часу зьяўленьня ўсіх цэнзарскіх табу сам Камоцкі пачаў пагаворваць, што важней для яго ўсё ж не сатыра, не публіцыстыка, а менавіта лірыка. Чым выклікана гэтак прыкметнае звужэньне творчага спектру?

Адназначнага адказу, бадай, няма, але калі дадаць да гэтага й тое, што

Камоцкі адмовіўся ў рэцэнзуемым альбоме й ад п'яняння песень на ўласныя вершы, і ад пошуку новых цудоўных мэлэдыяў, спасылаючыся на традыцыі прастаты бардаўскіх фантазіяў, дык можа сам па сабе напрасіцца вынік пра творчы крызіс барда.

Не, прафэсіяналізм ягоны 'шчэ не згасае. І паэзія Рыгора Барадуліна далёка не самае горшае ў жыцці. Хутчэй нават у параўнаньні з найўным студэнтам-філэзафам, які валодаў парай-тройкай акордаў, новы Камоцкі прыкметна выйграе, закручваючы часам мудрагелістыя й зухаватыя гітарныя пасажы. Але пра што новыя песні?

«Ты пайшла — я прыйшоў», «Я страціў, але не забыў», «Вярніся, я ўсё дарую»... І гэта зусім не парадываньне барадулінскай лірыкі, а толькі ўсьмешка з бардаўскага выбару, дзякуючы якому ўсе пятнаццаць песень альбому паводле зместу й мэлэдыкі круцяцца вакол аднаго й таго ж. Гэта адна вялікая-вялікая песня пра неспатолене пачуцьцё каханьня. І хоць Камоцкі яшчэ дэманструе нібыта непакіснасьць веры, але яму ўжо як быццам ня верыш.

«Як страшна мне», «Зорка босая», «Я выдумаў цябе», «Успомніце хоць раз», «Мне не хапае вашай цішыні», «Вы мне жыцьцём і забыцьцём былі», «Вы зблыталі мяне са мной», «Я да цябе хачу» й г.д. Увогуле, бывае здаецца, што гэтыя песні ня нашага часу. Каб адчуць у іх прагу шчырага пачуцьця, нам не стае стабільнасьці. А каб яны дзяліліся досьведам мінуўшчыны, ім не хапае шырыні духовага спектру.

Магчыма, надыйдзе часіна, калі ўладкаваны новы Беларус закіне нагу

на мармуровую аблямоўку каміну ды ў кайфе аддасца камоцкаўскім фантазіям, як хтосьці за кімсьці бегаў, а тая (або той) ад яго (або ад яе) ўцякалі... Гэта песні спакойнага часу, але самі яны такога спакою не ствараюць. Яны хутчэй дысануюць часу нашаму, вірліваму й неспакойнаму, калі то цэны падскачаць раней за зарплату, то кірмаш з тэрыторыі кірмашу зьнікне, то ў беларускай шkolцы дзеткам адмовяць родную мову разумець, то чалавек сярод белага дня ў цэнтры горада бясьсьледна зьнікне й дзесяць гадоў будучь шукаць безвынікова... Не да пакутаў любоўнага трохкутніка тут, калі перад вачыма дубінкі, вадамёты, узброеныя да зубоў ахоўнікі мірных прапэктаў, па якіх не заўсёды можна хадзіць...

Дарэчы, цікавая рэч: на вокладцы альбому ёсьць надпіс: «Запіс зроблены з канцэрта ў Полацку». Дык вось, або гэты проста памылка і ўсё зроблена ў студыі, або беларускія гукарэжысэры дасягнулі ўзорнай дасканаласьці ў расчыстцы канцэртных шумоў, або проста публіка заснула ў лірычным кайфе. Хто не здагадаецца, а захоча сам паслухаць і разабрацца — маеце лішнюю падставу зьвярнуцца на «БМАgroцр» і набыць альбом асабіста ды ўсё параўнаць. Галоўнае, ня трэба забываць, што гэты менавіта той Камоцкі, які ў інтэрпрэтацыі Зьміцера Вайцюшкевіча потым прабіў самую шырокую аўдыторыю (і гэты лішнім разам даводзіць, як я часам памыляюся).

*«Музыкальная газета» №19,
16.05.2000, Менск, В.М.*

Алесь КАМОЦКІ

Псалмы

2000, Magton



Відавочна, што біблейская тэматыка даўно стала дамiнуючай, у тым ліку і ў сучасным музычным мастацтве. І ня толькі дзякуючы сусветнаму поспеху тандэма Эндру-Лойд Уэбэр & Цім Райс, якія стварылі шэдэўр акурат сучаснай музычнай культуры — рок-опэру «Езус Хрыстус — супэрзорка». Проста хрысьціянская музыка й мастацтва маюць шматвяковую клясычную традыцыю асэнсавання, што дазваляе ёй знаходзіць водгук у сэрцах мільёнаў хрысьціян у розных краінах сьвету. Наяўнасьць традыцыі не перашкаджае выкарыстоўваць для пашырэння ідэяў хрысьціянства і найноўшыя сродкі папулярных стыляў рока, фолька, а нават і рэп-музыкі ды джазу.

На стыку гэтых стыляў і ў Беларусі зьяўляюцца праграмы новай хрысьціянскай музыкі. Нагадаем сапраўдную музычную падзею 1999 года — калядны рок-праект розных беларускіх артыстаў «Сьвяты вечар», вялікодны ды калядны альбомы гурта «New Cosmopolis», філязофскі альбом «Аднова тэзаўруса» гурту «Tesaurus»...

З гэтага шэрагу і альбом «Псалмы» занага беларускага барда Алеся Камоцкага, які зрабіў сваю спробу музычнымі сродкамі асэнсаваць старажытныя паэтычныя радкі, што тут гучаць у паэтычных інтэрпрэтацыях народнага паэта Беларусі Рыгора Бардуліна.

Тут трэба нагадаць, што псалмы — гэта творы рэлігійнай тэматыкі, назва якіх паходзіць ад грэцкага «psalms», што значыць пахвальная песьня, урачысты рэлігійны песьнясьпеў, малітва. Паэтычная форма й мэтар псалмаў грунтуецца на сынтаксічным паралелізму — варыяцыях адной і той жа думкі або тэмы, ці на выказваньнях, якія знаходзяцца паміж сабою ў адносінах своеасаблівай падпарадкаванасьці.

Псалтыр альбо Кніга псалмаў — адна з кніг Старога Завету, якая зьмяшчае 150 розных паводле зместу твораў рэлігійнай лірыкі, аўтарства якіх прыпісваецца стражытнажыдоўскаму цару Давіду (не раней за VI ст. перад н. э.).

Першым перакладчыкам Псалмаў на старабеларускую мову быў Францішак Скарына («Псалтыр», 1517, «Малая падарожная кніжка», 1522). Скарына ў прадмове да Псалтыра адзначаў: «Псалэм жэсткое сэрэ мякчыць і слезы з него, якобы со істочніка ізводіт...»

Далей былі пераклады псалмаў І. Фэдарова, С. Полацкага, а таксама бліжэйшых нашых сучасьнікаў — І. Луцкевіча, В. Сёмухі. І вось слухачы змогуць пазнаёміцца зь несумненнымі мастацкімі вартасьцямі філязофскага асэнсавання псалмаў аўтарства Р. Бардуліна, які й адкры-

вае дыск уласным чытаньнем малітвы «Ойча наш».

Вельмі чуйным суаўтарам паэта на дыску «Псалмы» выступае Алесь Камоцкі — сапраўдны клясык беларускай аўтарскай песні. У ягоным выкананьні зафіксаваны 23 трэкі з псалмамі, а паводле некаторых зь іх запісана па дзьве-тры музычна-паэтычныя тэмы. Прычым, дзеля стварэньня адпаведнага духовага настрою, Алесь спачатку цытуе той ці іншы псалём у клясычным перакладзе Івана Луцкевіча, а пасля — сьпявае сваю музычную версію на верш Р. Барадуліна.

У выніку таго, што на дыску прадстаўлены псалмы розных відаў — хваленьні, прашэньні, прароцтвы, а таксама некананічны псалём Давіда «На адзінаборства Давіда з Галіяфам» (ён узяты зь перакладаў В. Сёмухі, апублікаваных менскім выдавецтвам «Бацькаўшчына» ў 1995 годзе), мы маем узор яскравай хрысьціянскай музычна-паэтычнай кампазыцыі паводле Псалтыра. У ёй з усёй глыбінёй біблейскай першакрыніцы (напрыклад, у шырокавядомых псалмах 102 і 103) услаўляецца Божая ласка да чалавека, якога Бог вядзе праз усе няшчасці, праз жыцьцёвыя небясьпекі й пакусы, праз адзіноту да няўміручасці й вечнасьці. Таму мы зноў паўтараем за нашым першадрукаром ягоныя словы: «Псалём ест ангельская песнь, духоўны тэм'ян вкупе тело пеніем веселіць і душу учіць».

Чысты, узьнёслы голас Алеся, ягоная чуйлівая гітара, якая нагадвае першакрынічны псалёмны інструмэнт — гарфу, падкрэсьліваюць вядомую ўжо й раней рысу творчасці А. Камоцкага — ягонае імкненьне да лірычна-

га суперажываньня, да ўсталяваньня падсвядомага кантакту з слухачамі...

І хоць некаторыя мэлёды «Псалмоў» выклікаюць мэлядычныя асацыяцыі з узорамі ранейшай творчасці барда, усё ж трэба адзначыць іхняе арганічнае спалучэньне зь вершамі Р. Барадуліна, якія разам ствараюць цэльнае музычнае палатно лірычна-філязофскага кшталту.

Нагадаем, што кампакт-дыск і магнітафонная касэта «Псалмы» былі запісаныя й выдадзеныя ў Польшчы знамай і нашым мэляманам фірмай «Magton» (яна была пэўны час нават адным з фундатараў прызавага фонду «БАСовішча») пры падтрымцы Цэнтра Грамадзянскай адукацыі «Польшча-Беларусь» і знакамітага сваймі беларускімі ініцыятывамі польскага БАСу (Беларускага Аб'яднаньня Студэнтаў). У афармленьні дыска было выкарыстанае жывапіснае палатно дачкі паэта Ілоны Барадулінай. Такім чынам, мы маем яшчэ адзін высокамастацкі ды арыгінальны ўнёсак у скарбонку беларускай хрысьціянскай музыкі й дыскаграфіі. А нам, слухачам, трэба памятаць, што да Бога з малітвай зьвяртацца — залішнім ніколі ня будзе!

«Кніжны сьвет» №32, 10.08.2000, Менск, А.М.

Лана МЕДЗІЧ

УрэшцеРэшт

1999, Limas



У бардаўскай песні ёсьць некалькі азначэньняў: гэта й творчасць сьпеўных паэтаў, і адзін зь відаў музычнага ўвасабленьня прафэсійнае паэзіі, і паэтычнае самавыяўленьне музычных публіцыстаў. Ва ўсялякім выпадку і першае, і другое, і трэцяе аб'яднае тут высокім словам ПАЭЗЫЯ. Дый самое слова «бард» узятае з моваў кэльцкіх, дзе азначае сьпеўную птушку. Бо так старажытныя Кельты называлі вандроўных паэтаў, якія выконвалі ня толькі лірыку каханьня, але й гістарычныя баляды, сатырычныя фэльетоны.

Традыцыя беларускае бардаўскае песні налічвае таксама не адно стагодзьдзе, а найбольш красамоўны вобраз народнага песняра створаны Янкам Купалам у хрэстаматыйнай паэме «Курган»:

*Кажуць, толькі як выйдзе і
ударыць як ён*

*Па струнах зь неадступнаю
песняй, –*

*Сон зьялятае з павек, болю
цішыцца стогн,*

Не шумяць ясакары, чарэсні.

Як заўважаюць многія дасьлед-

чыкі, найбольш значнае месца ў грамадзкай сьвядомасьці, а разам і найбольш масавы распаўсюд беларускае бардаўскае песня набыла ў 1980-90-х гадоў (гл. С. Золатаў у «Музыкальнай газете» №1-2, 6.1.2002). І ўжо тады маладым прад'юсарам, выдаўцом і журналістам Кастусём Елісеевым быў створаны адмысловы выдавецкі лэйбл «Limas», які аcurат і ўзяў пад сваю апеку гэты папулярны жанр. Бардаў пачалі зьбіраць на вялікіх фэстывальных сценах, рабіць канцэртныя ды студыйныя запісы, выдаваць кніжкі й касэты.

Альбом Ланы Медзіч «УрэшцеРэшт» аcurат і запісваўся ў сярэдзіне 90-х і распачаў тады цыкль выданьняў жаночае плыні ў беларускае бардаўскае песні, хоць гэта зусім не азначае, што яна й заклала гэтую плынь.

Лана Медзіч, вельмі тонкай, зграбнай і чulyлівай прадстаўніцы інтымнай лірыкі ўрбаністычнага кантэксту, бадай, проста пашанцавала больш за ўсіх. Гэты альбом хоць і складзены з твораў першай паловы 90-х гадоў, але ўяўляе сабой дыхтоўны студыйны рэліз. Тут не давялося, як у архіўных выданьнях Сяржук Сокалава-Воюша, перапрацоўваць вэрхал самаробных хатніх і канцэртных запісаў, таму рэмайстарынг гукарэжысэра Ўладзіміра Бярберава выглядае нібыта як лічбавы прадукт ад пачатку.

Што да назвы альбому «УрэшцеРэшт», дык каб ня песня з такім жа тытулам, многія шукалі б сэнсу ў самае сытуацыі вакол беларускае бардаўскае песні, калі першыя дыхтоўныя масавыя выданьні зьявіліся праз 10 гадоў пасля росквіту гэтага жанру ў нашай краіне: ужо зьехаў у Амэ-

рыку Сяржук Сокалаў-Воюш, ужо лектары забаранілі сьпяваць Вальжыне Цярэшчанцы, ужо пакінула Радзіму Лана Медзіч, а тут нарэшце яны і ў тыраж выйшлі. «УрэшцеРэшт»!

Праўда, паслухайце саму песню, бо ў ёй чулае сэрца таленавітай бардэсы ці не выяўляла шчэ тады прарочае бачаньне свайго лёсу:

*Урэшце рэшт супакойся,
І крылы складзі, і рукі –
Вялікія справы будуць
І гучныя галасы.*

*Вялікія справы пройдуць
Далёкім і сумным сонцам,
Жахліва прыгожым сонцам,
Ды толькі зусім чужым.*

Зрэшты, цяпер ёй сьвеціць не «зусім чужое сонца» Расеі, да якога яе цягнула і ў беларускіх вершах ад пачатку: Лану штурхнула да творчасьці Тацьцяна Нікіціна, а глыбока патрыятычная песня «Менску» ў гэтым альбоме захавала нават падзаглавак «Насьледаваньне М. Цьвятаевай»:

*Кожнай вуліцы твар кожны
Не забыць, не прайсьці міма.
А скажы, тут яшчэ можна
Быць ня мужнаю, а шчаслівай?*

Прыгадваючы зноў конкурс гімнаў Менску на так званым «сталічным гэлебачаньні», я дзіўлюся, чаму яны не заўважылі такіх пранікнёных, шчырых, пашчотных песень Ланы Медзіч, у якой прысьвячэньняў роднаму гораду ёсьць і болей:

*Паветра пахне мокраю зямлёй,
Зямля кастрымі, а кастры
мінулым.*

*Гарызанталі чорных менскіх
вулак,*

Вы зрэдку абяцаеце спакой.

Праўда, іх заўважылі больш пільныя адмыслоўцы. І тая ж «Музыкальная газета», прыгадваючы бардаўскі

выбух пачатку 90-х, пісала: «Пасьля эмацыйнага накалу бардаў-трыбунаў выступ Ланы Медзіч на фэстывалі «Аршанская бітва-92» — нібыта бальзам на душы слухачоў, якімі апаноўвае зусім іншы настрой — пашчота. У гэтым сутнасьць ейных песень, дарэчы, сталых і мэлядычна, і паэтычна. Сярод іх і «Жаль не пакіне мяне», і «Запомніць імяны», і «Паветра пахне», і іншыя».

Альбом «УрэшцеРэшт» увабраў ажно 26 песень, поўных неверагодна шчырага пачуцьця й вольнага разумовага палёту. Кожны знойдзе ў гэтых песнях радок для сябе ў пакутлівых пошуках сэнсу жыцьця. А мяне, заўсёдня тых бардаўскіх тусовак больш як 20-ці гадовай даўніны, што пісаў натхнёны рэпартажы ў моладзевай прэсе, асабліва й асабіста кранулі такія радкі, прасякнутыя нейкім пачуцьцём патаемнае аднасьці:

*Божа, будзь ласкавы з тымі,
Хто натхнёны мне прыносіў,
Хто мяне да неба ўзносіў...*

Дарэчы, фундатар і аўтар ідэі гэтага выданьня Кастусь Елісееў, які таксама пачуе нешта сваё асабістае ў далікатным «Пажаданьні», сам пільна папрацаваў над ягонаю мастацкай аздобай, стварыўшы ў шэрагу іншых узораў маштабную сэрыю беларускай жаночай бардаўскай лірыкі.

«Ніа» №2, 12.01.2003, Бялысток, В.М.

Вольга СІДАРУК

Берасьцейскае
вогнішча

1999, *Limas*



У папярэднім артыкуле гэтае кнігі мы распавялі пра яркую прадстаўніцу беларускіх сьпеўных паэтаў — Лану Медзіч. А вось творчасць Вольгі Сідарук хоць і блізкая ёй паводле ўвасабленьня тонкіх лірычных настройаў і выканаўчай манеры, аднак, належыць да зусім іншай плыні гэтага жанру. Тут гаворка пойдзе аб прафэсійнай паэзіі (часам і клясычнай), рэанімаванай да новага жыцьця дасьціпнымі выканаўцамі — песьнярамі.

Выдатная паэзія Ніны Мацяш, Алеся Каско, Анатоля Дэбіша, Вінцэся Вашэкі ды іншых гэрояў берасьцейскага літаратурнага кола дала матэрыял на першы сольны альбом Вольгі Сідарук (адсюль і назва, што сымбалізуе дружнае кола ля сяброўскага вогнішча). Рэліз стаўся магчымым дзякуючы пільным намаганьням дыхтоўнай менскай лічбавай студыі «Limas» і ейнага фундатара Кастуся Елісеева.

«Дабрачынныя замежныя й гуманітарныя айчынныя фундацыі, — як напісана ў буклеце гэтай касэты, — да выданьня альбому не спрычы-

няліся». А шкада, бо гэты выдавочна некамерцыйны праект вельмі цёпла сустрэла й публіка, і прэса, але паспрабуеце знайсці яго ў шыкоўных музычных крамах. Грошай на вялікія тыражы й адпаведную раскрутку ў выдаўцоў выдавочна не стае.

«Музыкальная газета» пісала тым ня менш адназначна: «Вольга Сідарук прыцягвае ня толькі чароўнымі мэлёдыямі ды пяшчотнымі гітарнымі пераборамі, але й проста наяўнасьцю голасу. Сучасная эстрада прымусіла нас забыць, што такое сьпеўны голас, але ў Вольгі ён ёсьць, і даволі шырокага тэмбравага спектру — ад сапрана й вышэй» («МГ» №30 за 01.08.2000).

Прадбачваючы іранічнае стаўленьне многіх чытачоў да нейкай асаблівай «чароўнасьці» бардаўскіх мэлёдыяў, якія нярэдка вандруюць зь песьні ў песьню без істотных зьменаў, спынюся менавіта на гэтым аспэктце. Бо сапраўды, шчыра кажу, Бог даў Вользе Сідарук талент адкрыцьця ўласных непаўторных мэлёдыяў. Іхні надзвычайны арэол зацягвае слухача ўжо ад першай песьні «Цудоўная пані» на вершы Вінцэся Вашэкі. І ты ловіш сябе на думцы, што гэта тая бардаўская песьня, якую ня кожны дамарослы бард здалека падхапіць, зьняўшы акорды. Процьмай талентаў трэба валодаць дзеля гэтага.

А свае вакальныя таленты й тонкае адчуваньне паэтычнага слова кампазытар Вольга Сідарук экспloatуе бяз жалю, самаахвярна аддаючыся песьні. Адным з супэр-гітоў альбому я назваў бы «Калыханку бусьліхі», дзе бардэса ўдала спалучыла знакамітую фальклёрную мэлёдыю «Люлі-люлі, прыляцелі гулі» з уласным экзэрссысам на вершы Міколы Пракаповіча:

Крылыцы стаміліся ціхенька-ціха –
 Радасьць і ўцеха мая.
 Сьціце, засьніце — ужо й салаўіха
 Кліча ў гняздо салаўя.
 Пушча заснула, пад дубам крыніца
 Мора далёкае сьніць,
 Толькі на тоненькай-тонкай
 галінцы
 Месячык срэбна зьвініць.

Розныя крыніцы так гарманічна зьліліся ў гэтым творы, што калі выйшла першае выданьне альбому, дзе ў сьціплым буклеце не было пазначана ўсіх аўтараў, многія ўспрынялі яго як вынік творчага плёну аднаго чалавека — бардэсы Вольгі Сідарук. Ды й сёньня гэтак — цэлына й перакананьча — ўспрымаецца ўвесь альбом.

Зрэшты, гаворка пра цэльнасьць таксама мае пэўны ўмоўны характар. Бо пры жаданьні з твораў альбома можна вылучыць і своеасаблівыя манумэнтальныя глыбы («Ноч» на вершы Аляксея Беллага, «Вьсыпелі яблыкі» на вершы Зінаіды Дудзюк), і гэткія зухаватыя настраёвыя замалёўкі («Вьрасьнёўскі дождж» і «Цыганская» на вершы Васіля Сахарчука, «1864 год» на вершы Міколы Купрэвіча).

Разнастайная й жанравая палітра праглядае ў гэтай цэльнасьці. Дасьледчыкі адзначаюць і пранікнёную лірыку каханьня, і гісторыка-публіцыстычны нацяг, і ўзвышанасьць рэлігійных матываў у гэтых песьнях. І нават лірыка не абмяжоўваецца сьціплым наборам стандартных штампаваных кшталту «а я лягу-прылягу галавой на карчагу — хай праедзе машына па дурной галаве». Тут гэтую лірыку вылучае шчырасьць пачуцьцяў, багацьце мастацкіх фарбаў, дасканаласьць паэтычнае мовы. Вось хоць бы як у песьні «Запрашэньне на танец» на вершы Аляксея Беллага:

Для нас саксафон і габой
 Пяюць і галосцяць.
 Давай патанцуем з табой –
 Хай нам пазайздросьцяць.
 Хай зь цемры глядзяць у вакно
 Півоні і ружы,
 А нас саладзей за віно,
 Каханьне закружыць.

Самае дзіўнае, што гэты камэрцыйна нераскручаны прадукт ужо вытрываў два выданьні. А, мо, дзівам было б якраз адваротнае: каб гэткі саюз выдатнай паэзіі, унікальнага голасу й бездакорных кампазыцыяў застаўся б нейкім незапатрабаваным.

Над мастацкай аздобай альбома працаваў Кастусь Елісееў, гукарэжысэр Павал Захаранка, майстарынг Уладзіміра Бярберава.

Альбом Вольгі Сідарук «Бьрасьцейскае вогнішча» значна пашырыў уяўленьні прыхільнікаў бардаўскай песьні й аб жанравым, і аб геаграфічным арэале ейнага існаваньня ў Беларусі: Менск, Гомель, Полацак, Гародня, Ворша, Ліда, Бьрасьце й г.д. Ці ня час падумаць пра месца для грандыёзнага фэстывалю? Ня ўсё ж у польскі вьрай на «Бельскую восень» лётаць.

«Нива» №3, 19.01.2003, Białystok, B.M.

Сяржук СОКАЛАЎ-ВОЮШ

Беларускія сюжэты

1999, Limas



Чарговая згадка беларускай бардаўскай дыскаграфіі зноўку датычыць жывога клясыка гэтае плыні Сяржук Сокалава-Воюша, які жыве, праўда, ня ў родным Наваполацку, а то ў Нью-Ёрку, то ў Мюнхэне, то ў Празе. Тым ня менш, яму «краёў чужых ня трэба», ён усюды застаецца актыўным, дзейным Беларусам.

Трэба сказаць, доўга рыхтаваў лэйбл «Limas» гэтае выданьне. Вельмі шмат часу й сродкаў заняла рэстаўрацыя й лічбавая кансэрвацыя архіўных запісаў барда зь ягоных лепшых (падпольных) канцэртаў у часіны юнацтва. Затое якая атрымалася сапраўды грунтоўная падборка: аж паўтары гадзіны ўнікальных запісаў, захаваных у прыватных калекцыях Наваполацку, Менску, Беластоку, Мюнхэну, Празі, Нью-Ёрку. І гэта тым больш каштоўна, што пік папулярнасці барда трапляе на часіны, калі пра грунтоўную студыйную працу для нефармальнага артыстаў нельга было й марыць. Гэта быў час імклівага скону так звананага «разьвітога сацыялізму»

й прадчуваньня новай эпохі пераменаў, названай «перабудова».

Першы артыкул пра Сяржук Сокалава-Воюша зьявіўся ў яшчэ пакуль камсамольскім моладзевым друку толькі ў 1985 годзе, хоць ужо тады гэта была славуная зорка, песьні якое ў самаробных магнітазапісах мела кожная беларуская сям'я. Аўтарытэтыны малады філёляг Вінцук Вячорка, лідэр моладзевых нефармальнага суполак «Майстроўня» й «Талака», вымушаны быў падпісацца псэўданімам В. Вацлаўскі, бо ўласнае ягонае прозьвішча было ў чорных сьпісах усіх падкантрольных тагачаснаму рэжыму рэдакцыях. Але ўпершыню ўдалося данесці да публікі факты біяграфіі таямнічага куміра, фрагмэнты ягоных папулярных песень «Грунвальд», «Аксамітны вечар», «Зарніцы».

*Кроў на сумётах і гронкі каліны
на белі,*

*Як вышаванкі у нашых хлапцоў і
дзяўчат.*

*Думкі, і душы, і рукі у нас не
зьнямелі.*

*Ведаем: сьмерць — гэта нават
паўкроку назад.*

Згадзіцеся, для часоў камуністычнага прэсыngu надта сьмелай была такая песенная сымболіка, якой быў прасякнуты ўвесь цыкль «Песьні касінараў». А мы нават ня ведалі тады, што геніяльная мэлёдыя прыведзенай тут песьні «Зарніцы» належыць другому клясыку беларускай бардаўскай песьні Алесю Камоцкаму. А самому Сокалаву-Воюшу яшчэ пяць гадоў давялося чакаць, пакуль у выдавецтве «Мастацкая літаратура» (1989) выйшла ў сьвет ягоная кніжка паэзіі «Кроў на сумётах», дзе асобныя творы таго палымянага цыкля ўжо можна было прачытаць. А паслухаць?..

Таксама асобныя фрагменты трапілі на CD-зборнік «Песні беларускіх бардаў» («Каўчэг», 1992), але цалкам увесь гэты цыкль гістарычных балядаў (14 трэкаў) трапіў у масавае выданьне найперш тут, а потым у крыху іншай вэрсыі на CD — сэрыі «Беларускі музычны архіў» («БМАgroup», 2001). Гэта й «Прыстанкі», і «Вільня», і «Крыніцы», і «Воля ды пятля», і шмат іншых.

Але Сяржук Сокалаў-Воюш ня толькі бард-легапісец, але й бард-трыбун, бард-сатырык. Апошныя амплію, як адзначаў яшчэ Вінцук Вячорка, нават было стартавым: «Пачаў Сяржук імпатна — са зьедлівай сатыры ў адрас гора-альпіністаў, разбуральнікаў гістарычных помнікаў». Шматлікія з тых сатырычных узораў трапілі таксама ў гэты збор: «Альпіністы на касьцёле», «На пляцы Волі», «Беларуская школа». А ёсьць і больш позьнія ды з большай порцыяй здаровага гумару песенныя замалёўкі таго няпэўнага часу: «Чорная песня», «Дыхайце — ня дыхайце», «Я вас прапускаю без чаргі», «Крупнік», «Каза-рэкардыстка».

Цікава, што адна з тых гумарыстычных песень — «З крыламі сьвіньня» (парадыйны кавэр з тагачаснай расейскай папсы) стала гітом у выкананьні рок-гурта «Грамада» ды нават дала сюжэт для эмблемы першага фэстывалю «БАСовішча» ў Польшчы (1990).

Што да амплію публіцыстычнага трыбуна, дык самі за сябе гавораць тут песні С. Сокалава-Воюша «Галоснасьць і мікрафоны», «Фронт», «Спадар А.А.». Ня кожны цяпер і прыгадае, але апошняя з названых — гэта непасрэдна зварот барда да ягона-

га сучасніка, апошняга камуністычнага сакратара ўсяе Беларусі А.А. Маляфеева.

І ўсё ж які бард без тонкага песеннага пэйзажу, без шчырай турыстычнай лірыкі? У гэтым рэчышчы С. Сокалаў-Воюш праторваў сабе дарогу з дасьціпных перакладаў расейскага барда У. Высоцкага, аддаючы яму даніну повагі за беларускую памяць («горада, города, будь то Минск, будь то Брест» або «а зьёт «МАЗ» совсем завяз»). Па-беларуску загучалі знакамітыя турыстычныя гіты Высоцкага «Вяршыні», «Усё было». Але С. Сокалаў-Воюш і сам стварыў у гэтай плыні вартасныя ўзоры: непаўторныя замалёўкі роднай прыроды, маляўнічых беларускіх краявідаў у песнях «Нача», «Сустрэча па-над рэчкай», «Стромкія вогнішчы». Натуральна, усе яны ўвайшлі ў зборнік «Беларускія сюжэты».

Крыху адасоблена стаіць у гэтым шэрагу «Зварот да слухача»:

Што думаеце вы, хацеў бы ведаць я,

Калі ў маіх руках акорд не высьпявае,

Калі струна ў разлад і голас не сьпявае...

Калісьці гэта быў канкрэтны адказ канкрэтным пустабрэхам партыйнага друку, якія ўсё вышуквалі блох на чыстым целе шчырага паэты, прыводзячы часам ажно цалкам абсурдныя аргумэнты: і, маўляў, аб фатальнай несумяшчальнасьці беларускай мовы з гітарай, і аб неўласьцівасьці нашаму этнасу бардаўскай (і рокерскай) традыцыі, і аб немаведама шчэ якіх жудасных наканаваньнях, прызначаных няшчаснаму народу ў самым цэнтры Эўропы. А сёньня ў песні чуюцца тонкае філязофскае асэнсаваньне ролі

барда, песняра ў лёсе свайго народу, а таксама сутнасці самога жанру.

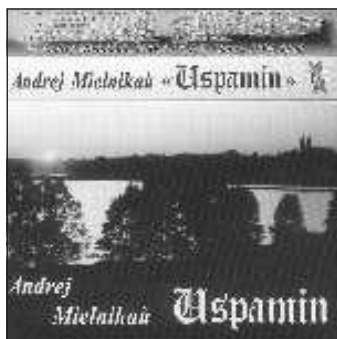
Больш за чатыры дзесяткі песень увайшло ў гэты 90-хвілінны збор — на сённяшні дзень гэта найбольш поўная калекцыя твораў клясыка ды аднаго з пачынальнікаў пляяды беларускіх сьпеўных паэтаў. Над рэстаўрацыяй гэтых скарбаў працаваў гукэрэжысэр студыі «Limas» Уладзімір Барбераў. У буклет, густоўна аддзельны прад'юсэрам Кастусём Елісеевым, увайшлі жывапісныя працы мастакоў Алеся Цыркунова («Легенда пра князя») і Пётры Сяргіевіча («Агляд паўстанцаў»), а таксама архіўныя фотаздымкі XIX-XX стагоддзяў. Песенны збор ахоплівае 1981-1991 гады творчасці С. Сокалава-Воюша.

«Чырвоная зьмена» №121,
14.08.2001, Менск, В.М.

Андрэй МЕЛЬНИКАЎ

Успамін

2000, Limas



Як бачым, сярод выданняў вядомага лэйбла «Limas» (прад'юсэр Кастусь Елісееў) пераважае бардаўская песня, а ў гэтай плыні ў сваю чаргу асобнае месца займае знакаміты Андрэў Мельнікаў, імя якога зазьяла

на небасхіле беларускай папулярнай музыкі яшчэ ў пачатку 1990-х. Ужо 25 жніўня 1990 году галоўная на той час камсамольская газэта краіны «Чырвоная зьмена» апублікавала рэцэнзую на першы альбом новай зоркі, які меў назву «За сьцягі, за волю». І хоць гэта быў выдавочна самвыдатаўскі рэліз (праўда, няблага зроблены), але шырокая папулярнасць яго ў народзе спрыяла таму, што з аднаўленьнем музычна-выдавецкай дзейнасці ў Беларусі ён стаў адным зь першых — яркіх і калярытных — прадуктаў кампаніі «Limas». Адтуль паходзяць славетныя песні «Зь мінуўшчыны» (радок зь яе й даў назву альбому), «Войска лігоўскае», «Ці ж мы чужынцы?».

Цяпер гэта клясыка беларускай бардаўскай песні, а тады — зусім невядомы прадукт, які тая газэта ўсё ж здолела сустрэць пільнай увагай: «Упершыню імя выканаўцы прагучала дзесьці каля году таму (у 1989) на моладзевай вечарыне, дзе «Песьня зь мінуўшчыны» ў выкананьні Алесі Сёмухі асабліва ўразіла публіку. Хто б мог падумаць, што да лета 1990 году Андрэй Мельнікаў ужо сам створыць сур'езную канкурэнцыю нават С. Сокалава-Воюшу й Алесю Камоцкаму».

Сьледам за гэтай касэтай «Limas» перавыдаў і другі славеты раней альбом «Да апошняга камісара» (1991), творы якога неаднаразова ўваходзілі ў гарачую дзесятку лепшых беларускіх песень гіт-параду радыё «Liberty» 90-х гадоў: гэта й «Слуцкія палкі», і «Вяртаньне Булак-Балаховіча», і «Габрэйскі швадрон». Як і ў першым альбоме, тут пераважае музычна-публіцыстычнае мысьленьне барда, якое выяўляе сур'езную заклапочанасьць лёсам нацыі, зацікаўленасьць бела-

рускай гісторыяй, у якой чужынцы за ўсёды наракалі нашых герояў бандытамі (хоць бы таго ж паэту й змагара з бальшавіцкімі бандытамі Булак-Балаховіча). У гэтым рэлізе Андрусь Мельнікаў ужо сьмела бярэ ў саюзнікі свайго творчага амплуа паэзію Алеся Гаруна («Чалавечая кроў»), Кандрата Крапівы («Не сумуй па мне, старая»), Алеся Змагара («Я сын таго краю...»).

Цалкам з эмігранцкай беларускай паэзіі складаецца альбом «Песьні выгнаньня» (1994), перавыдаваны лэйблам «Limas» у 2000. Гарманічна загучалі ў характэрнай для Мельнікава экстравагантнай выканаўчай манеры песьні на вершы С. Паўлоўскага («Восень»), А. Гаруна («Край няволі»), Т. Лебяды («Разьвітаныне з дачкой» ды інш.). Што да экстравагантнасьці, ды гаворка тут не пра нейкія адмысловыя дзівацтвы, а пра інструмэнтальны кантынгент выканаўцы. Зрэшты, інструмэнтаў у барда звычайна два: гітара й уласнае горла. Але Андрусь Мельнікаў так віртуозна карыстаецца сваім горлам, што ў песьнях нібыта гучаць і саксафон, і ўдарныя, і клявішныя.

Праўда, паэтычна найбольш разнастайны альбом Мельнікава — «Успамін» (1994), які таксама двойчы перавыдаваўся. Тут і знакаміты Польш Вэрлен, ды нават у перакладах самога Максіма Багдановіча («Раяль цалую тонкая рука») й Лявона Баршчэўскага («Вось ружы»). Тут таксама й наш незабыўны Ўладзімір Караткевіч («Агеньчык»), і сучасныя паэты Леанід Дранько-Майсюк («Шчасьце сустрэне цябе») ды зямлячка Мельнікава, аршанка Алена Танана («Я ўжо не баюся»).

І ўсё ж бард толькі таму й бард, што ён — сьпяваючы паэта. Але нават

доўгатэрміновы праект «Камяні майго вогнішча» (1991-1994) Андрусь Мельнікаў ледзь не напалову разьдзяліў з Анатолям Сысам — найпапулярнейшым маладым паэтам перабудовачнае эпохі. Дый нават сёньня хто ня ведае ягоны бліскучы «Маналёг Апанаса Піліповіча»:

*У гэтай краіне ня маю я дому,
Вось воблака — сяду і ў сьвет
палячу*

*Над гэтай гаморай, над гэтым
садамом.*

*Ні славы, ні грошай — я волі хачу,
Бо ў гэтай краіне ня маю я волі.*

Гэты «Маналёг...» стаўся песьняй. А ў самім жанры выявілася яскравая беларуская бардаўская традыцыя, закладзеная яшчэ Сяржучком Сокалавым-Воюшаам (прыгадайце ягоныя «Маналёгі» з цыклю «Касінэрскія песьні»). І, што цікава, воюшаўскую спадчыну не адірэчваюць ні славуты цяпер паэта (Сыс), ні сам бард (Мельнікаў), у якога ёсьць і ўласны паэтычны экзэрсіс падобнага кшталту — «Маналёг Алеся Гаруна»:

*У твар мне шугае польмя,
Ды я ўсё адно бяру*

Каменьні рукамі голымі

І гэтакім, як сам, дару.

Дай Бог, каб маё каменьне

Адноічы іх апякло,

Прымусіла ўстаць з каленяў,

Пайсьці на маё сьвятло.

Як бачым, моц высокай паэзіі гарантавана й тут. Але як выразна прасочваецца нацыянальная традыцыя менавіта ў той плыні, якая ўвесь час знаходзілася пад чужынскімі забаронамі, якую народ нібыта й ня ведаў, але... Памятаеце Багдановічаву «Біце ў сэрцы іх, біце мячамі, не давайце чужынцямі быць», а потым мельнікаўскае «Ці ж мы чужынцы у сваім

краі?» і вось гэта «Дай Бог, каб прымусіла ўстаць з каленяў»... Моц сапраўднай паэзіі шчыmlіва ўрываецца ў сэрцы слухачоў зь пяшчотнымі гітарнымі пераборами й вяртае ім адчуванне сапраўднага чалавечага гонару.

*«Чырвоная зьмена» №107,
19.07.2001, Менск, В.М.*

Лера Сом

Genius Loci

2000, Limas



Мастацкая аздоба гэтага альбома цудоўна разгортвае перад намі сэнс ягонага назвы. «Genius loci» з лаціны — ахоўнік гораду, мясцовасці, тэрыторыі. А на здымку — сьвятое для кожнага Беларуса месца, храм полацкай Сафіі ў рыштаваньнях ахоўных лясоў падчас рэстаўрацыі.

Імя полацкай паэткі зь гітарай Леры Сом упершыню зьявілася на памежжы 1980-90-х гадоў, але ўжо тады многім прыхільнікам гэтага калярытнага імя давялося расчаравацца, калі выдавецтва ЦК КПБ ў 1990 годзе кінула «ў сьвет» зборнік «Перад маімі вачыма» з творами сяброў Таварыства маладых літаратараў-нефармалаў «Тутэйшыя». Выявілася, Леру завуць проста Аленай. Затое яна ня толькі паэт, але й прэзіяк, нават таксама зь

гітарай («...мыю кубкі, прыбіраю стол, стаўлю на прайгравальнік кружэлку «Уліса» ды з асаладай смалю»).

У 1994 годзе ў сэрыі «Паэзія новай генэрацыі» (Полацак) выходзіць уласны зборнік Леры Сом «Блюз каралеўскае кухні», куды ўвайшлі найпапулярнейшыя вершы й песьні, і тады ўжо не было важна, як яе завуць, бо Лера Сом стала цэльнай і знакамітай асобай, твораў якой чакалі ня толькі ў Полацку, але й у Менску, Гомлі, Беластоку. З Гомлі яна й пачынала свой шлях да беларускага слухача ад невялічкага бардаўскага хаўрусу ў гарадскім доме культуры (1990).

Як прыгадвае той час журналіст Алесь Палынскі ў «Музыкальнай газете» (№32 за 15.08.2000), «Лера Сом упершыню выйшла на вялікую сцэну Гомельскага палаца культуры побач зь вядомымі ўжо бардамі Алесем Камоцкім, Сяржуком Сокалавым-Воюшам ды іншымі. Жанчына-паходня, жанчына-агонь. Яна ведала, што трэба ёй, і чаго чакаюць ад яе».

*Я — Genius loci, я помяну
дзяцінства*

Гэтага горада, гэтае песьні...

Шкада, калі не ўваскрэсьне

Маё ды тваё адзінства.

Гэта зь песьні «Хэцыці-ха» (цыкль «Здані»). Ідзі настолькі празрыстыя, што залішне будзе й тлумачыць іхні сэнс, і абгрунтоўваць падставы папулярнасьці Лерчыных песьняў. «Яна, — цытуем зноў тую ж «Музыкальную газету», — як мудры філэзаф, што вельмі стаміўся пад уладай глупцоў, але ня страціў аптымізму».

Акрамя цыкля «Здані» (1992) у гэты аўдыёзборнік увайшлі й найзнакамітшыя трэкі з колісь папулярных невялічкіх самаробных альбомаў «У

горадзе маім» (1991), «Блюз каралеўскае кухні» (1993) ды іншых, але ўпершыню, дзякуючы пільным намаганням прад'юсэра Кастуся Елісеева ды гукарэжысэраў Паўла Захаранкі й Уладзіміра Бярберава, яны дыхтоўна адпісаняны ў сучаснай лічбавай студыі ды скамплектаваныя ў грунтоўны музычна-паэтычны збор (27 трэкаў) з каларытнай, канцэптуальнай аздабай таго ж Кастуся ды самае Леры. Дарэчы, вельмі слушна ў гэтай аздобце, што акрамя тытульнага сюжэту буклет мае і ўнутраныя бачыны з вычарпальнымі выходнымі звесткамі й дынамічным партрэтам выканаўцы.

Бадай, дынаміка — не апошняя рыса выканаўчай манеры Леры Сом (калі першая — філізафічнасьць). У сувязі з гэтым варта ўзгадаць, што некаторыя ейныя песьні ў свой час былі вядомыя і як экстра-гіты найбольш выразна авангардных плыняў цяжкое мэталічнае музыкі. Да Леры нярэдка зьвярталіся выканаўцы death- і thrash-рока па літаратурныя кансультацыі (!). І хаця мэга-гіты сымбіёза Сом/«Дзіда» засталіся за бортам гэтае праграмы, пацьверджаньні такіх рысаў знойдуцца й тут. Нават трэк з падманлівай назвай «Купальская» ўяўляе сабою зусім не традыцыйны фальклёрны абразок, а шчырае яго асэнсаваньне нашчадкаў урбаністычнае эпохі, які ўсё ж не пазбавіўся сваіх каранёў:

Гэты хлопчык, ён будзе маім

І да самага ранку...

Пакуль сыпяць груганы,

*Пакуль кроцьць узьнёсьлі
вандройнік,*

Пакуль сто кажаной

Так нястомна вартуець палянэ,

Дзе апоўначы полымем жудасьці

Выбухне кветка.

Цікава, што паэзія Леры Сом на-

столькі зьлілася зь песьняй, што прынамсі я, чытаючы ейныя паэтычныя зборнікі ды часопісныя падборкі, міжволі чую музыку й знаёмы характэрны голас нават у незнаёмых творах нахштальт «Калі я зьнікну» або «Там на небе». Проста Лера Сом — надзвычай цэльная асоба, а разам з тым і вельмі сымбалічная для беларускай культуры: у ейнай творчасьці мы, як нашчадкі памерлай вялікай цывілізацыі, адлюстроўваемся ўчэ выразна жывымі, нават здольнымі працягваць жыцьцё. Дый што дзіўца, калі яна — рэальны GENIUS LOCI.

«Ніва» №5, 02.02.2003, Białystok, B.M.

ЕЎFORЫЯ

Маё неба, маё пекла

2002, Limas



Усе мы ведаем пра буйнейшы фэстываль беларускага року «БАСовішча», які вось ужо больш за паўтара дзесятка гадоў праводзіцца ў Польшчы, але вось пра белскую «Бардаўскую восень» чулі? А гэта ж ня менш грандыёзная падзея. І таксама ў Польшчы... І таксама наша... У 2003 годзе ў кастрычніку прайшоў ужо юбілейны X фэст беларускай бардаўскай песьні ў Бельску (а гэтым разам яшчэ й у Гайнаўцы), дзе зноўку выступа-

ла тамтэйшае адкрыццё пад назвай «Ейфогуја», але каб зразумець, што ўсё гэта не пустыя згадкі, мы вернемся крыху назад.

Паводле добрай польскай традыцыі пераможцы фэстывалю атрымліваюць бясплатна добры студыйны час у выдатнай прафэсійнай студыі. Вось і малады бардаўскі ансамбль «Ейфогуја» ніколі б фінансава не адужаў поўнафарматнага альбому на лічбавым носьбіту, каб у 2001 г. яны ня выйгралі тую самую бельскую «Бардаўскую восень».

Ансамбль сам зь Бельску... быў. Стварылі яго выпускніцы Бельскага беларускага ліцэю Мажэна Русачык (тэксты, музыка, вакал, інструмэнты ўсялякія) ды Кася Дзьмітрук (вакал, аранжыроўкі). Цяпер яны жывуць і вучацца ў Беластоку, але на фэстываль у родны Бельск пад'язджаюць, дзе іх і сустрэў восенню 2002 вядомы прад'юсэр зь Беларусі Кастусь Елісееў, атрымаўшы ў падарунак свежанькі прадукт знакамітае студыі «Rembrant».

Натуральна, у тыраж ён выйшаў пад маркай лэйбл «Limas», які акурат вядомы ў Беларусі сваімі выданнямі зорак нацыянальнае бардаўскае песьні, CD-альбомаў аўтэнтны-фольк гурта «Ліцьвіны» ды нават сумесным з «Rynamsi records» выпускам кампакт-дыску легендарнага полацкага «Мясцовага часу» (rock).

Калі я ўпершыню слухаў да сьлёз залівістыя галасы дзяўчат з «Ейфогуја» ў бліскучых блязавых і кантры-аранжыроўках, падумалася тады: «Цудоўна ўсё ж, што хоць частку Беларусі Сталін падарыў Палякам — хоць нешта з нашае культуры працягвае стварацца ў рэальнай Эўропе, у іхніх

(эўра-беларускіх) традыцыях. Ну ня здолеюць зрабіць гэтак псыхадэлічна чароўных, дух захапляючых аранжыровак ні мясцовы п'явун Саша Баль, ні Лена Казанцава, якіх і беларускімі ўжо цяжка назваць, ні нават клясык беларускага бардака Сяржук Сокалаў-Воюш, якія я чую ў «эўфарычных» песьнях «Крыжы», «Blues-Belarus», «Неба ў гаях» ды інш..»

А тэмы якія чыстыя, сьветлыя!!! «Бог і цень», «Чаканьне», «Кацярына, Кацярына!» І хоць ёсьць таксама сумныя філязофскія разважаньні (у заглаўным трэку «Маё неба, маё пекла», а таксама ў песьнях «Забываюць прамяне», «Дождж», «За ўсё»), усё гэта цвёрда даказвае адзіна правільную выснову: у польскіх школах з урокамі музыкі ўсё цудоўна, калі ўчарашнія ліцэісткі з такім густам і гэтак пастаўленымі галасамі падносяць свой матэрыял:

*Калі маці дзеўку біла,
Праз хвіліну не забыла:
Мне твая гітара кажа,
Што кахаеш ты цыгана?
Ну а я дваіх кахаю
І для цябе сьпяваю —
Кахаць дапамагаю
Другім таксама.*

Гэта зь «Песьні пра каханьне», ясная рэч — не «энэрэмаўскай», а сваёй, дзе ўсё значна прасцей, веселей і, бадай, віртуозней. А тут яшчэ гітарка, трэмоля, вусны гармонік, скрыпачок ды плюс гэткая своеасаблівая беларуская мова з выразным эўрапейскім акцэнтам. Такі шарм!

Зрэшты, на конт акцэнту. Мо гэтак якраз у нас ён, а ня ў іх? Мы ж часцей гаварым чыста па-руску, вась і нязвыклая нам родная мова ад тых, хто за заходнім бугром вучыўся ўсе дзесяць

клясаў у беларускіх ліцэях. І не зачынялі твая ліцэі гвалтам, як у нас.

Ну ладна мова. Дзе ж яны на гітарах гэтак «каўбасіць» панавучваліся ў свае юныя гады?

Праўда, досыць захапленняў. Шчас пажую непрыемнасці гэтага выдання. Па-першае, калі год выпуску стаіць 2002, чаму альбом паступіў у продаж і першыя рэцэнзыі з'явіліся толькі ў сакавіку 2003-га? Калі гэтак доўга й пільна рабілі, дык чаму песня «Чаканьне» (7-ы трэк) у буклеце пазначана на баку В, а гучыць на баку А?

Ну й наконт мастацкае аздобы: выданні «Limas» зазвычай такія калярытныя, стракатыя, тут раптам выразна пашэралі. Я, натуральна, разумею, што тут і «неба», і «пекла»... Гэта як «Obscured By Clouds» у «Pink Floyd». Але ж на «эўфарычным» здымку, калі прыгледзецца, такія дзяўчаты ляжаць і сядзяць! Гладкія, валасатыя і, як апынулася, галасістыя, ды яшчэ з босымі ножкамі... Усё гэта трэба разглядаць на вялікім, выразным, каляровым плякаце ў шыкоўным буклеце, а тут бац — невыразны шэры кавалак кардону.

У прынцыпе, не пра сябе клапачуся, а пра слухача, які захоча адкрыць новую звязду. Я дык усё гэта бачыў і чуў жыўцом, калі дзяўчаты побач з Алесем Камоцкім, «Крамбамбуляй» і Зьмітром Вайцюшкевічам каўбасілі фурурны канцэрт на «Бардаўскай восені-2002». Адыж калі хто прагне не разглядаць, а слухаць, запэўніваю: гучок ого-го! «Rembrant» умее пісаць, як Rembrandt маляваць. Ад касэты захітаецца ня горш, як ад кампакту. Так што хутчэй бяжыце на БНФ ці ў ТБМ, бо «Містэрыя гуку» Беларусь не бярэ

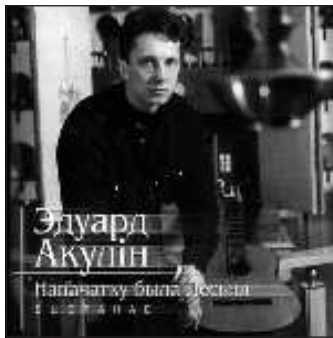
на рэалізацыю (у дастаткова шырокім асартымэнтце), хоць гандлюе даволі актыўна.

«Музыкальная газета» №11,
03.06.2003, Менск, В.М.

Эдуард АКУЛІН

Напачатку была
Песня

2003, Vigma



Зорка Эдуарда Акуліна зазьзяла на небасхіле беларускай бардаўскай песні яшчэ напрыканцы 1980-х, а ўжо ў верасні 1991 году на старонках цэнтральнага моладзевага друку Беларусі я рэцэнзаваў ягоны першы альбом «Мая Крывія», выдадзены саматугам, але вельмі своечасовы й надзвычай папулярны тады: «Зь песнямі гэтага магнітафоннага альбому шырокая публіка пасьпела пазнаёміцца дзякуючы перадачам Беларускага тэлебачання, публікацыям пэрыядычнага друку й нават сусьветнаму радыёэтэру мюнхэнскай радыёстанцыі «Liberty». Творы «Толькі так», «Пяшчота ліўня», «Мая Крывія» сталі пазнавальнай візытоўкай гэтага паэты зь гітарай, але ня без хваляванняў чакалі прыхільнікі беларускай бардаўскае песні, пакуль хтосьці, нарэшце, здагадаецца сабраць улюбёныя творы ўсе разам,

каб іх можна было распаўсюджаць хоць бы праз прыватную магнітаіндустрыю» («ЧЗ» №36 за 02.09.1991).

Калі ў сярэдзіне 90-х нарэшце аднавілася рэальная музычна-выдавецкая традыцыя ў Беларусі, альбомы Эдуарда Акуліна («Мая Крывія», «Яна і я» ды іншыя) знайшлі больш вартаснае ўвасабленне на шыкоўна аздобленых касэтах розных незалежных лэйблаў («БМАgroup», «Top records», «Vigma»). Дзякуючы паштоўнаму голасу, які прэса параўноўвала з манэрай Хульё Іглезыяса ды Джо Дасэна, а таксама праз мудрыя й кранальныя тэксты, якія маюць бяспрэчную прыналежнасьць да высокае паэзіі, Эдуард Акулін паспеў ужо трапіць у пантэон клясыкаў жанру. Таму нядзіўна, што зь пераходам айчыннай шоў-індустрыі на сур'ёзны лічбавы выдавецкі фармат, калі прэса загаварыла нават пра першыя фірмовыя выданні бардаўскіх беларускіх дыскаў (С. Сокалаў-Воюш «Нефармальны Беларус», В. Шалкевіч «Добрай раніцы» й «За сто крокаў ад Вострае брамы»), аўтар «Маёй Крывіі» стаў трэйцім у гэтым сьпісе першаадкрывальнікаў (CD В. Цярэшчанкі «Хтось крануўся крылаў» быў наступным, адразу пасля яго).

Альбом «Напачатку была Песьня» паводле сваёй структуры нагадвае модныя цяпер сярод сусьветных зорак канцэптуальныя складанкі, калі «Rolling Stones», «Ace of Base», «Manic Street Preachers» выдаюць нібыта зборнік лепшых гітоў за пэўны пэрыяд, але дадаюць туды зусім новыя рэчы, фармуюць настраёвую драматургію ды выпускаюць пад выразна сэнсавай назвай («Forty Licks», «Forever Delayed» ды г.д.).

Вось і Эдуард Акулін выбраў лепшыя творы ўсіх сваіх альбомаў («Забяры мяне ў дождж валасоў», «Чужая жонка», «Час не шкадуе нас» ды іншыя), дадаў шэраг новых рэчаў («Страцім-лебедзь», «Малітва», «Ты пакліч мяне, пазаві»), а да таго ж нанова запісаў у дыхтоўнай лічбавай студыі Белдзяржтэлерадыёкампаніі й даў ня проста канцэптуальную, а ажно сымбалічную назву — «Напачатку была Песьня». Альбом атрымаўся зьмястоўны й структурна цэльны.

Мо кагосьці зьбянтэжыць гэтае параўнаньне тонкага лірыка Акуліна з узорамі найбольш няўрымсьлівых плыняў року? Але ж не забывайце, што тут, па-першае, меўся на ўвазе чыста выдавецкі аспект справы; па-другое, Эдуарду Акуліну зусім не чужыя вострыя рытмы року. Гэта ж яшчэ калі не было ні «N.R.M.», ні «Бонды», узьнікла ў 1981 годзе ў Гомельскім унівэрсытэце імя Францішка Скарыны першая нацыянальная з'арыентаваная рок-каманда «БАС-КІ» (Бяляцкі, Акулін, Скачынскі, Кавалёў). Тэксты пісаў там акурат Эдуард Акулін. І хоць калектыў не пакінуў па сабе фанаграфічных сьлядоў у тыя застойныя часіны, але шэраг песень рок-гурта «БАСКІ» захавалася ў бардаўскім рэпэртуары Эдуарда Акуліна:

*Сумую без тваіх губ,
Бяз рук дарагіх пшчоты,
Надзеі маёй зрух
Пад сьцягам адзіноты.
Сумую. Мільёна слоў
Ня хопіць на смутак гэты.
Запозьненым рэхам слоў
Вяртаецца да мяне ты.*

На жаль, не сьпявае ён песень, тэксты да якіх у тыя ж 80-я гады пісаў адмыслова на замову рок-гур-

тоў «Рэй», «Белы крук» («Лябірынты», «Азірніся», «Плянэта камянёў», «Голас вякоў»), але й бяз іх праграма альбому складае ажно 22 трэкі пранікнёнай лірыкі, дыхтоўна запісанай паводле найноўшых тэхналегіяў. Адпавядае рангу зоркі й багата аздоблены шматстаронкавы буклет выдання з тэкстамі ды акордамі ўсіх песень. Гэта мусіць дапамагчы яшчэ больш наблізіцца да творчасці арыгінальнага барда ўсім тым, хто хоць трохі ўмее трымаць у руках гітару. Песні Эдуарда Акуліна нібыта самі просяцца, каб ім падпяваў кожны, хто слухае гэты дыск.

*«Переходный возраст» №30,
15.08.2003, Менск, В.М.*

Вікторыя ІЛЬЛІНСКАЯ / Славамір АДАМОВІЧ

Прыгожае

2002, BMAGroup



Прыкладаў літаратурна-музычных беларускіх тандэмаў (Купала & Мулявін, Барадулін & Камоцкі, Дранько-Майсюк & Вайцюшкевіч, Мартыненка & Плясанаў) з гэтым выданнем паболела: ланцужок «паэта-музы-

ка» напачатку новага стагоддзя быў працягнуты альбомам «Прыгожае» з рамансамі Вікторыі Ільлінскай на вершы легендарнага паэты эпохі перабудовы Славаміра Адамовіча.

Да выдання гэтых твораў аўтар і выканаўца йшла два гады з моманту, калі адбылося першае публічнае выкананне рамансаў на вершы Славаміра Адамовіча перад ягоным кароткатэрміновым ад'ездам у ЗША (хто ж ведаў тады, што пазней яго чакае доўгая палітычная эміграцыя ў Нарвэгію).

З тае пары цыкль рамансаў папоўніўся новымі творами з найлепшых зборнікаў паэты «Кальварыйскія клёны» (1990), «Зямля Ханаан» (1993), «Зваротныя правакацыі» (1996, Польшча), «Спіраль Бруна» (1998), «Плавільшчыкі расы» (1999, Вільня). Натуральна, зь цягам часу праект даспеў да ўзроўню сур'эзна распрацаванай і таленавіта ўвасобленай канцэпцыі.

Музычны цыкль распачынае загалюны твор, своеасаблівы камэртон усяго альбому — раманс «Прыгожае». Гэты твор, як і большасць іншых тут, адпавядае акурат таму звужанаму азначэнню раманса, якое даецца ў «Беларускім музычным слоўніку»: сольная лірычная песня з інструментальным суправаджэннем.

Але адценьні голасу сьпявачкі й аўтара мелёдыяў Вікторыі Ільлінскай усё ж дазваляюць у рамках абранае музычнае формы больш пераканаўча перадаваць розныя нюансы паэзіі Славаміра Адамовіча: і эратычныя («Калі яна пакідае арган»), і сымбалічна-узньёслыя («Не сьпяшай, мая рыжая векша...»), і драматычныя («Кяханьне бяз рэтушы»). Здольная яна

таксама адэкватна распавесці пра ма-ры паэта аб ідэальнай краіне Каханья-ня («Зямля Ханаан»)..

Кампазыцыйна раманы В. Ільлінскай пабудаваны на аснове рытмікі й мэлёдыкі вершаў ейнага ўлюбёнага паэты ды ймкнуцца гарманічна падкрэсьліць тую багатую гаму пачуцьцяў, што выкліканыя радкамі С. Адамовіча.

На жаль, раман як музычны жанр таксама мае свае штампы, якія замінаюць поўнаму выяўленьню шырокага спектру арыгінальнасьці твораў. І таму некаторыя кампазыцыі з альбому «Прыгожае» рэжучь вуха то ненаўмыснымі цытатамі, напрыклад, з Акуджавы («У чорным пасьля дажджу»), то проста самапаўтарамі. Відавочна, што аўтарцы патрэбная большая заглыбленасьць у нешта іншае, акрамя праяваў летуценнасьці ды пачуцьця закаханасьці. Тым больш, што паэзія С. Адамовіча мае больш шырокі спектр яркіх твораў, у якіх дамінаюць таксама вобразы мужнасьці й адвагі, тонкая іронія й грамадзянская пазыцыя патрыёта. Невыпадкова ў часіны перабудовы толькі талент Славаміра Адамовіча здолеў не пабяжыць у ценю вялікага паэты таго часу Анатоля Сыса. Значна, тым больш песьні на гэтыя радкі, неардынарныя мэлёды маглі б расфарбаваць музычную палітру гэтага альбома. Як і ўсю творчасць Вікторыі Ільлінскай. Зрэшты, пры ўсім тым прызнаю, што нейкі іншы настрой мог бы разбурыць саму гэтую канцэпцыю. Але спадарыні Вікторыі ўжо сёньня можна вызначыць шляхі, куды рухацца далей, каб пазьбегнуць далейшых самапаўтараў.

Найважнейшае: асноўны лейтматыў рамансаў з альбому «Прыгожае»

— каханьне на тле хуткаплыннасьці чалавечага жыцьця ды ўсьведамленьне неабходнасьці яго берагчы, шанаваць сваіх каханых — сфармуляваны й рэалізаваны даволі пераканаўча. Альбом выразна фармулюе інтрыгу: а што далей з гэтым праектам?

Выданьне пабачыла сьвет дзякуючы намаганьням выдаўцоў суполкі «БМАgroup» і саўндпрад'юсэра Вячкі Кораня (лідэра гурта «Ulis»). Дзякуючы ім слухачы маюць у дадатак да кніжак зь вершамі ўлюбёнага паэты яшчэ й цэлы аўдыёзборнік паэзіі С. Адамовіча, пакладзены на музыку Вікторыяй Ільлінскай.

*«Літаратура і мастацтва» №15-16,
12.04.2002, Менск, А.М.*

ЛЕГЕНДЫ ВЯЛІКАГА КНЯСТВА

Гістарычная
музыка Беларусі

2001, БМАgroup



У наш прагматычны час у сфэры музычна-выдавецкай дзейнасьці (якая, дарэчы, ўжо шмат гадоў пасьпяхова адраджаецца ў Беларусі) часта бывае так, што ўся ініцыятыва скіроўваецца на татальную камэрцыйную выгаду. Здавалася, што акрамя роз-

ных «умца-бумца-турба-міксэраў» няма чаго чакаць на нашым зусім не фінансаваным звонку музычным рынку. Дый, сапраўды, прадукцыя кшталту кампакт-дыскаў добра вядомых гуртоў «N.R.M.», «Zet», «Крама», «WZO», «Kriwi», «Ulis», «Палац», «P.L.A.N.» ды іншых гэдлайнэраў розных музычных ды каляммузычных імпрэзаў захапіла сьціплыя беларускія музычныя яткі. Не гаворачы ўжо пра ўсё музыкальнае рынак, які цалкам аддадзены чужынам. І ўсё ж, беларуская выдавецкая суполка «БМАgroup» здолела зрабіць сэнсацыю (і не адну!), распачаўшы сьпяраша сэрыю «Беларускі музычны архіў» (кампакт-дыскі Міхася Забэйдзі-Суміцкага, Міколы Равенскага, Станіслава Манюшкі, Ларысы Гэніюш, Сяржука Сокалава-Воюша, Віктара Шалкевіча), а потым і сэрыю музычнай спадчыны беларускага Сярэднявечча.

Пакуль пабачылі сьвет толькі два першых кампакт-дыскі «Легенды Вялікага Княства». І вось самы першы, куды ўвайшлі й славыты ананімны музычны помнік XVI стагодзьдзя «Полацкі сшытак», і аўтарскія творы прафэсійных беларускіх кампазытараў таго ж пэрыяду В. Длугара, В. Бакфарка, Зьм. Растоўскага-Тупталы, фальклёрныя гістарычныя баляды й чумацкія песні, ваярскія ды рэлігійныя гімны, а таксама вакальная ды інструментальная музыка сучасных кампазытараў у стылістыцы эпохі Сярэднявечча (песні гуртоў «Вялікае Княства», «Стары Вольса», «Камэлот», гудзьба пана Скіргайлы Палянецкага). Да вельмі ёмістай і калярытнай гукавай сваёй праграмы выданьне прапануе й бліскучую знешнюю аздабу, дыхтоўна выкананую на эўрапейскіх

заводах фірмы «Sony» паводле дызайну мастака Зьмітра Герасімовіча. Як падкрэсьліла на прэзэнтацыі дыска прад'юсэр праекту Арына Вячорка, «выданьне зьяўляецца зрэзам розных формаў сучаснага асэнсаваньня нашай музычнай і гістарычнай спадчыны». А ў адным з сваіх інтэрвію тая ж Арына Вячорка звярнула ўвагу, што ўся гэтая сур'ёзная праца патрабуе пільнай і неаб'якавай увагі дасьледчыкаў і крытыкаў.

Сапраўды, якая прастора для ўдумлівай і зацікаўленай крытыкі! Вось дзе можна разгуляцца думкаю! І як жа крытыка сустрэла гэтую ўнікальную ініцыятыву?

Шчыра кажучы, публікацыяў было вельмі шмат. Пра пэўныя высновы сьведчаць самі іхнія загалоўкі: «Захаваць рамантычную аўру», «Сярэднявечча, Эўропа, made in Belarus», «Голас зь мінуўшчыны», «Рок-н-рол пад зван калчугі», «Ажываюць Легенды»... І ўсё ж, ня ўсе майстры пяра засвоілі вельмі слушную выснову чэскай пісьменьніцы Марыі Пуйманавай: «Крытык — не настаўнік пачатковай школы, каб выстаўляць адзнакі». Асабліва шмат шкалярскіх адзнак замест канкрэтных стваральных імпульсаў мы знайшлі ў аб'ёмным матэрыяле Юліі Андрэвай зь недарэчна іранічнай у кантэксьце пакутлівай нацыянальнай гісторыі назвай «Легенды пра Вялікае Княства» («Arche» №1, 2001 г.).

Каб разабрацца ў гэтай публікацыі, трэба стаць добрым кампутарным гакерам, бо стыль спадарыні Ю. Андрэвай чымсьці нагадвае працу сапсаванага кампутара: сярод шматлікіх глыбаў сапраўды грунтоўнай інтэлектуальнай інфармацыі, ад якой

чакаеш ня менш глябальных высноў, сустракаюцца выразныя «глюкі», якія прыводзяць да сыстэмных памылак. Самая відавочная й недарэчная зь іх — калі слаўную дынастыю Ўладзіміра й Алеся Пузыняў (бацька й сын) загналі ў нейкую міталягічную постаць Алега Пузыні, які нібыта пачынаў у 1980-х гадох. На рэклямным постэры ў газэце «Чырвоная зьмена» тых часоў А. Пузыня займае сьціплае непрыкметнае месца пад выразным лягатыпам бацькі — «Уладзімір Пузыня» (гл. «ЧЗ» №25-26 за 04.02.1989). Зь яго й пачыналася дынастыя знакамітых майстроў ды музыкаў. Але ці рускамоўныя чытаюць беларускую прэсу? Мы ня ведаем. Затое вы, Юлія, дакладна ведаеце, што «беларускамоўныя цяперака амаль пагалоўна (што, усіх нас за быдла трымаеце?) настальгуюць па залатой часіне Вялікага Княства Літоўскага». Мо, Ю. Андрэева хоча, каб мы сьледам за ейнай цёзкай Нінай Андрэевай настальгавалі па БССР-СССР? Прабачце, беларускамоўным бліжэй тое, дзе яны жылі, а не існавалі.

Было б і вам гэта бліжэй, не аспрэчвалі б вы, напрыклад, што каралеўская капэля «месцілася не ў Гародні, а ў Кракаве». Нават з «Энцыкляпэдыі гісторыі Беларусі» (том 1, стар. 331) можна даведацца, што адна з любімых рэзыдэнцыяў караля Сьцяпана Батуры ў XVI стагодзьдзі існавала якраз у Гародні, дзе працавалі вядомыя кампазытары В. Длугарай і К. Клябан. А дзеля большай пераканаўчасьці прапануем вам прачытаць памятку тае эпохі — «Інвэнтар пасьмяротных рэчаў караля Сьцяпана Батуры, складзены ў Гародні ў 1586 годзе». Дык ня трэба германэўтызава-

ць на чужую карысьць нашу гісторыю! А такую тэндэнцыю прасякнуты ўвесь ваш артыкул.

Напрыклад, Ю. Андрэева не зважае на русіфікацыю слаўтага беларускага «Застольнага канту» Дзяржаўным камэрным хорам п/к І.Мацюхова, празь якую, аднак, робіць крыўдную заўвагу рэцэнзэнт варшаўскага радыё «Polonia» Алесь Навіцкі: «Наўрад ці мовай песень Вялікага Княства Літоўскага быў сучасны расейскі жаргон». Наконт слушнасьці гэтай заўвагі мяркуюць самі паводле тэксту:

*Напейтэся все пьяны,
Не будэте упрямы.
Не оченно тужыте,
Две чаркі в руки взявши.*

Калі ж Ю. Андрэевай здаецца гэта дробязьзю, дык чаму ж яна накідваецца на беларусізаваную гуртом «Стара Літва» псалму «Нас дзеля расьпятага» Дзьмітрыя Растоўскага-Тупталы? Мо, дзеля таго, каб навукова падмацаваць шкалярскія адзнакі кшталту «напаўдылетанцкае выкананьне двух студэнтаў кансэрваторыі»? Але ж менавіта гэты твор з надзвычайным энтузіязмам сустракалі слухачы падчас жывых выступленьняў гурта «Стара Літва» й ягонаі салісткі Дыяны Маркінай на прэзэнтацыйных канцэртах праекта.

Вельмі моцна прасочваецца ў такой канцэпцыі пазыцыя сучаснай «Нашай Нівы», дзе таксама прапісалася Ю. Андрэева: бі сваіх, каб чужыя баяліся (ці сьмяяліся?). Вось і кідаюцца на ўсё беларускае быццам бы зь беларускіх пазыцыяў. У выніку атрымліваецца, што беспадстаўна крыўдзяць нават такіх шаноўных адмыслоўцаў, як В. Дадзіёмаву, Л. Сімаковіч, А. Вячорку... Для прыкладу, невядома чаму

Ю. Андрэева піша, што «пры падрыхтоўцы касэты (а пра дыск і не заўважаюць, каб зьнізіць патае) былі прыцягнутыя навуковыя кансультанты, але музычны зьмест новага альбома апынуўся лепшым, чымсьці ягонае навуковае забесьпячэньне», хоць прад'юсэр А. Вячорка сьцьвярджае, што да В. Дадзіёмавай зьвярталіся не дзеля стварэньня разгорнутых навуковых камэнтараў да твораў, а па звычайнай кансультацыі дзеля ўдакладненьня некаторых зьвестак. Дый грэх папракаць чалавека, які праз уласныя намаганьні папаўняе навуковымі матэрыяламі беларускую культуру ды адказвае за іхнюю абгрунтаванасьць і гістарычную дакладнасьць.

А ў некаторых з стваральнікаў кампакт-дыска Ю. Андрэева, калі лічыць сябе далікатным чалавекам, увогуле, павінна папрасіць прабачэньня за, прыкладам, такія фразы сваёй рэцэнзыі: «кампазытарка Ларыса Сімаковіч сьпявае песню «Бегла старожа», узятую з рэпэртару «Майстроўні», у сабскай апрацоўцы, якая выдае неразумнае жанру твору», «Спадар Ігар Міхна называе песню «Валы» ваярскай, а яна — чумацкая й датуецца другой паловай XVIII стагодзьдзя» і г. д.

Наконт неразумнага жанраў, дык тут рэцэнзэнтка дапускае яўны перабор, бо выбар жанру — прэрагатыва менавіта кампазытара, які можа псалым ператварыць у кант, малітву — у той жа кант ці нават у бардаўскую песню. Вось і Ларыса Сімаковіч у звычайнай валачобнай песні падкрэсьліла ваярскі дух, рэха зусім нядаўняга мінулага — змаганьня з татара-мангольскаю навалай.

*Ужо ж тваю дзевачку Татары
ўзялі,*

Добры вечар...

Я ж тых Татараў мячом пасяку,

Добры вечар...

Я ж тую дзевачку за сябе вазьму...

«Інакш кажучы, — піша Ю. Андрэева, — гэтая песня нахштальт вясковае сэрэнады. Хадзілі валачобнікі па дварох, пужалі дзяўчат казачнымі Татарамі».

Адкуль такая наіўнасьць, што аўтарка нават не задумваецца: скуль узяліся ў народнай фантазіі казачныя Татары, а не Мэксыканцы альбо ня Грэкі? Мо, усё ж было нешта такое ў рэальным жыцьці, у рэальнай гісторыі нашага краю? І на гэта скіроўвае ўвагу інтэрпрэтацыя Ларысы Сімаковіч. Дык у чым праблема? Проста ў тэндэнцыйнасьці падыходу рэцэнзэнта. Як і ў выпадку з Ігарам Міхнам, толькі той і ўвогуле зусім не аб'яўляў жанравай прыналежнасьці пэўных твораў да ваярскіх, але быў у гэтым зьвінавачаны.

«Яшчэ больш пытанняў (паводле Ю. Андрэевай) выклікаюць самі творы В. Бакфарка. Адкуль зьявілася п'еса «Танец Баторыя», а таксама «Танцы», якія не фігуруюць ні ў адным сьпісе твораў?» Ну што ж, спадарыня Юлія, не было ў вас часу зірнуць у такія выданьні, як зборнік «Нова радасьць настала» альбо дапаможнікі В. Жывалеўскага, дзе надрукаваныя й ноты, і тэксты незнаёмых вам твораў? Але хто шукае, той знойдзе!

Вось толькі Ю. Андрэева шукае сваё. Зачапіўшыся за дробную згадку «Гістарычная музыка Беларусі» (на тытульнай вокладцы такіх нават словаў няма), гора-крытык даходзіць да вельмі сур'ёзных папрокаў: «Прэтэнзыя на гістарызм небясьпечная тым, што прадугледжвае больш

высокія патрабаванні да ўкладальнікаў. Паўстаюць пытанні пра аўтэнтычнасць прадстаўленых твораў, пра іхнія крыніцы, пра слухнасць іхняе атрыбутыкі...» А менавіта ж тытульная вокладка пацвярджае слухнасць трактоўкі выдаўцоў, што тэрмін «гістарычная музыка» не такі ўжо канкрэтны, як камусьці здаецца на першы погляд. Дый увогуле такога тэрміну ў музыкалегіі няма, за выключэннем гістарычных аспектаў пэўных песенных жанраў (а гэта ўжо сфера тэксталёгіі). Тым ня менш, выдаўцы маюць падставы сцвярджаць, што дыск «Легенды Вялікага Княства» служыць мэце папулярызацыі гісторыі Беларусі праз музыку. Але ня толькі ў гэтым ягоная каштоўнасць.

Іранічна абыграўшы ў назве свайго артыкулу назву дыска, Ю. Андрэева зрабіла кардынальную мэтадалягічную памылку: выданьне ўзнаўляе менавіта легенды, але не ПРА Вялікага Княства, а з душы ягонай, бо гэта гукавое адлюстраваньне нашае гісторыі. Адлюстраваньне сутнасці паняццяў Беларусь і Беларусы, якія з таго ж сынанімічнага шэрагу, што Літва й Ліцьвіны.

Беларускамоўныя таму й беларускамоўныя, што не настальгуюць, а жывуць ягонымі ідэаламі, мастацтвам і музыкай.

*«Наша слова» №3, 22.01.2003,
Менск-Ліда, А.М., В.М.*

ЛЕГЕНДЫ ВЯЛІКАГА КНЯСТВА'2

Старажытная зямля

2005, БМАgroup



Першы дыск гэтае сэрыі гістарычнай музыкі Беларусі з 2001 году паспеў вытрымаць некалькі выданьняў, пакуль зьявіўся другі. Зграбныя вокладкі digipak галяндзкае вытворчасці сталі прывабным сувэнірам ня толькі для беларускіх мэяманаў, але й для гасцей нашае краіны. І вось — вартасны працяг, які ў знаёмай колеравай гаме буклета прадстаўляе выявы старажытных полацкіх гравюраў, застаўкі знакамітых па ўсёй Эўропе беларускіх старадрукаў.

Сярод выканаўцаў вы зноў сустранецеся з папулярнейшымі прадстаўнікамі айчыннай мэдыявальнай музыкі — «Lituus» (гэта новая рэінкарнацыя баранавіцкага ансамблю «ContreDance»), «Стары Вольса», камэрны хор «Унія», але адкрыццямі навізны будзе ўсё ж болей.

Зрэшты, калі капэлю А. Лася многія таксама ўжо ведаюць паводле асабістых альбомаў і канцэртаў, дык дудар Васіль Грынь з Заслаўя паспеў засьвяціцца толькі на ладжаных ім

у родным горадзе дударскіх фэстах, і гэты найгрыш на парных дудках «Пастушок» — першы ягоны выхад у сьвет на сур'ёзнай фанаграфіі. Праўда, выдаўцы чамусьці запусьцілі ў тыраж гэты твор без назвы. Такая ўжо яна, беларуская рамантыка: то «Танец», то «Найгрыш», то зноў «Найгрыш» і зноў «Танец», а фантазія — на тармазах. І праблема хутчэй у нашчадках, а не ў продках. Дзякаваць Богу, моманты прасьвятленьня ёсьць таксама. (Вось толькі гэтай кружэлцы пашанцавала акурат у адваротным, бо свой «Найгрыш», але ўжо на вургане тут мае й А. Бурнасенка, а ў яго таксама быў папярэдні варыянт назвы — «Сьвітанак»).

Бард клясычнае традыцыі Аляксей Галіч (Менск) запомніўся й на першым дыску, але тут ён выступае ў чароўным дуэце з Вольгай Емялянчык (Полацак), прадстаўляючы выразна кантрастную галасамі адзін з кантаў XVII стагодзьдзя з славутага зборніка «Куранты».

Гістарычная спадчына ўнікальных зборнікаў сьвецкае музыкі Сярэднявечча («Полацкі сшытак», «Віленскі сшытак», тыя ж «Куранты»), якія захавалі праявы, гэтак мовячы, айчыннае палацава-замкавай дыскатэкі мінулага веку (прычым вельмі даўно мінулага) прадстаўлена яшчэ больш шырока. Яна гучыць у выкананьні добра ўжо нам вядомага лютніста І. Кубліцкага («Гальярда»), гуртоў «Lituus» («Тарантэла»), «Artes liberalis» («А ў полі рэчка»), «Стары Вольса» («Прывітальны танец»), арганіста В. Кісьценя. І калі тут імёны сярэднявечных беларускіх кампазытараў, на жаль, не захаваліся, дык творы В. Бакфарка ў выкананьні лютністкі Ю. Дубнавіцкай, В. Длу-

гарая ў выкананьні гурта «Brevis», К. Клябана ў выкананьні хору «Фона Бона» красамоўна прэзэнтуюць аўтарскую традыцыю беларускае сьвецкае музыкі Сярэднявечча.

Акрамя названых пlynняў айчыннае мэдыявальнае музыкі альбом прэзэнтуюе й фальклёрныя баляды з глыбінь стагодзьдзяў («Конь з арлом» гурта «Княжыч», «Дубровачка» гурта «Кудзьмень»), татэмнічныя танцы («Журавель» капэлі А. Лася, «Мядуніца» гурта «Guda»), каранцацыйныя гімны з нашых земляў («Пачуйце ўсе краі» хору «Фона Бона») ды шмат іншых жанраў і назваў.

Праўда, не абыйшлося й без казусаў, падобных першаму выпуску, калі журналіст варшаўскага радыё «Polonia» Алесь Навіцкі наконт трэку хора пад кіраўніцтвам І. Мацюхова сказаў: «Наўрад ці мовай Вялікага Княства Літоўскага быў сучасны расейскі жаргон: Напейцеся все пьяны, / Не будете упрямы...».

Вось і тут у першым выданьні была падрыхтавана такая ж лыжачка дзэгцю ад пінскага хору «Покліч», які чароўна, але ў зрусыфікаваным выглядзе выконваў вядомы беларускі кант XVII стагодзьдзя «Нова радасьць стала», хоць ён ужо шмат разоў выдаваўся на дысках у першаснай вэрсыі, і нават у скарэктаванай новабеларускай (гл. CD's «Сьвятая ноч» хору «Залатая горка», «Сьвятая вечар» супольнага рок-праекту, «Хтось крануўся крылаў» Вальжыны Цярэшчанкі, «Пералёт-трава» фолк-тэатра «Госьціца» ды іншыя).

Самае вясёлае ў гэтым, што пінчукі, русыфікуючы тэкст, так і не рызыкнулі «радасьць, яка не бывала» ператварыць у небывалую «каку» (ну ў іх

жа сапраўды якая вымаўляецца як какая). Але так і спявалі гэты фрагмент у першасным выглядзе, дэманструючы ўзор моўнай эклектыкі ці папросту трасянікі. Дзякаваць Богу, перавыдаанне абыйшлося без такіх сюрпрызаў, і хор «Покліч» адгукнуўся на крытычныя заўвагі прэсы ў свой бок заменай свайго трэку на іншы твор — «Гануся-сардэнька» з слаўтага «Полацкага сшытку» (цяпер філфаністы маюць шанц параўнаць іхнюю вэрсію гэтага твору з раней выдаваным варыянтам ансамблю «Купалінка»).

Такім чынам, усе гэтыя словы не павінны дыскрэдытаваць агульнай задумы й шчырых намаганьняў прад'юсэра Арыны Вячоркі. Тым больш, што й выканаўчы ўзровень хору «Покліч» дасягае саліднага эмацыйнага водгуку ў душах слухачоў нават сваімі небеларускімі песнямі, а ў праекце Арыны Вячоркі выразна адчуваецца дынаміка, якая выразна стварае маляўнічы музычны вобраз нашае старажытнае зямлі.

Асабліва падзяка саўндпрад'юсэру Ўладзю Давыдоўскаму (экс-«Мроя»), які разбудаваў з гэтай кампіляцыі настраёва цэльны й стылістычна вывераны альбом.

«Biелarus» №500, 15.09.2004, New York, B.M.

CONTREDANCE

Early music

2000, UEP



Ансамбль старажытнай музыкі «ContreDance», адзін зь вядомых выканаўцаў сярэднявечнай музыкі ў Беларусі, прадставіў слухачам свой першы дыск пад назвай «Early music» (што азначае «Ранняя музыка») з адной відавочнай мэтай: паказаць эўрапейскія вытокі беларускае музычнае традыцыі. Зьдзівіла й тое, што гэтую місьню ўзяў на сябе ансамбль не сталічны, а з правінцыі — з гораду Баранавічы. Але з пастаўленай задачай музыкі ансамбля «ContreDance» спраўляюцца вельмі пераканаўча. Дапамагае гэтаму, па-першае, супрацоўніцтва з такім выдатным дасьледчыкам музычнае даўніны, як Вольга Дадзіёмава, а таксама з прад'юсэрам праекту «Легенды Вялікага княства» Арынай Вячоркай. Менавіта яны дапамаглі ўдзельнікам ансамбля выбраць той рэпэртуар, які б гарманіяваў з выканаўчымі магчымасьцямі ўдзельнікаў «ContreDance», пераарыентавалі іхнюю цікавасьць зь пераважна заходнеэўрапейскай музыкі на таксама прафэсійную музыку, але якая мае, аднак, беларускія карані.

Акрамя гэтага ўсвядоміць сваё музычнае накіраванне гурту «ContreDance» дапамаглі й кантакты з шматлікімі беларускімі й заходне-эўрапейскімі музычнымі фестывалямі ды форумамі. Ансамбль браў удзел у ня менш чым дзесятку рыцарскіх фестываляў па ўсёй краіне. Менавіта тым маладым людзям, якія ў сучасных урбанізаваных умовах адраджаюць дух рыцарства, і прысьвечаны дыск «Early music» ансамбля «ContreDance».

І пачынае ягоную праграму трэк, які вядомы ўжо як візытоўка калектыву — «Танец» Войцэха Длугарая, лютніста караля Рэчы Паспалітай і Вялікага князя Літоўскага Сьцяпана Батуры. Гэта неверагодна мэлядычны і вытанчаны танцавальны матыв, які хутчэй нагадвае заходнеэўрапейскі мэнуэт. Барочную музычную скіраванасьць падкрэсьліваюць партыі флейты ў выкананьні Аляксандра Бондара, Андрэя Канстантынава й гітары Людмілы Ўведзенскай. Больш рытмічныя кампазыцыі Войцэха Длугарая музыкі прапанавалі слухачам у канцы дыска: ягонныя «Танцы» (трэк 4 і 9) прыцягнуць увагу слухачоў і мэлядычнымі пералівамі-варыяцыямі, і вытанчанымі тэмбрамі блэк-флейт, і гучаньнем клявэсыну (Натальля Бабкова), і лютневым тэмбрам гітары...

Вялікую частку дыска «Early music» займаюць апрацоўкі тэмаў знакамітага «Полацкага шытку», які быў адшуканы беларускім дасьледчыкам Адамам Мальдзісам у Ягайлаўскай (Ягелонскай) бібліятэцы ў Кракаве. Для беларускае музычнае гісторыі «Полацкі шытак» — гэта каштоўнейшы помнік. Яго значнасьць для нашае культуры нельга пераацаніць. Як адзначае сам дасьледчык, «сэнсацый-

насьць знаходкі была ў тым, што гэта найбольш старажытны збор сьвецкае музыкі ўсходнеславянскіх народаў (аналягічныя расейскія зборнікі датуюцца толькі пачаткам XVIII-га стагодзьдзя). Ён сьведчыць, што ў Беларусі яшчэ ў Сярэднявеччы была разьвітая музычная культура ня толькі рэлігійная, але й сьвецкая. Моладзь жа тады таксама весялілася, як і ва ўсе часы. І было б дзіўна, каб побач з духоўнымі кантамі не існавалі сьвецкія творы!» (гл. кнігу Вітаўта Мартыненкі, Анатоля Мьяльгуя «Праз рок-прызму», 1989, «БІНІМ», Нью-Ёрк, стар. 136-140).

Музыкаў ансамбля «ContreDance» не задавальняла тое, што песьні з гэтага зборніка ў Беларусі не выдаваліся на кампакт-дысках. Таму на дыску «Early music» яны прадставілі сваё прачытаньне некалькіх твораў з «Полацкага шытку» — гэта «Танец», «Куранта», «Scerzino»... Думаю, што даўно наспеў час ажыццявіць выданьне поўнафарматнага альбому з «Полацкім шыткам». Да такой высновы прыводзіць слухачоў пераканаўчасць прачытаньня музыкамі выдатнага помніка старажытнае сьвецкае музыкі Беларусі — няхай мінімалістычна някідкай, але вельмі гарманічнай і парэнэсанснаму ўзьнёслай. Тым больш, што нават у Польшчы такое выданьне ўжо здзейсьніла яшчэ ў 1970-х фірма «Muza», выпусціўшы вінілавы альбом «Pieśni, tańcy, padwany» знакамітае аркестры «Fistulatores et tubicinatores Varsovenses» акупат з твораў «Полацкага шытку».

Музыкі з Баранавічаў зьвяртаюцца й да іншых музычных помнікаў эпохі барока. На дыску можна паслухаць полірытмічнае «Passamezzo» з табулятуры Яна зь Любліна (XVI ста-

годзьдзе), інструментальную баяду з Робэртбрыджскага кодэксу (XVI стагодзьдзе), твор Джыралама Фрэскабальдзі «Sanzona», дзе вельмі пранікнёна гучыць дуэт гітары й флейты, заходнеэўрапейскія ананімныя творы («Fuga duartum» ды інш.).

Слухачы нярэдка падкрэсьліваюць, што дыск «Early music» ансамбля «ContreDance» структурна вельмі прадуманы, таму што прадстаўляе слухачам выканаўчае майстэрства музыкаў і ўзровень дасьледваньняў помнікаў музыкальнае культуры эпохі барока як у Эўропе, гэтак і ў Беларусі. А таксама прэзэнтуюе слухачам тое багацьце прафэсійнае музыкальнае спадчыны нашае краіны, якое захаваў для нас неміласэрны час.

*«Белорусский рынок» №40,
11.10.2004, Менск, А.М.*

LITUUS

Medieval music

2004, UEP



Першы дыск ансамбля старажытнай музыкі «Lituus», названы «Medieval music» («Сярэднявечная музыка»), паводле сваёй праграмы, гучаньня інструмэнтаў, акустычнае атмасфэры запісу нагадвае дыск ансамбля «ContreDance», які нават і называец-

ца падобным чынам — «Early music» (глядзіце папярэдняю рэцэнзыю) ды нават выдадзены тою ж фірмай — Уральскім электратэхнічным заводам у Расеі. І гэта не выпадкова: ансамбль «Lituus» акурат і зьяўляецца прамым нашчадкам музыкальных ідэяў і традыцыяў гурта «ContreDance».

Пра тое, чаму адбылася такая трансфармацыя з гэтымі калектывамі, распавядае дырэктар ансамбля «Lituus» Анатоль Несьцярук: «ContreDance» працаваў пры Баранавіцкай музычнай школе, і ейнае кіраўніцтва вырашыла зьмяніць склад ансамбля. З гэтым мы былі нязгодныя. І, каб не ствараць канфліктную сытуацыю, частка ансамбля вырашыла выйсьці з-пад школьнае апекі ды зьмяніць назву калектыву. Цяпер мы вольныя, выконваем музыку, выступаем і гастралюем там, дзе нам падаецца больш зручна. Дзевяноста адсоткаў складу нашага ансамбля — гэта былыя ўдзельнікі «ContreDance»: Тацьцяна Кашульская (бубны), Людміла Ўведзенская (гітара), Валерыя Несьцярук (блёк-флейты тэнор і сапрана), Натальля Бабкова (блёк-флейты бас і сапрана, аранжыроўкі). Альбом, які выдаў ансамбль «Lituus» — наш дэбютны дыск, хоць першы трэк зь яго ўжо гучыць у мастацкай стужцы «Анастасія Слуцкая». Астатнія шаснаццаць трэкаў прадстаўляюць слухачам нашае прачытаньне музыкальных помнікаў ВКЛ XVI-XVII стагодзьдзяў — «Полацкага сшытку», «Віленскага сшытку», а таксама помнікаў эўрапейскай сярэднявечнай музыкі».

Асаблівую й менавіта сваю асабістую акустычную атмасфэру дыска й канцэртных выступаў гурту «Lituus» дапамагаюць ствараць багатыя павод-

ле тэмбру, мяккія паводле гучання музычныя інструменты — блёк-флейты нямецкае фірмы «Mönk». Дзякуючы іхняму гучанню так арганічна адраджаецца дух эпохі Рэнэсансу й барока.

Музыкі «Lituus» працягнулі практыку запісу кампазіцыяў паводле твораў «Полацкага шпытку»: цяпер ужо цэлых восем фрагментаў з гэтага музычнага зборніка XVI-XVII стагодзьдзяў прадстаўлены на кружэлцы ансамбля. Цікавая й жанравая разнастайнасьць музычных п'есаў, якія выконваюць музыкі: тут гучыць «Тарантэла», «Мадрыгал», «Сюіта», «Баляда», «Песьня» — амаль увесь спэктар жанраў сярэднявечнае сьвецкае музыкі... І, як адзначае дасьледчыца гісторыі музыкі Вольга Дадзіёмава, «у кампазіцыях, што гучаць у пералажэньні для арыгінальнага складу (сапрана, тэнар, бас, блёк-флейта, гітара, трохкутнік, барабан) ды былі самастойна зроблены музыкамі ансамблю «Lituus», яскрава праяўляецца адзінства стылёвага «фонду» колішняга эўрапейскага музычнага матэрыка, неад'емным і арганічным прадстаўніком якога была Беларусь — квітнеючая музычная краіна. Яна дала сьвету вытанчаныя, густоўныя, на дзіва прыгожыя мэлэдыі, свае адметныя і, разам з тым, сугучныя агульнаэўрапейскім музычным фарбам».

Больш падрабязна музыкі знаёмяць і зь іншым музычным помнікам часоў ВКЛ — так званым «Віленскім шпыткам» XVII стагодзьдзя. А таксама з творамі табулятураў Вайзэліюса ды Яна зь Любліна. Гэтая музыка ў вялікай ступені дапаўняе карціну, характэрную для музычнага мастац-

тва земляў Рэчы Паспалітай (Вялікага Княства Літоўскага й Польшчы).

Прафэсійная эўрапейская музыка прадстаўлена творамі зборнікаў Клёда Гэрвайса й Эцьена дэ Тэртрэ («Бранлі», «Павана»), Якуба Поляка («Куранта»). У гэтых п'есах музыкі ансамблю «Lituus» дэманструюць высокае выканаўчае майстэрства, прафэсіяналізм у аранжыроўках і пачуцьцё эпохі. Усё гэта музыкі з дапамогай інструментаў і старажытных партытураў пераканаўча рэканструюць для сучасных слухачоў.

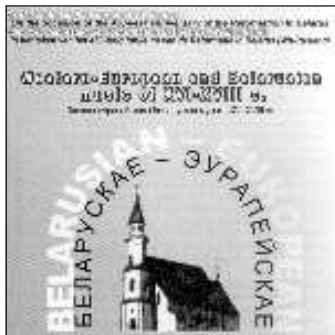
Безумоўна, альбом ня стаў бы такім пераканаўчым, калі б сваё прафэсійнае майстэрства не прадэманстравалі гукарэжысэры Парафіяльнай студыі гуказапісу горада Баранавічы (на жаль, іхнія прозьвішчы на вокладцы не пазначаны). Але менавіта дзякуючы іхняму разуменьню асабліва сьцяў музыкі мінулых стагодзьдзяў альбом гучыць пранікнёна і ў нейкай ступені зьяўляецца адкрыцьцём новых музычных даяглядаў беларускае культуры.

**«Белорусский рынок» №40,
11.10.2004, Менск, А.М.**

CLASSIC AVANTGARDE

Беларускае
эўрапейскае

2003, Беларуская капэла



Гадоў дваццаць таму, размаўляючы з вядомым нашым навукоўцам прафэсарам Адамам Мальдзісам пра тое, як ён адшукаў у сховах кракаўскай Ягйлаўскай (Ягелонскай) бібліятэкі слаўты цяпер музычны помнік «Полацкі шытак», я вынес на старонкі моладзеваяе прэсы ягоную мару пра шырокае адраджэнне гэтага ўнікальнага збору, пра магчымасць творчае рэканструкцыі такіх нотных запісаў з аналягічнымі тэкставымі помнікамі беларускага Сярэднявечча. Прызнацца, чаканага водгуку на Радзіме сярод тагачасных музыкаў мая публікацыя нібыта й не атрымала, хоць пазней была паўторана ў нашай з Анатолем Мяльгуём кнізе «Праз рок-прызму» (New York, 1989): толькі ансамбль Уладзіміра Казбанана «Гульня ў дождж» падрыхтаваў такую праграму й нават зафіксаваў яе ў магнітазапісах, але выдаць іх масавым тыражом так і ня здолеў. Загое за межамі Беларусі «Полацкі шытак», як і творы Вайташкі Длугарая — слаўтага

на ўсю Эўропу лютніста гарадзенскай капэлі караля Сьцяпана Батуры (г.зн. Баторыя), пасьпелі прывабіць нямаля цікавых калектываў (хор «Виват» у Расеі, «Ансамбль давняй музыкі Костянтина Чечені» ды Ніна Матвіенко ў Украіне)...

І вось гляджу на трэк-сьпіс новага альбому знакамітага ансамблю «Classic Avantgarde» ды адчуваю нібыта найпрост увасобленьня ідэі той публікацыі: у праграме рэцэнзуемага кампакт-дыску ня проста ажываюць пяць твораў «Полацкага шытку», але й падаюцца ў задуманай безыменнымі сярэднявечнымі аўтарамі вакальна-інструментальнай вэрсыі. І хоць адшукаць дакладны адпаведнік песьні ўжо немагчыма, усё ж у беларускіх архівах былі знойдзены гістарычныя запісы вершаў тае эпохі, якія пасуюць да гэтае музыкі паводле рытмікі й настрою: у дадзеным выпадку з музыкай «Полацкага шытку» гучаць тэксты «Аршанскага шытку» (абодва помнікі — XVI-XVII ст.ст.). Слухаеш, і міжволі пачынаеш верыць, што так гэтыя творы й выконваліся тады, а нейкі незразумелы лёс закінуў іх у розныя куткі беларускае зямлі: «Я глядзеў вачыма птаха», «Узяла ж мяне вялікая туга», «Дай табе Бог добру ноч», «О дзівосная краса», «Я доўга быў тваім рабом».

Зрэшты, ня толькі «Полацкі шытак» гучыць у гэтым альбоме, бо гэта ж шырока дэкліраваны праект беларуска-эўрапейскага культурнага кантэксту, які прысьвечаны 450-годзьдзю Рэфармацыі ў Беларусі. Зусім натуральна ўвайшлі сюды й творы «Віленскага шытку» (1600 г.), опусы кампазытараў таго часу В. Длугарая, В. Бакфарка, М. Шарпанцье, А. Хамэр-

шміта, С. Шайта ды іншых, уключна ажно з Ё.С. Бахам.

Хтосьці з іх, народжаны дзе-небудзь у Чэхіі або Нямецчыне, працаваў у Беларусі; хтосьці наадварот выехаў з Вялікага Княства Літоўскага на вучобу ў якую-небудзь Падую ці Прагу ды працаваў потым прыдворным музыкам у каралеўскіх рэзідэнцыях тагачаснай Эўропы. Адна з такіх рэзідэнцыяў, да таго ж, была ў Гародні. Дый увогуле, наша краіна была тады неад'емнай часткай тагачаснага Эўразьвязу.

Сярод выканаўцаў вакальных партыяў у гэтай праграме знаходзім таксама нямала сымбалічных асобаў і калектываў. Найслыньнейшая з іх — славуты беларускі барытон Віктар Скорабагатаў, які набыў важкі аўтарытэт ня толькі Боскім дарам сваіх прыродных здольнасьцяў і ўнікальнага голасу, але й высокім адчуваньнем інтэлігентнага духу, нястомнай творчай рухлівасьцю: спадар Скорабагатаў піша цікавыя кнігі пра традыцыі клясычнае музыкі на нашых землях, удзельнічае ў прэстыжных музычных фэстывалях і сам арганізоўвае плённыя культуралгічныя праекты (узяць хоць бы тую ж «Беларускую капэлю», пад брэндам якое праходзяць унікальныя канцэрты, выдаюцца дыскі, намінаваныя нават у прэстыжных эўрапейскіх плебісцытах сур'ёзнае музыкі накішталт польскай Фрэдэрыкі).

Дарэчы, сам гэты дыск паўстаў як вынік праведзенага «Беларускай капэляй» да 450-годзьдзя Рэфармацыі ў Беларусі XII фэстывалю з гэтак жа характэрнай назвай «Адраджэньне беларускай капэлі». Такім чынам, гэта live recording, але акустычныя маг-

чымасьці Залі камэрнай музыкі Белдзяржфільгармоніі не павінны надта засьцерагаць патэнцыйнага слухача, бо дыск гучыць амаль як у студыйнай якасьці. Ёсьць, праўда, парачка дробных дзівосаў: адмыслоўцы рэмайстарыingu пільна пачысьцілі гукі аплядысмантаў у фанаграмах, а вось пакашліваньне публікі чамусьці пакінулі бяз зьменаў. Гэта, бадай, адзіны недахоп, калі не лічыць надта сыціплы схэматычны відарыс аднаго з беларускіх кальвінскіх збораў на вокладцы.

Праўда, буклет выданьня хутчэй шыкоўны, чым сыціплы: на 16 ягонных старонках па-беларуску, па-ангельску, па-нямецку й па-галандзку распавядаецца пра гісторыю Рэфармацыі ў Беларусі, даюцца кароткія звесткі пра кожнага з прадстаўленых тут кампазытараў XVI-XVII стст. (тэкст Аляксея Фралова). І такая ўнівэрсальнасьць сталася вельмі дарэчнай, бо адным з першых аптовых пакупнікоў дыска апынуўся амэрыканскі лэйбл «Vendlus», які ўлетку 2004 году гасьцываў у «БМАgroup».

Акрамя названых артыстаў удзячнасьці за гэтую цікавую працу заслугоўваюць Дзяржаўны камэрны хор Рэспублікі Беларусь п/к Н. Міхайлавай, квартэт гітарыстаў п/к В. Жывалеўскага, салісты Р. Шытава (мэцца-сапрана), Я. Нялепа (тэнар), Барыс Спэктар (клявэсын) ды іншыя.

*«Наша слова» №29, 28.07.2004,
Менск-Ліда, В.М.*

Уладзімір АРЛОЎ

Галярэя Клію

2001, Radio Racyja/BMAgroup



Менска-беластоцкае радыё «Ра-су» з дапамогай лэйбла «BMAgroup» выпусціла на кампакт-дысках і аўдыёкасэтах публіцыстычны цыкль гістарычных партрэтаў, створаных слаўным нашым пісьменьнікам Уладзімірам Арловым. Хоць старажытнагрэцкая муза Клію — патронка ня музыкі, а гісторыі, альбом «Галярэя Клію» таксама не ў апошнюю чаргу датычыць музыкі.

Першы партрэт — Міхал Клеафас Агінскі. Да гэтага часу многія лічаць яго кампазытарам польскім, палітыкам эўрапейскім, які пакінуў сляды сваёй дзейнасці ў Францыі, Італіі, Турцыі, Англіі. А кім жа ён сам, народжаны ў Гудзове пад Варшавай, лічыў сябе?

«Я паходжу з ліцьвінскага роду», — пісаў у сваёй аўтабіяграфіі, выдадзенай у 1827 годзе ў Парыжы, слаўты кампазытар, распавядаючы й пра свайго прадзеда, віцебскага ваяводу, і пра свайго бацьку, пасла Вялікага Княства Літоўскага ў Бэрліне, Вене, Пецярбургу...

З мноства напісаных М.К. Агінс-

кім твораў (опэры, палянэзы, вальсы, мазуркі, мэнуэты, песьні й рамансы) некаторыя гучаць на гэтым выданьні ў клясычным фартэпійным выкананьні, а сёе-тое (напрыклад сусьветна-вядомы палянэз «Развітаньне з Радзімай», напісаны ў маёнтку Залесьце пад Смаргоньню) — нават у рок-апрацоўцы гурта «Kriwi» ды з беспадобным тэкстам Сяржука Сокалава-Воюша. Цікава, што раней тэксты пісаў і сам кампазытар, і многія вядомыя французскія, італьяскія ды польскія паэты, а пазьней і беларускія.

Другі партрэт «Галярэі Клію» нібыта менш вядомай асобы — шляхчянікі, фальклярысткі й беларускай паэткі зь Віцебшчыны Эміліі Плятэр. Але ўся Эўропа ведае яе як беларускую Жанну д'Арк, у Варшаве ёсць вуліца Эміліі Плятэр, а мы...

У чым унікальнасьць гэтае беларускае птушкі, якая адляцела ў вечнасьць, але не забыта цывілізаваным сьветам? Гэта проста грэба слухаць.

Этнограф і фальклярыст Максымільян Маркс пісаў пра яе: «Эмілія Плятэр першая з запалам, уласьцівым чулым і высакародным сэрцам, аддалася душою беларускаму люду, зьбіра-ла й сыявала ягоныя песьні, шчо-дра плаціла за іхнюю дастаўку ды сама спрабавала пярэ ў іх насьледваньні. На фартэпійна яна ўмела выразней-шым чынам перадаць і зухаватасць, і тугу народных матываў, і нават тэмбр сапрано жалейкі й басу дуды. Маладая графіня Плятэр віртуозна валода-ла жанрам галашэньняў, захаплялася харэаграфіяй, сама таленавіта выкон-вала народныя танцы, ды асабліва непараўнальная была, калі танчыла «Лепятуху»...».

Хто ведаў, што пазьней Радзіме

спатрэбяцца больш ейныя дзіцячыя захапленні верхавой яздой, паляваньнем і стральбой, калі юная шляхцянка ў мужчынскім адзенні на чале ўласнага 400-асабовага атраду добра ўзброеных ваяроў выступіла супраць усходніх прыхадняў-акупантаў. Адважнай інсургэнтцы, жыццё якой абарвала паўстаньне 1831 году, было ўсяго 25 гадоў.

На менш трагічны лёс выпаў і на долю слонімскага шляхцюка Міхала Валовіча, славу тага віленскага мастака італійскага паходжаньня Міхала Андрыёлі (гэта сябра Францішка Багушэвіча, настаўнік В. і А. Васьняцых), наваградзкага шляхцюка Адама Пуслоўскага, ганаровага грамадзяніна Афінаў, віленчука з ашмянскага роду Зыгмунта Мінейкі. Іх усіх зжэрла імперская экспансыўная палітыка Расейскай імперыі, якая называла гэтых палымяных патрыётаў і геніяльных творцаў выключна бандытамі й злачынцамі за іхняе вольналюбства ды непакорлівасьць на захопленых ёю землях, за іхнюю любоў да Радзімы.

Узорным беларускім патрыётам зьяўляецца й яшчэ адзін выдатны эўрапейскі музычны геній XIX стагодзьдзя — Ахіл Банольдзі. Сьпявак і танцамайстар, сябар Станіслава Манюшкі й Кастуся Каліноўскага, барытон якога гучаў і ў Манюшкавых опэрах, і ў песьнях на вершы Яна Чачота, а літаратурны талент якога выявіўся ў перакладзе на італійскую мову лібрэта Манюшкавай «Галькі» для мілянскага тэатру «La Scala». На гэтым дыску рэпэртуар Ахіла Банольдзі бліскуча аднаўляе сучасны беларускі опэрны сьпявак Віктар Скорабагатаў.

Сем нераўнадушных партрэтаў — гэта паўтары гадзіны паглыбленьня

ў высокую культуру Беларусі з цудоўнымі ўзорамі бліскучай музыкі й непаўторнага жывапісу. Для прыкладу, некаторыя мастацкія працы М. Андрыёлі ўпрыгожылі й ґрунтоўны васьмістаронкавы буклет гэтага выданьня. Яно хвалюе, непакоіць і зачароўвае слухача, робіць яго лепшым і разумнейшым, вартым памяці тых, пра каго эмацыйна распавядае Ўладзімір Арлоў.

У працы над альбомам таксама прыймалі ўдзел журналіст Юрась Бушлякоў, гукарэжысэр Зьміцер Васількоў ды іншыя. Дадамо, што праграма вытрымала некалькі выданьняў з розным падборам біяграфічных матэрыялаў, але ўсе яны пакідаюць надзвычай моцнае ўражаньне.

*«Беларуская маладзёжная» №22,
15.06.2001, Менск, В.М.*

СВЯТЛІЧКА

Моладзевая
літсуполка
г.Баранавічы

2005, Беларуская пэрспэктыва



Бадай, не ўпершыню ў межах рубрыкі «Нашая фанатэка» ню-ёркская газэта «Беларус» узяла тады (гл. зноску) пытаньні дзіцячай творчасці ў нашым усё яшчэ забраным чужын-

цамі краі. Літаральна ў «Беларусе» №498 за ліпень 2004 году рэцэнзаваўся музычны дыск «Я люблю ліцэй: веру ў цябе» (гл. стар. 83 у гэтай кнізе), створаны навучэнцамі забароненай тагачаснымі ўладамі апошняй беларускамоўнай адукацыйнай установы ў Беларусі — славутага коласаўскага ліцэю. А вось у 2005 годзе з’явіўся й новы выдавецкі праект, створаны — гэтак мовячы — на пэрыфэрыі, які паказвае, што беларускі дух не ўмірае нават пад прэсынгам гвалтоўнай расейскай адукацыі. Як у папулярнай падчас нядаўняй памаранчовай рэвалюцыі ўкраінскай песні: «Дух не вмирає, дух не згасе».

Зрэшты, перш чым гаварыць пра чарговае выданьне, варта згадаць тых, дзякуючы каму яно сталася магчымым (бо не лукашэнкаўскае ж міністэрства культуры будзе ўкладваць грошы ў культуру менавіта БЕЛАРУСКУЮ; гэтага ўжо й не чакаў ніхто, ім бы славянафільскія базары каўбасіць, дзе багацьця славянскага шматгалосься чуваць усё менш). Беларуская культура падтрымліваецца сьвядомымі Беларусамі сьвету.

Мы ня раз згадвалі ў гэтай кнізе вядомы дабрачынны фонд «Orsa Romano». Аказваецца, ён падтрымлівае ня толькі сур’ёзныя прамысловыя культурніцкія ініцыятывы (выданьне альбомаў слаўных беларускіх гуртоў «Стары Вольса», «Guda», «Ален»), але й сьціплыя прыватныя праекты.

Сьціплыя? Так, баранавіцкі энтузіяст краязнаўчай справы Алесь Бакач ня здолеў пакуль выйсьці на глябальныя прад’юсэрскія цэнтры, авалодаць вялікімі прамысловымі тыражамі, дык падрыхтаваны ім прадукт зусім ня йдзе ў канве жорс-

ткіх законаў шоў-бизнесу, але калі-небудзь мы ўсё ж станем цывілізаваным народам, які жыве не пражоўваньнем насыпанай кімсьці жвачкі, а асэнсаваньнем досьведу свайго пройдзенага шляху. Вось падыйдзем тады ў CD-краме да паліцы «Літаратурныя запісы. Гісторыя» і што там знойдзем? Ну аповесьць Караткевіча «Ладзьдзя распачы» ў версыі «Старога Вольсы», ну яшчэ Багдановічаўскі «Вянок» пры Саветах нехта паспрабаваў асэнсаваць, ну яшчэ Васіля Быкава прэзэнтавала радыё «Liberty»... І ўсё?

Вось тады пільныя й прыгадаюць баранавіцкі літаратурны праект Алесь Бакача з утульнай і цёплай назвай «Сьвятлічка», які распачаў сваю дзейнасьць у 2004 годзе, а ўжо к лету 2005 падрыхтаваў гэтае выданьне (і хай наклад вельмі сьціплы, але сур’ёзна й прафэсійна зроблены). І калі вы чулі што-небудзь пра даволі вядомую ў гэтым горадзе літаратурную суполку «Сьвятліца», дык зможаце згадацца, што тут ад яе адгалінаваўся й дзіцячы парастак. Ну як жа ня думаць пра будучыню?

«Куды падзецца сёньня тым юным Беларусам, якія маюць розум і мужнасьць размаўляць на роднай мове ды яшчэ й пішуць па-беларуску свае творы? — піша ў уступным слове аж 24-старонкавага буклета кіраўнік суполкі Алесь Бакач. І адразу ж пераконвае: — У Баранавічах «Сьвятлічка» для Беларусаў ёсьць! Гэта Беларускае літаратурнае аб’яднаньне старшаклясьнікаў, створанае ў верасні 2004 года пры Грамадзкай арганізацыі «Творчае згуртаваньне “Сьвятліца”».

Гартаючы мультымэдыйныя файлы гэтага выданьня (вершы юных паэтаў, артыкулы з баранавіцкай прэсы

пра жыццё суполкі, уласны фотаархіў, дзе ня толькі моманты сяброўскіх узаемаабмеркаванняў, але й падарожжы па знакавых мясцінах роднай зямлі, сустрэчы зь вядомымі людзьмі, сапраўды культавымі асобамі — бардамі Алесем Камоцкім і Эдуардам Акуліным, пісьменьнікамі Барысам Пятровічам і Зьміцерам Вішневым, паэтамі Леанідам Дранько-Майсюком і Сержам Мінскевічам), я міжволі прыгадаў сваё літаратурнае юнацтва ў падобнай літаратурнай суполцы «Тутэйшыя». Менавіта ж адтуль выйшлі знакамітыя цяпер Анатоль Сус, Міхась Скобла, Адам Глёбус, Андрэй Федарэнка... Дык вось і цікава ўглядацца ў гэтыя дапытлівыя абліччы юных творцаў: каму зь іх наканавана будзе стаць сымболом заўтрашняй Беларусі? Мо гэта здолее адзінаццаціклясьнік Іван Сякерын, які віртуозна інтэрпрэтуе ў сваіх вострасучасных вершах вобразы беларускай клясыкі, услухоўваючыся ў коласаўскія радкі:

*Вось два чалавекі ў палескай
глушы –
Андрэй Лабановіч з Ядзьвісяй,
На ростані іх, на шляховым
крыжы
Сышліся дый зноў разышліся.*

А мо лёс будзе больш зычлівы да ягонай равесьніцы Ірыны Крыкалы, якая ў сваім юначым узросьце здольная ўжо фармуляваць глыбокія філязофскія асэнсаваньні важнасьці мовы, слова ў чалавечым жыцці. Вось што яна піша ў сваім вершы «Святая Мова»:

*Калісьці, акрываўленая, ты
Прайшла кругі ня Дантавага
пекла:
З табой гарэлі вёскі, гарады...
А ты, аднак, Святая, увазкрэсла.
Баючыся няўдзячнай ролі прарока*

(пакуль аднаму напярочыш, другому насурочыш і... напорася на крыўды), сьпяшаюся ў гэтай рэцэнзы адно зафіксаваць саму наяўнасьць сваёй радасьці адкрыцьцяў. Гэта радасьць наўзор пачуцьця грыбніка: ён менш радуецца, купляючы на базары цэлы кошык адборных грыбоў, затое невымоўныя пачуцьці абуджае адзін прыгожы абабак ці нават масьляк, асабіста сустрэты ў лесе пад елкай. Вось і я, слухаючы й праглядаючы гэты дыск, быў гэтакім грыбніком, які адкрывае тое, што яшчэ ніхто не крапаў.

Слухаючы? Так! Асноўная частка дыска — гукавая. На фоне гукаў лёгкай эміянтай музыкі дзеткі самі чытаюць свае вершы й кароткія апавяданьні. І гэта яшчэ больш правакуе на глыбейшае асэнсаваньне, а потым усё ж і на прароцтвы, бо рэальныя таленты, яшчэ нікому ня ведамыя, разгортваюцца перад табой. Але ад прароцтваў я ўсё ж устрымаюся.

Лепш асобна сказаць пра мастацкую аздобу выданьня, бо ўжо ў ёй праглядае спеласьць творчых памкненьняў суполкі «Святлічка»: на тле даматканага ручніка, узятага з Баранавіцкага краянаўчага музэю, сфатаграфавана творчая інсталяцыя «Рух» баранавіцкага мастака Алеся Фалея. Прычым, у натуральным выглядзе гэтыя элементы аздобы можна паглядзець асобна на мультымэдыйных файлах дыска.

Глядзіш гэтак на агульнае каляровае фота сяброў суполкі «Святлічка» пад трэем (прыгожыя дзяўчынкі й хлопчыкі, беларускія плякаты, рок-н-рольныя зоркі, музычны цэнтар «Panasonic») і думаеш: ну вось яны, джынсавікі, рок-н-рольнае пакаленьне, якім нас палохалі тутэйшыя ўла-

датрымальнікі розных часоў, а ў душах у іх больш жывога й чалавечага, чым у іхніх самазваных кантралёраў. Дык таму й жыве Беларусь!

«Bielarus» №512, 15.09.2005, New York, B.M.

УНІЯ

Беларускія маршы і песні. Лірыка і змаганьня

1998, Унія/Наша ніва



Усё тут пачалося з таго, што ў 1997 годзе газета «Наша ніва» пад рубрыкай «Беларускі патрыятычны спеўнік» надрукавала наш нацыянальны гімн «Мы выйдзем шчыльнымі радамі...» ды іншыя творы песеннай спадчыны Беларусі.

Рубрыка мела салідны поспех ды чытацкі розгалас, які прывёў ініцыятараў рубрыкі да ідэі сумеснага з мужчынскім камэрным хорам «Унія» выдання найбольш значных беларускіх патрыятычных песень на кампакт-дыску, а таксама касэты ды асобнага песеннага зборніка. Так нарадзіўся фанаграфічны праект, які быў прымеркаваны да 80-х угодкаў Беларускай Народнай Рэспублікі і быў названы «Беларускія маршы і песні. Лірыка змаганьня».

Адной з найбольш хвалюючых ста-

ронак гэтага дыску зьяўляюцца беларускія ваярскія песні ды маршы Сярэднявечча, адроджаныя да новага жыцця ўдзельнікамі хору «Унія» ды ягоным кіраўніком Кірылам Насевым. Старадаўнія напевы «Ой, арол ты, арол...» ці «Абарона Крычава» (1507) даносяць да сённяшніх слухачоў увесь трагізм ды гераізм тагачаснага змаганьня за незалежнасьць Бацькаўшчыны. Ну а спраўдным гісторыка-музычным скарбам нашага народу, які дайшоў да нас праз смугу стагодзьдзяў, асэнсоўваецца ваярская бялада «Бітва пад Воршай» (1514), якая мае шанцы стаць нацыянальным зьвэргрынам і новага стагодзьдзя:

*Ой, у нядзельку параненька
Ўзышло сонейка хмаренька,
Ўзышло сонейка над борам,
Па-над Сялецкім таборам.
А ў таборы трубы граюць,
Да нарады зазваюць...*

Гэты душэўны настрой слухача падтрымліваюць песні, якія можна залучыць да іншага плясту музычнае спадчыны Беларусі — паўстанцкага: «Касіянэры», «Марш канфэдэратаў» («Марш Касьцюшкі»), «Паўстанцкая песня» (1863).

Найбольшая колькасць твораў на гэтым кампакт-дыску належыць аўтарству занага беларускага кампазытара на эміграцыі Міколы Шчаглова-Куліковіча (1897-1969). Сярод іх і такая знакамітая песня, як «О, Беларусь, мая шпышына» на верш У. Дубоўкі. Некаторыя творы гэтага кампазытара, ноты да іншых песень, якія гучаць на дыску, сталі вядомыя ўдзельнікам хору ды іхняму кіраўніку дзякуючы супрацоўніцтву зь Беларускаім Інстытутам Навукі й Мастацтва ў Нью-Ёрку,

якому за гэтае выказаная адмысловая падзяка ў буклеце выдання.

Таму перад слухачамі зафіксаваны ды выдатна ўвасоблены ў сучасных аранжыроўках К. Насаева, А. Мікалаева, В. Рамановіча дыск з музычным летапісам нацыянальна-вызвольнага руху Беларусі цэлага стагоддзя.

Пра выканаўчыя магчымасці ды ўніверсальнасць мужчынскага хору «Унія» й ягоных салістаў ужо ходзяць легенды. Ім падуладная й духоўная музыка, і народныя сьпевы, і джазавыя рытмы... У крыштальна чыстым сьпеўным суладзьдзі вельмі ўзнёсла гучаць галасы ды дуэты салістаў хору «Унія» Х. Коцяша, А. Шлыка, Ю. Мазурыка, А. Хабібুলіна. Нагадаем іхняе цудоўнае выкананьне песень «Абарона Крычава» ды знакамітай «Пагоні» на верш М. Багдановіча.

Сёньня намаганьнямі энтузіястаў, спэцыялістаў-музыкалягаў, гісторыкаў музычнае культуры Беларусі, архівістаў, асобных выканаўцаў па крупіцах адраджаецца музычная спадчына Беларусі — духоўная, фальклёрная, опэрная... Дыск і песенны зборнік «Беларускія маршы і песьні. Лірыка замаганьня» — рэальны вынік гэтых пошукаў і адкрыцьцяў забытых старонак беларускае музычнае культуры.

«Кніжны сьвет» №14, 06.04.2000, Менск, А.М.

Вольга ПАЎЛОЎСКАЯ

Беларускія калыханкі

2002, ZMK records



Бадай, сярод музычных жанраў найбольш канкурэнтаздольным ва ўсе часіны будзе не рок-н-рол, не disco-музыка, не new age, а самыя звычайныя дзіцячыя калыханкі. Менавіта таму заўсёды здзіўляла мяне нерашучасьць беларускіх музычна-выдавецкіх фірмаў, якія ўсё ніяк ня браліся рызыкнучь нейкім цікавым праектам у гэтым накірунку.

Няўжо прагарэў «Sotvar», дзіцячыя відэафільмы якога мае кожная нармальная беларуская сям'я? А аудыёзапісы сусьветнае скарбонкі казак на беларускай мове хіба змарнавалі прэстыж «Каўчэга»? Але, выходваючы сваю дачушку Альдону ў 1990-х, я асабіста спанатрыў рэальныя прагалы беларускага фанаграфічнага рынку: адчуўшы незадаволены попыт, сам вымушаны быў ствараць дзіцяці ейную першую дзіцячую фанатэку з самаробных перазапісаў хатняй беларускай калекцыі. Прадукцыяй своеасаблівага «Татка-продакшнз» з задавальненьнем карысталіся потым сваякі ды знаёмыя, бо ўвахо-

дзілі ў маю «Kalychanka Compilation» бліскучыя творы ў выкананьні Данчыка («Сьпіць над лесам аблачынка», «Змрок ляжыць навокал»), Міхася Забэйды-Суміцкага («Сьпі, сыночак міленькі», «Люлі-люлі, прыляцелі гулі»), Вальжыны Цярэшчанкі («Ты гадуў сынка, матуля»), Вольгі Сідарук («Калыханка бусьліхі»), Сяржука Сокалава-Воюша («Сьпі, маё дзіцятка», «Аксамітны вечар»), Эдуарда Акуліна («За вакном маленькі гном»), гуртоў «Новае неба» («Восенская калыханка»), «Бэдлам» («Сьпі, малы шэры зайчык») і асабліва «Грамада», якая ўшчэ напрыканцы 1980-х стварыла адмысловы дзіцячы альбом, дзе былі таксама й калыханкі («Дабранач», «Беларуская лятынка» ды іншыя).

І вось новае тысячагодзьдзе скончыла эру беларускіх самаробак, арганізаваную бальшавіцкім панаваньнем. Але пакуль дойдзе да сур'эзнага перавыданьня маёй супэр-гіт-кампіляцыі гэтага жанру, лэйбл «ZMK records» нарэшце рызыкнуў выдаць на касэтах і кампакт-дысках канцэптуальны зборнік «Беларускія калыханкі» ў выкананьні сьпявачкі й арганісткі менскага касьцёлу Найсьвяцейшай Тройцы Вольгі Паўлоўскай.

Ідэя праекту належыць ксяндзу Міхалу Сапелю, а рэалізатарам выступіў вядомы ўжо нам прад'юсэр З'адзіночаньня Маладых Каталікоў Мікола Арцюхоў (нагадаем рэлізы зь ягоным удзелам «Золак», «Сьвятая ноч»). Рэмайстарынг падрыхтаваных Вольгай Паўлоўскай запісаў зрабіў гукарэжысэр Пятрусь Цюрыкаў.

У праграму ўвайшлі аж 28 разнастайных калыханак (фальклёрных і аўтарскіх), якія ўзьяднаньня ў цэльны стылёвы прадукт праз адметную

манэру самой выканаўцы. Ёсьць нават творы ў некалькіх тэкставых і мэлядычных рэдакцыях: «Хадзіў коцік па капусьце» ды «Ходзіць певень па капусьце», «Баю-баю, дзіцетка» ды «Баю-баю, міленькі»...

Цікава, што нават вядомыя мне калыханкі клясычнага рэпэртуару апынуліся тут ажно ў некалькіх новых вэрсыях: «Люлі-люлі, прыляцелі куры», «Люлі-люлі, наляцелі куры», «Люлі-люлі, ўсе дзеткі паснулі»... Так што ня толькі гусі ды гулі здаўна наганялі здаровы сон на беларускіх дзетак.

Зусім арыгінальнымі творамі гэтага жанру, якія нясуць шмат нават нечаканых адкрысьцяў у разьвіцьці сюжэту, падаліся мне калыханкі «Ай, сон з дромай», «Пайшоў коценька-каток у лясок», «Люлі-люлі, спаці, добры сон дзіцяці».

Зрэшты, мо, і памылкова разглядаць гэты дыск у катэгорыі дзіцячых запісаў, бо яны хутчэй... бацькоўскія. Невыпадкова ж выдаўцы пішуць ва ўступным слове: «Мэта праекту — дапамагчы бацькам навучыцца самастойна сьпяваць калыханкі свайму дзіцяці. Фактычна, гэта жывы падручнік з 28 мэлэдыямі, але пакуль ідзе вучоба, або вас няма ўдома, ён можа часам і сыграць ролю нянькі».

Сярод стваральнікаў гэтага цікавага праекту знаходзім у буклеце й іншыя вядомыя імяны дзеячаў беларускага шоу-бизнесу: мэнэджэр лэйбл «BMAgroup» Вітал Супрановіч, дызайнэр Ягор Шумскі (якога мы памятаем яшчэ з мастацкай аздобы знакамітых альбомаў «Грэба рабіць» гурта «Partyzone», зборнікаў «Генэралы айчыннага року», «Я люблю ліцэй» і г.д.) ды інш.

Паслухаўшы жывое выкананьне калыханак Вольгі Паўлоўскай, слухач мае шанц пашукаць іхнія тэксты на сайце выдаўцоў <http://kalychanki.at.tut.by>, дзе ёсьць таксама забаўлянікі, лічылкі, іншыя дзіцячыя песьні ды ўсё, што спатрэбіцца ведаць маладым бацькам, каб выхаваць з сваіх нашчадкаў сумленных і годных людзей.

«Наша слова» №25, 09.07.2003,
Менск-Ліда, В.М.

Васіль БЫКАЎ

Быкаў на Свабодзе

2004, RFE/RL Inc.



У краіне, дзе лідэр нацыі з гонарам можа пахваліцца, што ён вучыўся на вершах Быкава і Скарыны-піцерскага (чытайце стар. 622 ў кнізе А. Фядуты «Палітычная біяграфія ...»), гэты дыск можа выклікаць сапраўдную збынтэжанасьць: «Матма тіа, няўжо вось яно, сапраўды пачалося? Ці ня песьні на вершы Быкава паспелі ўжо змайстраваць на патрэбу моманту?»

Але не хвалойцеся. Гэта рэальны Быкаў, а не фантастычны: проза, публіцыстыка, мэмуарыстыка... Такі ўнікальны падарунак сваім слухачам і ўсім аматарам літаратуры зрабіла Беларускае служба «Радыё Свабода»: іхнімі намаганьнямі на кампакт-

дыску выдадзены збор выступаў, камэнтароў, інтэрвію, літаратурных чытаньняў нашага клясыка сусьветнага маштабу Васіля Быкава.

Такім чынам, упершыню была зроблена спроба распачаць выданьне на лічбавых носьбітах збору галасоў тых, каго завуць ня йнакш як апосталамі нацыі: пісьменьнікаў, філёзафаў, палітыкаў. Але гэтая сэрыя пакуль у перспэктыве, а рэальна зараз мы маем вось гэты самы першы, а таму й бяспэжны артэфакт сучаснае беларускае культуры ды літаратуры — дыск, на якім зафіксаваны для нашчадкаў голас Васіля Быкава, пісьменьніка й франтавіка, мудрага філёзафа й грамадзкага дзеяча, палітыка й чалавека.

Калі гаварыць пра выданьне, назва якога больш поўна гучыць гранічна інфарматыўна — «Быкаў на Свабодзе». Збор выступаў клясыка беларускае літаратуры ў этэры Радыё Свабода, дык ягоны зьмест можа захапіць ад першай жа спробы праслухоўваньня. Гэта так высокі ўзровень думаньня пісьменьніка, шырокі абшар філязофскіх абагульненьняў і высноваў, што мімаволі ўзьнікае жаданьне адразу даслухаць да фінала тое, што назапашана на дыску. Бо ўсе гэтыя думкі, пытаньні й адказы на іх пастаянна мітусяцца ў нашых беларускіх галовах, але толькі геній Васіля Быкава дазволіў так дакладна й пераканаўча іх сфармуляваць.

А распачынаецца гэты 72-хвілінны экскурс у духоўны сьвет нацыянальнага генія кароткай інтрадукцый, якая адрасавана супрацоўнікам аўтарытэтай, непадцэнзурнай дзяржаве радыёстанцыі: «Надвячоркам кожнага дня я ўключаю прымач і шукаю

«Свабоду». Тое сталася звычайем і патрэбай душы». Узпўнены, што гэтыя словы змаглі б падтрымаць многія Беларусы, што стаміліся ад замоўленага пустабрэхства дзяржаўнага радыё й БТ (адно спрэс чужамоўнага ды яшчэ хлусьлівага).

Далей слухач дыска мае магчымасьць праслухаць арыгінал прамовы «Курапаты — толькі кропля ў моры крыві» 1988 г. (з аўтарскімі інтанацыямі ды акустычнымі асаблівасцямі запісу ў менскім Чырвоным касцёле), у якой пісьменьнік упершыню заклікае «памятаць тыя ахвяры, што былі панішчаны ў гады сталіншчыны», а таксама «назваць імёны катаў гэтых людзей». Бо, як сьцьвярджае пісьменьнік, кат і ягоная ахвяра зьвязаны інфэрнальна, а таму чалавецтва павінна памятаць імёны абодвух.

Вялікую частку сабранага на дыску матэрыялу складаюць інтэрвію ды прамовы пісьменьніка, якія тычацца палітычнай сытуацыі ў Беларусі з 1995 года, калі былі па-барбарску зьбітыя й выкінутыя з залі паседжаньняў апазіцыйных дэпутаты Вяроўнага Савету XIII скліканьня. Васіль Быкаў у сваім інтэрвію назваў гэтую акцыю антыдэмакратычных сілаў «прэлюдыяй фашыстоўскага рэжыму».

Прыцягвае ўвагу й пераканаўчае паліталэгічнае эсэ Быкава «Дэмакратычныя выбары ва ўмовах таталітарызму немагчымыя», якое слухачацца з асаблівай увагай у наш «час песьмізму й паняверкі». Філязофскай грунтоўнасьцю адрозьніваецца прамова пісьменьніка «Ўрокі Нюрнбэргу актуальныя й цяпер», якая тычыцца ўзьнікненьня фашызму ў духоўным жыцьці «самай духоўнай нацыі Эўропы — Нямецчыны». Гучаць тут і тры-

ажныя гістарычныя паралелі, і заклік быць пільнымі перад абліччам сучасных праяваў фашызму. Іншы бок змаганьня з фашызмам і яшчэ адно пераасэнсаваньне вынікаў перамогі ў вайне пісьменьнік разглядае ў інтэрвію «Здабыўшы перамогу, мы не здабылі свабоды». Захапляе глябальнасьць мысьленьня гэтага пісьменьніка й вялікага чалавека Сусьвету.

Вядома, што й цяпер не спыняюцца спробы дзяржаўных установаў сфармуляваць нацыянальную ідэю беларускай дзяржавы. Часам здаецца, што вынікам гэтых «пошукаў» стане такі монстар, які паводле свайго дзівацтва не саступіць «рыначнаму сацыялізму». Але спыніцеся, спадары: нацыянальная ідэя ўжо даўно сфармулявана. Трэба толькі адкрыць свае душы для разуменьня словаў Васіля Быкава ў прамовах «Гэта — злачынства стагодзьдзя», «Несвабода спараджае майстроў масавых забойстваў», «Я — Беларус і мая родная мова беларуская», «Трэба жыць дома. Ня ўсім выпадае такое шчасьце», «Трэба змагацца за родную мову», «Мы занадта слабыя, каб дзейнічаць паасобку», «Сьвечка надзеі»...

Асобная тэма прамоваў Васіля Быкава — стан беларускае мовы ў Беларускай дзяржаве, якой навязаны так званы білінгвізм ці «равноправіе языков». Таму зразумелая крытыка й пратэст пісьменьніка супроць моўнага вальонтарызма ў прамовах «Беларуская мова перажывае ўнутраны крызіс», «Трэба змагацца за родную мову».

Літаратурная частка творчасьці Васіля Быкава прадстаўлена на дыску фрагмэнтамі аўтарскага чытаньня знакамітых твораў пісьменьніка

«Мертвым не баліць», «Альпійская бяляда», «Сотнікаў», «Знак бяды», «Доўгая дарога дадому» (Увага! Урывавак з кнігі «Доўгая дарога дадому» пададзены на трэку 16, а інтэрв'ю «Люблю ручку, каб яна была з тонкай лініяй...» пад нумарам 15, а не наадварот, як пазначана ў трэк-сьпісе).

Захаваньня на трэках дыска публіцыстычныя, філязофскія гутаркі й прамовы, літаратурныя творы сьведчаць суйчынікам пра магутную постаць таленту Васіля Быкава, зь якім нам выпала шчасьце быць сучаснікамі.

Цяпер, калі Васіля Ўладзіміравіча ня стала, мы з асаблівай удзячнасьцю й надзеяй услухоўваемся ў голас пісьменьніка, спрабуем асэнсаваць той духоўны скарб, які перадаў ён нашчадкам.

І дзякуй супрацоўнікам Беларускай службы «Радые Свабода» за тое, што яны падзяліліся гэтым скарбам з народам Беларусі, зрабілі гэты дыск набыткам нашай культурнай і гістарычнай спадчыны, разнастайлі беларускую фанаграфію.

«Народная воля» №137, 27.07.2004, Менск, А.М.

MELODY OF OSHAWA

Belarusian Dances

1971, Pahonia records



Спадчына канадзійска-беларускай фірмы «Pahonia records» захавала для нашчадкаў рарытэтныя запісы беларускіх песень у выкананьні Лювэнскага студэнцкага хору (Бэльгія), творы кампазытараў-эмігрантаў М. Куліковіча-Шчаглова, М. Равенскага, выканаўчае майстэрства сьпевакоў М. Забэйдзі-Суміцкага, С. Шулькі, П. Конюха. На рубяжы 1980-90-х гадоў мінулага стагодзьдзя ўсё гэта пакрысе пачало вяртацца й да слухачоў на Радзіме. Найперш крок да адраджэньня зрабіла прэса, адным з адкрыццяў якое стала беларуская аркестра канадзійскага гораду Ошава пад кіраўніцтвам Баляслава Лішчонка, які памёр у 1990 годзе, але пакінуў па сабе некалькі альбомаў (на дысках і касэтах) з узорамі інтуітыўна-наіўнага фальклёру. У нашых руках апынулася другая частка 2LP збору «Беларускія танцы», запісанага яшчэ ў 1960-х гадох.

У 1990-1991 г.г. цэнтральная беларуская прэса пазнаёміла зь першай часткай запісаў аркестру «Melody Of Oshawa», з інструментальнымі запі-

самі дуэту Баляслаў (акардэон) і Гэля (бубны) Лішчонак. Рэпэртуар жа гэтага рэлізу мае арыгінальны характар і зусім не паўтарае папярэднія выданьні.

Калі слухач і знойдзе тут нейкія супадзеньні, дык хіба толькі ў назвах твораў. Напрыклад, славетую польку «Янку», папулярную мэлёдыю песьні «Ад чаго ж ты лысы...», беларускі гімн «Люблю наш край», зухаваты танец «Мікіта» на кружэлцы выконвае аркестра, у той час як касэтнае выданьне прадстаўляла іх раней у выкананьні дуэту.

Разам з тым, у выкананьні беларускае аркестры з Канады слухач пачуе беларускія полькі «Вяночак», «Сірацінка», беларускія вальсы «Радасьць вясны», «Ціхі летні вечар», а таксама «Смаргонскую кадрылю», танга «Пакахай» ды іншыя танцы («Юрачка», «Месяц»).

Аранжыроўкі дванаццаці твораў, якія гучаць на гэтай кружэлцы, належаць ня толькі самому Баляславу Лішчонку, але й іншым славетым кампазытарам беларускае эміграцыі ў Амэрыцы: М. Куліковічу-Шчаглову, Б. Новаку, А. Бенеўскаму, А. Зордан.

У складзе аркестры «Melody Of Oshawa» падчас запісу кружэлкі акрамя Баляслава Лішчонка працавалі яшчэ й А. Інгрэм, Б. Новак, Я. Курый, Я. Пятрышын ды Р. Пятрышын. Для фірмы «Pahonia records», заснаванай у Канадзе беларускімі эмігрантамі (ейны адрас тады быў «Pahonia records», 524 St. Clarens Avenue, Toronto 4, Ontario, M6H 3W7, Canada) гэта было чацьвертае выданьне беларускага рэпэртуару на вінылавых кружэлках.

Што датычыць рэпэртуару канкрэтна гэтага дыску, дык ён вельмі раз-

настайны з пункту гледжаньня беларускага нацыянальнага арэолу. Тут ёсьць і фальклёрныя творы («Юрачка» й «Мікіта» ў апрацоўцы Міколы Куліковіча-Шчаглова, «Лысы» ў апрацоўцы самога Баляслава Лішчонка), ёсьць танцавальныя мэлёды паводле папулярных беларускіх песень («Беларусь — мая песьня» Ю. Семянкі, «Зорачкі» С. Новіка-Пяюна, «Песьня Данілы» з опэры А. Туранкоша «Ў пушчах Палесься»), але найбольш грунтоўна прадстаўлены тут творчы набытак беларускае эміграцыі. Сярод такіх твораў — песьня таго ж Міколы Куліковіча-Шчаглова «Не забуду я Алеся» на вершы Міхася Кавыля, рэлігійны гімн Міколы Равенскага «Магутны Божа» на вершы Наталлі Арсеньневай, нацыянальны гімн Уладзіміра Тэраўскага «Мы выйдзем шчыльнымі радамі» на вершы Макара Краўцова (сапраўднае прозьвішча Касьцевіч), танцавальная мэлёды самога Баляслава Лішчонка «Дзісьненскае танго» на вершы Мікалая Рачыцкага й г.д.

Цікава, напрыклад, параўноўваць створаную Б. Новакам для аркестры «Melody Of Oshawa» настальгічную інтэрпрэтацыю славетай народнай песьні «Месяц» з шматлікімі сучаснымі ейнымі варыянтамі — ад ансамбля «Песьняры» да моднага Валіка Грышко. Не скажу, што заўсёды выйграе творчасць эмігранцкіх музыкаў. Часам нават дзіўна чуць факстрот «Расцьвіталі ў полі васілёчкі», танга «Беларусачка», вальс «Пыталася пані» ці іншыя занадта сьмелыя інтэрпрэтацыі знакамітых народных мэлёдыяў. Але й гэтыя мае заўвагі могуць мець чыста суб'ектыўны характар, бо мела ж папулярнасьць тая самая «Бела-

русачка» ў эстраднай вэрсыі Данчыка зь Нью-Ёрку ды нават у рок-н-рольнай ад гурта «Алесюкі» зь Бельску. Няма бяды, што Беларусы сьвету больш сьмелыя за карэнных этнічных аўтахтонаў на роднай зямлі. Дык вось вам і канадзкая аркестравачка «Беларусачкі».

Яшчэ раз падкрэсьлю наапошкую, што творчасць аркестры «Melody Of Oshawa» — зусім ня ўзор стромага выканаўчага майстэрства, а толькі прыклад сямейна-бытавога музычнага наіву, якога й дагэтуль не стае на нашым, трохі вольным цяпер, фанграфічным рынку. Таму не забывайце пра немалы досьвед Беларусаў рэальна вольнага сьвету.

*«Чырвоная зьмена» №32,
21.04.1993, Менск, В.М.*

БЕЛАРУСЬ

Музычны фальклёр
Палесься

1981/1988, Auvidis/UNESCO



Уразлівае папаўненьне беларускае дыскаграфіі зрабіла ішчэ ў 1980-х гадох французская фірма «Auvidis»: абпіраючыся на багаты архіў і падтрымку бэрлінскага International Institute For Comparative Music Studies And Documentation (IICMSD), яна выда-

ла ў поўным фарматным спэктры (CD, LP, MC) шыкоўны альбом беларускага фальклёру для міжнароднай сэрыі UNESCO «Musiques Et Musiciens Du Monde». Важкае навуковае абгрунтаваньне ўсяго матэрыялу падборкі (а гэта 34 разнастайныя ўзоры вакальных і інструментальных твораў) зрабілі супрацоўніцы Інстытуту Мастацтвазнаўства, Этнаграфіі й Фальклёру АН Беларусі З.Мажэйка ды І.Назіна. Праўда, не для Беларусаў, бо ўсе тэксты грунтоўнага 24-старонкавага буклета пададзены на французскай і ангельскай мовах. Пакрыўджанымі засталіся нават Немцы, чымі архівамі карысталіся.

Трэба сказаць, што маскоўская фірма «Мелодія» таксама выдавала ў 1980-х фальклёр беларускага Палесься са збораў Зінаіды Мажэйкі, але менавіта ў параўнаньні цудоўна выяўляецца сутнасьць абодвух выдавецкіх праектаў: калі эўрапейцы імкнуліся сканцэнтраваць свой выбар на чыста аўтэнтэчным матэрыяле, дык у выданьні славянскіх братаў падкрэсьлена глябальная русіфікацыя беларускага Палесься.

Высокая культура эўрапейскае дыскаграфіі (прадуманая зьнешняя аздоба, ейнае цудоўнае паліграфічнае ўвасабленьне, камплектацыя брашурай з падрабязным апісаньнем асаблівасьцяў кожнае песьні ды палескага фальклёру ўвогуле як канкрэтнага ўзору нацыянальнае культуры, зьвесткі пра выканаўцаў-аўтахтонаў), ідэальная якасьць гучаньня — ўсё гэта задавальняе самага прыдзірлівага мэлямана. Як, дарэчы, і сам рэпэртуар праграмы.

Альбом складзены з разнастайных цыкляў, каб найбольш поўна адлюст-

раваць палітру паляшукцага (яцьвяжскага) фальклёру: калядныя песні, ураджайныя й вясновыя, песні драматычныя, лірычныя й паэтычныя ды г.д.

Цікавыя яны ня толькі паводле сваіх музычных традыцыяў, але й праз унікальную мову сваю, якая паводле меркаваньня рэцэнзэнта выданьня, захавала карані праславянскай культуры ўшчэ з VIII-IX стагодзьдзяў. Для прыкладу прывядзем толькі адзін урывак з цыклю жаргоўных песень. Ён мае назву «Прымак»:

*Той гора нэ знае, хто прымак нэ
бувае.*

*Прыйшла тэшка прымака
будыты:*

*«Вставай, прымак, вставай,
лайдак,*

Вставай, годэ спаты!

*Запрэгай воль, бэры соху — едзь
поля гарай!»*

Гарэ прымак, гарэ лайдак

І ўскрай поглядзе,

Шчо вэз жонкі обед нэсут,

А мое нэ мае.

Зразумела, альбом базуецца на сучасных запісах, а зусім не імітуе лінгвістычны ды этнаграфічны калярыт старажытных часоў. Да таго ж, асабліва каштоўнае тое, што тут няма месца ніякім адаптацыям і апрацоўкам у акадэмічным, рокавым, джазавым ці эстрадным ключы. Выканаўцы тут не прафэсійныя сьпевакі, а простыя носьбіты тае сакральнае энэргетыкі, якою прасычаны фальклёр, людзі, пазначаныя талентам і любоўю да роднае песні. Сьпяваюць Ганна Вянгурэ й Хрыстына Дарашэвіч з Гомельшчыны, Язэп Русак і Адам Масальскі зь вёскі Клетная пад Пінскам і многія іншыя. А музыкі граюць наступныя: акардэаніст Раман Сліш з тае ж

вёскі Клетная, скрыпаль Яўхім Валадкевіч з Дубянца, дудар Васіль Швэд і скрыпаль Міхась Шкадунь з Глушковічаў і г.д.

Альбом пакідае несамавітае ўражаньне, блізкае да таго, калі знаёмісься з экзатычнымі гукамі нейкай новай рокавай плыні. Музыку гэтую слухаш ня толькі й ня столькі вушамі. Яна паглынае й ахутвае ўсяго цябе нейкай неведомою сілаю.

Нягледзячы на недаступнасьць масаваму слухачу эўрапейскае фанаграфічнае беларусікі, канкрэтна гэты альбом атрымаў даволі шырокую вядомасьць праз звычайныя бытавыя копіі. Улічваючы гэта, у структурах «БМАgroup» разглядаецца пытаньне аб айчынным перавыданьні альбома больш-менш даступным тыражом на кампакт-дысках і касэтах у рамках папулярнай сэрыі «Беларускі музычны архіў». Бо гэта ня проста ўзор рэальнага аўтэнтнага фальклёру, чаго пакуль не хапала ў сэрыі, а яшчэ й сам па сабе гістарычны беларускі прадукт, які вытрымаў некалькі перавыданьняў у Эўропе.

«Ніва» №22, 06.08.1989, Białystok, B.M.

МУЗЫЧНЫ ФАЛЬКЛЁР БЕЛАРУСІ

Розныя выканаўцы

1990, Мелодия



Перад намі — ўнікальная зьява беларускай фанаграфіі. Бадай, упершыню ў анталёгіі «Музычная творчасць народаў СССР» пабачыла сьвет двайная плыта «Музычны фальклёр Беларусі». Гэта быў толькі пачатак той працы, якая плянавалася ў рамках «Пэрспэктыўнага пляну грамазапісу Беларусі на 1991-1993 гады». А глябальна — вялікі крок у кантэксце беларускага нацыянальнага Адраджэньня.

Пакуль адзначаная праграма ў 6 плытах чакала свайго ўвасобленьня ў віныле (ды так і не ўвасобілася) мы ўсё ж мелі шанц перагарнуць першыя старонкі гэтага ўнушальнага праекту. Але перад тым дазволім сабе працытаваць нуворышаў тутэйшага музычнага п'яра, якія лёгка шуфлююць тыя складаныя часіны ў пару радкоў сваёй відавочна недапрацаванай брашуркі «Залатыя дыскі беларускага рок-н-рола» (Менск, «Беларускі калегіум», 2004): «Напрыканцы 80-х наступіла другая “рок-адліга”... Гэтую

акалічнасьць адразу ж скарысталі музычныя журналісты Анатоль Мьяльгуй і Вітаўт Мартыненка: улетку 1989 г. яны даслалі ліст на маскоўскую студыю гуказапісу “Мелодия” з прапановай зрабіць запіс песень таленавітых музыкаў з гурту “Мроя”. Дзіва, але кіраўнікі “Мелодии” адраагавалі даволі хутка...»

І нібыта не было 10 гадоў настойлівага аналізу айчыннага музычнага рынку, сотняў вострых публікацыяў у рэспубліканскай прэсе, рэгулярна дасыланых на рэагаваньне маскоўскім чыноўнікам выдавецкага фронту, якія кантралявалі гэты працэс ня толькі ў сябе дома, а нават у Беларусі. Дык вось: ніхто й не спадзяваўся тады на нейкае дзіва, бо кіраўнікі «Мелодии» рэагавалі даволі доўга нават на нашы патрабаваньні больш шырокага выданьня фальклёру (што ўжо казаць пра рок!), пра што сьведчыць лёс цэлага праекту, згаданага вышэй. А прыгаданую нібы нейкае выпадковае надвор'е «рок-адлігу» акурат і рабілі тыя самыя музычныя журналісты Анатоль Мьяльгуй і Вітаўт Мартыненка, не падпарадкоўваючыся самазваным кантралёрам забранага краю. І хоць гады (ці нават пяцігодкі) марнаваліся на гэтую барацьбу, але кожны беларускі дыск, выпушчаны «нашай агульнай фірмай», мы памятаем проста на ўласных нэрвах. І быў беларускі рок, і беларускі фальк, ды які!..

Калі яшчэ існуе ўстойлівае словазлучэньне «настольная кніга», дык, слухаючы гэтае выданьне, узьнікае жаданьне назваць яго настольнай кружэлкай фальклярыста, лінгвіста, кампазытара й выканаўцы, а таксама, тых беларускіх музыкаў, хто пачынае працаваць з апрацоўкамі беларускага

фальклёру ў рок-стылістыцы... Такая неабходнасць абумоўлена ўнікальнай рознабаковасцю й геаграфіяй мясцінаў, дзе пражываюць фальклёрныя выканаўцы, чые запісы зробленыя ў перыяд ад 1960-х да 1980-х гадоў.

Першая з названых плытаў уяўляе сабою адлюстраванне старажытнага плясту каляндарна-земляробчых і сямейна-абрадавых песень, на другой прадстаўлена так званая непрымеркаваная й сацыяльная лірыка, інструментальныя й танцавальныя найгрышы.

На дысках запісаныя й купальская песня «Ў нас сягоння купалачка», і масьленічная «На вуліцы масьленьніца» ў выкананні Р.Д. Галаўко зь Віцебскай вобласці, і калядная «Да запеймо песню слаўнаму пану» ў выкананні К.З. Дорах, Х.А. Канапчук, М.Ф. Кузьміч, і «голосны» сьпеў С. Дубейкі з Гомельскай вобласці.

На дыску захаваныя й цудоўна гучаць запісы як традыцыйных беларускіх народных інструментаў: дудкі, цымбалы, скрыпкі, бубна, гармонікі, так і ўнікальных: парнай дудкі (выканаўца І. Мураўёў з Магілёўшчыны), пішчыка-саломкі (выканаўца І. Піцуха зь Берасьцейскай вобласці).

Гэты дыск унікальны й сваймі энцыклапэдычнымі запісамі, што можна выкарыстоўваць нават у якасці вучэбных дапаможнікаў у музыкालёгіі. Бо на дысках «Музычны фальклёр Беларусі» прадстаўлены таксама й розныя інструментальныя склады: дзьве скрыпкі, цымбалы й бубен (клясычны танцавальны найгрыш «Церніца»), скрыпка, двое цымбалаў, гармонік, бубен (танцавальны найгрыш «Шостак»).

Фанаграфічнае выданьне дае слу-

хачу магчымасьць пазнаёміцца й са своеасаблівай народнай літаратурна-музычнай камапазыцыяй, вясковай сагай, што распавядае пра адвечную долю селяніна — «Цялушачка». Яе вельмі кранальна й артыстычна прадстаўляюць апавядальнікі Т.П. Канах, пад акампанэмент скрыпкі П.Л. Тупіцына з Магілёўскай вобласці.

«Чырвоная зьмена» №38,
20.09.1991, Менск, А.М.

НЕРУШ

Folk Art Group
of the Belarus
State University

1997, Euro CD Norge



Куды толькі ні закідваў лёс беларускіх музыкаў: «Ліцьвіны» рэгулярна выязджаюць у Францыю, «Troitsa» скарыла сваімі альбомамі Галяндцыю, «Кгіві» амаль не вылазяць зь Нямеччыны, а вось студэнцкі фальклёрны ансамбль «Неруш» Беларускага дзяржаўнага ўнівэрсытэту выдаў дыск ажно ў Нарвэгіі, захапіўшы адмыслоўцаў гэтай паўночнай краіны пшчотай і лагоднасьцю выкананьня любоўнай фолькавай лірыкі.

Цікавы ўжо сам працэс знаёмства з гэтым прадуктам: глядзячы на сьціплую бел-чырвона-белую гаму

расфарбоўкі шыкоўнае лакаванае вокладкі альбому, міжволі прыходзіць у голаў першая думка пра недалужнасьць мясцовых мастакоў, якія відавочна пашкадавалі фарбаў на больш дыхтоўную аздобу. Але не: прыгледзьцеся — няўжо тутэйшыя дзяржпартрыёты асьмеліліся б нават заікнуцца пра сэрцам беларускім адчуваю чырвань на белі? А ў розных Нарвэгіях ды Швэдыях тэленавіны пра Беларусь да гэтага часу йдуць пад іконкай нацыянальнага, а не дзяржаўнага сьцягу (сам бачыў). Дый нашы лёгка маглі б знайсці нармалёвае кірылічнае «У». Яго, праўда, Нарвэжцы слухна й без праблемаў замянілі «ігрэкам», а вось зь літарай «Ш», відаць, напаткаліся зь невырашальнымі праблемамі. Мо, нават рускія братыя ім дапамаглі сваім «Ш».

У буклеце — ані слова па-беларуску, а ўсё толькі па-нарвэзку, і толькі назвы песень дублююцца in english. Тут усё зразумела: дыск ад пачатку не прызначаўся для продажу на Радзіме выканаўцаў. Для сябе нарвэзкія беларусаманы рабілі. Затое мы, пільныя калекцыянэры, цяпер ведаем, што Беларусь па-нарвэзку — Nviterussland.

Музычныя кансультанты лэйбла «Euro CD Norge» Відар Аасэн ды Оля Энгэр пішуць пра багацьце й своеасаблівасьць беларускага фальклёру, пра таямнічыя спосабы перадачы гэтага духовага скарбу ад пакаленьня да пакаленьня, пра энтузіястаў папулярызаваных фальклёрных спяваў у асяродзьдзі высокаадукаванай інтэлігенцыі.

Сярод такіх энтузіястаў і Валянціна Гладкая, якая яшчэ ў 1980-х гадох мінулага стагодзьдзя стварыла ў Бельдзяржуніверсытэце студэнцкі сь-

пеўна-інструмэнтальны гурт, які атрымаў назву «Неруш». Зьмяняліся пакаленьні студэнтаў, абнаўляўся рэпэртуар, але закладзеная традыцыя жыве й сёньня.

Стылістычна «Неруш» ня схільны да апрацовак фальклёру ў духу new age (як «Troitsa») або рок-музыкі (як «Юр'я»), але й фальклёрную плынь выкарыстоўвае не глыбінную, рытуальную, яшчэ з часоў язычніцтва, а выразна больш пазыною, ды яшчэ з налётам савецкіх традыцый акадэмічнага поп-фольку («Ой аралі хлопцы ніву», «Ты мая Маруся», «А ў нашому сялі»). Гэта збліжае калектыў з плядай іншых падобных: «Сьвята» Васіля Купрыяненкі, «Радавод» Міхася Пацука і г.д. Яны супадаюць нават фрагмэнтамі рэпэртуару:

Ой у полі тры дубы,

Дзе віліся галубы.

Вецер дубам шатае,

Хлопец дзеўку пытае:

«Дзяўчыначка, чыя ты?»

Ці ня пойдзеш гуляці?»

«Не пытайся, чыя я.

Пойдуць дзеўкі, пойдзі й я».

Што да песні «А ў нашому сялі», дзе героі — «добры хлопцы маскалі», дык гэта прыклад таго фольку, які даверліваму народу пісалі браткі-акупанты. Сам народ ніколі не сьпяваў такіх песень, але ўладныя структуры гвалтам прапагандавалі гэтыя самаробы як народную творчасць.

А яшчэ адной з выразных прыкметаў неаўтэнтнасьці гэтага напрамку зьяўляецца прысутнасьць у «беларускім фальклёры» запазычаньня чужых субстратаў, нават фрагмэнтаў культуры ваваных сфэраў мастацтва («Палескі вальс», іншыя вальсы, полькі ды падобныя модныя прадукты пэўных эпох), дзе проста ня выяўлены сак-

ральны элемент этнаса. Гэта хутчэй ня folk (народная) loqe (творчасць), а rock'n'roll (масавая культура пэўнага пэрыяду), калі пашырылася ўзаема-пранікнёныя культураў і пачаўся распад фальклёру як сродка этнічнага асэнсавання рэчаіснасці. Праўда, пазней нават rock'n'roll нарадзіў сваеасаблівую плынь мастацтва трыццяга напрамку, больш ёмістую, здольную й да этнічнага самавыяўлення. Але гэта ўжо new age, пра які тут гаварыць не выпадае.

Праўда, апрацоўкі Валянціны Гладкайносяць вельмі далікатны, тонкі характар, дэманструюць дасканалы густ, што й стварыла міжнародны прэстыж ансамблю «Неруш». Бадай, у некаторых фрагмэнтах («Лука мая зялёная», «Селязень плыве», «Ой, вішанька, ой, чарэшанька», «Ой, прылузе») можна казаць нават пра захаванасць аўтэнтчнага характару твораў. Яны хоць і належаць да пэўнага віду апрацовак, але ўтрымліваюць жывую сакральную энэргетыку.

*«Народная газета» №46,
28.02.2001, Менск, В.М.*

ХАРОШКІ

Фальклёрна-харэаграфічны ансамбль

1990, Мелодия/1992, Micromedia s.r.l., Italia



Сярод нешматлікай колькасці беларускіх вінылавых дыскаў, што размяшчаліся кальсці ў Беларускім (так званым) доме грамзапісу, гэты ўжо тады вызначаўся залішняй стракатасцю афарбоўкі ды... расейскамоўнай транслітэрацыяй назвы шырокавадомага фальклёрнага гурта «Хорошки». Апошняе, безумоўна, было з разраду «саўковых» кур'ёзаў. Маўляў, такім чынам аздоблены дыск знойдзе больш слухачоў па ўсім СССР...

Але дыск потым перавыдаваўся на кампактах незалежнае Беларусі... ў той жа чужынскай аўры. І нават для шыкоўна аздобленага ў нацыянальна-адраджэнскім духу італьянскага перавыдання (яго вы й бачыце на здымку) музыкі прапанавалі лятынскую транслітэрацыю сваёй назвы зноў жа з падкрэсленым расейскім «оканьнем». І сказаць тут можна хіба адно: сёння гэта ўжо праява вернападданай памяці пра бязглуздае існаванне нацыянальных культураў у імперыі, калі нармальным лічылася перадача

духоўных каштоўнасьцяў толькі праз мову «міжнацыянальных зносінаў».

Гэтая ідэя ўсё больш і больш становілася падобнай на абсурдную, бо ўзаемапранікнёныя культураў адбываецца іншым шляхам. І найбольш пераканаўчы гэтаму прыклад — вельмі яркая музыка, што запісаная на дыску ансамбля «Харошкі». На гэтым выданні мы, зачараваныя выканаўчым майстэрствам, маем рэальную магчымасьць сканцэнтравана на музычных асаблівасьцях твораў, атрымаць асалоду ад незвычайных для сёньняшніх слухачоў тэмбраў народных інструментаў.

Структура рэцэнзуюмага дыска ўмоўна падзяляецца на тры плыні. Гэта апрацоўкі беларускіх народных найгрышаў і песень, інтэрпрэтацыя беларускай музыкі мінулых стагодзьдзяў і кампазыцыі ў народным стылі музычнага кіраўніка ансамблю С. Хвашчынскага.

Апрацоўкай беларускай народнай песні «Добры вечар» (салісты Андрэй Васіленка ды Анжэла Брагінец) пачынаецца музычны матэрыял дыска невыпадкова. Менавіта гэтай мэлёдыяй у выкананні музыкаў «Харошак» часцей і распачыналіся канцэртныя праграмы артыстаў. Так, як за даўнім часам і пачыналіся вясковыя вячоркі, дзе ад душы сыпявалі ды танчылі.

Эстафету «Добрага вечара» як на вячорках, так і на дыску падхоплівае радасны й вясёлы танцавальны найгрыш у апрацоўцы В. Купрыяненкі «Мігусь». У ім, як і ў гарэзлівым і шырокавядомым танцы «Весьлуха», зафіксавана й падкрэслена своеасаблівая «гітаваньне» (кажучы моваю сучаснай поп-музычнай тэрміналёгіі) беларускага фальклёру. Запаміналь-

насьць і яскравасьць народных мэлёдыяў ня могуць пакінуць абьякавымі ні вясковага, ні гарадзкага слухача. Ну а для замежнага гэтыя песні й песьні становяцца візытоўкай беларускага традыцыйнага музычнага мастацтва. Лірычным кантрастам гэтым кампазыцыям можна назваць польку «Кяханачка», музычная канва якой дае слухачу яскравае ўяўленьне пра музычную культуру беларускага старасьвецкага гарадзкага грамадзтва.

Другі пласт музычных пошукаў «Харошак» адлюстраваны ў кампазыцыях з выразнымі фальклёрнымі інтанацыямі, створанымі аранжыроўшчыкам гурта С. Хвашчынскім. Тэлеглядчы маглі стварыць сабе пэўнае ўяўленьне пра іх, прагледзеўшы некаторыя тэатралізаваныя праграмы «Харошак» і тэлевізійныя фільмы з іхнім удзелам. Нагадаем у гэтай сувязі праграму «Гуканьне вясны», стужку Беларускага тэлебачаньня «Тураўская легенда»...

І ўсё ж, сапраўдным адкрыцьцём тут зьяўляецца, на мой погляд, першы запіс на беларускім дыску мэлёдыяў славутага «Полацкага шпытку». Транскрыпцыя гэтага помніка беларускае музычнае культуры да 500-годзьдзя беларускага першадрукара Францішка Скарыны зроблена ўсё тым жа С. Хвашчынскім. Пятнаццаціхвілінная сюіта, запісаная на дыску, можа даць слухачу яскравае ўяўленьне пра стан музычнае культуры Беларусі XV-XVI стагодзьдзяў, перанесьці яго ў сьвет пачуцьцяў тагачасных людзей, што насялялі краіну, Полацкую зямлю.

Для дасягненьня такога эфэкту прысутнасьці выкарыстоўваюцца інструмэнты, характэрныя для фаль-

клёрнага ўжытку: дыятанічныя цымбалы, дудачка, саломка... Усё гэта разам з запамінальнымі й чароўнымі мэлэдыямі «Полацкага сшытку» стварае непаўторны калярыт апрацоўкі гэтага помніка аранжыроўшчыкам С. Хвашчынскім. Зрэшты, колькі творцаў будучь зьвяртацца да неўміручага беларускага збору, столькі ж інтэрпрэтацыяў яго мы й будзем слухаць. Успомнім працы ансамбля камэрнае музыкі «Кантабіле», рок-гурта «Сузорэ», поп-ансамбля «Гульня ў дождж», а таксама ў гэтым шэрагу й твор музычнага калектыву «Харошак». Нехта падкрэсьлівае эўрапейскасць гэтае музыкі, іншыя — сучаснасьць. Ну а «Харошкі» дораць слухачам менавіта шляхетную вэрсію твора. У сукупнасьці з харэаграфічным вырашэньнем танцавальная сюіта «Па старонках «Полацкага сшытку» набывае завершанасьць і каштоўнасьць акурат як твор сучаснага беларускага мастацтва.

Мяркую, што праслухоўваньне кружэлкі прынясе сапраўдную асалоду слухачам і дасьць яшчэ адну падставу ад усяго сэрца павіншаваць ансамбль «Харошкі» зь цікавым дэбютам у грамазапісу, які меў надзвычай плённы працяг.

*«Чырвоная зьмена» №42,
21.04.1994, Менск, А.М.*

РАДАВОД

Фальклёрны
ансамбль ЗАТ
«Атлянт»

2003, Каўчэг



Беларускія культуролёгі ня без падставы б'юць трывогу: у небясьпецы традыцыйная культура, на зьмену якой прыходзіць музычны эрзац, які ўсё больш і больш апаноўвае сьвядомасьцю людзей, асабліва гараджанаў. Але ці гэта насамрэч так? Сапраўды, праблемы ёсць, але мы з вамі зьяўляемся сьведкамі шматлікіх прыкладаў адраджэньня беларускае нацыянальнае культуры як у вёсцы, гэтак і ў горадзе. Асабліва гэта тычыцца разьвіцьця сьпеўнае культуры Беларусаў, калі паўсюдна зьяўляюцца, сталеюць, набываюць вядомасьць фальклёрныя гурты, выканаўцы ды капэлі.

Адным з такіх прыкладаў плёнага разьвіцьця беларускай народнай песьні ў гарадзкіх умовах можна назваць дзейнасьць фальклёрнага ансамбля «Радавод», што ўжо 20 гадоў працуе пры Менскім заводзе лядоўняў — ЗАТ «Атлянт». Да нядаўняга часу гэты цікавы сьпеўны гурт узначальваў заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь Міхась Пацук, жыцьцё якога

ў росквіце гадоў восеньню 2004 году абарваў трагічны выпадак.

За гады існаваньня самадзейнага калектыву было дадзена некалькі соцень канцэртаў як на сцэне заводзкага клубу, гэтак і на гарадзкіх ды фільгарманічных пляцоўках, падрыхтавана некалькі канцэртных праграмаў, якія неаднаразова трансляваліся ў этэры Беларускага радыё.

Сапраўдным сьвятам для заводзкіх артыстаў і аматараў народнае песьні стала канцэртная праграма, прысьвечаная дваццацігадоваму юбілею ансамбля «Радавод». Паказальна, што юбілейны канцэрт супаў яшчэ з адной знакавай падзеяй у культурным жыцьці «Атлянта» — прэзэнтацыяй поўнафарматнага кампакт-дыску ансамбля «Радавод». А гэта значыць, што беларуская культурная скарбонка папоўнілася яшчэ адным цікавым выданьнем. Прыемна адзначыць, што кіраўніцтва прадпрыемства, прафсаюзыны камітэт Менскага заводу лядоўняў з разуменьнем аднесліся да ідэі выданьня фанаграфічнага дыска зь беларускімі народнымі сьпевамі ды дапамаглі ажыцьцяўленьню гэтага праекту фінансава, што ня надта часта адбываецца на прадпрыемствах Беларусі.

Як падкрэсьліў на юбілейным канцэрце старшыня прафкама ЗАТ «Атлянт» В.А. Нікалаенка, «кожны народ у сьвеце пазнаецца паводле сваёй нацыянальнай культуры. У тым ліку й песеннай. Пра тое, што беларуская песьня можа быць цікавай масаваму слухачу, захоўваючы сваю адметнасьць, упершыню нагадаў у канцы 1960-х/пачатку 70-х наш знакаміты ансамбль «Песьняры». Менавіта «Песьнярам» мы абавязаныя тым,

што сьвет упадабаў мілагучнасьць беларускіх сьпеваў, прыгажосць беларускай душы. Прайшоў час. Зьявілася яшчэ шмат творчых калектываў, якія працягнулі гэтую працу. Добра, — працягваў прафсаюзыны лідэр, — што й на нашым прадпрыемстве ёсьць такія калектыў, які гэтаксама шмат гадоў прапагандуе беларускую песьню, працягвае традыцыю беларускае духоўнасьці, зьвяртае слухачоў да родных каранёў, да беларускага радаводу. Вялікі дзякуй вам за тое, што вы зьберагаеце й папулярызуеце беларускую песьню, за тое, што вы робіце для духоўнага адраджэньня нашых працаўнікоў. Таму атлянтаўцы жадаюць заводзкім артыстам новых яскравых песень, канцэртаў, дыскаў, каб фальклёрны ансамбль «Радавод» стаў вядомым на ўсю Беларусь!»

Асноўным творчым здабыткам фальклёрнага ансамбля зьяўляюцца галасы самадзейных сьпявачак ансамбля «Радавод» — працаўніц Менскага заводу лядоўняў. Менавіта праз любоў да беларускае народнае песьні, праз фантастычную працалюбнасьць атлянтаўскіх жанчынаў ансамбль набыў рысы й узровень прафэсійнага фальклёрнага калектыву.

Слухачы па-сапраўднаму могуць ацаніць выканаўчы ўзровень ансамбля «Радавод», калі праслухаюць на новым дыску ці на канцэрце знакамітыя беларускія песьні «Ой, аралі хлопцы ніву», «Як хацела ж мяне маці», «Ой, дзяўчына куды йдзеш»... Зразумела, што чакаць ад самадзейных арыстаў аўтэнтызму ці супэрвыкшталцонных апрацовак народных песень не даводзіцца. Шмат у іх ёсьць і таго, што клічуць «папсовасьцю» ды жаданьнем зьвесці народную песьню

да сучаснага застольнага ейнага варыянту. Такія хібы псуюць творчасць і самадзейных, і прафэсійных выканаўцаў. Ад іх не пазбаўлены й «Радавод».

Але праграму ансамбля складаюць ня толькі знакамітыя народныя мелодыі ў папулярных аранжыроўках, але й беларускія народныя сьпевы, адмыслова запісаныя й аранжыраваныя для «Радавода». Такім выдатным творам на дыску зьяўляецца мэлядычная песня «За сонцам ня бачу», якая была запісана ўдзельніцай ансамбля А. Букатай у роднай вёсцы, што знаходзіцца ў Лельчыцкім раёне. Цяпер дзякуючы таму, што твор трапіў на дыск, мелодыя песні стане больш вядомай шматлікім аматарам беларускай песні па ўсёй Беларусі.

Асобны падарунак аматарам фальклёрнай творчасці ў сучасным кантэксьце — запісы сучасных беларускіх прыпевак. Іхні аўтар і выканаўца — удзельніца ансамбля «Радавод» Вальяніца Кудзі. З дапамогай ейнага цудоўнага, звонкага голасу, гарэзлівага й вясёлага характару беларуская прыпеўка для многіх стала жаданым госьцем на дыску фальклёрнага ансамбля, на канцэртах «Радаводу», хоць ёсьць у ёй выразны водгалас звычайных расейскіх частушак. Ды ўсё ж ёсьць, бадай, у радаводаўскіх частушках усё, што трэба для таго, каб не змаўкалі слухацкія аплядысмэнты: дасьціпнасць, народны гумар, цудоўная сакавітая беларуская мова, карані якой у шырокай народнай душы...

Ну а завяршае праграму дыска твор беларускага кампазытара І. Гвоздзіка на верш У. Карызны «І ў вас, і ў нас», які пастаянна выконваецца ансамблем «Радавод» падчас заводзкіх мерапрыемстваў, на гарадзкіх

і рэспубліканскіх канцэртах і фэстывалях. Гэты зухаваты й аптымістычны твор вельмі падабаецца атлянтаўцам і служыць напамінам пра тое, што калі будзе добрая праца, дык будучь і песні. Таму прыемна ўсьведамляць, што на «Атлянце» ня толькі ствараюць якасныя, вядомыя ва ўсім сьвеце лядоўні, пральныя машыны, але й цудоўна сьпяваюць. А на гэта здатныя толькі таленавітыя людзі, якімі багатая наша Беларусь!

«Атлянт» №9, 27.05.2003, Менск, А.М.

GLORIA

Парафіяльны хор
Менскай архікатэдры
2000, Limas



Гэта не адзіны прыклад беларускае рэлігійнае фанаграфіі ў гэтай кнізе, хоць шукаць іх давядзецца ў розных ейных разьдзелах: нагадаем альбом Алеся Камоцкага «Псалмы» ў бардаўскім ключы ад польскай фірмы «Magton», папулярную музыку віцебскага гурта «New Cosmopolis» ад знакамітай «БМАgroup», жорсткія рытмы пу metal менскага «Tesaŭrus» ад лэйбла «Parachia records», мяккія рок-н-рольныя варыяцый гурта «Золак» ад выдавецкай суполкі «ZMK records», кранальныя хваласьпевы Марыі

Скуратовіч пад гітару ад кампаніі «Limas». І гэта, бадай, ня дзіўна для тых, хто без аніякае настальгіі прыгадвае часіны таталітарнае камуністычнае тыраніі: і папулярная музыка, і рэлігійная тады проста застылі ў развіцьці пад прэсам ідэалогічных штампаў. Ні легкадумная эстрада, ні саматужны попс-фольк, ні ўзоры застылага сымфанізму не былі ў гэткім таталітарным загоне ў тыя «райскія» гады, ня зьведалі гэткага горкага лёсу, як музыка папулярная й рэлігійная. Відаць, было нешта агульнае ў гэтых накірунках? Магчыма, здольнасьць пранікненьня ў глыбіні масавае сьвядомасьці.

Дарэчы, імя згаданай Марыі Скуратовіч слухач знойдзе й на бачынах буклета гэтага збору духоных песнясьпеваў Парафіяльнага хору Менскай Архікатэдры Імя Найсьвяцейшае Марыі Панны (гэткую поўную назву ён мае).

Хор «Gloria» выкарыстоўвае ў сваім рэпэртуары ейныя беларускія пераклады рэлігійных канонаў замежных аўтараў — сырыйскага гімну IV стагодзьдзя «Хлеб нябесны даў нам Пан», а таксама латынскіх канцыяналаў «Езу, мой Бог», «Перад абліччам анёлаў», «Слаўся, Марыя». Трэба адзначыць, што асабліва ўвага надаецца айчыннай каталіцкай традыцыі, хоць часам і тут спатрэбілася дапамога перакладчыкаў. Як, напрыклад, у польскамоўным колісь творы беларускага ксяндза Каліноўскага (імя, на жаль, не захавалася) «Ave Maria»:

О беззаганна, прымі

Дзяцей сьпеў, які

На хвалу тваю

Сёньня уносім!

Праўда, нямала твораў гучыць

тут і на мове арыгіналу: «Agnus Dei», «Confitemini Domine», «Ubi Caritas», «Laudate Dominum». Гэта нешматлікія ў гэтай праграме ўзоры сусьветнае каталіцкае традыцыі.

Сольныя вакальныя парты выконвае тут Вікторыя Янько ў суправаджэньні скрыпак Тацьцяны Малухінай ды Ірыны Пашук, а таксама аргану Антаніны Калечыц. Што да апошняй, дык гэта ня проста цэзка па прозьвішчы знакамітай цымбалісткі гурта «Ліцьвіны» Марыны Калечыц, а родная сястра. Бог шчодро надарыў гэтую сям'ю музычным натхненьнем і талентамі.

Арганьня прэлюды Ё.С. Баха, якія сталіся своеасаблівай інструмэнтальнай кодай альбому, выконвае ўжо іншы майстар — Сяргей Багданаў. Ён жа стаўся тут і гукарэжысэрам запісу. А густоўным музычным кіраўніком і ўдумлівым дырыжорам праявіла сябе Людміла Мясьніковіч.

Дадамо таксама для аматараў сусьветнае музычнае клясыкі, што ў гэтым альбоме сярод сваіх куміраў яны знойдуць творы ня толькі вялікага Ёгана Сэбастьяна Баха, але й знакамітага Італьянца, які моцна на яго паўплываў — Антоніё Вівальдзі.

Асаблівы інтэрас, аднак, уяўляе багаты арыгінальны рэпэртуар хору: «Малітва за Беларусь» Сяржукі Бараўнёва, «Пан — сьвятло і збаўца мой» Марыі Пашук, «Міласэрдны наш Пан» ейнага ж аўтарства ды іншыя творы.

Варта адзначыць таксама, што разгляданае выданьне сталася першым афіцыйным рэлізам хору, створанага яшчэ ў 1997 годзе. Потым былі й іншыя рэлізы, а нават і пірацкія перавыданьні ў зьмененай мастацкай аздобе,

таму варта зазначыць, што лягальны лічбавы прадукт студыі «Limas» выпушчаны ў тыраж пад вокладкай, на якой у калярытных фарбах красуюцца ўзьнёслыя вежы Менскага Катэдральнага Сабору імя Найсвяцейшае Марыі Панны. Дызайн вокладкі паводле фотаздымка Валера Вараб'ева рабіў знаёмы нам Кастусь Елісеў. Трэба аддаць належнае віртуознаму майстэрству, зь якім ён прыбраў пэрспектыўныя скажэньні храму на фота, а таксама сьляды сучаснай цывілізацыі — лініі тралейбусных драгоў, электрычных мачтаў і г.д.

«Музыкальная газета» №30,
01.08.2000, Менск, В.М.

Алесь ЛОСЬ & ПРОШЧА

Ліра (лірніцкія песні,
псалмы й канты)

2004, Bredzis records



Вядомы дасьледчык беларускага фальклёру, рэстаўратар народных музычных інструмэнтаў Алесь Лось прапануе слухачам у гэтым чарговым сваім альбоме, упершыню выдадзеным сур'ёзным прамысловым накладам, вынік сваіх унікальных дасьледваньняў на ніве адраджэньня выканальніцкай школы йгры на такім

своеасаблівым інструмэнце як беларуская ліра карабовая.

Запісаная Алесем Ласём кружэлка даводзіць сучасным слухачам відавочныя зьвесткі пра тую важную ролю ліры, якая дамінавала яшчэ ў мінулым-пазамінулым стагодзьдзі: інструмэнт быў неад'емным атрыбутам вандроўных музыкаў-лірнікаў, Старцаў, якія гралі падчас царкоўных святаў, у пэрыяд пастоў... Але хоць ёсьць на дыску й гістарычныя запісы, гэтая частка лірніцкага рэпэртуару прадстаўлена псалмамі й кантамі ў выкананьні самога Алесьа Лася. На дыску сабраныя сацыяльна-бытавыя, павучальныя й рэкруцкія песні, запісанія фальклярыстамі па ўсёй тэрыторыі Беларусі. І ўсё ж, варта падкрэсьліць: галоўны дзеючы пэрсанаж дыска — беларуская ліра карабовая, якая вяртаецца да слухачоў як важны абрадавы інструмэнт, дзякуючы якому ў Беларусі сфармаваўся арыгінальны жанр беларускай музычнай спадчыны — лірніцкія песні. Бо менавіта зь іх бярэ пачатак і адзін з папулярнейшых сучасных жанраў — беларуская бардаўская песьня (невypadкова ж і ў Алесьа Лася ёсьць таксама ўласныя бардаўскія песні паводле паэзіі Ларысы Геніюш).

Мастак-графік, сябра Саюзу мастакоў Беларусі й Польшчы Алесь Лось доўгі час займаўся дасьледніцкай і экспэдыцыйнай працай вывучэньня беларускай народнай смыковай школы, якая дала яму штуршок для больш глыбокага разуменьня і элемэнтаў нацыянальнай выканальніцкай школы йгры на дудзе ды ліры карабовай. Да таго ж, Алесь Лось з 1985 года займаецца аднаўленьнем канструкцыі ліры карабовай паводле аўтэнтных узораў, якія раскінуты сёньня па мно-

гіх музэях Беларусі й бліжняга замежжа; шмат увагі надае спадар Лось і рэканструкцыі цэлага жанру беларускае народнае музыкі — лірніцкіх сьпеваў. Гэтыя дасьледваньні ляглі ў аснову грунтоўных тэарэтычных працаў, такіх як «Генэзыс лірніцкага сьпева» ды іншых.

Вянікі гэтых шматгадовых дасьледваньняў і сталі рэпэртуарнай падставай рэцэнзуемага дыска «Ліра. Лірніцкія песьні, псалмы й канты», што ажыццёўлены ў рамках праекту «Проща» пад кіраўніцтвам Алеся Лася зь фінансавай дапамогай спадарыні Аліцыі Рукбродт (Нямеччына).

У адрозьненне ад працы па аднаўленьні беларускай дударскай традыцыі, якую адмыслоўцы й аматары граньня на дудзе рэканструююць з большага паводле кніжных запісаў фальклёру і з дапамогай мэтадаў параўнаньня, манэра граньня на ліры ў свой час здолела стаць зафіксаванай у фанаграфічных запісах. Адзін з такіх унікальных запісаў З. Энвальд пачатку мінулага стагодзьдзя акурат і распачынае дыск «Ліра. Лірніцкія песьні, псалмы й канты». Гэта своеасаблівы камэртон для дасьледчыкаў і аматараў, які задае тон мэлядычнага строю, гучаньня інструмэнта, распавадае музыкам і слухачам пра аўтэнтную манэру выкананьня беларускіх лірнікаў.

Вельмі дакладным спадкаемцам гэтага камэртону (наколькі гэта магчыма ў сучасных умовах) імкнецца быць Алесь Лось падчас выкананьня й запісу прадстаўленых на кампакт-дыску кантаў, псалмаў і песень.

З рэпэртуарнага партфэлю У. Бярберава й Н. Матыліцкай (фольк-гурт «Ліцьвіны») паходзіць трэк «Песьнь

аб Страшным Судзе», які быў запісаны авангардыстамі нацыянальнае аўтэнтныкі ў вёсцы Ульянаўка Слуцкага раёну. Разам зь лірніцкімі песьнямі «Лазар», «Песьнь аб сьв. Гаўрыле», «Pieśń do świętej Filomeny» (на польскай мове) яны складаюць асноўны тэматычны пляст лірніцкіх сьпеваў — псалмаў, што выконваліся падчас царкоўных сьвятаў, перад Калядамі ды на Вялікдзень.

«Даўным даўно тое было...» (зап. Р. Шырма ад Зоі Карпюк з в. Харкі Пружанскага раёну Берасьцейскае вобласьці) — сапраўдная лірніцкая сага пра подзьвігі сьвятога Юр'я. Гэтая песьня хутчэй за ўсё нясе адбітак самага старажытнага сьветаўяўленьня нашага народа.

Рэкруцкі рэпэртуар прадстаўлены песьняй «Ванюша», што запісана ў Магілёўскім раёне экспэдыцыяй Менскага студэнцкага этнаграфічнага таварыства.

Павучальная тэматыка, што была вельмі характэрнай для лірнікаў, прадстаўлена вельмі пранікнёнымі песьнямі «У нядзелю ранюсенька...», «Марусечка». Нягледзячы на тэматычную дыдактычнасьць, гэтыя песьні не маглі не кранаць тагачасных слухачоў. У іх асуджаліся самыя злосныя на іхні погляд злачынствы — дзетазабойства й непавага да маці... Зараз гэтыя песьні — сапраўдныя помнікі народнае этыкі. Затое лірычная й сымбалічная «Дарожка» — сапраўдны гімн і сымбаль любові да маці:

*А маці ж мне міла, мілей усяго
сьвету —*

Хадзіла, канала, радзіла, ўмірала.

Беларуская ліра, калі прыгадаць сучасную гісторыю гэтага незвычайнага (бо мае мэханічны прыпад) інс-

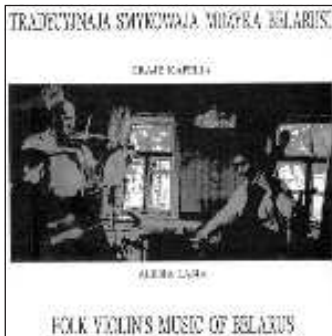
трумэнта, была «вернута да жыцця» ансамблем «Песняры», музыкі якога эпизадычна выкарыстоўвалі ліру ў сваіх аранжыроўках. Іхнімі спадкаемцамі ў гэтай справе стаў фолк-мадэрн-гурт «Палац», а таксама некаторыя іншыя фальклёрныя гурты. Альбом жа «Ліра. Лірніцкія песні, псалмы й канты» праекту «Проща» Алеся Лася ўпершыню ў беларускай фанаграфіі прадстаўляе ліру як сапраўдны салюючы ды акампануючы інструмэнт, а лірніцкія песні — як паўнаватрасны жанр беларускае музычнае спадчыны.

«Знамя юности» №1-3, 06.01.2005, Менск, А.М.

Алесь ЛОСЬ

Традыцыйная
смыковая музыка
Беларусі

2005, Bredzis records



Зірнуўшы на строгую аскетычную аздобу гэтае кружэлкі, маладыя слухачы, пэўна, падумаюць: «Ну вось, зноў гэтых выдаўцоў на архаіку пацягнула, а не каб модную прадукцыю вырабляць». Вось калісьці й я, гадаванец уніфікаванай урбаністычнай культуры, не зьвяртаў увагу на такія прадукты, пакуль не адчуў, што мае куміры, аднак, зусім іншае думкі на гэты

конт: яны вышукваюць унікальныя запісы самых старадаўніх традыцыяў, каб знайсці ў іх зерне для сваіх наватарскіх ідэяў.

У 1980-х гадох моладзь усяе Эўропы падсела на нечаканы выбух польскага року. У брытанскай музычнай прэсе нават тэрмін зьявіўся — polish wave. І нека (годзе ў 1983) на радыёрынку татальна запанаваў гіт «Dmuchawce, latawce, wiatr» пяшчотнай Urszuli ды ейнага дынамічнага гурта «Stalowy bagarz». Сучасная рытміка спалучалася з такой чароўнай мэлёдыяй, што нават людзі, якія іранічна ставіліся да гэтага польскага выбуху, пасля першага праслухоўвання прагнулі нека здабыць і сабе гэты запіс. Крыніцы такога духовага пранікнення ніхто ня мог і растлумачыць.

Я таксама стаў неўзабаве ўладальнікам кружэлкі з гэтай песняй, і аднаго разу музыку пачула мая маці. «Дзе ты такі цудоўны абэрак узяў?» — кажа. А я ж упершыню нават такое слова пачуў. Аказваецца, сярод клясычных узораў традыцыйнае (спакон вякоў) танцавальнае музыкі Беларусі ёсць і абэрак, і мазурак, і полька... Толькі памылка тут будзе наўпрост асэнсоўваць назву з краем паходжання: маўляў, мазурак паходзіць з Мазураў, а полька — ад Палякаў. Вось ужо дакладна вядома, што полька нарадзілася ў Чэхіі, а ў многіх эўрапейскіх краінах (у Беларусі, Нямецчыне, Украіне, Італіі... ды нават у Польшчы) за апошнія стагодзьдзі назапасілася цэлая плынь уласных традыцыяў полькі, мазуркі, абэркаў.

Беларускую калекцыю гэтых танцаў даўно й плённа збірае вядомы краязнаўца, этнограф, мастак-графік

і музыка Алезь Лось. Значная частка гэтай калекцыі ўвайшла ў чарговы дыск гэтага артыста. І калі раней ён прадстаўляў на дысках і бардаўскую беларускую традыцыю, і лірніцкую, дык цяпер спрабуе па-новаму разгарнуць сьвет традыцыйнае сьмяковае музыкі.

«Смыковая музыка, — піша Алезь Лось у сваёй прадмове да альбому, — гралася на вясельлях, вечарынах і самых розных урачыстасьцях амаль па ўсёй тэрыторыі летапіснае Літвы ды па-за ейнымі межамі. Шляхотны настрой гэтае музыкі пераносіць нас да малавядомага культурнага пляста канца XIX — пачатку XX стагодзьдзяў, эпохі стасункаў і пачуцьцяў, якую цяжка апісаць гісторыку, адчуць этнографу, намалюваць мастаку, бо яна праяўляецца не праз слова й не праз нотны запіс, ейная прастора — гук. Высакародная ўрачыстасьць мазуркаў і яскравая вясельсьць полек, узьнёслая задуманнасьць вальсаў, пазтыка маршаў — гэта частка нашае этнаэмацыйнае гісторыі й нас саміх».

Некалькі з гэтых нацыянальных танцаў (мазурак «Крэўскі», полька «Паспалітоўка» ды г.д.) Алезь Лось выконвае на пару з народным музыкам-самародкам А.А. Высоцкім. Астатнія два дзесяткі трэкаў (полькі «Шабасоўка», «Смаргонька», «Дажынкi», «Навабранка», вальсы «Смаргонскі», «Вілейскі»), шэраг безыменных абэркаў ды іншыя танцы выконвае капэля Алеся Лася.

У складзе капэлі акрамя самога спадара Алеся (скрыпка, бубен) мы знаходзім таксама й іншых цікавых ды прыкметных асобаў. Напрыклад, цымбалістку Марыну Калечыц многія памятаюць па канцэртах вядомага

гурта аўтэнтчнага фальклёру «Ліцьвіны». Юрый Рэмашэўскі ды Ганна Харчанка прадстаўляюць розныя манеры граньня на такім цікавым і неабходным у аркестровай музыцы інструмэнце як басэтля.

Асабліва карысным гэты дыск мог бы стаць для маладых музыкаў, якія мараць стварыць калі-небудзь свой адметны супэр-мэга-гіт, калупаючы стандартныя схэмы ды рыфы моднай музыкі. А паспрабуйце ўзяць у рукі гітару, уключыць гэты дыск і прыдумаць сабе гітарную партыю, скажам, да трэка 4 — «Абэрак», потым застанецца толькі крыху падумаць над аранжыроўкай ва ўпадабаным вамі стылі і... посьпех гарантаваны.

«Краянаўчая газета» №21,
03.06.2005, Менск, В.М.

АЛЯКСАНДРА І КАНСТАНЦІН

За ліхімі за марозамі

2001, Каўчэз



Найбольш славуты ўчынак гэтага дуэту — перамога ў адборачным туры ды ўдзел у міжнародным фэстывалі эстраднай песні «Эўрабачанне-2004». Але ня трэба думаць, што гэта й усё, бо было шчэ нямала перамож, якія пераканаўча сьведчылі: ну

вось жа, можам і сваіх зорак раскручваць, а ня толькі чужым пахам сілкавацца. Аказваецца, ня толькі «БАСовішча» здольнае засяваць плённыя дзялянкі нацыянальнага шоў-бізнесу, але й дзяржаўныя структуры. Напрыклад, у 2000 годзе на фэстывалі «Зорная ростань», які праводзіць Белдзяржтэлерадыёкампанія, перамог нікому тады ўсё невядомы дуэт з Барысава «А & К» і... атрымаў у якасці прызку 100 гадзінаў студыйнага часу. Ня надта й шмаг, але Аляксандра Кірसानава й Канстанцін Драпеза паднатужыліся ды выкарысталі час максымальна эфектыўна, здолеўшы запісаць цэлы альбом.

Першы самаробны CD-R тыраж ня стаў камэрцыйна паспяховым, але... На новы арыгінальны прадукт шчыра адгукнуўся гігант айчыннага машынабудавання — «БелАЗ», і зь ягонай фінансавай падтрымкай гурт здолеў выдаць на фірме «Каўчэг» прамысловы тыраж дыска.

Гэта яшчэ ня той зьяяючы дыктоўным артыстызмам дуэт нацыянальнай поп-рок-эліты, якому выпала адчыняць беларускай песьні шлях у Эўропу праз тое ж «Эўрабачаньне», але выразна адметны прадукт, які ад самага пачатку быў па-свойму цікавы. Імкненьне пратаптаць свой непаўторны шлях у беларускай папулярнай музыцы адчувалася ўжо тады.

У беларускай? Дык што ж тады тут робяць правяраныя гіты міжнародных куміраў таго часу «Kelly Family» («I Want Help Myself»), Луі Армстронга («Dream A Little Dream Of Me»), Джэй Джэй Кэйла («Drifters Wife») і нават беларускай «Троіцы» («Прыкранула шэра вуліца»)?

Апошні гіт, праўда, які за пару га-

доў перад тым выдала ў Галяндыі трыю «Troitsa», не выклікае сумненняў у беларускасці пошукаў артыстаў (хіба толькі ў самастойнасці крыху), але ўжо сам арыентыр, абраны не з банальных гіт-парадаў ды MTVшных ратацыяў, выклікаў павагу да маладых творцаў. Так-так, менавіта да творцаў, бо пераважная частка праграмы першага альбому складалася з самастойных, пазначаных пячаткай сьмеласьці й плёну, апрацовак беларускіх народных песень. Да таго ж яны ня толькі апрацоўвалі фальклёрны матэрыял, а часам і проста новую музыку пісалі да клясычных узораў.

І самі гэтыя клясычныя ўзоры — не самаробныя фольк-гіты, а пераважна рэдкія прыклады, прызабытыя, некранутыя: «Ой, арол, ты арол» (яе прыгадаюць хіба прыхільнікі творчасці камэрнага хору «Унія»), «Лятаў голуб», «Арэхавае чаша», «Масьленіца» ды іншыя. У выкананні дуэту «А & К» яны й самі набылі новае жыццё, а калектыву стварылі адметны імідж.

Трэба сказаць, што дуэт «А & К» зусім не імкнецца да суцэльнага капіявання аўтэнткі, затое йдзе часам на сьмелыя й наватарскія адаптацыі. Таму песня «Масьленіца», напрыклад, можа ўспрымацца ў іхнім новым пераказе як ліцьвінскае асэнсаваньне расейскага каляндарнага сьвята, а баяда «Ой, арол, ты арол» — гэта ўжо ўражаньні старажытнага беларускага эмігранта на чужыне, дзе экзатычная птушка становіцца сымболом паяднаньня з Радзімай. Экзотыка аранжыровак, зробленых для акустычных і электрычных гітараў, блэк-флейты, пэркусіяў і падобных для нашага фальклёру дзівосаў, аказ-

ваецца, толькі ўзмацняе пераканаўчасць структуры твораў.

Зусім не разьбівае гэтую структуру, а нават і зьяўляецца для яе ключом уласная інструментальная кампазыцыя Кастуся Драпезы «Салярыс». Маўляў, мы граем ня фолк, а мадэрн, празь які, аднак, намагаемся зірнуць на свой этнас.

Бадай, у іх гэта атрымалася. Нядзіва, што ў працы над альбомам барысаўскі дуэт падтрымалі славетныя музыкі Ю. Фядзюк (басіст «Крамы»), В. Шарапаў (клявішнік «Песьняроў») ды іншыя.

«Голас Радзімы» №6-7, 12.02.2004, Менск, В.М.

АЛЯКСАНДРА І КАНСТАНЦІН

Сойка

2003, Master records



Знаёмства з гэтым альбомам папулярнага беларускага кантры-дуэта «Аляксандра й Канстанцін» асабіста ў мяне адбылося ўшчэ перад ягонаў прэзэнтацыяй, у верасьні 2003-га, калі на Беларускім тэлебачаньні пачалася ратацыя надзвычай аптымістычнага відэакліпа «Пчолка». У якасьці калярытнага бонуса гэты кліп трапіў таксама ў праграму другога кампакт-дыску калектыва.

Што да разьвіцьця творчага іміджу «А & К», дык нават у самой манеры вакалу Аляксандры Кірсанавай адчуваецца, што не пакінулі яе абьякавай сьмелыя экспэрымэнты Івана Кірчука ў стыхіі беларускага фальклёру. Дзяўчына ўзяла на сябе ўшчэ больш сьмеласьці — сьпяваючы народныя песьні, выкарыстоўваючы прытым найглыбіннейшы фальклёр, яна рызыкуе адыходзіць ад аўтэнткі. Дый кампазытар і гітарыст Кастусь Драпеза ня толькі займаецца апрацоўкай народных мэлэдыяў, але й сам піша музыку, часам і да вядомых народных песьняў, але новую. Вось акурат тая загадкавая «Пчолка», а яшчэ й «Пара дамоў», «Не шумі ты, гаю» — з такіх твораў, дзе народнай песьні было дадзена зусім новае жыцьцё.

Пачынаючы альбом з «Пчолкі», артысты нібыта даюць унівэрсальны ключ да ягонага разуменьня, бо туды й менш экзатычна апрацаваныя творы асэнсоўваюцца ў агульнай канве арыгінальнага іміджу калектыву («Прыляцела сойка», «Явар»).

Альбом «Сойка» дуэта «А & К» я назваў бы альбомам адкрыцьцяў, бо ўсё ў ім падчас першага выхаду ў сьвет уяўлялася новым, нечаканым, а галоўнае — сугэстыўным, захапляльным. І менавіта ў гэтым кантэксце асаблівае значэньне набывае новае асэнсаваньне таксама й знакамітых нацыянальных мэга-гітоў кшталту «А ў полі вярба». Гэтую песьню сьпявалі й знакамітыя «Песьняры», і наш амэрыканскі салавей Данчык, і папулярныя артысты з Украіны, Польшчы, Расеі.

У варыяцыі Кастуся й Алесі дасканала прамалёўваецца артыстызм, віртуознае выкарыстаньне інструмэнтаў

(гітара, скрыпка, дарбука, вусны гармонік і, бадай галоўнае, голас).

У модных экзатычных аранжыроўках стылю кантры відавочна не губляюцца сапраўды рэальна гістарычныя для нас традыцыі жаночага гарлавога сьпева, якія прыйшлі на беларускія землі з Кітаю праз Індыю ў глыбокай старажытнасьці. Акрамя сьпева Аляксандра Кірсанава ў гурце грае ішчэ на флейце, вургане, пэркусыях, а Кастусь Драпеза грунтоўна засвоіў домру, гітару й кампазыцыю.

Калі першы альбом «А & К» успрымаўся як уводзіны, своеасаблівы агляд здольнасьцяў калектыва, дык другі з бліскучымі трэкамі «Не шумі ты, гаю», «Явар» і асабліва ўшанаванае многімі фэстывалю «Сена» (лепшая аранжыроўка традыцыйных песень сваёй краіны на фэстывалі «Астана-2003» ў Казахстане) вызначаецца большай трываласьцю, канцэптуальнасьцю, аднасьцю структуры.

Барысаўскі дуэт «Аляксандра і Канстанцін» імгэнна уварваўся ў эліту беларускіх інтэрпрэтатараў этнамузыкі («Kriwi», «Troitsa», «Ліцьвіны», «Палац», «Ug'ia») і здольны калярытна разнастаіць яе на міжнародных фэстывалюх уласнымі адметнымі рысамі. Зрэшты, прэстыжныя нацыянальныя пляцоўкі («Рок-Каранацыя», «Славянскі базар» і г.д.) яны ўжо скарылі ды нават першымі ад нашай краіны ўдзельнічалі ў буйнейшым у сьвеце песенным марадоне «Эўрабачаньне-2004» у Стамбуле.

Акрамя Аляксандры Кірсанавай і Кастуся Драпезы ў працы над другім альбомам «А & К» прыймалі ўдзел у якасьці гасьцёў музыкі знакамітых калектываў «Kriwi» (скрыпаль Арцём Карапечян), «Песьняры» (гітарыст

Віктар Малчанаў), аркестра М. Фінберга (акардэаніст Уладзімір Федарук) і нават італьянскі музыка Лусуан (флейта, сітар, джамба), зь якім «А & К» пазнаёміліся ў Варшаве ды супрацоўнічаюць цяпер празь інтэрнэт.

Сталася ўжо прыкметнай традыцыяй, што альбомы дуэта акрамя фолк-апрацовак заўсёды ўключаюць і ўласныя інструментальныя творы Кастуся Драпезы, дык у другім рэлізе такой стала п'еса «Паралельныя сьветы» — гэткай ненавязьлівы п'яшчотны абразок для рэлаксацыі й асэнсаваньня перажытых эмоцыяў.

Цікава, што «Сойка» ня мела гэтак шчаслівага лёсу ў сэнсье запісу, таму пра студыю музыкам давялося паклапаціцца самім і... Яны знайшлі ня толькі цудоўныя ўмовы для працы, але й выдатнага творчага кампаньёна, бо абралі прыватную студыю Віктара Малчанава, які й запісаў трэкі, і граў свае партыі, а таксама мікшаваў і рабіў майстарынг.

Пашанцавала калектыву й са спонсарамі: зноў адгукнуўся наш слаўты брэнд «БелАЗ», а дызайнэр Валянцін Сьвіягін з фірмы «Excellent» зычліва зрабіў эфэктную мастацкую аздобу вокладкі дыска. Дый мець інфармацыйным спонсарам такога гіганта, як Беларуськае Радыё для музыкаў проста шчасьце.

**«Переходный возраст» №45,
05.12.2003, Менск, В.М.**

АЛЯКСАНДРА І КАНСТАНЦІН

Мой Галілей. Лепшае

2004, West records



Трэба адзначыць, што выданьне дыска «Мой Галілей. Лепшае» вельмі важнае для Аляксандры Кірсанавай і Канстанціна Драпезы па той простае прычыне, што гэта першая актыўная акцыя музыкаў пасля вяртаньня дуэта з Стамбула, дзе яны дайшлі да паўфіналу ў конкурсе «Эўрабачаньне-2004». Цяпер жа артыстам і прад'юсэрам цікава даведацца пра тое, як змяніліся вонкавыя адносіны да дуэта «Аляксандра і Канстанцін» з таго часу: павялічылася папулярнасьць дуэта ці наадварот, паменшылася? Асабліва пасля таго, як беларускія музыканты не змаглі ўвайсьці ў фінальную частку конкурсу.

Прасоўваньне гэтага дыска да слухачоў якраз і паказала тэндэнцыі ў адносінах беларускай публікі да мяккіх world-music рытмаў «Аляксандры і Канстанціна»: альбом вельмі хутка быў заўважаны ажно ў дзвюх вэрсыях выдавецкага ўвасабленьня.

На зборным дыску the best «Мой Галілей. Лепшае» сабраны 14 лепшых кампазыцыяў за ўсю шасьцігадовую

гісторыю дуэта. Гэта песьні з папярэдніх альбомаў «За ліхімі за марозамі» і «Сойка», а таксама 4 кампазыцыі на рускай і ангельскай мовах, якія раней не публікаваліся.

Музыкаў часта пыталіся тады: чаму яны пачалі выконваць песьні на рускай мове? Няўжо дзеля прасоўваньня на расейскі рынак? Аказваецца, гэта проста вынікі юначых экспэрымэнтаў музыкаў. Гэта не пачатак, а ўспамін вехаў, празь якія яны заўважалі, што на беларускай і ангельскай мовах усё ж сьпяваць нашмат зручней (гукі, якія дамінуюць у гэтых дзвюх боскіх стыхях, дапамагаюць фармаваньню прыгожых сугуччаў, дый мэлэдыя сама «льецца», калі сьпяваеш на роднай мове, ці па-ангельску). Вось толькі выдаўцы вырашылі яшчэ раз наступіць хоць разоку на граблі, каб пераканацца, чым гэта пахне.

І ўсё ж многім лёгіку акурат выдаўцоў зразумець цяжка: песьні «А & К» па-беларуску гучаць больш арганічна, гэта ўсё даўно зразумелі, дык чаму ж яны капаюцца ў старых архівах, піхаючы ў the best забытыя, нікім не адзначаныя практыкаваныя на «агульназразумелай» мове? Такія алягічнасьць вядзе да таго, што рускамоўныя творы «Девочка-весна», «Лети-лети», «Отпусти» выглядаюць нейкімі непераканаўчымі патугамі да стварэньня нечага вартага ў рэчышы расейскай папсы. Але ж не прыхільнікі расейскай папсы будуць слухаць гэты дыск.

Безумоўна, на гэтым (пакуль яшчэ істотна беларускім) дыску самая прывабная частка — апрацоўкі нацыянальнага фальклёру ў выкананьні дуэта «Аляксандра і Канстанцін». Тут, трэба адзначыць, аранжыроўкі прад-

стаўленых песень дуэта сталі больш гітарнымі, а таму яшчэ больш схільнымі да музыкі кантры (у адпаведнасці з выканаўчым стылем Кастуся Драпезы). У такіх песнях, як «Пчолка», «Явар», «Масьленіца», «Коледаколедзіца» гэтыя ўплывы вельмі заўважныя.

Кантры-аранжыроўкі (як сымбаль эпохі глябалізацыі) ўмела адцяняюцца горлавымі сьпевамі Алесі Кірсанавай, экспэрымэнты зь якімі сьпявачка не пакідае яшчэ з часоў выкананьня неверагоднай «Арэхавай чашы»...

Асаблівую эlegantнасць кампазіцыям надае й тое, што музыкі дуэта (цяпер для запісу яны запрашаюць і нямала гасьцей) выкарыстоўваюць гарэзьлівыя жалейкі, таямнічы вурган, а таксама, такі незвычайны паводле прыгажосці гучаньня беларускі інструмэнт як акарына.

З асаблівых знаходак і навінак хацелася б вылучыць апрацоўку беларускай песьні «А ў полі вярба», якую можна лічыць эталённай для ўсяго беларускага фальк-мадэрну. У ёй павомаму зазіхацела надзвычай прыгожая мэлёдыя, голас выканаўцаў вяртае нас да сапраўдных і жывых яшчэ аўтэнтных крыніцаў, а аранжыроўкі робяць зь песьні сучасны шэдэўр у стылістыцы world music.

Таксама на дыску прадстаўлена тая самая знакамітая ўжо на ўвесь сьвет кампазіцыя «My Galileo», якая стваралася адмыслова для прадстаўленьня на «Эўрабачаньні-2004». Пра ейны шарм і, адначасова, недахопы (у сэнсе фармату гэтага фэстывалю) спрачаюцца й будуць спрачацца яшчэ шмат. Але «My Galileo» — першая песьня, зь якой музыкі дуэта выйшлі на міжнародны конкурс сусьветнага ўзроўню.

Таму гэты трэк можна сьмела аднесці ў скарбонку гістарычнай (!) музыкі Беларусі. І таму зразумела, чаму Аляксандра Кірсанова і Канстантын Драпеца ўсклікаюць: «Мы вельмі рады, што мы былі першымі, хто прадставіў Беларусь на «Эўрабачаньні»! Акрамя гэтага, мы атрымалі калясальны вопыт таму, што самі пабачылі, як працуюць зоркі сусьветнай велічыні на фэстывалі эўрапейскага кшталту. У далейшай сваёй дзейнасці мы будзем улічваць тое, што мы ўбачылі на «Эўрабачаньні». І першае, што зробім на гэтым шляху, дык вернем нашаму галоўнаму цяпер гіту рэальнае беларускае гучаньне, пра што прасілі нас многія эўрапейскія прад'юсэры. Пераклад на родную мову зычліва ўзяўся зрабіць наш вядомы паэта й журналіст Вітаўт Мартыненка».

Цікава, што музыкі прапанавалі выданьне дыска «Мой Галілей. Лепшае» музычнай кампаніі «West records». Чаму музыкі выбралі менавіта гэты лэйбл, тлумачыць Кастусь Драпеца: «Так, мы аддалі перавагу «Вэст-рэкардсу», бо да гэтай пары нам пастаянна даводзілася думаць пра рэчы, якія ніяк не зьвязаны з творчасцю. Цяпер мы сказалі мэнэджэру кампаніі: «Вось фанаграмы. Выдавай іх на свой густ!» Гэта ён і зрабіў. І вынік можна сёньня ўбачыць на паліцах музычнах крамаў у выглядзе зборнага дыска «Мой Галілей. Лепшае». Гэта нармальнае практыка, і мы б хацелі так працаваць і надалей».

Варта дадаць, што падчас апошніх выдавецкіх мерапрыемстваў гэтай кнігі зьявілася й інфармацыя аб новым студыйным альбоме дуэта «А & К», які папярэдне меркавалася назваць «Па-за аблокамі» (2006). Той жа

Вітаўт Мартыненка, які прымаў удзел у вызначэньні новага брэнду, адразу знайшоў у гэтым вобразе Кастуся Драпезы рамантычную повязь з фільмамі свайго ўлюбёнага рэжысэра Мікелянджэла Антаніні ў 90-х.

«Белорусский рынок» №30,
02.08.2004, Менск, А.М.

ВЕТАХ & ВЕРАС

Тэмпаральнасьць

2000, Трыквэтра



Прызнаца, чым больш зьяўляецца на беларускім музычным рынку альбомаў з фальклёрным ухілам, тым мацней душу цярабяць перасьцярогі, а ці ня будзе чарговая навінка яшчэ адным варыянтам «Палаца», новай перапёўкай «Юр'я», самаробным эпігонствам з «Troitsa», хай нават нечаканым, але паўторам «Песьняроў»?.. Бо нават клясычныя апрацоўкі фальклёру, пакінутыя нам М.Забэйдзідам-Суміцкім і Т.Сэляхам-Качанскім, каштоўныя нам сваёй унікальнасьцю.

І вось гэты праект, які ўзьнік у сьценах Нацыянальнага цэнтру творчасці дзяцей і моладзі. Ці змог ён бліскануць той самай унікальнасьцю ў гэтак багатым спектры беларускіх фолькэкспэрымэнтаў? Бадай, тут пасьля гучных прэмераў у прэстыжных

сталічных клюбах («Тунэль», «Рэактар», «Pall Mall») можна ўжо адназначна адказаць — так!

Пачнем з самага доўгачаканага: яшчэ нікому дасюль не ўдалася стварыць у фальклёрнай стыхіі завершаны канцэпт альбому. Нават «Ой, у лузе-лузе...» гурта «Ліцьвіны» — гэта пакуль толькі ўдарная складанка фальклёрных гітоў, дый вядомы супольны праект «Сьвяты вечар'2000» таксама па сутнасьці зборка, але ўжо тэматычная — калядная. Хіба што «Вэсначуха» гурта «Юр'я» прэтэндуе ўзьляцець над кампілятыўнай штодзённасьцю, беручы ў дапаможнікі працы бліскучага беларускага мастака-касмаганіста Язэпа Драздовіча (1888-1954), адчыняючы космас беларускага фальклёру.

Канцэптуальнасьць «Тэмпаральнасьці» яшчэ больш стромага, бо ёй нават дапаможнікі не патрэбныя. Канцэпцыя альбому фармуецца ў сяміх ягоных складовых частках-песнях, у структуры іхняга разьмяшчэньня. Мінімальна, праўда, тут дапамагае яшчэ й цытатнік буклета ды ледзьледзь (нібы адценкавы мазок) — ягоная мастацкая аздоба.

Што да цытатаў, дык тут і Дж. Р. Толкіен, і Ю. Борэў, і Л. Гумілёў, і С. Санько... Яны даюць слухачу коды асэнсаваньня фальклёрных мітаў праз сыстэмы каляндарных рытуалаў. А каляндар іхні дзеліцца не на банальныя чатыры сэзоны, а на тры цыклі (і гэта акурат падкрэсьлівае мастацкая аздоба ды сама назва, бо тэмпаральныя цыклі — гэта маўляў часовыя цыклі: мінулае, цяперашняе, будучае). А вось вам і цытата: «Жылі тут і перад вамі, будуць жыць і пасья вас» (Дж. Р. Толкіен).

Дык вось каляндар як увасабленьне часавых цыкляў дае асэнсаваную сыстэму традыцыйных рытуалаў, што склаліся за тысячагодзьдзі перад намі ў трывалыя фальклёрныя міты, якія можна асэнсоўваць на ўзроўні падсвядомасьці. І гэтыя міты захавалі нам нашыя песні, якія застануцца й пасля нас.

Спадзяюся, што чытач ужо разумее, што гаворка йдзе не аб позынім поп-фальклёры кшталту «Цячэ вада ў ярк» або «Дзеўкі гуляюць і мне весяло», а пра сапраўдныя сакральныя рытуалы. Праўда, некаторыя збоі ў альбоме ёсьць. Напрыклад, які сакральны элемент для Беларуса нясе ў сабе польскі «Кракавяк» ці расейскі, створаны на гішпанскім матэрыяле, «Падэспань»? Янка Купала нават скарыстаў апошні, каб высмеяць у свой час беларускіх этнамазахістаў. Памятаеце словы пана Адольфа Быкоўскага: «Я розных мужычых танцаў не танцюю. «Падзі спаць» давай!».

Безумоўна, можна пагадзіцца й з традыцыяй фальклярызацыі чужога матэрыялу. Але ж «Падэспань» ад часу стварэньня яе ў 1898 годзе артыстам маскоўскага Вялікага тэатра А. Царманам не пасьпела нават асэнсавацца ў пэўны рытуал, хоць і мае ўжо цэлы шэраг беларускіх вэрсыяў.

Зрэшты, стваральнікі «Тэмпаральнасьці» робяць на гэта пэўную абмоўку: «Гэта адзін зь першых вопытаў пост-фальклёру ў Беларусі, калі моладзь, дакрануўшыся да традыцыі, імкнецца працягнуць яе ў сваім урбаністычным жыцьці».

Сымбіёз «Ветах» & «Верас» — гэта дзіцячы ансамбль Тацьцяны Пладуновой «Верас» і малодшая група ансамблю Вячаслава Каладэя «Ветах»

плюс сам «Ветах», дзе знаходзім таго ж Славу (вакал, дуда, акарына), тую ж Тацьцяну (вакал, пэркусія), а таксама Вольгу Тараненку (скрыпка) і вакалістак Ілону Андрушку, Марыю Плашчову, Тацьцяну Якімаву. Але як ажыўляюць гэты альбом, як перайначваюць закарanelы вобраз «бабульчынага фальклёру» жывыя сьпевы дзяцей! Гэта галасы найноўшага пакаленьня носьбітаў рэальнай культуры: Хрысьціны Малючэнькі, Касі Мількевіч, Дашы Косавай, Насты Рубінай, Карыны Ларкінай, Насты Ціткавай, Насты Сімчук, Сьветаіны Емяльянавай, Юлі Карчагінай.

*«Музыкальная газета» №7,
20.02.2001, Менск, В.М.*

СТОЛІНШЧЫНА

Экспэдыцыя
Івана Кірчука
2005, БМАgroup



Паўсюдна прызнана, што аўтэнтнычная музыка — гэта той унікальны элемент, які здольны ажывіць нават пераважна мёртвае цела сучаснае мас-культуры (дзе памяць пра некаторыя супэр-мэга-гіты часам ледзь перажывае адзін-два сэзоны). І гаворка тут ня толькі аб творчасці, якая базуецца на фальку (усялякія

фольк-рокі, фольк-мадэрны або world-музону). Вазьміце любую аўтэнтычную мэлэдыю (накшталт «Зэлэна бэрэзонька» ці «Стоіць гора высокая» з гэтага збору Івана Кірчука), падбярыце да яе сваю гітарную партыю, памудрыце з сучаснымі мэтадамі аранжаваньня, можна нават сучасны тэкст напісаць — і гатовы мэга-гіт у вас у кішэні. Бо ў ім будзе жывая энэргетыка аўтэнтыкі, магутнасьць якой прасеяна праз сіта стагодзьдзяў ды няма нічога лішняга.

Што ж такое аўтэнтыка? Слоўнікі адносяць нас да грэцкіх каранёў гэтага слова (authēntikos — сапраўдны, належны да першакрыніцы, не падвергнуты зьменам). У музыцы гэта азначае, што за справу бяруцца людзі, не падрыхтаваныя прафэсійна акурат зьмяняць песьню, але здольныя нейкім інтуітыўным адчуваньнем перадаваць ад пакаленьня да пакаленьня ейную ўнутраную энэргетыку.

За гэтым працэсам цікава назіраць: песьня ўсё ж нярэдка зьмяняецца пры перадачы, але пэўныя ейныя варыянты неўзабаве адміраюць, а іншыя трапляюць у вечнасьць. Сучасніку гэта стане зразумелым цераз параўнаньне варыянтаў тае або іншае песьні. На шчасьце, на музычным рынку за апошні час зьявілася ня мала аўтэнтчных выданьняў (большасьць, дарэчы, ад «BMAgroup»): гэта й «Каляды» з збораў Юрыя Выдронка, і «Століншчына» са збораў Івана Кірчука, і смыкова-лірніцкія калекцыі Алеся Лася... Я ўжо не кажу пра набліжаныя да аўтэнтыкі альбомы (іх ужо чатыры) знакамітага гурта «Ліцьвіны».

Напрыклад песьня «А ўчора зь вачора» ёсьць амаль на ўсіх названых

выданьнях, а твор «Ой ты лозушка» трапіў у двух вэрсыях нават у гэтую калекцыю Івана Кірчука. Зразуме-ла, вам ня ўдасца адразу высветліць, якая зь іх больш даўгавечная, але выбраць найбольш зразумелую для сябе зможа кожны. Таму й важна захоўваць і тыражаваць гэтую спадчыну.

На прэс-канфэрэнцыі, што адбылася напярэдадні прэзэнтацыі гэтага дыска, Іван Кірчук (лідэр этна-трыю «Troitsa») паказаў журналістам эўрапейскія выданьні падобнае музыкі: у зграбных дыгіпаках з шыкоўнымі буклетами яны ўпісваюцца ў шматлікія сэрвы, якія прэзэнтуюць або нейкую тэму, або нейкі рэгіён. Ёсьць там (у Эўропе) і Кракаўшчына, і Мюнхэншчына, і Братыслаўшчына, і нават беларускае Палесьсе. Бо тамтэйшыя міністэрствы культураў не гуляюць па стрыптыз-шоў кшталту «Міс сэзону», як наш Гуляка, а ўкладваюць свае сродкі ў вечнае (сэзоннай культуркай займаюцца ўсе іншыя, каму не ляно-та). У нас атрымалася наадварот, але ўсё ж атрымалася.

Хто змог напачатку травень 2005 году трапіць на прэзэнтацыю рэцэнзуемай кружэлкі ў невялікую, але ўтульную залю менскага Дома літаратараў, надоўга запомніць той рэальны шарм і магутны дух, якім наталяў гэты канцэрт. Дарэчы, сярод публікі было заўважана асабліва шмат іншаземцаў. Незразумела, ці гэта турысты нейкім чынам прасеклі дыямэнт у сьмецьці штодзённае рэкламы, ці ўвесь штат замежных амбасадаў адчуў рэальную культуру, да ўспрыманьня якога іх далучыла іншае выхаваньне, але жывы канцэрт гэтых фактычных носьбітаў сакральнага ў песьні стаў яшчэ больш утульным і пераканаўчым для нас.

Каб не казалі, што Мартыненка толькі нахвальвае ўсё беларускае, падсуну й лыжачку дзэгця ў гэтую бонду мёду. На жаль, выдаўцы забясьпечылі й гэта. Ёсьць на дыску адна песьня — «Крест» — у фальклёрнасьці якой я засумняваўся яшчэ на прэс-канфэрэнцыі: «Ці правамоцна залучаць да беларускага фальклёру тое, што старыя людзі перасьпеваюць з пачутага праз радыё, з іншых дыскаў, з прывезенага ад падарожнікаў?» Хіба ж ня слушна пагадзіцца, што сучасныя сродкі камунікацыі руйнуюць фальклёр шляхам пранікненьня чужых культураў у сакральнае зерне этнасу. Але спадар Кірчук адказаў, што надта ўжо тэкст, напяяны адным з аўтахтонаў Століншчыны (Ян Вярэніч зь вёскі Відзібор), яго крануў.

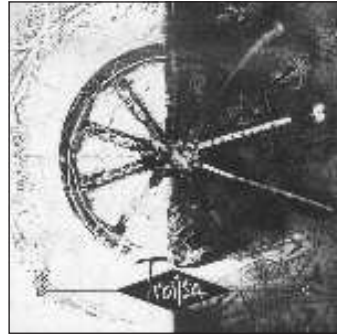
Гэта, безумоўна, не аргумэнт за аўтэнтнычасьць, але слухачам будзе цікава параўнаць хаця б лінгвістычныя адрозьненьні непаўторных песьняў рэгіёну (які нават назвы сваёй гістарычнай не захаваў — Давыдгарадзеншчына) ад абыднай, хоць і крапальнай, «сучаснай поп-бытавухі». Фальклёр памірае, таму ратуйце яго ды лавіце хаця б тое, што засталося. Але тыя, хто яго зьбірае, таксама павінны пільна адсейваць усё наноснае, чужое, каб ня блытаўся боб з гарохам.

*«Музыкальная газета» №21,
09.06.2005, Менск, В.М.*

TROITSA

Троіца

1998, Pan records/2004, BMAGroup



Выдадзены ў 1993 годзе ў Вялікабрытаніі альбом «Vodka On Ice» гурта «Крама» меў немалую прэсу там і тут. Славаўты праект Міхала Анемпадыстава «Народны альбом» (1997), перш чым быў паказаны тут у належных умовах, аб'ездзіў з пэрформансамі Нямецчыну, Францыю, Польшчу. Удала прайшлі выступы ў Нямецчыне, Вялікабрытаніі, Эстоніі, Польшчы легендарнага беларускага гурта «Ulis». На штогадовы фэстываль беларускага року «БАСовішча» ў Польшчы з усё большай зацікаўленасьцю зьяджаюцца рок-фэны ўсяе Эўропы. Вось акурат на хвалі такога зацікаўленьня новым музычным брэндам у Эўропе ў сярэдзіне 90-х гадоў наладзіў сталыя кантакты зь нідэрляндзкімі лэйбламі менскі гурт «Troitsa». У 1998 годзе на фірме «Pan records» (Ляйдэн) выйшаў першы, але далёка не апошні ягоны альбом там. І толькі праз сем гадоў, у 2004, лэйблу «BMAGroup» праз напружаныя пошукі й перамовы ўдалося заручыцца ліцэнзыйяй на перавыданьне гэтага CD на Радзіме (касэты — нелегальныя й паўлегальныя —

зьяўляліся 'шчэ з канца XX стагодзьдзя). А як гэта сталася?

Неяк на прэс-канфэрэнцыі лідэра гурта «Troitsa» Івана Кірчука ў менскай музычнай краме «Містэрыя гуку», якая адбывалася з нагоды перавыданьня на Радзіме ягонага галандзкага сольнага альбома «Спадчына загінулых вёсак», я задаў пытаньне музыкам, ці пасья такіх знакавых перавыданьняў (альбом «Журавы» й тая ж «Спадчына...») ёсьць надзея на вяртаньне дамоў дэбютнага рэлізу гурта, створанага істотна іншым складам? Спадар Кірчук выразна настальгічна задумаўся, пачаў гаварыць нешта пра тэарэтычную слухнасьць такой цікавасьці, але тагачасны прад'юсэр калектыва Сьвятлана Крэль катэгарычна адрэзала: «Ніколі!» Ніякіх тлумачэньняў не пасьледвала, таму я асабіста паставіў сабе мэтай знайсці талковага прад'юсэра, зьвесці яго з былымі ўдзельнікамі гурта «Troitsa», з самім Іванам Кірчуком, каб дамагчыся вяртаньня знакавай рэліквіі на Радзіму (дэбютны альбом многія так і лічаць лепшым рэлізам калектыву).

Аднадумцу я знайшоў, натуральна, у асобе добра вядомага ўсім Віталія Супрановіча («БМАgroup»), які ня проста выдаў легендарны альбом у поўнай адпаведнасьці з арыгіналам, але й наладзіў яму грандыёзную прэзэнтацыю. У лістападзе 2004 году ў прэстыжнай канцэртнай залі «Менск» адбыўся вялікі канцэрт гурта «Troitsa» (з удзелам знакамитага «Уліса»), дзе ўпершыню народ пабачыў плённыя вынікі ўсіх гэтых перамоваў, а я лішнім разам пераканаўся ў слухнасьці выслоўя «Ніколі не кажы ніколі!» І попыт быў проста шалёны, бо многія памяталі, як гадоў за сем перад тым у

нашых крамах усё ж зьяўляўся фірмовы (а таму й надта дарагі) дыск тады яшчэ нікому не вядомага беларускага гурта, ды вельмі хутка зьнік (якасьць жа была таксама фірмовая).

Я, па шчырасьці, так і ня здолеў прыдбаць сабе той рарытэт, але з дапамогаю сяброў усе гэтыя гады меў у хатняй калекцыі акуратненькую CD-Ркопію з каляровай раздрукоўкай буклета. Гэта й стала прычынай маёй прынцыповасьці на той згаданай прэс-канфэрэнцыі, дзякуючы чаму цяпер кожны можа мець доступ да гэтага прадукту.

«Troitsa» й тады выступала ў складзе трыо, але акрамя Кірчука яго складалі Віталь Шкілёнак і Зьміцер Лук'янчык. Для Шкілёнка альбом так і застаўся вяршыняй творчага шляху, бо толькі пільныя архівісты памятаюць потым нейкі іншамоўны дует Шкілёнак/Сіцко (ці то english, ці то russian), хіба што ў апошнія гады зьявіўся цікавы брэнд «Альтанка», дзе Шкілёнак зноў з Лук'янчыкам, а вось імя самога Лук'янчыка мільгала і ў славу таі творчай лябараторыі «Drum Ecstasy», і ў прыкметным этна-тэхна праекце «Impedance» (апошні, магчыма, таксама трапіць неўзабаве ў перавыданьне). Акурат Лук'янчык і даводзіў да ладу беларускую вэрсыю альбома: вяртаў беларускім песьням родныя (а не перакладныя) назвы, карэктаваў выдавецкія рэквізыты (бо калі ў Галандцаў каталёгавы нумар быў PAN 171CD, дык у Беларусі будзе CD BMA 040) і г.д.

Сярэдзіна 90-х, калі запісваўся гэты дыск, варта нагадаць, яшчэ не была часам росквіту гуказапісу ў Беларусі. Як і гурт «Крама», менская «Troitsa» вымушана была запісвацца

ў Мазыры, дзе на той час быў адзіны дасканалы цэнтр гуказапісу — «Art Studio». Калектыў працаваў там на пачатку 1997 году, скарыстаўшы таксама аналягавыя фанаграмы зь менскай студыі «Mezzo Forte» 1996 года. Тым ня менш, гэта не стварыла праблемаў стылістычнага саўнду для цэльнасьці альбома.

Кірчук тады ў гурце вёў лідэр-вакал і партыі гусляў, дудак, акарыны, чарота, смыка. Шкілёнак граў на гітары, домры, басэтлі ды падпяваў. Падпеўкамі займаўся й бубнар Лук'янчык (вурган, пэркусія, бубны). У іхняй музыцы, створанай на глебе беларускага аўтэнтчнага фальклёру, нехта радаваўся татальнаму захаванню аўтэнткі, нехта згледжваў уплывы моднага new age, а нехта нават дакараў за наяўнасьць ледзь не афрыканскіх рытмаў. Музыкі невыпадкова казалі ў інтэрвію, што іх цікавіць больш ня форма, а зьмест песень, бо нельга спыняцца нават на тым, што чуеш у этнаграфічных экспэдыцыях: заўсёды зьмяняецца інструмэтарый, заўсёды йдзе пераасэнсаваньне кантэксту, але сутнасьць песні ня зьменіцца, калі нейкі аўтахтон выявіць ейны інструмэнтальны лад проста на вуснах, а артыст потым сыграе на вурганах або акарынах. Галоўнае, зацёміць глыбінны сэнс і захаваць яго.

Купальскія, калядныя, вясельныя беларускія песні («Ішла Купала», «Ого-го, каза», «А хваліўся сват», «Пчолікі гудуць», «Яблынь мая» ды інш.) гэтакім чынам і сталі набыткам ня толькі нашай культуры, але й увайшлі з дапамогай гурта «Troitsa» ў сусьветны кантэкст (дыскі галляндзкай фірмы «PAN records» прадаваліся па ўсёй Эўропе, у Японіі, Індакітаі...) Ёсь-

ць сярод іх і добра вядомая кожнаму Беларусу песня «Рэчанька», і крыху прызабытыя ўжо «Русальная» ды «Зелейка». Яны зноў вярнуліся да нас у самы гарачы гіт-кантэкст, калі іх слухаюць ня сціпленыя клубныя хаўрусы, а перапоўненыя вялікія канцэртковыя залі. Камбэк — ён і ў Беларусі камбэк.

Агульны настрой альбома вельмі цёплы, стылёвы. Шмат у якіх трэках ад пачатку назіралася вакальная перавага характэрнага голасу Івана Кірчука ў гурце («Ой, ці чужы ты», «Зялён дубок», «Яблынь мая», «А хваліўся сват»), што стала адметнаю рысаю своеасаблівага саўнду калектыва, але нават тут калярытныя падпеўкі іншых вакалістаў, а сабліва ў песнях «Курка-рабушка», «Ягада», «Пчолікі гудуць» — ствараюць дадатковы аб'ём у цэлай атмасфэры праграмы.

Агульны шарм гэтае атмасфэры, бадай, у нейкім наркатычным узьдзеянні яе: падабаецца вам такая музыка ці не, але ўжо пасля першага праслухоўваньня вы нібыта адчуваеце сябе ў нейкім іншым вымярэнні, цалкам падпарадкоўваючы сябе новым крытэрам асэнсаваньяў.

Вельмі ўдала да гэтага псыхадэлічнага настрою альбома пасуе мастацкая аздаба Ёлада Казанойскага (гэтае імя вы яшчэ ня раз сустрэнеце на старонках кнігі): дыск зусім не прэтэндуе на клясычную савецкую калгасна-фолькавую стылістыку з лапцямі, балалайкамі ды сярмяжнімі кашулякамі пад а la folk, але выкарыстоўвае грунтоўныя сымболі сакральнага фольку — купальскае кола, ражок, элементы нацыянальнага арнаменту, таму ўсё гэта ўзьдзеінічае надзвычай пераканаўча, як і сама музыка.

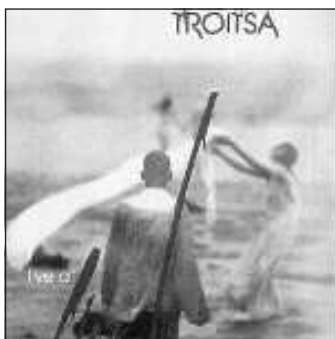
На завяршэньне — яшчэ адно пытаньне да прад'юсэраў: а слаба перавыдаць яшчэ адну патаемную галандзкую рэліквію беларускага гурта «Troitsa» — канцэртвы альбом «Oerol'99», пра які гаворка далей? Толькі зноў не кажэце: «Ніколі!»

*«Голас Радзімы» №46-47,
13.12.2004, Менск, В.М.*

TROITSA

Live At Oerol-99

1999, Pan records



«Oerol» — такую назву мае рэгулярны этнаграфічны фэстываль у Нідэрляндах, які адбываецца на востраве Тэсшэлінгс. У чэрвені 1999 году адбываўся 24 ягоны этап, калі беларускі ансамбль «Troitsa» ня толькі выступіў там (гэта адбываецца даволі рэгулярна), але й трапіў на ўнікальны live recording. Унікальны, бо ў нас добра вядомыя тры альбомы гэтага калектыву, выдадзеныя ў Галандыі ды прадаваныя па ўсім сьвеце аж да Японіі, бо яны перавыдаваліся ў Беларусі на касэтах, а парачка нават і на кампактах, але вось вам і тое, што на Радзіме маюць толькі найбольш апантаных калекцыянэры. А дзе ж маюць болей?..

Галандзкія аматары папуляр-

най у Эўропе world music здаўна палюбілі беларускі калектыў, які модную плынь грунтуе не на штучных канструктывісцкіх этна-экспэрымэнтах, а на жывым матэрыяле захаванага праз стагодзьдзі рытуальнага беларускага фальклёру, пераасэнсоўваючы яго праз найсучасьнейшыя сродкі ўваабленьня.

Поспех гэтага канцэртніка ў свой час забясьпечыла й тое, што ён быў другім у галандзкай дыскаграфіі беларускага калектыву, а зь першым рэлізам меў падабенства толькі ў трох трэках: купальская «У гародзе на канпельцы», жаўнерская «Кося мой, кося» і веснавая абрадавая «Русалкі». Дый тое, «Русальная» на студыйным кампакте ды «Русалкі» на гэтым live recording уяўляюць сабой вельмі ўжо розныя вэрсыі. І адрозніваюцца яны ня толькі формай падачы гукавага матэрыялу, але й рэдакцыямі тэксту ды аранжыроўкамі мэлэдыі. Дый склад калектыву да таго часу пасьпеў істотна зьмяніцца. У гэтай праграме этна-трыю «Troitsa» складаюць адзіны старажыл Іван Кірчук (гітара, жалейкі, гусьлі ды г.д.), а таксама Юрась Паўлоўскі (ўдарныя інструмэнты) і Юрась Дзьмітрыеў (гітара, смык, ліра ды інш.), хоць на гэтак жа істотнае зьмяненне саўнду гурта «Troitsa», на ягонае стылістычнае аблічча гэта не паўплывала.

Трэба сказаць, што гэтае выданьне можна лічыць яшчэ адным прыкладам удалых канцэртных запісаў беларускіх музычных калектываў (побач з «Акустычнымі канцэртамі» гурта «N.R.M.» ды альбомам «Людзям» гурта «Kriwi»), а паводле кампануюкі праграмы гэта паўнаватрасны альбом, які ставіць мэтай пазнаёміць су-

часных Галяндцаў (дый нас саміх) зь Беларусью — пакуль яшчэ белай плямай на мапе Эўропы, зрабіць экскурс у гістарычныя, жанрава-стылістычныя, этна-сінкрэтычныя плясты ейнага музычнага фальклёру. Умацоўвае цэльнасьць альбому нават прызначаны для замежнікаў камэнтар галяндзкага канфэрэнсье.

А ўвогуле, ёсьць тут і каляндарныя песьні («Зязюлька», «Журавы», «У нас сягонья», «Пожня»), і абрадавыя («Бяроза», «Ой, пайду на рэчку», «Не аддай мяне, мамачка», «Добра тому»), ёсьць узоры ішчэ перадхрысьціянскага фальклёру («Русалкі», «На даліне», «Прыкракнула шэра вуціца», «Непраўдзівая калінка»), ды больш позьнія гістарычныя баляды й напевы, пазначаныя ўплывам хрысьціянскай ідэалёгіі («Салавейка», «Ветры», «Дабравешчаньне», «Добры вечар табе»).

Зноў жа, унікальны набытак слухача live recording — эфэкт асабістай прысутнасьці, адчуваньне жывой рэакцыі публікі. Дый паслухаць камэнтары згаданага вышэй галяндзкага канфэрэнсье вельмі цікава. Прынамсі мне, бо гэта амаль мой цёзка — завуць яго Марцін. Я, па шчырасьці, не паліглот, але цяжка не зразумець, калі «Канапелку» прадстаўляюць як «беларусан марівана»... А потым ідзе песьня з адцягам больш стромым нават за Джымі Гэндрыкса і, натуральна, шалёнае ўзрушэньне заведзенай публікі.

Дзякуючы падобным музычным праектам і адраджаецца прысутнасьць Беларусі на этна-культурнай мапе Эўропы. Дый надзвычай цікава паглядзець на сябе з боку. Бо колькі ні было ў нас дыскаў з фальклёрнай

музыкай, а нават паводле мастацкай аздобы гэта нешта зусім іншае, незвычайнае для нас саміх, хоць ніхто не бярэцца сьцьвярджаць, што ў адлюстраваных на фотаздымку вокладкі людзях не пазнаецца чагосьці роднага: ці ня так мы выглядаем падчас Купальля? А для эўрапейцаў гэта total psychedelіc!

«Klęk dwa» №1, сакавік, 2000, Менск, В.М.

TROITSA

Журавы

2001, Pan records/2002, Sound Stream



Калісьці, у час выбуху польскага року па ўсім сьвеце (80-я гады), я, фанат гэтае плыні, зь цікавасьцю разглядаў ліцэнзійныя перавыданьні польскімі фірмамі замежных выданьняў... сваіх жа артыстаў: «Tonpress» выкупіў адзін з галяндзкіх альбомаў познаньскага гурта «Lombard» («Wings of a Dove») і канадзкі дыск чароўнай Ізабэлы Траяноўскай («Układy»), «Muza» здабыла ліцэнзыю на кракаўскіх мэталістаў «TSA» ад міжнароднага канцэрна «Mausoleum» («Heavy Metal World» выйшаў у сьвет у 1986, хоць тады ўжо паўтары гады «Polton» пастаўляў на рынак польскамоўную вэрсію альбома «Heavy Metal Świat»), а той жа «Polton» і «Razem» перацягнулі на

радзіму ажно некалькі альбомаў славутага кракаўскага «Maanam» («Wet Cat», «Nocny patrol», «O!»)... Вось, думалася тады, каб і нашыя рупліўцы рызыкнুলі на такі подзв'іг. І час надышоў.

Сьпяраша «БМАgroup» зрабіла кампіляцыю зь нямецкіх, польскіх, чэскіх, канадзкіх дыскаў славутага тэнара Міхася Забэйдзі-Суміцкага, «West records» доўга вёў перамовамі пра рэздыцыю гальяндзкага сольніка Івана Кірчука «Спадчына загінулых вёсак» (2000) і ўсё ж да 2003 году сасьпеў, тады ж і «БМАgroup» перавыданьнем адсвяткавала 10-годзьдзе ангельскага альбому «Крамы» «Гарэлка на лёдзе» (1993), а перад тым і малады менскі лэйбл «Sound Stream» апэратыўна перавыдаў альбом «Журавы» гурта «Troitsa», які толькі-толькі тады зьявіўся ў Нідэрляндах. Вось пра яго й гаворка.

Хацелася б пачаць гэтую рэцэнзыю з радасьцяў, якія нясе камбэк на айчыну такога гучнага імя, але пад увагу так і лезуць непрыемныя параўнаньні. Ну ніяк не абыйдзеш іх.

Дыхтоўны фірмовы буклет, рэстр інструментарыя кожнае песьні, процьма калярытных фотаздымкаў, элемэнтарныя выходныя звесткі (кшталту каталёгавага нумару фірмы, даты й месца запісу ды г.д.) бясьсьледна зьніклі на Радзіме. Фанат, які купіць тут гэты прадукт, міжволі падумае аб крутых студыйных магчымасьцях заштатнага менскага складу, які, беручыся за перавыданьне, нават з ангельскай мовы на родную перакладае з памылкамі акурат у роднай (блытаюць пугу з плёткай, запіс з запісью). Але не, запіс якраз і зроблены гэтым разам ня дома, а ў Нідэ-

рляндах («Sing Sing Studio», 2001, студзень). Там жа й тады ж яно выйшла ў сьвет пад нумарам PAN 196CD. Аматыры статыстыкі могуць зазначыць, што гэты нумар ад першага дыску гурта «Troitsa» ў Гальяндыі адзьдзяляе ажно 25 пазыцыяў, але чым яшчэ займаецца гэты лэйбл у Эўропе, нам ніколі не даведацца. Зрэшты скажу адмыслова для чытачоў кнігі: стыхія «Pan records» — этна-музыка, і ня толькі беларуская. А прадае лэйбл сваю прадукцыю (у тым ліку й беларускую) па ўсім сьвеце. Для цікаўных зазначу, што кошт «Журавоў» у Нямецчыне або Італіі — 30 эўра, так што 10-баксавыя эпізадычныя продажы фірмовых экзэмпляраў у менскіх крамах лічыце за асабісты падарунак ад Кірчука.

Імёны ўдзельнікаў трыю «Troitsa» слухач знойдзе й у айчынным выданьні (гэта Іван Кірчук, Юры Дзьмітрыеў і Юры Паўлоўскі). Але, каб даведацца, што й мастацкая аздоба альбому належыць бубнару Ю. Паўлоўскаму, трэба шукаць фірмовую першакрыніцу. А бубнар жа папраўдзе праявіў у cover-дызайне небанальны густ і канцэптуальнае мысьленьне: на вокладцы скрозь аплеценую рунамі дзірку ў мяшку праглядае калярытны беларускі Стоўнгэндж. Праўда, уся паўната прыгажосьці аздобы таксама раскрыецца толькі замежным прыхільнікам «Troitsa».

Сьпішам і занатуюем ад іх жа імёны саўндпрад'юсэра (Martin S. Past), гукаінжынэраў (Milan Ciric ды Steve Frances), а за ўсё астатняе падзякуем нашым выдаўцам: усё ж 15 унікальных узораў экспэдыцыйных запісаў фальклярыста Івана Кірчука пэрыяду 1984-1996 гг. у эфэктных і дасканалых сучасных аранжыроўках, якімі

заслухоўваецца ўся Эўропа, нарэшце вярнуліся й на Радзіму. І хоць некаторыя назвы пададуцца вам знаёмымі («Добры вечар», «Не аддай мяне, мамачка», «Добра тому, хто вчорак ня знае»), але менавіта ў такой тэкставай ды мэлядычнай інтэрпрэтацыі шырока публіка наўрад ці іх чула.

Нават песня «Прыкракнула шэра вуліца», адкрытая публіцы самім Кірчуком на згаданым вышэй канцэртніку, у студыйным варыянце гучыць па-новаму й парадзе адкрыццямі нават тых рэдкіх шчасліўчыкаў, хто здолеў раздабыць і паслухаць «Live At Oerol-99».

Пільныя мэяманы знойдуць у песні «Ой, бору мой» агульныя радкі ды ноткі з вядомым трэкам Лявона Барткевіча «Ой, двору мой» (гл. альбом «Спявай мне, дзяўчынка», 1989, «Electronova Productions»). Але гэта толькі фрагменты, якія не прэтэндуюць ні на стварэнне аднолькавага настрою, ні на агульную філізофскую канцэпцыю. Калярытны поп-дэнс славутага песняроўца ўсё ж саступае глыбіні эмацыйных перажыванняў новай вэрсыі.

Поўным адкрыццём для мяне асабіста, а разам і ключом да разуменьня сутнасці творчае палітры «Troitsa» стала загалюная песня альбому — «Журавы». Гэта ляканічная й вельмі змястоўная баляда, малюнак зь векавечнага пазачасавага беларускага асяроддзя. Тут і побыт, і характар, і традыцыі, і мэнтальнасць.

Сваё разуменьне ўсяго гэтага этнатрыю «Troitsa» пераканаўча разгортвае і ў сваёй прадмове да выдання: «Ты быццам і тут, але сьведомасць твая, твой Дух імчыцца ў коле каляндара».

Так сугэстыўна ўздзейнічаюць гэ-

тыя песні. І калі асэнсоўваеш іх або адчуваеш падсьвядома, прыходзіць яснае разуменьне, чаму зь мясцовых поп-зорак менавіта «Troitsa», а не які-небудзь «Ляпіс...» ці «Лепры...» выдалі ў Галандыі вось ужо чатыры альбомы.

«Наша слова» №32, 21.08.2002,
Менск-Ліда, В.М.

TROITSA

«7»

2004, EXTmedia



Сымболіку гэтага альбому дакладна расшыфраваць я не бяруся, хоць здагадваюся, што нічога кепскага за лічбай 7 (сем) стаяць не павінна. Але сымбалічных момантаў у альбоме шмат, гэта факт. Хаця б такія, што кожны з сямі твораў гэтай праграмы пазначаны пэўным рунічным знакам, а калі глядзіш на гэтае сяміруньне, дык сама сабою цябе агортвае нейкая магія. Зрэшты, менавіта яе, пэўна, і шукае ў беларускім фальклёры Іван Кірчук ды ягоныя хлопцы Юр'і (Паўлоўскі і Дзьмітрыеў). Пра гэта сьведчыла нават назва аднаго з апошніх іхніх канцэртаў — «Варажбіг». Дый на прэс-канфэрэнцыях спадар Кірчук пераканаўча выяўляе веру ў сакральны зьмест нашых этнічных традыцыяў.

Праўда, творчы калектыў ня можа стаяць на мейсцы, але ў наяўных зьменах адны бачаць «апапсеньне», другія — «зьязджаньне з глуду». Але й тыя, і другія, бадай, не заўважаюць, як мацнее творчая самастойнасьць самога фронтмэна, шарм ягонай асабовасці, а разам з тым і мастацкая сьмеласьць. І менавіта ж рух, а не застоў зьяўляецца крытэрам творчай вартасьці. Што б вы казалі, каб «Troitsa» з альбому ў альбом працягвала адзін і той жа настрой? Дык вось «Troitsa» стала ў руху. «Band on the run», як кажуць бітламань: ад простага выкананьня народных песень калектыў усё больш ператвараецца ў стваральніка фантазмагарычных спэтакляў, а франтмэн — у надзвычайнага чарадзея, шамана. Структура альбому «7» таксама дэманструе такое ймкненьне, бо гэта ўжо ня проста зборнік песень, але й калекцыя пэўных традыцыйных заклёнаў, зашэптаў, замоваў, якія дапамагаюць вярнуць, аднавіць, рэканструюваць рытуал глыбіннага сэнсу песні.

Само зьяўленьне альбому «7» ахутана нейкай таямніцай, крыніца якое хаця б у тым, што гэта першы альбом калектыву, зроблены на Радзіме й для Радзімы. І хоць этна-трыю «Troitsa» працягвае сваю міжнародную дзейнасьць (сумесныя канцэрты з славытым брытанскім музыкам Марцінам Горам («Dereshe Mode»), мультыкультурныя этна-праекты з расейскімі электроншчыкамі ды інш.), ніякія галандзкія прад'юсэры не вызначалі тут змест праграмы, каб потым яе дома трэба было даводзіць да традыцыйнай тут акцэптацыі (як адбылося з сольнікам Івана Кірчука «Спадчына загінулых вёсак»). Мо, таму аль-

бом «7» успрыймаецца выразна больш канцэптуальным і маналітным вытворама. Гэта ўсё той жа new age, «музыка для расслабона», як яе называюць некаторыя тутэйшыя «музыкалягі», але загружае яна слухача канкрэтна: найбольшае ўздзеяньне атрымліваеш, калі слухаш альбом не ў фонавым рэжыме, а рыхтуецца да гэтага адмыслова ды слухаш менавіта дзеля таго, каб паслухаць і пачуць.

Што кінулася на слых асабіста мне, дык поўная арыгінальнасьць гэтай праграмы. Бо часта ж здараецца ў фальклёрных падборках, што той або іншы трэк даводзіцца параўноўваць зь ягонымі іншымі інтэрпрэтацыямі. Тут — татальны фольк-сьвяжак: ну хто з вас дзе чуў за апошнія 100-200 гадоў такія роўнае песні, як «Паморачку», «Дубравушка», «Сонюшко», «Раёк», «Не парой», «Юр'я»? Мо, хіба толькі «Сем чарак» падасца камусьці нечым знаёмай, бо гэта выразна позьні фольк часоў кабацкае акупацыі айчыны. У астатнім — рэальнае асэнсаваньне традыцыйнага этнічнага рытуалу.

А на гары сонюшка, ў даліне туман,

А мне маладзюсенькай — жалюшка-пячаль.

Ой, што за пячалюшка — дружка ўдома нет,

Ой паехаў мой дружок, ой ды ў новы сьвет.

Вярніся мой міленькі, вярніся дамоў,

А калі ня вярнешся, я й сама вярну...

Вось такое жаночае асэнсаваньне сябе як часткі чагосьці больш цэлага, важнага, што атрымала назву сям'я, было ў нашых продкаў. А галоўнае, што яны верылі ў кіраваньне

ўсім гэтым працэсам нейкай вышэйшай сілы:

*Ай па морачку, да па сіняму
Там пльыла-пльыла стая вутачак,
А за імі шэры селязенька.
Калі Бог ссудзіць — гэта й вам
будзіць.
А па вулачцы, па шырокае
Там гуляў-гуляў карагод дзевак,
А за імі малады малойчык,
Узяў дзевачку за правую ручку.
Калі Бог ссудзіць — гэта й вам
будзіць.*

Зрэшты, ня будзем перапісваць усе тэксты, бо выданьне й бяз нас робіць гэта ў багата ілюстраваным васьмістаронкавым буклеце, дызайн якога распрацаваў сам адзін з музыкаў калектыву Юрась Паўлоўскі. Мяне асабіста ў ягонаў аздобе прывабілі мудрагелістыя загагулі тытульнага шрыфта, які падае назву калектыву адразу адным росчыркам і лятынкаю, і кірыліцаю («Troitsa» ды «Троіца»). У сэнсе прад'юсаваньня праекту галяндзкіх адмыслоўцаў нарэшце замянілі самі музыкі й вядомы беларускі канцэртна-тэатральны мэнэджэр Валер Мазур.

Ведаючы, як імпэтна нашыя лэйблы перакуплялі ў Галяндаў ліцэнзыі на папярэднія альбомы этна-трыю «Troitsa», асабіста мяне вельмі цікавіць пытаньне, ці Галяндцы паждаюць выпусьціць «7» у этнічнай сэрыі свайго лэйблу «Pan records» зь Ляйдэну? Але гэта ўжо іншая гісторыя.

**«Настаўніцкая газэта» №164,
21.10.2004, Менск, В.М.**

Іван КІРЧУК

Спадчына
загінулых вёсак

2000, Pan records/2003, West records



Іван Кірчук — быццам Канфудый беларускай этна-музыкі, нават зьнешне падобны на знакамітага філёзафа (акрамя, бадай, разрэзу вачэй). Ягоныя развагі й высновы пра значнасьць беларускага эпасу й магіі прыводзяць у захапленне любога слухача, нават не інтэграванага ў беларускі культурніцкі дыскурс. Дый ягоная асоба, як і асобы ўсіх музыкаў гурта «Troitsa» ўвогуле — сучэльнае выпраменьваньне святла й станючай энэргетыкі.

У гэтым маглі яшчэ раз пераканацца слухачы й журналісты, якія прыйшлі на першую прэзэнтацыю айчыннага перавыданьня сольнага дыска Івана Кірчука «Спадчына загінулых вёсак», што адбывалася ў музычнай краме «Містэрыя гуку». Нагадаем, што CD «Спадчына загінулых вёсак» быў запісаны ў 1999 годзе ў Галяндзі, а ўпершыню выдадзены тамтэйшай фірмай «PAN records» у 2000 годзе. Эўрапейская аўдыторыя і музычная крытыка высока ацанілі ўнікальнасьць гэтай працы беларускага

збiральніка фальклёру (у асноўным матэрыял CD назапашаны ў 1983-1996 гг. падчас фальклёрных экспэдыцыяў).

А перад тым былі шматлікія запрашэньні спадара Кiрчука ды гурта «Troitsa» на міжнародныя фэсты этнічнай музыкі. І вось на адным з такіх этна-фэстаў, што адбываўся ў Вугоршчыне — «Kalaka», прысутнічаў мэ-нэджэр галяндзкай гуказапіснай фірмы «PAN records», які й запрасіў Івана Кiрчука ў студыю сольна. Праз год дыск зьявіўся ў тамтэйшых музычных крамах, а потым пайшоў і па сьвеце (аж да Японіі ды Скандынавіі).

Але смутак ад таго, што ў Беларусі «Спадчына загінулых вёсак» — фанаграфічная рэдкасьць, падштурхнула І. Кiрчука разам з выдавецкай кампаніяй «West records» да перавыданьня гэтай унікальнай кружэлкі.

Сам выканаўца падчас прэс-канфэрэнцыі зазначыў: «У гэты альбом увайшла 31 песьня, хоць у галяндзкай вэрсыі было на пару болей. На трэках кружэлкі гучыць шмат беларускіх інструмэнтаў, якія выкананыя беларускімі майстрамі. Мэта працы над гэтай праграмай была ў тым, каб сумленна падыйсьці да таго скарбу, які я калісьці вывучаў у вёсках — слухаў і запісваў ад 10-ці гадзінаў раніцы да гадзіны апоўначы без перапынку. Цяпер я паставіў задачу ўдасканаліць праграму, надаць выданьню аўтэнтчнасьці.

Прыемна бачыць, што дыск «Спадчына загінулых вёсак» прадаецца ў эўрапейскіх музычных крамах па 30 эўра, як і іншыя выданьні эўрапейскіх зорак. Але цяпер, з выданьнем альбому ў Беларусі, гэтыя песьні вернуцца на Радзіму. Так я выказваю ўдзячнасьць тым захавальнікам бе-

ларускага песеннага эпасу, зь якімі я працаваў падчас фальклёрных экспэдыцыяў».

Цяпер дыск у выданьні кампаніі «West records» больш структураваны як паводле песенных жанраў, гэтак і з пункту гледзішча інструмэнтавак. Сапраўды, беларускія слухачы маюць магчымасьць пачуць і традыцыйныя веснавыя, купальскія, зімовыя, любоўныя, валачобныя песьні, і менш знаёмыя — паставыя, талочныя, карагодныя ды дзіцячыя. Сольныя сьпевы Івана Кiрчука, максымальна набліжаныя да арыгінальнага выкананьня, зьяняюцца творамі ў суправаджэньні беларускіх народных інструмэнтаў — акарынаў, дудак, дуды, чарота, леры, званоў, смыка, бубноў. Гэтыя выдатныя інструмэты вырабілі вядомыя майстры Д. Гром, Э. Фокіна, В. Кульпін, Зьм. Равенскі, М. Лазоўскі, У. Жукоўскі...

Спадар Кiрчук заўважыў, што мастацкая аздаба дыска, выдадзенага фірмай «PAN records» у Галяндзіі, задавальняла яго як выканаўцу, але першае беларускае выданьне ад «West records» — больш адпавядае музычнаму начынню дыска. Вокладка альбома задумана ў выглядзе беларускага рушніка, на якім зьмешчаны тэкст песьні «Ой, ішлі-ішлі да Тры Янгалы» (твор запісаны ў вёсцы Барталамеёўка Гомельскай вобласці). Вёска гэтая апынулася «пад крылом Чарнобыля», і таму асабліва трагічна гучаць такія прарочыя словы гэтай песьні:

Ой у нашым раю

Жыць весела.

Жыць весела,

Толькі некаму

Акрамя гэтага сымбалічнага аздабленьня, вокладка мае шмат зьвестак з

багатай творчай спадчыны І. Кірчука ды этна-трыю «Troitsa».

Трэба адзначыць, што сама ідэя дыска «Спадчына загінулых вёсак» вельмі ўражвае: музыкі спрабуюць да-несці да слухачоў невядомыя старонкі беларускай фальклёрнай спадчыны. І гэтае выданьне спрыяе дасягненьню гэтых мэтаў. А таксама заахвочвае музыкаў і выдаўцоў да працягу працы ў гэтым напрамку. У архіве І. Кірчука захаваныя каля сотні шпуляў магнітафоннай стужкі, на якіх запісана да тысячы ўзораў народнай песеннай творчасці Беларусі.

А яшчэ гэтым дыскам спадар Кірчук даводзіць: «Мы, Беларусы — спадкаемцы вельмі старажытнай культуры, старажытнай цывілізацыі. На жаль, пры гэтым са скрухай часта кажам: як добра ў той ці іншай краіне... Але, на самай справе, лепш за ўсё тут, на Радзіме. І ў мяне не знікае жаданьне зайсьці ў найстаражытнейшы куток Беларусі ды паспяваць, паслухаць песьні беларускіх захавальнікаў фальклёру, як гэта рабіў я раней».

Як бачым, імкненьне да нацыянальных каранёў у творчасці не пакідае музыку ніколі, і гэта гарантыя таго, што за «Спадчынай загінулых вёсак» мы будзем слухаць іншыя музычныя рарытэты ў выкананьні Івана Кірчука ды этна-трыю «Troitsa».

«Новы час» №9, 04.06.2003, Менск, А.М.

ПАЛАЦ

Folk Modern

1995, Vigma/2005, БМАgroup



Журналісты, якія пішуць на музычныя тэмы, здаўназначаюць, што «Палац» — гэта фальк-рок-гурт №1 у Беларусі. Утварыўся ён у 1992 годзе з... расчараваньня прафэсійных калупальшчыкаў на чале з Юрасём Выдронкам джазавых традыцыяў Эдзі Рознэра (быў у 30-я гады такі дзеяч небеларускай культуры ў Беларусі). Тады ж «Палац» выступіў з новым амплію (прафэсіяналы пачалі глыбока калупаць нягленку беларускую — фальклёр) у Польшчы на III фэстывалі беларускага року «БАСовішча». Удача! Гурт заўважылі. А потым былі й іншыя перамогі (нямецкі «TanzFolkFest», беларускі «Славянскі Базар», казахстанскі «Voice of Asia», польскі «Muzyka Ludów Północy», летувіскі «Suklegos», а ўжо ў 1993 кампазыцыя «Русалкі» зрабіла «Палац» адным з фіналістаў сярод 150 краінаў сьвету ў конкурсе фэсту «Discovery-93» (Парыж, Францыя). Натуральна, былі й гастролі па шматлікіх краінах Эўропы (Італія, Польшча, Нямеччына, Летува, Эстонія, Чэхія).

Прызнацца, нягледзячы на пось-

пехі, не адразу, аднак, удалося апанаваць прыстойнай студыяй, але ўжо ў 1995 годзе патрэбны матэрыял быў сабраны, і сьпяраша яго выдала на касэтах менская дзяржаўная фірма «Vigma». На шчасьце, прадукт стаўся вельмі чаканым сярод мэляманаў, таму ўжо праз год да гэтай ініцыятывы падключылася моладзевая выдавецкая суполка «БМАgroup», якая напачатку таксама тыражавала касэты, але ў новым тысячагодзьдзі падрыхтавала дыктоўную лічбавую вэрсію альбома (гэта было ўжо ў часіны, калі гурт назапасіў салідную дыскаграфію, таму выпуск прэзентаваўся ў сэрыі легендарных юбілейных перадрукаў беларускага року: дзесяцігодзьдзе сваіх эпохальных дэбютаў тады адзначылі CD-перавыдаваньнямі «Крама», «Ullis», «Kriwi», і вось «Палац»).

Так, у 2005 годзе ўрачыста святавалася 10-годзьдзе дэбютнага альбому гурта «Палац», якое й адзначылі прэзэнтацыйнай першага выпуску знакамітага альбому на CD. На гэтых сапраўды вартых часу носьбітах выдаўцы здолелі ня толькі пазнаёміць з альбомам новае пакаленьне фэнаў гурта, але й праз дадатковыя ды-джей міксы вядомых твораў як мага шырэй прадставіць спэктар дзейнасьці калектыву. І хоць супрацоўніцтва «Палаца» з ды-дзэямі пачалося дзесьці на рубяжы стагодзьдзяў, у гэтую модную плынь дэнс-музыкі трапіла акурат нямала песень зь першага альбому: «Русалкі», «Каліначка», «Пайду я ў новую канюшню».

Апошні з названых твораў якраз і пачынае (але ў арыгінальнай вэрсіі) саму праграму альбома. Калі прыгадваць найбольш знакамітыя назвы далейшага трэк-сьпісу, дык давядзец-

ца называць ледзь ня ўвесь рээстр: ну хто ж ня ведае такіх палацаўскіх песень, як «Каваль», «Merry Christmas», «Ой, долам-долам», «Страла»... Праўда, непрыкметныя шэдэўрыкі ўсё ж пры жаданьні таксама можна адшукаць: чамусьці ня надта шанцавала ў розных кампіляцыйных ды гіт-парадах пранікнёным песням «Манечка», «Хрыстос нарадзіўся», затое пры новых перавыдаваньнях дыктоўнага альбому ў іх ёсьць шанц іншым бокам прыглянуцца мэляманам.

Варта да ўсяго адзначанага дадаць яшчэ й тое, што рэпэртуар дэбютнага альбому не зацyklіваўся на нейкай адной галіне фальклёру (вясельныя, калядныя, жаўнерскія песні), а як мага больш шырока прадстаўляў саму разнастайнасьць фальклёрных традыцыяў у Беларусі. Мо, і гэта ёсьць адной з прычынаў надзвычайнай папулярнасьці дэбютніка? Бо ня кожны ж народ здолеў у наш тэхнакратычны час захаваць такі спэктар глыбінных традыцыяў. Дый для эмацыйнага асэнсаваньня гэтак разнастайная праграма не абцяжарвае слухача, спрыяе добраму рэлаксацыі.

Дваістыя ўражаньні гартаваных філяфаністаў выклікала мастацкая аздоба акурат новага перавыдаваньня: сапраўдныя калекцыянеры шануюць, як вядома, вернасьць першасным ідэям у такіх праектах. І хоць першую аздобу не назавеш канцэптуальнай (яна хутчэй азнаямляльная, бо прадстаўляе на вокладцы проста сам гурт на шыкоўным фоне Мірскага замку), усё ж шкада, што выдаўцы істотна яе перапрацавалі. Так, нейкая дзяжурная канцэпцыя мо й зьявілася (утульнасьць самаплечнага тыну, лагоднасьць вясковага пленэру), але яна слаба раз-

гортвае шматаблічнасьць настраёвай гамы самой песеннай праграмы кружэлкі. Дзякаваць Богу, хоць у апошні момант мэнэджэр перавыданьня Віталь Супрановіч патрабаваў ад Юрыя Выдронка, каб хоць элементы першаснай аздабы ў новым cover-дызайне былі (а то ж юбілей усё-ткі, а віноўніка ўрачыстасці не пазнаць). Бадай, вынік атрымаўся даволі прымальным.

«Аншлаг» №10, 23.10.2005, Менск, В.М.

ПАЛАЦ

Дарожка

1998, БМАgroup



Гэта другі альбом легендарнага гурта, і пачынаецца ён традыцыйнай для «Палацу» валачобнай песьняй «Борам» зь ейнымі абавязковымі атрыбутамі: шматгалоснымі сьпевамі, спалучэньнем розных народных інструмэнтаў, з сьмелым выкарыстаньнем магчымасьцяў сучасных сынтэзатараў. І калі валачобная «Борам», калядка «А ці дома», вялікодная песьня «Яркае сонца» — візытоўкі гурта, дык песьня канадзкіх Індыянаў «Come Out the Wilderness» можа падацца «прыцягнутай за вушы» да канцэпцыі беларускамоўнага альбому. Але, прыгадаўшы гістарычныя паралелі з жыцьця нашых народаў, мож-

на ўспомніць творы ў даўно забытым жанры — песьні пратэсту. Што ж у такім выпадку скажуць пра гэтую англамоўную вэрсію, напрыклад, правадыры індыйскага народу з возера Любікон у Канадзе — калектыўныя сябры Беларуска-Індыйскага таварыства? Ці не ліюць беларускія браты з «Палацу» вадуду на млын бледнатварых асымілятараў?

Досьведам спалучэньня мэлядызму й моваў розных народаў адрозніваюцца й беларуская народная песьня «Каліначка» ды англамоўная «Freeze to Me Mama», зьяўленьнем якіх «Палац» абавязаны сваім нярэдка вандроўкам па Эўропе ды часоваму альянсу з экс-сюзорцам Аляксеем Казлоўскім (ён жа й «Краме» перакладаў на english раннія гіты для замежных выдавецтваў). Увогуле атрымалася добрая ілюстрацыя магчымасьцяў працы на інтэрнацыянальнага слухача.

Прыцягваюць увагу слухачоў і запісаньня на стужцы патэнцыйныя гіты. «Ночы» — найпрыкметнейшы зь іх, з акцэнтаваным рытмічным малюнкам, дасканалымі аранжыроўкамі А. Хаменкі, хвалюючымі гітарнымі акордамі. У гэтым жа рэчышчы скампанаваная й беларуская народная (чумацкая) песьня «Волы», да якой пасуе «архаічнага» тэмбру голас Алега Хаменкі.

Неяк асобна на «Дарожцы» стаіць легендарная кампазыцыя «Казачэнька», перад выкананьнем якой на адным з канцэртаў «палацаўцы» беспакarana прымусілі ўзьняцца з свайго месца адну вельмі знакамітую асобу, хоць пазьней, пасьяла славутага канцэрту «Памяці змарнаванага 10-годзьдзя» на плошчы Бангалёр у Менску,

тая ж асоба дала загад аб рэпрэсыях супраць «Палаца» (гурт звольнілі з фільгармоніі, зачынілі ўсе тэлепраграмы, якія вёў Алег Хаменка і г.д.). Створаная кампазыцыя паводле канонаў гукавога палатна: тут гучыць і настальгічнае танга, і запісы гітлераўскіх прамоваў ды воклічаў. Усе гэтыя музычна-акустычныя складнікі ўплятаюцца ў мэлядычную канву гэтай народнай песьні, прысьвечанай музыкамі, як пазначана на вокладцы альбому, усім загіблым на нашай зямлі падчас шматлікіх войнаў, што прайшлі на тэрыторыі Беларусі.

Ня так даўно ў рамках тэлецыклю «А музыка гучыць...» адбылася прэмера некаторых твораў з «Дарожкі». Здымкі праграмы нагадвалі шмат якія іншыя малабюджэтныя праекты БТ, але выступ «Палацу» атрымаўся ўнутрана напружаным, дынамічным і даволі пераканаўчым. Музыканы матэрыял гэтага альбому — добрая аснова для здымкаў паўнаватаснага відэафільму (пры ўмове змены састарэлага сцэнічнага выгляду ўдзельнікаў гурта).

У цэлым жа, альбом «Дарожка» пакідае ўражаньне больш экспэрымэнтальнага, сапраўды стэрэафанічнага і, у той жа час, пераходнага да нейкага новага гучаньня «Палацу».

«Наша ніва» №12, 28.06.1999, Менск, А.М.

ПАЛАЦ

Лепшае

2000, Каўчэг



Гурт «Палац», безумоўна, належыць да эліты беларускага рок-пантэону: ён неаднойчы прадстаўляў Беларусь на міжнародных фэстывалях Эўрапейскага радыёвяшчальнага саюзу, выступаў на адной сцэне з такімі славутымі супэрзоркамі, як Нік Кэйв, Брус Кокбурн, Алянис Марысэт, ансамбль «Roxette», мае ў сваім актыве нямала цікавых альбомаў, якія карыстаюцца стабільнай папулярнасьцю, таму выпуск «The Best» у такім кантэксьце выглядаў зусім натуральным разьвіцьцём падзеяў, а мне ў сваю чаргу нагадаў і пэўныя гістарычныя нюансы.

З гуртом «Палац» мне выпала пазнаёміцца асабіста на самым пачатку ягонага творчага шляху: у ліпені 1992 мы адным аўтобусам ехалі ў Польшчу на «БАСовішча». Я суправаджаў нашых тагачасных зорак («Уліс», «Дзіда», «Мроя», «Крама») і, прызнацца, зь непрыхаванай іроніяй глядзеў на «навенькіх кан'юктурных беларусаў» кшталту віцебскага «Вакзалу», берасьцейскага «Талеру», гадзенскага «Seven B», якія толькі

дзея пропуску на прэстыжнае «БАСовішча» гатовы былі стрываць два дні беларускасці. Да такіх няшчырых я аднёс тады й «Палац», пішучы ў адной з моладзевых газэтаў: «Справа, зразумела, ня толькі ў слабой нацыянальнай самасьведомасці некаторых артыстаў, гэта ж музычны фэстываль. Але, як кажуць адэсіты, дзьева вялікія розніцы — выдатнае гучанне саксафона сярод лубочнай беларускасці ансамбля «Палац», або непараўнаннае п'янае гітары Вячкі Кораня сярод палымяных роздумаў «Уліса» пра лёс Бацькаўшчыны тады, «калі імперыя зьнікне»...».

Зь цягам часу «Палац» усё ж здолеў пераканаць усіх (і мяне) ў сваёй сьведомай творчай пазыцыі. І менавіта ў фольк-плыні. Асабліва пасля сустрэчы там жа, на «БАСовішчы», з этна-музыкалягам Мічыганскага ўніверсітэту Паўлінай Сурвілай. Той самай, якая пісала англамоўную прадмову да нашай з А. Мялгуём першай кнігі «Праз рок-прызму» (New York, «BINiM», 1989).

І вось гэты палацаўскі зборнік, які сабраў лепшыя трэкі раньніх ягоных альбомаў («Палац», 1995; «Дарожка», 1998) і рэдкія канцэртныя запісы («Сьвяты вечар», «Страла», «Калядка»), падбівае дыхтоўны вынік творчага даробку калектыва ў ХХ стагодзьдзі. І даробак гэты нагэтулькі значны, што мне выпадае толькі прасіць прабачэньня за звышпільнасьць на старце.

Альбом атрымаўся аб'ёмны, напоўнены, шчыльны. Прычым, менавіта альбом, а не банальная кампіляцыя, бо параўнаць яго можна паводле канцэптальнасьці нават з «Сьвятым вечарам 2000»: багатая (70 хвілінаў)

праграма дыску на 30 адсоткаў складаецца менавіта з калядных песень.

Ведаючы, што «Палац» працуе ў стылі folk-modern-show, гэтаму й не здзіўляеся. Але ж і ў беларускім фальклёры, і ў рэпэртуары «Палацу», дый у праграме гэтага дыску нямала песень іншага кшталту: і балядных («Вецер», «Казачэнька»), і вясельных («Каліначка», «Канюшня»), і разнастайных узораў каляндарнага цыклю (грамнічная «Русалкі», купальская «Розгары», на ўспэсьце «Страла»).

Дарэчы, надзвычай цікавай падалася мне даволі смелая палацаўская інтэрпрэтацыя менавіта некаторых калядак. Я маю на ўвазе пісьменнае спалучэньне беларускага каляднага фальклёру з эўрапейскімі традыцыямі Хрыстовага Нараджэньня ў песні «Калядка», адной зь нямногіх, прапанаваных тут у канцэртным варыянце запісу. Вядомая ў розных рэгіёнах Беларусі з рознымі тэкставымі рэдакцыямі песня «Ішла Калядка, Божая Матка» нібыта выплывае з бліскача навагодняга канта Франца Грубэра «Ціхая ноч», які сьпяваюць пад Ражство па ўсёй Эўропе.

Унікальнай паліфанічнасьцю, драматургічнай завершанасьцю ўражвае баляда «Вецер». А які сугэстыўны ўплыў маюць каляндарныя рытуалы Беларусаў, якія аказаліся ня чужымі нават сучаснай поп-музыцы ў песнях «Борам», «Ой, рана»...

Праграма прываблівае й тым, што ў складзе гурта мы бачым тут ня толькі асобаў клясычнага палацаўскага складу (вакаліста, гітарыста й аранжыроўшчыка Алега Хаменку, акардэаніста й лірніка Зьміцера Карабача, трубача Юрася Беякова), але й артыстаў, што праславіліся пазней у ін-

шых калектывах. Гэта Зьміцер Вайцюшкевіч («Kriwi») і Юрась Выдронак («Юр'я»).

Бадай, гэты рэтраспектыўны погляд толькі ўмацоўвае значнасьць калектыву, сутнасьць творчасьці якога цудоўна сфармулявана ва ўступным слове буклета да кружэлкі: «Гэты дыск — наш унёсак у музычную культуру аб'яднанай Эўропы, дзе Беларусь — рэспубліка, якую мы прадстаўляем на шматлікіх міжнародных фэстывалях — таксама не зьяўляецца выключэньнем».

«Народная газета» №30,
08.02.2001, Менск, В.М.

ПАЛАЦ & dj Ray Хвісевич

Танчыць Палац

2001, Bulba records



Пры слове папса ў адных ледзь ня сківіцы зводзіць, а другія трапляюць у атмасфэру нейкага міжвольнага невытлумачальнага замілаваньня, эўфарыі. Між тым, наўрад ці заслугоўвае такі музычны прадукт падобнага кантравэрсыянага падыходу, бо даўно ўсім зразумела, што на дыскатэках нікога не прымусіш танцаваць пад самую лепшую сымфанічную музыку. Дый джаз, а нават і рок выйшлі

адтуль з ужытку, перасяліўшыся ў больш інтэлектуальна заклапочаны хаўрус клубных заўсёднякаў.

Там, дзе мода й густы змяняюцца ледзь ня кожнае вечарыны, павінен быць і свой дынамічны музычны прадукт, які здольны апаратыўна адгукнуцца на ўсялякія змены настрою ды модных плыняў.

Ці ёсьць у Беларусі свая папса? Калі вы гатовы адказаць станоўча, дык папрашу адразу: толькі не называйце мне дзесяцігодзьдзімі застылую акадэмічную прафэсійную эстраду. Нават пад колісь завадныя мэлэды «Сяброў» і «Верасоў» даўно ніхто ня танчыць (мо, толькі на вечарынах «Для тых, каму за 60» пэнсьянэры настальгічна адтоптваюць сёньня ў гэтых рытмах абцасы). Але насамрэч — што праўда, тое праўда — якасная беларуская папса, якая заводзіць падлеткаў з паўабароту, ёсьць. І вы бачыце адзін зь ейных узораў побач на здымку.

«Палац» — сам па сабе гігант беларускае папулярнае музыкі, які заваяваў свой аўтарытэт прэстыжнымі прызамі на фэстывальных і канцэртных сценах Эўропы (Нямеччына, Італія, Польшча, Францыя, Чэхія, Эстонія...). Але ўсё ж ягоная стылістыка — folk-modern-show — больш набліжана акурат да інтэлектуальных і духоўных патэнцыяляў року, чым папсы. І ўсё ж менавіта «Палац» здолеў знайсці ўдалы творчы сымбіёз у фольку ды моднай ды-дэжэйскай плыні й сучасова прапанаваць публіцы нешта кардынальна новае, арганічнае, лёгкае, завадное і, разам з тым, густоўнае, тонкае, дасьціпнае.

«Палац», як мы ўсе ведаем, працуе ў фальклёрнай стыхіі. Але ж і ў фаль-

клёры няцяжка прыкмеціць пэўную неаднароднасьць, неадназначнасьць матэрыялу. У саюзе з ды-джем Андрэем Хвісевічам (імя якога мы памятаем з удзелу ў такіх славурых беларускіх праектах, як «Пацачная крама» Зьміцера Вайцюшкевіча, «Вэсначуха» гурта «Юр'я» ды інш.) музыкам гурта Алега Хаменкі ўдалося выкрышталізаваць неверагодную энэргетыку многіх фальклёрных твораў, якая прымушае пуськацца ў скокі не праз спрошчаную банальную рытміку («унц-буц», «унца, друн-ца»), а праз нейкую неверагодную ўнутраную моц. АндRay Хвісевіч тонка акцэнтаваў гэтую моц і з дапамогай зухаватых кампутарных эфэктаў скіраваў на сучасную танцавальную пляцоўку.

У анатуемы альбом «Танчыць Палац» увайшлі найзнакаміцейшыя гіты славурага гурта («Русалкі», «Долам», «Ночы», «Заенка», «Розгары», «Канюшня», «Каліначка», «Купала», «Каваль»), а дыхтоўны «Megamix» увабраў у сябе папуры з усіх пазасталых вяршкоў («Дарожка» ды інш.). Толькі не хвалойцеся: слухача чакае цалкам новы, хоць і пазнавальны прадукт.

Зрэшты, dj-міхы ўжо даволі распаўсюджаны прыём на беларускім музычным рынку (мікшуюць і тых жа «Верасоў», і «Песьняроў», і «N.R.M.», і «Юр'ю»), але яшчэ на прэзэнтацыях у клубе «Pall Mall» і парк-клубе «Менск» у 2001 годзе я пераканаўся, што праграма «Танчыць Палац» — безумоўны лідэр у гэтым накірунку.

Праўда, зрабіўшы цудоўную мастацкую аздобу выданьня (як лёгка пазнаюцца на шаржаваным малюнку і Алег Хаменка, і Зьміцер Карабач, і Юрась Белякоў, і сам АндRay Хві-

севіч), выдаўцы ўсё ж забыліся пазначыць аўтара cover-дызайну, затое рэкламы спонсараў і кампаньёнаў хапае («БМАgroup», «Sho Mono Poly», «МГ», «АлВіт» ды інш.). Відаць, такі ўжо час: няважна, хто робіць, затое важна, за чыя грошы. Добра хоць аўтараў альбому не забыліся напісаць на вокладцы. А мы ўсё ж дадамо, што канцэптальную аздобу гэтаму пазнавальнаму прадукту стварыў Улад Казаноўскі, працы якога можна пабачыць на шмат якіх беларускіх альбомах (першы альбом гурта «Troitsa», дыскі «Харлі», «Ur'ia» ды іншых выканаўцаў).

*«Чырвоная зьмена» №132,
04.09.2001, Менск, В.М.*

ПАЛАЦ

Чужыя дзёўкі...

2002, West records



Гурт «Палац» — лідэр і пачынальнік рэальнага беларускага фальк-мадэрну. Так атрымалася, што ў Беларусі яго прадстаўнікі карыстаюцца самай вялікай увагай сродкаў масавай інфармацыі, а музыкаў фальк-мадэрн-гуртоў запрашаюць на розныя супэртусоўкі ды фэсты, не мінаючы нават «Славянскі базар». Таму, напэўна, на беларускай рок-сцэне стаў папулярным стэрэатып, што, маўляў, зайграй

нешта фальклёрнае на сучасны матыў ды рытм — і посьпех ды ўвага СМІ табе забясьпечаныя!

Але гэта толькі павярхоўны погляд на працу беларускіх фальк-мадэрн-гуртоў. На самай справе музыкаў хвалюе пытаньне, як зрабіць свой прадукт — апрацоўкі беларускага фальклёру — цікавымі сучасным слухачам, як забясьпечыць стылю выжываньне ў жорсткіх канкурэнтных умовах шоў-бизнесу.

Аматары фальк-мадэрнавых рытмаў маюць магчымасьць адчуць гэтыя памкненьні таксама ў чарговай працы гурта «Палац» — альбоме «Чужыя дзеўкі», каб зразумець што музыкі робяць для дасягненьня мэтай папулярнасьці фальк-мадэрну як стылю.

Заўважым тут адразу, што «Палац» з электроннага пераўтварыўся ў гурт, дзе пераважаюць акустычныя інструмэнты. У калектыве цяпер граюць бубнач Андрэй Цераховіч ды бас-гітарыст Андрэй Шчыткавец. І гэта найбольш прыкметны вынік эвалюцыі гучаньня гурта, бо раней іхнія партыі «даручаліся» кампутарам ды сэмплерам.

Шмат незвычайных фарбаў у гучаньне гурта дадае акардэон Зьміцера Карабача, партыям якога вельмі пасуе тэмбравая й музычная сугучнасьць з старадаўнімі беларускімі інструмэнтамі, якія сёньня можна пачуць у шматлікіх іншых постфолькавых гуртах — зь беларускай дудою, колавай лераю, жалейкай, акарынай. Каб ацаніць аб'ём выкананай працы што да сынтэзу гучаньня інструмэнтаў розных эпохаў, трэба ўважліва слухаць купальскую «Ой, Купала». А адчуць смак гучаньня беларускай леры ад таго ж Зьміцера Карабача слуха-

чы маюць магчымасьць ужо на іншым трэку альбому — у народнай песьні «Яварок», з экспэрымэнтальна-электронным варыянтам якой мы знаёмыя яшчэ праз альбом «Дарожка».

Музычныя крытыкі ў адзін голас адзначаюць вельмі разнаплянавую работу ў «Палацы» гітарыста Сяржуча Трухановіча, да якога мы прызвычаліся ў «Краме». Але бачна, што такая ўжо натура Сяржуча — рэалізоўваць сябе ў розных іпастасях, не задыклівацца ў аднойчы абраным музычным стылі. Трухановіч свабодна апэлюе і да кантры-рока ў «Дзеўцы-сямілетцы», і да гард-блюзавых імправізацыяў у балядзе «На турэцкіх палях». Візытоўкай «Палацу» сталі галасы вакальнай групы — аранжыроўшчыка й кіраўніка Алега Хаменкі, вышэйгаданага акардэаніста Зьміцера Карабача ды выканаўцы на трубе Юрыя Белякова, якія неверагодным чынам сумяшчаюць граньне на сваіх «родных» інструмэнтах з складанымі паліфанічнымі вакальнымі партыямі.

Замыкае трэк-сьпіс альбому «Чужыя дзеўкі» сюрпрыз — бонустрэкі з канцэртнымі запісамі, якія зробленыя ў апошнія гады («На граной недзелі», «Заенка», «Чужыя дзеўкі»), а таксама паўнавартасны відэакліп «На турэцкіх палях», што стаў вельмі папулярным дзякуючы шматразовым трансляцыям на Беларускім тэлебачаньні ды адмысловай Рок-кароне ў намінацыі «Лепшы відэакліп года».

Увагу патэнцыйных пакупнікоў альбом прыцягвае й сваім арыгінальным мастацкім увасабленьнем у маляўнічым лубку гумарыстычна-эратычнага зьместу. Гэта стала магчымым не ў апошнюю чаргу дзякуючы намаганьням выдоўцоў — фірмам

«Бусел-music» і «West records». Ад падробак дыск засьцерагае фірмовая галяграфічная наклейка, якая сувора папярэджвае: «Прадукцыя ліцэнзавана!» Таму беларускія слухачы, якія набудуць гэты незвычайна маляўнічы й музычна разнастайны альбом, атрымаюць сапраўднае задавальненне ад сустрэчаў зь цікавымі музыкамі й плённым вынікам іхняй напружанай студыйнай працы.

*«Чырвоная зьмена» №41,
18.05.2002, Менск, А.М.*

ПАЛАЦ

Сьвяточны

2003, Aist music



Рэцэнзаваны раней альбом «Лепшае» гурта «Палац», як і шмат іншых ягоных фанаграфічных ініцыятываў, вельмі хутка разыйшоўся з паліцаў музычных крамаў. А рэалізатары ўсё патрабавалі новых кампакт-дыскаў знакамітага калектыву! Вось палацаўцы й вырашылі не губляць здабыткаў ды прапанаваць на рынак свой чарговы кампілятыўны альбом, невыпадкова названы «Сьвяточны». Як патлумачыў лідэр гурта Алег Хаменка, канцэпцыя гэтай кружэлкі простая й зразумелая слухачу ды пакупніку: дыск зьмяшчае апрацоўкі беларуска-

га фальклёру і аўтарскія кампазыцыі А. Хаменкі, якія прысьвечаныя асобным сьвятам Беларусаў — ці то календарным, ці то абрадавым. Таму на дыску сустракаюцца песні купальскія, калядныя, шчадроўкі, жаўнерскія, вялікодныя, агульнасьвяточныя. Але асабліва шмат на дыску песень вясельных. Напэўна, гэтая тэма вельмі блізкая музыкам.

Адкрывае трэк-сьпіс «Сьвяточнага» купальская (цікава, што аўтарства А. Хаменкі) песня «Ў лузе...», аранжыраваная ў фолк-рокавым ключы. Тут адчуваецца магутнасьць рытм-сэкцыі, якая падрымліваецца цудоўным гучаньнем беларускай дуды ў выкананьні dj RAY (Андрэя Хвісевіча). Гэтая кампазыцыя (агучаная на народных інструмэнтах) вельмі дарэчы гучыць у мастацкай стужцы «Анастасія Слуцкая», што створана ў той жа час на «Беларусьфільме». Дарэчы, гэта акурат той рэдкі выпадак «прозрэння» мясцовых кінематаграфістаў да жывой патрэбы нацыянальных саўнд-трэкаў у нацыянальным кіно, хоць салідны плён на гэтай ніве даўно пажынаюць ня толькі Амэрыканцы, але й Французы, Брытанцы, Палякі й нават Украінцы.

Ёсьць на дыску й такія творы, якія забяспечаць альбому дыскатэчную папулярнасьць. Маём на ўвазе ўжо выдазеную на кампакт-дысках «Вольныя танцы: новая альтэрнатыва» і «Беларускі турба-міхэг» калядку «А ў заенкі...», а таксама песні з альбома «Чужыя дзеўкі», які ня гэтак даўно быў прадстаўлены замежным слухачам падчас гастроляў «Палаца» ў Францыі. Слухачы пазнаюць і аранжыраваную ў стылі кантры «Дзеўку-сямілетку», і вясельную песню

«Чужыя дзеўкі», у якой ёсць такі хвалючы зварот да тых гадоў жыцця, якія ўжо ня вернуцца:

*«Вэрніцеся мое лета
Да мэз у госьці».
«А як нам жа вэрнутыся
Да цябе у госьці:
Трэба было шанавці
Тай у маладосьці».*

Добра знаёмыя слухачам яшчэ й іншыя песьні гурта, у прыватнасьці рэмікс «Ночы», вясельная песьня «Ой долам», жаўнерская «На турэцкіх палях», на якую зняты цікавы відэакліп, прызнаны на «Рок-каранатцы-2001» лепшым, як мы пісалі ўжо ў папярэдні рэцэнзы.

З музычных навінак на альбоме неабходна адзначыць мяккую паводле гучаньня ды мэлядычную шчадроўку «Васілейка», у якой можна распазнаць і хрысьціянскі сьветапогляд Беларусаў, і адгалоскі іхняй даўняй паганскай веры. Аранжыроўка шчадроўкі вызначаецца цікавым спалучэньнем солё Ю. Белякова на трубе ды С. Трухановіча на электрагітары. Атрымаўся захапляючы дуэт у межах адной кампазыцыі!

А яшчэ ж прыцягне ўвагу слухачоў і беларускамоўны варыянт знакамітага каляднага гіта «Jingle Bells», які ў беларускай адаптацыі Алега Хаменкі названы «Звон зьвініць» — добры падарунак да заўсёды чаканага свята Калядаў і Новага году. Як заўсёды, выйграе той, хто будзе слухаць кружэлку дома ў святачных абставінах. Гэта гарантуюць Алег Хаменка і ягоныя сябры.

*«Літаратура і мастацтва» №24,
13.06.2003, Менск, А.М.*

KRIWI

Hej lolii!

1996, Каўчэг/2005, БМАgroup



Напрыканцы мінулага стагодзьдзя гэты альбом нарабіў нямала шоскату, але да гэтага часу (часу новых і новых перавыданьняў) яго рэдка хто называе правільна, выдумляючы нейкае штучнае «Хей лолі!». Вось што значыць родную лятынку развучыліся правільна чытаць! Дык хоць уважліва слухаць не развучыліся?

Гэй-лёлі, гэі-лёлі, гэі-лёлі, гэі, –

выразна заводзіць гурт ва ўдарным рэфрэне. Гэта й ёсць правільная назва альбому — «Гэй лёлі!» І гэта першы альбом цяпер культавага гурта.

Здаецца, ён і задумваўся як культывы, бо сьпяраша гэта была экспэрэмэнтальная творчая адзінка знакамітай ужо студыі «Палац», але ўжо з самастойнай назвай «Kriwi» (колькі спрэчак было аб самой назве, пакуль не прыжылася канчаткова). Натуральна таму ў першым складзе мы сустракаем шмат знаёмых асобаў акурат з «Палацу»: гітарыст Юры Выдронак (потым шукайце яго ў гурце «Юр'я»), вакаліст і мультыінструмэнталіст Зьміцер Вайцюшкевіч (потым ён стварыў сольны праект «WZ Orkiestra»). Новая яркая асоба тут толькі Вераніка Кругло-

ва (пасля распаду «Kriwi» менавіта яна здолее захаваць культуравы брэнд у сваім праекце «Kriwi W», што азначае «Kriwi-жаночыя»). Але пакуль яны разам — тры кіты беларускага фолк-мадэрну, чым і каштоўны гэты альбом, чым і абгрунтавана мэтазгоднасць ягоных перавыданьняў. Самае свежае перавыданьне (2005) «BMAgroup» нарэшце зрабіла на сур'ёзных сучасных носьбітах — фірмовых кампакт-дысках. А якая сур'ёзная папярэдняя праца была праведзена дзеля гэтага, бо нават адшукаць усіх паасобных уладальнікаў аўтарскіх правоў, каб падпісаць зь імі кантракты, было няпроста.

Рэч у тым, што ад самага пачатку праектам заняўся адзін з прад'юсэрскіх цэнтраў Бэрліну, які потым атрымаў сымбалічную назву «Belpunkt». Найцяжэй і аказалася зьвязацца зь імі. Зрэшты, пры сучасных сродках сувязі грэх наракаць на цяжкасьці. Менавіта таму дыск «Гэй лёлі» гурта «Kriwi» выйшаў своечасова і ў поўнай адпаведнасьці з арыгіналам.

Запісаўся альбом у бэрлінскай студыі «Soundman», нават канцэртныя трэкі яна рыхтавала (а гэта «Дада-на», «Лося», «А ці дома, дома», «Сьвяты Ляксеі»). Дарэчы, канцэртныя трэкі паходзяць менавіта зь нямецкага пэрыяду жыцьця «Kriwi», калі гурт дапрацаваўся нават да званьня «Лешшага этнік-гурта Бэрліну», вязджаў на гастрольныя маршруты кшталту Бэрлін-Парыж-Туніс і быў прадстаўлены на шэрагу фірмовых кампіляцыяў этнікі заходняй прадукцыі.

Што да студыйных трэкаў, дык многія зь іх пададуцца сучаснаму слу-

хачу добра знаёмымі (рымэйк «Вір-Чувір» увайшоў, напрыклад, у апошні альбом «Minsk-Berlin»; «Коцік» і «Я скакала, я плясала» трапілі на складанку «Людзям», выдадзеную фірмай «Каўчэг» у 1999 годзе). Але ёсьць і цалкам арыгінальныя трэкі канкрэтна гэтага канцэпту: народныя песьні «Сьвяты вячор», «Куралес», «Мяцёлка» і самы дынамічны мэга-гіт — залюбяная песьня «Гэй лёлі!»

Трэба сказаць, што да апошняга часу выдаўцы вялі перамовы з праваўладальнікамі, каб уключыць у CD-выданьне альбому й унікальны бонус-трэк таго ж пэрыяду «Ўсе лугі» з вакалам Зьміцера Вайцюшкевіча, які выходзіў перад тым толькі на аднайменным самотніку, але пытаньне так і засталася адкрытым.

Зрэшты, матэрыял альбома сапраўды занадта канцэптэуальны, каб яго можна было лёгка зьмяняць. І канцэптэуальнасьць ягоная не ў тэматыцы, а ў стылістыцы. Рэч у тым, што Юры Выдронак ня толькі граў на гітары ў гурце, але й на клявішных. Ім адводзілася надзвычайная роля ў першапачатковым гучаньні «Kriwi». Невыпадкова ўжо наступныя альбомы, калі Выдронак адыйшоў, некаторыя крытыкі сустрэлі падкрэсьлена прыдзірліва: «Пасля сыходу клявішніка Юры Выдронка гурт, адмовіўшыся ад кампутарных эфэктаў і мінусовак, пазбавіўся фолкмадэрнай стылістыкі». Тым ня менш, альбом «Гэй лёлі!» ня проста ўсё гэта захоўвае, але й дэманструе пэўныя крытэрыі стылістычнага вызначэньня.

Шмат хто, аналізуючы творчасць гурта «Kriwi», зашмат гаворыць аб татальнай аўтэнтнасьці матэрыялу, забываючы нагадаць, што аўтэнтны

толькі сам матэрыял, што творчасць «Kriwi» толькі базуецца на аўтэнтцы, але ўяўляе сабой адзін зь відаў сучаснай апрацоўкі традыцыйнага скарбу. І ўсё ж менавіта «Kriwi» знайшлі свае рэцэпты творчасці ў гэтым накірунку. Фольк-мадэрн першага альбому «Kriwi» — гэта ўжо ня фольк-мадэрн «Палацу», а пазьней яны не згубілі нават у больш шырокім спэктры паслядоўнікаў: «Юр'я», «Troitsa», «Anima», «ЯР»...

Зусім натуральна, што неўзабаве вакалістка «Kriwi» Вераніка Круглова стала вартасным нашчадкам Касі Камоцкай на троне беларускай Рок-Князьёўны (паводле вынікаў «Рок-Каранавы-99»), а вакаліст Зьміцер Вайцюшкевіч не аднойчы выйграваў там намінацыі «Артыст году», «Альбом году», «Кампазытар году». Нельга забываць, што й сольным праектам Юрыя Выдронка скаралася намінацыя «Традыцыі й сучаснасць» («Рок-Каранавы-2000»). А пачыналася ўсё з альбому «Гэй лёлі!» гурта «Kriwi», які нарэшце зьявіўся на паліцах беларускіх музычных крамаў у дыхтоўнай CD-вэрсіі.

«Аншлаг» №9, 22.09.2005, Менск, В.М.

KRIWI

За туманам...

1998, Каўчэг



Гурт «Kriwi» ўвайшоў у шэрагі беларускай музычнай эліты імкліва й грунтоўна. Ідэя зарадзілася ўсё ў сярэдзіне 90-х гадоў у нетрах гурта «Палац», дзе сьпяраша ўтварылася своеасаблівая творчая лябараторыя разнастайных фольк-экспэрымэнтаў, а потым і самастойная творчая адзінка «Kriwi», якую склалі адзін з натхняльнікаў «Палаца» Юры Выдронак, мультыінструмэнталіст Зьміцер Вайцюшкевіч. Да іх адразу далучыліся вакалістка Вераніка Круглова, бубнар першага «Уліса» Кірыла Шэвандо й знакаміты басіст Валер Вашкоў, а па адыходзе Выдронка й гітарыст «N.R.M.» Піт Паўлаў. Пазьней прад'юсэр Валер Канішчаў казаў мне, што «Kriwi» й не задумваўся як сталы рок-гурт, а проста як адчынены праект дзеля выхаду беларускай музыкі на эўрапейскія прасторы (падрабязнасці глядзіце на сайце www.kriwi.com). Што да Выдронка, дык ён працягваў свой сэпаратызм у неверагодным праекце «Юр'я», а Вайцюшкевіч панадзіўся на сольную кар'еру, але свой лепшы альбом (лепшы на Радзіме, бо на за-

хадзе ў гурта іншая дыскаграфія, якая месцамі трапляла нават у гарачую эўрапейскую дваццатку этна-выданыяў) «Kriwi» запісалі менавіта вышэй пералічаным складам.

«За туманам», «Агу, вясна», «Светлая Зоя», упадабаныя тэлерадыётэраграм таго пэрыяду, адразу сталі сапраўднымі супэр-гітамі, маючы часам па некалькі ратацыйных вэрсыяў.

Для прыкладу, загаловаўная песня альбому ў асноўным матэрыяле праграмы хоць і выглядае на першы слых нібыта сыціплай, затое ў бонус-трэку ейны мэтэл-рымэйк уражвае акурат эмацыйнай напоўненасцю.

Праўда, стаўка на гучаньне бонусу, магчыма, раскалола б і «Kriwi», як калісьці раскалоўся «Палац», бо гэта б быў зусім іншы стыльёвы праект, а ў «Kriwi» ўжо былі на той час і выразны імідж, і свая публіка. Дый гэві-мэтэл гітара Піта Паўлава таксама здольная ўпісацца ў яго ня толькі дзеля кантрасу, а натуральна, без праблемаў, як гэта гарманічна атрымалася ў песнях «Сваточак», «Добры дзень», «Ой, дай, Божа» ды асабліва — у «Агу, вясна».

Дарэчы, «Агу, вясна» — гэта другі прыклад разнастайнасьці вэрсыяў супэр-гітоў гэтага альбома. Праўда, дыджэўскі ейны рэмікс трапіў ужо ня ў бонус-трэкі, а асобным гітом на папулярным CD-зборніку «Вольныя танцы: слухай сваё». Ну й дзякуй Богу! У арыгінальнай вэрсыі гітара Піта Паўлава й голас Веранікі Кругловай зьліваюцца надзвычай гарманічна ды настолькі саграваюць песню, што яна так і зьзяе ўнутранай энэргіяй.

Ня стану сьцьвярджаць, што толькі гэві-мэталевае цеплыня Пітавай гітары прываблівае цяпер у музыцы гурта «Kriwi». У песнях «Бяроза»,

«Вутачка й селязень», «Коцік», «Каліна», «Сьвякроў» сьпявачка, адчуваючы душою песню, вельмі эмацыйна перадае ўсе нюансы ейнай настраёвай палітры.

Няцяжка заўважыць, што амаль усе песні альбома сьцягаюць да фальклёрных першакрыніцаў. Гэта ўсё паладаўская традыцыя. Але ёсьць ужо й аўтарскі твор — згаданая раней «Светлая Зоя». Музыкі самі напісалі музыку (Піт Паўлаў), а тэкст (паводле занатовак Піта) стварыў тагачасны мэнэджэр і аўтар тэкстаў гурта «Крама» Зьміцер Лукашук. Тады быў найбольш актыўны й плённы пэрыяд ягонай дзейнасьці на ніве беларускага рок-н-ролу. Ён бы і сам напісаў добры тэкст, але Піт хацеў зрабіць чульлівае прасьвячэньне сваёй жонцы Зоі Луцэвіч, таму прыярытэт вобразнай палітры твора застаўся за ім.

Паводле старой завяздэнкай ў нас любяць параўноўваць айчынных зорак з аналягамі сусьветнага шоў-бізнэсу. Каб вызначыць месца «Kriwi» паводле міжнароднай шкалы стандарту, параўнаў бы й я: калі слухаю «Kriwi», прыгадваю творчасць гуртоў плыні new age кштальту «Dead Can Dance», «Deep Forest», Dao Dezi... Толькі тыя для сваіх этна-тэхналягічных экспэрымэнтаў корпаюцца ў чужых крыніцах, знаходзячы аж зусім экзатычныя фальклёрныя плыні, а часам нават самі ствараюць іх штучна, а «Kriwi» сілкуюцца папросту з сваіх карапёў. Нядзіва, што й альбом гэты выдадзены пад эмблемаю «Вяртаньне да вытокаў». Праўда, у гэтым таксама нельга абмінаць увагай пэўнай умоўнасьці, бо вытокі нашыя — беларускі фальклёр — у сучасных «Kriwi» чамусьці моцна перасыпаны сьмець-

цем барбарызмаў: адкуль гэтыя вучачкі (качкі), селязні (качуры) і нават ветачкі (галінкі)? Відаць, гаворка ўсё ж павінна тут ісьці не пра «Вяртаньне да вытокаў», а пра беларусізацыю акурат гэтых самых фольк-барбарызмаў. І калі першае пакаленьне артыстаў такога кшталту вымушана было давараць расейскім зьбіральнікам беларускага фальклёру (якія, чуючы слова спадабалася нярэдка запісвалі яго больш «панятна» — спанаравілася), дык цяпер, здаецца, хапае інтэлектуальнага багажу, каб сьвядома разгалінаваць у нашых фольк-запісах сваё й чужое.

На завяршэньне нельга не прыгадаць порцыю перчыку, якую падсыпаў гурту выдавец гэтага альбома — фірма «Каўчэг». Яна выпусьціла праграму чамусьці ў двух варыянтах аздабы: стылёвы імпрэсіянісцкі малюнак Зоі Луцэвіч (як асноўны) і дзіўная фотарэпрадукцыя, як сказала Вераніка Круглова «Музыкальнай газете», «паўднёвага берагу Крыма, які нічога агульнага з творчасцю гурта «Kriwi» ня мае». Па шчырасьці, і аўтару гэтых радкоў трапілася ў краме тая даніна неахайнай савецкай традыцыі, але ў кнізе, натуральна, мы памясьцілі арыгінальны соевг-дызайн.

«Наша ніва» №10, 24.05.1999, Менск, В.М.

KRIWI

Усе лугі

2000, Belpunkt



Цікава, што сапраўдная каштоўнасьць гэтага самотніка (сінгла), выдзенага гадзі за паўтары перад выхадам славуэта альбому «Minsk-Berlin», пакрысе выкрышталізавалася значна пазьней, калі выявілася ягоная ўнікальнасьць. Рэч у тым, што паміж двума рэлізамі — кардынальны раскол у гурце «Kriwi», выкліканы адыходам Зьміцера Вайцюшкевіча, аднаго з заснавальнікаў. Альбома прыхільнікі чакалі так доўга, што ледзь было ўжо не зьмірыліся з думкай аб цалкавітым адыходзе ўлюбёнай каманды ў аналы гісторыі. І ўсё ж «Kriwi» выжылі, альбом «Minsk-Berlin» ня проста пацешыў настальгічныя ўспаміны аб легендарным шляху, а ўшчэ выявіў нескранутыя плясты творчага ворыва: гнуткі драматызм голасу Веранікі Кругловай (пагодзьцеся, у дэбютным «Гэй, лелі», 1996 дый у славым «За туманам», 1998 ён быў яшчэ ў ценю калярытнага ампліа Зьміцера Вайцюшкевіча), разнастайнасьць выканаўчай манеры гітарыста Піта Паўлава (у 1998-м ён толькі падэнэрэміў, падвыразныі world-music-гучаньне

альбому «За туманам», а тут сталася, што віртуозна валодае й акустыкай ды нават трапнай нацыянальнай гуморай).

Але, якім коштам гэта дасягнута? За пяцігодку чакання фэны Вайцшошквіча знайшлі свайго куміра ў «Minsk-Berlin» толькі на бэк-вакалах, хоць да 2002-га ён яшчэ працаваў у складзе «Kriwi». А вынік дзе? Вось тут і прыгадваецца той унікальны чорны самотнік з рэпрадукцыямі рунічных паганскіх пэтрогліфаў на вокладцы.

Песні зь лідыруючым вакалам Веранікі Кругловай (беларуская «Сяму-таму», курдская «Narm narm», курдска-беларуская «У цябе, у мяне») потым будуць паўтораны й на CD «Minsk-Berlin», а вось знакамітая Вайцшошквіцкая апрацоўка беларускага фальклёру «Ўсе лугі» не выдавалася больш нідзе: ні на альбомах «Kriwi», ні на зборніках, ні на сольніках артыста, а захавалася толькі тут:

*Усе лугі, усе лугі, усе сенажаці...
Пытаецца сын у мамкі, каторую
браці.
«Бяры, сынку, бяры, сынку, бяры
багатырку:
Багатырка багатая — валы ды
каровы,
А ў дзяўчынкі-сірацінкі толькі
чорны бровы,
Дзяўчыначкі-сірацінкі нічога ня
маюць...»*

Карацей кажучы, эпахальны сюжэт пра тое, што сіротачцы ўсё адно давадзецца пасьвіць чужых кароў і тады... Якая прастора для будучых стваральнікаў беларускіх сэрыялаў, а таксама для выдаўцоў спадчыны «Kriwi»: хто надумае перавадаваць на CD раньнія альбомы гурта, маецца бліскучы гіт для бонуса.

Зрэшты, на сінгле не адзін такі

сюрпрыз: усе, бадай, добра памятаюць калярытную песеньку «Свяжкроў» з альбому «За туманам», але ці ўсе ведаюць, як гэтую песню апрацавала ў Бэрліне артыстка аднаго зь лёнданскіх клюбаў Diane Delta. Вось акуратайны ўнікальны трэк «Швагэрмутэр» («Die Schwiergermutter») і стаў добрым дадаткам праграмы гэтага самотніка.

Нельга не сказаць пару словаў і пра мастацкую аздобу выданьня. Ёю займаўся дызайнэр І. Корзун (ня блытаць зь Віктарам Корзунам, які аздабляў альбом «Люстэрка» гурта «Ulis»). Канцэптуальна ў гэтай працы на Ігара моцна паўплываў ягоны ж сваяк, гісторык Сяргей Прохараў, захоплены дасьледваньнямі беларускага камянісу (пэтраграфіяй). Вось акуратайны рунічныя знакі з найбольш знакамітых нашых валуноў і склалі падмурак дызайну дыска. Ігар Корзун распавядае, што недасьведчаных людзі схільныя адносіць такую сымболіку да скандынаўскіх традыцыяў (я й сам бачыў на камяністых пленэрах Віртліка ў Швэдыі нешта падобнае нават на нашу Пагоню), але яны хіба толькі пад уплывам акупацыйнай ідэалёгіі няздольныя прызнаць адметнасьць нашага культурнага шляху з глыбокай старажытнасьці.

Акрамя ўсіх пералічаных вартасцяў гэты дыск прывабны для калекцыянераў яшчэ й сваім арыгінальным паліграфічным увасабленьнем, бо эмульсійная фарба на плястыку выглядае акуратай як сьсівелыя сьляды рунаў на камяні.

**«Наша слова» №38, 15.10.2003,
Менск-Ліда, В.М.**

KRIWI

Minsk-Berlin

2002, Belpunkt



Татальны аншляг на прэзэнтацыі гэтага альбому ў Менску гаворыць толькі пра якасць брэнду «Kriwi», якую ня здолеў зруйнаваць нават папярэдні канфлікт ледзь не з падзелам маёмасці (калі сышоў адзін з заснавальнікаў калектыву Юры Выдронак, а потым і другі — Зьміцер Вайцюшкевіч). А ўсё ж немагчыма было нават прадбачыць, чаго чакаць ад новага рэлізу пасля такога крызісу.

Вось хоць бы з сусветнага вопыту: разыйшліся Ленан з Макартні — ня стала «The Beatles», адыйшоў на пэўны час Кшыштаф Цугоўскі — тармазналася на той жа час «Budka Suflera». Заканамерная лёгіка, але...

Але не для Беларусі. Бо адыйшоў Зьміцер Вайцюшкевіч — і беларускі рынак атрымаў унікальныя ўзоры музычных алегорыяў у сольных ягоных альбомах «Цацачная крама» й «Баляды». А «Kriwi» ці ня сталі яшчэ больш псыхадэлічна-варажбітнымі прадстаўнікамі папулярнай world music?

У айчыннай музыкаў цяпер модная пошасць — перасыпаць свае аль-

бомы пэўнымі сэнсавымі інтрадукцыямі-звязкамі паміж песнямі. Гэта практыкуюць «N.R.M.», «Neuro Dubel», «Žygimont VAZA», «Troitsa», той жа Зьміцер (Тодар) Вайцюшкевіч. Камусьці ўдаецца нават трывала ўмацаваць канцэптуальнасць сваіх альбомаў, у кагосьці гэта становіцца проста своеасаблівым перапынкам для пэўных асэнсаваньняў. Вось і «Kriwi» туды ж...

Але як магутна ўзьдзеінічае на падсвядомасць слухача звычайныя гукі звычайнага (?) мэтро «Minsk-Berlin»!

Кожны бываў у мэтро? Ну хай сабе не ў бэрлінскім, дык у менскім: усё проста — шуміць цягнік, гучаць паведамленьні, размаўляюць пасажыры, абвешчаюцца станцыі...

Але як сымбалічна, напружана й трывожна ў душы, калі чуеш: «Асьцярожна, дзверы зачыняюцца. Наступная станцыя — «Няміга»!...» — ды гучыць песня «Царкоўка»:

*А на гары царкоўка,
На царкоўцы макоўка,
На макоўцы гнязьдзечка,
А ў гнязьдзечку яечка,
На яечку ластаўка.
Сядзіць яна высока,
Глядзіць яна далёка.*

Слухаеш, і дрыжыкі працінаюць цела, прадчуваючы, што яна там бацьчыць у 1999 годзе.

Зрэшты, ня трэба думаць, што альбом «Minsk-Berlin» гурта «Kriwi» татальна змрочны й дэпрэсыўны. Нават пасля «Царкоўкі» гучыць голас з мэтро: «Ай, не бяры да галавы, усё пройдзе, усё забудзецца...».

Праўда, «А ў садзе ружа» — гэта яшчэ больш трагічны варыянт песні «На тый сьвет па мамку», прадстаўле-

най гуртом «Юр'я» ў альбоме «Вэсна-чуха». І, дарэчы, яшчэ Зьміцер Вайцюшкевіч з бэк-вакалам прапісаўся.

А потым — «Наступная станцыя «Маскоўская»...» — і пачынаецца бяс-сэнсавая весялуха «Вір-Чувір» («гэта чуда-первачуда, чуда-родзіна мая...»), пра якую, праўда, Піт Паўлаў пасьпеў слухна заўважыць: «Не хачу я гэтую расейшчыну лабаць», — але астатнія музыкі злабалі.

Колькі ні слухаў я гэты альбом, не да канца пакуль прасякнуў, што там адбываецца на станцыях «Warschauer Strasse» або «Lichtenberg», але як наскрозь прабівае сваёй выразнасьцю беларускамоўе айчынных станцыяў: «Станцыя «Кастрычніцкая», пераход на станцыю «Купалаўская» (і ніяк іна-чай) да паяздоў аўтазаводскай лініі». Вось дзе крыніца аптымізму. А яшчэ вельмі сымбалічна таксама гучыць: «Станцыя «Інстытут культуры». Поезд далей ня йдзе, просьба пакінуць вагоны». Вось толькі паязды гэтак жа выразна рэжучь слых трасянкаўскім лексыконам.

Надзвычай рарытэтную каштоўнасьць з пэўнага моманту беларускай гісторыі набыла аб'ява: «Станцыя «Плошча Незалежнасьці». Выхад да чыгуначнага вакзалу». Сымбалізм тут і сам па сабе яскравы (калі, маўляў, маеш незалежнасьць, дык ляці, куды хочаш), але беларуская назва станцыі захавалася дакумэнтальна толькі тут, бо пасья таго, як андэграўндныя бальшавікі перайменавалі яе ў нейкую мігчыную плошчу ці то Сталіна, ці то Гіглера (хоць такой і няма ў Менску) у сталічным мэтро цяжка знайсці незадрапаную ў гэтым мейсцы схэму руху. І ня толькі драпаюць, але й

замалёўваюць, заклеіваюць, адрываюць...

А яшчэ прыгадваю, як моладзь змагалася ў 80-я гады за прысутнасьць роднай мовы ў мэтро, і так сталася. Мо, таму само мэтро нібы сталася асобнай песьняй альбому «Minsk-Berlin» гурта «Kriwi». А астатнія песьні — гэта й беларускія «Лосся», «Страла», «Ганначка», «Мяцёлка», і курдскія «Narm narm», «У цябе і ў мяне»... Курдскія, бо ў складзе гурту «Kriwi» акрамя Беларусаў (Вераніка Круглова, вакал; Піт Паўлаў, гітара ды іншыя) ёсьць яшчэ іранскі Курд Масуд Талібані, які таксама, як усе нармальныя людзі, любіць сьпяваць сваё роднае ды граць на дарбуцы; ёсьць музыка з Бангладэш Бабу ды іншыя інтэрнацыянальныя сябры беларускай world music.

Прад'юсаваў альбом у Нямецчыне актор Валер Канішчаў, дзякуючы чаму й Беларусы атрымалі фірмовы DigiPak з элеганцкай беларускай паліграфіяй ды аздобай У. Цэсьлера й С. Войчанкі. Зроблена ў Беларусі й Нямецчыне, мо таму й альбом сам мае назву «Minsk-Berlin». Зрэшты, гукі мэтро мне падаюцца больш важнымі.

Асноўныя трэкі альбому запісаныя ў бэрлінскай «Beat Studio» (рукарэжысэр Г. Блюм). Масуда Талібані й песьню «Сяму-таму» запісвалі ў менскай студыі «Беларускія Песьняры» (Бары Далгіх) з пэўнымі дадаткамі на «X-Noise factory» (Генадзь Сыракваш). Выдаваная раней на зборніку «Вольныя танцы: новая альтэрнатыва» песьня «Царкоўка» паходзіць са студыі Белдзяржтэлерадыёкампаніі (Г. Маркевіч). Нягледзячы на такія разьлеглы разнабой, дзякуючы канчатковаму майстарынгу самога Пі-

та Паўлава з дапамогай Алега Сьпіцына ды ягонай шыкоўнай студыі альбом атрымаўся гранічна роўны ды канцэптуальны ня толькі паводле тэмы, але й паводле гукі.

«Мінская праўда» №112-113,
20.09.2003, Менск, В.М.

КАЛЯДЫ, РОЖСТВО, ШЧОДРЭЦ

Залаты фонд
ліцвёвіна-фрывіцкага
фальклёру

1999, Пан рэкардс/2005, БМАgroup



Калі ў краме «Падпісныя выдадзены» я ўбачыў двойны зборнік (тады на касэтах) аўтэнтывага фальклёру «Каляды. Рожство. Шчодрэц», які можна было набыць там у якасці сувэніра, стала відавочна, што сёння запойненія далёка ня ўсе нішы інфармацыйна-выдавецкага рынку Беларусі.

Тое, што зборнікам зацікавіліся арганізацыі, якія гандлююць кнігамі, абсалютна зразумела: сувэнірных касэтаў, кампакт-дыскаў з народнай музыкай у краіне выдаецца ня так шмат. А менавіта да гэтага адгалінавання фанаграфічнай прадукцыі можна аднесці альбомы з калянднай

і шчадроўскай музыкай ды сьпевамі, што прапануе слухачам гурт «Ur'ia» і ягоны кіраўнік Юры «Франц» Выдронак, якія збіралі музычны матэрыял падчас сваіх фальклёрных вандровак, калекцыянавалі рэдкія запісы беларускіх традыцыйных мэлэдыяў, сьпеваў.

Увогуле ж, у многіх краінах Эўропы створаны цэлы музычны пляст каляндных песьнясьпеваў, якія заўжыта выконваюцца й выдаюцца на дысках прафэсійнымі артыстамі й гуртамі, дзіцячымі ды царкоўнымі хорамі, а таксама аматарамі рознага ўзросту й выканаўчага ўзроўню...

І сэнс гэтай музычнай творчасці палягае ў тым, каб самім ствараць сьвяточны настрой і дзіяліцца ім з тымі, хто навокал. У калянднай музыцы шануецца яскравасьць мэлэдыяў, цэпльна пачуцьцяў і адпаведнасьць тэмы песьні сьвяточным традыцыям тае ці іншае краіны.

Гэтым канонам лепш за ўсё адпавядаюць і беларускія народныя калядкі. Старажытныя музычная й сьпеўныя дзіямэнты будуць зразумелымі ня толькі на Радзіме, у Беларусі, але й аматарамі народнага мастацтва па ўсёй Эўропе. На гэтую акалічнасьць акурат і разьлічваюць не ў апошнюю чаргу плянавікі кніжных крамаў, калі замаўляюць гэтыя музычныя зборнікі для продажу.

Музыкі з гурта «Ur'ia» ставілі задачу іншую — выдаць на асобнай сувэнірнай касэце, а потым і на кампакт-дыску ўсё тое багацьце народнай творчасці, што было зафіксаванае падчас шматлікіх сваіх фальклёрных экспэдыцыяў, а таксама экспэдыцыяў, што праводзіліся адпаведнымі навуковымі ўстановамі. Гэты шматгранны

музычны матэрыял быў апрацаваны з дапамогай кампутара й пераведзены ў лічбавы фармат.

На жаль, Юры Выдронку ды ягоным аднадумцам не хапіла для паўнацэннага музычнага карціны свайго ўласнага матэрыялу, дык яны скарысталіся 'шчэ й экспэдыцыйнымі запісамі значных этнамузыкалягаў З. Мажэйкі, Т. Варфаламеевай, Л. Касцюкавец, Г. Кутыравай і амэрыканскага прафэсара-музыкаляга П. Сурвілы.

Атрымалася цікавая фанаграфічная панарама калядак, шчадровак, а таксама песень на сьвята Хрыстовага Нараджэньня ў цудоўным выкананьні народных сьпевакоў з розных рэгіёнаў Беларусі, з абавязковым праслаўленьнем у іх працавітых гаспадароў ды іхніх дзяцей, з пажаданьнем дабрабыту: «Насталі калядкі — гаспадару парадкі». У гэтых народных сьпевах захавалася ўсё тое, што ўжо цяжка знайсці ў эўрапейскай каляднай музыцы: чысьціню фальклёрных крыніцаў, паэтычнасьць мовы й векавую мудрасць народа.

Гэтыя фальклёрныя творы й цяпер захапляюць сучасных прафэсійных музыкаў сваёй глыбінёю, мэлядызмам. І таму ня дзіва, што многія песні з альбому «Каляды. Рожство. Шчадрэц.» ужо ёсьць у рэпэртуары многіх вядомых гуртоў — ад «Песьняроў» («Ой, калядачкі, бліны-ладачкі») да «Палаца» й «Госьціцы» («А ў заенкі тры дамухны...», «А ці дома»).

А вось музыкі з гурта «Ur'ia» ня толькі папулярныя сярод моладзі беларускі традыцыйны фальклёр, але й запісваюць, апрацоўваюць на кампутары лепшыя ўзоры рэальных жывых запісаў народнае творчасці. Каб потым увесць гэты ўнікальны матэры-

ял перавыдаць на кампакт-дысках у сэрыі «Залаты фонд ліцьвіна-крывіцкага фальклёру», а значыць — захаваць і перадаць нашчадкам духоўны скарб нашага народу.

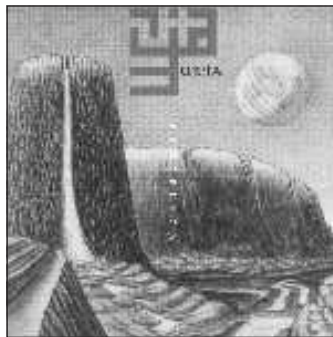
Варта дадаць, што з 2005 году выданьне такой сэрыі дыскаў пачалося. Самае прыемнае, што ініцыятары праекту нарэшце пазбавіліся ў самой назве налёту імпэрскага ўплыву на наш фальклёр, калі братнія зьбіральнікі аўтэнтныкі незразумелыя ліцьвінскія выразы перайначвалі пад прывычны рускі дух. Вынікамі такіх вынаходак станавіліся штучныя слоўцы кшталту ражство, БЛАГаславеньне, спанаравілась... Дык вось у гэтым альбоме, калі яго вырашыла прамысловым тыражом перавыдаць «БМАgroup», слова ражство ўжо ня рэзала слых беларускага мэлямана, хоць да назвы Песьні Хрыстовага Нараджэньня таксама не дайшло: альбом выйшаў у сьвет пад простаай назвай «Каляды» (гл. фота).

«Кніжны сьвет» №45, 10.11.2000, Менск, А.М.

UR'IA

Вэсначуха

2000, Aria records F.A. /2004, БМАgroup



Так здарылася, што пасья знаёмства з дэма-варыянтам гэтага кампакт-

дыска гурта «Ug'ia» ды-дзжэі некаторых мясцовых FM-радыёстанцыяў паспяшаліся аб'явіць іхнюю музыку «нефарматнай». Ведаючы густы гэтай попс-публікі, толькі паводле адной іхняй адзнакі можна было меркаваць, што дэбютны альбом «Ug'ia» — неардынарны для беларускай рок-музыкі.

І сапраўды, апрацоўкі беларускага фальклёру ў выкананні сучасных рок-калектываў — зьява не такая ўжо рэдкая. А тут сапраўдная сэнсацыя — упершыню ў Беларусі выдаецца паўнаватрасны мультымедыйны дыск з запісамі фолк-рокавага гурта «Ug'ia».

Але ня толькі модным начыньнем адметная гэтая праца, а, перш за ўсё, музычным зместам. Творы, што гучаць на дыску, былі запісаныя музыкамі падчас фальклёрных экспэдыцыяў па розных рэгіёнах Беларусі. А збор песень — занятак вельмі далікатны, адказны й напружаны. Таму музыкі «Ug'ia» робяць усё, каб найбольш поўна захаваць мэлэдыю, вакальную манэру і фанэтычныя асаблівасці маўленьня мясцовых выканаўцаў беларускага фальклёру. На думку ўдзельнікаў гурта «Ug'ia», гэта — вырашальныя складнікі самабытнасці таго ці іншага фальклёрнага гурта.

У час, калі этнічная музыка набывае ўсё большую папулярнасць і попыт, ейныя апаліягеты часьцяком ідуць пракладзенымі шляхамі, выкарыстоўваючы раней напрацаваныя музычныя хады й штампы, мэханічна аздабляючы імі аўтэнтыку той ці іншай краіны. У выніку атрымліваецца нешта зьнешне бліскучае, але нядоўгавечнае, бо вельмі далёкае ад народнай музыкі, ад ейнай душы.

Музыкі «Ug'ia» цьвёрда вырашылі пазбаўляцца гэтых хібаў, і першым крокам стала адмова ад выкарыстання модных электронных клявішных інструментаў і рытм-машынак на карысьць жывых, хай сабе й электрафікаваных інструментаў, гук якіх прапускаюць праз архаічныя (вытворчасці 60-70-х гадоў) лямпавыя ўзмацняльнікі. Менавіта гэтая апаратура дазваляе захаваць адметны гук, наблізіць яго да натуральнасці. Сучасныя кампутары выкарыстоўваюцца толькі дзеля зьвяздзеньня вакальных і інструментальных партыяў у адну фанэграму, у адзінае музычнае палатно.

Менавіта таму гучаньне «Ug'ia» нейкаму слухачу можа нагадаць этнічны гард-рок «Led Zeppelin», фолк-рок Боба Дылана, гард-блюз Джымі Гэндрыкса — гучаньне гігантаў 60-70 гадоў мінулага стагодзьдзя — эпохі гіпісаў, вінылу і Вудстоку. Але гэта — толькі магчымыя накірункі параўнаньняў. На музычны рынак «Ug'ia» выходзіць зь вельмі пазнавальным гучаньнем: з дамінаваньнем складаных вакальных партыяў у аўтэнтчнай манеры, багацьцем рытмічных малюнкаў бубноў, выкарыстаньнем экзатычных інструментаў. Напрыклад, солё сітара заклікана нагадаць пра інда-эўрапейскія карані беларускага фальклёру, а гарлавы сьпеў кіраўніка гурта Юрася «Франца» Выдронка — пра фіна-вугорскі (паводле беларускага гісторыка й дасьледчыка І. Ласкова) шлях нашых продкаў на тэрыторыю сучаснай Беларусі.

Але самае галоўнае — хвалючы мэляс народных песень, якія дайшлі да сучасьнікаў праз смугу стагодзьдзяў. Таму мы суперажываем продкам, якія даўней гукалі вясну, сьпя-

ваючы радасныя, аптымістычныя вяснянкі «Вэсначуха», «Агу, вясна!», заміраем ад жаху пры гуках жорсткіх «Двух брацікаў» ці песні-плачу «На той сьвет па мамку», усміхаемся з гумарыстычных і трапных «Таўкачыкаў». І ўсе гэтыя пачуцьці зьліваюцца ў своеасаблівыя музычныя малюнкi, дзе лепшым, на мой погляд, можна назваць апрацоўку песні «Зэлен дубочак».

Але за фальклёрнымі апрацоўкамі «Ur'ia» ня трэба забывацца й на тое, што дыск «Вэсначуха» — цэлая інтэрактыўная энцыклапэдыя гурта. Пра ейны склад распавядае адмысловец кампутарнага праграмаваньня, аўтар мультымэдыя кампакта Алекс Раманоўскі:

«Мультымэдыйная частка дыска, які, дарэчы, выходзіць на лэйбле «Agia records F.A.», складаецца зь відэапрадстаўленьня этна-рок-шоў «Ur'ia» у выглядзе ўрыўкаў з канцэртаў (як беларускіх, гэтак і замежных), фальклёрных экспэдыцыяў, момантаў рэпэтыцыяў. Далей уладальнікі дыска могуць пазнаёміцца з кліпам выдаючага лэйбла «Agia records F.A.» ды ягонай фірмовай застаўкай. Тут ёсьць таксама відэаролік з архаікай — у прыватнасьці, галоўная песня альбому «Вэсначуха» ў выкананьні вясковых п'явуньяў і, для параўнаньня, апрацоўка гурта «Ur'ia». Далей глядачы могуць паназіраць за выступам музыкаў на фэсьце «Славянскі базар» і на «Рок-каранацыі». Найбольш падрабязную інфармацыю й гісторыю гурта распавядаюць самі музыкі, падчас прадстаўленага на дыску імправізаванага інтэрвію-бяседы. Ёсьць таксама й патрэбнае журналістам слайд-шоў.

Кніжка-укладка ў дыск выканана на падставе графічнага твору зьна-

га жывапісцы Язэпа Драздовіча. Пры праслухоўваньні дыска ёсьць магчымасьць праглядзець адпаведныя творы вялікага беларускага Мастака. Тут жа на экране кампутара выведзены тэксты песень па-беларуску й па-нямецку. Чаму толькі на гэтых мовах? Былі ў нас спробы перакладаць тэксты на расейскую ды ангельскую мовы, але безвыніковыя — у гэтых перакладах губляўся сэнс твораў. Па-нямецку ж атрымалася найбольш блізка да арыгіналу!

Усе гэтыя «навароты» — ня проста дэманстрацыя магчымасьцяў, а рызык на цікаўнасьць сённяшняга маладога чалавека, які вялікую частку свайго вольнага часу праводзіць за клявіатурай кампутара. І калі ў нас ёсьць магчымасьць паказаць яму ўзоры творчасьці нашага гурта ў прыдатнай для яго форме, дык чаму б не паспрабаваць гэта зрабіць? Прынамсі, гэткае мультымэдыйнае начыньне дыска будзе спрыяць большым ведам у Эўропе пра гурт «Ur'ia» і пра Беларусь увогуле»

Пасья знаёмства з усім аўдыё і відэамаатэрыялам, зафіксаваным на кампакт-дыску «Вэсначуха» гурта «Ur'ia», неяк слухнай падалася такая крамольная думка: вось калі беларускія рок-музыкі «ўвойдуць у фармат» мясцовых FM-радыёстанцыяў, дык тады, напэўна, можна будзе гаварыць пра сьмерць беларускага рок-руху. А пакуль ствараем сваё, адметнае і...нефарматнае!

На заканчэньне варта дадаць, што альбом «Вэсначуха» пазьней перавыдаваўся (і ня толькі ў Беларусі) у іншых вэрсыях начыньня, але сутнасьць заўсёды была захаваная.

UR'IA

Разьвітаньне з казой

2004, Aria records F.A.



Гэты дыск задумваўся Юркам Выдронкам як дэма для прэзэнтацыі гурта «Ur'ia» арганізатарам world-music-фэста ў Турцыі «Strictly Mundial Istanbul», а таксама для прадстаўленьня журы беларускага адборачнага туру «Эўрабачаньня-2004».

Але пасля скандальнага «зьянцыця з дыстанцыі» гурта ачурат у Беларусі перад самым стартам адборачнага туру, калі беларускаму калектыву дзверы не зачыніў толькі фэст «Strictly Mundial Istanbul» (пра гэты прыкры факт шырока пісалі газэты — «Наша слова», «Белорусский рынок», «Салідарнасьць»), дыск «Разьвітаньне з казой» набыў статус сінгла (самотніка) — паўнавартаснага папаўненьня афіцыйнай дыскаграфіі калектыву. Слухачы, FM-ды-джэі (напрыклад, з «Аўта-радыё») таксама папаўняюць ім свае калекцыі ў памяць пра эўра-прыгоды гэтага знакамітага беларускага фолк-гурта.

На самотніку запісаны дзьве кампазыцыі гурта «Ur'ia»: «А ў лузі, лузі» — сучасная апрацоўка беларускай народнай песні, якая выконвалася на

Шчадрэц — сьвята перад Новым годам; а таксама сучасная песня-пераасэнсаваньне нацыянальнага фальклёру з выкарыстаньнем санскрыта й сьтара «Го-го-го, каза (Kali-chakra)». Карацей, назад да Бадхісаттвы...

Гучаньне гурта за гады, якія прайшлі з мамэнту прэзэнтацыі альбома «Ur'ia» — «Вэсначуха», марудна дрэйфуе ад фолк-року ды industrial да акустычнага варыянту world-music: сьтар усё часцей гучыць побач з дудой, а жалейкі й сурмы — з акустычнай гітарай Юрыя Задзірана. І ўсё гэта зьліваецца ў крышталёнае акустычнае палатно рэцэнзуемага самотніка «Ur'ia».

Спэцыфічнае гучаньне электрагітары Юркі Выдронка ў атачэньні экзатычных бубноў і басу дапаўняе фэерычную акустычную атмасфэру й адсылае слухачоў да эпохі 60-х, якую музыкі абагаўляюць і пераасэнсоўваюць пад маркай выкарыстаньня лямпавага саўнду.

Што датычыць вакальных партыяў, дык у песнях дамінуе палескі гарлавы стыль у інтэрпрэтацыі Выдронка. Сярод жаночага «вакальнага саду» гурта «Ur'ia» голас лідэра адрозьніваецца асаблівай рэльефнасьцю ды шаманскімі інтанацыямі.

Прызавы бонус уладальнікам гэтага сінгла — відэатрэк з чарговай (істотна абноўленай з дапамогай 3D-анімацыі) вэрсыяй відэакліпа «Вэсначуха-балбатуха». Гэтае відэа аўтарства Анаголя Вечара доўгі час знаходзілася сярод лідэраў «Кліп-абоймы» на Беларускім тэлебачаньні ды ў ратацыі на «Першым музычным тэлеканале». Юрка Выдронак дадаў да гэтай вэрсыі новыя фарбы ды аздобіў сам дыск відарысамі палатнаў

беларускага мастака-фантаста Язэпа Драздовіча («Трывеж»), анімацыйнымі аб'ектамі (у выглядзе UFO), фантастычнымі пэрсанажамі (цмок). Цяперака аўтарства кліпа можна пазначыць на манэр аўтараў закона Бойля-Марыёта — Выдронак-Вечар.

*«Музыкальная газета» №9,
06.05.2004, Менск, А.М.*

ЛІЦЬВІНЫ

Галуб на чарэшні,
галубка на вішні

1992, Limas /2002, БМАgroup



Аўтэнтнычны — гэта значыць не падвергнуты ніякім стылістычным апрацоўкам — фальклёр усё больш прываблівае ўвагу мэляманаў на цэлым сьвеце. І хоць у Беларусі ён прысутнічае нават у навамодных праектах кшталту «Kriwi» (new age), «Ur'ia» (фольк-рок), «Troitsa» (world-music), «Палац» (folk-modern), але інтэрпрэтацыя тут выдавочная. Нават знакамітыя «Ліцьвіны», што выпусцілі ў сьвет чатыры канцэптуальных альбомаў аўтэнтныкі («Галуб на чарэшні, галубка на вішні», 1992; «Неба й Земля», 1994; «5 Сакавіка», 1996; «Ой, у лузе-лузе...», 1998) асыярожна разглядае сваё амплуа ў сфэры сцэнічнага варыянта аўтэнтныкі, бо менавіта на

сцэне фальклёр губляе свае сакральныя, рытуальныя рысы, ператвараючыся часам у наўныя перасьпеўкі старых забабонаў.

І хоць менавіта «Ліцьвіны» сярод першых праявілі сьвядомае намаганьне захаваць гэты самы рытуальны пачатак фальклёру, іх усё ж не без падставаў абвінавачвалі ў паступовым сасьлізгваньні да фольк-попсу, што асабліва бачна ў чацьвертым альбоме, хоць менавіта ён вытрымлівае штогод новае выданьне, і кожны раз — зь якім-небудзь дадаткам (то выдаўцы ўкамплектуюць яго буклетам з навуковым асэнсаваньнем творчага амплуа калектыву, то мультымэдыйныя трэкі зь відэазапісамі на CD зьявляцца, то экспартны варыянт з мудрагелістым трэем на розных мовах спраектуюць). Так што хоць крытыка слухная, але й прафэсіяналізм артыстаў, як мы бачым, таксама чагосьці варты.

Ну што ж, за савецкі час народ прызвычаўся да папсы, хай сабе й фолькавай. Але сапраўднай сэнсацыяй сярод інтэлектуалаў сталася перавыданьне першага рэлізу «Ліцьвінаў», які вядомы мастак, музыка й калекцыянэр авангарднага мастацтва Андрэй Плясанаў назваў «надзвычай глыбінным і зь нейкім магічна роўным, амаль вінылавым саўндам» («Вячэрні Мінск» №68, 26.03.2003).

Новае выданьне было прымеркавана да юбілею: акурат у дні сьвяткаваньня 10-годзьдзя з даты першага выхаду ў сьвет альбома «Галуб на чарэшні, галубка на вішні» ўпершыню зьявіўся на эlegantных CD, дзе ў зьмястоўным васьмістаронкавым буклеце на трох мовах (беларускай, ангельскай і польскай) падрабязна расьпісаны час і месца збору кожнай песьні.

Дый сам першы склад гурта — гэта ўвогуле легенда. Тут маеш справу не з гадаванцамі Інстытуту культуры, здольнымі па-майстэрску заспяваць усё, што ім скажуць (нават на ўжо не зусім зразумелай роднай мове), а маладыя дзяўчаты й хлопцы з розных рэгіёнаў Беларусі, якія захавалі гэты самы скарб сакральнага рытуалу песні ў сваіх душах, прынеслі ў гурт унікальныя ўзоры й манэру выканання непасрэдна з сям’і: беларускі Балгарын Уладзя Бярбераў (дуда, жалейка, гармонік, вакал), самое сэрца й душа аўтэнтыкі Наталья Матыліцкая ды Алена Шэўчык (вакал), чароўная прыгажуня, мастачка й скрыпалька Ксэнія Дзягілева, акардэаністка Марына Грыбок, цымбалістка Людміла Януковіч, вакалістка Наталья Захаранка ды Мікола Трус (вакал, бубен).

Пільныя чытачы, бадай, захоўваюць папракнучы мае захапленні гэтакімі рознымі альбомамі «Ліцьвінаў» (хоць бы «Ліцьвіны I» і «Ліцьвіны IV»), але мушу заўважыць, што адна справа — захапленне наватарскім увасабленьнем у найсучаснейшых тэхналегіях беларускага матэрыялу, уводзіны гэтага матэрыялу ў рэальны шоў-бізнэс (гэта пачалося з чацьвертага альбому), а зусім іншая — захапленне самой глыбінёй ды ўнікальнасьцю гэтага матэрыялу (гэта дорыць першая кружэлка). Дый яшчэ напачатку 90-х гадоў я рэцэнзаваў усе першыя рэлізы гэтага калектыва, слухаючы іх на касэтах. Але тады ўсё ж не было гэтак моцнага ўзьдзеяньня сапраўднае аўтэнтчнае глыбіні, як цяпер, калі я загружаю ў плэер CD «Галуб на чарэшні, галубка на вішні». Ужо зь першага трэка (загалоўнага) наўпрост камяк да горла падступае ад нахлынулых на цябе

пачуцьцяў, калі слухаш гэтую псыхадэлічна-падсвядомую плынь жывых эмоцыяў і глядзіш у буклеце на гэтак адухоўленыя рытуальнай экспрэсыяй абліччы беларускіх дзяўчат. «Баляда пра явар і бярозу» ўвогуле прышільвае цябе да сьпінкі крэсла. Дый трэк «Туман ярам» скарэй гіт-парад радыё «Liberty» яшчэ ў 1993-м, гэта значыць перад тым, як над ім папрацаваў для гурта «Kriwi» адзін з ягоных удзельнікаў Піт Паўлаў. Гітом яго зрабілі менавіта «Ліцьвіны». А іхні вяртыянт «Восень мая доўгая» трымаў стабільны рэйтынг у гарачай беларускай дзесятцы гэтага плэбісцыту ажно восем месяцаў (з чэрвеня 1993 да студзеня 1994). Асабіста мяне менавіта «Ліцьвінаўская» аўтэнтыка ў выкананьні 20-30-гадовых аўтахтонаў пераканала, што фальклёр — ня песні нашых бабулек, як навязвалася, а вечны ды жывы рытуал маладых. Калі й прыгадаваць бабулек, дык у пору іхняй маладосці.

Дарэчы, наконт дзяўчатаў! Ілюстрацыя ў буклеце хапае, дык на 8-й старонцы зірніце на таўшчэзную касу Марыны Грыбок: ніжэй сьперазі. Але ж аўтар здымка Уладзімір Панада так скардзіўся, што тады на фотасэсью Марына прыехала «трохі пастрыгшыся». Вось такія яны, аўтэнтчныя Ліцьвінкі ды Ліцьвіны: галасістыя ды валасастыя. Заслухаеся-замілуеся!

Мастачка аздоба CD-выданьня дакладна перадае структуру першага софэ-дызайну Кастуся Елісеева, захоўваючы нават архаіку машынапіснага набору ды выкладзеньня крыжом Ярылы марачкі чорна-белых партрэтаў удзельнікаў гурта.

«Jazz-Квадрат» №2, красавік, 2003, Менск, В.М.

ЛІЦЬВІНЫ

Неба і Зямля

1994, Limas/2004, БМАgroup



Неяк Алесь Бука з Масквы, звычайны чытач «Нотнага аркуша» (музычнага дадатку да адной з камсамольскіх газэтаў 80-х) напісаў у сваё любімае выданьне: «Амаль у кожным вашым выпуску чытаю агляды кружэлак, і ствараецца ўражаньне, што ўжо ўсе музычныя крамы Беларусі зіхацяць творамі беларускіх музыкаў, быццам неба зорамі. Але, наведваючы Радзіму, ні ў Гародні, ні ў Бярэсці акрамя улісаўскай «Чужаніцы», мроеўскай «28-й зоркі» ды двух напалову беларускіх выпускаў «Гіт-параду Беларускай маладзёжнай» нічога знайсці я ня змог. Вы хаця б далі інфармацыю, дзе магчыма набыць тых кружэлак!» (цытуецца паводле «ЧЗ» №48 за 23.11.1992).

Тады рэдакцыя проста параіла чытачу... не шукаць беларускасці ў беларускіх дзяржструктурах, а звяртацца да нефармальных выдавецкіх суполак ды іхняй сеткі распаўсюду. У прыклад (з тэлефонамі й адрасамі) прыводзіўся й новы на той час рэліз унікальнага аўтэнтчнага гурту «Ліцьвіны» пра тое самае «неба з зорамі» й «зямлю

зь песьнямі». Яго выдала створаная пры з'адзіночанні беларускіх студэнтаў выдавецкая ініцыятыва «Limas», а распаўсюджвала так званая Выбранецкая музычная служба «Hals». Выданьне было настолькі сур'ёзным, што празь дзесяцігодзьдзе яно было паўторана больш грунтоўна на кампакт-дысках знакамітым лэйблам «БМАgroup».

Маладзевы фальклёрны гурт «Ліцьвіны» тады аcurат і карыстаўся надзвычайнай папулярнасьцю, бадай ня меншай за сваіх сяброў па сцэне з рокерскага хаўрусу, бо падыходзіў да фольку не зь дзяржаўных пазыцыяў, а з нацыянальных. Нядзіва таму, што на сакавіцкую (1994) прэзэнтацыю прыгаданага вышэй альбому «Ліцьвінаў» у залю менскага Дому літаратараў набілася народу бітком.

Між тым, былі ў тым канцэрце й дыску таксама непрыемныя моманты: калектыў выступіў тут «у крыку абноўленым складзе», як пісала тагачасная прэса. А сотні людзей былі проста шакаваныя, што ня бачылі з таго часу ў складзе гурта Наталью Матыліцкую (адну з заснавальніцаў калектыву, якую потым пачуем у авангардных фольк-экспэрымэнтах гурта «Ug'ia»), Людмілу Януковіч, Міколу Труса (а яго пазьней прыгорне да сябе супольны праект «Народны альбом»). Аб прычынах такога кардынальнага ператрусу толькі легенды хадзілі, а вось скрыпальку Ксэнію Дзягілеву адцягнула ад мастацтва высакародная роля маці. Дый тое на гэтым прэзэнтацыйным канцэрце яна хоць фрагмэнтарна, але выходзіла на сцэну, але ў большасці нумароў яе замяняла Тацяна Сьмірнова.

І ўсё-ткі нават моцна зьмененыя

«Ліцьвіны» засталіся «Ліцьвінамі». Кіраўніку калектыву Уладзіміру Бярбераву ўдалося захаваць адметны імідж гурта, які крытыкі вызначаюць як сцэнічнае ўвасабленьне аўтэнтчнага фальклёру.

І сам жанр, і ўмовы канцэрта прадугледжвалі пэўную стылістычную адметнасьць імпрэзы. А ў «Ліцьвінаў» досьвед ужо быў, бо за паўтара гады перад тым яны ў той жа зале імпэтна прэзэнтавалі папярэдні свой альбом «Галуб на чарэшні, галубка на вішні». Яны зразумелі, што такі канцэрт (прэзэнтацыя) — адзіная для публікі магчымасьць заглябіцца ня толькі ў мастацтва калектыву, але й у ягоную творчую лябараторыю, навучыцца слухаць і разумець яго.

Весьці праграму былі запрошаны артыстка Белдзяржфільгармоніі Галіна Дзягілева (маці Ксэніі, скрыпалькі) ды музычны крытык Вітаўт Мартыненка. Абодва вядучыя, здаецца, здолелі дапоўніць канцэрт тым, чаго ніяк ня хоча рабіць мясцовае радыё й тэлебачаньне (ну як яго назваць Беларускім, калі нават мовы роднай ня ведаюць, артыстаў круцяць толькі чужых). А тут былі й імправізацыйныя інтэрвію, і знаёмства з асобнымі індывідуальнасьцямі калектыву, і спробы маланкавага жанрава-стылістычнага аналізу твораў. Вельмі дарэчным быў тут і выступ госьця — мастацтвазнаўцы й фальклярыстыкі Ліі Салавей, якая паглыбіла разуменьне сэнсу творчасьці гурта.

Дый сапраўды, дзе яшчэ слухач мог даведацца, чаму твор «Як маладую выводзяць» называецца «Балгарскі марш», хоць у Балгарыі яго наўрад ці ведаюць?

Акрамя гэтага маршу ў канцэр-

це прагучала практычна ўся праграма альбому «Неба і Земля»: польскі марш «Як каравай выносяць», знакамітыя песьні й танцы «Добры вечар тому», «Мікіта», «Шастак», «Юрачка», менш вядомыя народныя шэдэўры «Маці сына выправоджала», «Памажы маці нам вясну гукаці», «Хмель і на тычыну навіваецца» ды іншыя. Усё гэта творы, сабраныя ўдзельнікамі калектыву па вёсках і мястэчках Беларускага Палесься, а таксама на Гарадзеншчыне, Меншчыне ды ў іншых рэгіёнах (а ў тых, знакамітых, адшукаліся вельмі адрозныя новыя версыі).

Шкада, не ўвайшлі ў альбом пэтычныя чытаньні Галіны Дзягілевай, што на канцэрце адыгралі ролю нейкай ээментуючай эмацыйнай зьвязкі праграмы. Ну а роспавед Вітаўта Мартыненкі, вядучага адзінага беларускага гіт-параду таго часу на радыё «Liberty» ў Мюнхэне, пратое, як шэдэўры з рэпэртуару «Ліцьвінаў» здольны імпэтна спрацацца з гітамі «Мрой», «Бонды», «Мясцовага часу» (ён чытаў нават жывыя лісты сваіх рэспандэнтаў, якія прынёс з рэдакцыі) былі акурат чыста канцэртовым сэтам, які на дыск і ня мог упісацца.

Яшчэ адным адрозьненнем канцэрту ад дыску было тое, што на імпрэзе зь віншаваньнямі выступалі вядомыя беларускія барды Лана Медзіч, Алесь Камоцкі (пра іх чытайце асобна ў гэтай кнізе), а таксама сьпявак Іван Агееў зь легендарнага фальклёрнага гурта «Дзяньніца», які «Ліцьвіны» шануюць за натхняльніка й папярэдніка.

«Культура» №14, 06.04.1994, Менск, А.М.

ЛІЦЬВІНЫ

5 Сакавіка

1996, Limas/2004, БМАgroup



Першы раз зірнуўшы на вокладку гэтага альбому папулярнейшага беларускага фольк-аўтэнтнык гурта «Ліцьвіны», я мімаволі падумаў пра сямельасьць гэтых артыстаў, якім, аднак, паліграфічныя айчыныя цудадзейнікі схавалі недзе лічбу 2 паперадзе назвы. Разгарнуў буклет ды паглядзеў яго больш уважліва, але «двоечкі» так і не знайшоў. Ну й якое ж сьвята ў Беларусі ў сакавіку, раз месяц падаецца з загалюнай літары? Аказваецца, гэта проста дата канцэрту, які быў запісаны жывцом настолькі якасна, што вырашана было яго гэтак і выдаць.

Зрэшты, потым кіраўнік гурта Ўладзя Бярбераў па сакрэту сказаў мне, што загалюныя літары ў загалюку ўсё ж невыпадковыя, як невыпадковы й сам канцэрт: так у 1996 годзе «Ліцьвіны» адзначылі вялікае сьвята — чарговую гадавіну з дня сьмерці Сталіна.

Ну што ж паробіш, раз так моцна ўплялася ў беларускую рэчаіснасьць чужая гісторыя, але прыйдзе час, калі вернуцца ў забраны край і свае даты, свае сьвяты. Мо нават якое-небудзь

чарговае перавыданьне гэтага дыхтоўнага канцэртніка «Ліцьвінаў» выйдзе з больш адпаведнай духу нацыі памылкай — «25 Сакавіка».

Фірмовая аздоба выданьня, паліграфічная культура вокладкі ўжо тады, у 1996-м, дэманстравалі яўны крок наперад у прапагандзе твораў беларускай масавай культуры (інфарматыўны буклет, які прадстаўляе ня толькі назвы твораў, але й месцы іхняга паходжаньня, характар інструментальнага кантынгенту, склад самага гурта), хоць у мастацкім выкананьні гэтай аздобы мне ўсё яшчэ падалося надта мала мастацкага густу: невыразны шрыфт, куды гвалтам запёрты партрэты ўдзельнікаў калектыву, больш нагадваў пра савецкую традыцыю фальклёрных вокладак. Такого лубка відавочна недастаткова, каб хоць бы акрэсьліць ідэю выданьня, ня кажучы ўжо пра ейнае выразнае фармуляваньне, а тым больш — раскрыцьцё.

Праўда, сам Уладзя Бярбераў ня лічыць аздобу «5 Сакавіка» выпадковай, а нават ейнай мастацкасьцю тлумачыць у значнай меры камэрцыйны посьпех гэтага канцэртніка. Мо ня варта й спрачацца зь ім, бо незвычайны мастацкі стыль Андруся Варголы (Andy Warhol) таксама ня ўсімі й не адразу быў прыняты.

Як бы тое ні было, але сталася рэальным фактам — альбом «5 Сакавіка» знайшоў свайго слухача, часам нават больш шырокага за некаторыя папярэднія студыйныя альбомы «Ліцьвінаў» (гл. ранейшыя рэцэнзы), хоць доўгі час яны распаўсюджваліся не праз звычайны гандаль, а толькі праз сетку распаўсюду Таварыства Беларускай Мовы. Дасягнуць гэтага

(пераадолення стану рэзэрвацыі) дапамог, натуральна, ня нейкі невытлумачальны цуд або шыкоўная раскрутка паводле законаў шоў-бізнэсу, а сам кляс музыкаў, іхняе разуменьне сутнасці народнай песні, неардынарны (ва ўмовах савецкага псеўда-фольк выхавання) падыход да фальклёру ды яшчэ й здольнасць музыкаў да актыўнага самавыяўлення ў гэтай плыні.

Варта нагадаць, што сам канцэрт, запісаны на гэтым дыску, праходзіў незадоўга перад тым у памяшканні тады яшчэ жывога менскага тэатра «Вольная сцэна», таму ў актывы гурта ды выдаўцоў трэба залічыць яшчэ й апаратыўнасць: падзея даволі імпатна ўскалыхнула грамадскую думку, парадаваўшы прыхільнікаў калектыву пераважна новымі песнямі (маючы тады два студыйнікі, яны ўсё ж і ня думалі вечна жыць тым самым рэпэртуарам). Умацаваць розгалас падзеі якраз і дапамог выхад гэтага рэліза.

З 24 песняў гэтай праграмы толькі чатыры паходзяць зь першага альбома ды ажно 11 — з другога, але гучаць яны тут, натуральна, зусім іначай, маюць вельмі адметную (з розных прычынаў) настраёвую аўру, часам вельмі нечаканую. Да таго ж дзесяць пунктаў застаецца на татальную «навізну».

І ўсё ж у гэтым кантэксьце нельга абмінуць увагай нейкую асабліва надзвычайную любоў «Ліцьвінаў» да дзвюх песень — «Юрочка» ды «Як маладую выводзяць», якім знайшлося месца на ўсіх трох тагачасных кружэлках гурту. У прэсе нават былі заўважаны іранічныя загалюўкі рэцэнзьяў

— «Ну й як жа тую маладую выводзяць?»

Праўда, ня трэба валодаць вышэйшай матэматыкай, каб пераканацца, што татальны пэрс на гэтым live recording таксама досыць прыкметны, а да таго ж і які якасны: папулярны ў амэрыканскіх Беларусаў «Сват», легендарны нацыянальны музычны эвэргрын «Па загонах», вельмі чуйлівая песня «Да каханкі» ды гэтак далей.

І хоць новы тады «Вальс Балкоўскага» потым таксама быў паўтораны ў студыі, але атмасфэру выразнай настраёвай падтрымкі публікі ды выканальніцкага азарту менавіта гэтага складу гурта ніколі не адновіць ніякі найдасканальшы студыйны запіс. Таму гэтыя канцэртныя «Ліцьвіны» — асобны шарм вашай хатняй CD-калекцыі.

«Наша слова» №28, 11.07.1996, Менск, В.М.

ЛІЦЬВІНЫ

Ой, у лузе-лузе...

1998, Limas



Кожны па-свойму разумее фальклёр: нехта лічыць эталёнам тут эстрадны ансамбль, які ўключае ў свой рэпэртуар найбольш масавыя фолькапрацоўкі; хтосьці моліцца на пра-

фэсіяналізм акадэмічных фальклёрных калектываў; а сяго-таго цягне «пабліжэй да народнага», і ён шукае нейкага адкрыцця ў мастацкай самадзейнасці вясковых клубаў... Ансамбль «Ліцьвіны», абраўшы фальклёр ня толькі сваім творчым крэдо, але й сэнсам жыцця, не пайшоў ні першым, ні другім, ні трэцім з названых шляхоў.

У актыве гэтага гурта аўтэнтчнага фальклёру было ўжо два студыйных альбомы («Галуб на чарэшні, галубка на вішні», 1992; «Неба і земля», 1994), а таксама канцэртная праграма «5 Сакавіка» (1996), якія шырока разыйшліся на аўдыёкасетах. Прычым згаданы live recording меў немалы распаўсюд і на CD-R, таму й яго чакае неўзабаве больш саліднае перавыданьне (гэтак сталася ў 2004).

Гурт «Ліцьвіны» ад самага пачатку ня быў падобны на сваіх фільгарманічных калегаў, трывала ўпісаўшы беларускі аўтэнтны фальклёр у структуры сучаснага шоў-бізнэсу: рэгулярны выпуск альбомаў, шырокая іхняя прэзентацыя, гастролі па Беларусі й замежныя туры (Польшча, Францыя, Расея, Украіна). Натуральна, з сваім чацьвертым рэлізам, запісаным у дыктаўнай лічбавай студыі, гурт стаўся й адным зь піянераў беларускага CD-рынку. А я, стары фанат польскага року, нечакана знайшоў у выходных зьвестках буклета знаёмае імя аднае сымбалічнае асобы — Тадэвуш Конадор. Легендарны польскі супэр-гурт «Maanam» у сваім лепшым альбоме «Nocny Patrol» (1983), як і «Ліцьвіны» тут, дзякуе нейкаму таямнічаму Тадэвушу Конадору. Акурат падчас прэзэнтацыйных канцэртаў «Ліцьвінаў» у Польшчы, куды гурт

запрасіў і мяне, мы гасьцявалі ў вэршаўскай кватэры гэтага самага Тадэвуша Конадора і абмяркоўвалі пытаньні дыстрыб'юцыі альбому «Ой, у лузе-лузе...» ў Польшчы. Менавіта з падачы пана Тадэвуша на пазьнейшых перавыданьнях зьявілася арыгінальная паліграфія вокладкі, дзе брэнд «Беларускі фальклёр» можна разгарнуць як на беларускай мове, гэтак і на польскай, ангельскай.

Ад пачатку «Ой, у лузе-лузе...» быў запушчаны ў тыраж і на касетах, і на фірмовых высокакатыражных кампакт-дысках. Прычым CD-вэрсія сапраўды неаднаразова перавыдавалася, і далей вы можаце пазнаёміцца з кардынальнымі адрозьняньнямі гэтых перавыданьняў, а пакуль — пра агульнае. Трэба зазначыць, што ўва ўсіх выданьнях выпускаючы лэйбл «Limas» расшчодрыўся й на калярытную вокладку, і на зьмястоўны буклет на трох мовах (беларуская, ангельская, польская), а да французскіх гастрольў звычайна рыхтаваліся ўкладышы пафранцузску.

Беларускі штотыднёвік «Культура» неяк трапна ахарактарызаваў імідж «Ліцьвінаў» як сцэнічнае ўвасабленьне аўтэнтчнага фальклёру, таму зусім ня трэба шукаць тут падабенства з эстраднымі ансамблямі, што рэжучь зухаватыя калгас-фолькавыя поп-апрацоўкі на сцэнах вясковых клубаў. Сваё натхненьне ды крыніцу папаўненьня рэпертуру ўдзельнікі гурта шукаюць у фальклёрных экспэдыцыях, у пільным вывучэньні найтанчэйшых нюансаў традыцыяў народнага песнясьпеваў і музыцыраваньня.

Невыпадкова менавіта «Ліцьвіны» мелі гонар прывабіць увагу зна-

камітай амэрыканскай фірмы «Ellipsis Art» (на якой выдаваўся знакаміты Jon Andersen з гурта «Yes»), каб прадстаўляць Беларусь разам з хорам «Унія» на іхнім шыкоўным 3CD-альбоме «Unblocked: Music Of Eastern Europe» (1997).

Надзвычайную прывабнасьць, а мо нават і сымбалічнасьць для «Ліцьвінаў» маюць песні, якія абапіраюцца на гучаньне беларускай дуды — аднаго з відаў зўрапейскай валынкi: «Грозныя тучкі», «Стукнула-грукнула на дварэ», «Перапёлка», «Па вуліцы ды па шырокуй», «Ой, у полі сто-яць два дубочки» ды інш. Прычым дзьве апошнія пакінулі «Ліцьвінам» дзяўчаты зь першага складу гурта — Наталля Матыліцкая, якая асабіста праводзіла плённыя фальклёрныя запісы на Любаньшчыне, і Алена Шэўчык, якая захавала ўнікальную песенную спадчыну сваёй сям’і.

Васьміхвілінны загалюўны трэк альбому — «Ой, у лузе-лузе...» — калектыў запісаў ад даўняга свайго прыхільніка й фальклярыста-аматара зь Вільні Сяркука Вітушкі, які ў 80-х гадох мінулага стагодзьдзя быў адным з ініцыятараў нацыянальнага адраджэнскага руху ў Беларусі. У адрозьненьне ад іншых песень альбому, дзе адгукваецца глыбокая, магчыма ішчэ перадхрысьціянская старадаўнасьць, гэта ўзор, бадай, позьняга фальклёру. Але багацьце мэлядычных ліній у ім, ёмістасьць драматыргічных канструкцыяў змусілі нават газэту «Наша ніва» на тэрміналягічнае наватарства ў адносінах гэтага твору — яго вызначылі як арт-фольк (паводле аналёгіі з маштабнымі формамі арт-року).

Вось такую разнастайную прагра-

му свайго чацьвертага альбому гурт «Ліцьвіны» запісаў у складзе: Уладзімір Бярбераў (дуда, жалейка, гармонік, вакал), Юзаф Міхалюўскі (акардэон), Раман Красько (бубен), Ігар Пятроў (вакал, клянэнт), Вольга Сягла (скрыпка), Марына Калечыц (цымбалы) ды вакалісткі Валянціна Касьцюкавец, Вера Яршова й Вольга Ліньнік. Як заўсёды, гэтая праца «Ліцьвінаў» паклікала шмат выразна процілеглых уражаньняў: і захапленні, і спрэчкі, і аналітычныя роздумы. Галоўнае, ніхто не застаўся раўнадушным, што вылілася ў неаднаразовыя паўторы накладу.

«Музыкальный журнал» №3,
лістапад, 1999, Менск, В.М.

ЛІЦЬВІНЫ

Ой, у лузе-лузе...
(другое выданьне,
зь відэабонусамі)

2002, Limas/БМАgroup



У памяшканьні Тэатра юнага глядача нека ўвосень зь вялікім посьпехам прайшоў канцэрт фальклёрнага гурта «Ліцьвіны» пад кіраўніцтвам Уладзіміра Бярберава, прысьвечаны чарговаму (істотна зьмененаму) выданьню іхняга самага папулярнага альбому «Ой, у лузе-лузе...». Скептыч-

ны слухач тут жа можа запырачыць: «А што тут унікальнага, калі сёння існуе такая вялікая колькасць народных ансамбляў ды гуртоў, і многія выдаюць дыскі?»

А тое, што «Ліцьвіны» — бадай, першы й доўгі час адзіны фальклёрны калектыў у Беларусі, які адыйшоў ад эстраднай поп-вэрсыі беларускай народнай песні, што запанавала на тэлеэкранах ды канцэртных пляцоўках. Не адмаўляючы права на існаванне й такому больш спрощанаму падыходу, зазначым, што імкненне да аўтэнтчнасці — гэта тая адзнака, якая найбольш падыходзіць да творчасці «Ліцьвінаў».

Лепшы доказ мастацкай вартасці калектыву — змест самога кампакт-дыска «Ой, у лузе-лузе...», які ў новай вэрсыі перавыдадзены выдавецкай суполкай «Limas» з дапамогай «BMAgroup». Прынамсі, ужо цяпер новы наклад кампакт-дыска з арыгінальнай (у адпаведнасці з першапачатковай задумай дызайнера) аздабай стаўся сэнсацыяй у сучаснай беларускай дыскаграфіі. На ім (у дадатак да цвёрджанняў папярэдніх рэцэнзій) запісаныя й гучаць толькі аўтэнтчныя ды ўнікальныя інструменты: цымбалы вытворчасці Максіма Такушэвіча ды Пятруся Скабея, скрыпка майстра Івана Карнеева, дуда, укамплектаваная наборам зменных бурдонаў (трубак-гукаў) вытворчасці Віктара Кульпіна...

У канцэртным варыянце «Ліцьвіны» з дапамогай гэтых інструментаў, іхніх спалучэнняў ствараюць гучанне, набліжанае паводле насычанасці да гучання сапраўднай камэрнай аркестры, у якой дамінуюць народныя музычныя інструменты-рарытэты.

Першае аддзяленне згаданага канцэрта было прысьвечана «жывому» выкананню песень ды інструментальных найгрышаў з кампакт-дыска «Ой, у лузе-лузе...». І сапраўды, шаснаццаць беларускіх мэлэдыяў кранулі душы аматараў народнай творчасці, сярод якіх у зале было надзвычай шмат замежных слухачоў, якія жадалі пазнаёміцца з сапраўднай беларускай песняй і музыкай.

Асаблівы поспех выпайў на долю саліста «Ліцьвінаў», клярнэтыста Ігара Пятрова, калі ён заспяваў загалюўную песню згаданага альбома — «Ой, у лузе-лузе...». Гэтая песня — сапраўдны дзіямэнт у рэпэрттары гурта. У нечым унісонам ёй прагучала «Ліцьвінаўская» вэрсыя знаяй песні «Перапёлачка», выкананнем якой уразіла салістака Вера Яршова. А «падсвятціць» прыгажосць народнай мэлэды дапамагала дуда Уладзіміра Бярберава, калі музыка, у залежнасці ад патрэбаў аранжыроўкі, мяняў «гукі» — бурдонныя трубы, зь якімі мяняўся й тэмбр гэтага старадаўняга беларускага інструмента.

Не пакінулі абьякавымі слухачоў і інструментальныя нумары фолькгурта, у якіх, як у люстэрку, адбілася прыгажосць душы Беларуса, ейная пяшчотная мэлядычнасць і паэтычнасць. Гэта мы кажам пра найгрышы «Акуліна», «Літоўскі марш», полька «Шабасоўка», «Вальс Балкоўскага».

Першае аддзяленне канцэрту-прэзентацыі пераканала слухачоў ва ўнікальнасці ды аўтэнтчнасці музыкі «Ліцьвінаў». Таму яны з ахвотай набывалі новы кампакт-дыск, дзе (увага!) была ўжо магчымасць данесці дадому й сцэнічны выгляд му-

зыкаў, дзякуючы мультымедыйнаму трэку.

Гэты арыгінальны 17-хвілінны відэафайл з запісамі дзесятка песень гурта з жывых выступаў, безумоўна, не шэдэўр кліпманіі, але каштоўны дадатак для асэнсавання дыхтоўнага аудыёзапісу. Зрэшты, дамо слова кіраўніку «Ліцьвінаў» Уладзіміру Бярбераву: «Паколькі на першых выпусках гэтага дыску было яшчэ няма ла незапоўненага месца, дык мы вырашылі «ўціснуць» дадатковы файл. Гэта 17 хвілінаў відэа, праўда, відэа аматарскага, з хатніх VHS-запісаў, зробленых на адным з нашых канцэртаў, што адбыўся неўзабаве пасля запісу згаданага альбому. Затое там зафіксаваны дакладна той самы склад гурта, які ўдзельнічаў у студыйнай працы — асоба да асобы. Цяперак а ўдома, на хатнім кампутары, вы можаце прыгадаць, як мы глядземся на канцэртах. А вось слухаць лепш раіў бы з аудыёчасткі дыска, бо які ж гук запішаш зь мікрафона камэры...»

Дакументальнае відэа з канцэрту сапраўды дае магчымасць яшчэ раз сустрэцца з выдатнымі артыстамі гурта «Ліцьвіны» ды самім убачыць як нараджаецца цуд ансамблевага выканання, але ня толькі. Напрыклад, хто ня мае поўнай дыскаграфіі гурта, знойдзе тут і некалькі нумароў зь іншых альбомаў. Гучаць тут творы вясельнай тэматыкі «Як маладую адорваюць» («А дзе ж была, дзе ездзіла»), «Як каравай нясуць», а таксама каляндарныя песні «Памажы мне, маці, вясну гукаці» (з альбома «Неба і Зямля», 1994), а лірычная тэматыка прадстаўлена відэазапісамі песень «Па вуліцы, да па шырокуй», «Бед-

ная», «Зялёны явар» (гэта ўжо з канцэртавага альбому «5 Сакавіка»).

Адным з самых рарытэтных падарункаў аматарам беларускага фальклёру можна назваць канцэртны запіс шэдэўра з рэпэртуару «Ліцьвінаў» — песні «Мой брацейка, мой родненькі», якая не выдавалася больш нідзе, хоць нават на названай прэзэнтацыі мела, бадай што, найвялікшы слухачкі посьпех. Магчыма, некаторыя запісы пададуцца занадта спрошчанымі з пункту гледжання мантажу й майстэрства здымкаў, але з гістарычнага пункту гледжання гэтым кадрам няма цаны — яны адлюстроўваюць новае жыццё беларускага фальклёру, нічым не засьмечанага ды адроджанага паводле эўрапейскіх канонаў.

Завяршыла канцэртную праграму «Ліцьвінаў» выкананьне беларускіх лірычных песень, песень каляндарнай ды бытавой тэматыкі «Ў зялёнай дуброве», «Юрачка», «Ой дубе, мой дубе...», «Вальс для каханкі». Іх выкананьне сталася своеасаблівым бэнэфісам для вакалістак гурта — Веры Яршовай, Вольгі Ліньнік ды Надзеі Драковіч. Дзяўчаты зачаравалі слухачоў, дэманструючы розныя народныя манеры выканання: адзіночныя дый харавыя падгалосачна-поліфанічныя расьпевы, сьпевы з «падводкай», галосныя сьпевы... Брава, Беларусачкі!

Думаю, нельга абмінуць і выканаўчае майстэрства іншых музыкаў гурта: «міс «Ліцьвіны» — скрыпалькі Вольгі Сяглы ды віртуознай цымбалісткі Марыны Калечыц, акардэаніста Юзэфа Міхалоўскага, бубначка Рамана Краско. Безумоўна, гэты посьпех «Ліцьвінаў» быў бы немагчымым без энэргіі творчага «рухавіка» — Уладзіміра Бярберава, знанага дасьледчыка й

збiральніка беларускага фальклёру, калекцыянэра музычных iнструмэнтаў, мультыiнструмэнталiста, арганiзатара, аднаго зь лепшых беларускiх дудароў — стваральніка сваёй адметнай выканаўчай школы. Калi ёсьць сумненьнi — слухайце й глядзiце, напрыклад, знаёмую кожнаму Беларусу клясычную мэлэдыю «Саўка ды Грышка», вернутую да новага жыцця «Лiцьвінамі» ў поўнай тэкставай адпаведнасьцi арыгiналу, сапсаванага калiсьцi бальшавiцкiмi цэнзарамi, i зразумеце, што гурт гэты — непаўторная ды ў чымсьцi недасягальная музычная зьява сучаснай Беларусi.

*«Лiтаратура i мастацтва» №40,
06.10.2000, Менск, А.М.*

СТАРЫ ВОЛЬСА

Келiх кола

2000, *Бацькаўшчына/Каўчэз*



Чым вымяраецца посьпех у сфэры музыкi? Пра колькасць радыёратацыяў у краiне, дзе з татальным чужынскiм захопам радыёэтэру ня могуць даць рады нават прэзiдэнт i мiнiстэрства iнфармацыi (!), гаварыць не даводзiцца. Дык мо сапраўды маюць рацыю радыёбонзы, якiя хлусяць пра адсутнасьць якаснага ўласнага прадукту ў Беларусi? Але крызiс акурат раскруча-

нага FM-этэрам фанаграфiчнага рынку ды посьпех на гэтым тле незалежнай (хоць i нефарматнай) выдавецкай iнiцыятывы гаворыць пра iншае.

Для гурта «Стары Вольса», напрыклад, надзвычай паказальным стаўся 2003 год, калi ў сьвет выйшлi ня толькi чацьверты iхнi альбом «Шлях» (live), але й перавыданыя ранейшых студыйнiкаў. Самае цiкавае, што ў гэтым нястомным руху наперад ня быў забыты й дэбют калектыву, якi ўжо трэйцiм разам пайшоў у тыраж. Некаторыя адмыслоўцы называюць гэты рэалiз структурна найбольш простым i роўным, а праз тое й больш зразумелым шырокай публiцы. Маўляў, гэтым i тлумачыцца ягоны посьпех. А я дык прыгадваю надзвычай глыбокую рэцэнзiю Яраша Малiшэўскага, якую ня здолела сапсавачь нават традыцыйна кастрыраваная публiкацыя газеты «Наша нiва» (№7 за 12.02.2001), хоць пасья такога тыпова савецкага зьдзеку з тэксту Яраш зусiм кiнуў журналістыку дзеля музыкi ды грае цяпер у знакамым праекце «Pete Paff».

Пра «Келiх кола» Яраш пiсаў: «Музыкi ўмоўна падзялiлi альбом на дзьве часткi. Напачатку слухач вандруе ў раньняе Сярэднявечча, а пасья, хто жывы застанецца, трапляе ў Сярэднявечча сталае. З 16 кампазыцыяў большая частка iнструмэнтальныя. I ўжо ад першай («Закляцьце») выраза папыхае духам паганскiх рытуалаў: шоргат вогнiшча, сьпеў трубы, шэпт-заклён ды настойлiвае вуркатаньне бубнаў. Гэта скрозь у альбоме: пошум мора, птушыныя крыкi, iржаньне конай, шолах дажджу. Ствараецца ўражаньне асабiстай прысутнасьцi».

Натуральна, не апошняя месца ў

стварэнні гэтага самага эфекту прысутнасці належыць самому музычнаму матэрыялу й сродкам ягонага ўвасаблення. Гітара — нават акустычная — гучыць тут вельмі эпізодычна (у творах «Імжа» і «Брама» на ёй грае Зьміцер Гамзюк). Адметнасць гукавога шарму ствараюць тут старажытныя беларускія інструменты: гусьлі, колавая лера, берасьцяная труба, жалейка, сьвірэль, вурган і розныя кшталты дуды. Усім гэтым скарбам здолеў апанаваць лідэр калектыву Зьміцер Сасноўскі. Старадаўнія рытмы бубнаў скарыліся В.Сальцэвічу, а вакальныя партыі ў трэках «Што й па мору», «Вайтоўна», «Келіх кола» й «Ружа» выконвае А.Калтуноў.

Варта дадаць, што сама назва «Келіх кола» ня мае нічога агульнага з амэрыканскім напоем «Пэпсі кола», хіба што й тую заакіянскую экзотыку мог распрацаваць у краіне эмігрантаў нейкі Беларус, які клапаціўся пра сяброўскае кола за келіхам.

На жаль, усе выдаўцы альбому (а імі ў розныя часы былі й самі музыкі, і фірма «Каўчэг», і З'адзіночаньне Беларусаў Сьвету «Бацькаўшчына»), дбаючы агулам пра сярэднявечны фальклёр, ніколі не падавалі канкрэтных крыніцаў твораў. А яны ж даволі шматаблічныя: вось «Вайтоўна», напрыклад, паводле іншых крыніцаў паходзіць з фальклёрных збораў, а «Ганцы» й «Легенда» зьяўляюцца ўдалай стылізацыяй самага Зьміцера Сасноўскага. Акрамя таго, нельга ж забываць, што многія творы падобнага кшталту сучасныя выканаўцы бяруць з помнікаў наўзор «Полацкага шпытку», зь віленскіх і гарадзенскіх табулятураў. Гісторыя захавала нават імёны некаторых беларускіх кампазы-

тараў Сярэднявечча, таму грэх не ўзгадаць іх лішнім разам.

Цікава, што на вокладцы першага альбома гурта «Келіх кола» ўва ўсіх выданьнях захаваліся гомельскія рэквізыты калектыву, хоць ужо над другім сваім рэлізам ён працаваў у Менску, далучаючы да ідэі мастацкага пераасэнсаваньня глыбіннай нацыянальнай спадчыны новыя творчыя сілы (тут і вядомы бард Зьміцер Сідаровіч, і музыкі з аршанскага гурта «Аварыйнае выйсьце» ды баранавіцкага «ContreDance»).

Напрыканцы варта згадаць плённы вынік адэкватных пошукаў мастацкай аздобы дыска, дасягнуты А.Лупіненкам з дапамогай стылізаваных гатычных візарункаў.

«Наша слова» №4, 28.01.2004, Менск-Ліда, В.М.

СТАРЫ ВОЛЬСА

Віп

2001, *Бацькаўшчына/Каўчэг*



Гомельскі гурт «Стары Вольса» прадаў было ўжо нямала сваіх альбомаў на касэтах, але пераломным стаў для яго 2001 год, калі творы калектыву трапілі ў прэстыжную CD-кампіляцыю беларускай гістарычнай музыкі «Легенды Вялікага Княства» («БМАgroup», 2001), пасля якой пача-

лася сур'езная лічбавая дыскаграфія калектыву. Прычым у тыраж былі запусчаныя ня толькі апошнія на той час альбомы («Вір», 2001; «Verbum», 2002), але й паўтораны ўпершыню на CD «Келіх кола» (2000). Што ж уяўляе сабой музыка гурта, які раней меў назву «Руевіт»?

Цяпер ад «Руевіту» застаўся на памяць толькі танец з аднайменнай назвай, пададзены на альбоме «Вір» у дзвюх версіях — акустычнай (запісанай з выкарыстаннем дуды, леры, флейты й г.д.) ды электроннай.

Унікальныя гукі валынак, гусляў, вурганаў, характэрныя рытмы й тэмбры музычных традыцыяў беларускага Сярэднявечча ствараюць, аднак, звабную небяспеку для рэцэнзэнтаў і крытыкаў, якія ўжо нейдойчы выказваліся аб «адраджэньні нашай музычнай спадчыны» ў гэтым праекце.

Між тым, ніякага адраджэньня тут няма, затое на яве — пераўвасабленьне твораў розных эпохаў і нават розных народаў у стылістыцы беларускіх традыцыяў эпохі Рэнэсансу («Полацкі спытак», «Віленскія таблятуры»).

Прызнацца, вельмі сьмелы экспэрымэнт, затое якое цудоўнае новае жыцьцё атрымаў калісьці модны танец «Падэспань» (створаны ў 1898 годзе расейцам А. Царманам). У версіі «Старога Вольсы» ад яго дыхнула ветрыкам старажытных рыцарскіх турніраў і замкавых балаў, праводзімых дзесьці ў Крэве або ў Нясьвіжы.

Па-беларуску загучалі таксама латышскі танец «Анёл», ірляндзкі «Бранль», цэнтральнаэўрапейскі «Trotto».

Зрэшты, большасьць твораў альбо му — плён фантазіі (заглыбленай акуратам у музычныя традыцыі беларус-

кага Сярэднявечча) лідэра калектыву Зьміцера Сасноўскага. Апрацоўкамі й кампазыцыяй займаўся тут таксама Антон Шаўцоў. Сярод запрошаных музыкаў нават на слых пазнаюцца Зьміцер Сідаровіч (ex-«Камэлот», «Гаспадары з-пад Вільні»), Алесь Жура («Artes Liberalis»), удзельнікі славутых калектываў «ContreDance» (Баранавічы) і «Аварыйнае выйсьце» (Орша).

Тонкі знаўца сучаснай эмбіентнай музыкі Яраш Малішэўскі яшчэ пра першы выхад у сьвет дэбютнага альбому «Келіх кола» пісаў у «Нашай ніве»: «Кампазыцыі прасякнутыя то рыцарскім духам Сярэднявечча, то духам паганскіх рытуалаў, а на гэтым тле разгортваецца нетаропкі музычны расповед рыцарскіх часоў у беларускім варыянце» («НН» №7 за 12.02.2001).

А вось як праз год новае зьяўленьне «Старога Вольсы» на сьвет сустрэў журналіст Уладзімір Пучынскі: «Альбомы «Келіх кола» і «Вір» — спроба паглядзець на нашу мінуўшчыню праз музыку: тут і народныя песьні, і ўдалыя стылізацыі пад Сярэднявечча, усё пад акампанэмэнт дуды, колавай леры, беразьсцяной трубы, жалейкі, ёсьць і больш экзатычныя вурганы, акарына й г.д.» («Раніца», №2 за 10.01.2002).

У гэтым дружным хоры захапленьняў гучаць і выразныя стылёвыя азначэньні «Старога Вольсы»: гэта new age — адзін з найбольш уплывовых стыляў сучаснай папулярнай музыкі, які паводле «Слоўніка папулярнай музыкі» Вацлава Панэка (Warszawa, 1986, «ZAKR») і ёсьць эмбіентным напрамкам інструмэнтальнай (пераважна) музыкі з выкарыстаньнем рамантыч-

на-камфортных гукавых вобразаў і так званых канкрэтных гукі (пошум прыродных зьяваў, галасы птушак і жывёлы)...

Рамантычны камфорт музыкі «Старога Вольсы» стварае сама беларуская гісторыя ў эўрапейскім музычным кантэксьце. Менавіта таму так натуральна суіснуюць тут, у альбоме «Вір», знакамітая наша «Рэчанька» побач з сярэднеэўрапейскімі рытмамі «Codex» або «Trotto».

Акрамя таго, сама па сабе інтрыгуе магчымасьць параўнаць інтэрпрэтацыю старажытнага танца «Руевіт», зробленую Зьміцерам Сасноўскім і Антонам Шаўцовым з зухаватымі dj-міксамі паводле яго ад DJ Anton Mix. Калярытна ўпісваюцца сюды й песьні знакамітага барда Зьміцера Сідаровіча «Пена цёмнага піва», «Гэй-га, Нямон», раскручаныя праз удалы канцэртковы прэзэнтацыі. Але асаблівы шарм стварае бонус-трэк «Беларусь архаічная», дзе Зьміцер Сасноўскі без залішніх вычварэньняў, празь няхітрыя, але празрыстыя мэлэды дэманструе гучаньне асобных нашых старажытных інструмэнтаў.

І ўсё гэта можна разглядаць у апэктэ гэрмэнэўтыкі, бо гэта ж відэавочная інтэрпрэтацыя (hermeneutikē) нашых старажытных традыцыяў сучаснікамі. Але колькі гэрмэнэўтызавалі беларускую гісторыю на чужую карысьць, дык нарэшце дажылі й да ўласнага смакаваньня пірага. І сам бонус-трэк тут — як ключ да разуменьня ўсёй канцэпцыі альбому, дзе сучасная ню-эйдж музыка проста зацягвае ў вір самай глыбокай старажытнасьці магутных скляпеньняў Мірскага або Лідскага замкаў ці Нясвільскага палаца. Праўда, ёсьць у альбоме і наш

народны танец з такою ж назвай — «Вір». І гэта таксама ключ, які адчыняе дзьверы пераёмнасьці традыцыяў. «*Наша слова*» №7, 13.02.2002, Менск-Ліда, В.М.

СТАРЫ ВОЛЬСА

Verbum

2002, ЗБС Бацькаўшчына



Бадай, самай цікавай фанаграфічна-культурніцкай падзеяй 2003 года ў галіне музычнай беларускай медыявістыкі крытыкі небезьпадстаўна называюць выданьне трыццаці па ліку альбома гурта «Стары Вольса» «Verbum». Пры тым, што аналягічных паводле структуры працаў у эўрапейскіх краінах выдадзена дастаткова, такога кшталту альбом у нашай краіне выдаецца ўпершыню. Нагадаем, што «verbum» зь латынскай мовы перакладаецца як «слова». І новы альбом «Старога Вольсы» пабудаваны як спроба вэрбальнай рэканструкцыі этапу станаўленьня й разьвіцьця беларускай мовы ад XII стагодзьдзя.

Якія крыніцы паслужылі музыкам у якасьці ўзораў для стварэньня гістарычна-фанэтычнай панарамы беларускай мовы? Пра гэта распавядае кіраўнік гурта «Стары Вольса» спадар Зьміцер Сасноўскі:

— На дыску адноўлена стылісты-

ка чытаньня старадаўніх балядаў XII стагодзьдзя. Пад двое гусляў у беларускай фанэтыцы мы прадставілі ўрыўкі з «Слова пра паход Ігаравы», якія найпрост разгортваюць жывыя падзеі сярэднявечнай Беларусі.

Далей мы аднавілі манэру зачываньня старадаўніх, XVI стагодзьдзя, рэнэсансных тэкстаў на латынскай мове. І тут мы зьвярнуліся да слаўтаў «Песьні пра зубра» Міколы Гусоўскага, якую зачыталі ў арыгінале ў суправаджэньні лютні. Так «Песьня пра зубра», на нашу думку, магла выконвацца ў пакоях Вялікага князя...

Акрамя гэтага, мы ўзнаўляем традыцыю чытаньня артыкулаў «Статута Вялікага княства Літоўскага». Для гэтага нам давялося «прасьвятліць» фанэтыку старабеларускай мовы, той мовы, на якой напісаны «Статут ВКЛ». Тут нам прыйшлося зьвяртацца па кансультацыі да спэцыялістаў А. Каляды, А. Жлуткі, В. Вячоркі. Зь іхняй дапамогай мы паспрабавалі імітаваць сытуацыю, калі на сярэднявечнай радушнай плошчы ў 1588 годзе зачываюцца найгалоўнейшыя ўрыўкі з новапрынятай Канстытуцыі краіны — з Статута ВКЛ. Там мы пастараліся аднавіць і гук натоўпу, і гучаньне інструмэнтаў, якія звычайна гралі на ўрачыстасьцях — беларускіх дудаў.

А апошняе — мы зьвярнуліся да творчасці нашага сусветнавыдамага земляка Адама Міцкевіча, да ягонага геніяльнага «Пана Тадэвуша». Адтуль мы зачыталі два ўрыўкі ў арыгінале на польскай мове. Але наўмысна мы не імкнуліся аднаўляць чыстую польскую фанэтыку, а чытаць зь беларускім акцэнтам, зь якім размаўляў сам Адам Міцкевіч. На дыску мы запісалі вельмі патрыятычныя ўрыўкі з «Пана

Тадэвуша», дзе ён прызнаецца ў любові да Радзімы — да сваёй Літвы: «Litwo! Ojczyzno moja!»

Але ня толькі лінгвістычнымі распрацоўкамі цікавы гэты альбом знакавага гурта. Вельмі яскравымі падаюцца музычныя рэканструкцыі ўдзельнікаў «Старога Вольсы», якія сталіся часткай агульнага гукавога палатна, а таксама арганічным дадаткам да вершаваных радкоў. Думаю, слухачы з задавальненьнем адновяць у сваёй памяці мэлёдыі «Полацкага шпытка», пазнаёмяцца з творамі кампазытара В. Длугарая (калі не пасьпелі гэта зрабіць, слухаючы дыск «Легенды Вялікага Княства»), з уласнымі стылізацыямі гурта, такімі як «Курган», «Паход», «Шлях»...

Цікава, што паэтычныя радкі «Слова пра паход Ігаравы» нявысьветленага аўтара, «Песьні пра зубра» М. Гусоўскага, артыкулаў «Статута Вялікага княства Літоўскага» суправаджаюцца мэлёдыямі ў выканьні гусляў, лютні й дуды, якія на думку складальнікаў дыска, найбольш адпавядаюць той ці іншай эпосе, адлюстраванай на гэтай кружэлцы. Зноў жа, здзіўляе маляўнічасць тэмбраў беларускіх старажытных інструмэнтаў, якія гучаць з дыска сакавіта й выразна.

Усё гэта пазбаўляе «Verbum» дыдактычнасьці, аднаплянавацьці й суму — рысаў, якія часта адштурхоўваюць слухачоў ад музычнай мэдыявілістыкі. Упэўнены, што цудоўныя мэлёдыі даўніны не аднойчы ўскалыхнуць іхнюю фантазію ды ўяўленьне, прымусяць па-новаму асэнсаваць падзеі сёвай даўніны, пра якія яны чулі на ўроках гісторыі, пра якія неаднойчы чыталі ў кнігах Уладзімі-

ра Караткевіча, Язэпа Дылы, Генрыка Сянкевіча...

Не прыніжаючы выканаўчага майстэрства іншых удзельнікаў «Старога Вольсы», хацелася б падкрэсьліць тую значную ролю, якую выканаў на запісу лідэр гурта Зьміцер Сасноўскі. Мяркую, пасля праслухоўвання гэтага дыска, прыхільнікаў адраджэньня беларускай дуды значна пабольш. Бо гучаньне ягонага старадаўняга інструмэнта ў творах «Паход», «Там за холмам», у сярэднявечным «Танцы», у рэканструкцыі чытаньняў на ратушнай плошчы ня могуць не захапляць. Як ня можа не захапіць артыстызм Зьміцера падчас цытаваньня стараславянскіх тэкстаў са «Слова пра паход Ігаравы», ці яго рэнесансная ўзьнёсласьць і распеўнасьць у «Песьні пра зубра», патрыятычнасьць і падкрэсленая веліч, што выявілася падчас цытаваньня артыкулаў з «Статуту Вяліка княства Літоўскага» 1588 году...

Безумоўна, гукавая палітра запісу альбому «Verbum» была б ня поўнай, калі б не выканаўчае майстэрства ды чароўныя гукі флейтаў К.Радзівілавай, гусляў і колавай ліры А.Чумакова, лютні й мандаліны І.Кубліцкага, бубноў А.Апановіча. Адчуваецца, што ўсе разам, гурт «Стары Вольса» — выдатная каманда аднадумцаў, якой пад сілу найскладанейшыя творчыя праекты.

Альбом «Verbum» выйшаў у свет дзякуючы падтрымцы МГА Згуртаваньне Беларусаў Сьвету «Бацькаўшчына», зь якім гурт «Стары Вольса» стала супрацоўнічае ў арганізацыі канцэртаў для беларускай дыяспары за мяжой. «Verbum» стане добрым падарункам і дадаткам да канцэртных уражаньняў нашых суайчыньнікаў, а

тутэйшым Беларусам — яшчэ адной яркавай згадкай пра шматвякавую гісторыю краіны.

«Новы час» №13, 10.08.2003, Менск, А.М.

СТАРЫ ВОЛЬСА

ШЛЯХ

2003, БМАgroup



Як ні круці, а ўсё ж жыцьцё й актыўнасьць ня проста словы-сынонімы, а ўзаемавызначальныя крытэры чалавечай сутнасьці. Калі сказаць прасьцей: хто актыўны, той і жывы. Лёс знакамітага беларускага world music гурта «Стары Вольса» — лепшая ілюстрацыя гэтае тэзы.

Калектыў прыйшоў на беларускую музычную сцэну, калі там ужо квітнелі «Kriwi», «Крама», «N.R.M.», «Ulis»... Цяжка было навічкам прабівацца ва ўмовах, калі нават мэтры не рызыкнучь прапанаваць на рынак штогод па альбоме. Знакаміты бубнар Кірыла Шэвандо (экс-«Ulis») нават мне асабіста выказваўся некак на пасяджэньні менскага клюбу філяфаністаў, што ў нашых эканамічных умовах народ ня здолее праглынуць такую процьму супольных, аўтарскіх, зборных альбомаў, таму актыўнасьць справакуе толькі абвал рынку.

«Стары Вольса» адказаў на такія

перасьцярогі нібыта й парадаксальна. Як і большасць заходніх супэрзорак, ён стаў прапаноўваць акурат штогод па альбоме: «Келіх кола», 2000; «Вір», 2001; «Verbum», 2002; «Шлях», 2003; «Ладзьдзя распачы», 2004 і г.д. Дык вось рынак на такі парадокс адказаў яшчэ больш парадаксальна: адразу ўзьнікла... не, не затаваранасць складоў, а патрэба ў павелічэньні накладаў. Аказваецца, народ даўно перасыціўся пануючым тут чужацтвам, але ня мог пераадолець дэфіцыт даверу да айчынага музычнага прадукту, бо быў ён фрагмэнтарным і не гучаў у тэлерадыётэры.

Прарваць бар'ер акурат і ўдалося гурту «Стары Вольса», які ўдала трапіў на чарговы завіцень моднасьці рэнэсансных традыцыяў (прыгадайце хаця б славыты брытана-амэрыканскі праект «Blackmore's Night», нямецкі дуэт Andreas & Hans Vollenweider і нават былых скандынаўскіх мэталераў «Emrugium» з альбомам «Where At Night The Wood Grouse Plays»). Да таго ж беларускія музыкі адразу скіравалі творчую энэргію на стварэньне прадукту, які не патрабуе залішняй бюракратыі з пашпартызацияй дзеля ягонаў ідэнтфікацыі: яны граюць модны цяпер у сьведзе new age, але адметна беларускі паводле самога духу. Нават на замежных гастролях, калі хлопцы выступаюць у маляўнічых замках і палацах Польшчы, Нямецчыны, Латвіі, іхнюю музыку пазнаюць сходу — беларуская. І ніхто не пытае штэмпель аб прапісцы ў пашпарце.

Альбом «Шлях» акурат і стаўся вынікам шматлікіх гастрольных шляхоў калектыву. Гэта канцэртowy альбом. Зрэшты, назву яму дала аднайменная кампазыцыя, у якой дэк-

ляруецца шматаблічнасьць шляхоў, якія выпадаюць у жыцьці нам і нашай Радзіме.

Безумоўна, сапраўдных калекцыянэраў хвалюе пытаньне, наколькі гэты live recording паўтарае праграмы студыйных альбомаў. Натуральна, такія паўторы ёсьць, хоць і няшмат: «Закляцьце» паходзіць зь першага студыйніка, «Выправа» — з другога і г.д. Але адрозьніваюцца гэтыя вэрсыі ня толькі своеасабліваьца атмасфэры запісу, але й кардынальна іншым тэмпам. А старажытны беларускі танец «Руевіт» не засмучае слухача наўнасьцю ажно чатырох вэрсыяў у поўнай калекцыі: дзьвюх студыйных, адной канцэртвой і адной жа дыджэйскай. Акурат задавальненьне параўноўваць іх мае толькі ўдалальнік поўнай дыскаграфіі «Старога Вольсы». А ў творах «Бранль» (сярэднявечны танец з «Віра») і «Конскі бранль» (фрагмэнт з выступу ў Нясвіжскім замку) дык і ўвогуле больш адрозьненьняў, чым падабенстваў.

Уражвае мастацкая аздоба выданьня, якую зрабіў адзін з музыकाў А.Чумакоў паводле здымка А.Белавусава: калі раней дзеля стварэньня відарыса, адэкватнага настрою музыкі, выкарыстоўваліся рэпрадукцыі старажытных рукапісаў і дрэварытаў, дык тут на тытул вынесена каляровае фота аўтэнтчнага беларускага дудара, аднаго з удзельнікаў гурту.

Часам музыку «Старога Вольсы» параўноўваюць з творчасцю многіх ягоных замежных стылістычных братоў. Але варта заўважыць, што калі той жа «Blackmore's Night» у сваіх сярэднявечных экспэрымэнтах дазваляе сабе выкарыстоўваць нават звы-

чайныя сучасныя гітары (хай сабе й акустычныя), дык «Стары Вольса» здольны асэнсавана пераняць спадчыну беларускіх традыцыяў лютні, дуды, гусляў і г.д. Музыка беларускага калектыву больш адэкватна адпавядае стылістычнай атмасфэры часу.

Актуальны на момант запісу склад «Старога Вольсы» наступны: І. Кубліцкі, К. Радзівілава, А. Апановіч, А. Чумакоў... на чале з Зьміцерам Сасноўскім, апантаным захавальнікам нашых глыбінных гістарычных традыцыяў у музыцы ды навогул эўрапейскага кантэксту нашай культуры.

Так што без альбому «Шлях» дыскаграфія гурта «Стары Вольса» ў вашай калекцыі будзе няпоўнай, а да таго ж гэта яшчэ й унікальны ўзор якаснай, эмацыйнай, жывой канцэртавай фанаграфіі.

*«Переходный возраст» №5,
06.02.2004, Менск, В.М.*

СТАРЫ ВОЛЬСА

Ладзэдня распачы

2004, BMAGroup



Уладзімір Караткевіч, бадай, найпапулярнейшы беларускі пісьменьнік, а «Стары Вольса» — найактыўнейшы дзеяч беларускага рынку папулярнай музыкі, які ўжо выдаў і паспяхо-

ва прадае пяць альбомаў. Улічваючы такія сыходныя звесткі, паспрабуйце спрагназаваць, які вынік чакае іхні экспэрымэнт у галіне айчыннай літаратурна-музычнай фанаграфіі — аўдыёапавесьць «Ладзэдня распачы» паводле прозы У. Караткевіча?

Прызнацца, асабіста я ніколі не любіў чытаных па радыё аповесьцяў, бо адсутнасць карцінкі замінала канцэнтраваньню ўвагі на пэўных упадабаных вобразах. Нават кніга ў гэтым сэнсе лепшая, бо чытач сам стварае ў сваёй сьвядомасьці адпаведныя выяўленчыя сродкі.

І ўсё ж 75 хвілінаў аўдыёапавесьці «Ладзэдня распачы» я зь першага разу праслухаў на адным дыханьні, а потым шматкроць вяртаўся да яе. Апошнім разам слухаў ажно з томікам У. Караткевіча ў руках — здрава! Цяпер магу нават кансультаваць нерашучых спажыўцоў у крамах, якія засьцерагаюцца, а наколькі ж дакладна перададзены ў CD-альбоме сам зьмест аповесьці?

Скажу шчыра, зьмест не парушылі нават нязначныя скарачэньні, якія давялося зрабіць артыстам, каб утрымацца ў фармаце стандартнага аўдыёальбома. Дый гэта датычыць хіба што 1,5-2 % тэксту. Затое як выйграе той самы зьмест праз ажыўленьне музычным гуртом рэальных старажытных кабацкіх песень, узноўленых у творы У. Караткевічам!

З драматычных пэрсанажаў аповесьці найбольш пераканаўчы аўдыёвобраз увасобіў выканаўца Гервасія Вылівахі (здаецца, гэта Зьміцер Сасноўскі). Але выдаўцы заслужылі сур'ёзныя нараканьні пільных дасьледчыкаў тым, што на вокладцы нават не пазначылі прозьвішчы выка-

наўцаў прадстаўленых тут роляў — Боны Сфорцы, Перавозчыка, Апавядальніка, Сьмерці ды іншых. Цяпер няма каму нават зрабіць заўвагу пра часам некарэктнае вымаўленьне. І справа ня толькі ў тым, што беларускае «ч» або «р» згодна эўрапейскай традыцыі вымаўляецца толькі цвёрда. Не такая ўжо бяда, калі расейскаму ўдзельніку «Старога Вольса» А.Чумакову з гэтым цяжка справіцца. Больш крыўдна, калі няправільнае вымаўленьне змяняе сэнс выказваньняў. Вось, напрыклад, як у размове Гервасія Вылівахі з Сьмерцю:

«— Ты — варожая рунь,» — чуем мы з дыска й не разумеем, пра што гэта, бо рунь (жыцьцёвы пачатак) і сьмерць — паняткі відавочна процілеглыя. А Гервасій, між тым, якраз і дакараў Сьмерць за ігнараваньне жыцьцёвага пачатку:

«— Ты варожая руні», — чытаем у Караткевіча.

Гэта значыць рунь, жыцьцёвая сутнасць, ніколі ня будзе ўшанавана Сьмерцю.

Разумеючы, дзеля чаго рабіліся пэўныя скарачэньні ў тэксьце, я ўсё ж не ўцяплю: навошта было дапісаць Караткевіча, рэдагаваць яго? Напрыклад, «беларускія жаўрукі» ў разьдзеле «Смерць» не неўміручыя, а несмяротныя, а ў «Вяртаньні» Караткевіч іх увогуле ніяк не пазначае ўзрастава, у той час як «Стары Вольса» ўсюды наставіў сваіх эпітэгаў — неўміручыя. Дый куды дзелася назва возера, што непадалёк ад Рагачова? У Караткевіча гэта Сьвятое возера.

Бадай, і жывое Караткевічава «до» ня варта было замяняць на банальнае «досыць» (разьдзел «Ладзьдзя»):

«— До, — сказаў Перавозчык. —

Пачынаецца мора. Плаціце кожны па манэце».

Нягледзячы на ўсё гэта, дыск слушаецца з жывым захапленьнем, раскрываючы нават новага Караткевіча (бо ў тэксьце, трэба прызнаць, ёсьць нават смелыя ўдакладненьні сутнасьці, нібыта музыкі мелі перад сабой арыгінальны аўтарскі рукапіс, не крапаты савецкай цензурай). Не бяруся сьцьвярджаць, як сустрэнуць альбом мэлямань-старавольсаўцы, але калекцыянарам больш шырокага профілю ён пэўна ж прыйдзецца даспадобы. Дый інваліды зроку змогуць нарэшце заглябіцца ў багаты сьвет рамантычных вобразаў У. Караткевіча.

«Голас Радзімы» №42-45,
18.11.2004, Менск, В.М.

Заўвага выдаўцоў: гурт, пра які тут ідзе гаворка, абраў сабе назвай словазлучэньне «Стары Ольса», але адзін з аўтараў гэтае кнігі (В.М.) катэгарычна адмовіўся зьдэкэвацца з беларускай тапанімікі, спасьланучыся на клясычныя даведнікі: ручай Стары Вольса на памежжы Гомельшчыны й Меничыны, вёска на Магілёўшчыне Стары Востраў, таму ўжывае толькі адпаведны нацыянальнаму духу назой «Стары Вольса».

СТАРЫ ВОЛЬСА

Скарбы Ліцьвінаў

2005, 2CD, БМАgroup



Слухаючы гэты найноўшы альбом гурта «Стары Вольса», выдадзены лэйблам «БМАgroup» пры арганізацыйнай падтрымцы ЗБС «Бацькаўшчына», я шчэ глыбей прасякнуў у сутнасць біблійнай ісціны пра тое, што кожная рэч мае прынамсі два значэнні. Ну мяркуйце самі: што такое папулярнасць? Бадай, кожны адкажа, што гэта — і ўвага публікі, і поспех, а значыць і заробкі, і ўрэчаісьненне сэнсу працы ды самога жыцця... Але ж згадзіцеся, што ўвага не заўсёды бывае зычлівая. І акурат «Стары Вольса» спазнаў у інтэрнэце найбольш заўзятыя наскокі з

боку пільных дамарослых музыколягаў: маўляў, і альбомы ў гурта неканцэптуальныя, і паўторы ў іх назіраюцца, што нібыта сьведчыць аб нястачы рэпэртуару. Ледзь не да высноваў, што гурт, маўляў, сьпёкся.

Але ж усё гэта не таму, што гурт «Стары Вольса» найгоршы, а проста з прычыны ягонай актыўнасці. Вунь жа не нападаюць на вакальна-інструментальны ансамбль імя Ліста (пракатнага цэху Жлобінскага мэталюргічнага камбінату), хоць ён апрыёры ня лепшы.

Дык вось сапраўды: слухач і ў новым рэлізе спанатрыць слухнасць папрокаў (зноў пачуем тут пару-тройку знаёмых трэкаў), але яшчэ больш грунтоўна пераканаецца, што калектыў не стаіць на мейсцы. Нават гэтыя знаёмыя трэкі («Войцэх», «Тотэнтанц», «Гальярда-Балет», «А que rog», «Ліцьвін») упершыню выходзяць у дыхтоўнейшым студыйным запісе. Дый сярод трох з паловай дзесяткаў трэкаў гэтай праграмы ўсё адно пераважае настрой навізны.

Што яшчэ моцна змяняе іхнюю аўру — грунтоўная канцэпцыя альбому. Упершыню на гэтых ды іншых творах ляжыць важная місія раскрыцця ня толькі ўласнага зместу, але й пэўнай глябальнай ідэі. Так што 2CD «Скарбы Ліцьвінаў» — гэта выразны адказ тым, каму не хапала канцэптуальнасці ў творчасці гурта. Тут ня проста мяшок ліцьвінскіх скарбаў, а асэнсаваны погляд на нашу нацыянальную спадчыну часоў Сярэднявечча (першы дыск) і часоў беларускага Рэнэсансу (другая кружэлка). Да таго ж, гэтае выданьне — першы беларускі канцэптуальны CD-двайнік. А гэта ўжо само сабою тэма для гаворкі

пра адмысловую сьмеласць музыкаў «Старога Вольсы».

Бадай, час заглыбіцца ў сам настрой музыкі альбому. Асабіста мне кінулася ў слых наяўнасць выразных фальклёрных мэлэдыяў у гэтым палаца-замкавым дансінгу, асабліва часоў Сярэднявечча. Кіраўнік гурта Зміцер Сасноўскі ў нашай асабістай размове на гэты конт ня стаў аспрэчваць таго назраньня, але слухна заўважыў: «Хіба ў творах Баха або Шапэна не адчуваецца фальклёрных уплываў? Усялякае мастацкае дрэва трывала расьце, калі здольнае заглыбіцца ў надзейны грунт векавых народных традыцыяў. Фольк зусім не прыніжае высокае мастацтва, а акрыляе яго, адухаўляе».

Цікава, што гурт «Стары Вольса», працуючы ў сфэры рэканструкцыі старадаўняй музыкі, зусім не пазбаўляе сябе творчай ініцыятывы. І тут я маю на ўвазе ня толькі наяўнасць у ягоным рэпэртуары стылізаваных сучасных твораў, але й цікавае ды сьмелае паяднаньне набыткаў з розных крыніцаў. Хіба не з таго шэрагу хоць бы народны танец «Цяцэрка» з устаўкай мэлэды старой беларускай песьні «Падушачка»? Між тым яго побач з народным жа танцам «Удавец» і песьняй XV стагодзьдзя «Князь Вітаўт» я б назваў новымі мэга-гітамі «Старога Вольсы». І тое зусім не азначае прыніжэньня статусу іншых твораў: ураджае й спроба рэканструкцыі старадаўняй беларускай ваярскай музыкі («Штурм», «Рыцар збройны» на мэлэдыю знакамітай народнай «Туман ярам»), сярэднявечнага гарадзкага танцу («Войцэх»). А маршавае выкананьне беларускай песьні XVI ст. «У каралеўскім войску» нібы ўвогуле спа-

раджае новы твор, якога цяпер не напішаш, але ўсьведамляеш, што такога раней не было. Па-новаму загучала й знакамітая песьня-малітва «Багародзіца» (XIV ст.), якую мы памятаем зь беларускай дыскаграфіі ў выкананьні барда Аляксея Галіча, камэрнага хору «Унія» ды ў іншых варыянтах. Цяпер слухач адчуе моц ансамблевай энэргетыкі песьні.

Як сьведчаць самі музыкі, асаблівы гонар яны адчуваюць за сваю рэвалюцыйную спробу аднавіць творы знакамітага «Полацкага сшытку» на аўтэнтных інструмэнтах таго часу (перад тым гэта рабілася пераважна на звычайным кансэрваторскім інструмэнтары або проста ў апрацоўцы для сучаснага кантынгенту). Такім чынам, ім зноў удалося хоць і празь вялікія намаганьні, але вярнуць да жыцьця з доўгага летаргічнага сну нямала пэрлінаў беларускай сярэднявечнай музыкі.

Знайшлося на гэтым канцэптуальным двойніку й месца цікавым бонусам. Асабліва мяне ўразіў падарункавы аудыётрэк «Platerspiel» на другой частцы альбому («Рэнэсанс»). Аказваецца, у музыку беларускага Рэнэсансу натуральна ўпісваецца й знакамітая рок-мэлэдыя «Smoke On The Water» (1972) брытанскага гурта «Deep Purple».

Вось такім атрымаўся шосты альбом папулярнейшага беларускага гурта мэдыявальной музыкі «Стары Вольса». Адно шкада, што, нягледзячы на трывалую фінансавую падтрымку вядомага мецэната Ірэны Каляда-Сьмірноў (ЗША), выдаўцы так і не рашыліся выдаць гэты 2CD належным бокс-сэтам (паводле задумы саміх музыкаў ён выходзіць двума асобнымі дыска-

мі), таму слухачам давадзецца асобна пільнаваць, каб не застацца ўладальнікам якой-небудзь адной часткі — «Сярэднявечча» або «Рэнэсанс». А яны ж абедзве вартыя ўвагі.

«Тэлескоп» №2(189), 08.10.2004, Ліда, В.М.

СТАРЫ ВОЛЬСА

Сярэднявечная
дыскатэка

2005, West records



У папярэднім годзе дыскаграфія самага знакамітага беларускага мядзевальнага гурта «Стары Вольса» папоўнілася двайным альбомам «Скарбы Ліцьвінаў», у якім Зьміцер Сасноўскі ды ягонныя музыкі падвялі вынікі сваіх намаганьняў па рэканструкцыі рыцарскага й ваярскага эпасу Беларусі, адраджэньня музычных традыцыяў, забытых твораў і інструментальнага гучаньня эпохі Рэнэсансу й Сярэднявечча. Але прайшло зусім ня шмат часу, як «вольсаўцы» паднеслі слухачам нечаканы падарунак. Ім стаў чарговы канцэртны альбом «Сярэднявечная дыскатэка». Такімі сюрпрызамі й славіцца гэты гурт: кожны з дыскаў «Старога Вольсы» — новы крок у беларускай дыскаграфіі. Паглядзіце на вокладку гэтай кружэлкі, на якой зьмешчаны выявы ўсіх

ранейшых альбомаў гурту, і ўпэўніцеся ў гэтым!

Музычна-танцавальныя вечары з назвай «Сярэдневечная дыскатэка» пад беларускую ды эўрапейскую сярэднявечную музыку сталі своеасаблівым ноў-гау «Старога Вольсы». У правядзеньні гэтых імпрэзаў вельмі яскравую дапамогу музыкам аказваюць танцоры — пекныя паненкі ды шляхетныя кавалеры з ансамбля «Яварына», які стаў партнёрскім калектывам гурту «Стары Вольса».

Трэба адзначыць, што маладыя наведвальнікі «Сярэдневечных дыскатэкаў» маюць магчымасьць (і гэтым карыстаюцца ў поўнай меры) развучыць з танцорамі «Яварыны» асноўныя па вядомых эўрапейскіх і беларускіх сярэднявечных танцаў, правакуючы акунацца ў вяр незвычайных мелэдыяў і рытмаў, якія з такім імпэтам заўсёды выконваюць музыкі «Старога Вольсы». Дарэчы, каб больш дакладна перадаць атмасфэру разьняволенасьці й вяселья, якая заўсёды пануе падчас такіх вечарынаў, гукарэжысэры запісу размясьцілі мікрафоны таксама і ў зале, дзе адбываюцца дыскатэкі. Гэтае тэхнічнае ўдасканаленьне дазваляе слухачу яшчэ больш выразна адчуць атмасфэру сярэднявечнай музыкі, пачуць водгукі той эпохі, зь якой яны больш знаёмыя паводле мастацкіх стужак «Царства нябеснае» ці «Хрыстос прыязміўся ў Гародні»... Дыск «Сярэднявечная дыскатэка» ня першая канцэртная кружэлка ў дыскаграфіі гурта. У 2002-2003 гадох быў запісаны й выдадзены альбом «Шлях», шмат кампазыцыяў якога трапілі й на навінку. Але гэта не прычына, каб засмучацца з такой нагоды: многія кампазыцыі з гэтых дыс-

каў розьняцца як аранжыроўкамі, гэтак і інструментальным складам, ня кажучы ўжо пра розьніцу аўтарскіх трактовак твораў. Напрыклад, балядаў «Войцэх» ці «А que rog»...

Рэпэртуар «Старажытнай дыскатэкі» складзены з «жывых» запісаў сярэднявечнай музыкі, як беларускай, гэтак і эўрапейскай, а таксама з кампазыцыяў удзельнікаў гурту: «Маразуля», «А que rog», «Saltarello», «Totentanz», што былі зроблены ў розных клябах Менска — «Рэактары», «Тунэлю».

З вопыту дыскатэкаў пад сярэднявечную музыку вядома, якой папулярнасьцю ў слухачоў карыстаюцца вайсковыя ды рыцарскія баляды й песьні, што вяртаюць да новага жыцця музыкі «Старога Вольсы». На новым дыску кампазыцыі такой накіраванасьці гучаць асабліва эмацыяна. Маюць на ўвазе ўлюбёныя слухачамі песьні й маршы «Ў каралеўскім войску», «Рыцар збройна», «Вайтоўна», «Войцэх».

Магчыма, некаторыя прыхільнікі творчасьці «Старога Вольсы» залічаць дыск «Сярэднявечная дыскатэка» да больш «папсовых» у гісторыі гурта, але канцэртавае выкананьне гэтых твораў, іхняя папулярнасьць у моладзевым асяродку, дапасаванасьць да патрэбаў нацыянальнага адраджэньня, якое ў наш час паўстала сапраўднай альтэрнатывай прымітыўнаму паліг«патрыятызму», робіць гэты дыск своеасаблівым помнікам нашай эпосе. Так бавіла свой час сапраўды беларуская моладзь!

А пра тое, што моладзь, якая ўдзельнічала ў «Сярэднявечных дыскатэках», не абмяжоўваецца толькі вузка нацыянальнымі рамкамі, сьвед-

чыць і тая іхняя рэакцыя на музычныя цытаты, якімі музыкі «Старога Вольсы» звычайна «расфарбоўваюць» музычны пейзаж сваіх вечарынаў. Услухаемся ў кампазыцыю XIII стагодзьдзя эўрапейскага паходжаньня «Ai Vis Lo Lor», мэлядычная структура якой дала магчымасьць «укруціць» у ейную канву знакаміты гіт «Smells Like Teen Spirit» культавага рок-гурту «Nirvana» ды ў рэакцыю на гэты музычны падарунак моладзі, што ўдзельнічае ў імпрэзе...

Да таго ж, гэтым дыскам музыкі «Старога Вольсы» запрашаюць маладых ды-дзьдзяў з дапамогай электронных прайгравальнікаў ствараць такія ж эмацыяна насычаныя дыскатэкі пад сярэднявечную музыку прапануюць ім дапамогу ў выглядзе своеасаблівых майстар-клясаў, што зафіксаваныя на відэафайлах гэтага альбому.

«Знамя юности» №24, 17.06.2005, Менск, А.М.

ВЯЛІКАЕ КНЯСТВА

The Best

2005, Vigma



Калі ў беларускіх музычных крамах упершыню зьявіўся першы дыск «Легенды Вялікага Княства» ў дыктоўных сувэнірных дыгіпаках, вы-

рабленых на эўрапейскіх заводах фірмы «Sony» (2001), увагу шматлікіх прыхільнікаў мэдыевальнай музыкі прывабіла творчасць гурта з амаль гэткаю ж назваю — «Вялікае Княства». Прызнацца, і мне спадабаліся на тым зборніку песні «Каралеўна» ды «Сьвіцязь», але ніякіх зьвестак пра гурт я тады ня меў.

Потым высветлілася, што калектыў заснаваў былы гітарыст легендарнай «Мроі» Ўладзя Давыдоўскі. Менавіта яму ў тым зорным складзе належыць аўтарства песні «Ён яшчэ вернецца» (гл. 2LP «Гіт-парад Беларускай Маладзёжнай», М., 1990, «Мелодия»), а «Стары храм» і знакаміты «Я рок-музыкант» ён пісаў разам зь Лявонам Вольскім. Тэксты й музыку ён піша таксама ў гурце «Вялікае Княства», дый на гітары ня кінуў граць, толькі пераважае ўжо акустычная. А яшчэ тут ён сьпявае, што ня надта прыкмячалася ў «Мроі». І як сьпявае: Уладзімір бярэ слухача не нэрвовым драйвам напружанага вакалу, як Вольскі, а якраз наадварот — мяккімі, збялянсаванымі пералівамі інтымных інтанацыяў. Адно бяда: цяпер музычную творчасць захіліла для яго напружаная літаратурная праца. Самае цікавае яшчэ й тое, што папулярнейшы брэнд расейскай дэтэктыўнай літаратуры Влад Давыдов — гэта таксама наш Уладзя Давыдоўскі.

Стась папулярнейшым і ў музыцы (прынамсі ў плыні new age або medieval) ён таксама мае ўсе шанцы, бо невыпадкова ж яшчэ ў сярэдзіне 90-х прэса назвала яго піянэрам у сфэры новага веку пераасэнсаваньня нацыянальных барочных традыцыяў. Уладзя й пісаў першыя свае творы пад уплывам натхненьня ад самага стара-

жытнага помніка ўсходнеславянскага барока — «Полацкі сшытак». Але не забывайце: у яго — new age, новы век беларускага барока.

Дык вось і сталася, што літаратара даставалі музычнымі камплімэнтамі ня толькі старыя знаёмыя (кшталту мяне), але й цэлая армія мэляманаў. У рэшце рэшт ён здаўся і... зноўку паверыў у сябе як музыку, сабраў у адно ўсе песні, пісанья эпизадычна ў розны час для тых або іншых праектаў (1992-2005). Атрымаўся клясны канцэптуальны зборнік «The Best». Амаль альбом, бо песні ў ім дэталева падабраныя паводле настрою, паводле гуку, паводле сюжэту: «Тэатар Ценяў», «Голас Дажджу», «Памежная песня», «Сьвіцязь», «Каралеўна», «Зіма», «Рэквіем».

Гэтыя сем песень запісвалі ў студыі Дзяржтэлерадыё сем легендарных асобаў: апроч самога Ўладзі Давыдоўскага гэта басіст Валер Вашкоў (экс-«Зарціпо» й «Сястра»), бубнар Юрась Паўлоўскі («Троіца», «Князь Мышкін»), скрыпалька Ліля Сіманова (аркестра Дзяржтэлерадыё), яшчэ адзін бубнар Аляксей Зайцаў (тое ж «Зарціпо») і майстар пузону Міхась Сапожнікаў, які знайшоў за мінулы час лепшы музычны лёс у далёкім замежжы. А запісаў усё гэта ды граў на альту вядомы з многіх беларускіх праектаў адмысловец гуку Валер Вяляеў (гл. «The Best Of Вальжына Цярэшчанка», альбомы «Дзеці чорнага гораду» гурту «Новае неба», «Галуб на чарэшні, галубка на вішні» ды «Неба і Зямля» гурту «Ліцвіны» і г.д.).

З прыведзеных згадак, натуральна, няцяжка ўжо здагадацца, што аналёгіі музыкі «Вялікага Княства» можна шукаць у творчасці такіх вя-

домых калектываў, як «Камэлот», «Стары Вольса», але шэраг даследчыкаў сьцьвярджае, што яна бліжэй да камэрных ансамбляў кшталту «ContreDance», «Lituus». Дык мо й ня трэба шукаць аналёгіяў, бо невыпадковая ж была тая згадка пра спробы асэнсаваньня Ўладзем усходнеславянскіх барочных традыцыяў (маўляў, нават барока таго ж піццэрскага Б.Г. зь ягоным «вогнегрывым лесам» сягае хутчэй да далёкаўсходніх або заходне-эўрапейскіх традыцыяў, а той жа «Стары Вольса» больш схільны да готыкі). Дык вось, паспрабаваўшы сыяраша па-свойму перарабляць згаданы «Полацкі сшытак», Уладзя Давыдоўскі ня мог не прыйсці да ўласных ідэяў і тэмаў у гэтым накірунку.

Структура ягонага альбома ўяўляе сабой асэнсаваньне паступовага працэсу пазнаньня жыцьця, які сыяраша натыкаецца на татальныя таямніцы («Тэатар Ценяў», «Голас Дажджу»), потым сьвядомасьць ратуе рамантызацыя рэчаіснасьці («Каралеўна»), але нават калі надыходзіць холад расчараваньняў («Зіма»), жыцьцё не правальваецца ў пэсымізм, бо заўсёды ёсьць надзея («Рэквіём») і ўсё можна пачынаць спачатку. У тым ліку й слуханьне дыска.

Праўда, выдаўцы, спасылаючыся на непрацяглы мэтраж гэтага канцэпту, палічылі патрэбным дадаць у праграму дыска яшчэ й «мроеўскія» песьні Ўладзі Давыдоўскага ў новым стылёвым працэтаньні, якія, зрэшты, не зьбянтэжылі слухача, а толькі дапамаглі яму больш дакладна зразумець асобу лідэра калектыва пад рамантычнай назвай «Вялікае Княства» — Уладзю Давыдоўскага.

«Вечерний Минск» №278, 13.12.2004, Менск, В.М.

Зьміцер ВАЙЦЮШКЕВІЧ

Цацачная крама

2001, Каўчэг



Добра памятаю часіны, калі шматлікія музыкі ў разьвіццё моднай тады тэмы канцэптуальнасьці пачалі «выдаваць на-гора» запісы цэлых вакальных цыклаў, аб'яднаных адной тэмай, рок-опэры, рок-сюіты на вершы знакамітых паэтаў: напрыклад Поля Вэрлена, Робэрта Бёрнса або Адама Міцкевіча. Атрымліваўся падвоены эфэкт: і рок-музыку можна было беспакарана прапагандаваць (а была ж яна за Саветамі забароненаю), і ніхто з крытыкаў ня мог прычапіцца да нізкага ўзроўню тэкстаў.

У Беларусі буйную песенную форму пасьпяхова распрацоўвалі «Песьняры» — слухачы й цяпер памятаюць клясычныя сюіты «Песьня пра долю», «Курган»... Затым у айчыннай поп-і рок-музыцы надыйшла эра самавыяўленьня (ня блытаць з дэкадансам) — музыкі стараліся самі ствараць тэксты да сваіх песень, якія, паводле іхняга перакананьня, павінны былі найбольш поўна й арганічна падыходзіць да стылістыкі іхняй музыкі.

Але зь некаторых часоў інтэрас му-

зыкаў ды кампазытараў да творчасці вядомых паэтаў зноў пачаў узрастаць. Прычым вядомыя майстры слова бывае працуюць нават пад замову — у рэчышчы музычнай стылістыкі таго ці іншага кампазытара. Прыгадаем хоць бы для прыкладу цікавы вопыт супрацоўніцтва барда Алеся Камоцкага ды нашага народнага паэты Рыгора Барадзіліна ў галіне музычнага перасэнсавання біблейных тэкстаў. Вынікам гэтага супрацоўніцтва стала выданне беластоцкай фірмай «Magton» цудоўнага кампакт-дыску «Псальмы» з духоўнай музыкай, на якім прадстаўлены паэтычныя транскрыпцыі Барадзіліна.

Яшчэ адным прыкладам узаемаўзбагачальнага супрацоўніцтва кампазытара й паэты можа служыць творчы тандэм мультыінструменталіста й кампазытара Зьміцера «Тодара» Вайцюшкевіча ды паэты Леаніда Дранько-Майсюка. У выніку слухачы маюць магчымасць пазнаёміцца з прыкладам буйной песеннай формы ў беларускай папулярнай музыцы — песенным цыклем «Цацачная крама», які выдадзены фірмай «Каўчэг» на асобным кампакт-дыску.

12 кампазіцыяў, аб'яднаных ідэяй «фанаграфічнай крамкі», прадстаўляюць свой немудрагелісты тавар — людзкія характары, пададзеныя слухачам праз вобразы свойскіх і дзікіх жывёлаў нашай мясцовасці: тут і «Песенька галоднага Ваўка», і «Песенька баязьлівага Барсука», «Песенька задаволеннага Пеўня», «Песенька незалежнага Зубра» і гэтак далей... У альбоме «Цацачная крама» гэтыя забаўныя вобразы акружаныя прадмовай і пасляслоўем, тэк-

стамі-камэнтарамі зноў жа аўтарства Л. Дранько-Майсюка.

З музычнага пункту гледжання альбом схільны да эклектыкі (у станочным сэнсе гэтага азначэння): тут можна пачуць і сучасныя рытмы эўрапейскага *disco* й фанкі, рэгей ды кабарэтовыя мэлёды.

Шмат на кампакт-дыску й фальклёрных мэлёдыяў ды алузіяў. Напрыклад, зь нямецкага фальклёру і французскага шансона («Песенька разумнай Вароны»), амэрыканскага кантры («Песенька рахманага Кая»), у стылі беларускіх прыпевак («Песенька галоднага Сабакі»), інструментальных солё ў стылі «Сялянскага скрыпаля» Ж.-Л. Панці. Ну а «Белавескі Зубр» прадстаўлены мэлёдыяй, вельмі блізкай да беларускага гімну, нахштальт «Люблю наш край, старонку гэту...», што напісаны на верш К.Буйлы.

Уся музычная й выканаўчая разнастайнасць, натуральная іронія вершаў і характараў, схаваная вобразамі паэтычных радкоў, вядзе слухачоў ад адной кампазіцыі да другой. Матэрыял «ЦК» не напружвае: яго можна слухаць уважліва і ўдумліва, а можна выкарыстоўваць і ў якасці фонавага музычнага матэрыялу, радыёпэсці ці спектаклю для дзетка.

Альбом атрымаўся такім ненавязьлівым і насычаным вобразамі дзякуючы ня толькі кампазытару Зьм. Вайцюшкевічу й паэту Л. Дранько-Майсюку, але й тым музыкам, якія падзялілі зь імі ўсе трывогі ў час студыйнай працы. А за гэта трэба дзячыць цудоўную беларускую сьпявачку-«калыханачніцу» Ядзьвігу Паплаўскую, скрыпаля А. Пузыню, гітарыста А. Івановіча, трамбаніста Д. Бударына, ды-джэя Андрэя «Рэя»

Хвісевіча, які на запісу граў на акардэоне.

А вось ведаючы небанальныя дызайнэрска-мастацкія распрацоўкі мастака В. Цэслера, можна было б чакаць большай арыгінальнасці ў аздобе дыска «Цацачная крама», чым эпігонства зь пінкфлойдаўскай «Atom Heart Mother». Тым больш, што вобраву «малінавай каровы» на дыску не назіраецца. Будзем памятаць, што паводле вокладкі (ці вопраткі) сустракаюць...

«Знамя юности» №192-194,
15.12.2001, Менск, А.М.

Зьміцер ВАЙЦЮШКЕВІЧ

Баляды

2002, Grand Style ды інш.



Калі гэты артыст быў удзельнікам славутага гурта «Kiwі», мы (і ён, мабыць) прызвычыліся да ягоных стромых эўрапейскіх тураў, таму асабіста я не здзівіўся, што на прэзэнтацыю альбома «Баляды» мне ўпершыню давлялося трапіць восеньню 2002 году ў Польшчы, адкуль Зьміцер скіраваўся ў Швэдыю, Нямецчыну й толькі потым у Беларусь.

Памятаю дзікі лямант аплядысмэнтаў перапоўненага Бельскага Палацу

культуры, што аж ахова на ўваходзе вымушана была ўключыць рацыю і... слухала гэтак далей сьпевы Зьміцера Вайцюшкевіча: сэк'юрыты проста хацелі высветліць, што робіцца ў зале, ці не патрэбная іхнім калегам дапамога, а потым так і не маглі адарвацца ад гукаў музыкі.

А публіка пасля канцэрту выходзіла, вельмі характэрна абмяркоўваючы выступ Зьміцера Вайцюшкевіча: «Taki nudny, ale jaki fajny!»

Так, «Баляды» — вельмі сьмелы й проста ўнікальны экспэрымэнт на беларускім музычным рынку. Сьпявак, кампазытар і мультыінструменталіст Зьміцер Вайцюшкевіч рызыкнуў заваўваць публіку ня проста моднымі рытмам і гітовай пралічанасьцю канструкцыі твораў, а глібінёй і высокім прафэсіяналізмам. Ці зможа хто дацаніць гэта ў наш час, калі ў радыёэтэры й на канцэртных пляцоўках пануюць культываваныя (і далёка ня культываныя) «Фабрыкі зьвёзд», якія штампуюць гаўно ў глазуры, называючы гэта цукеркамі?

Вайцюшкевіч пераканаў, што ня ўсё страчана для густоўнага прадукту, бо нават айчынныя прэзэнтацыі праходзілі зусім не ў пустых залах, а музычны кіёск на канцэртах зазнаваў даўно забытае паняцьце — чарга. Што ж так прываблівае публіку ў альбоме «Баляды»?

Бадай, пры жаданьні тут можна вылучыць і своеасаблівыя гіты, хоць яны зусім не падобныя на ўлюбёнцаў гіт-FM-этэру. Да такіх я залучыў бы народныя песьні «Зялёны дубочак», «Не сячы, мой татулька». Іх ведаюць усе — ад фанатаў экстрэмальнага дэз-мэталу да прыхільнікаў опэрнага мастацтва: адна трапіла ў модны

зборнік «Hard Life — Heavy Music II» ў вэрсыі знакамітага рок-гурту «Зьніч», а другую выконвалі ў розных варыянтах і славыты оперны тэнар Міхась Забэйда-Суміцкі, і лідэр гурта «Troitsa» Іван Кірчук. Але Зьміцэру Вайцюшкевічу ўдалося разгарнуць новыя таямніцы энэргетыкі нават у гэтых вядомых усім творах. Дый у самой тэкставай рэдакцыі тут упершыню адчуваецца выразная прысутнасьць яцывязкіх дыялектаў беларускай мовы:

Зэлэный дубочок на бок похільіўся.

Молоды козачок, чога зажурыўся?

Чы волы прысталы, чы з дорожкі зьбіўся?

(Ці маскалі клічуць? Ці ў дзеўку ўлюбіўся?) –

а вось апошні ўсходні варыянт разьвіцьця сюжэту, які ёсьць у Забэйды-Суміцкага, у Вайцюшкевіча адсутнічае, затое зьявілася нешта новае:

Зайшоў да карчомкі, водочкі напіўся,

Там люды стоялы, мяне осуждалы.

Ой, судныя люды, што вы судаетэ:

Што ў мяне на сэрцы, то вы не знаетэ.

Па сутнасьці, гэта ўжо зусім новая песьня, зь іншай вобразна-мастацкай палітрай і нават сюжэтам.

Зрэшты, Зьміцэр Вайцюшкевіч пабудаваў такую мудрагелістую структуру альбому, што ніводзін твор нельга разглядаць паасобку, бо што тая «Казка» бяз «Захаду», што тое «Гора» без «Труны», а «Журавы» без «Паветра». Назвы балядаў чаргуюцца з назвамі сэнсава-настраёвых інструментальных інтрадукцыяў, якія й дадаюць часам звычайнай фальклёрнай песьні драматызму сюжэту й канцэптуальнай баляднай філязафічнасьці.

Сюжэт, драматургія, тэксты... А што ж музыка?

Бадай, Вайцюшкевіч і ягоныя калегі з «WZ Orkiestra» засталіся ў гэтым альбоме ў той жа плыні world music, што й «Kriwi»; захаваў артыст і вернасьць абранаму мастацкаму сродку ды ідэёвай крыніцы — беларускаму фальклёру, але стылістычна пашыбаваў у такія сфэры непазнаннага, што параўнаць яго можна толькі з Горанам Брэгавічам, які сэбскім фальклёрам у сваёй інтэрпрэтацыі скарыў усю Эўропу.

Як і Брэгавіч (таксама, дарэчы, гаданец славутага рок-гурта — «Vijalo Dugme»), Вайцюшкевіч сьмела выкарыстоўвае фальклёрны матэрыял у сваіх кампазытарскіх фантазіях, таму не здзіўляйцеся, што твор «Даніла» на гэтым альбоме падаецца як цалкам народны, а «Журавы» (зусім ня тыя, што ў гурта «Troitsa») — музыка Зьміцэра, словы народныя. Аўтар тонка пільнуе мяжу, калі публіка схільная абвінавачваць таго ж Брэгавіча ў плагіяце сэбскага фальклёру пад сваім імем, а Кірчука — у залішняй сьмеласьці выдаваць свае асабістыя фантазіі як фальклёр.

Вайцюшкевіч, здаецца, цьвяроза разгаліноўвае свае творы ў рэчышчы фольк-року й класычнаму народнаму спадчыну. Хацеў напісаць некранутую, але яна кранутая — тонка й інтэлігентна.

Зь віртуознымі музыкамі «WZ Orkiestra» Алегам Івановічам (акардэон, акустычная гітара) ды Аляксандрам Шувалавым (баян) я пазнаёміўся яшчэ на польскіх канцэртах, але ў запісе дыску, аказваецца, прыймалі ішчэ ўдзел кантрабасіст Вя-

часлаў Сяргеенкаў і скрыпалька Ксэнія Мінчанка.

У буклеце ёсць канцэптуальныя тэксты асэнсаваных альбомаў, азнамленчыя анатацыі. Зьмешчаны нават на дыску дадатковы файл з фотаздымкамі й перакладам інфармацыі на польскую й расейскую мовы, але вось дзіўна, што ў нямецкім тэксце буклета згадваюцца й папярэднія гурты Вайцюшкевіча, а вось Ксэнія Мінчанка нібыта й ня грала ў гурце «Безь білету», хоць эўрапейская прэса памятае яе ў гэтым складзе на італьянскім фестывалі «In Spirit of Woodstock». А адкуль узяліся астатнія нашыя героі?

Мы нярэдка зьвяртаем увагу на прыкметную манэру мастацкай аздабы дызайнэра Зьміцера Герасімовіча, а вось тут ён зьяднаў сваё захапленне музыкай і калярытным выяўленчым мастацтвам Вячаслава Дубінкі. Шэраг выцінанак гэтага віртуоза нажніц і паперы ўпрыгожылі й альбом Зьміцера Вайцюшкевіча «Баляды».

«Голас Радзімы» №41, 09.10.2003, Менск, В.М.

Зьміцер ВАЙЦЮШКЕВІЧ

Паравіны году

2003, *GTbank ды інш.*



Эўропа 20-х гадоў мінулага стагодзьдзя. Кароткі міжваенны перапынак, кароткі рывок эканомікі, мастацтва... У модзе факстрот, нэаімпрэсіянізм, мадэрнізм. Пра кастрычніцкі пераварот у Расеі ведалі хіба за наплыву новаэмігрантаў. Імёны й творчасць такіх кампазытараў, як Эрык Саці, Марыс Равэль, Клёд Дэбюсі пакінулі нязгаснае сьвятло ў душах многіх наступных пакаленьняў і паўплывалі на найшырэйшы спэктар жанраў і мастацтваў. Напрыклад, таго ж Эрыка Саці ведае нават рок-пакаленьне праз інтэрпрэтацыі ягоных твораў («Гімнапэдыя») брытанскім гуртом «Sky» у 80-я гады. Вось і Зьміцер Вайцюшкевіч...

У дадзеным ягоным альбоме якраз і адчуваецца дух тае эпохі. Нават больш за тое: і назвай сваёй — «Паравіны году» — ён сягае да вызначальных традыцыяў тых часоў або найбольш уплывовых папярэднікаў (прыгадайце славеты цыкль Клёда Дэбюсі «Паравіны году»).

З шырокай сольнай дыскаграфіі

былога фронтмэна гурту «Kriwi» Зьміцера Вайццюшкевіча гэты альбом будзе, бадай, найлепшым паказьнікам нястомнага руху наперад у разьвіцьці артыста, бо ён быў прыняты публікаю нават з большым энтузіязмам, чым слаўтыя ягоныя «Баляды»: песьня «Прыйдзі, мой каханы», напрыклад, імкліва скарыла ўсе беларускія гіт-парады на тэлевізійных каналах і FM-станцыях яшчэ перад выходам кружэлкі ў сьвет. Але сам Зьміцер Вайццюшкевіч 27.12.2003 у сваім інтэрвію карэспандэнту «Radio Polonia» Яраславу Іванюку так выказаўся пра дыск: «Нічога рэвалюцыйнага ў гэтым праекце няма... Гэта проста наша традыцыя — мэлядычная, паэтычная, простая для слыху».

Альбом «Паравіны году» цалкам базаваны на паэзіі слаўтага беларускага барда Алеся Камоцкага, і, па шчырасьці, папярэднія звесткі пра яго ўзьбянтэжылі шмат каго з пільных дасьледчыкаў-музыкалягаў. Дзьве такія калярытныя й розныя асобы ў адной абгортцы — што з гэтага атрымаецца?

Атрымалася супэр! Скатваньне былога сатырыка й прапаведніка Алеся Камоцкага ў лірыку каханьня апынулася натхняльным адкрыцьцём для эстэта Вайццюшкевіча. Гранічна ідэальнае спалучэньне выйшла, калі ажно першая спроба пазнаёміцца з вынікам такога, як здавалася, дзіўнага творчага саюзу натыкаецца на немагчымасьць адарвацца, і ты яшчэ ў краме слухаш, слухаш, слухаш сакавітыя гукі «Piano», вірлівае танго «Пошукі адказаў», настальгію рамансу «Ты прымусіла пець» і г.д.

Асабліва неверагодныя адкрыцьці спасыцігаеш тут, натыкаючыся на

песьні добра знаёмыя. Напрыклад, «Раскажы мне пра дождж», чароўнай мэлёдыяй якое сам Алесь Камоцкі яшчэ дзесяць гадоў перад тым, у верасьні 1993-га году, скарыў гіт-парад радыё «Liberty» (Мюнхэн), адзіны на той час беларускі музычны плебісцыт. Ня верылася нават, што гэты эвэргрын здольны загучаць яшчэ лепш, але ж сталася. Мэлёдыя й тут пазнаецца лёгка, але ў Зьміцера Вайццюшкевіча празь віртуозныя аранжыроўкі чуецца зусім іншая музыка. Вось бы Зьміцэру ішчэ прыйшло натхненне перасьпяваць іншы мэга-гіт Камоцкага — «Гаспадыня ранішняй зоркі!»

Дарэчы, аранжыроўкамі ў альбоме «Паравіны году» займаліся адмыслоўцы «WZ Orkiestra», зь якім цяпер працуе Зьміцер Вайццюшкевіч. У ягоны склад уваходзяць Алег Івановіч (гітары), Ксэнія Мінчанка (скрыпка, экс-«Безь білету»), Алесь Шувалаў (баян), Вячаслаў Сяргеекка (бас), Юрась Мартынаў (бубны), Андрэй Лабчэўскі (клявішныя), Зьміцер Ціхановіч (труба), Зьміцер Бударын (трамбон), Алесь Пузыня (скрыпка), Сяргей Раінчык (фартэпіяна).

Як і папярэднія альбомы Зьміцера Вайццюшкевіча, «Паравіны году» запісваліся ў студыі «Беларускія Песьняры» (зь лютэга па жнівень 2003 году). Гукарэжысэры Барыс Далгіх і Сяргей Раінчык.

Асобным абзацам варта адзначыць мастацкую аздабу Дар'і Чарняўскай, якая гранічна дакладна перадае настрой, стылістыку й атмасфэру гэтага альбому. Спазіраючы вокладку й далікатныя віньеткі васьмістаронкавага буклета з тэкстамі, адразу прасякаеш разуменьнем, каму адрасаваны гэты прадукт. Думаю, у першую

чаргу прыгажэйшай палове чалавецтва. Во будзе ідэальны падарунак — ад нас вам! — да якога-небудзь жаночага сьвята або дня закаханых!

Зрэшты, ня толькі жанчыны будуць яго слухаць, бо зьмест альбому наўпрост зьвернуты й да мужчын. Не-выпадкова ж, бадай, «Музыкальная газета» неяк назвала Вайцюшкевіча «кумірам інтэлектуальных жанчынаў і мужыкоў лёгкіх паводзінаў» (гл. «МГ» №13 за 01.07.2004). Вось што вы, напрыклад, робіце, калі чуеце ад любай: «Прыйдзі, мой каханы»? Аказваецца...

*... хто не прыходзіць такою
хвілінай,*

*Каб даць ёй магчымасьць
прачнуцца жанчынай,*

*Той проста глухі, ці сьляпы, ці
нябогі,*

Загіне ўбакі ад галоўнай дарогі.

Жанчынам гэты альбом прыемнасьць, а мужчынам — навука. Школа здаровых пачуцьцяў. Беларускі сэрыял кшталту «Багатыя таксама плачуць, а бедныя таксама кахаюць». Ды як выкладаецца тая навука прафэсійна й адмыслова! Толькі слухай.

«Biellarus» №491, 15.12.2003, New York, B.M.

Зьміцер ВАЙЦЮШКЕВІЧ ды інш.

Бывайце здаровы!/
Bella Ciao!

2004, Felix Italia srl.



Старт гэтага па сутнасьці супольнага праекту быў ня горшы за які-небудзь «Народны альбом» або «Сьвяты вечар'2000», але выклікана гэта было пэўнай сымбалічнай выпадковасьцю: першы тыраж публіка ўбачыла на аншлягавым канцэрце Зьміцера Вайцюшкевіча ў траўні 2004 года, які быў прысьвечаны юбілею знакамітага пэты-песеньніка Адама Русака ды называўся, натуральна, таксама «Бывайце здаровы!»

Але дыск прысьвечаны не паэзіі А. Русака, а беларуска-італьянскім стасункам. І тут трэба ўлічыць, што ці ведаем мы адзін аднаго, ці не, але твор «Бывайце здаровы!», аказваецца, такая ж песенная візытоўка Беларуса, як для нас італьянская «Felicita» або «Bella Ciao!». Карацей кажучы, вельмі зразумелы песенны сымбаль незнаёмай краіны. Вось выдаўцы, Тацьцяна й Алег Марозы, супрацоўнікі беларускага філіялу італьянскай фірмы «Felix» з вобласьці Эмілія-Раманья, і

вырашылі гэтым дыскам зблізіць два эўрапейскіх народа.

Таму і атрымалася тут, што «Бывайце здаровы!» гучыць ня толькі на беларускай мове, але й на італьянскай. А вось «Bella Ciao!» (не кажыце, што вы яе ня ведаеце, бо гэта ж пра партызанаў, якія «о бэла чао, бэла чао, бэла чао-чао-чао!...») перакладзена Алесем Камоцкім на беларускую мову.

Камоцкаму ўвогуле пашанцавала, бо й ягоны тэкст «Іншым часам» з альбому Зьміцера Вайцюшкевіча «Паравіны году» загучаў тут па-італьянску ў тым жа выкананьні. Цяпер ён называецца «Il tempo sbagliato» (пераклад А. Мароза).

Вайцюшкевіча тут працэнтаў 70, таму нядзіўна, што ягонья фэны якраз і ўспрынялі тадышнюю навінку як уласную знаходку. Дый дзе яшчэ яны знойдуць калярытныя італьянскія «Il passatore», «Romagna mia» з пазнавальным настальгічным голасам (аж ніякага Чэлентана ня трэба) ды яшчэ на роднай беларускай мове.

Праўда, супольны праект — гэта ўсё ж ня сольны, але кампаньёны Тодара робяць тое самае, што й ён: беларусізуюць італьянскія песні, або Італьянец устаўляюць беларушчыну. Алесь Памідораў, напрыклад, з дапамогай таго ж Алеся Камоцкага сягнуў аж да фолькавага «La Valera» пра «чароўны танец з адзінай у сьвеце», а Сяржук Верамейчык у сваёй песні «Сьпяваць можа кожны» нагадаў, што нават папулярныя гіты Барыса Грабеншчыкова зь ягоным «вогнегравым львом» усяго толькі надзёрганья з твораў Франчэска да Міляна і Ёгана Баха:

*Сьпяваць можа кожны, калі
захацець,*

*Бо ў кожным з нас, бо ў кожным
з нас*

Сьмуе і будзе опэрны сьпявак.

Сьпявайце, у трамваі едучы,

Сьпявайце, у сталойцы ядучы...

Ла, ля, ля, ля, ля, ля,

Ням, ням, ням, ням, ням, ням,

ням, ням...

Віктар Шалкевіч прыдаўся гэтай кампаніі своеасаблівай інтэрпрэтацыяй згаданага А. Русака («Бывайце здаровы, жыўце багата, / А мы ад'язджаем у Злучаны Штаты»), а Вераніка Круглова — вяртаньнем да родных смаргонскіх пэнатаў аўтара славутага палянэзу «Разьвітаньне з Радзімай» М.К. Агінскага.

У Лявона Вольскага ў «Нашай фэлічыце» італьянская тэма гучыць відавочна парадыйна (нават кампазытар П. Чыроза сьведчыць хіба аб Печані Цырозе), але гэта адэкватная даважка да шалкевічаўскага «Смутнага беларускага блюзу».

Удала ўпісваюцца ў гэты італьяна-беларускі застольны настрой творы гуртоў «Ліцьвіны», «Стары Вольса» і нават паэзія У. Караткевіча ў інтэрпрэтацыі З. Вайцюшкевіча («Гордыя сосны»). Атрымліваецца гэткай ідэальнай атмасфэра хатняя сьвята.

Што да зьнешняй аздобы, дык хочь яна й шыкоўная, але выдаўцам відавочна не хапала элемэтарнага вопыту падрыхтоўкі такіх выданьняў, з-за чаго, скажам, Італьянец доўга будзе шукаць, дзе тут «Ліцьвіны», дзе «Стары Вольса», а пра «Крамбамбулю» і ўвогуле наўрад ці здагадаецца. А як для нас...

Мы ўсё ж добра ведаем сваіх куміраў, дый буклет з тэкстамі раслумачыць усё прызабытае. Для мя-

не асабіста незразумелым засталася толькі прозьвішча Залескі, вынесенае на тытул вокладкі побач з імёнамі Вольскага, Шалкевіча, Тодара ды іншых. Вось і думаю сабе: ці не Верамейчык гэта? Але з такімі загадкамі ня варта й лезьці на эўрапейскі рынак: усё там павінна выразна прачытвацца без дадатковых даведнікаў, калі жадаеце пакінуць хоць якія сляды па сваіх дзеяннях.

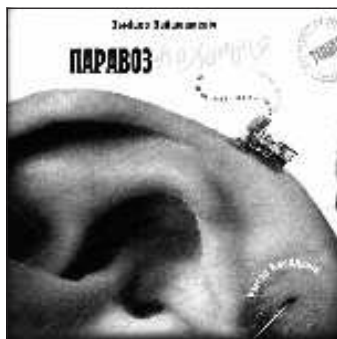
Але вось ён, дыск, які прыемна паслухаць ва ўтульнай кампаніі. І нават мастацкая аздоба (зноў Дар'я Чарняўская), здаецца, падкрэсьлівае ня рознасьць, а агульныя рысы двух народаў. Бо я й сам, бываючы ў Рыме, вельмі часта знаходзіў у такіх утульных старых закутках Вечнага Гораду абрысы новых менскіх дворыкаў.

«Раніца» №28, 15.07.2004, Менск, В.М.

Зьміцер ВАЙЦЮШКЕВІЧ

Паравоз каханьня

2004, West records



Самы фінал 2004 году выдаўся ў беларускай папулярнай музыцы такім ураджайным на канцэрты, прэзэнтацыі, юбілеі, што сапраўднаму мэляману цяжка было выбраць, куды пайсьці. 7 сьнежня перад такой дылемай

паўстаў і я: з аднаго боку — дзень нараджэньня маёй мамы, з другога — аж дзьве маштабныя прэзэнтацыі надзіва прывабных навінак у адзін дзень (у розных канцах беларускай сталіцы). Вайцюшкевіч прадстаўляў тады васьм гэта «Паравоз каханьня» ў Палацы вэтэранаў, а блюзавы гурт «P. L.A.N.» — свой трэці альбом «Вялікае калі ласка» ў клубе «Graffiti». Мамін дзень схіліў, аднак, выбар на вэтэранаў. Невыпадкова прэса потым пісала, што там сабралася бітком жанчынаў бальзакаўскага веку... і ня толькі. Дый гэта акурат звыклая публіка Зьміцера Вайцюшкевіча. І як ён іх ашчаслівіў — гэта трэба было бачыць!

Чым прываблівае іх Зьміцер? Бадай, сваім імкненьнем да высокай паэзіі. У яго ня песні з моднымі тэкстоўкамі, а чульлівыя асэнсаваныя высокага паэтычнага вобразу (зірніце вышэй, дзе мы рэцэнзавалі ягоныя альбомы на вершы Алеся Камоцкага, Адама Русака, Леаніда Дранько-Майсюка). Цяпер ён звярнуўся да творчасці сябры Алеся Камоцкага — выдатнага нашага паэты Рыгора Бардуліна. Прычым спадар Рыгор не застаўся тут пасыўным назіральнікам за творчым працэсам, а сам прыняў удзел у запісе своеасаблівых інтрадукцыяў паміж песнямі. Гэтую ролю адыгралі й асабістыя чытаньні сваіх вершаў, і трапныя эпіграмы, якімі ён праславіўся яшчэ ў сваім цыкля на радыё «Свабода» (потым выйшла асобная кніжка). У пэўным аспекце гэта дыск можна лічыць працягам сэрыі «Radio Liberty presentation»: сьпяраша быў «Быкаў на свабодзе» (кніга й кружэлка), а цяпер васьм «Бардулін на Свабодзе». Нават падобныя элемэнтны аздобы тут ёсьць, каб падкрэсьлі-

ваць іхнюю еднасьць. Адно Быкаў не пісаў вершаў (хоць нехта на іх і вучыўся), таму на першым дыску не было песень. Ну не пакладзеш жа на музыку «Альпійскую баляду» або «Сотнікава», хоць акурат альбом «Баляды» ў Вайцюшкевіча ёсьць.

Што да чыста песень другога «Свабодаўскага» дыска, дык іх (у выкананьні Тодара зь ягоным «WZ Orkiestra») у альбоме, прабачце, чортаў тузін. Але не палохайцеся лічбы 13, бо настрой альбому, як заўжды ў Тодара, анельскі. Гэта поўная гадзіна анельскага настрою.

Некаторыя песні (кшталту «Арыс-такраткі» ці «Пані трошкі ў гадох») публіка пасьпела заўважыць яшчэ на ранейшых канцэртах Зьміцера Вайцюшкевіча, але асноўны матэрыял альбому арыгінальны, хоць заўзятар беларускага шансона з задавальненьнем будзе лавіць тут нейкія алюзыі ды аналёгіі.

Вось, напрыклад, песня «Гаспадыня»:

*Здольны той жыцьцём
рызыкаваць,
Хто прыйшоў на сьвет, каб
закахацца.*

*Я прашую ў парабкі да Вас,
Гаспадыня зорнага палаца.*

Ці не нагадвае гэта іншы пранікнёны твор на тую ж тэму й тых жа пранікнёных вобразаў — «Гаспадыню ранішняй зоркі» Алеся Камоцкага, якая стала супэр-гітом многіх беларускіх гіт-парадаў пачатку 90-х? Як толькі Зьміцер Вайцюшкевіч, сябруючы з гэтым знакамітым бардам, не дабраўся да гэтага жаночага эвэргрына. Ён жа найцудоўнейшым чынам упісваецца ў структуру вобразаў нават гэтага альбому («Сінеюць цені», «Зоркі нашыя», «SOS», «Новы год», «Вяс-

новы дзень», «Сон»), хіба толькі аўтар тут хоць і з таго ж сяброўскага кола, але іншы. Мяне асабліва ўразіла, калі ў паэзіі мэтра Барадуліна знаходзіў вобразы, памятныя яшчэ ад Камоцкага (Спагады Зорка ў песні «Зоркі»).

Дарэчы, Рыгор Барадулін даў і назву альбому. Дакладней, ягоная эпіграма, дзе ёсьць такія словы:

*Паравоз каханьня возіць пары,
А яны працуюць шчыра так,
Што пльвуць над імі хмары-пары.
Жарсць ня сьпіць ні ў хатах, ні ў
кустах.*

Стылістычна настрой альбому вандруе ад мэксыканскай румбы праз джаз да ледзь не этна-року, а таму прыйдзеца даспадобы акурат прыхільнікам так званага мэйнстрыму, які ўсмоктвае ўсё, калі яно далікатна зьяднанае калярытнай асабовасьцю артыста. Кожная песня — гэта стылёвая замалёўка з натуры, а ўвесь альбом — стылёвае палатно жыцьця, цэльнае й канцэптуальнае. Зьміцер Вайцюшкевіч ужо дасягнуў такога ўзроўню шарму, таму альбом заслугоўвае трываллага месца на музычным рынку. Нават мама мая пасья прыганданага вышэй канцэрту, захоплена заявіла: «І гэта твае хаўруснікі па тых шумлівых рок-«БАСовішчах», на якія ты пятнаццаць ужо гадоў швэндаеся? Я ж баялася, каб хоць з сатаністамі якімі не зьвязаўся, а тут такі Боскі чуд!» А я й сапраўды пазнаёміўся з Вайцюшкевічам яшчэ ў 1992 годзе акурат на «БАСовішчы», калі ён быў удзельнікам гурту «Палац». Тадышні няпэўны дэбют, аказваецца, нарадзіў мэга-зорку, дый не адну. Вось толькі адно бяда: большасць гэтых мэга-зорак дачакаліся татальнай дзяржаўнай няміласці, калі з-за ўдзелу ў нейкім

дазволеным канцэрце-мітынг у Вайццюшкевіч, і «Палац», і шэраг іншых былі выкінуты з рэпэртуарных плянаў канцэртных залаў, з трэк-спісаў радыёстанцыяў.

Умовы неспрыяльныя, але паводле сведчаньняў тутэйшых адмыслоўцаў музычнага гандлю «Паравоз каханьня» мае ці не найлепшы рэйтынг сярод беларускіх выканаўцаў. А паводле вынікаў 2004 году Беларуска-Рок-Акадэмія вызначыла «Паравоз каханьня» ў шмат якіх намінацыях (і «Прарыў году», і «Артыст году», і ўзорная «Вернасьць традыцыям»). Талент, як ні круці, мацнейшы нават за гульні моцных палітыкаў. Вось калі разумееш, што «нашу песьню не задушыш, не заб'еш»...

*«Белорусский рынок» №2,
17.01.2005, Менск, В.М.*

ГОСЬЦІЦА

Пералёт-трава

2004, БМАgroup



У беларускай музыцы адбываюцца такія разнастайныя творчыя працэсы, што іншыя народы здзівіліся б, а мы ўсё шукаем адаптацыі іх у відавочна зьбедненай «сусьветнай» музычнай тэрміналёгіі. Гэта я наконт нашае спрэчкі з рэдактарам «Музыкальнай

газеты», ці грае гурт «Стары Вольса» new age. І вось прадбачваю, якія аргументы ён будзе высюўваць, калі й музыку фальклёрнага тэатру «Госьціца» я назаву new age. Дык усё ж і назаву.

У прадмове да гэтага выданьня я напісаў альтэрнатыўна: фальк ці ню-эйдж? Але няма сумненьняў, што творчая суполка «Госьціца», хоць і карыстаецца фальклёрным матэрыялам, усё ж працуе ў востра сучасных, нават авангардных плынях мастацтва.

Дык што ж такое ню-эйдж прынамсі ў маім разуменьні? Я ніколі не карыстаюся замежнай тэрміналёгіяй без адаптацыі яе ў рэальных умовах нашага наваколя. Бо нават на Захадзе музычная тэрміналёгія ня ўзьнікла бяссэнсава. Панкамі (гнілымі галавешкамі), напрыклад, назвалі гурты, якія чымсьці й нагадвалі брудныя галавешкі, а тэрмін heavy-metal прыдумаў славуці Лестэр Бэнгс (глядзіце яго ў бліскучым галівудзкім фільме «Амаль знакамтыя»), калі яшчэ ў 60-х гадох пачуў у гітарыста гурта «Grand Funk Railroad» цяжкі мэталічны гук (heavy metallic sound). Яны выдумваюць тэрміны з рэальных пачуцьцяў, а мы толькі стараемся, каб нашы heavy-metal-гурты або панкі былі хоць зьнешне падобныя да іхніх. Але гэта кардынальна няправільна, бо нават у іхняй мэтадалёгіі аднолькавае гучаньне «Vanilla Fudge» і «Uriah Heep» дазваляе адносіць іх да клясыкі псыхадэлік-року (першы выпадак) і гард-року (другі выпадак).

Дык вяртаемся да «Госьціцы». Чаму я адношу яе да стылістыкі new age, хоць да Kitano або Валенвэйдэраў яна не падобная? Ды проста new age ўзьнік на шляху зацyklенага ў касмапалітычных фарматах сучаснага мас-

тацтва, якое захацела вярнуцца да новага веку (new age) клясычных або жывых этнічных традыцыяў. Хтосьці пачаў сінтэзаваць новую музыку Сярэднявечча (як «Blackmore's Night»), хтосьці пачаў калупацца ў старадаўніх азіяцкіх традыцыях (Kitaro), але ўсе яны хацелі стварыць новы век старога мастацтва.

Дык вось «Госьціца», якая працуе ў беларускай фальк-плыні, усё ж выразна ня імкнецца зьняць копіі нейкіх зьнешніх традыцыяў, ды нават амаль не ўжывае традыцыйнага інструментарыя (гусляў, дудаў, жалеек), але тонка стараецца перадаць самую энэргетыку, закладзеную ў творах, што дайшлі да нас з гыбінь стагодзьдзяў, перажыўшы нават памяць пра іхніх аўтараў.

Сваімі эксперымэнтамі ў фальклёрнай плыні Ларыса Сімаковіч (кіраўніца тэатру «Госьціца») займаецца з 1986 года, тонка адчувае магутны дух беларускага фальклёру ня толькі ў поп-музыцы («Песьняры», «Палац», «Юр'я», «Ківі»), але й у клясычнай (І. Стравінскі, М. Глінка, М. Куліковіч, М. Равенскі). Уласным крэда яна абрала плынь, як кажуць, паміж простым і складаным, г.зн. музыку трэйціага напрамку. І гэта цікава ўжо тым, што сам фальклёр таксама існаваў у гэтай структуры ў часіны свайго рэальнага жыцця. Мо, менавіта таму недалёкія крытыкі й такія наватворы называюць фальклёрам. Але гэта новы век (new age) фальклёру.

Ларыса Сімаковіч бярэ творы, па сутнасьці, знаёмыя ўсім (прынамсі часткова): «Нова радасьць стала» (хрысьціянскі кант XVII ст.), народныя калядкі «Добры вечар таму», «А ў заеўнікі», «Коляда», балядныя й бы-

тавыя песьні «Гануся», «А ў полі бяроза», «Я скакала», «Даноце прыданьне», «А ўжо ж Іван наступае», «Куды едзеш, Рамане», вялікодныя «Вясёлачка», «Ой, на Вялікадня», купальскія «Сьвяты Ёанне» ды інш., але нават ня імкнецца перадаць іхні зьнешні гук, а толькі дух, энэргетыку. А гэта куды больш важна!

Цікава, што ў фальклёрным (!) тэатры «Госьціца» шырока выкарыстоўваюцца найавангарднейшыя сродкі ўзмацненьня гэтае энэргетыкі, нават клясычная харэаграфія. Неяк у суполцы журналістаў і музыкаў (А. Мьялгуй, В. Александровіч, А. Плясанаў) я быў на прэзэнтацыі перадач паказам у Эўропе на міжнародным фэстывалі вулічных тэатраў новай праграмы калектыву «Русалчын панядзелак», дык ніякае перасьцярогі ў пераканаўчасці нават ня ўзьнікла. Дык вось на мультымэдыйным файле дыска спажывец знойдзе й фрагмэнты зь іншага спэтаклю «Госьціцы», які мае назву «Нябога». Гэта будзе цудоўным падмацункам вашага асабістага асэнсаваньня творчага крэда «Госьціцы» (безумоўна, калі маецца ня толькі музычны цэнтр, але й кампутар). Слухайце, чытайце, асэнсоўвайце!

*«Музыкальная газета» №16,
19.08.2004, Менск, В.М.*

OSIMIRA

Проща

2004, БМАgroup



З моманту правядзення I фэстывалю беларускага фальк-мадэрну «Таўкачыкі» ў 2000 годзе, на якім дэбютаваў тады малазнаёмы сталічным слухачам магілёўскі гурт «Акруга Вольнага Мастацтва», прайшло ўжо нямала гадоў. У мінулым ужо нават і дэютны альбом калектыва — «Песьні вогню й зямлі» («БМАgroup», 2001). З тых часінаў змяніліся ня толькі склад і назва гурта (музыкі з Магілёва ці ня з зайздрасці да клясыкаў афра-рока «OSIBISA» сталі гуртом «OSIMIRA»), але й само гучаньне каманды. Так ад гітарнага поп-фальк-рока «Акругі Вольнага Мастацтва» музыкі адыйшлі ў бок больш складанай музыкі, у якой чутны водгалас фанка, джаз-рока, а таксама моднай плыні — world music. І гэта пры тым, што музыкі гурта «OSIMIRA» адмовіліся ад выкарыстання электрычнай гітары (акрамя бас-гітары). Акцэнт у гучаньні магілёўскія музыкі зрабілі на ўжыцці старадаўніх беларускіх інструментаў — дуды, жалеек, сурмаў, вургана, саломкі, а таксама трады-

цыйных струнных інструментаў — мандаліны, домры...

І гэтыя зьмены можна адразу адчуць у першай кампазыцыі «Дурніцы» з альбому, які названы «Проща». У гэтым разгорнутым музычным палатне сканцэнтраваны той падыход да народных мэлёдыяў, які магілёўчане абралі з часу паўстаньня новага брэнду «OSIMIRA»: «Фальклёр у нашым разуменьні — з аднаго боку, музыка народных сьвятаў, кірмашоў, ды гуляньяў, зь іншага — гэта мэлёдыі прыроды нашае зямлі, дзе кожнае вёска ці места гучыць па-свойму».

Радасная, веснавая, танцавальная стыхія агучана ў кампазыцыі «Юр'я». У той жа час вакальна-інструментальная кампазыцыя (прабачаюся за тэрмін, зганьбаваны ў савецкія часы) «Атар» разьлічаная на больш мэдытатыўнае праслухоўваньне. Справа ў тым, што ў ёй выкарыстаны старажытны лінгвістычны прыём — стварэньне тэкста бяз словаў, з дапамогай гукаў. Такім чынам, у песьні «Атар» можна пачуць водгалас многіх моваў, але сама яна без словаў...

Асаблівае захапленьне музыкаў выклікае выкананьне інструментальных кампазыцыяў на сапілках, дудках і жалейках. Мяркую, слухачы й адмыслоўцы пачуюць рэха джаз-рока й стылю ф'южн у творах пад назвай «Ярылкі», дзе ёсьць тое, што ў джазе называецца імправізацыйным пачаткам і скэтам. Цікава, па-фальклёрнаму гучаць у кампазыцыі скрыпічныя партыі ў выкананьні Кацарыны Донды.

Любяць музыкі гурта «OSIMIRA» і экспэрымэнты з музычнымі стылізацыямі. Маем на ўвазе рытмічную і мэлядычную п'есу «Гуцульскі Рэнджар».

А вось «Палескі танок» — вельмі пераканаўчая распрацоўка мэлядычных тэмаў акурат агучанага ў назве гэтага твору рэгіёну Беларусі і перапрацоўка іх для дударскай капэлы, якой, па сутнасці, тут і выступае гурт «OSIMIRA». Віртуозныя партыі дуды лідэра гурта Андрэя Палаўчэні ды Кастуся Канцавога робяць іхнія апрацоўкі й кампазыцыі гэтакім непадобнымі да іншых.

Музычнай і сэнсавай заглыбленасцю вызначаецца ў выкананьні гурта «OSIMIRA» ды ягонага лідэра Андрэя Палаўчэні песня «Рум’яна поле». Бадай, упершыню ў гэтай кампазыцыі старажытны вурган выступае як солёінструмэнт у гарманічным спалучэньні з гукамі ўдарных інструмэнтаў Аляксея Палаўчэні, Андрэя Біндасавы ды басу Ільлі Далжанкова.

Гэтыя ж інструмэнты задзейнічаны ў адной з найцікавейшых кампазыцыяў альбому як з мэлядычнага, гэтак і з тэкставага пункту гледжаньня. Маём на ўвазе старажытную замову Вялесу «Жыва», якая пераносіць слухачоў у стыхію паганскіх рытмаў і скокаў.

Такія кампазыцыі гурта, як «Купя» («...танцавала рыба з ракам, а пятрушка з пастэрнакам...»), «На полі» («Вырай»), «Трый» ствараюць альбому тую сьветлую атмасфэру жывых гукаў і цудоўных мэлэдыяў, якія мы чулі на канцэртах гэтага гурта з часоў іхняга першага ўсебеларускага гіту «Камень» (гл. CD «Вольныя танцы: альтэрнатыва_by», 2001). Праўда, тады гэта было пад шыльдай «Акругі Вольнага Мастацтва», але ня варта зацыклёвацца на шыльдах, бо «OSIMIRA» — гэта ня што іншае, як «ОкругСвободногоИскусстваMIRA», што ў перакладзе з ра-

сейшчыны будзе «Акруга Вольнага Мастацтва Сьвету». А чаму назву беларускага (і беларускамоўнага) гурта трэба асэнсоўваць праз расейшчыну? Ну што ж зробіш у горадзе, дзе месцілася стаўка апошняга расейскага цара (Магілёў). Дзякаваць Богу, хоць творчая сьвядомасьць музыкаў пайшла глыбей і далей за грамадзкую. Самае цікавае, што, нягледзячы на пэўную даніну памяці калянізацыйнаму мінуламу, менавіта дыск «Прошча» гурта «OSIMIRA» па-за музыкай нясе на сабе ў першы масавы тыраж дадатковым бонус-файлам кампутарную праграму кантролю беларускага правапісу паводле члясычнага й наркамаўскага правапісу. А ёсьць на дыску яшчэ й калярытныя фотаздымкі з эўрапейскіх і беларускіх канцэртаў.

Зрэшты, зважайма... У завяршэньні альбома «Прошча» музыкі з Магілёву прапанавалі слухачам разгорнутую кампазыцыю з сымбалічнай назваю «Беларускі марш». Музыка, што гучыць у ёй, сталася нібы пацьверджаньнем яшчэ адной аксыёмы, разгорнутай вакол назвы калектыва: «OSIMIRA» — гэта тыя стрыжні культуры й прыроды чалавека, на якія наназваюцца эпохі, час і падзеі. Гэта нятленныя стаўпы загінулых ды сучасных цывілізацыяў, захаваных у кожнай клетцы чалавека, у ягонаў падсьвядомасьці. Гэта музыка чалавека й прыроды, якая гучыць у кожным з нас...

Безумоўна, альбом «Прошча» гурта «OSIMIRA» будзе заўважаны слухачамі й спэцыялістамі, бо гэтая праца магілёўскіх музыкаў — своеасаблівы, ні на што не падобны ўнёсак у сучасную фальк-скарбонку нашай культу-

ры, які музыкі робяць разам зь лідэрамі фольк-мадэрну нашай краіны.

«Знамя юности» №142-144,
26.11.2004, Менск, А.М.

GU DA

Ігры багоў

2005, БМАgroup



Самастойныя альбомы сьпеўнага гурта «Guda» (а яны ж яшчэ запісваюцца супольна з джазавымі й рок-музыкамі) заўсёды адрозніваліся канцэптуальным падыходам да складання праграмаў. Дэбютаваў калектыў эмацыйным і зьмястоўным канцэптам «Архаічныя абрадавыя сьпевы» (2002), і вось чарговая праца — другі альбом «Ігры багоў». На дыску прадстаўлены некалькі найбольш архаічных міталагічных сюжэтаў, што бытуюць на нашай зямлі, у якія арганічна ўплецены старадаўнія абрадавыя песьні. Такім чынам, мы ня проста слухаем пэўныя фольк-гіты, а празь грунтоўны спадарожны камэнтар можам іх нават глыбока асэнсаваць.

Удзельніцы гурта — дасьледчыцы традыцыйнай культурнай спадчыны Беларусі — імкнуцца перадаць найбольш адметныя асаблівасьці вакаль-

най традыцыі розных рэгіёнаў Беларусі.

Распачынае праграму касмаганічны міт — легенда пра ўтварэньне нашай зямлі, фрагмэнт паданьня пра князя Бая ды ягоных верных сабакаў Стаўры й Гаўры. Працягваецца аповед песьняй пра Цмока:

*-Даўней жылі людзі — ня верылі
Богу,*

*Ня верылі Богу, а верылі Цмоку,
Аддавалі Цмоку ў дзень па
чалавеку...*

*Вось прыйшла чародка да нашага
цара...*

*Адна была цурка — ды й та
маладзенька...*

*Вось прывезьлі цурку да сьняга
мора...*

*Буйныя волны плешчуцца, а Цмок
выплываець...*

*Адкуль узьйўся Юр'я, сьвятое
Ягор'я...*

*Канём намагаець, кап'ём
працінаець,*

*Нягіннага Цмока са сьвету
зжываець...*

Сюжэт песьні мае шматлікія паралелі ў міталёгіі іншых народаў (да прыкладу, міт пра Пэрсэя й Андрэду). Юр'я (Сьвяты Юр'я, Георгі-пераможца) — увасабленьне жывой сілы прыроды й сьвята вясны, хрысьціянізаваны вобраз Ярылы. На думку адных дасьледчыкаў, Ярыла — адно з увасабленьняў грамоўніка (магчыма, сын), паводле іншых — сонечнае божышча. Грамоўнік і міт пра ягоную барацьбу з супраціўнікам — Вялесам-цмокам — стаіць у цэнтры індаэўрапейскай міталёгіі. Супраціўнік грамоўніка знаходзіцца ўнізе — пад гарой, пад дрэвам, ля вады. Яго ўладаньні — свойская жывёла й пашы — сымбаль іншага сьвету (параўнаем агульнаіндаэўрапейскае ўяўлень-

не пра «той» сьвет як пра пашу, дзе пасьвяцца душы памерлых). У тэксьце міту ён паўстае ў выглядзе зьмеепадобнай істоты — цмока. Грамоўнік жа знаходзіцца ўверсе — на вяршаліне дрэва, на небе, на гары альбо на скале. Ён перасьледуе свайго супраціўніка ды забівае яго, пасья чаго пачынаецца пладаносны дождж з громам і маланкай. Гучаць песьні «А дзе ты Юр'я ўрасіўся» ў выкананьні Вольгі Емялянчык, а таксама выкананьня акапэльна — «Юр'я ўставай рана» і «Песенька мая хароша», якая выконвалася падчас абраду «Пахаваньне стралы».

Адна зь яскравых старонак альбому «Ігры багоў» прысьвечана сьвяткаваньню Купальля. А распачынаецца яна лістом кардынала Пятра Дайльлі (XIV ст.), у якім ён распавядае пра тагачасныя вераваньні Ліцьвінаў: пра іхнія пакланеньні Сонцу-Сотвару, Ажывіцелю Сьвету, якому нашыя продкі прысьвячалі, як і рымляне, другі дзень пасья пятніцы. Тэксты, якія выразна й па-мастацку зачытваюць Алена, Віктар і Ўладзя Каліноўскія, узятыя з працаў беларускіх этнолягаў і гісторыкаў культуры. У працяг тэмы гучаць яскравыя купальскія песьні: «Ішла Купалка сялом», «Ды гарэла Купайло на гарэ», «Сьвяты Яня, дзе дасюль быў», «Чырвоная рожа». Гэтыя творы — прыклад вельмі дасканалай працы гурта «Guda» па адраджэньні самых глыбінных плястоў традыцыйнага сьпева. Бо ў іх выкананьні захавана самае галоўнае ў народнай песьні — эмоцыі й энэргетыка, характэрныя для аўтэнтных выканаўцаў. А вось у песьні «Гуляла сонейка» свой талент як салісткі зноў пацьвярджае Вольга Емялянчык.

«Цэнтральны сюжэт беларускай

міталёгіі, — паведамляецца ў навукова-літаратурнай частцы альбому, — гэта міт пра Месяца й Сонца як пра нябесную сям'ю, гаспадара й гаспадыню, а таксама пра іхніх дзетак — зорак. Песень, дзе прадстаўлена гэтая тэматыка, на альбоме ня шмат. Бадай, да такіх можна залучыць толькі песьні «Ой, Месяцу, Месяцу ды ўзыйдзі ранюсенька» і «Зара мая, вячэрняя».

Адзін з распаўсюджаных у індаэўрапейскай міталёгіі сюжэтаў — блізьнечы міт, паданьне пра лекавую расьліну браткі. Пра глыбінную сутнасьць гэтага паданьня можна даведацца з гістарычнага экскурсу, які вельмі пераканаўча наладжаны складальнікамі альбому «Ігры багоў»: «Галоўны аб'ект ушанаваньня індаэўрапейцаў — дзённае зіхаткое неба. Дзеці неба — богі-блізьняты Сонца й Месяц. Шлюб блізьнятаў — спалучэньне мужчынскага й жаночага пачаткаў у адну істоту — міт, які мае надзвычай архаічныя карані».

Як паведамляецца далей, у беларускіх купальскіх песьнях блізьнечая тэма — адна з самых яскравых. У пацьверджаньне гэтага складальнікі прапануюць песьню «А на Купала на Івана»:

На Купала на Івана

Дзевачка гора спазнала –

Яна двух хлопцаў палюбіла,

Двух сыночкаў радзіла...

Заўсёдыны клопат нашых продкаў — сямейны дабрабыт, які аберагае Спарыш. Гэтаму сюжэту старажытнай міталёгіі нашых продкаў прысьвечаны замова «Прыспары мне, Спарыш, у доме і ў полі, у гумне і ў двары...» ды песьня «Хадзіў Раю па вуліцы», што гучаць у выкананьні гурта «Guda». Музычная частка альбому «Ігры багоў»

завяршаецца песняй «Пярун-Пяруне», якая выконвалася падчас жніва, у самыя моцныя навальніцы. Ну а дасьледніцкая частка праграмы — фінішуе філязофскім вызначэньнем міту, які зрабіў знакаміты мысьляр і гісторык культуры А.Ф. Лосеў.

«Знамя юности» №6, 11.02.2005, Менск, А.М.

ЯР

Вясна-красна

2005, БМАgroup



Фольк-гурт «ЯР» прадстаўляе маладую плынь беларускай фольк-мадэрн-сцэны. Менавіта гэтая «новая хваля» выканаўцаў народных песень і мэлэдыяў хутка будзе вызначаць аблічча гэтага папулярнага ў Беларусі музычнага кірунку. Бо менавіта маладыя выканаўцы маюць той творчы імпульс, які дасць магчымасьць фольк-мадэрнавым выканаўцам адыйсці ад тых схэмаў і напрацовак, што зрабілі папярэднікі ды якімі цяпер карыстаюцца шмат хто з такіх выканаўцаў. Пра тое, чым могуць здзіўляць маладыя музыканты можна даведацца зь першага дыска гурта «ЯР», які названы паводле першага твору кружэлкі — «Вясна-красна».

Арыгінальнасьць дыска ў тым, што, бадай, упершыню на гукавых да-

рожках беларускага фольк-мадэрн-дыска прадстаўлены такія рэдкі ў Беларусі музычны стыль як фольк-джаз. Але перад намі не апрацоўкі беларускага фальклёру, скажам, для біг-бэнду, якія робіць Дзяржаўная аркестра пад кіраўніцтвам М. Фінбэрга. Музыка, якая прадстаўлена на альбоме «Вясна-красна», хутчэй экспэрымэнтальна-камэрнага кшталту. Бо гукавое палатно ўсіх кампазіцыяў «сатканае» з дапамогай голасу Машы «ЯР» Лагодзіч, вакалісткі гурта «ЯР», і гукавой канвы, што створана былой інструменталісткай гурта «Ur'ia», віялянчэлісткай Натальляй Пятровіч. Атрымаўся сапраўдны дуэт, бо гук клясычнай віялянчэлі мае вельмі багаты тэмбр, які вельмі падобны да жаночага вакалу. Вось што пра гэтае спалучэньне гаворыць сама вакалістка гурта Маша «ЯР» Лагодзіч: «Арыгінальнасьць нашаму гучаньню надае віялянчэля, якая паводле сваёй прыроды мае незвычайны тэмбр. Сынтэз з вакалам надае гучаньню гурта «ЯР» элемент экспэрымэнтальнасьці. Бо існуе ж дуэт «Аляксандра і Канстанцін», у якім суседнічаюць вакал і гітара. Віялянчэля ж — інструмэнт клясычны, і з народнай песняй быццам не звязаны. Але ў апрацоўках фальклёру ён гучыць арыгінальна».

Адна з прыкметных музычных асаблівасцяў альбому — вялікая доля імправізацыяў у кампазіцыях праграмы. Гэта тычыцца як вакальных партыяў, гэтак і партыяў віялянчэлі. Апошняя часта выкарыстоўвалася ў музыцы гурта «Ur'ia», бо такая была спэцыфіка музыкі й апрацовак кіраўніка гэтага гурта Юрася Выдронка. Натальля Пятровіч шмат чаго дадатнага да імправізацыі ў фальклё-

ры вынесла менавіта падчас працы ў гэтым гурце. Цяпер жа гэты вопыт выкарыстаны для супрацоўніцтва з Машай Лагодзіч. Імпровізацыйныя асаблівасці музыкі гурта «ЯР» слухачы адчуюць і ў загалюнай кампазіцыі альбому «Вясна-красна», і ў іншых творах — «Масьленіцы» (у якой, дарэчы, Маша цудоўна грае на жалейцы), ды ў «Калядцы» і ў песні «Па пясочку басанож»...

Што тычыцца Машы Лагодзіч, дык да вызначэння кірунку сваёй творчасці як «фолк-джаз» яна ставіцца зь перасцярогай: «Я лічу, што нейкая «прыджазаванасць» у музыцы ёсць, але яна ад майго вакалу. Наш праект эксперымэнтальны, таму на альбоме можна пачуць і адгалоскі джазу, і клясычнай музыкі, року ды іншых музычных плыняў».

Новы павеў у беларускім фолк-мадэрне — стварэнне кампазіцыяў, якія зьяўляюцца аўтарскімі творамі, але нясуць вельмі ярскі адбітак уплыву беларускага фальклёру. Гэтая тэндэнцыя сёння вельмі характэрная як для маладых гуртоў, гэтак і для лідэраў стылю ў Беларусі. Аўтарскія кампазіцыі Машы Лагодзіч, якія прадстаўлены на дыску, «Вецер», «Па пясочку басанож», «Калыханка» — ярскі прыклад пераасэнсавання маладымі беларускімі музыкамі спадчыны, што дайшла да нас праз «смугу стагоддзяў». Салістка гурта «ЯР» на дыску выступае й як кампазытар, таму слухачоў, безумоўна, зацікавіць такія эксперымэнты-стылізацыі пад народныя мелодыі, як «Купалалё»...

Яшчэ адзін трэнд сённяшняга дня — змяшчэнне на дысках (няважна зь якога кшталту музыкай) абавязковых рэміксаў. Для Беларусі гэта

вельмі важна ў сьвятле патрабавання аб павелічэнні квоты беларускай музыкі ў FM-этэры. Вакалістка гурта «ЯР» Маша Лагодзіч — папулярная вядучая на «Аўта-Радые», на хвалях якога яна вядзе асабістую праграму «Каля Рока». І каму, як ня ёй, ведаць пра тое, якая музыка патрэбна ў этэры. Таму на дыску зьявіліся рэміксы на песні «Вясна-красна» й «Салдацкая» ў выкананні гурту «Logica Metro». Гэтыя рэміксы створаныя ў стылістыцы, якая найбольш адаптаваная для FM-фармату з самымі сучаснымі стылістычнымі элементамі электра-клэша ды трып-гопа.

«Знамя юности» №124-126,
15.10.2004, Менск, А.М.

ŻYGIMONT VAZA

Стан галюцынацыі

1994, Kunst records/1996, БМАgroup



У беларускай калямузычнай прэсе ад пэўнага часу стала моднай пагалоска, што вось, маўляў, Мартыненка любіць адно ярлыкі клеіць ды беларускамоўных нахваляваць. Але, аднак, калі той Мартыненка намагаецца растлумачыць сутнасць сваіх учынкаў (маўляў, ці ня злодзем назавуць у краме чалавека з адваротнымі мэтамі — за адклейваньнем ярлы-

коў?), дык «вольная» прэса (кшталту хоць бы «Музыкальнай газеты») проста выкрэсьлівае нават самыя рэзонныя радкі. Затое пакрыўджаныя на маю крытыку абітурыенты пяра лёгка адмываюцца там... нават шляхам паглыбленьня свайго абсурду. Вось прыклад іхняе аргумэнтацыі пасьля таго, як я звярнуў іхнюю ўвагу на неахайнае абыходжаньне з музычнай тэрміналёгіяй, якое правакуе звычайную таўталёгію ў тэкстах: «Гітарыст гурта «Рэй» Андрэй Маркуц вывяргае зь інструмэнту цяжкі гардавы гук (вось табе, Вітаўт Мартыненка, вось табе ад падрастаючага пакаленьня)», — піша ў «МГ» №34 за 8.09.2005 гурток недапечаных апанэнтаў з кодла нашаніўцаў, гуртаванага вакол інтэрнэт-сайта «Тузін гітоў», спрабуючы гэтак абвергнуць мае аргумэнты супраць разьліваньня іхняга масьляністага масла. Зрэшты, ня дзіўна тое, што недавукі не разумеюць свайго недалужнага ўжываньня ангельскай лексыкі (яе ж цяпер назварот на ангельшчыну нават не выпадае перакласьці — *hard hard sound* нейкі будзе), а вось дзіўна іншае: якія аўтарытэты абірае сабе сучасная тутэйшая (дзякуй Богу не беларускамоўная) прэса, пэрыядычна называючы нас, А.М. і В.М., то «заблуждаючымися великими беларусскими рок-критиками, склонными к хамству» («МГ» №14, 2005), то ўвогуле «патриотами-мусорщиками, которых жалко» («МГ» №36, 2005). Гэта ў іх так, мімаходзь, без хамства... Ці трэба дзівіцца, што тыражы няўхільна падаюць (да 1,5-2 тыс. дасягнулі ўжо, што шматкроць меней за ўсялякі ведамасны «Аўтазаводзец»). Дык жа свой «Нотны аркуш» я калісьці амаль 80 тыс. выдаваў (на

рубяжы 80-90-х яго, беларускамоўнага, чыталі ня толькі ў Беларусі, але й у Прымор'і, ва Ўкраіне). Народ чакае ад прэсы не чужой поп-жвачкі, а рэальнага люстэрка свайго жыцьця. І гэта было ў нас.

Вось, напрыклад, што пісаў напрыканцы 80-х у той «Нотны аркуш» з горада Серпухава Маскоўскай вобласьці беларускі юнак Сяржук, забрыты ў савецкую армію: як радуе, маўляў, што на Радзіме віруе музычнае жыцьцё, таму жыву тут, на чужыне, адно маю, як вярнуся дадому й ствару свой рок-гурт.

А якое цяпер рэальнае люстэрка, калі нават зацятыя мэляманны ня знойдуць ў тутэйшай дэмакратычнай і афіцыйнай прэсе ніводнай рэцэнзыі, напрыклад, на альбомы лепшага айчыннага панк-гурта «Žygimont VAZA» («Шыба 48», «Stotis», «Prezydent Collection», «Der Dritte Kreis»)... Дарэчы, тым юнаком з Падмаскоўя акураг і быў Сяржук Скрыпнічэнка, лідэр названага гурта, які ўжо ў войску пісаў першыя тэксты (і мы іх друкавалі), а яшчэ публікавалі ягоныя развагі, што ў сусьветнай музыцы шмат гуртоў, якія праслаўляюць то сваіх літаратурных гэрояў і мастацкіх куміраў (брытанскі «Uriah Heep», польскі «Klaus Mitffoch», украінскі «Скрябін», беларускія «Юрась Братчык» і «Бан Жвірба»), то выдатных гістарычных асобаў («Pink Floyd» быў натхнёны славетымі блюзманамі Пінкам Андэрсанам і Флойдам Каўлінсыемам, «Iron Maiden» прыдумаў свой брэнд ня без уплыву ўчынкаў слаўтай Жалезнай Лэдзі — Маргарэт Тэтчэр, ня кажучы ўжо пра незабыўных амэрыканцаў «Dead Kennedys»); і вось Сяржук ужо ў Маскве цвёрда заду-

маў, што гурт, які ён створыць, будзе насіць імя вялікага Беларуса, які здолеў апанаваць аж двума каралеўскімі тронамі Эўропы (Швэдыі й Польшчы) — вялікага князя з роду Ліцьвінаў Жыгімонта Вазы. А быў жа тады час, калі пра наш унікальны «Ulis» (з тае ж кагорты) яшчэ й гаворкі не было, бо імпэтна працавала «Бонда». Так што ідэі Сяржукі былі самастойнымі й наватарскімі.

Праўда, сёння і беларускамоўная прэса недалёка пайшла ад мясцовых russians, з-за чаго гэтая рэцэнзья на адзін з тых цудоўных альбомаў гурта «Žyгимont VAZA» ледзь не мінула старонак гэтай кнігі, бо зьнікла ў архівах рэдакцыяў такіх нацыянальна-дэмакратычных газэтаў, як менская «Наша ніва» й гарадзенская «Пагоня» (зямля ёй пухам). Яны таксама прынцыпова не дазволілі Мартыненку клеіць ярлык. Дзякаваць Богу, тэкст выпадкова знайшоўся ў маіх старых чарнавіках акурат перад самай вёрсткай кнігі, толькі не хацелася, каб найлепшы панкаўскі гурт Беларусі «Žyгимont VAZA» вылучаўся тут неапублікаванай рэцэнзьяй. Але, калі растлумачыць, як гэта адбылося, дык саромецца давядзеца не музыкам.

Я асабіста люблю тую музыку, дзе самі музыкі ня ведаюць, у якім стылі яны граюць. Дый ці іхняя гэта задача — ярлык на сябе клеіць? Гэта ж усё адно што даверыць парадак у хаце прыбяральшчыцы, якая дасканала выводзіць прынцыповую формулу пылу або грунтоўна аналізуе, на якіх плянтацыях рос рыс вашага веніка. Ці ня лепш ёй штосьці з хіміі даверыць?

І ўсё ж я не перастаю паважаць Сяржука Скрыпнічэнку, калі ў сваіх інтэрвію ён пачынае расусоліваць

наконт таго, што ягоны гурт грае ня панк, а гэві-мэтал, трэш і электронны гардкор. Я не сумняваюся, што Сяржук мо нават арыентуецца на такія прыярытэты, але вось каторы раз гучаць у маёй хаце маторныя гіты з альбому «Стан галюцынацыі» («Mortal Rygota», «Brown Vialikdzien», «Помста інвалідаў»)… і паводле эстэтыкі, паводле выканаўчых сродкаў хоць ты зь іх пішы тлумачальны артыкул у музыкалагічны слоўнік панк-рока: punk — жаргоннае слоўца ангельскай мовы, якое ў музыцы мае на ўвазе жывёлава-маторную рытміку, нестрыманую энэргетыку й расцугляную пачуццёвасьць ды іншыя адкіды пратэстнага музыкатворчага працэсу (punk акурат і абазначае адкіды, але, не зьяўляючыся мазахістамі, панкі папросту гэтакім чынам іранізавалі з так званага чалавечага вышэйшага сьвету).

На мой погляд, «Žyгимont VAZA» — найярчэйшы ўзор беларускага панк-року, якую б розную музыку ні прэзэнтаваў ён на кожным сваім альбоме. Калі адзін знаёмы кампутарны геній (Янук Латушка) казаў мне, што вар'яец ад кружэлкі «Stotis», дык улюбёным асабіста мною рэлізам гэтага гурта доўгія гады застаецца панк «Камбінату» (гл. далей), прышудраны элегантай касмэтыкай арт-року. Але гэта зусім не азначае, што «Стан галюцынацыі» адыходзіць на другі плян у нас абодвух. Проста ён валодае настолькі жорсткім узьдзеяннем, што мімаволі ня будзеш слухаць яго часта: варта ўзяць у рукі касэтку (а хутка «БМАgroup» прапануе й кампакт-дыскі), як абуджаюцца ўсе змрочныя ўспаміны папярэдніх праслухоўваньняў. Але перасільце сябе, прымусьце

слухаць зноў і... Такая асалода ад срог-касьці сугэстыўнага накату.

Праходзіць час — і зноў паўтараецца той жа спэктар пачуцьцяў, але вопыт падказвае: варта перасіліць сябе. Хаця б таму, што заўсёды чамусьці забываюцца апрыйэрна вабныя й інтэлігентныя інтрадукцыі спэктаклю канкрэтных гукаў, якія падводзяць слухача да кожнай песні. Кожны раз слухач адкрывае іх нанова.

Цікава, чаму чорт мяне дзёрнуў з гэтай рэцэнзыйнай пасунуцца ў канцы мінулага стагодзьдзя ажно ў Гародню, каб... расчаравацца банальнай аргументацыяй колісь паважанай газэты «Пагоня»? Ага, прыгадваю: пасяля пяцігадовага перапынку ў журналістыцы эфэктныя рэлізы беларускіх панкаў якраз канца мінулага стагодзьдзя (гарадзенскі «Deviation» з іхнім «Х... вам» ды менскі «Žygimont VAZA» з гэтай самай «... галюцынацыяй»), дзе ў Гарадзеншчыну штурхала забойная кампазыцыя «Нёман» або «Немень» з сэнсам «Цемень») паклікалі да рэальнага дзеяньня, але... напа-роўся на БЫЛЫХ аднадумцаў. І хоць «дэмакраты» зноў падвялі (калі «Наша ніва» мэтанакіравана крэмзала ўсе артыкулы на свой капыл, пакуль цалкам не праглынула ў прорву сваіх архіваў названых беларускіх панкаў, дык нават «Советская Белоруссия» была больш абачлівай з маімі рэцэнзіямі), але кніга зь цягам часу, як бачыце, атрымалася, дазваляючы й Беларускаму заняцца асэнсаваньнем сваёй маскультуры. І до ўжо сапраўды чужую жвачку жаваць, здзіўляючы навакольных, як гэта нашчадкі гэтак вялікіх традыцыяў ніяк ня могуць ажно тры стагодзьдзі стаць народам.

Ну што ж: згубілі давер да прэсы —

даверцеся кнігам і дыскам, а то ж без сваёй маскультуры так і будзем ад сядзяў чакаць... ключа ад сваёй хаты. Вяртаймася!

*З архіваў «Нашай нівы», Менск (1995)
і «Пагоні», Гародня (1999), В.М.*

ŽYGIMONT VAZA

Камбінат

1998, БМАgrout



Пазначаныя тут выходныя зьвесткі гэтага альбому зоркі беларускага панк-року «Žygimont VAZA» досыць умоўныя, бо калі рэальна рэліз выйшаў у свет на касэтах у жніўні 1999, дык паведамленьні аб ягонай гатовасьці абляцелі беларускую музычную прэсу яшчэ ўвосень 1998. Аднак, па незалежных ад музыкаў прычынах апрацоўка й зьвядзеньне трэкаў перанесена была аж да траўня наступнага году. Праўда, вось гэты ўжо тэрмін стаўся рэальным.

Альбом адкрывае неверагоднай прыгажосьці інструментальная кампазыцыя «Беларусь 04.30». Асабіста мяне яна ўразіла як калісьці омегаўскі «Сьвітанак над горадам» у Вугорцаў. Кампазыцыя хутчэй ня ў панкаўскім, а ў арт-рокавым клімаце. Прычым псыхадэлічны запал эмоцыяў кожны раз успрымаецца па-розна-

му: то як прадчуванне глябальнага кантэксту альбома, то як самастойная карцінка віртуальнага палёту над уласным гняздом.

А вось далей, з загалюўнага твору, пачынаецца сапраўдны панк: «Камбінат», «Паліцэйскі сэкс», «Баракі», «Цемра», «Спакуса» — гэта рэалістычна-містычныя малюнкi нашага жыцця, мастацкае адлюстраванне рэчаіснасці. Яднае іх ды служыць нібыта ключом да структуры вобразаў альбома яшчэ адна інструментальная п'еса — «Мой канвэр». Жорсткая, напружаная, створаная відавочна пад уплывам сучаснага індустрыяльнага року, яна, аднак, не руйнуе панкаўскай сутнасці альбому.

Самая жорсткая карцінка нашага жыцця, але разам з тым ёмістая і пераканаўчая — «Партызанская рэспубліка». У аблямоўцы цурчання гарэлачнага струменьчыка ў шклянцы, роханьня сьвіньняў ды жорсткіх музычных акордаў гучыць сакрамэнтальнае адкрыццё:

*Акіян улёткаў сонца аж зацьміў,
Бацька свайго сына віламі забіў...*

Абстрагуйцеся, не ўспрымайце ўсё ў лоб — і вы зразумеце, які бацька забівае свайго сына лічы штодня: адсутнасць школаў на роднай мове, зьнікненне беларускага кантэксту з агульнага інфармацыйнага поля, навязлівая прапаганда гарбылёў дзяржжалгасфольку пад лезунгам клопату пра сваё, роднае ў музычным мастацтве.

Беручыся рэцэнзаваць любы альбом, я перш за ўсё задумваюся: а што новага ён нясе ў параўнаньні з аналягічнымі папярэднікамі? Што новага, прыкладам, «zygimont VAZA» ўнёс сваім «Камбінатам» у панк-рок

— музыку, якая базуецца на двух-трох акордах?

Бадай, якраз альбом «Камбінат» тут проста ўнікальны. Асабіста я ўпершыню сустрэў там выразна канцэптуальны альбом панк-рока. Прычым ягоная пабудова, структура вобразаў і выяўленчыя сродкі дэманструюць надзвычайную пераканаўчасць. Музыкі відавочна... і маюць што сказаць слухачу, і ведаюць, як гэта зрабіць, і — галоўнае — здольныя зрабіць. Роктрыю Сяржукa Скрыпнічэнкі нездарма актыўна тусавалася тады на рок-сцэнах Беларусі, Літвы, Польшчы, Малдовы й г.д. Напрацоўка карыснага вопыту адчувальная. Праўда, пакуль у Беларусі толькі адна песьня з гэтага альбому трапіла на сур'ёзныя сучасныя носьбіты ў тыраж («Паліцэйскі сэкс» у CD-зборніку «Hardcoremanія: чаду!»), у Польшчы поўным ходам на фэстах шуфлююць CD-вэрсію «Камбінату».

Над альбомам гурт працаваў у складзе самога Skrupy MX (гітара, клявішныя, вакал), Cyryka Notowicza (ударныя), Gіlera (бас-гітара, скрыпка ды іншыя інструменты разам з горламі толькі на бэк-вакалах).

Трэба сказаць напрыканцы й пра тое, што фірма «Tankpress» аказала хлопцам відавочна не мядзьвежую паслугу, зрабіўшы для гэтага прадукту дыхтоўную зьнешнюю аздабу. Праўда, тут няма чаму дзівіцца, бо да фірмы мае дачыненне сам Сяржук Скрыпнічэнка, які зьяўляецца небанальным дызайнерам, праца якога, як і музыка, стымулююць актыўныя размовы працэс.

*«Беларуская маладзёжная» №28,
20.08.1999, Менск, В.М.*

ŽYGIMONT VAZA

Каін

2005, West records



Шмат гадоў беларускі гурт «Žygimont VAZA» выдаваў альбом за альбомам («Шыба 48», 1989; «Stotis», 1992; «Стан галюцынацыі», 1994; «Prezydent Collection», 1995; «Der Dritte Kreig», 1997; «Камбінат», 1999; «Каін», 2005), але ўбачыць яго на канцэртах можна было нячаста. Таму гурт і атрымаў у пэўных колах азначэнне-мянушку «віртуальны». Але ў 2004 годзе на фестывалі «Генэралы айчыннага року» гурт «Žygimont VAZA» бадай што ўпершыню за апошнія гады прадстаў перед слухачамі на вялікай сцэне ў «жывым» выглядзе. Таму адразу ўсе размовы пра «віртуальны» статус калектыву былі завершаны (а як жа — сведкамі былі 3000 глядачоў сталічнага Лядовага палацу). Сам кіраўнік гурта «Žygimont VAZA» Сяржук «Скрыпа» Скрыпнічэнка тлумачыць гэта так: «Мне не падабаецца, калі пра нас кажуць, што мы «віртуальны» гурт, бо ўвесь час мы працавалі: стваралі песні, запісвалі іх у студыі, выдавалі альбомы. Цяпер жа мы каля двух гадоў выступаем з сваймі кампазіцыямі перед слухачамі на

канцэртах». А вынікам працы ў студыі, што адбывалася ў апошнія гады, стаў новы альбом гурта «Žygimont VAZA», які названы біблейскім імем «Каін».

Тыя, хто сочыць за творчасцю гурта «Žygimont VAZA», той добра ведае, што музыка Сяржука Скрыпнічэнкі й ягоных сяброў з гурту «Žygimont VAZA» заўсёды несла адбітак панк-року. Але апошнія працы гурта (альбом «Камбінат») уносяць у стылёвую палітру гурта новыя фарбы з арсеналу арт-року. Трапляў гурт і ў знакамітыя стылістычныя зборнікі «Hardcoremanія: чаду!» (твор «Паліцэйскі сэкс») ды нават «Hard Life — Heavy Music III» (твор «Кантрабанда»). Альбом жа «Каін» амаль цалкам можна аднесці да арт-року, бо пабудаваны ён паводле сюітнай структуры, мае мудрагелістую драматургію, хоць замешаны на жорсткіх панк-рытмах. І пацьверджаньнем гэтаму зьяўляецца першы трэк альбому, паводле якога названы сам канцэпт — «Каін». У ім ёсць усе атрыбуты арт-рокавага твору — інтрадукцыя, «намалёваная» з гукаў прыроды, мэлядычная разгортваньне тэмы, «цяжкарокавая» эмацыйная кульмінацыя ды філязофскі эпілёг. Твор насычаны «касьмічнымі» тэмбрамі клявішных інструмэнтаў, разнастайнымі гітарнымі эфэктамі ды спецыфічным гучаньнем гітарнага працэсара. Тэкст твора, працягласць якога каля 11 хвілінаў, вельмі напампаваны эмацыйна: музыкант быццам вядзе свой асабісты дыярыюш, спрабуе асэнсаваць прыроду чалавечай здрады, якая зь біблейных часоў вяла людзей да забойства. Толькі цяпер здрада вядзе людзей да забойстваў цэлых народаў...

Дзёньнікавыя рысы мае й іншы твор альбому — кампазіцыя «Самота». Аранжыроўка пабудавана паводле прынцыпу кантраста: магутны гітарны запеў змяняецца менш напружаным, сумным прыпевам, выкананым музыкамі акапэльна. Мэта кампазіцыі — стварыць пераканаўчы музычны вобраз адзіноты — пачуцьця, якое перажывае кожны чалавек, нават зьяўляючыся часткай грамадства.

Кампазіцыя «Easy Rider» — адна з яркіх рытмічных распрацовак альбому «Каін». Ейная тэма — пераадоленне жадання змяніць «эміграцыю ўнутраную» («Самота») на эміграцыю сапраўдную, у «...край, дзе жыццё быццам рай». Паводле мучычнай стылістыкі гэты твор падобны на тое, як цяпер гурт рэальна гучыць на канцэртах: стыль гранджу ў аранжыроўках падмацоўваецца арт-рокавымі элементамі, вельмі прыгожымі й арганічнымі гітарнымі солё.

Жудасныя сны чалавека, які адчувае сябе ня так, як іншыя, агучаны ў кампазіцыі «Лякарня» — бадай, самай дэпрэсыўнай на ўсім альбоме. Адзначым і тое, што «Лякарня» яшчэ й самая кароткая кампазіцыя альбому — каля 8 хвілінаў.

Сатырычная частка альбому прадстаўлена кампазіцыяй «Рогна», у якой няма нічога парнаграфічнага, акрамя згадак «саўковых» архетыпаў, якія культывуюцца ў краіне паводле палітычных матываў. Гэтыя адметнасці беларускай рэчаіснасці («Дачы, лецішчы, гароды.../Сэнс жыцця вядомы ўсім./Хмара шэрага смуроду/Дыхаць не дае зусім») цяпер і зьяўляюцца для музыкаў сынонімам порна: «Атачае здолу, атачае згары, усіх нас порна, старое порна, добрае порна, сь-

веталае порна...». Як тут не прыгадаць дзяржаўны тэзыс пра «харчовую бяспеку краіны»?

Добрай традыцыяй для беларускіх рок-музыкаў стала іхняе жаданне зрабіць свой унёсак у пераасэнсаванне беларускага фальклёру. На альбоме «Каін» гурта «Žugimont VAZA» таксама ёсць такая кампазіцыя — апрацоўка беларускай народнай песьні «Калядная». Тут вельмі добрую дапамогу Сяржуку Скрыпнічэнку аказвае вакалістка Маша Лагодзіч (яна сьпявае таксама ў гурце «Яр»). Іхні дуэт — гэта сапраўднае ўпрыгожаньне дадзенай апрацоўкі. Зробленая яна не традыцыйна, а ў цяжкім панк-рокавым ключы, з працяглымі гітарнымі солё. Пераасэнсаванню тут быў падвергнуты й змест песьні, прычым... не кранаючы тэксту. Гэта дасягнута шляхам дасканалай музычнай драматургіі. Зьвярнеце ўвагу, чым завяршаецца добрая вестка пра тое, што «ў нашым двары Ісус Хрыстос нарадзіўся»: ці не закалочваюць дошкі над калыскай народжанага, каб адразу пахаваць яго? Вось так мы й жывем у нашай краіне, дзе нават гутаркі пра самае сьвятое — патрыятызм — вядуць тыя, хто першы здрадзіў роднай мове. А вядома ж: няма мовы — няма Радзімы. І толькі панкі заўважаюць: нешта ня тое з намі...

Завяршальнае месца «Каляднай» у альбоме «Каін» невыпадковае — музыкі гурта «Žugimont VAZA» гэтым даводзяць, што альтэрнатыва сённяшняму ірацыянальнаму існаваньню йснуе. У чым яна? На гэтае пытаньне якраз і адказвае альбом «Каін» гурта «Žugimont VAZA». Прынамсі, так падаецца пасля першага праслухоўвань-

ня гэтай музычнай сюіты, якую адразу цягне слухаць паўторна.

Хочацца адзначыць вельмі густоўную аздабу гэтага альбома, на якой ягоня ўдзельнікі прадстаўлены ў выглядзе Пінокію, П'еро, Арлекіна ды Калямбіны (аўтар касцюмаў Ллона Ігруша). Распрацоўшчыкі ж агульнай канцэпцыі аздабы — лідэр гурта «Žugimont VAZA» Сяржук Скрыпнічэнка і аўтар здымкаў Юлія Галавіна.

«Новы час» №9, 22.09.2004, Менск, А.М.

DEVIATION & KALIAN

Lukashenka... Über
alles / У краіне цудаў

1998, N.I.A.tapes



Не сакрэт, што нашыя бліжэйшыя суседзі — Палякі — даволі шчыльна цікавяцца весткамі зь беларускіх рок-франтоў. Праблемы тутэйшых рок-н-рольшчыкаў, панкаў, мэталістаў, альтэрнатыўшчыкаў-рэпераў знаходзяць жывы водгук у нашых сымпатыкаў па той бок дзяржаўнай мяжы.

І гэта ня дзіўна, бо ў часы ваеннага становішча ды камуністычнай дыктатуры ў адных шэрагах абаронцаў дэмакратыі былі й гданьскія суднабудаўнікі, і гіерархі каталіцкага касцёлу, і польскія інтэлектуалы...

Сваймі песнямі да дзеянняў у абарону свабоды, дэмакратыі заклікалі й польскія рок-музыкі. І таму ў тыя змрочныя часы тамтэйшыя грамадзяне прыслухоўваліся ня толькі да казаньняў ксяндзоў Караля Вайтылы ды Ежы Папялушкі, прафсаюзнага лідэра й трыбуна Леха Валенсы, але й да рокавых маніфэстаў гуртоў «Брыгада Крызіс», «Рэпубліка», «Маанам»...

Для Палякаў усе гэтыя акалічнасьці яшчэ занадта памятнаыя, нашмат больш зразумелыя, чым, скажам, нашым расейскім суседзям. Таму польская публічнасьць шчыра вітае ў сябе на радзіме супольны «Народны альбом», канцэрты лідэраў беларускага альтэрнатыўнага року (нагадаем хоць бы сумесны тур па Польшчы гуртоў «N.R.M.» і «Exist»), услухоўваецца ў сатырычныя творы Віктара Шалкевіча, танчыць «на даху» пад «Ulis». Акрамя гэтага, Палякаў усё больш цікавіць іхняя ўласная ўнікальная рэгіянальная зьява — беларускамоўны рок Беластоцчыны.

Яшчэ адным сьведчаньнем гэтай шчырай зацікаўленасьці ды жадаваньнем асэнсаваць зьявы беларускага рок-руху можна назваць пакуль рэдкае ў Беларусі выданьне, сапраўдны фанаграфічны рарытэт, выдадзены ў Польшчы — гэта спліт-альбом, складзены з запісаў гарадзенскіх панк-гуртоў «Deviation» («Lukashenka... über alles») ды «Kalian» («У краіне цудаў»). Само выданьне, зьдзейсьненае фірмай «N.I.A.tapes», уяўляе сабою стылізацыю пад чорна-белую ўлётку, друкаваную, здаецца, у падпольнай друкарні. На ёй у адпаведнай пасьлядоўнасьці падаюцца пераклады на польскую мову тэкстаў песень «Deviation» і «Kalian». Прычым

у зносках даюцца тлумачэньні тых «дэфініцыяў», якія ня могуць быць зразумелыя Палякам і зь якіх сыябаюцца беларускія панкі — з прапрэзідэнцкага моладзевага руху «Прамое дзеянне», з расейскага поп-гурта «На-на» і г.д. Ну а вокладку першаа нага выданьня аздабляе калаж з партрэтаў чалавека, вельмі падобнага на ППРБ, выхапленнага фотааб'ектывам у розныя моманты ягонага кар'еры (пазьнейшыя рээдыцыі былі, на жаль, куды больш простыя, адна зь якіх і трапіла пад нашу ўвагу).

Што ж тычыцца музыкі, дык на гэтым рырытэтным выданьні мы маем узор раньняга творчасці гуртоў «Deviation» (1996) і «Kalian» (1997), яшчэ ня поўнасьцю выкрышталізаванай як стылістычна, гэтак і паводле моўных прыхільнісьцяў. Бо гучаць песні й па-беларуску, і па-расейску, і па-ангельску...

Але ўжо паводле гэтых запісаў можна сказаць, што маладыя гурты прыцягнуць слухацкую ўвагу сваёй небанальнай грамадзянскай пазыцыяй: непрыняцьцем існуючых палітычных рэаліяў рэжыму ахлакратыі, нацыянальнай здрады ды эканамічнай бязглуздыцы. «Спасіба, Лукашэнка!» — кароткая, па-панкаўску сьцёбная, эмацыяная, гучная, скрыготкая песенька-рэфрэн. Больш разгорнутая, канцэптуальная кампазыцыя «Хачу быць тваім сабакам», дзе за напружанымі гарт-рокавымі рыфамі, гітарнымі эфактамі прыхаваны забойны сарказм ды сатыра на рэаліі тутэйшага жыцьця й палітыкі. Пра ўмовы неспрыяльнага навакольнага асяродзьдзя ды непазьбежнасьці йснаваньня ў ім — адна зь лепшых песенек «Deviation» пад неверагоднай

назвай «Сьметнікавы рэгей». Пасьля ейнага праслухоўваньня зьяўляюцца крамольныя думкі пра тое, што гурт мог бы стаць адным зь лідэраў рэгейкірунку ды беларускім «UB-40». Але «Deviation» свой выбар зрабіў на карысьць сацыяльнага панк-року й дасягнуў тут немалых посьпехаў: паводле вынікаў апытаньня «Музыкальнай газеты» гурт названы лепшым рок-калектывам Беларусі 1999 года!

Вельмі пэрспэктыўным ды рознабаковым выглядае на рэлізе гурт «Kalian». Паводле сацыяльнай вастрыні тэкстаў хлопцы не саступаюць «Deviation», але музычна выглядаюць больш канцэнтраванымі ды сыгранымі. Лепшыя творы касэты — «Радыеактыўны сьнег», «Гародня, 23 сакавіка» і, безумоўна, квазіэкстрэмісцкі гіт «Дайце дзецям кулямёт!», у якім, відавочна, больш адчаю па змарнаваных юнацкіх гадох, чым заклікаў да экстрэмізму. «Kalian» тут прапануе свой варыянт панк-року — музыку шчыльную, рытмовую ды мялядычную. Гарадзенцам не «ў лом» занурыцца ў фальклёрныя крыніцы ды пашукаць незвычайных фарбаў па-за межамі абранага стылю, каб зрабіць свае песні больш арыгінальнымі й гітавымі.

Таму ў гурта «Kalian» гэтак арганічна гучыць баян, які канкрэтна перадае магутнасьць народнай стыхіі гарадзенскіх акцыяў апазыцыі. Дарэчы, сустракаюцца на іхніх запісах і «моцныя словы», якія ўвогуле характэрныя для усёй панкаўскай эстэтыкі. Але па тэме ды без злоўжываньняў і перабольшваньняў. «Kalian» на запісу выглядае вельмі беларускай камандай: і паводле мовы, і паводле музыкі, і паводле сьветапогляду... На жаль, апошнім часам гурт панізіў сваю кан-

цэртную актыўнасьць. Шкада, бо марнаваць талент — вялікі грэх!

Польскі рэліз з запісамі гуртоў «Deviation» і «Kalian» — гэта факт падтрымкі беларускага рок-руху і зацікаўленасці ягонымі перспэктывамі. Для Беларусаў жа — знак таго, што нас будуць заўважаць і паважаць толькі тады, калі мы самі будзем заставацца сабою, заставацца з сваёй мовай і культурай. Нават граючы ды сьпяваючы панк-рок!

*«Беларуская маладзёжная» №18,
02.06.2000, Менск, А.М.*

КАЛЬЯН

Б.Н.

2000, БМАgroup



Пра гарадзенскі гурт «Кальян» ня раз прыгадвалася ў гэтай кнізе. І гэта тым больш прыкметна на небагатым рынку беларускіх чыста панк-выданняў. Прыгадваючы цяпер іхні пералік (рэлізы гуртоў «Deviation», «Кальян», «Neuro Dubel», «zygimont VAZA», «Тарпач» ды іншых), не магу не парадавацца прыкметнай разнастайнасці калярыстычнага спектру гэтай, шчыра кажучы, у значнай ступені прымітыўнай і наіўнай музыкі.

Прымітыўнай, наіўнай, але не тупой — вось што самае галоўнае. Бо ў

маіх словах была не адзнака, а чыстая канстатацыя структуровых асаблівасцяў стылю. І, калі хочаце, гэта нават камплімент, таму што лёгка намалюваць карціну, маючы поўную шматаблічнасьць фарбаў, а паспрабуй выказаць усяго сябе ў двух-трох мазках! У двух-трох акордах гэта паймаў рэальна робяць панкі. Сапраўдныя панкі, а ня тыя, што панкуюць ад няўменьня йграць. Што да «Кальяну», дык гэты й гарманічным бядоўцем не пакутуе. Тут панк-рок пасур'езней.

Калі на касэце «БАСовішча-98», адзначаючы энэргэтыку «Кальяну», адмыслоўцы наракаюць на праблемы live recording, дык тут усё ОК: у ліпені 1998 году гурт папрацаваў у дыхтоўнай беластоцкай студыі «Rembrandt» і змог нарэшце прапанаваць на шырокі беларускі рынак цэлы альбом, куды ўвайшло нямала знакамітых гітоў: «Пачвары» («Душа анархіста»), «Хмары». Хіба што «Дайце дзецям кулямёт» засталася ў больш раннім спліт-альбоме «Ў краіне цудаў».

Прызнаюся, што спрошчаныя жанравыя характарыстыкі маёй рэцэнзы на «БАСовішча-98» (гэта, маўляў, лірычная песьня, гэта антываенная, тая экалагічная) — няўдалы жарт з майго боку. Тэксты, напісаныя вакалістам гурта Алесем Дзянісамым (а тут яшчэ трэба назваць «Госьці», «Старая бабуля», «Панкаўскі карагод» ды іншыя) — куды больш шматбаковыя філязофскія зрэзы нашае рэчаіснасьці. Магчыма, занадта палітызаваныя, але ўжо ва ўсялякім разе не банальныя.

Ёсьць у гурта пара песень на расейскай і нават на польскай мове, але гэта зусім не кан'юктурнае прамац-

ваньне рынку. Антываенная «Живой или мертвый» («Жывы або мёртвы») — гэта ўсхваляваны зварот да ваяўнічай краіны, які павінен быць зразумелым менавіта ёю:

Чечня — грустная фишня.

*Когда ты, человек, поймешь, что,
Убивая других, ты убиваешь себя?*

Песня прадзірае наскрозь, таму яе лепш не цытаваць, а слухаць.

Што датычыць польскамоўнай «Przemos» («Гвалт»), тэкст якое напісаў акардэаніст гурта Андрусь Сокіл, дык тут проста закамунфляваныя іншамоўем занадта вольныя палітычныя дэкларацыі, звернутыя да саміх Беларусаў (маўляў, на вуліцах слова вольнага ня скажаш, а ў прэсе ды TV — на кожнай старонцы «новая беларуская воля, каханы прэзідэнт, а насамрэч — усюды гвалт»). Нягледзячы на гэта, песня «Przemos» трапіла й на папулярны CD-зборнік «Сэрца Эўропы In Rock».

Ну а панк-гітом «Мір і сонейка для ўсіх» стаў звычайны верш паэта-песеньніка савецкага часу ўладзіміра Карызна «Кастрычніцкае сьвята». Ясна, гэта ўжо пародыя, таму што само Сьвята Вялізнага Кастрычніка — гэта ўжо смешна.

Сярод складу ансамбля (гітарысты Зьміцер Вінс і Вундэр, басістка Юля, скрыпаль Яўген Ёрш) я нечакана знайшоў імя знаёмай і вядомай усім асобы зь Менску — бубнар Алесь «Ганс». Але не паддавайцеся й вы на памылку: гэта проста неверагоднае супадзеньне, а не Алесь «Ганс» Быкаў з гурта «Ulis».

І пару словаў пра назву альбому — «Б.Н.». Як ні маляваў мастак кітайскія гіерогліфы на вокладцы, але мне асабіста ўсё гэта нагадвае знакамiтую па-

эму Янкі Купалы «Безназоўнае». Вось яны, духоўныя карані гэтых «бязродных касмапалітаў» — панк-рокераў. Ня ўсё так проста ў гэтым жыцці. І кожная рэч мае, як мінімум, два значэнні. Адна праблема, што хатнія дарослыя палітыканы-грантацмокі падкінулі гурту свой жаваны-пераездзены вялікім досьведам яблык раздору з выдавецкім лэйблам «БМАgroup» і... ад жывога яшчэ гурта сталічная (і ня толькі) публіка больш ня чула ніводнага значнага рэлізу. Ня варта біць сваіх, каб і чужыя цябе паважалі.

*«Музыкальная газета» №25,
27.06.2000, Менск, В.М.*

DEVIATION

Эўрапейскія апачы

2000, Darbouka records



Як мы на пару гадоў заўсёды адставалі ў асэнсаванні эўрапейскага року, гэтак і Эўропа на пару гадоў спазыняецца з асэнсаваннем року беларускага. Вось і французская фірма «Darbouka records», атрымаўшы на рэцэнзью супэргіт-98 ад «БМАgroup» — касэтку гарадзенскага панк-гурту «Deviation» — толькі праз паўтары гады разрадзілася васьм гэткім зграбенькім перавыданьнем яго на кампакце. Але ж разрадзілася. І гэта

чацьверты міжнародны посьпех беларускага року пасяля выхаду CD «Vodka On Ice» гурту «Крама» ў Вялікабрытаніі («RTX records», 1993), «Краіна доўгай белай хмары» гурту «Ulis» у Польшчы («Polskie nagrania», 1990) ды шматкроць потым памножанага дэбютнага альбому гурта «Троіца» ў Галляндзі («Pan records», 1998).

Праўда, калі «Крама» была вымушаная прытрымлівацца ўмоваў кантракту, скіраванага на стварэньне англамоўнага прадукту, дык Французы зрабілі сваё выданьне шчэ больш беларускім, чымся яно было на Радзіме.

Па-першае, калі загалоўкам менскага выданьня стаў папросту расейскі мат, дык Французы ўвогуле не далі на вокладцы кампакту ніякага назову, хоць у каталёгі тамтэйшых крамаў ён трапіў паводле першага трэку як «Эўрапейскія апачы» («Еuroean arache»). Выкінулі Французы — якія тонкія знаўцы! — і ўсе небеларускія песьні: расейскія «Из разбитого стекла», «Новыя времена» ды польскія «Prostyucja», «Utopia», а да кожнага з апублікаваных пазасталых тэкстаў (беларускамоўных) у сьціплым буклеціку дадалі ангельскамоўны (???) падрадаўнік.

Вядома, беларуская мова ў Французаў жудасная — прапушчаныя словы ў тэкстах, пераблытаньня літары («Л» замест «П» або «И» замест «Ы»), але весела чытаць у зносках тлумачэньні незразумелых шэраговым Французам словаў: аказваецца, kolhoznik — гэта селянін, які працуе на дзяржаву ў калектыўнай гаспадарцы, а Razniak — гэта лідэр беларускай апазыцыі, які ўцёк у ЗША.

Дарэчы апошняе тлумачэньне ка-

мэнтуе фрагмэнт па сутнасьці нэдэрэчны: у песьні «Здрайца» музыкі сьпяваюць:

*Пазьнякі адляцелі ў космас,
Бздануўшы нам: «Змагайцеся за
волю».*

Гэта відавочна не геніяльная шалкевічаўская «злавешчая цень Пазьняка», што камусьці «мярэшчыцца ў спальні срэдзь ночы». І вось гэтае базарнае судзілішча ўчынкаў тых, хто больш за цябе зрабіў, хоць і не дасягнуў відочнага посьпеху, акурат і ёсьць найбольш слабым месцам творчасці «Deviation». Бо пазьнейшы лёс саміх музыкаў на беларускім культурніцкім полі мог бы таксама выклікаць сэнтэнцыю:

*«Deviation»ы адляцелі ў космас,
Бздануўшы нам: «На вуліцах
льецца кроў».*

А краіну сваю Беларусь ж здалі без крыві, і сярод герояў, якія тым часам змагаліся з сваімі (зь беларусізатарамі айчыннага музычнага рынку), былі й «Deviation»...

Затое зь вялікай асалодаю чытаў я ў тым буклеце ангельскі тэкст знакамітай ужо самой кампазыцыі «Здрайца», які ўраджаў ня менш, чым сама песьня ў арыгінале:

*Again the president's television is
telling lies,
Again the president's radio is telling
crap...*

Зрэшты, тут Французы наўрад ці адчуюць праблемы з асэнсаваньнем, а вось у «Апавяданьні пра апошняе лета» (гаворка там ідзе пра гарачае беларускае палітычнае лета 97-га) дарэмна беларускую harelku пазначылі чужым паняткам vodka, а здэзклівую панкаўскую трасянку «труна вождя» ператварылі ў афіцыезны coffin of the leader. Дый у тых жа «Эўрапейскіх

апачах» ці зразумеюць англамоўныя Французы, чаму «we'll paint the war sign with red and white colours», калі на кожным спартовым мерапрыемстве таго часу перамогу Беларуса ўшаноўвалі чамусьці «red and green colours»? Вось тут бы й спатрэбілася зноска. А сама песня — гэта 8 хвілінаў геніяльнай панкаўскай дзіды ў сэрцы здраднікаў; і ў сэнсе мэлэдыкі, і ў сэнсе выразна акрэсленага вакалу ды інструментальнае напругі.

Але вось ужо зусім дзіўнае адбылося ў гэтым выданні з кампазіцыяй «Беларуская восень»: пад радком назову «Belarussian autumn» нечакана знаходзім «no lyrics available in English». Ну як тут не прыгадаць рэцэнзю С. Сахаравы ў часопісе «Post'R» (№1, 2001): «Якая ж багатая ты, матчына мова, на якой пісалі свае клясычныя творы «Мроя» й «Бонда», што ў Ангельцаў нават словаў не стае, каб цябе перакласці».

Жарты жартамі, але дзіўна, чаму Французы не адужалі такія простыя словы:

*Мая Айчына, мой народ
Зьняважаны, зьняволены.
Мая Айчына, мой народ
Прыніжаны, аплёваны.*

Пагартаўшы буклеты амэрыканскіх выданьняў альтэрнатыўнае музыкі, я знайшоў падобныя й нават вельмі блізкія думкі ў тэкстах вугорскага гурту «Vagtazo HalotKemet» («Galloping Coroners»):

*My sweet nation, motherland,
Motherlanguage, native land
In my heart,
Where I came from Nature,
From Golden Age...*

Праўда, другі тэкст больш аптымістычны, але ў абодвух адчуваецца неабходнасьць памятаць пра залаты

век таго народу, зь якога ты выйшаў, каб мець арыентыры для вяртаньня, і ўжо ні ў якім разе не дазваляць яго, г.зн. народ, dwntrdded. Пра што і клапоцяцца анарха-панкі з Гародні, якія выступаюць пад назовам «Deviation». І самае важнае, што праз інтэрнэт (darbouka@netcourrier.com) доўгі час іхняа нераўнадушная пазыцыя была даступная ўсяму сьвету, пакуль тыраж не разыйшоўся сярод мэляманаў Францыі, ЗША, Канады, Нямецчыны. У Беларусі, на жаль, толькі адзінкавыя экзэмпляры, але даведаліся пра іх чытачы шматлікіх выданьняў — «Музыкальная газета», «Post'R», «Чырвоная зьмена», «Беларуская маладзёжная», «Наша слова» ды інш.

*«Студэнцкая думка» №9,
верасень, 2001, Менск, В.М.*

APRAXIA

Знак ваўка

2000, Metal records



Калі разглядаць выхад першага беларускамоўнага дэма аршанскага гурта «Арпахія» з пункту гледжання тэорыі архетыпаў К.Г. Юнга, дык узнікае жаданьне інтэрпрэтаваць гэты факт зьвяртаньня да роднай культуры й мовы як нейкае сымбалічнае

вяртаньне ва ўлоньне роднай зямлі, да ейнай матчынай любові ды цеплыні... Бо толькі маці (у дадзеным выпадку — абагульнены архетып беларускай культуры) заўсёды будзе памятаць і любіць, нягледзячы на няўдзячнасьць і крыўды ад сваіх неразумных дзяцей. Маці даруе й ня гневаецца, дае творчае натхненьне тым, хто вярнуўся да яе зь любоўю.

Зь якім жа здабыткам вяртаюцца да сваёй маці — беларускай культурнай традыцыі — музыкі гурта «Аргахія»? Апошні на той час альбом гурта «Ideology» — сьведчаньне тэхнічнага й выканаўчага росту ды скрайняй ідэалгічнай заблытанасьці. Усе гэтыя «коловраты» на вокладках, славяна-ваеўнічыя слэганы й заклікі выступіць супраць нейкіх нябачных ворагаў вельмі падобныя да расісцка-імперскай рыторыкі адной вядомай (праз сваю адыёзнасьць) расейскай арганізацыі. Згадваць Гэратрата, як раілі клясыкі, ня будзем.

Але, бачна, музыкаў «Аргахія» ня вельмі захапляе пэрспэктыва быць сваймі сярод чужых, і падсьвядома аршанцы намацваюць іншы шлях — пакуль толькі спарадычна зьвятраюцца да беларускага мэлясу, мовы ды гісторыі, у якой месца «ragan», а тым больш «war» хопіць яшчэ для некалькіх «зьнічоў» ды «апраксыяў».

Таму на дэма гурт выглядае зусім у іншай якасьці — як генэратар стаючай энэргетыкі, новых нацыянальных музычных ідэяў у экстрэмальнай плыні. Хоць месцамі ўзьнікае пачуцьцё нейкай недапрацаванасьці, часамі — нежаданьня пераадольваць раней выпрабаваныя музычныя й кампазыцыйныя клішэ й хады.

Першы нумар дэма «Заклён» —

прыклад больш спрощанага падыходу да «ragan» з стылізаванымі пад фольк жалеечнымі й дударскімі тэмбрамі солё-гітары, бубном і знаёмым рытмам... полькі.

Сымптомы стылізацыі відавочна пераадольваюцца ўжо ў наступных кампазыцыйных складанкі — «Сын Калегаса» ды «Агонь у начы» — арыгінальных, запамінальных узорах беларускага dark-ragan-fantasy. Кампазыцыйная структура гэтых твораў мае сваю ўнутраную лёгіку разьвіцьця, яны ўпрыгожаны запамінальнымі гітарнымі солё, шматлікімі акустычнымі эфэктамі, разнастайным рытмічным малонкам бубноў.

«Знак ваўка», на мой погляд, найбольш падыходзіць (прынамсі, на гэтым дэма) да тытульнага вызначэньня стылю гурта «Аргахія» — ragan-war. Па-першае, страшкую, цьмяную атмасфэру паганства гэтыя музыкі рэканструюць з дапамогай адпаведнага тэксту й тэмбравых варыяцыяў, каб паказаць ягоньня «жудасьці» ды... таямнічую моц. Па-другое, слухач ні на хвіліну не забывае пра тое, што гэты гукавы вэрхал генэруецца прафэсійнай мэтал-дынама-машынай пад назвай «Аргахія», зь ейнай незабыўнай рытм-сэкцыяй і віртуознай солё-гітарай. Усё гэта знаходзіць свой лягічны працяг і ў заключнай інструментальнай п'есе дэма-касэты «Былыя часіны».

Калі зноў вярнуцца да архетыпаў калектыўнага падсьвядомага Юнга, дык можна зрабіць невялікае практыкаваньне ў псыхааналізу: Маці-культура Беларуска, нягледзячы на былыя заганы музыкаў, дае ім шанец сказаць сваё слова ў беларускай экстрэмальнай музыцы, а з гэтым пера-

адолець правінцыяналізм, які бывае характэрным для рэгіянальных выканаўцаў. Ад музыкаў залежыць ці перамога «Аргахіа» афлексью (хваробу бязмоўя), але факт: некаторыя трэкі з гэтага дэма потым заслужана былі заўважаны прад'юсэрамі ды трапілі ў прамысловы тыраж, але — гэта таксама трэба ўлічваць — беларускае грамадства прыняло іх неадназначна менавіта з пункту гледжаньня ідэалёгіі. Вось вам і чыстае мастацтва — музыка.

P.S. Для тых, хто зацікавіўся разьвіцьцём творчай пэрспэктывы, якую прадэманстравала «Аргахіа» ў гэтым рэлізе, раім зьвярнуць увагу на гурт «Молат», які, будучы нашчадкам «Аргахіа», выдаў неўзабаве поўнафарматны беларускі альбом. Ён гэтак і называецца «Белы рок».

*«Музыкальная газета» №30,
01.08.2000, Менск, А.М.*

ЗОЛАК

Вазірні ў неба

2002, ZMK records



Гэтыя дыск і касэту вы наўрад ці адшукаеце ў звычайных музычных крамах, бо рэлігійная тэматыка запісаных тут песень вызначыла ім больш адпаведнае месца — у хрысь-

ціянскіх храмах. «У праваслаўных ці каталіцкіх?» — спытаеце вы. А адказ ужо чакае ў зграбным буклеціку: «Розная жанравасьць песень дапасуецца да рознаканфэсійнасьці ўдзельнікаў гурта, сярод якіх ёсьць прадстаўнікі ўсіх дамінантных рэлігійных плыняў Беларусі, уключна з каталіцкай, пратэстанцкай, праваслаўнай і вуніяцкай».

І тое нягледзячы на факт, што «ZMK» — гэта З'адзіночаньне Маладых Каталікоў, якое рашылася на ня першую музычна-выдавецкую ініцыятыву. Праўда, пакуль выдаўцы шукалі грошы на свой праект, запісаны ўшчэ ў 1998 годзе, гурт «Золак» пасьпеў ужо, на жаль, зьнікнуць з поля зроку. Тым ня менш, музыкі жывыя, надалей працуюць у сфэры музыкі, таму й іх пасьпеў парадаваць плён захаванай творчай працы.

Яшчэ перад афіцыйным рэлізам гэтага прадукту мне даводзілася слухаць ягоныя дэма-вэрсыі. З шкадаваньнем зьвярнуў я ўвагу на адсутнасьць у тыражным выданьні прынамсі двух цікавых бонус-трэкаў — інструментальных вэрсыяў песень Руслана Байка «Учора зь вячора» (улюбёная песня маёй дачушкі Альдонь) ды «Пілігрымка». Ня тое, каб мне не падабаўся ягоны голас у асноўным матэрыяле, але й без вакалу яны маюць самастойную каштоўнасьць.

Дарэчы, пазналі згаданае імя? Так, гіты Руслана ёсьць і ў каранаваным за 2001 год альбоме «Крамы» — «Хавайся ў бульбу», а песня «Дай мне шапець» зь ягоным тэкстам трапіла нават у папулярнейшы беларускі гіт-зборнік «Вольныя танцы: альтэрнатыва ВУ». Але калі там ён толькі тэкставік, дык тут яшчэ й гітарыст, вакаліст, кам-

пазытар. Ягонаму пяру належаць некалькі ўласных песень («Сын, сьвяты дух», «Сьветлы анёл», «Выратуй душу» ды ўжо згаданая «Пілігрымка»), а яшчэ ён разам з Сьвятланай Шэйпай перакладаў на беларускую мову шэраг сусветна вядомых кананічных песнясьпеваў хрысьціянскай традыцыі («О мой Езу!», ангельскую мэлэдыю XVI ст. «Анёл ад Бога Габрыэль», іншыя творы з зборнікаў «Taize» і «Прыходзім да цябе»). А першае праслухоўваньне аўтарскіх песень Руслана Байка абудзіць у дасьведчанага мэлямана найшырэйшы спэктар аналёгіяў. Напрыклад, ягоная новая аранжыроўка фальклёрнага гіта «Ўчора зь вачора» чымсьці нагадвае нават «Don't Play You Rock'n'Roll To Me» колісь папулярнага гурта «Smokie».

Ёсьць у альбоме гурта «Золак» і пара-тройка сапраўдных совер-вэрсыяў. Музыкі аддалі даніну павагі знакамітаму ў 80-90-х гадох мінулага стагодзьдзя віцебскаму гурту «Грамада», лідэр якога Яўген Шэмет вось ужо зь дзесятак гадоў есьць налёгкі музыканцкі хлеб у эміграцыі. Дык вось ягоныя песьні «Зямля і неба», «У начную ціш», «Хто да ясьляў» пакінулі яшчэ адну порцыю госк-уплываў у альбоме «Зазірні ў неба».

Па-за названымі ўдзельнікамі гурта «Золак» трэба прыгадаць яшчэ Васіля Санковіча (ударныя інструмэнты), Зьміцера Давідовіча (гітара, вакал), Уладзіміра Глускера (клярнэт) ды сьпявачак Насту Барбарчук, Сьвятлану Рагалевіч і тую ж Сьвятлану Шэйпу. Падчас чыста студыйнай працы над альбомам да іх далучаліся таксама клявішнік Павал Анісімавец і перкусіяніст Эльшад Бабаханаў.

Паводле настрою ўсе творы гэта-

га рэліза ідэальна кладуцца ў стылістычную плынь эмбентнай музыкі (new age, world music, модныя цяпер так званыя unplugged). Прыхільнікам акустычных альбомаў Эрыка Клэптана, Арміка, Марка Нопфлера ды нават нашага роднага «N.R.M.» відавочна гэты прадукт стане жаданым дадаткам калекцыі. І гэты дадатак, што ня малаважна, на роднай беларускай мове (за выключэньнем двух кароткіх фрагментаў усходніх уплываў).

Зьвяртае на сябе ўвагу й мастацкая аздоба альбому: ляканічнымі мазкамі кампутарнай графікі зноў заяўляе пра сябе сваёй адметнай манэрай знакаміты дызайнэр Зьміцер Герасімовіч (нагадаем аздобленья ім альбомы «Легенды Вялікага Княства», «Палац. Лепшае», а таксама ўнікальную кнігу Вячаслава Дубінкі «Выцінанкі»). Тут на калярытным малюнку твай позірк нібыта ірвецца зь зямной багны ў нябесныя высі, што ілюструе яскравы сэнсавы вобраз песьні «Кожны дзень»:

*Я хачу пажадаць
Сэрцам неба адшукаць.
Паслухай, паспрабуй у неба
зазірнуць,*

Адкінуць гонар прэч і ўзьляцець.

Бадай, невыпадкава й назва альбому бярэ пачатак з гэтага вобразу, бо ў ім закансэравана галоўная сутнасьць рэлізу — нават калі табе цяжка, зазірні ў неба. А астатняе слухайце самі.

«Музыка для всех» №3, 04.03.2003, Менск, В.М.

NEURO DUBEL

П.И.О.Т.К.У.К.У.К.

2002, BMAGroup



Памятаеце, як на «Рок-Каранацыі-2000» падзей год у беларускім шоў-бізнэсе была прызнаная прэзэнтацыя ўнікальнага зборніка колісь забароненых беларускіх песень «Я нарадзіўся тут»? А прыгадайце «Рок-Каранацыю-2001», дзе прад'юсэр Алесь Суша атрымаў галоўную карону за ўдалы працяг таго ж праекту (паўторнае срэбнае выданьне ды продаж правоў іншым выдаўцам). І вось ужо ў 2002 годзе панкаўскі гурт «Neuro Dubel» у сваім чарговым альбоме адказаў на ўсё гэта вельмі сымбалічнай песьняй — «Я памру тут» (так яе назвалі на адной з прэзэнтацыяў у канцэртнай зале «Менск», а на дыску яна завецца «Tut. by»). Ці ўжо ня выклік гэта новым стэрэатыпам?

Асабіста я, прызнацца, дык не дачудзеў у гэтых так званых антаганізмах (нарадзіўся-памру) вялікіх супярэчнасьцяў: калі ты ўжо лічыш сябе вартасным сынам сваёй зямлі й ганарыцца тым, што нарадзіўся тут, зусім лягічна й мець гонар жыць тут вартасна ды памерці менавіта тут, на сваёй зямлі. Праўда, у гэтым сэкстры

не стае песьні «Я жыву тут», калі не лічыць «Я жыў» наваполацкага гурта «Мясцовы час». Дык вось і цікава: хто яе напіша?

Кожнаму зразумела, чаму шмат якія гурты Беларусі сьпяваюць па-расейску: і тавар свой лягчэй збыць на шырокі ўсходні рынак, дзе адных лэйблаў і радыёстанцыяў сотні; і намаганьняў ніякіх прыкладаць ня трэба дзеля ўласнага духовага аздарэньня, бо школа ж стварыла сякі-такі ўзаемакамунікабельны інтэгральны натоўп на патрэбу ўлады. Калі кожны наваўлены «геній сцэны» лёгка зарыфмуе што-небудзь кшталту «девчоночки-юбочочки», дык нават пры спробе перакласьці такі шэдэўр на родную мову «спадніца» тут жа натыкаецца на «задніцу» і... спыняе творча-інтэлектуальны працэс.

Вось тады й паўстае больш складанае пытаньне: а чаму пры такіх умовах усё ж лепшымі беларускімі гуртамі становяцца акурат беларускамоўныя («N.R.M.», «Крама», «Палац», «Zet», «Kriwi», «Tesairus», «Юр'я», «Vir»). Адказ, бадай, ня знойдзеш у простых лягічных схэмах, але лёс гурта «Neuro Dubel» акурат найбольш пераканаўчы аргумэнт. Калі памятаеце, менавіта Аляксандру Кульлінковічу, лідэру калектыва, належаць словы, якія сталі потым цытатай тыдня ў шэрагу газэтаў: «Мы не такія лохі, каб ня здолець вярнуцца да роднай мовы, якое ў нашых песьнях будзе ўсё больш».

Нібыта проста гучныя словы? Але прыслухайцеся, нават расейскамоўны рок у іх быў не такі ўжо рускі, як у іншых гадаванцаў інтэгральнага натоўпу. Беларусь Жывая прабівала ў іх нават у навейных расейскай рэклімай

або паэзіяй Пушкіна песьнях «Чай Lipton», «Belarus Uber Alles».

Адны іранічна сьпісвалі гэта на кан'юктурнае жаданьне тусавацца ў прэстыжнай кампаніі «Вольных танцаў» і «БАСовішчаў» (як трапна адказаў ім той жа Кульлінковіч у адным з інтэрвію «Музыкальнай газете»: «Я буду шчасьлівы, калі ў гэтай краіне родная мова стане кан'юктурнай»), другія напружана чакалі якаснага пералому ў творчасьці таленавітых музыкаў. І рацыя, у рэшце рэшт, апынулася за тымі, другімі, пералом пачаўся: сьпяраша на адной з прэзэнтацыяў у дыхтоўнай канцэртнай зале «Менск» прагучала дзіўная песьня «Забі Амэрыканца», якую недалёкія людзі адразу залічылі да антыамэрыканскіх, а яна не такая простая:

*Калі хочаш ты фашыстам стаць,
Калі хочаш нашых забіваць, –
Калі ласка, забі Амэрыканца!
Грамадзянін, забі Амэрыканца!*

Пасья прыгадваецца тая «Рок-Каранавірус-2001», дзе ўпершыню прагучала вострая, дынамічная кампазіцыя «Скрыпка дрыгвы» на вершы прарока нацыі Ёўладзіміра Караткевіча, а потым яшчэ й гэты «Tut.by». Усе яны (амаль усе) ўвайшлі ў гэты самы альбом. Дадаць яшчэ трэба сюды ж неверагодны псыхадэлічны панк-рок «Пра паперу», дзе падсьвядома выбухае такі комплекс пачуцьцяў працэсу духовага аздаравленьня, што нават ад жывога рок-клясыка Вольскага такога не дачакаецца:

*Цудоўным восеньскім днём
Ішоў я ў напрамку кватэры,
Ды бачу: каля мэтро
Бабулька гандлюе паперай.
І тут запытаў я: «По чэ?..
По чэ пасраць для народа,
Чтоб загладзіць віну*

Бумагаю разного рода?»

*«Ды йшоў бы ты на хуй адсюль,
Маскальская сраная рожа.
Ні жыць вам, ні сраць не дадзім
За вашу чырвоную кожу!»*

У адрозьненьне ад рускамоўных гітоў гэтага альбому, прасякнутых банальнымі іроніямі над карлсанамі, покемонамі й тэлепузкімі, тут выраза на праглядвае сапраўдная народная філязофія, выяўленая, праўда, праз традыцыйную панк-рокавую эстэтыку.

І ўсё ж шырокай папулярнасьцю карыстаюцца ў народзе таксама й такія творы гэтага альбому, як «Мост церазь неба», «Самураі», супэрмодны рамштайнаўскі кавэр «Du Hast», і... Во – «Новая эстэтыка». Панк-рок гурта «Neuro Dubel» – гэта шчыры й незацугляны погляд на навакольны сьвет. А самую прыемную навіну з гэтай нагоды прачытаў я 9 чэрвеня 2003 году ў «Беларускай газэце» (№21): «Наступны альбом гурта «Neuro Dubel» будзе цалкам беларускамоўным. Увойдуць туды сярод іншага й некалькі старых гітоў, перакладзеных на беларускую мову (!..) Вітаўтам Мартыненкам». А я ж калісьці сапраўды перакладаў чыста сабе ў кайф сёе-тое з Кульлінковіча на нармалёвую мову гэтай краіны («Гумовы Дом», «Пятрова, вады калі ласка!», «Belarus Über Alles», «Час на разьвітаньне»), але ня думаў нават, што гэтыя знакамітыя гіты хто-небудзь надумае перазапісаць. Зрэшты, мо йначай і быць не магло, бо ёсьць у нас нешта падуладнае толькі вышэйшым сілам, а «Neuro Dubel» даўно быў больш беларускім, чым здаваўся. І хоць ня ўсе з маіх перакладаў трапілі ў той першы беларускамоўны альбом «Танкі» (2004), але жыўцом я іх чуў, дык надыйдзе час і на аудыёўвасаб-

леньне няспраўджанай навіны «Беларускай газэты».

«Знамя юности» №88, 22.06.2002, Менск, В.М.

NEURO DUBEL

Танкі

2004, Master records



12 кастрычніка 2004 году ў памяшканьні ТБМ (абрэвіатура ад назвы, натуральна, Таварыства Беларускай Мовы) адбылася прэс-канфэрэнцыя самага знакамітага рускамоўнага панк-гурту Беларусі «Neuro Dubel». І нібыта неяк не стасуецца адно з другім? Аднак, пабываўшы там, я пераканаўся асабіста ў гранічна трывалай лёгіцы гэтае падзеі: рэч у тым, што «Neuro Dubel» акурат тады нарэшце завершыў працу над першым сваім беларускамоўным альбомам і падпісаў кантракт на выпуск яго з фірмай «Master records», а лэйбл «БМАgroup» з 22 кастрычніка арганізаваў цыкль грандыёзных прэзэнтацыяў па ўсёй краіне, распачаўшы ад сталічнага клубу «Рэактар», дзе быў татальны фурор (чытайце «Музыкальную газету» №21 за 4.11.2004).

Спазіраючы тады на шыкоўны рэкламовы транспарант у менскім мэтро і на фоткі буклета выдання, дзе лідэр гурту Аляксандр Кульлін-

ковіч дый самі музыкі красуюцца ў выглядзе японскіх гейшаў (або геяў), народ сьпярга па-свойму асэнсоўваў і саму назву альбома — «Танкі». Перш за ўсё на розум прыходзіў экзатычны вершаваны памер, пачуць які ў панку не даводзілася нават японцам. Але на прэс-канфэрэнцыі сам Кульлінковіч пераканаў прысутную пісучую братву, што ні ў хоку, ні ў танкі ён зусім і ня думаў занурацца, а проста піша пранізьлівыя панкаўскія алегорыі пра танкі ў нашых душах. Праўда, усходнія матывы (але турэцкія, а не японскія) у выкананьні Гюнэш Абасавай ёсьць акурат у загалёўнай песьні. Гюнэш у адным з інтэрвію той жа «МГ» (№23 за 2.12.2004) неяк выказала здзіўленьне тым, што яе запрасілі ў панк-праект, але яна мо й сама не ўяўляе, як багата й выгодна прагучаў у ім ейны ўнікальны голас.

Дарэчы, акрамя асноўнага складу гурта (Аляксандр Кульлінковіч, Юры Навумаў, Віталь Абрамовіч, Уладзімір Сахончык, Яўген Броўка, Андрэй Сьцепанюк) у запісу альбома прынялі ўдзел і іншыя знакавыя постаці беларускай рок-сцэны: вакалісты Лявон Вольскі, Алег Хаменка, Ніна Ліньнік, дудар Кастусь Трамбіцкі і скрыпаль Аляксандр Хаўкін, якія выразна праявіліся ў гэтай абшырай праграме з 17 асноўных (канцэптуальных) трэкаў і пяці бонусаў. Калярытнае мастацкае ўвасабленьне гэтай канцэпцыі (усё ж у японскім стылі) удалося зрабіць Вользе Жук. У яе нават трэк-сьпіс альбома такі, што беларускія літары нагадваюць японскія гіерогліфы. А на тытульнай бачыне — дык і ўвогуле гіерогліфы натуральныя. Паколькі няшмат у нас істых япономанаў, дык растлумачу падрабязна: пад малюн-

кам скрыжаваных танкаў у прыцэле акурат і напісана «танкі», але ў сэнсье вершаванага памеру. Сымэтрычныя слупкі справа й зьлева — гэта дзюбелёўская цытата «Беларусь для цябе й для мяне» (два разы). А ўнізе пад сакурай размешчаны выразны японскі надпіс «Нейрадзюбель». Карацей кажучы, сур'ёзны прадукт. І, нягледзячы на панкаўскі прыкол, часам нават востра публіцыстычны (калі прыгадаць, напрыклад, песьню «Жыцьцё», прысьвечаную таленавітай дэмакратычнай журналістцы Вераніцы Чаркасавай, якая па-зверску была забіта ў Менску ў тым жа 2004 годзе).

Ня трэба, аднак, думаць, што альбом татальна пэсымістычны. Бо нават самая жорсткая праблема вырашальная, калі ёсьць «Паліто», пад крысам якога можна куды заўгодна пранесці скрозь усялякае сэк'юрыты любы недавол. Ня менш аптымізму й у песьні «Сёма» («Сёма, ты здольны»). Усьмешку выклікае нават добра вядомы ўсім «Камсамольскі білет». І вы яго ведаеце, хоць мо й ня чулі песьні, бо ж на знакамітую мэлэдыю «Варшавянкi» пакладзены хрэстаматычныя вершы Аркадзя Куляшова. Спалучэньне атрымалася настолькі незвычайнае, што ў выдаўца, якім сьпершапачатку зьбіраўся стаць лэйбл «West records», нават узніклі праблемы з спадчынінікамі аўтарскіх правоў знакамітага паэты. На шчасьце, у «Master records» атрымалася інакш: усе звады ўдалося вырашыць надзвычай канструктыўна.

Назвы песень альбому часам здаюцца простымі й зразумелымі («Гузiк», «Беларусь», «Жыцьцё», «У.Е.», «Таварыш Ч.», «Салдаты»), але слухачу ня варта забываць пра пан-

каўскую сутнасьць канкрэтна гэтага калектыву, каб не зьдзіўляцца потым, што ніякага бытавізму або псэўдапатрыятызму тут ён ня знойдзе. У кожнай песьні ёсьць свой нечаканы падтэкст. Іранічнай апынулася нават песьня «Вясельле», у «Гузiку» (пра страчанага чалавека) знайшлося месца нават на згадкі пра вяёлюю «Крамбамбулю», а самай сумнай сталася чамусці любоўная тэма «Вольга». Вось такія яны, панкі, парадаксальныя.

Дый сама панкаўская сутнасьць вельмі шмат каго зьдзівіць сваёй якраз зьменлівасьцю. Ужо на прэсканфэрэнцыі Аляксандр Кульлінковіч гаварыў пра асаблівасьці працы менавіта зь беларускім паэтычным матэрыялам. І гаворка не пра цяжкасці новага літаратурнага досьведу, а пра асаблівасьці беларускай лексыкі, у якой нават традыцыйны панк-рок вымушаны гучаць цяжэй, чым зазвычай. На мой погляд ён стаў тут проста больш важкім і пераканаўчым. Hard core (цяжкі сутнасна)!

Нямала хто (і асабліва я) чакаў ад першага беларускамоўнага альбому калектыва хаця б толькі перакладаў іхніх старых гітоў, зь якімі «Newgo Dubel» выступаў на фэстывалі «БАСовішча» (бо акурат я й перакладаў «Пятрову», «Гумовы дом», «Час на разьвітаньне»), але з такіх толькі «Belarus Über Alles» трапіла ў бонустрэкі альбому (разам з раскручанымі ўжо шлягерамі «Марскі чалавек», «Tut.by»), «Забі Амэрыканца» ды так і не апублікаванымі творами з праекту паводле паэзіі У.Караткевіча «Папараць-кветка», «Скрыпка дрыгвы»).

А ўвогуле «Танкі» — гэта цалкам новы ды надзвычай прадуманы паўнаважны канцэпт, варты гэтак

жа сур'эзнага комплекснага асэнсавання, хоць створаны ня безь відочнага панкаўскага чорнага гумару. Сур'эзнаму асэнсаванню твора закліканья дапамагчы й мультымедыйныя файлы выдання, куды фірма «Master records» уключыла ўсё тэксты альбома й калекцыю фотаздымкаў гурта.

Ужо на прыгаданай прэс-канфэрэнцыі стала зразумела, што альбомам «Танкі» ня скончыцца вяртаньне блуднага панка ў чульлівыя абдымкі роднай мовы, бо выдаўцы адравалі яго ад працы ледзь не гвалтам, калі працягласць рэлізу перакročыла далёка за 70 хвілінаў. Дый прыхільнікі «НД», што рэгулярна наведваюць сайт www.neurodubel.com, як ні дзіўна, падтрымалі гурт у гэтым памкненні. І вось жа калі сапраўды верыш, што кульлінковіцкія словы «Belarus Über Alles» — далёка не пустая прымаўка.

P.S. Гэтая рэцэнзья, падрыхтаваная да друку, на жаль, у дзень слаўтага рэфэрэндуму па чарговай падгонцы канстытуцыі пад пэўную асобу, не змагла зьявіцца своєчасова. Затое ўявіце сабе мае адчуваньні, калі 30 кастрычніка вяртаюся дадому з Швэдыі самалётам кампаніі «Lufthansa», а нямецкія стурдэсы сярод сусветнай прэсы («New York Times», «Dagens Nyheter», «Die Welt») прапаноўваюць і 42-гі нумар «Беларускага рынку», дзе я пазнаю свой загаловак — «Панкі рыхтуюць “Танкі”». Акурат мне й не хапіла жаданага чытанья (давялося задаволіцца швэдзкай «Dagens Nyheter», у якой маю ўвагу прыцягнуў рэпартаж з амэрыканскага Нью-Джэрсы, дзе прайшла маштабная перадвыбарчая рок-акцыя «Vote for Change» з удзелам слаўтых амэрыканскіх рок-зорак Бруса Спрынгстэна, Джона

Фогэртэ ды іншых). Лёс і тут падкінуў мне адэкватныя параўнаньні, як адчувае сябе рок перад выбарамі ў розных краінах. А свой артыкул я ж таксама атрымаў ад зычлівых пасажыраў пасля палёту, калі яны шчыра дзякавалі за такі пераканаўчы доказ магчымасьці чалавечых пераўвасабленьняў. Можна для іх гэта быў першы ўзор жывога вяртанья ў дух свайго этнасу: раз сам Кульлінковіч лічыць гэта патрэбным, дык мо й мы ня горшыя?

«Белорусский рынок» №42,
25.10.2004, Менск, В.М.

БОНДА

Прыйдзе іх дзень

1990, MCI studio/1996, Каўчэг



Калі пералічыць такія, на першы погляд, выпадковыя эпітэты, як «кранальны», «разьвітальны», «фэерычны», дык усе яны з пэўнай доляй верагоднасьці могуць быць аднесены да гэтага альбома рок-гурта «Бонда», які пабачыў свет на радасьць беларускім мэляманам... цераз год пасля распаду калектыва, а ў прамысловы тыраж выйшаў ужо толькі ў незалежнай Беларусі, калі ўсе песьні зь яго пасьпелі міма волі ўладатрымальнікаў стацца вядомай кожнаму мэляману клясыкай беларускага року.

Кранальны — таму што, нягледзячы на страты ў складзе, упартае нежаданьне інфармацыйна-музычнага «істэблішмэнту» ўспрымаць калектыў, музыкі гурта не камплексуюць на гэтую тэму, хаця старанна маскіруюць глыбінную крыўду ягоных удзельнікаў.

Разьвіталыны — таму што гэта, здаецца, апошняя работа ў складзе «Бонды» аднаго з найбольш таленавітых рок-гітарыстаў Беларусі — Янкі Маркава, якому гурт шмат чым абавязаны. І, сапраўды, з гэтага альбому атрымалася б чудоўная кружэлка, тады яшчэ вінылавая («Мінкульт Беларусі, не драмлі!» — пісалі мы тады ў моладзевай прэсе). Тут прадстаўлены сапраўдныя гіты беларускага року: «Койданава», «На аўтастрадзе». Калі першы з дапамогай выключна арыгінальнага тэксту А. Глёбуса ў манеры фанэтычнай замалёўкі, яшчэ й проста «зьязе» пародыяй на лубочную беларускасьць («...мужыкі пад паветку складалі мяхі з угнаеннем...»), дык другі аднаўляе майстэрства й арыгінальнасьць музычнага мысьленьня гітарнага дуэту Маркаў-Антоняў.

Мінкульт тады стаўся цалкам глухім да нашых адкрыцьцяў і ніяк не паўплываў на ўсесаюзную фірму «Мелодия», каб звярнула ўвагу на невыкананьне беларускай бонды ў гэтым агульным прадпрыемстве (у сферы папулярнай музыкі праз «Мелодию» Беларусь мела 0,00001% ад колькасьці агульнага свайго прадукту). Затое актыўнасьць журналістаў прабіла ўсё ж братніх выдаўцоў і... адзін з названых вышэй гітоў («Койданава») трапіў на нейкі зборны LP. Сытуацыя зьмянілася, натуральна, з аднаўленьнем уласнай музычна-выдавецкай дзейнасьці

пасля перабудовы: сьпярша на касэтах, а потым і на кампакт-дысках (аўтарскім альбоме паэта Адама Глёбуса, зборніку «Генэралы айчыннага року» і г.д.) пачалі выходзіць у шырокі сьвет песьні «Прыйдзе іх дзень», «Койданава», «Розум іншаверца» ды інш.

Але вернемся да пэрсаналіяў. Названы Сяргей Антонаў, дарэчы, зьўляецца другім лідэр-гітарыстам «Бонды» пасля адыходу Славы Кораня (ён тады стварыў свой «Ulis»). Асобную прыгаданую тут частку альбому акуррат і складае ягоны, антонаўскі, «экзыстэнцыяльны» пляст — кампазыцыі «Розум іншаверца», «Прыйдзе іх дзень»... Іхняя мэта ў тым, каб праз узнятую сродкамі рок-музыкі праблему страчанай нацыянальнай сьвядомасьці прывесці маладога слухача да простаі высновы: беларуская мова пэрспэктыўная ва ўсіх напрамках ейнага выкарыстаньня — ад поп-музыкі да рока, нават да найавангарднейшых ягоных кірункаў (не гаворачы пра клясыку). Трэба адзначыць і неабавязнальны мэлядычны талент асноўнага кампазытара гурта І. Варашкевіча, так неабходны для доўгатэрміновай крышталізацыі беларускай «экзыстэнцыі» (нацыянальных адчуваньняў, а затым і ўдзелу ў аднаўленьні нацыянальнай рэчаіснасьці).

Нагадвае альбом і пра экалягічную трывогу, якая лунае над гэтым навакольлем. Назва адной з кампазыцыяў гаворыць сама за сябе: «Радые-актыўны блюз», выдатна запісаны, жорсткі твор чарнобыльскай тэматыкі, які актыўна выкарыстоўваўся ў свой час на радые для аздабленьня прадачай аналягічнай тэматыкі.

Эпітэт «фэерычны» адносіцца да разнастайных формаў увасабленьня

кампазыцыяў «Бонды». Адна зь лепшых у гэтым сэнсе песня — «Бойка з манэкамі», хоць і выклікае сваймі сьціскаючымі сэрца заключнымі акордамі настальгію па «Бондзе» ўзору 1986 года (часоў татальнага росквіту), але й дае падставу спадзявацца, што змаганьне з нябачнымі «манэкамі» ад культуры ды ідэалёгіі «Бонда» выйграе.

*«Чырвоная зьмена» №135-136,
14.07.1990, Менск, А.М.*

БОНДА

Залаты фонд
беларускага
рок-н-ролу

1999, 2CD Каўчэг



Так-так, гэта тая самая «Бонда», якая побач з «Мрояй» і «Магістра-там» стаяла ля вытокаў нацыянальнага рок-руху. Гэта тая самая «Бонда», якая ў супольнасці з журналістамі ды іншымі музыкамі (гурты «Блізняты», тая ж «Мроя», «Архіў», «Менск») стала заснавальніцай у 80-я гады беларускага рок-клуба «Няміга» і зьяў-занага зь ім рок-фэстаўскага руху («Тры колеры» ў Менску, «Рок-Крок» у Гародні, «Рок-Кола» ў Наваполацку, «БАСовішча» ў Беластоку)...

Дый гэта ўсё тая ж «Бонда», якая

яшчэ ў застойныя таталітарныя часы прабіла беларускаму музычнаму нонканфармізму дарогу на Захад (за межы радыёэтэр, замежныя гастролі). Дзіўна, але на першых нефармальнах гастролях «Бонды» ў Польшчы (1989, Варшава, Беласток, Гайнаўка) на разагрэве слаўтай зоркі выступала маладая ўкраінская каманда... «Воплі Відаплясава». Што Беларусь зрабіла з «Бондай», а Украіна — з «Воплямі...»?

Гэта, нарэшце, тая самая «Бонда», зь якое выйшлі музыкі сённяшніх супэрзорных гуртоў — «Уліса», «Крамы», «Little Blues Band»...

Колькі ні кажы пра «Бонду», а ўсяго ня скажаш. Адно слова — легенда, якая вечно жыве ў нашых душах. Але, зазначым, легенда яшчэ жывых пачуцьцяў, бо хоць гурта ўжо працяглы час няма сярод нас, але зь ягонымі ўдзельнікамі пры жаданні яшчэ можна сустрэцца, ды не абы-дзе, а на рок-н-рольнай сцэне — з Ігарам Варашкевічам, Вячкам Коранем, Янкам Маркавым, Сяркуком Кнышам, Сяркуком Краўчанкам.

Дый ці гэтак даўно тое было, калі толькі за першы артыкул пра «Бонду» ў моладзевай газэце аўтар гэтых радкоў на пэўны час быў пазбаўлены права публікавацца! Так вырашылі функцыянеры з ЦК ЛКСМБ: «Гэта ж трэба, пра розныя дваровыя каманды надумаў пісаць у цэнтральнай газэце! А назву ж выцягнулі, бандыты нейкія, з забароненага слоўніка Ластоўскага... Хто дазволіў? Адкуль узялі?» І хоць ёсьць добры прынцып забыць Гэрастрата, але я прыгадваю цяпер аўтара тая мэнтарскае тырады ў цэкоўскім габінеце — Гаралёву. А побач сядзеў, сьціснуўшы зубы, і падзужваў яшчэ

адзін музычны спэц беларускага камсамолу — Сураўнёў...

І вось гэтую «дваровую каманду», якой увесь час не давалі прыстойна паказацца на людзі, але якая потым нелегальна прайшла з сваімі песнямі праз гіт-парады радыёстанцыяў многіх краінаў Эўропы, мы бачым на кампакт-дысках сымбалічнай сэр'і «Залаты фонд беларускага рок-н-ролу». Бадай, гэта адзін з найбольш удалых прад'юсэрскіх праектаў шэфі фірмы «Каўчэг» Юрыя Цыбіна.

Абодва кампакт-дыскі на гэтым двайніку нашпігаваныя музыкай пад завязку — каля 70 хвілінаў кожны. Усяго праграма ўключае 31 трэк, або — іншымі словамі — тры дзесяткі песняў, адна зь якіх трапіла сюды нават у дзвюх вэрсыях (з крыху рознымі аранжыроўкамі й тэкставымі варыяцыямі). Гэтак пашанцавала «Песьні падарожніка» (тут яна мае назву проста «Падарожжа») — першаму сапраўднаму супэр-гіту нацыянальнага року.

У адрозьненьне ад выдадзенай раней касэтнай вэрсіі «Залатога фонду беларускага рок-н-ролу» зьявіўся тут і яшчэ адзін супэр-гіт — «Тата мае рацыю». У сярэдзіне 80-х кампазыцыя гэтая літаральна не сыходзіла з тэлерадыёэтэру, хоць у маім разуменьні не магла пераўзыйсьці «Песьню падарожніка». Але вось жа раскручвалася, раскручвалася ды... згубілася ў вірах часу. Прыемна затое пахваліцца аўтару гэтых радкоў, што гітарыст-віртуоз Янка Маркаў, рыхтуючы з гукарэжысэрам А. Марозавым лічбавыя трэкі старых аналягавых архіваў для CD-выданьня, улетку 1998 году здагадаўся патэлефанаваць да мяне. А я акурат меў некалькі шпуляў і касэ-

таў з самаробнымі магнітаальбомамі «Бонды» (іншага беларускай рок-музыцы пры Саветах не выпадала). Патрэбная песьня «Тата мае рацыю» знайшлася ў той калекцыі, але... на жahlівых ганконгаўскіх касэтах «Big Ben». Што ж зробіш, час быў такі — «ТДК» або «Sony» было не здабыць, але я, распакаваўшы калісьці гэты аднаразовы хлам, закатаў туды на якасным магнітафоне «Бонду» (цэлы альбом «Месца пад сонцам», 1985) і болей не чапаў. Фанаграма прайшла тэхналягічны тэст, а сучасныя лічбавыя тэхналёгіі дапамаглі вычысьціць яе да неабходнага ўзроўню і... Калі знойдзеце гэтае ўнікальнае выданьне, адчуўце, як можна ўратаваць шэдэўр, што вісеў над прорвай. Бо «бондаўскай» песьні «Як малпы на дрэвах» так і не знайшлі.

Дарэчы, у шматстаронкавым буклеце каўчэгаўскага выданьня Сяржук Сахараў, аўтар «Кронікі гурта БОНДА», памылкова падае другі варыянт назвы альбома 1985 года — «Кожны з нас». Ведаю, скуль гэта ўзялося, таму тут, як жывы сьведка і ўдзельнік падзеяў, я вымушаны ўнесці істотныя ўдакладненьні.

Песьня, якая дала назву альбому, безварыянтна мае назву «Кожны з нас»:

*Кожны з нас жыве надзеяй
Растлумачыць уласны стан,
Каб на сэрцы стала меней
Недарэчных шэрых плям...*

Але гурт, запісаўшы альбом на касэту (там было зь дзесятак песьняў), усё ніяк ня мог выбраць альбому назву. А мне, як журналісту й аглядальніку моладэвае музыкі, усё не ставала сьвежай інфармацыі — даводзілася часам нават хапаць гарачань-

кае, «з патэльні». І вось — эпахальная сьвежая падзея, новы альбом ужо тады культавай «Бонды»!.. Але музыкі ўсё не вырашаць, як яго назваць: мо «Другі безназоўны» або «Новыя песьні-2»? Мяне клапаціла, што падумаюць пра Беларусаў нашыя суседзі, дзе заўсёды парадкам: «Lady Pank» — «Ohyda», «Мапан» — «Носну patrol», «Брати Гадзюкіні» — «Мы — хлопці з Бандэрштадту» ... А ў нас усё фантазіі няма. Параіўся з тым самым Янкам Маркавым, які сьпяраша толькі адмахваўся: маўляў, ня трэба нікай назвы, а потым пагадзіўся ў слухнасьці патрэбы кідкага гандлёвага брэнду: «Выберы сам, — кажа. — Мо які радок з ключавой песьні «Кожны з нас»?» І я выбраў:

Кожны з нас мае мейсца пад сонцам

Незалежна, хто ён і дзе...

Найбольш ёмістым паняццем, што ўвасабляе й ідэю ўсяго альбому, і сутнасьць песьні, а яшчэ й сутнасьць часу, у якім мы жылі, сталася месца пад сонцам. З гэтай назвай інфармацыя пра альбом і была пададзена ў прэсе. І была прынятая, прыжылася. Але назвы песьні ніхто не зьмяняў, яна так і засталася — «Кожны з нас». Хто б мог падумаць, што гэты факт выкліча дваістыя прачытаньні, а тым больш рознаварыянтнасьці?! Ніякіх варыянтаў: альбом «Месца пад сонцам» уключае ў сябе кампазыцыі «Не сьпяшайся жыць», «Ліст дадому», «Кожны з нас», «Раз-пораз», «Соль жыцьця», «Тата мае рацыю», «Дзядзька Юзік», «Пра суседа», «Сьметнік», «Небясьпечны выпадак».

Трэба сказаць, што ўсе яны — на кампакт-дыску. Вось толькі адна прыкрасьць: такі глыбокі, маштаб-

ны й калярытны музычны фэльтон «Сьметнік», надзвычай папулярны ў нефармальным асяродзьдзі 80-х (на радзьё быў ён проста забаронены), у гэтым выданьні раптам стаў незразумелай шасьціхвіліннай інструменталкай. У маім архіве, які цяпер захоўваецца ў структурах грамадзкага аб'яднаньня дасьледчыкаў найноўшае гісторыі «Дыярыюш», ён захаваны з вакалам (ясна, Ігара Варашкевіча):

Як заўсёды, у панядзелак

Я пачынаю свой іптацьр.

Насустрач мне кульгае сьметнік — Тутэйшага насельніцтва кумір.

Дый інструментальнай п'есе «Небясьпечны выпадак» («Інфаркт міякарду») варта вярнуць хоць адно зь ейных імёнаў, бо на кампакце №1 дзесяты трэк абазначаны некак загадкава — «...».

Цалкам увайшоў у праграму гэтага 2CD і альбом «Прыйдзе іх дзень» (1988): «Праз тыдзень», «Проста ў твар», «Да неба», «Шляхі ў ноч», «На станцыі Койданава», «Розум іншаверца», «На аўтастрадзе», «Бойка з манэкенамі», «Прыйдзе іх дзень», «Атлянтыда», «Курапаты», «Радыяактыўны блюз». Часам да яго прыпісвалася «Слуцкая брама», дык ёсьць тут і яна.

З таго ж пэрыяду й кампазыцыі «Ура!» (паводле яе ў 1988 годзе рэжысэрам Г. Шувагіным быў зняты эфэктны відэакліп), «Хлопец дурны», але і яны, і больш раньнія творы «Не кахай мяне, Стэфка», «Вынаходнікі», а тым больш яшчэ ранейшыя «Рубікон», «Піце кефір» (1980) ня маюць пэўнае альбомнае прыналежнасьці. Прынамсі, сёньня за гэта ніхто не паручыцца. Галоўнае, аднак, што яны не згубіліся ў шматлікіх прыватных схо-

вах, як, напрыклад, бліскачая лебядзіная песня гурта — «Як малпы на дрэве». На жаль, ні былыя музыкі гурта, ні выдаўцы пакуль не змаглі адшукаць хоць больш-менш вартаснага ейнага запісу.

Ёсць і яшчэ загадкі ў гэтым выданні нават для мяне: згадваецца ў «Кроніцы» С. Сахарава нейкі ранні гіт «Бонды» пад назваю «Сабака», а на 2CD такога трэку няма. Мо яшчэ адна страта? Але ці ня меў хаджэньне пад тою назваю напачатку 80-х твор «Пра суседа», які, вядома, «вырашыў купіць сабаку, каб потым прывязаць на ланцуг і...»?

Зрэшты, гэта ўжо пытанні для даследчыкаў беларускага року. Важна, што скарбонку адной з буйнейшых ягонных легендаў не змарнаваў ні крыважэрны час, ні нашая абыякавасць да свайго. Не такія ўжо мы абыякавыя.

*«Беларуская маладзёжная» №30,
03.09.1999, Менск, В.М.*

НОВАЕ НЕБА

Песні розных гадоў

1999, Каўчэг



Вядомасць беларускага гурта «Новае неба» дасягнула такога ўзроўню, што нават знакаміты кароль

польскай журналістыкі Адам Міхнік заявіў неяк: «Для мяне сучасная Беларусь асацыюецца з дзвюма імёнамі — Васіль Быкаў і Кася Камоцкая».

Кася Камоцкая — стваральніца гурта «Новае неба». Але ці ведаюць шматлікія ейныя сучасныя слухачы, што ў творчым лёсе лідэра жорсткага indie-rock бэнду, каранаванай «Рок-Князьёўны» Беларусі было як мінімум два выразных пэрыяды: бардаўскі ды рокерскі. А мне асабіста прыемна пахваліцца, што на прафэсійны шлях Касю падштурхнуў менавіта я. Праўда, талент быў ейны, уласны. Тады, напрыканцы 80-х не хапала толькі веры ў сябе.

У лістападзе 1989-га я сядзеў у менскай кватэры Камоцкіх на Заслаўскай і чакаў Алеся, знакамітага ўжо барда, на дамоўленае інтэрвію. Яго доўга не было, кава была дапіта, і раптам Кася кажа: «Дык давай я табе пакуль пасьпяваю — часам балуюся трохі гітаркай».

Калі загучалі песні, у мяне аж валасы заварушыліся на галаве:

Узыйдзі на гару, абярніся ваўком

І ляці праз чатыры гады.

Сваю маці забудзеш і родны свой дом,

Не сустрэнеш ніколі бяды.

А яшчэ сорака дзён, не шкадуючы ног,

Ты ляці па пяску, па вадзе,

Па асфальце, па пылу, па бруку дарог —

Не спыняйся, крый Божа, нідзе.

Аказалася, Кася проста прайшлася па нейкай газэтнай падборцы маладога тады паэта Адама Глёбуса («Малітва», «Узыйдзі на гару»).

«Кася, — кажу, — дык ты ж прароджаны бард. Чаму ты нідзе не выступаеш?» Яна ўсё казала, нібыта, што

гэта за бард, які сам вершаў ня піша, а я ўсё прыводзіў нейкія клясычныя прыклады, што ўсяляк бывае.

Ужо праз тыдзень я, як рэдактар музычнага выпуску «Нотны аркуш» у газэце «Чырвоная змена», накіраваў да Касі маладую журналістку Таню Ждановіч (потым яна стане Таняй Сьнітко і напіша пад гэтым імем для Касі тэкст «Восенская калыханка для краіны»), а 9 снежня 1989 году ў нас і выйшла першая вялікая публікацыя пра Касю Камоцкую «Данесьці да сэрцаў паэзію» пад рубрыкай «Новае імя».

Прыемна, што фірма «Каўчэг», рыхтуючы зборнік лепшых твораў Касі Камоцкай пад брэндам «Новае неба», уключыла суды й тыя бардаўскія гіты — «Божа, забяры маё жыццё» («Малітва»), «Узыйдзі на гару», «Чарга па хлеб». Увойдуць яны пазней і ў аўтарскі дыск Адама Глёбуса «Песьні».

У 1990-м, на першым фэстывалі «БАСовішча» ў Польшчы, Кася ўжо была сярод куміраў і лаўрэатаў. І ўсё саромелася сьпяваць чужыя песьні. Ёй настойліва бісавала публіка («Прыстанкі!» «Прыстанкі!» «Прыстанкі!»), а яна, азіраючыся на Сяржука Сокалава-Воюша, нечакана выгукнула са сцэны: «Я не магу сьпяваць чужыя песьні, пакуль аўтар яшчэ жывы». Дружны сьмех трапіў нават на live recording таго «БАСовішча», выдадзены БАСам на касэтах. А выканаць песьню ўгаварыў Касю сам Сяржук, заявіўшы, што таксама зачараваны ейнай кавэр-вэрсіяй.

Недзе ў 1992 Кася пачала ўжо выпрабоўваць рок-сцяжынку для сябе, абапіраючыся спярша на дапамогу музыкаў «Мроі». Тады нарадзіліся

песьні «Ты прыходзіш», «Караблік», «Дом», «Людзі на балоце».

Стабільны склад гурта так і не ўсталяваўся ніколі, бо цэнтрам «Новага неба» была асоба Касі Камоцкай. Пасьля «Мроі» яна супрацоўнічала з «Улісам». Праз «Новае Неба» прайшлі й шэраг самастойных музыкаў: Лявон Шырын (гітара), Юлія Глушыцкая (віялянцэль), Аляксей Паўловіч (бас-гітара), Алена Вішнеўская (скрыпка).

Пашырыўся й дыяпазон пэтычных даляглядаў Касі Камоцкай, якая сапраўды «данесла да сэрцаў паэзію» сваіх славурых ужо аднагодкаў: Анатоля Сыса, Тацьцяны Сапач, Ігара Бабкова, Міхала Анемпадыстава, Лявона Вольскага. Песьні «Мая краіна», «Шостае падарожжа», «Чаканьне калядаў», «Аксамітныя танцы», «Белая лебедзь» сталі клясыкай беларускага року, і, натуральна, усе яны ўвайшлі ў гэты «Greatest Hits» гурта «Новае неба».

Дваццаць разнаплянавых, змястоўных, прасякнутых неўтаймоўным пачуцьцём і шчырасьцю песень, многія зь якіх пасьпяхова прайшлі выпрабаваньне фанфарами гіт-парадаў 90-х гадоў (радыё «Беларуская маладзёжная», радыё «Liberty», газэты «Наша ніва» ды іншых). Бадай, гэты кампакт-дыск — сярод тых асабліва прыкметных выдавецкіх ініцыятываў фірмы «Каўчэг», якія знойдуць пачэснае месца ў калекцыях найбольш дасьведчаных мэляманаў («Kriwi», «Бонда», «Песьняры») ды іншыя легенды беларускай музычнай сцэны). Дый ужо тое пра гэта сьведчыць, што кампіляцыя неаднаразова перавыдавалася, пакінуўшы нават розныя варыянты гандлёвых рэквізытаў: «Кася» — «The Best», «Новае неба»

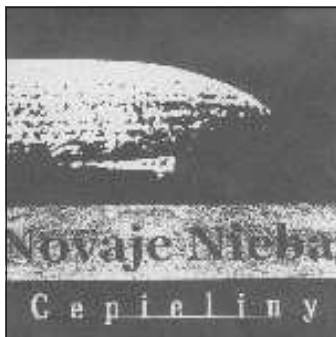
— «Выбранае», «Новае неба» — «Песьні розных гадоў». У гэтую кнігу трапіла папросту тое, што я паспеў прыдбаць у сваю асабістую калекцыю.

«Голас Радзімы» №25, 16.06.2003, Менск, В.М.

НОВАЕ НЕБА

Цэпеліны

1999, Каўчэг



Гэты кампакт-диск — таксама надзвычай прыкметнае й сымбалічнае ў сэнсье вызначэньня лёсу выданьне беларускай рок-музыкі канца XX стагодзьдзя, якое на сёньняшні час сталася фатальным рарытэтам. Прычым зьменлівая музычная мода зусім не вынішчыла з гадамі свежасьць першых эмоцыяў.

Адразу кідаецца ў вочы высокая культура зьнешняй аздобы прадукта. Зрэшты, фірма «Каўчэг» набыла ў гэтай дзялянцы дастатковы досвед, калі яшчэ выпускала зграбныя аудыёкасэты, запрашаючы да працы вопытных дызайнэраў. Вось і над аздобай «Цэпелінаў» працавалі ўжо добра вядомыя майстры сваёй справы М. Анемпадыстаў і Л. Раманчык (памятаюцца гэтыя імёны з кавэр-дызайну славутага «Народнага альбому» або сэрыі CD «Вольныя танцы»). Стылёвая ў пастэльнай танальнасьці вы-

ява дырыжабля ў палёце (цэпеліна) гарманічна ўплецена ў мудрагелісты буклецік з фотаздымкам удзельнікаў гурту і, калі адарваць ад іх вакалістку Касю Камоцкую, тэкстамі ўсіх песень альбома.

А вось тэксты — гэта яшчэ адзін моцны бок выданьня: тут і творы дзяцей перабудовы Анатоля Сыса ды Адама Глёбуса, і ўзоры паэтычнае творчасці бардаў (Лера Сом), журналістаў (Тацяна Сьнітко), мастакоў (той жа Міхал Анемпадыстаў), і нават фрагмэнты сусьветнай паэзіі (нобелеўская лаўрэатка Веслава Шымборска ў перакладзе нашага знакамітага барда Алеся Камоцкага).

Колькі звабы пазнаёміцца з гэтым дыскам! Але яе стане ішчэ больш, калі мы прарэйдзем да чыста музычных аспектаў. Ужо зь першай загаловайнай кампазыцыі альбому слухача скарае тонкая й віртуозная гітара Вячкі Кораня, зладжаны подых рытм-сэкцыі — басіста Аляксея Паўловіча ды бубнара Аляксандра Быкава. Ад папярэдніх альбомаў «Новага неба» тут саўнд гурта вызначаецца яўным узмацненьнем энэргетыкі. Але нават уплыў стромага інды-рока гурта «Уліс» не заглушае інтымнага настрою Касіных песень. Нават знаёмья паводле ейнага бардаўскага амплюа песьні «Месяц верасень», «Залатыя краты», атрымаўшы дадатковую жорсткасьць і пераканаўчасць, не губляюць звыкла багатай вобразнай палітры. Што датычыць такіх сьпершапачатку інды-рокавых гітоў, як «Бомба», «Начная варта», «Восянская калыханка для краіны», дык тут слухач і ўвогуле нібыта яшчэ больш выразна адчувае жаночкасьць Касінага рок-вобраза.

Прыкмячаецца надзвычайная прывязанасць Касі Камоцкай да песьні «Котка» на верш Адама Глёбуса: аж два ейных варыянты трапілі на CD «Песьні розных гадоў», які выйшаў адначасна з «Цэпелінамі». Праз год новую вэрсію знаходзім на CD «Вольныя танцы: новая альтэрнатыва», а праз пяцігодку — і ў жывым рэлізе «Акустыка». І ўсё ж на «Цэпелінах» свая «Котка», выразна інды-рокавая, але зь нейкім псыхадэлічным уплывам з ласкі нэрвовага саўнду віялянчэлі Юлі Глушыцкай.

Сярод запрошаных сэсійных выканаўцаў «Новага неба», якія прыймалі ўдзел у запісе гэтага альбома, фанаты легендарнага «N.R.M.» дацэняць дадатковы сьпеў Лявона Вольскага ў песьнях «Залатыя краты» і «Калядная». Што да апошняй, дык калі ўлічыць, што ў тагачасным складзе «Новага неба» былі аж два музыкі гурта «Ulis» (Корань і Быкаў), трэба асобна зазначыць, што гэта зусім ня тая «Калядная», якая на ўлісаўскім альбоме «Падарожжа»: у фальклёрных запісах адна больш вядомая пад назвай «Сьвяты вечар», а другая — «Прыйшла каляда ўвечары». Дый аранжыроўкі розняцца кардынальна. Мо калі-небудзь хтосьці прыдумае новы калядны рок-праект (кшталту «Сьвятога вечара'2000»), куды яны абедзве ўвойдуць.

І напрыканцы — пра канцэптуальнасьць «Цэпелінаў» «Новага неба». Безумоўна, яна не такая выразная, як штосьці з «N.R.M.» («Пашпарт» або «Тры чарапахі») ці «Žygmont VAZA» («Камбінат» або «Стан галюцынацыі»), але ўсё ж не скажаш і пра татальны развал паводле стылістыкі, ідэі, мастацкіх сродкаў. Цэльнасьць

структуры альбома хоць не адразу, але трывала апаноўвае сьвядомасьцю слухача. Ну а што да духовай моцы, дык яна апаноўвае вамі адразу й канчаткова.

«Советская Белоруссия» №27,
03.02.2000, Менск, В.М.

Кася Камоцкая & НОВАЕ НЕБА

Акустыка

2005, BMAgroup



Ведучы цыкль аглядаў музыкальна-выдавецкіх навінак у часопісе «Аншлаг», я неяк атрымаў ад рэдакцыі просьбу адрээнзаваць што-небудзь «больш моладзевая». Маўляў, сэрыя «Беларускі музычны архіў» (а тады рыхтаваліся дыскі Ларысы Геніюш, Міхала Клеафаса Агінскага) або цыкль юбілейных рэздыцыяў самых значных альбомаў беларускага рок-н-ролу — гэта не зусім тое, што трэба іхнім чытачам. Пажадана што-небудзь новенькае кшталту рэпрэзэнтаванага мною раней для іх («Partyzone» — «Сьмерці няма», «Тарпач» — «Усё будзе», «ZIGZAG» — «Bionic@»). А ў той час беларускіх выдаўцоў акурат папёрла на перавыданьні: да 20-годзьдзя выйшаў тады (упершыню на CD) вінылавы альбом Данчыка «Я ад вас

далёка» з амэрыканскіх студыяў, а «Палац» таксама ўпершыню на CD адсвяткаваў 10-годзьдзе свайго дэбютніка «Folk Modern», дый «Kriwi» да 10-годзьдзя нарэшце выдалі на CD свой фантастычны альбом «Hej loli», які нават на касэтах скарыў усю Эўропу. Паўжартам я прапанаваў рэдакцыі толькі свае рэмінісцэнцыі наконт цалкам новага рэлізу... легендарнага гурта «Новае неба».

«А што, яны шчэ жывыя? — узрадалася шэф аднаго з адзьдзелаў выданьня Юля Васілішына. — Гэта б падыйшло, бо «Новае неба» — гэта ж «Led Zeppelin» беларускага року, увагай якому занята большая частка нашае рэдакцыйнае пошты. Гэта па-за модай і па-за часам».

Так, у актыве Касі Камоцкай ды ейнага «Новага неба» было ўжо штук пяць поўнафарматных альбомаў («Дзеці чорнага гораду», 1991; «Сон у трамваі», 1994; «Go Home», 1995; «Мая краіна», 1996; «Цэпеліны», 1999), удзел у такіх эпохальных супольных праектах, як «Народны альбом» (1997), «Вольныя танцы» (1999, 2000), «Незвычайны канцэрт» (2000), «Сэрца Эўропы In Rock» (2001), уласныя зборнікі. У новым стагодзьдзі Кася нібыта адыйшла ў легенды, нават трапіла ў эпохальную складанку «Генэралы айчыннага року» («БМАgroup», 2004). Але калі 30 кастрычніка 2004 году знакаміты канцэртова-выдавецкі лэйбл «БМАgroup» вырашыў правесцьці ў сталічным Доме літаратара акустычны канцэрт гэтай легенды, народу набілася ў залю як на наймаднейшы брэнд. Дый балазе: у складзе «Новага неба» ў той дзень выступалі Юлія Глушыцкая («Народны альбом»), Вячаслаў Корань («Ulis»), ну і, натураль-

на, сама Кася Камоцкая. А ў залі, сярод публікі, прысутнічалі й Міхал Анемпадыстаў, і Адам Глёбус (у першым шэразе, як сьведчыць голас самой Касі Камоцкай). А гэта ж асноўныя натхняльнікі Касінай творчасьці. Атмасфэра й праграма канцэрту апынуліся нагэтулькі ўтульнымі ды вабнымі, што неўзабаве вырашана было выдаць гэты запісаны Сяржуком Лабандзіеўскім live recording асобнай кружэлкай. І хоць некаторыя творы гэтай праграмы вы знойдзеце й на аўтарскім дыску Адама Глёбуса «Песьні» («Малітва», «Воўк», «Сон у трамваі», «Новае неба», «Котка»), а штосьці падасца знаёмым з альбомаў гурта («Белая лебедзь» Анатоля Сыса, «Гэта ня сьмерць» Ігара Бабкова, «Дом» Тацяны Сапач), але толькі тут вы зможаце ацаніць, як рэагуе на гэтыя песьні публіка. А публіка сыграла тут сваю ролю так удала, што я міжволі параўноўваю гэты рэліз з улюбённым дыскам свайго юнацтва «Slade» — «Alive» (1972). Да таго ж роўна палова з васьмнаццаці трэкаў гэтае праграмы аддадзена паэтычным экзэрсісам ідэоляга «Народнага альбому» Міхала Анемпадыстава, так што будзе вам тут і «Два польскіх шпіёны», і «Аліцыя», і нашумелы «Кантрабандыст», а нават і кранальнае «Чаканьне калядаў». Не абыйшлося, безумоўна, і без «Маёй краіны». І ўсё гэта — ва ўтульнай атмасфэры аншлягавага канцэрту ў менскім Доме літаратара, дзе Касі ўпершыню ўдалося паяднаць бардаўскую й рокерскую плынь сваёй творчасьці.

А яшчэ ж выдаўцы прапанавалі ў гэтым рэлізе шыкоўны бонус (г.зн. падарунак): тры паўнаваргасных відэакліпа («Цэпеліны», «Дом», «Неба мя-

няе колер»). Яны зьнятыя ў 90-х гадах і цікавыя нават ужо самім антуражам менскіх вуліц. Дый гэта, зразумела, для тых, хто мае кампутар.

«Аншлаг» №12, 22.12.2005, Менск, В.М.

МРОЯ

Дваццаць

восьмая зорка

1989, Мелодия/1999, БМАgroup



Гэты альбом стаў падзеяй ня толькі беларускага рок-жыцця, але й сымбалічным феномэнам нацыянальнай культуры: пасля доўгага перыяду пустапарожніх дыскусіяў пра нейкую надзвычайную неўласціваць нашаму народу ўсяго самага сучаснага ў сфэры культуры, пасля сьвядомага зблытваньня паняццяў беларускі рок і рок зь Беларусі (хоць польскі, хоць расейскі), нека удалося прымусіць усесаюзную фірму грамазапісу «Мелодия» зьвярнуць увагу на беларускі рок, і менавіта ў нацыянальным аспэктэ. Гэтая рэцэнзья бліскуча захавала яшчэ жывы водар тых канфліктаў барацьбы Беларуса за сваё месца ў Беларусі, хай сабе й сьціплае. І хоць сучаснаму чытачу многае тут падасца занадта архаічным, мы вырашылі падаць гэты тэкст in nature, без якіхсьці зьменаў. Калі ласка...

Ну вось яна, першая савецкая стэрэакружэлка беларускага року. А вы казалі, што не атрымаецца.

Вы казалі, што тыраж ня пойдзе. Пайшоў!

А вы ж нават журналістаў абражалі: «Навошта лажаецца сваю газэту, пішучы пра розныя «Мроі»?..»

Вы шукалі зорак на Захадзе й на Ўсходзе, але зоркі не зьяўляюцца перад сьляпымі, таму вы так і жывяце бяз зоркі ў душы.

Усё адбылося так, як заявіла «Мроя» ў 1983, а наш «Нотны аркуш» (музычны дадатак да адной з камсамольскіх газэтаў — заўвага рэд.) сьцьвердзіў у 1984: скрозь цемру ўжо блішчыць новая зорка.

Але ж яшчэ шэсьць гадоў сьляпыя апантана крычалі, што зорак няма ў Беларусі. І іх слухалі, бо мелі яны ўладу або іх дапускалі вылізваць боты ўладзе. І ніхто не прыкмеціў, як новая зорка ўзышла й так зазьзяла, што ледзь відущчыя не асьлепілі, а сьляпыя не заплакалі.

Так, узышла зорка. Не, не 28-я. Бо 28-я (ці дакладней XXVIII) — гэта, бадай, апошняя (XXVIII зьезд КПСС быў сапраўды апошнім у лёсе крыважэрнай партыі — заўвага рэд.). Апошняя змрочная зорка пустаслоўя й хлусьні, якая «ўпала зь нябёсаў».

«Мроя» — гэта першая зорка беларускага року, зьяўленьне якой прыкмеціла ўжо ня толькі Беларусь. Але пра гэта — іншым разам. Цяпер аб'ектам нашае ўвагі будзе мроеўскі вінылавы лонгплэй (які потым перавыдаваўся ў іншых фармаатах рознымі лэйбламі ўжо незалежнай Беларусі — заўвага рэд.).

Музыкі гурта нека заўважылі ў сваіх радыёінтэрвію, што нейкі Мар-

тынненка штучна клеіць да іхняе творчасці ярлык нікому невядомага стылю студ-рок. І, дарэчы, «Дваццаць восьмая зорка» выявіла сабой ня што іншае, як звычайны (хіба троху прыпанкаваны) гэві-мэтэл.

Але ж «мрайчукі» пры гэтым забываюць дадаць, што на шляху да свайго першага вінылавага альбома згубілі недзе Ёладзю Давыдоўскага, цікавага гітарыста псыхадэлічнага настрою, у галаве якога вечна віравала прага наватарскіх музычных ідэяў. Відаць, менавіта яму належаць (ці ня без ягонага ўдзелу створаны) такія няўрымсьлівыя мроеўскія гіты, як «Купальскае кола», «Я — рок-музыкант», «Паляваньне на вядзьмарак», «Горад»... дзе ёсць выразная памяць пра нашых паганскіх стодаў. Ці варта было пра гэта забываць? Дый ці Мартыненка маляваў вам на постары ў «Нотным аркушы» выразнае logo стылю *stod-rock*?

Гэтае пытаньне, пэўна, ня раз яшчэ паўстане, хоць «Мроя» ў сваёй забылівасьці наўрад ці страціла сябе.

«Дваццаць восьмая зорка» — гэта ня толькі шквал эмоцыяў, які адсутнічае ў расейскіх мэталістаў з розных «Мастеров» ды «Чорных кофів», гэта ня толькі шчыры позірк у вочы сучасьнікаў. Гэта ўсё разам. Гэта рок.

Хто хоча, можа й станцаваць штосьці пад «Мафію», «Зямлю», «Кастрычніцкі цягнік». А хто мае ўжо мазгі ў галаве, давайце зацугляем іх навушнікамі ды паслухаем. Бо ёсць што паслухаць! (Невыпадкова ж праз паўтара дзесяткі гадоў гурт «Арызна» зноў прыгадаў кампазыцыю «Я — рок-музыкант» з гэтага альбома ды зрабіў паводле яе новую кавэр-

вэрсыю. — заўвага рэд.). Шэдэўры не старэюць, так што слухайце.

А перад тым — пару словаў пра мастацкую аздабу. Прыемна, што нават «Мелодія» дазволіла гурту заняцца ёю самастойна (яны ж усе прафэсійныя мастакі, хоць малявалі ўсё толькі Л. Вольскі з А. Дземідовічам). Прыемна, што не пашкадавалі на вокладку васьмірогаў ды іншых забароненых раней нацыянальных сымболяў (памяць аб стодах?). Але здзіўна, што ня здолелі адарвацца ад чужых уплываў (хай слухач зірне на вокладку «Deep Purple in rock», 1970, «Harvest»). Ды гэта — адзіная праблема. Астатняе трэба проста слухаць, слухаць і слухаць, як сказаў вялізны Ленін.

Дзеля справядлівасьці дадамо, што гэты альбом ужо не захоўвае клясычны або залаты склад «Мроі»: так, сьвятая тройца ёсць — Лявон Вольскі (лідэр-вакал, клявішныя), Юрась Ляўкоў (вакал, бас-гітара), Алег Дземідовіч (бубны). А вось замест Уладзі Давыдоўскага, якога потым знойдзем у гурце «Вялікае Княства» на CD «Легенды Вялікага Княства» («БМАgroup», 2001) замяніў ужо лідэр-гітарыст Венедыкт Конеў-Пятушковіч.

*«Чырвоная зьмена» №236,
01.12.1990, Менск, В.М.*

N.R.M.

La-La-La-La

1995, BMAGroup/Каўчэз



Пасля таго, як кульгавая «Мроя» ў 1994 годзе амаль магічна пера-раділася ў новы гурт «N.R.M.», шматлікія прыхільнікі беларускага стод-року (перадгранджавай сумесі панку з гард-рокам) набылі сатысфакцыю ў выглядзе новай, але невядомай музычнай фармацыі. І наступным пытаннем ды загадкай для фэнаў было тое, што ж прапануе ім «N.R.M.» у якасці знаёмства? Адказ быў дадзены ў выглядзе альбому зь несур'ёзнай назвай «La-La-La-La».

Памятаю, як сам — даўні прыхільнік «Мроі», з трымценьнем у сэрцы ставіў на прайгравальнік першы энэрэмаўскі альбом, да зместу якога было столькі перасыццарогаў. Хто такі гэны тып — Піт Паўлаў, як у яго з выканаўчым узроўнем, зь веданнем роднай мовы? Ці ня зьнікне з гучання новага гурта тое, што мы так любілі ў «Мроі» — патрыятычнасць, беларускі дух ды гукі роднага стодроку? Ці будзе «N.R.M.» адпавядаць новаму гучанню рок-гуртоў, якое пачало ўжо дамінаваць у сьвеце пад уплывам сыэтлаўскага саўнду і ягонага

найярчэйшага прадстаўніка ды лідэра-заснавальніка — гурта «Nirvana»?

Першы ж нумар альбому «Белыя лебедзі» паабяцаў і старыя сустрэчы з фальклёрнымі крыніцамі ды ўплывамі, і новы постгранджавай гук. Да таго ж, гітарыст Піт Паўлаў ужо тады прагучаў у складзе «N.R.M.» абсалютна арганічна, нават больш дасканала, чымсьці віртуоз В. Смольскі апошніх гадоў «Мроі» (мо й добра, што таго забраў у свой склад славуцы нямецкі «Rage»)...

Што ж тычыцца патрыятызму, дык ягонае асэнсаваньне ў «N.R.M.» набыло філязофскае адценьне з элемэнтамі крытыцызму: «Нацыя, нацыя, дзе розум твой, дзе рацыя?» («Нацыя»), «Чакала дарога, чакала дарога нас, а мы гэтым часам бясклопатна пілі смачны квас...» («Дарога»). Але ад гэтага не прытупілася вастрэня думак і паэтычных сэнтэнцыяў аўтарства нязвычайнага Лявона Вольскага. Дарэчы, ягоны голас займеў на альбоме новыя незвычайныя тэмбры, характэрныя ўжо для экстрэмальнага нападу. Пры гэтым дынамічны перапады ад гроўлу да дысканту абяцалі, што Лявон яшчэ праявіць сябе ў гранджавай стылістыцы напоўніцу.

Але на альбоме «La-La-La-La» яшчэ было й тое, за што крытыкавалі старую «Мрою» — дыдактызм, няшчыльнасць аранжыровак. Таму ня толькі новыя якасці, але й старыя хібы праявіліся на першым альбоме абноўленага гурта: «Паглядзі, што вакол, гэты сьвет супраць нас...» Здаецца, нешта такое мы ўжо нібыта неаднойчы чулі. А гэта з новай песьні «Мітусьня». Зрэшты, гэтая песьня стала своеасаблівым палігонам для далейшага стылістычнага пошу-

ку. Гітарныя солё Піта ў псыхадэлічным стылі, алеатарычныя вакальныя экзэрысы Лявона гавораць пра экспэрымэнт у пошуку таго саўнду, які больш «закаціць» старым і новым слухачам гурта. Тое ж можна казаць і пра твор з правакацыйнай (у станойчым сэнсе) назвай «Бацька». Тут псыхадэл дамінуе ня толькі ў музыцы й аранжыроўцы, але й зьяўляецца лейтматывам песенькі.

Затое рок-н-рольныя тэмы з фольк-рытмам з часоў «Вёскі Дзегцяроўкі» ды «Аўстраліскай полькі» толькі дадалі гурту аптымізму й слухачоў. Таму злосная песенька «Зомбі» і сёння ўспрымаецца слухачамі на «гура». Гэтая кампазыцыя напоўнена мэтафарычнымі прароцтвамі, якія папярэджвалі нараджэньне эпохі пачатку камуністычнага рэваншызму ў Беларусі. Як, між іншым, і іншыя «энэрмаўскія» рок-н-рольныя гіты альбому: «Халі-галі» ды «ЛаЛаЛаЛа» (апошняя, якая стала адной з найбольш прыкметных на дыску будучага супольнага праекту «Народны альбом» — на словы Міхала Анемпадыстава).

Сапраўдным жа прарывам і, бадай, новым словам у беларускай рок-музыцы стала на першы погляд несур'езная песенька «Трактар». У ёй можна пачуць тое, што стала дамінаваць у творчасці гурта «N.R.M.» больш пазнейшага ўзору — гітова мэлэдыя, якая пакладзена на «цяжкія» гітары й выбуховыя бубны. У той жа час, стылістыка сьпяваньня «Трактара» больш нагадвае чытаньне рэпу ў гурце, які арыентуецца на hardcore. Дый мэлэдыка кампазыцыі «N.R.M.» манатонна-павольная, з арсеналу індастрыялу, і ў той жа час, з выразнымі «мэталічнымі» акцэнтамі. Нездар-

ма ж кампазыцыя зь цягам часу стала ўважацца прыхільнікамі навамодных hardcore і industrial за ўзорную паводле стылістыкі й аранжыроўкі. Яна нават капіявалася ў выглядзе кавэраў...

Безумоўна, першы альбом гурта «N.R.M.» «La-La-La-La» адрадіў надзею прыхільнікаў беларускамоўнай цяжкай рок-музыкі на тое, што іх чакаюць новыя адкрыцьці ў выглядзе творчасці «N.R.M.» — спадкаемцы гурта «Мроя». Адрадіў і ўмацаваў!

*«Наша слова» №24, 02.07.2003,
Менск-Ліда, А.М.*

N.R.M.

Одзірыдзідзіна

1996, BMAgroup/Каўчэг



Наступны сымбалічны крок гурта «N.R.M.» пасля выхаду праграмы «La-La-La-La» быў выяўлены роўна праз год, калі сьвет пабычыў, бадай, найбольш амбіцыйны (зноў жа ў станойчым сэнсе) альбом гурта пэрыяду 90-х — «Одзірыдзідзіна». Гэты альбом запачаткаваў усе постмадэрнісцкія экспэрымэнты, якія потым сталі візытоўкай гурта, а таксама стаўся пачаткам інтэлектуальнага й музыкальнага брэнду гурта «N.R.M.»

Ну сапраўды, з гэтага альбому, мяркую, і пачалася рэалізацыя ідэі Не-

залежнай Рэспублікі Мроя ды фармаванне ейнай сымболікі ў выглядзе вольнай птушкі Одзірыдзідзіны, пачалася палітычная кар’ера ейных першых грамадзянаў — міністраў турызму й адпачынку (бубначка й тэкставіка Алега «Алезіса» Дземідовіча), па барацьбе з карупцыяй (басіста Юрася Ляўкова), прапаганды (гітарыста Піта Паўлава) і міністра працы й адпачынку (тэкставіка, гітарыста й вакаліста гурта Лявона Вольскага).

«Дзікая энэргія гітарыстаў, усе-пранікальная магутнасць патрыятычнага патасу, сьлёзы пасяля праслухоўваньня «Партызанскай» і жаданьне пайсьці на бясплатныя курсы ды-джэя беларушчыны...» Вось такімі нібыта іранічнымі адзнакамі суправаджаў уваходжаньне ў беларускі кантэкст гэтага альбому гурта «N. R. M.» часопіс «Post’R». Але ў іх ёсьць і рацыя: энэргічныя й бударажачыя творы гурта вельмі ўплывалі на сьветапогляд тых, хто пасяля складаў аснову «Маладога фронту» ці «Маладой грамады»...

Так, гэты альбом прапанаваў беларускім слухачам нізку канцэптуальных гітоў, якія яшчэ доўгія гады будуць вызначаць адносіны да творчасьці гурта, незалежна ад сэнсу наступных альбомаў.

Першы з такіх гітоў — «Партызанская» песня. Яе ўпадабалі тыя, хто асэнсаваў сваё становішча, як жыцьцё пасярод антыбеларускай Матрыцы. Бо тая апанавала ўсе бакі чалавечага й грамадзкага жыцьця (TV, FM, друк, школа, ВНУ, войска, урадавыя ўстановы), дзе шматаблічныя агенты кузнецовы вышчэрваюцца з аблічча кожнага паспалітага Беларуса. «Партызанская» — музычны сьцяг тых

маладых гакераў, якія больш за жыцьцё сьцерагуць і абараняюць свой беларускі Зьён. Што казаць пра гэтую моц, калі ў пэўны час нават Беларускае тэлебачаньне рызыкнула трансляваць тэлевізійную вэрсыю твора з мэтай прыцягнуць увагу моладзі да перадвыбарчых праграмаў кандыдатаў ад улады...

З гэтага кшталту й энэргічная кампазыцыя «Мы самі па сабе». Вядома, «Самі па сабе» — пераклад назвы вядомай ірляндзкай незалежніцкай партыі «Шын Фэйн». Але ў песні «N. R. M.» больш развагаў і веры адносна таго, што перамены абавязкова адбудуцца:

Не палюбіць мне чужую краіну,

Не зразумець мне варожых людзей,

І не пазьбежнуць удара ў сьпіну,

І не праспаць гістарычных падзей!

Адзін з найпапулярнейшых гітоў альбому «Одзірыдзідзіна» — «Песьня падземных жыхароў». Шмат разоў даводзілася бачыць, як пад ейныя акорды браталіся й маладафронтавец, і прыхільнік расейскага «КиШа», рэпэр ды панк з «мэталістам»... Бо ўсе гэтыя прадстаўнікі моладзевых субкультураў, палітычных суполак учора й сёньня знаходзяцца калі не ў апазыцыі да рэальнасці, дык дакладна ў глыбокім андэграўндзе — у культурным і сацыяльным «падзьямельлі». Там свае законы, сымболі, ідэалы, гімн — «Песьня падземных жыхароў».

Кантрастам рытмічным і энэргічным «энэрэмаўскім» творам трэба адзначыць геніяльную ў сваёй дэпрэсыўнасці песню Л. Вольскага «Лепей ня будзе». Сапраўды, павярхоўны сэнс твора — падстава для суму ў самоце. Але калі чароўная мэлэдыя

твору прымушае праслухоўваць яе па некалькі дзесяткаў разоў, дык адбываецца цуд — мінорная мелёдыя кантраверсійна нараджае пачуццё здаровага жыццёвага аптымізму. Амаль як паводле тэорыі «Адверза», што зафіксаваная ў старажытнаіндыскай філзафії: каб пераадолець жыццёвыя цяжкасці, трэба рыхтавацца да горшага. Таму так зразумела, пра што пранікнёна сьпяваецца ў гэтай песні:

*Лепей ня будзе, будзе толькі горш.
Ад панядзелка льецца дробны
дождж.*

*Мора ня будзе, будзе толькі порт.
Бедныя людзі, бедны наш народ.*

І як працяг тэмы песымізму й аптымізму — фінальны твор альбома: дурнаватая, але вясёлая песенька «Одзірыдзідзіна», куплет зь якой («Мы закрычым: на абардаж! І гэты горад будзе наш») стаўся нават слёганам палітычнай дзейнасці моладзевых дэмакратычных арганізацыяў.

Магчыма, гэтая акалічнасць і спрыяе таму, што афіцыёзам гурта ніяк не прызнаецца за культурную падзею, ігнаруецца з боку сродкаў масавай інфармацыі. Але гэты альбом гурта, наўзор іншых канцэптаў «N.R.M.», працягвае жыць сярод беларускай моладзі, нагадваць ім: ня усё тое золата, што транслюецца на БТ і гучыць на святочных канцэртах ля Палаца Рэспублікі ці ў FM-этэры.

**«Наша слова» №24, 02.07.2003,
Менск-Ліда, А.М.**

N.R.M.

Пашпарт
грамадзяніна N.R.M.

1999, БМАgroup/Кайчэ



«N.R.M.» хоць і расшыфроўваецца «Незалежная Рэспубліка Мроя», але для фанатаў першай легенды беларускага року доўгі час заставалася не зусім адэкватным замяняльнікам. Я й сам зьяўляюся заўзятарам той «Мроі», калі «Паляваньне на вядзьмарак», «Я — рок-музыкант», «Зондэркаманда», «Ён яшчэ вернецца», «Зямля» разганялі мурашак па скуру, а гітарыст Уладзя Давыдоўскі ўражваў нават тым, што адной партыі два разы не сыграў аднолькава. І вось таму як было не зразумець тых, хто сустрэў «Пашпарт» не зусім ветліва. Маўляў: «Што, «N.R.M.» на CD? Лепш бы старую «Мрою» выдалі». І ўсё ж менавіта «Пашпарт» прымусіў больш пільна прыглядацца да патэнцыялаў «N.R.M.»: творчы рост тут быў відавочны хаця б таму, што адчувалася імкненьне незалежных міністраў з «Мроі» канцэптуалізаваць свае праграмы.

Калісьці канцэптуальнага альбому можна было чакаць хіба што ад прадстаўніка арт-року або сымфа-року,

зрэдычас дацягвалі да адпаведнасці гэтаму крытэрыю й гардавікі. А вось розныя гіпаны ды панкі ў лепшым выпадку шынкавалі ў альбом россыпы дынамічных гітоў з дамешкамі мэлядыйных фрагментаў павольнага тэмпу. «Мроя» ж ніколі ня грала арт-року, а вось праз панк ды гэві прайшла. Калісьці ейны стылёвы сымбіёз нават нараклі адмысловым беларускім тэрмінам стод-рок (ад паганскіх стодаў, рытуалам падсвядомага захаплення якімі была напоўнена музыка гурта), але адсутнасць незалежнага мыслення ў самавукаў музычнай крытыкі прывяла да банальнай «сусветнай» стандартызацыі, скарыстаўшы сіэтлскую вынаходку 90-х — грандж, хоць «Мроя» грала мяшанку панка з мэталам яшчэ з пачатку 80-х. Праўда, недакладнасць чужацакага запачычання ўсё адно з часам даводзілася ўдакладняць рознымі дадаткамі кштальту поп-грандж, мэйнстрым...

Між тым папсавасці ў альбоме «Пашпарт грамадзяніна N.R.M.» ніякай. Проста зладжанасць страляе ў вушы зь першых ягоных акордаў у кампазіцыі пра крутых пацаноў — «Кумба-кукумба». Скінуўшы лёгкі рэп-налёт, «Паветраны шар» бліскача ператвараецца ў той самы стары добры мроеўскі стод-рок, зь якога ў «Тваім партрэце» ўсё ж вытыркаюцца прыкметныя панкаўскія рэбры.

Трыццацісекундавы «Гамон» прэтэндуе стаць найбольш ёмістым з найменшых музычных партрэтаў нашае рэчаіснасці. А гэта ж рэчаіснасць, дзе й «Песьні пра каханьне», і «Песьні юных падпольшчыкаў» — своеасаблівыя. Прычым своеасаблівыя настолькі, што першая зь іх па-за альбомам (яна трапіла на зборны кампакт-дыск

«Вольныя танцы: слухай сваё») набывае зусім іншы сэнс. Дакладней, у іншым антуражы яна губляе значную частку сваёй сэнсавай нагрукі, ператвараючыся ў нейкі адвязны сьцёб.

Затое фальклёрны трэк «Добры вечар, дзяўчыначка», вядомы таксама з праграмы першага беларускага трыб'юта «Песнярок», перажывае той самы працэс, але ў адваротным накірунку: «Пашпарт» надае ёй сэнс, пра які ейны аўтар — беларускі народ — нават не здагадваўся. Як яму тут пасуе неверагодная сацыяльна-палітычныя аўдыёзамалёўка сучаснага (на той час) беларускага жыцця «25.. 26,.. 27...»!

Такім чынам «Пашпарт» гэтай «Незалежнай рэспублікі...» нельга рваць на кавалкі. Занадта ён цэльны, хоць і не было ў ім яшчэ цэментуючых інтрадукцыяў-звязак паміж песьнямі, якія зьявіліся потым («Тры чарапахі», «Дом культуры»). Аўтары мастацкай аздобы альбому толькі ўмацавалі гэтую цэльнасць, укладаючы ў скрынку CD і касеты сапраўдны пашпарт грамадзяніна N.R.M. — рэспублікі, дзе ёсць і свой герб, і свой сьцяг, і свой габінэт міністраў. Што да апошняга, дык вось ён: Лявон Вольскі (гітара, сьпеў), Юрась Ляўкоў (бас-гітара), Піт Паўлаў (лідэр-гітара, падхопленая з гурту «Flat») ды Алесь Дземідовіч (бубны), якога ад пэўнага часу называюць Алезісам.

«Наша ніва» №8, 26.04.1999, Менск, В.М.

N.R.M.

Акустычныя канцэртны канца XX ст.

1999, Каўчэз



Усё ж «N.R.M.», безь перабольшанья, ёсць найпрадуктыўнейшым вытворцам на нашым музычным рынку. І прадукцыя ягоная надзіва разнастайная — і стылёва, і паводле формы падачы матэрыялу: тут і канцэпт-альбумы студ-рокавыя альбомы, і дыктоўныя гіт-складанкі. Сярод першых гурт выпусціў і якасны канцэртны альбом.

Сама назва, зрэшты, магла насыць-рожыць сталых прыхільнікаў калектыву, прызвычаеных да жорсткіх, замяшаных на панку й гэві-мэтал-року рытмаў, але хутка ўсе зразумелі, што акустыка тут зусім ня тая, што ў Алеся Камоцкага або Андруса Мельнікава. «N.R.M.» зусім не збіраецца ператварацца ў бардаў. Проста да электрычнага драйву тут дадаецца крыху больш выразнага, чыстага гуку гітарнай струны, а жывая акустыка залі завяршае плястычны пераўтварэньні.

Яшчэ адна перасьцярога — «live recording». Адразу засьведчу, што ў нас нарэшце яго навучыліся рабіць прафэсійна: слухача зусім не расча-

руе наяўнасьць мноства пабочных гукаў у такіх выпадках, затое эфэкт жывой прысутнасьці гарантаваны. Дый калекцыя нэраў, якія збіраюць усе альбомы гурта, зусім не зьбянтэжыць непазьбежнасьць паўтораў, бо тая ж знаёмая «Одзірыдзідзіна» або «Паветраны шар» гучаць тут сьвежа й арыгінальна. А ёсць жа й сучэльныя сюрпрызы.

Калісьці мяне ўразіў эстонскі праект гурта «Metalist», які граў хоць і ня ў стылі гэві-мэтал-року, але зусім паволаму перасьпяваў клясыку эстонскай папулярнай музыкі 60-70-х гадоў. Вось бы, думаю, хто-небудзь зь беларускіх калектываў да гэтага дадумаўся: у нас жа цэлыя плясты рок-твораў, якім былыя рэжымы проста не далі дайсьці да масавага слухача. Незапатрабаванымі застаюцца кранальныя ўзоры творчасьці «Пані-братоў», «Дойлідаў» (60-я), «Шпакоў», «Блізнятаяў» (70-я), «Магістрату», «Белага крука» (80-я)... І вось «N.R.M.» паспрабавала зрабіць крок у гэтым накірунку, прыгадаўшы стары ўлісаўскі гіт «Радые Свабода», які перад тым выходзіў на дысках толькі ў Польшчы.

Па-новаму гучаць тут і вядомыя гіты з «Народнага альбому» — «Надзенька», «Простыя словы», «Лалалала», «Край ты мой, край». Па-новаму, бо ў апошні з названых трэкаў неяк нечакана ўплялася славетная чылійская мэлёдыя «El condor pasa». Па-новаму, бо нават голас у «Надзеньцы» ўжо не Міколы Труса («Ліцьвіны»), а Лявона Вольскага (ясна, «N.R.M.»).

Дарэчы, тыя, каму старая «Мроя» падабаецца больш за новы праект «N.R.M.» (хоць бы стылістычна, знойдуць тут водгалас мроеўскага фэномэ-

ну 80-х, асабліва ў творах «Нацыя», «Трактар», «Мы самі па сабе», «Халодны блюз». Ёсць у іх крыху маралізатарства, характэрнага для рок-музыкі таго перыяду, толькі сыграна больш збыта, зладжана, больш тэхнічна, а ў песнях «Дарога», «Бацька», «Пакуль не пачнецца вайна», «Медны купарвас» — проста захапляльна.

Асаблівы настрой стварае ў гэтай праграме рэакцыя публікі. Як у папулярных цяпер камедыях, пазбаўленых гумару, вам падказваюць, дзе смяяцца, устаўляючы фанаграмы загадзя запісанага сьмеху, дык тут натуральныя воплескі й авацыі дапамогуць слухачу фармаваць свой настрой. Дый проста прыемна ўсьведамляць, што ты прысутнічаеш там, дзе ня змог пабываць, дзе сабралася гэтулькі публікі, якой надзвычай падабаюцца й старыя мroeўскія гіты («Краіна крывавых дажджоў», «Зямля», «На вуліцы маёй»), і новыя песні («Зомбі», «Бывай», «Са шчытом ці на шчыце», «Мітусьня»).

Бадай, усялякі прадукт, пазначаны лягатыпам «N.R.M.», не расчаруе нічых спадзяваньняў — хоць гэта «анплогэд», хоць суровы грандж. У кожнай нотцы адчуваецца адбітак рэчаіснасьці, але не халодны, люстэркавы, а саркастычны, перабольшаны, гіпэртрафаваны, які прымушае ня спаць, а варушыцца.

«Наша ніва» №10, 24.05.1999, Менск, В.М.

N.R.M.

Самотнік

2000, *Zlota skala*



Імідж лідэра нацыянальнай рок-сцэны — відавочна не ганаровая пасада, дадзеная на вякі. Утрымацца ў гэтым амплію змога толькі той, хто здольны забясьпечыць сваю стабільную (і якасную) прысутнасьць ва ўсіх галінах жыцця. Дык вось гурт «N.R.M.» пастаянна дэманструе такія прыклады: рэгулярныя канцэрты, сталая прысутнасьць у радыё-гіт-парадах, перыядычныя інтэрвію прэсе й радыё, удзел у тэлеконкурсах, супольных праектах і, галоўнае, стабільнае закідваньне музычнага рынку новымі ўзорамі сваёй прадукцыі тут назіраецца бесперапынна. І таму... Ну хто ж ня ведае «N.R.M.»?

Стала экспэрымэнтуючы з рознымі варыянтамі сваіх альбомаў, яны разам з тым сталіся першымі, хто асмеліўся выпусьціць на наш амаль нерухомы рынак такі прадукт як сінгл. Прычым масавым заводзкім тыражом, у той час як для пэўнай дамарослай супэрзоркі і альбом нарэзаць на CD-R — ужо гераізм.

Сінгл «Самотнік», як зазвычай, стаў прадвесьнікам чарговага альбому

(у дадзеным выпадку «Тры чарапахі»). Але музыкі здолелі ператварыць яго ў самастойную каштоўнасьць для шматлікай арміі калекцыянэраў.

Цікава, што сама назва рэліза ёсьць перакладам на беларускую мову ягонага фармату: сінгл «энэрэмаўцы» сьмела назвалі самотнікам, перанесшы на родную глебу сэнс ангельскага слова. А ангельцы (гэта ўжо наконт музычнай тэрміналёгіі) здаўна называюць сінгламі асобнае (самотнае) выданьне адной-дзвюх песень. Калі дыскі былі яшчэ з вінылавай плястмасы, дык сінглы мелі яшчэ назву міньён (маленькі віныл), але для CD розьніцы ў вонкавых памерах між самотнікам і альбомам няма. Яны розьняцца толькі аб'ёмам закладзенай у іх інфармацыі ды формай упакоўкі.

На Захадзе пасьпела ўжо скласьціся традыцыя, што ў сінгл закідваюць толькі адну самотную песеньку, але затое ў трох-чатырох, а часам і пяці вэрсыях, дадаюць розныя dj-міксы, радыёміксы. Зрэзьчасу асобным падарункам (бонусам) дадаецца й нейкая другая песня будучага альбома або нават ягоны аўтсайдэр (як на міньёнах B-side). Такім чынам заходнія сінглы маюць працягласьць гучаньня 10-20 хвілінаў, хоць CD-ячэйка ў такім выпадку на тры чвэрці застаецца пустой. Натуральна, ашчадныя Беларусы не маглі дазволіць сабе такога марнатраўства, і сінгл «N.R.M.» толькі аўдыёінфармацыі ўвабраў у сябе амаль на паўгадзіны, хоць усталяваныя традыцыі ня надта парушыў.

Асноўная кампазыцыя сінгла — «Чыстая-сьветлая». І хоць гэта вядомы ўжо гіт, але ж знаўцы распавядалі, што на канцэртах у Польшчы ён гучыць і па-польску, прычым у сымбіё-

зе зь легендарным гуртом «Kult». Дык вось польскамоўная вэрсія твора пад назвай «Najnapajaj» трапіла ў гэтае выданьне.

Акрамя таго, сказаўшы, што гэтыя трэкі пілятуюць альбом «Тры чарапахі», які тады яшчэ толькі запісваўся ў менскай студыі «X-NOISE Factory», гурт «N.R.M.» дадаў у сінгл і адмысловую вэрсію загаловаў песні з варшаўскае студыі «Złota skała». А што да невялікіх адхіленьняў ад трывалых сінглавых традыцыяў, дык Беларусы атрымалі на «Самотніку» і яшчэ адзін гіт будучага альбома з варшаўскай студыі — «Мая мэнтальнасьць». Ды яшчэ ў дзвюх вэрсыях.

Праўда, Беларусы ж і ў дабры любяць дзярмо пашукаць. Газэта «Беларуская маладзёжная» неяк неабдуманна рэмінісцыравала: «Радыёмікс кампазыцыі «Мая мэнтальнасьць» тут ня надта адрозьніваецца ад арыгіналу» («БМ» №20, 20.05.2000). Але нават няўзброеным вокам (ці вухам?) можна спанатрыць, што ён на цэлую хвіліну карацейшы. І гэта ня проста падрэзаны арыгінал, а новы варыянт, дзе іначай змiкшаваныя гітарныя й барабанныя партыі. Бо звычайна ж і робіцца радыёмікс дзеля таго, каб нейкі маштабны твор, які грунтоўна людзі будуць слухаць на альбоме, ня страчваў сваёй мабільнасьці пры радыёратацыях. І гэта нават ня той выпадак, калі для аматараў розных стыляў музыкі на сінглах публікуюцца прыджазаная або прыпапсаваная аранжыроўка пэўнай рок-кампазыцыі, дзе можна і чакаць адрозьненняў. Гэта ўжо празь некалькі гадоў неверагодную поп-вэрсію гіта «Тры чарапахі» зрабіў папулярнейшы расейскі ансамбль зь Беларусі «Краскі»,

але ставіць такі трэк на сінгл было хоць і варта, але ўжо запозна: сам саматнік папросту паспеў стаць фанаграфічным рарытэтам.

Вось усё, што датычыць змястоўнай аўдыёчасткі выдання. Але беларуская шчодрасць не сканчаецца гэтым. «N.R.M.» расшчодрыўся тут і на відэапрэзэнт. Праўда, толькі для тых, хто мае ў хаце кампутар.

Па-першае, ёсць тут знакаміты скандальны відэакліп Анатоля Вечара паводле кампазыцыі «Чыстая-сьветлая», дзе музыкаў гурта можна пабачыць у надта ж незвычайных ролях (ці ня «Форум Лямбда» спансаваў гэты кліп?).

Па-другое, пакажа кампутар і калекцыю фотаздымкаў гурта, процьму малюнкаў, знаёмых нам паводле папулярных «энэрэмаўскіх» футболак.

Дадамо, што да сваёй сур'ёзнай працы ў дыхтоўнай варшаўскай студыі «Złota skala» гурт прывабіў знакамітага гукарэжысэра Марціна МакГроўэра, дзякуючы якому ў немалой ступені плён аказаўся сапраўды фірмовым. Мастацкая аздоба вокладкі выдання належыць бубнару гурта Алегу Дземідовічу (не забывайма ж, што яны ўсе там мастакі з адукацыяй).

«Раніца» №39, 28.09.2000, Менск, В.М.

N.R.M.

Тры чарапахі

2000, Bulba records



Прыгадваю, як у 80-я гады XX стагодзьдзя, калі польскі рок узьняўся на недасягалныя раней вышыні, што нават брытанскія газэты «New Musical Express» і «Melody Maker» змушаныя былі ўвесьці новы тэрмін — polish wave, я з захапленьнем слухаў неверагодную рок-полечку «Raz-dwa, raz-dwa» гурту «Maanam», незвычайны рок-абэрак «Dmuchawce, latawce, wiatr» Urszuli і думаў: «Гэта ж вось яно, амаль роднае ў року. Толькі калі ўжо без амаль?» Аднак, не прайшло й дваццаці гадоў, як кажучь...

Праўда, нельга сказаць, што ўсе гэтыя дваццаць гадоў беларуская рокніва наогул не радзіла: тая ж «Крама» ў Польшчы ды Вялікабрытаніі, тая ж «Мроя» ў Даніі ды Францыі, тая ж «Троіца» ў Галяндыі ды Нямеччыне. А «N.R.M.» — дык гэтыя ўвогуле зрабілі drang nach westen афіцыйнай дзяржаўнай палітыкай (варта згадаць хоць іхнюю актыўную канцэртную дзейнасьць у Эўропе або заўсёдную актуалізацыю стылістыкі). Але тое, што гурт выдаў у 2000-м, можна параўнаць хіба толькі з тым самым не-

рагодным прарывам polish wave 80-х або юначым цэпелінаўскім нэафальклёрам у Брытаніі 70-х.

Мы заўсёды ледзьве не плакалі ад зайздрасці, чаму мы не Ангельцы, чаму мы не Мадзьяры, чаму мы не Палякі,.. калі блішчэлі іхнія зоркі. Але N.R.Маўскія «Тры чарапахі» падарылі мне нават асабістую сустрэчу з Немцам, які захоплена падпяваў «Бамжоў» на канцэрце й шкадаваў, што ня ведае, пра што гэты згустак энэргіі:

*Які народ? Якая на хрэн мова?
Народ дурны. Ён любіць жыць
хрэнова,*

*А я люблю народ свой узаемна.
Люблю любіць — любіць зайжды
прыемна.*

А мы, Беларусы, ня проста разумеем, а наўпрост адчуваем, усведамляем кожную нотку неверагоднага альбому, які вытрымаў некалькі выданняў і перавыданняў на розных лэйблах. Мы проста куплялі ў крамах то сініх, то чырвоных «Трох чарапах», а замежны рок-фэн вышукваў найневерагоднейшыя спосабы здабыць унікальную рэліквію з чарговай «краіны за жалезнай заслонай». Як мы калісьці, не да канца асэнсоўваючы, усё ж вышуквалі сабе ў калекцыю «California Dreamin'» у 1966, «Stairway To Heaven» у 1971, «Ulok a jardap» у 1975, «Krakowski spleen» у 1983... Нацыянальная рок-шэдэўры й сьветам лёгка паглынаюцца, але быць дарэшты прасякнутымі сэнсам здольныя толькі на Радзіме.

Асобных захапленняў заслугоўваюць гіты, дзе музыкі эмацыйна выкладваюцца на ўсе сто («Катуй-ратуй», «Дастала», «Мы жывем ня кепска»), але нельга не звярнуць увагу й на агульную філязофскую канцэпцыю цэлага альбому. Гэты — не пабаюся

перабольшыць — твор мастацтва ўжо блізка да ператварэння ў крыніцу навачэсных прыказак і прымавак: «Дурны народ любіць жыць хрэнова», — а хіба не? Дык чаму ж на ўрадлівай глебе вечна «Лёс склаўся так, што... хрусь і папалам».

Яшчэ адно адкрыццё («Не рабі нікому зла, бо ў начы няма сьвятла») нагадала мне ўлюбёны ў юнацтве польскі «Maanam»:

*Nie trzeba złych,
Raz owoców dobrych wydawać nie
możesz...*

Вось жа яна, філязофія рок-культуры. Міжнародны дыялёг. Адна праблема: у Беларусі пануюць расейска-ангельскія штучныя арыентыры ў року, таму мала хто ведае «Maanam», а для Польшчы амаль недасягальны ўвесь беларускі рок (акрамя дыхтоўных спатканьняў на «БАСовішчы»). Дый нават унутры краіны ў музычнай крытыцы нешта не адчуваецца глыбокага сацыялягічнага аналізу праблематыкі рок-тэкстаў, а матэрыял тут надзвычай багаты.

Калі перад выходам альбому «Тры чарапахі» ў прэсе пераважала настальгія па незабыўных супэр-гітах «Мроі» («Зондэркаманда», «Паляваньне на вядзьмарак», «Я — рок-музыкант», «Ён яшчэ вернецца»), адзначаючы ў «N.R.M.» толькі асобныя ўдалыя фрагменты («Паветраны шар», «Песні пра каханьне»), дык выхад гэтага альбому стаў вяхой для наступных і папярэдніх арыентыраў. Гэта быў надзвычайны посьпех і самога гурту, і выдавецкага лэйбла («Bulba records», які незадоўга перад тым адчыніла ў Беларусі расейскае музычнае выдавецтва «Саюз». Тое, што «Bulba», нягледзячы на здэклівую назву,

на пачатку свайго ўласнага каталёгу (CD BR 003) ўзяла ў абарот ня проста модную каманду, а сапраўды культуры гурт нацыянальнага нонканфармізму ў музыцы, само па сабе было шматабяцальным. У прэсе выказваліся нават здагадкі, ці гэта не з прычыны занепакоенасьці, што «N.R.M.» занадта адцягвае ўвагу публікі на захад, зусім ігнаруючы Маскву.

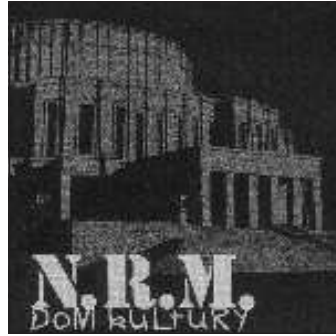
Як бы тое ні было, але толькі першы месяц у абойме «Саюза» павялічыў колькасць прыхільнікаў «N.R.M.» у дзесяткі разоў. Але ў тым і праблема, што заробкі музыкаў не павялічыліся ні на грош пры гэтым: гурт не здрадзіў свайму нонканфармізму ні ў стылістыцы, ні ў мове, ні ў тэматыцы, таму раскрутка і гурта, і самога лэйбла «Bulba records» папросту спынілася, але калектыў узяў лейцы ў свае рукі і працягваў творчы ўздым. Бо ягоны поспех, як ні круці, быў вынікам ня толькі цёплых абдымкаў «саюзнай тусоўкі», але й сапраўды неверагоднага творчага прадукту, які ўлічвае й найактуальнейшыя музычныя напрацоўкі ў сьвеце, і цвяроза адгукваецца на найбольш балючыя праблемы жыцця.

«Czasopis» №2, люты, 2001, Białystok, B.M.

N.R.M.

Дом культуры

2002, West records



Добрую палову гэтага альбому культуравага гурта «N.R.M.» слухачы перад тым ужо маглі пачуць на шматлікіх канцэртах у рамках прамоўшні-кампаніі, якая была праведзена якраз у падтрымку навінкі ад «N.R.M.» — альбому «Дом культуры». Здавалася б, чакаць асаблівых адкрыццяў не даводзіцца. Але дыск ужо трывала прапісаўся ў музычных крамах, і ёсць нагода паразважаць над тым, што сабой уяўляе чарговы твор культурывага каманды.

Першы прыемны сюрпрыз аматарам беларускай фанаграфіі — дваццаціхвілінны арыгінальны відэафайл «Сакрэтныя матэрыялы». Зь ягоных лічбавых дарожак мы можам даведацца пра хаду легендарнага гастрольнага тура «N.R.M.» па Беларусі, які быў ажыццёўлены музыкамі ў 2001-2002 гадох і грунтоўна расьпісаны ў кнізе В. Дзятліковіча «Іх МРОЯ, іх N.R.M.» (Мн., 2005), а таксама тое, чым займаюцца ўдзельнікі гурта ў часе гастрольных пераездаў з адной мясцовасьці ў другую. Відэафайл утрымлівае шэраг жартаў, прыколаў у выкананні дась-

ціпных музыкаў, а таксама сюжэт, які распавядае пра хаду конкурсу сярод рэчыцкіх фанатак на найпрыгажэйшы бюст...

Але найвялікшы сюрпрыз — сатырычная п'еса, зафіксаваная на дыску «Дом культуры». Ейная фабула пабудаваная на перажываньнях адказных асобаў віртуальнага Ёдзавіцкага дому культуры з нагоды прыезду на гасролі гурта «N.R.M.» у гэтае места. З вопыту папярэдняга альбому «Тры чарапахі» вядома, наколькі патрабавальна музыкі «N.R.M.» ды іхні лідэр Лявон Вольскі ставяцца да ўсіх сэнсавых і стылявых нюансаў свайго постмадэрнісцкага тэксту дзеля стварэння адпаведнага літаратурна-музычнага кантэксту.

Але «Дом культуры» ў гэтым сэнсе пераўзыходзіць усе чаканні. Здаецца, выцягні адну літаратурную мініятуру з канвы твору, і ўся архітэктоніка альбома рассыплецца...

А каб па-сапраўднаму ацаніць усе нюансы пастаноўкі (а менавіта так трэба ўспрымаць літаратурна-музычныя трэкі), прапануем вам услухацца ў такую пазнавальную трасянку загадчыцы клюбу (ролю гэтую бліскуча выканала Г. Вольская), у правінцыйную безнадзейнасьць кіраўнічкі тэатральна-музычнага гуртка (В.Бабак), у посталькагольнае трызьненне клубнага электрыка (С. Канановіч).

З музычнага пункту гледжаньня альбом «Дом культуры» зьяўляецца лягічным працягам альбому «Тры чарапахі» ды арыентаваны на сямья сучасныя стылістычныя адгалінаваньні гітарнага nu metal, hardcore, grunge, industrial, у той жа час у музыцы гурту выразна праслухоўваюцца такія знаёмыя фальклёрныя матывы,

якія заўжды былі характэрнымі для «N.R.M.» («На беларускіх дарогах», «О-о, гэта ўсё»).

Але, нягледзячы на агульную сатырычную скіраванасьць альбому, кружэлка мае некалькі сур'ёзных канцэптуальных твораў. Яны (з часоў гіта «Я — рок-музыкант») вызначаюць пазыцыю «энэрэмаўцаў» адносна найскладанейшых маральных і этычных праблемаў. Таму можна сьмела казаць: песьні «Маё пакаленьне», «Вайна», «Фабрыка» (іншая назва «Выбіраеш — выбірай») — лепшыя творы альбому, якія пакідаюць слухачам прастору для роздуму й філязофскіх рэфлексіяў. Але, бадай, найбольш моцна на альбоме прагучала песьня Лявона Вольскага з... легкаважнай назвай «Лёгкія-лёгкія». У ёй слухач адчуе й боль асабістых стратаў аўтара песьні, і адгалоскі ўласнага mid-life crisis, і глыбальныя сэнтэнцыі кшталту «Зьбірай сяброў, запальвай газ. Усё стагодзьдзе — дэкаданс!». Сапраўды дзіўная, мінорная мэлёдыя, якая «падкладзеная» пад ударны драйв metal-рытмавых бубноў Алега Дземідовіча й бас-гітары Юрася Ляўкова.

Паколькі рэліз датаваны 2002 годам, дык ужо ў тым жа 2002-м яму прадракалі вылучэньне ў намінацыі «Лепшы альбом году» на заўсёды чаканай «Рок-Каранацыі». І так сталася.

Хочацца дадаць, што для пашырэння слухачкай аўдыторыі альбому «Дом культуры» і спрыянню прапагандзе ўсёй беларускамоўнай музыкі сярод моладзі — студэнтаў, школяроў, іншых малазбаўсепечаных сацыяльных элементаў — выдавецкі лэйбл «West records» падрыхтаваў і больш танны варыянт дыска. Бяз п'есы ды мультымэдыя, але ў поўнай адпавед-

насьці зь песенным складам праграмы ды мастацкай аздабы. Так што «выбіраеш — выбірай», як сьпяваецца ў адной зь песень гурта на гэтай кружэлцы!

«Новы час» №3, 17.02.2003, Менск, А.М.

N.R.M.

Справаздача
1994-2004

2004, West records



Пачнем з таго, што гэты юбілейны зборнік самай знакавай беларускай каманды быў выдадзены ў дзвюх вэрсыях: прэстыжнай і дыхтоўнай «Gold» з грунтоўным буклетам і нават бонусамі зь недаступных раней шырокаму колу публікі архіваў, і «Silver», які проста прэзэнтует лепшыя песьні за азначаны пэрыяд. Дык вось пятая частка накладу таго самага «Gold» адыйшла ў шырокі сьвет ужо непасрэдна на першай жа прэзэнтацыі, якая з поўным аншлягам прайшла напрыканцы зімы ў канцэртнай залі «Менск». Я, прызнацца, сумняваюся ў посьпеху такога прадукту, бо сам як калекцыянэр апрыйэрна буду чакаць бокс-сэта «N.R.M.», але вось увагу публікі прывабілі й зьмястоўны буклет з рэдкімі гістарычнымі здымкамі,

і стылёвая падборка песень, і рэальна культавы статус самога калектыва.

Паводле зместу альбома слухачы абавязаны інтэрнэт-актывістам, якія з дапамогай дэмакратычнага галасаваньня выказалі свае прыярытэты. У выніку атрымалася нават так, што фронтмэн гурта Лявон Вольскі выказаў сваё здзіўленьне, чаму там няма песень «Маё пакаленьне», «Фабрыка», а ў адным з сваіх інтэрвію яшчэ й паабяцаў выдаць свой уласны зборнік «Greatest Hits» гурта «N.R.M.».

І ўсё ж наконт зместу альбома «Справаздача 1994-2004» таксама спрачацца асабліва ня будзеш, бо гіты там таксама небанальныя. Рэальныя гіты. Падзагаловак «Gold» можна сьмела ўжываць і ў сусьветным кантэксьце, што гэта найлепшыя, сапраўды залатыя песьні «N.R.M.».

Мяркуюце самі: найбольш знакамітыя «Паветраны шар» (хто і дзе яго толькі ні сьпяваў), «Ла-Ла-Ла», «Песьні падземных жыхароў», «Песьні пра каханьне» (гэтая нават маёй дачцэ Альдоне, фанатцы папсы, прыйшлася даспадобы), «Мы жывем ня кепска» (а гэта мой улюбёнец). А ёсьць жа яшчэ ў альбоме рэдкія студыйныя вэрсыі гукарэжысэра А. Зайцава песень «Дзе тое слова?» і «Не хадзіце ў цёмны лес (Зомбі)», якія Вячка Корань потым зьвёў па-свойму для альбома «Одзірыдзізна».

Такім чынам, 19 кампазыцыяў агульнай працягласьцю 74 хвіліны гарманічна й раўнамерна прэзэнтуюць усе альбомы калектыву. Выдаўцы, праўда, чамусьці абыйшлі «Самотнік» (1999), дзе можна было б адкапаць пару рэдкіх сюрпрызаў, затое згодна новай эўрапейскай модзе ў зборку ўключаны два новых твора ка-

лектыву — «Дзесяць» і «Рок-н-рол не ўрагуе», таму кампіляцыі нададзена канцэптуальная сутнасць. З нагоды апошняга з прыгаданых твораў мне чамусьці прыгадваецца песня прадвесьніка «N.R.M.» — гурта «Мроя», які быў кумірам беларускай моладзі ў 80-я гады. Яна мае назву «Белы сыяг не ўрагуе». І мімаволі назіраецца тут градацыя філзафскіх падыходаў да жыцця, парадаксальны самавыўлянс (замест дэкадансу) самога Лявона Вольскага.

А кампазыцыю «Дзесяць», як мне здаецца, калі-небудзь назавуць гімнам страчанага пакаленьня, якое 10 гадоў пражыло ў незалежнай Беларусі, калі акурат на тыя 10 гадоў тут прыпынілася жыццё. Гучыць твор вельмі патэтычна, але ён цалкам па-энэрэмаўску.

Асаблівае задавальненне атрымліваеш, гартаючы буклет гэтага выдання (датычыць тое, на жаль, толькі ўладальнікаў версіі «Gold»). Тут шмат цікавых фотаздымкаў, на якіх Лявон Вольскі падобны то на мэталёўца, то на панка, то на гранджа... Сёньняшнія маладыя, назіраючы гэтыя трансфармацыі, нярэдка дапытваюцца, які ж натуральны колер валасоў у Лявона (гэта я аднойчы чуў нават у прамым этэры аднае з аичынных FM-станцыяў, дзе госьцем быў лідэр «N.R.M.»). Калі ж выйшла выданьне «Silver», такіх пытанняў выдавочна паменела, бо такіх фотак ужо не было ў сьціплейшым буклеце, але дзякуючы зьніжэньню кошту яшчэ больш павялічыўся попыт. Натуральна, пашыралася й кола жывога энэрэмаўскага культу, бо цяпер выбар свайго энэрэмаўскага прадукту мае нават той, хто

ніяк ня мог падабраць сабе пад густ альбом моднага гурта.

«N.R.M.», не ўпершыню паўтараем, — гэта брэнд нумар адзін на беларускім музычным рынку. Нават слаўтага гарадзенскага барда Віктара Шалкевіча прэса часам называе «энэрэмам» бардаўскай песні (толькі іх імя на афішы можа гарантаваць стабільную якасьць і попыт). Таму нядзіўна, што менавіта яны першыя зьнялі свой кліп, першыя рызыкнулі выдаць сінгл, і вось першыя даўмеліся да паўнаўвартаснага падагульненьня вынікаў дзейнасьці за першае сваё дзесяцігодзьдзе.

*«Белорусский рынок» №9,
09.03.2004, Менск, В.М.*

ZET

З Новым годам!

2001, Каўчэг



Нягледзячы на ўсе паказкі пра гэты гурт, «Zet» — каманда вельмі сур'ёзная. Удзельнікі яе зь неверагоднай настойлівасьцю хаваюць свае твары пад маскамі, больш вартымі рэкламнага роліка «Твая бясьпека ў тваіх руках», распаўсюджваюць небываліцы быццам бы з сваёй творчай біяграфіі (хтосьці ў іх там нарадзіўся ў 1942 годзе, а ў 1944 арыштаваны за супра-

цоўніцтва з паліцаямі), трымаюць у строгім сакрэце свае сапраўдныя імёны, карыстаючыся пры гэтым сцэнічнымі псеўданімамі: Канцлер, Стронг, Акрэбат, Маньяк ды Рыба...

Ну сапраўды, ці не яскравае ўвабляе «шляху ваяра» паводле Карлеса Кастанэды, толькі для рок-рольшчыкаў: «Не казаць нікому ў сапраўднасці тое, што ты робіш і кім на самай справе зьяўляеся. Увага людзей, якая канцэнтруецца на кожным з нас, слабе, і чалавек становіцца вольным і плынным. Ён становіцца невядомым нават для сябе...» І гурт, відавочна, прытрымліваецца гэтых прынцыпаў.

Дэбютны альбом «Zet», што зьявіўся ў музычных крамах напачатку новага стагоддзя (і зь якім календарыкам усярэдзіне, дзе жыццё спынілася), а потым ня раз пераывадаўся, таксама імкнецца ўвабраць у сябе рэкамэндацыі вялікага латына-амэрыканскага пісьменьніка-містыфікатара й мага. І сапраўды: чаму дыск, які зьявіўся на сьвет некалькіх улетку, мае назву «3 Новым годам!»? Ён зроблены бязь ярка акрэсленых аўтарскіх ды выдавецкіх дадзеных. А здоблены такім чынам, што пытаньняў да каманды й іхняга прадукту становіцца ўсё больш. Памятаеце, як у «шляху ваяра» Кастанэды: «Рэчы, якія ствараюць людзі, ні пры якіх абставінах ня могуць быць больш важкімі, чымсьці сьвет. І такім чынам той, хто стаў на «шлях ваяра», адносіцца да сусьвету як да бясконцай таямніцы, а да таго, што робяць людзі — як да бясконцай бязглуздыцы...»

Трэба адзначыць, што латына-амэрыканская тэматыка й алюзыі ў альбоме «Zet» гучаць таксама да-

волі прыкметна, ад настальгічнага «Guantanamera!» да песень, стылістычна блізкіх да латын-року Санта-ны й salsa Рыкі Марціна, кшталту «La bamba».

Паводле музычнага запалу іскры кампазыцыяў блукаюць недзе паміж полюсамі панк-року й трэшкору: гэта магутны гітары «чос», які сплятаецца з рытмічна рознабаковым гучаннем бас-гітары й бубноў. Тэксты Канцлера (ён жа вакаліст і солё-гітарыст гурту) больш падобныя на слэганы рэвалюцыйных маніфэстацыяў, чым на тэксты з гледзішча звыклага, паэтычнага сэнсу. Тым ня менш, вобразнасьці ды ляканічнасьці ў іх не бракуе. Гэтая асаблівасьць робіць творы «Zet» вельмі блізкімі духу падлеткаў — з іхнімі вечнымі парадоксамі, канфліктамі, комплексамі. «Баю-баю» ды «Хлопчык» дакладна могуць прэтэндаваць на званьне сучасных тынэйджэрскіх гітоў-гімнаў.

Ёсьць у альбоме «3 Новым годам!» песні, чые тэмы выкрышталізаваліся пад уздзеяннем героікі латына-амэрыканскага супраціву субкамандантэ Маркаса, пад уздзеяннем ідэяў антыглябалізму («Радзіма, свабода»). Але галоўная рыса кампазыцыяў альбому — сакавітая, трапная сатыра. Думаю, што пасля забойнага прыпева «Крыжачок, чок-чок» у гратэскавай песеньцы «Танец сьмерці» альбом па ваяўнічым рэфрэне «Гэй, славяне!» будзе зразумелай скіраванасьць сатырычных стрэлаў гурта «Zet».

Альбом «3 Новым годам!» слухаецца быццам як адное цэлае нават тымі, хто яшчэ не знаёмы з музыкай «hip-hop» у экстрэмальным варыянце. Гэта адбываецца таму, што пры гукавой напружанасьці й драйве, прагра-

ма дыску (параўнальна зь іншымі трэш-кор-камандамі) не стамляе вуха ненатрэніраванага слухача. І гэта, таксама ў духу «шляху ваяра» Карлёса Кастанэды: «Ні ў якім разе не пуштошыць сябе й іншых, асабліва тых, каго любіш!»

Удзельнікі гурта «Zet» заўсёды памятаюць пра тое ды спадзяюцца на новыя сустрэчы. І ня толькі на Новы год.

«Знамя юности» №119, 02.08.2001, Менск, А.М.

HARACKIJA

Сіні апэльсын

2002, Pete Paff Inc.



Развіцьцё нацыянальнага музычнага рынку за апошнія гады справакавала ў Беларусі нават моду на сольныя альбомы славетных рок-музыкаў. Ёсьць у гэтай кнізе згадка пра самастойныя праекты Сяржук Трухановіча («Крама»), Лявона Вольскага («N.R.M.»), Івана Кірчука («Troitsa»), Зьміцера Вайцюшкевіча (ex-«Kriwi»), а вось цяпер, калі ласка, і неверагодны «Сіні апэльсін» Піта Паўлава, гітарыста «N.R.M.», «Kriwi» і многіх супольных праектаў.

Упершыню зьявіўся ён у продажы акурат перад бэнэфісам «N.R.M.» 2002 года ў канцэртнай залі «Менск»,

перад самым ад'ездам Піта Паўлава з гуртом «Kriwi» ў міжнароднае турнэ Бэрлін-Варшава-Парыж-Туніс.

Неверагодны ён хаця б таму, што дыск тыражаваўся не стандартным фарматам (12 сантымэтраў у дыямэтры), а якраз з лусту сапраўднага апэльсіна (8 сантымэтраў), ды яшчэ ў сапраўднай аранжававай скурцы са звыклым надпісам «Магос»... Не, не «Магос», а «Harackija» напісана традыцыйным шрыфтам на стыкеры. Гэта новы праект Піта Паўлава, дзе ён вырашыў праявіць ня толькі свае гітарныя таленты, але й вакальныя. Бадай, удалося. Ва ўсялякім выпадку, камэнтатар «Музыкальнай газеты» Алег Клімаў меў падставы сьцьвярджаць: «Уражвае гітарны саўнд — вельмі якасны, шчыльны; дый сьпявае Піт на салідным узроўні» («МГ» №19, 21.05.2002).

Дасьледчыкі зважаюць таксама на найарыгінальнашую мастацкую аздабу выданьня (дызайнэр Сьвятаслаў Шпак), дзе ў адмысловым канвэрце нават звычайны белы дыск вымушаны сьвязацца сінім колерам, каб сымбалізаваць сабою той самы сіні апэльсін, пра які сьпяваецца ў адной з песьняў:

*Так моцна пахне апэльсынам —
Ажно дыханьне заняло,
Здранцьвеў язык, і згоркла сьліна...
Так моцна пахне апэльсынам,
Што сьвет сьцямянеў, зрабіўся
сінім,*

І ўмомант сквіцы зьвяло.

Дарэчы, ёсьць адна праблема ў тым, што ў паліграфіі не пададзена аўтарства ніводнае песьні, ажно многія думалі, што Піт і ў вершаплэцтва падаўся. Але ён не прэтэндуе на татальную ўсеахопнасьць і самотніцкія лаўры. Прынамсі згаданы верш напі-

саў знакамiты Адам Глѣбус. Дый ува-
сабляць увесь праект Пiту дапама-
галi ня менш знакамiтыя музыкi: Алег
Дземiдовiч (бубнар «N.R.M.»), Аляксей
Рудольф (басiст «Папѣнкiн's band»).

Нягледзячы на незвычайныя па-
меры гэтага музычнага вытвору, ён
звычайна прайграецца на любым CD-
плэеры. Гэта так званы другi стан-
дарт.

У праграму мiнi- цi, дакладней,
мiкраальбому ўвайшло шэсьць трэ-
каў агульнай працягласцю больш за
чвэрць гадзiны. Акрамя загалюна-
га твору, Пiт Паўлаў здолеў праявиць
сваю неардынарную асобу, выказаць
свае фiлiзафскiя развагi над нава-
кольным жыццѣм у вельмi напружа-
ных, дынамічных песнях «Мяне ня-
се», «Той, што прыйдзе пасья».

Не выпадае з гэтага кантэксту i
ўласная апрацоўка фальклѣру, да яко-
га музыка «прыкiпеў» душой яшчэ
ў гурце «Kriwi». Памятаеце ягоную
звышэнергетычную мэтал-вэрсию пе-
сьнi «За туманам» у аднайменным
альбоме («Каўчэг», 1998)? Дык вось
цяпер Пiта прывабiла ня менш любi-
мая ў народзе песня «А ў лесе, лесе»,
добра вядомая слухачам паводле запi-
саў Акадѣмiчнай харавой капѣлi Бела-
русi iмя Р. Шырмы («Мелодия», 1989).
Бадай, у эмацыйным напале Пiт тут
пераўзыйшоў нават самога сябе.

Настраѣвымi iнструментальнымi
ўстаўкамi ў гэтым рэлізе сталіся
каропенькiя гiтарныя тэмы «Intra»
i «Outra», якiя ператварыліся ў свое-
асаблiвыя сэнсавыя цагліны, што
звязваюць мастацкую канцэпцыю
рэліза.

Трэба сказаць, што найбольш шы-
рокі спэктар алузiяў i рэмiнісцэнцы-
яў гэты дыск будзiць у iнтэлектуаль-

на падрыхтаванай часткi аўдыторыi,
хоць створаны ў канве нiбыта звычай-
най мас-культуры.

Напрыклад, адкуль такое незвы-
чайнае напісаньне назвы праекту —
«Garazkija»? Вiдаць, нашыя «гарад-
зкiя» вельмi хочуць падкрэсьлiць
сваю роднаснасьць з сусьветна вядо-
мым узорам чэскага альтэрнатыўнага
року «Life After Life», дзе таксама бы-
лі свае «Garazkija», i таксама на мiнi-
альбоме.

Дый тое, што ў «Сiнi апѣльсiн» не
ўвайшла кампазыцыя «Nig Nog» таго
ж пѣрыяду (альбом «Hardcoremanія:
чаду!»), таксама шмат пра што гаво-
рыць. Прынамсi пра тое, што гэта не
звычайны мяшок музычных гiтоў, а
канцэптуальна прадуманы прадукт.

«Голас Радзiмы» №35, 28.08.2002, Менск, В.М.

GARADZKIJA

На далонi

2003, Pete Paff Inc.



Большасць мастацтваў, што на-
радзiліся ў нашу ўрбанiстычную эру,
маюць сынтэтычны характар, г.зн. убі-
раюць у сабе спляценьне самых роз-
ных традыцыйных плянiяў. Вось i так
званы шоў-бiзнэс — гэта ж ня толькi
папулярная музыка, выпуск дыскаў,
вiдэапрадуктаў ды канцэрты. Чаго ўсе

гэта вартае без выяўленага мастацтва, без дызайну? А папулярная музыка ў сваю чаргу становіцца носьбітам пэўных глябальных ідэяў у сферы акурат дызайну.

Бадай, скончыўся час банальных вокладак поп-дыскаў, дзе акрамя фоткі куміраў і наборнай назвы нічога няма. І дэбютны альбом менскай рок-каманды «Garadzkija», якая адразу па зьяўленьні перамагла на I фэстывалі «Генэралы айчыннага року», яскравае таму сьведчаньне.

Што ж за праект такі зь дзіўнай назвай «Garadzkija»? Як адважыўся ён кінуць на рынак ўласны самотнік «Сіні апэльсін», а потым яшчэ й скарыць выдаўцоў папулярнага CD-зборніка «Hardcoreманія: чаду!» сваім ўдарным гітом «Nir Nor»?

Ды проста краіна ведае сваіх гэрояў, бо калектыў склалі музыкі славетных айчынных гуртоў «N.R.M.» (бубнар Алег Дземідовіч), «Папёнкін's band» (басіст Аляксей Рудольф), «Імпэт» (гітарыст Дзяніс Савік), а прэзэнтацыя, якая пераўзыйшла рэнтабельнасьцю канцэрты некаторых больш вядомых зорак, адбывалася ў вялікае свята 7 лістапада, г.зн. у дзень нараджэньня лідэра калектыву, знакамітага нашага гітарыста (а цяпер і вакаліста) Піта Паўлава (гл. «Беларускі музычны календар» напрыканцы кнігі).

Раз пайшла ўжо размова пра склад, дык нельга абмінуць увагай яшчэ й запрошаных славетасьцяў, якія працавалі над дыскам: вакалістка гурта «Імпэт» Дана Жвалік, пэркусіяніст гурта «Kriwi» Масуд Талібані ды іншыя. Вось такая прыкметная кампанія, таму залішнімі былі б тут перасьцярогі ў вартаснасьці прадукту і, натуральна, вокладкай іхняй

займаліся лепшыя дызайнэры краіны: галоўныя малюнкi буклета належаць сяброўцы Саюзу дызайнэраў Беларусі Зои Луцэвіч, фірмовы лягатып зрабіў Уладзімір Цэсьлер, а графічнае ўвасабленьне ўсяе задумы належыць Ігару Назаранку (ён знакаміты сваім супрацоўніцтвам з праектамі «Крам-бамбуля», «Kriwi», «IGZAG», «IQ48»).

Мастацкая аздоба сапраўды вельмі сугэстыўная. Асабіста мне яна нагадала такія ж дэдаістычныя вокладкі дыскаў польскага панка 80-х («Radio Nieprzemakalnych», «Dezerters», «Armia»), але «Garadzkija» — гэта ня панк. Дый галоўным чынам не замежныя ўплывы дыктавалі спадарыні Зои натхненьне, а зьмест песень. Усе яны розныя — і пра каханьне, і пра сацыяльнае становішча, і пра пакутныя пошукі свайго месца кожнай асобай, — ды нават аўтары тут розныя (і сам Піт Паўлаў, і маладыя паэты Лера Сом, Адам Глёбус, і фольк), але Зоя Луцэвіч, здаецца, трапна злавiла сутнасьць праекту, дзе ўсё нашае жыцьцё — жыцьцё гарадзкіх — пададзена як на далоні: тут і вакно, і кіно, і даміно, узлёты й пралёты.

Што да музыкі, якая гучыць на дыску, яна ўвабрала ў сабе дасягненьні найсучаснейшых музычных стыляў (ад hardcore да indie), якія цудоўна спалучаюцца з мэлэдыкай беларускае мовы. І ўсё ж, калі асобныя трэкі праграмы выходзілі ў розных зборных альбомах (да названых вышэй трэба дадаць яшчэ сольны CD «Песьні» паэты Адама Глёбуса), я ніяк ня мог прадбачыць нейкай агульнай канцэптуальнай ідэі альбома. Аказваецца, і ў самога Піта Паўлава яна канчаткова сфармулявалася толькі пасля таго, як ягонае жонка, мастачка Зоя Луцэ-

віч намалявала тую ёмістую вокладку альбома, дзе не спатрэбілася потым нават пісаць саму назву.

Цікава, што набытая мной на кірмашы «апэратыўная» левая вэрсія альбома яшчэ ня мела кампазыцыі з такой назвай — «На далоні». На прэзэнтацыі Піт распавядаў, што гэты твор (музыка й тэкст) нарадзіўся ў яго акурат пад уплывам жончыных замалёвак. Кампазыцыю ў апошні момант далучылі да праграмы, мо акурат таму назва так і ня трапіла на тытул.

Праект славутага гітарыста відэавочна мае намер пацешыць шматлікіх фэнаў віртуознай гітары. Яны, напэўна, памятаюць свайго куміра ў антынаркатычнай тэлэрэжыме «Ня рві сабе жыцьцё», дзе Піт самааддана рве струны гітарнага нэрву. Кампазыцыя «Ня рві сабе жыцьцё» ў аўтарскім выкананні якраз і адкрывае гэты альбом.

Больш працяглай, чым на згаданым самотніку, апынулася тут і кампазыцыя «Мяне нясе», а найбольш стромым супэргітом радыёслухачы многіх FM-станцыяў назвалі дынамічную замалёўку «Нелегал», хоць вызначальнікі радыёфарматаў з большым захапленьнем круцяць гэткае belaruso-latino «Карамба».

Як бачыце, альбом атрымаўся вельмі разнастайным, але галоўнае — зьмястоўным і ўсё ж такі цэльным як з пункту гледжання музыкі, гэтак і адэкватнай ейнае аздобы. Галоўная ягоная тэма — гэта беларускі горад з усімі ягонымі праблемамі: тут і пошукі сваёй нішы ў гэтым вялікім мурашніку («Як манэкен», паводле якога пазьней быў зьняты цудоўны відэакліп), і прага каханья («Як

ты пахнеш вясной», напісаная паводле страчанай беларускай рок-клясыкі 60-х Андрэя Шаломінцава), і позірк у фолк-спадчыну як крыніцу свайго этнічнага Я («А ў лесе, лесе»). Альбом разумны, да таго ж прафэсійна зроблены. Нядзіва таму, што ўжо праз год-паўтара выйшла ў сьвет ягонае другое выданьне, зьбянтэжыўшы істых калекцыянераў яшчэ больш дыхтоўнейшым паліграфічным увасабленьнем і відэададаткам (той самы згаданы кліп).

«*PROдзыайн*» №11, 03.06.2004, Менск, В.М.

ПЕТЕ ПАФФ

Паглыбленьне

2005, Pete Paff Inc.



Гэтая рэцэнзья рыхтавалася адмыслова для кнігі «222 альбомы беларускага року... і ня толькі» акурат калі наш з А. Мяльгуем том быў ужо завершаны ды нават атрымаў нядэрэннае паблісіці ў прэсе, а пра будучы альбом чарговага праекту Піта Паўлава толькі легенды хадзілі: то «Музыкальная газета» грэблівая назвала яго «хатнім пахавальным аркестрыкам», то радыё «Polonia» захоплена распавяло пра міжнародны супольны праект, дзе «Pete Paff» граў на адной сцэне разам з Амэрыканцамі, Габрэямі

ды Палякамі... Карацей кажучы, думкі выразна процілеглыя, але заўсёды вельмі энтузіястычныя й неаб'якавыя. Натуральна, такога прадукту не магла абмінуць наша кніга, і яшчэ перад ягоным выхадам у свет я скарыстаўся выпадковай сустрэчай з Пітам Паўлавым у менскім клюбе філяфаністаў, куды яго 18 верасня 2004 г. запрасілі на прэзентацыю першай афіцыйнай CD-гандлёвай кропкі лэйблу «БМАгроцр», і напасіўся да зоркі ў госьці.

Гасьцінная хата на вуліцы Захарэвіча, нейкая экзатычная гарбата зь ня менш экзатычным печывам, утульная мастацкая й мастакоўская атмасфэра — усё гэта было прыемна, але неяк мімаволі было выцесьнена ў маёй сьвядомасьці ўражаньнямі ад унікальных музычных рарытэтаў з калекцыі Піта. Мы ўсё ведаем пра ангельскія дыскі «Крамы», галяндзкую «Троіцу», польскі «Ulis», французскі «Deviation», а пра салідную міжнародную дыскаграфію галоўнага рок-гітарыста краіны дык і няма каму распавесці: зь ягонага ўдзелу ў амэрыканскіх, нямецкіх, польскіх ды іншых выданьнях можна было б скласьці глябальны live-альбом. Ды што казаць: Піта Паўлава запісваў нават саўндпрад'юсэр славутага Пэта Metheny.

Нягледзячы на адметную энэргетыку рокавай гітары Піта, гук ягонага гурту «Pete Paff» хутчэй мяккі, пшчотны, чым востры. Тым ня менш зноў жа дастаткова энэргетычны. Дый грае ён тут яшчэ на домры, вурганах і шмат на чым яшчэ. Аснову дыска склалі фолькавыя рэчы, таму была нават напачатку ідэя назваць яго «Вясковы», але Піт заўважыў, што гэта было б кардынальнай памыл-

кай, выкліканай савецкімі традыцыямі выхаваньня: маўляў, фальклёр — гэта выключна сялянская архаіка. Асэнсаваньне такой таямнічай стыхіі не павінна гэтак утылітарна звужацца. Многія песні насычаны папросту агульначалавечым зьместам, хоць дзея ў іх адбываецца нібыта на сялянскім пленэры.

Дый хіба ж «Маршалак», «Ой, на Яна Купала», «Паглыбленьне» такія ўжо тыпова вясковыя песні? Яны вясковыя настолькі, наколькі й гарадзкія. Апошняя з названых дык і ўвогуле аўтарскі інструментальны абразок. І жаданьне глыбей прэзэнтаваць сутнасьць беларускага фальклёру падала Піту ідэю (ня без маёй дапамогі) зрабіць яго загалюўным трэкам альбому.

Шэраг твораў дыска, калі хто ня надта абазнаны ў айчынным фольку, сам Піт пасьпеў прадставіць публіцы ў сваіх шматлікіх жывых канцэртах, у тэлепрэм'ерах (гл. музычна-публіцыстычныя праграмы «Настаўніцкая», «Добрай раніцы, Беларусь!», «Кропка», «Аднаклясьнікі», пакуль яшчэ ня ўсе забаранілі). Гэта «Дрэме Дрома», «Перапёлачка», «Вяне рута», «Зялёны сад вішнёвы». А мне асабіста цікава было пачуць зусім іншую вэрсію песні «Касіў Ясь канюшыну», якую Піт пачуў не ад «Песьняроў», а вынес з уласных сямейных традыцыяў.

Уражвае й добра знаёмая ўсім песня «Там каля млына», якая ў свой час была нават аб'ектам конкурсных змаганьняў у інтэрпрэтацыях на рок-фэстывалі «Юнацтва Палесься». Колькі розных апрацовак яе здолеў я пачуць тады ў Салігорску, але Піту ўсё ж удалося мяне здзівіць.

Заўважаю, што неяк занадта перацягваю ўвагу на самога Піта, які

хоць і лідэр гэтага гурта, канцэптуальны крэатар, але ўсё ж не адзіная асоба. Побач зь ім над стварэньнем новага брэнду працавалі й маладыя музыкі Кастусь Карповіч (пузон), Сяргук Шэпелеў (туба), надвычай таленавітая цымбалістка Наста Нямшон; і людзі ўжо з пэўным імем: бубнар Андрэй Сапоненка («P.L.A.N.», «Žugimont VAZA» ды інш.), а таксама былы журналіст, а цяпер зацяты фанат леры, дуды, жалейкі, акарынаў і вурганаў Яраш Малішэўскі (заўважаны й ён у гуртах «P.L.A.N.» ды «Garadzkija»).

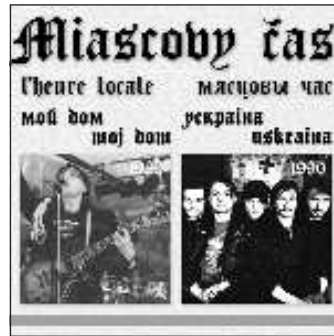
Яны рабілі свой альбом вельмі доўга: абкатвалі праграму на розных зборных канцэртах, шукалі адпаведны гук, які нікога б не паўтараў ні на айчынным рынку, ні на заходнім... Больш шчыльна заняцця студыйнай працай гурту дапамагла перамога Піта на буйнейшым рок-фэстывалі краіны «Генэралы айчыннага року». Зьявіліся хоць нейкія грошы для старту. Я доўга ня мог уявіць, што тут будзе ў выніку, а калі пачуў пра ідэю адмысловай праграмы міжнародных кавэр-вэрсыяў у беларускім фолк-ключы, дык нават раіў з замежных гітоў і пацаць, каб больш імпэтна ўскочыць з новым гукам у наш даволі шчыльны ўжо рынак, але першае ж праслухоўваньне дэма-вэрсыі альбому пераканала, што «Pete Paff» больш імпэту выявіць акурат самастойнымі ідэямі. Гэтак і сталася.

*«Краязнаўчая газета» №40,
23.10.2004, Менск, В.М.*

МЯСЦОВЫ ЧАС

Мой дом / Ускраіна

2006, Limas/Prynamsi records



Адной з найярчэйшых і сымбалічных легендаў беларускага року зьяўляецца гурт «Мясцовы час». Яны сабраліся разам толькі ў 1987 годзе, а ўсё ж здолелі трапіць у рээстр найбольш прыкметных нацыянальных куміраў 80-х, які тады ж выйшаў у ЗША. Яны ўзьніклі ў хлусьлівы час кантраляванай усёдазволенасьці, але здолелі прабіць сваімі альбомамі незалежныя лэйблы «БМАgroup» («Слота», 1988), «Каўчэг» («Мой дом», 1989), «Ton records» («Ускраіна», 1990), а нават і тадышнага ўсесаюзнага манапаліста — маскоўскую фірму «Мелодия», якая на сваім 2LP «Гіт-парад Беларуская маладзёжнай» выдала ажно... дзьве песні гурта «Мясцовы час» — «Будзе так» і «Вартаўнік». Калі дадаць сюды, што праз 15 гадоў на салідных кампакт-дысках «Генэралы айчыннага року» выйшла яшчэ й культавая кампазыцыя «Наш шлях», дык можна сказаць, што найшчаслівейшы выдавецкі лёс быў якраз у альбоме «Слота»... І што, радавацца цяпер таму, як мы марнуем таленты? А што сказана ў Бібліі пра лёс тых, хто

марнуе таленты? «І галадаць будзеце нават на ўрадлівай зямлі вы, якія аддалі сьвятыню псам». Адна радасьць, што хоць апантанья энтузіясты прынамсі часткова кампэнсуюць страты.

Напачатку 90-х «Мясцовы час» яшчэ даваў эпізадычныя канцэрты ў Беларусі, у Польшчы, але новыя альбомы не выходзілі, пакуль у прэсе канчаткова не было аб'яўлена аб прыпыненні дзейнасці калектыву. Для шматлікіх фэнаў пацягнуліся доўгія гады чакання. Як бітламаны 80-х яшчэ чакалі магчымага вяртання ліверпульскай чацьвёркі, пакуль не загнуў Джон Ленан, так і фэны «Мясцовага часу» на працягу 90-х пільна лавілі кожную музычную навіну: вось Алесь Кузьмін нібыта вярнуўся зь Нямеччыны, вось Ігар Супранёнак нібыта пачаў здымаць кліп «Мясцовага часу», вось па тэлебачанні казалі, што нібыта гурт зьмяніў родную мову на ангельскую ды будзе зноў выступаць... Шмат было розных плётак, але ж і чаканні сталіся недарэмнымі, калі ў 1999-м годзе «БМАgroup» выдала цалкам новы альбом «Халі-галі», пра які вы прачытаеце далей. На жаль, гэтая ня сталася рэальным камбэкам, бо новае стагодзьдзе зноў пачалося без «Мясцовага часу».

І ўсё ж краіна ў цэнтры Эўропы не магла спакойна стрываць страту такога зоркі. Вось тут і запрацавалі прыватныя архівы, узброеныя сучаснымі лічбавымі тэхналягіямі. Спачатку адмыслоўцы лэйблу «Limas» пільна папрацавалі над кампутарнай ачысткай колісь аналягавых запісаў лепшых альбомаў калектыву, а потым зь фінансавай дапамогай лэйблу «Prynamsi records» падрыхтавалі

першы беларускі выпуск CD-сэрыі «Super-2».

У новае выданьне трапілі ня толькі поўныя вэрсыі альбомаў «Мой дом» (з арыгінальным рэміксам таго самага знакамітага «Вартаўніка») і «Ўскрайна» (зь неверагодна экспрэсыўнымі блюзамі «Я жыў» і «Ноч у Караліне»), але й пара невядома куды прыпісаных гітоў «Ісус» і «Слава слаўных», якія не зафіксаваныя раней ні ў гэтых рэлізах, ні ў згаданым дэбютніку «Слота».

Сёньня яшчэ больш выразна разумееш, што «Мясцовы час» стаўся першым беларускім рок-гуртом зь ярка выяўленым непаўторным іміджам, зь сваім уласным саўндам. Яго ніяк не назавеш ні беларускім «Lady Pank» (як «Бонду»), ні беларускай «Metallica» (як «Deadmarsh»), хоць пэўнае падабенства да сусветных гітоў пільныя крытыкі знаходзілі й у творах «Мясцовага часу». Ну сапраўды ж, хіба рытмічны малюнак прыгадванай тут ужо кампазыцыі «Наш шлях» (1987) не падобны на знакаміты гіт Бруса Спрынгстына «Cover Me» (1984)? Вось толькі энэргетычнага напору ў палачан выразна болей. А яшчэ ж гэтая незвычайная афарбоўка вакальнага тэмбру — высокі фальцэт Алеся Кузьміна — рэч проста непаўторная.

Алесь, дарэчы, ня толькі сьпяваў і пісаў вершы ў гурце, але й граў на гітары. Але найбольш трывалым падмацункам ягонага вакалу была гітара ня ўласная, а віртуозная лідэр-гітара Валеры Драко. Рытм-сэкцыя з Уладзі Макаса (бас) і Алеся Сьвідрыцкага (бубны) таксама брала на сябе вялікую ролю бесперабойнага рытмічнага гіт-гадзінніка, які напампоўвалі клявішы Руслана Парфёнава, нібыта

ўшчыльняючы эмацыйны змест вынікавага прадукту.

Зрэшты, і пра аўтарства тэкстаў нельга сказаць гэтак адназначна, бо пісалі іх і Алесь Кузьмін, і Алесь Сьвідрыцкі. Але натхнёныя прыкладам «Мроі» й «Бонды», яны толькі спрабавалі тады авалодаць творчай стыхіяй на роднай мове, а потым іх часам рэдагавалі сапраўдныя адмыслоўцы пярэ Алесь Аркуш, Адам Глёбус ды іншыя паэты часоў перабудовы. І тэксты ў выніку гранічна адпавядалі й духу часу, і настрою музыкі, становячыся сапраўднымі гімнамі свайго пакаленьня:

*Ды ня згасьне ў нас сьвятая
злосьць,*

Покуль мы на гэтым сьвеце ёсьць.

Будзе трэба — згінем на крыжы,

*Толькі б веры зьніч быў здольны
жыць.*

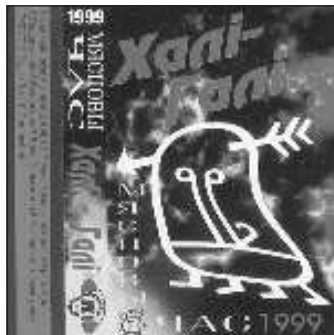
Радуе, што першае CD-выданьне гэтых твораў вызначаецца й дасканалам аздобленай паліграфіяй, зьмястоўным буклетам, багата ілюстраванае. «Мясцовы час» — сапраўдная легенда, якая й заслугоўвае такога сур'ёзнага падыходу.

*«Переходный возраст» №34,
12.09.2003, Менск, В.М.*

МЯСЦОВЫ ЧАС

Халі-Галі

1999, БМАgroup



Славутая зорка беларускага року «Мясцовы час» — адзін зь нямногіх супэр-гуртоў краіны, які ніякага дачынення да сталіцы ня мае. Зрэшты, трэба ўдакладніць — да сучаснай сталіцы. Бо паходзіць ён з гістарычнай беларускай сталіцы Полацку.

Напрыканцы 80-х, калі «Мясцовы час» толькі пачынаў сваю кар'еру, якраз Полаччыну называлі й сталіцай беларускага року. Дый нядзіўна: штогадовыя фэстывалі «Рок-Кола», рок-тэатр «Зьніч», барды Лера Сом і Алесь Палынскі, плеяда вартасных калектываў («Грунвальд», «Рокаш», «Дзіда», Ален і «Браткі») і ўрэшце рэшт — адкрыцьцё залі славы беларускага рок-ролу ў Наваполацкім музэі гісторыі ды культуры (пра апошнія чытайце ў часопісе «Беларусь» №6, 2001). Вось у такім асяродзьдзі й нарадзілася ў 1987 годзе мэга-супэр-зорка нацыянальнага року «Мясцовы час».

Праўда, другая палова 90-х для «Мясцовага часу» пазначана творчым крызісам: пасля штогадовага выхаду новых альбомаў («Слота», 1988; «Мой дом», 1989; «Ускраіна», 1990) гурт не-

чакана замаўчаў на доўгія гады. Гэта быў проста фатальны сымптом, бо замаўчаў найстабільнейшы на той час гурт, і ўсё ж краіна стрывала «потеру бойца» ды... з сорамам глядзела праз восем гадоў у твар рэінкарнаваным супэрзоркам, якія ўлетку 99-га ўпершыню наладзілі ў Менску прэс-канфэрэнцыю з нагоды выхаду цалкам новага альбому «Халі-Галі».

Мы з Анатолем прыгадвалі тады радкі з нашае амэрыканскае кнігі «Праз рок-прызму» дзесяцігадовай даўніны (New York, 1989, выдавецтва «VINiM»): «Калі шлях «Мроі», «Бонды» ды іншых беларускіх рок-калектываў пралягаў праз гады, дык «Мясцовы час», падобна «Рэю», выскачыў у лідэры неак раптоўна» (гл. стар. 181). А кніга ж, зьвярніце ўвагу, выйшла ўсяго праз год пасля ўсебеларускага трыюмфу «Мясцовага часу» на рэспубліканскім фэстывалі моладзевай музыкі «Наваполацк-88», а да таго ж — толькі праз два гады ад першых спробаў сумеснай творчасці калектыву. Паверце, выбух для таго часу быў неверагодны. І яны ж ня толькі рэгулярна выпускалі свае касэтныя альбомы, але й гэтак жа рэгулярна давалі канцэрты па ўсёй краіне ды за мяжой: Полацак, Менск, Віцебск, Маладэчна, Гародня, Беласток, Варшава... Пры такім раскладзе многім ня верылася ў адсутнасць зоркі месяц,.. год,.. два... Усе чакалі, што вась-вось не на тым, дык на гэтым канцэрце калярытная банда зноў выйдзе на сцэну, і па-над заляй разьяжацца сакавіты фальцэт Алеся Кузьміна. Ну хай бы хоць з старымі гітамі,.. але іх усё не было. Замест гэтага — толькі плёткі, толькі чуткі... «Чулі, Алеся Кузьмін па-ангельску засьпяваў? Дзеля замежных

праектаў стараецца...» А хтосьці ўжо й сувэніры з-за мяжы ад сваіх куміраў прывозіў: маўляў, бывай назаўжды, Радзіма. Усё паказвала на сталую страту супэрзоркі, але народ не хацеў верыць, што «Мясцовы час» сапраўды адыйшоў у легенды й паданні беларускага року.

А цяпер уявіце сабе радасьць, калі на першым беларускім масавым CD-зборніку «Вольныя танцы: слухай сваё» сярод іншых дыназаўраў і нуворышаў музычнае моды вы знаходзіце «Мясцовы час» з цалкам новым творам — «Пра любоў». Yes, yes, гэта быў рэальны comeback акурат у разгар сусветнай моды на камбэкі (Santana, «Skaldowie», «Uriah Heep»), але з сапраўдным «Мясцовым часам» у лепшым ягоным складзе: Алесь Кузьмін (вакал, гітара), Алесь Сьвідрыцкі (бубны), Уладзя Макас (бас-гітара, вакал), Валеры Драко (лідэр-гітара) і Руслан Парфёнаў (клявішныя). І, нягледзячы на перасьцярогі журналістаў, за гады маўчанья гурт не адмовіўся ад сваіх галоўных фішак — барочнага фальцэту Алеся Кузьміна, падмацаванага віртуознай гітарай Валерага Драко, спавядальнай інтанацыі, эстэтыкі пострамантызму з элементамі экзальтаванага бунтарства й немудрагелістых музычных рытмаў. Праўда, вось акурат рытмы відавочна пацяжэлі, сталі крыху больш блізкімі стылістыцы клясычнага heavy metal (кампазыцыі «Дывэрсант па мянушцы Жгут», «Ваня-Тэрмінатар», «Сьпявай разам з намі»). Але адчуваецца, што гурт сам перасьцярогся тэндэнцыі схільняня да грувацкіх канструкцыяў, што назіралася напярэдадні перапынку. Ён паўстаў жывым і няўрымсьлівым у альбоме «Слота», скарыўшы ўсё,

а ў інтэрвію музыкі неаднойчы выказваліся наконт жадання вярнуцца да тае стыхійнае энэргетыкі. І хоць «Анёл» — гэта не «Вартаўнік» з «Слоты», а «Белая ноч» — гэта нават ня «Ноч» з «Ускраіны», вяртаньне легенды адбылося. А пра жывую павязь зь мінулым сьведчыць у гэтым альбоме й рымэйк старога гіта «Будзе так!» з альбома «Мой дом».

Шкада, аднак, што пасля гучнай прэзэнтацыі альбома «Халі-Галі» ў Менску, шэрагу радыёінтэрвію, ніхто так і не парупіўся аб тыражаваньні рэліза на больш сур'ёзных носьбітах, чым касэта. Тым больш, што запісаны ён быў акурат у лічбавай студыі «МЧС», што зьявілася тады ў Полацку. І гурт зноў замаўчаў на гады, дасылаючы толькі сваім знаёмым весткі зь Нямецчыны, Бэльгіі... хто дзе прыжыўся. Што ж, а нам застаецца толькі чакаць новага рыўка на паверхню з утульнага замежнага падпольля ды слухаць тое, што засталося, і думаць пра свой заўтрашні дзень. Дзень, які мы прамаргалі...

Але на разьвітаньне пацешу вас усіх і добрай навіно: кампакт-дыскі «Мясцовага часу» ўсё ж былі падрыхтаваныя да выхаду ў сьвет лэйбламі «БМАgroup», «Limas» і «Ргупамсі records». У папулярнай сэрыі «Super-2» выйшлі на адным CD адразу два раньнія альбомы — «Мой дом» і «Ўскраіна» з дадаткам рэдкіх бонусаў, а «БМАgroup» гэтакім жа шляхам рэінкарнавала «Слоту» ў пары з акурат вось гэтым «Халі-галі». Краіна павінна ведаць сваіх гэрояў і змога гэтага дасягнуць.

*«Переходный возраст» №18,
21.06.2001, Менск, В.М.*

ПОШУК

Наш абавязак
заставацца жыць/
Першы крок

1987, БМАgroup



На музычным рынку побач з моднымі шоў-прадуктамі супэрзорак сёньняшняга дня ёсьць месца й для архіўных рарытэтаў. Два альбомы наваполацкага гурта 80-х «Пошук» — з таго ж кшталту выданьняў. Кампанія «БМАgroup» выпусьціла іх напрыканцы 90-х у сваёй першай сэрыі «Беларуская музычныя калекцыя».

Нягледзячы на пэўную архаічнасьць стылістычнай сумесі гард-і арт-року, ня варта сьпісваць гэты недахоп да месца паходжаньня матэрыялу, таму што Наваполацак для рок-жыцця Беларусі далёка не правінцыя: гэта як Сіэтл у ЗША, Кракаў у Польшчы ці, на очань худой конец, Сьвярдлоўск у Расеі.

Наваполацак — горад стабільных рэк-фэстываляў і канцэртаў, горад свайго рок-клубу, рок-тэатру і нават рок-музею. Дый што казаць болей, чым выказвалі загалюўкі беларускай моладзевай прэсы 80-х: «Наваполацак — беларускі Брадвэй». «Кузня

беларускіх рок-зорак», «Не спыняе бег наваполацкае Рок-Кола» і г.д.

У праграме першага з прэзэнтаваных тут альбомаў адразу знаходзім адзін да болю знаёмы гіт:

*Так пад сьпеў зімовых сьцюж
Зносяць даўнія дамы,
Як часьцінкі нашых душ.
І зьнікаем зь імі мы.*

Гэта ж клясыка беларускай бардаўскай песні, шырока вядомая ў разнастайных вэрсыях гуртоў «Рокаш», «Пошук», Лізы Лямбовіч, Алега Паўлёнка. Зрэшты, менавіта апошні й зьяўляецца аўтарам песні, а ў сваю чаргу ён быў бас-гітарыстам рок-гурта «Рокаш». Дый на гэтай касэце знаходзім яшчэ адзін знакаміты гіт «Рокаша» — «Назад». Гэта кавэр слаўтай песні Сяржэка Сокалава-Воюша «Апошні бой Валерыя Ўрублеўскага» з цыкля «Песні касінэраў». У выкананьні «Рокаша» твор ажно ў 1996 годзе вылез у гарачую беларускую рок-дзясатку гіт-параду радыё «Liberty».

А я асабіста памятаю эфэктны сцэнічны выхад дуэта Паўлёнак-Анішчанка зь пенным воклічам:

*Назад! Назад!
І коні рвуцца ў бой.
Назад, назад,
Калі супарат за табой.*

Гэта было падчас выступу «Рокашу» ў Менску побач зь менскай «Мрояй» і гомельскім «Белым крукам» на I Вальным Сойме беларускіх нацыянальных суполак. Але на альбоме гурта «Пошук» басіста Алега Паўлёнка ўжо няма, хоць засталіся ў рэпэртуары многія гіты ягоньня («Назад», «Стары дом» ды інш.).

Яшчэ адзін лаўрэат радыё «Liberty» — песня «Ліхадзеям на зло» гурта «Грунвальд», якая ўзначальвала беларускі гіт-сьпіс у траўні 1992, а пратры-

малася ў дзясатцы лепшых гітоў гэтага папулярнага плебісцыту ажно сем месяцаў.

Дык што ж перад намі — «Рокаш»? «Пошук»? «Грунвальд»? І тое, і другое, і трэцяе, а яшчэ гурт «Кадэцкі корпус» ды шмат іншых ініцыятываў... Усё гэта — творчыя праекты Сяржэка «Анісы» Анішчанкі (вакал). Свае лепшыя рэлізы ён у 1986-87 г.г. і ўвасобіў у фармаце магнітаальбомаў з дапамогай адзінадумцаў з гурту «Пошук»: Андрэй Кузьмянок (клявішныя), Андрэй Мітрошкін (вакал, солё-гітара), Уладзімір Смагін (бас-гітара), Уладзімір Хамянок (бубны).

Бадай, прыхільнікі творчасьці Алена знойдуць у складзе «Пошук» яшчэ адно знаёмае імя — гітарыст і вакаліст Андрэй Мітрошкін. Менавіта зь Мітрошкіным пазней Сяржэку Хамякоў стварыў свой брэнд Ален.

І ўсё ж: куды падзелася сама романтичная назва «Рокаш»? Няўжо эстрадны імідж банальнага «Пошук» пераадолеў творчы імпэт вечна падпольных музыкаў? А вось час быў такі: «Магістрат» разагналі менавіта з-за стылю (гэві-мэтал) і назвы (гарвыканкамы крыўдзіліся), «Бондзе» забаранялі канцэрты з-за назвы (на што, маўляў, намякае — на бандыта Джэймса Бонда ці на забаронены слоўнік Вацлава Ластоўскага?). Баявы беларускі вокліч «Рокаш!» таксама турбаваў нелігітымную пасьля бандыцкага перавароту 1917 году ўладу. А тут яшчэ выразны намёк у назве на забаронены тэрмін РОК. Хлопцы шукалі выйсся і таму, відаць, сталі «Пошукам». Дый склад калектыва пасьпеў зьмяніцца, пакуль удалося авалодаць якасным запісам.

Акрамя названых супэр-гітоў рок-

музыкі савецкіх традыцыяў (калі шмат з чым было змагацца, ды не давалі — чэргі, засілле бюракратызму, канцыляршчына, спойваньне народу, хлусьня дзяржаўнае прэсы) варта прыгадаць яшчэ жывавыя рок-н-рольчыкі «Дамавік», «Рэпартаж», суворыя рытмы гэві-мэтал (ды яшчэ з цытаваньнем Чайкоўскага) у творах «Наскок», «Крыжакі», дый песнь бардаўскага пляну накіталт «Мяне каханым не заві», «Пад гукі скрыпак»...

Нехта знойдзе ў гэтых творах зашмат маралізатарства, архаічных аранжыровак. Але тым і каштоўны цяпер архіў: мы можам адчуць, якім ён быў, беларускі савецкі падпольны і паўпадпольны рок. Цяпер іншыя часіны, і граюць цяпер іначай, дый абсталюваньне любое больш даступнае, але душа заўсёды просіць чагосьці новага, нават калі гэта добра забытае старое. Ва ўсялякім выпадку для маладых музыкаў якасны кавэр якогасьці з узораў падобнага архіву відавочна мог бы падвысіць іхні рэйтынг, як было нярэдка ў сусьветнай практыцы («Eruption» зь песняй Ніла Сэдакі «One Way Ticket» або «Status Quo» з гэтак жа чужым забытым узорам «In The Army Now»).

*«Музыкальная газета» №27,
12.07.1999, Менск, В.М.*

ГРУНВАЛЬД

Старыя назовы

1998, БМАgroup



Калі прыйдзе час і патрэба ў стварэньні энцыкляпэдыі беларускай рок-музыкі, дык у ёй абавязкова павінны быць разьдзел, прысьвечаны рок-н-ролу Полаччыны ды ягоным найбольш вядомым асобам. Процьма падзеяў нацыянальнай рок-гісторыі звязаная з горадам-спадарожнікам нашай старажытнай сталіцы — Наваполацкам (фэст «Рок-кола», уласны рок-клуб, дзейнасьць творчай майстэрні «Зьніч» — найбуйнейшыя), і ўсё гэта рабілася пры большым ці меншым удзеле аднаго апантанана навапалачаніна — Сяржукана Анішчанкі, альбо Анісы. Былы кіраўнік наваполацкага рок-клубу (1987-1992), С. Анішчанка спрычыніўся да стварэньня й творчасьці гуртоў «Пошук» (1986), «Рокаш» (1988), «Кадэцкі корпус» (1990), а таксама самай буйной зоркі наваполацкай рок-пляні — рок-гурта «Мясцовы час». Адным з этапаў творчасьці для Анісы стаў рок-гурт з гістарычным назовам «Грунвальд», які праіснаваў ад 1991 да 1993 гадоў.

Падраўнкам і вынікам гэтага этапу ў жыцьці й творчасьці Анісы ста-

ла выданьне моладзевай суполкай «БМАgroup» альбома з запісамі наваполацкага гурта «Грунвальд», які не прэтэндуе на ўсеахопнае асьвятленьне іхняе творчасці, але адлюстроўвае стылістычныя пошукі й паэтычную накіраванасьць рэгіянальнага (у геаграфічным сэнсе) рок-гурта. Нагадаем, што «Грунвальд» узняўся на крыло падчас аптымістычнага пэрыяду гісторыі Беларусі, калі нашая краіна набыла незалежнасьць, калі гістарычная хада падзеяў абяцала й дэмакратызацыю грамадзкага жыцьця, і ўвагу дзяржавы да лёсу роднай мовы...

Менавіта ў складзе «Грунвальд» Аніса засьвяціўся на ўсю Беларусь, калі БТ двойчы транслявала эпахальны канцэрт на сталічнай плошчы Янкі Купалы «Беларускі рок вітае незалежнасьць» (а ўдзельнічалі ў ім найлепшыя — «Мроя», «Крама», «Мясцовы час», «Альбаросіка» з Польшчы, «Дзіда», «Ulis», «Новае неба»). Потым той відэазапіс трапіў і на зборную VC «Беларускі рок» (Мн., 1992, «Берома»).

Але вернемся дарэлізу «БМАgroup». Ня надта давяраючы тагачаснаму азначэньню стылістыкі гурта «Грунвальд» як гард-рок, паводле дадзенага альбому мы можам канстатаваць, што стыль гурта — усё ж поп-рок з элемэнтамі гард- і арт-року. Як патлумачыў аднойчы сам Сяржук Анішчанка, такі «аблегчаны» стылістычны расклад абумоўлены быў асаблівасьцямі існаваньня рэгіянальных гуртоў, якім у большай ступені, чым сталічным, трэба было дбаць пра пашырэнне сваёй музыкі ў дыскатэцы, пра месца ў штатным раскладзе гарадскога дому культуры й адпачынку... Вось яна,

проза жыцьця й творчасці правінцыйнага музыкі.

Але, нягледзячы на ўсе гэтыя неспрыяльныя ўмовы, названы «стылістычны катэіль» даў айчынным мэяманам такія кампазыцыі, якія запамніліся слухачам усёй Беларусі: «Чароўная Ганна», «Барбарам з Валынцоў», «Зьніч», «Спадчына», што былі створаны на вершы многіх таленавітых наваплачанаў — Сяржук Сокалава-Воюша, Навума Гальпяровіча, Алена, Васіля Храмцова, а таксама гарадзенца Юрыя Гуменюка («Дабранач, рэвалюцыя», «Элітарная дзяўчынка») ды іншых.

Варта дадаць, што менавіта зь гэтым «Барбарам з Валынцоў» гурт «Грунвальд» скарыў у пачатку 90-х і першы міжнародны беларускі гіт-парад на радыё «Liberty» (Мюнхэн). Так што гэта другі пасьля твора «Ліхадзеям на зло» мэга-гіт гурта «Грунвальд».

Мэмарыяльны зборны альбом гурта «Грунвальд» пад назвай «Старыя назовы» — добры напамін пра часіны спадзяваньняў і ўздому, а таксама праява надзеяў на вяртаньне зорак наваполацкага рок-н-ролу ў дзейны шыхт... Цікава, што й праз два дзесяцігодзьдзі, як мінавалі Рубікон творчай актыўнасьці, старыя грунвальдцы не сыйшлі з рок-н-рола: Сяржук Анішчанка ператварыўся ў сапраўдны матор беларускага рок-фэстаўскага руху. А на галоўным сваім гадаванцы — самым стабільным усебеларускім фэсьце «Рок-Кола» ён здолеў паказаць сябе ўзорным шоўмэнам, шарму сцэнічнага іміджу якога мог пазаздросьціць нават некаторы народны артыст.

Дарэчы, на адным з апошніх «Рок-Колаў» (2005) сустрэліся ў журы ня

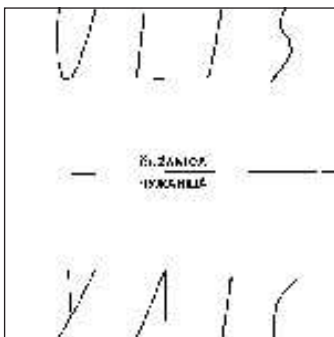
толькі легендарны беларускі рокер Ігар Варашкевіч, аксакал нацыянальнай рок-журналістыкі ды мой калега Вітаўт Мартыненка, але й экс-гітарыст гурта «Грунвальд» Валерый Вашчанка, які стаў да таго часу адным з аўтарытэтных гітарных майстроў Беларусі і фундаваў на фэсце нават свой адмысловы прыз.

«Наша ніва» №22, 13.09.1999, Менск, А.М.

ULIS

Чужаніца

1989, Каўчэг/1991 Мелодія/2004 БМАgroup



Легендарны беларускі рок-гурт «Ulis» ня трэба лішні раз прадстаўляць чытачам, бо пасля першых публікацыяў пра яго ў айчынай моладзевай прэсе (ад 1989 году) было столькі біяграфічных артыкулаў ды інтэрвію! І ня толькі на Радзіме, але й у Нямецчыне, Польшчы, Эстоніі, ЗША, Вялікабрытаніі... Таму адразу прыйдем да аналізу альбома «Чужаніца», які, зрэшты, таксама быў запісаны ў Польшчы, у студыі Рышарда Шміта (Ольштын). Скажаце, правінцыя? Але гэтая тая самая знакамітая студыя, дзе запісваўся, зводзіўся і рэмайстраваўся ў 1991 годзе для фірмы «Pomaton/EMI» альбом «Derwisz

і Anioł» найзнакамітшага польскага гурта «Maanam».

Дык вось «Чужаніца», зробленая тамака ж.

Ужо пры самой назве альбому ў чытача, мабыць, узнікаюць асацыяцыі з прозай Француза Альбера Камю, як і пры назве гурта — з творчасцю Ірландца Джэймса Джойса. «Што іх так цягне на Захад?» — сказаў бы член якойсьці атэстацыйнай камісыі сярэдзіны 80-х. А другі, пачуўшы, што гурт сыпявае выключна на беларускай мове, дадаў бы: «Што ж яны сябе так абмяжоўваюць штучна, нацыяналісты праклятыя?» Але калі празь дзесятак гадоў у Беларусь нарэшце пачалі заязджаць зоркі сусветнай рок-альтэрнатывы, дык адзін зь іх, гітарыст чэшскага гурту «Už Jsme Doma» Міраслаў Ванэк, на прадстаўнічай прэс-канфэрэнцыі заявіў, што ён вельмі незадаволены слабым культурным абменам між нашымі краінамі як на дзяржаўным узроўні, гэтак і на альтэрнатыўным, з-за чаго ён можа зь нейкай пэўнасьцю гаварыць толькі пра гурт «Ulis». І пра «Ulis» ён выказаўся вельмі станоўча. Маўляў, на эўрапейскім узроўні.

Дый калі слухаеш, скажам, «Пляц Францыска», ужо немагчыма думаць ні пра што іншае, як пра Беларусь у кантэксце Эўропы, як пра беларускую культуру ў кантэксце эўрапейскай культуры. Вось вам і вычарпаны ўсе парадоксы. Усё натуральна й лягічна, аказваецца. Але ці не занадта далёкія высновы на падставе павярхоўных уражаньняў ад удала абранай назвы?

Не, уражаньні не ад назваў. «Чужаніца» стала лягічным вынікам мэтанакіраванага шляху стварэнь-

ня вобразу новага кшталту зоркі ў тагачасным беларускім рок-пантэоне. А стымулем самога працэсу было ж майстэрства — выканаўчае, кампазыцыйнае. Бо гурт жа заснаваў музыкі першага нацыянальнага супэр-гурта «Бонда» Сяржук Краўчанка (бас-гітара) і Вячка Корань (лідэр-гітара). Новенькім у гэтай кампаніі айцоў-заснавальнікаў нябачанага канцэпту стаў геніяльны рок-паэта Фэлікс Аксёнцаў, які пазней знайшоў новую радзіму ў далёкім Ванкувэры — краіне Болты, кляновага лісту й супэр-гакэя. Да іх далучыліся ня менш фэнамэнальныя асобы Кірыла Шэвандо (бубны) і Андрэй Патрэй (вакал).

«Гаспадары краіны» — гэта ж ня проста модны гіт, а цэлая філіязофія страчанага перабудоўчага пакаленьня:

*Гаспадары краіны,
Навошта вы мне, навошта я вам?
Сум свой адчуваю я сам.
Толькі я сам!*

Да таго ж, гэта гарманічны сьвет гукаў. І ты ня проста ўсмоктваеш іх вухамі, а йдзеш насустрач, расчыняешся ў сугэстыўнай музыцы.

Цяжка вызначыць: хто стварае гэтую ідэальную аўру ў гурце «Ulis»? Ня думаеш нават пра відавочнае — выдатнае кампазытарскае натхненьне (Корань, Краўчанка), зьмястоўныя тэксты-шчыраваньні, тонкае адчуваньне мэлэды гітарай Вячкі Кораня, ідэальна зладжаны рытм бубнаў Кірылы Шэвандо (потым толькі Алесь Быкаў мог зь ім дараўнацца), неверагодны прыродны дар рок-вакалу Андрэя Патрэя... А пульс, які стварае басіст Сяржук Краўчанка, адчуваеш уласным сэрцам, ня лічачы ўдары. Дый вобразы песень «Краіна ў кра-

тах», «Гэтапа», «Іржавыя дні», «Акторка» — яны з самых глыбіняў душы кожнага сьвядомага чалавека. Карацей кажучы, тут мы маем справу зь вельмі цэльным арганізмам, які мае назву гурт «Ulis».

*«Чырвоная зьмена» №78,
21.04.1990, Менск, В.М.*

Амаль праз паўтара гады пасля выхаду рэцэнзы на «каўчэгаўскае» шпулёвае (!) выданьне дэбютнага шэдэўру гурта «Ulis» і праз паўгады пасля выхаду ў Польшчы другой кружэлкі — «Краіна доўгай белай хмары» (1990) маскоўская фірма «Мелодія» ўсё ж выпусыціла вінылавы варыянт «Чужаніцы». Зайздросная апаратыўнасьць для неразваротлівага ўсеаюзнага монстра. Да непрыемных уражаньняў тут трэба дадаць і адсутнасьць песні «Мы прыйдзем суды», якую тады жыва памяталі слухачы першай вэрсыі альбому. Гэта было тым больш дзіўным, што Масква пакінула ў спакое нават «Пакуль сыпяваю», «Краіна ў кратах» і «Калі імперыя зьнікне». А самае прыемнае — упершыню пакінула некранутымі ўсе надпісы на беларускай мове паводле клясычнае ейнае граматыкі. Акрамя іншых уражаньняў было ўжо й адчуваньне настальгіі па Андрэі Патрэі, які пакінуў гурт пасля другога альбому.

Мэнэджэрам «Чужаніцы» стаў легендарны чалавек, аўтар першага поўнага беларускамоўнага перакладу таго самага рамана «Ulis» Джэймса Джойса, беларускі журналіст з Польшчы Ян Максымюк. А мастацкая аздоба вокладкі належыць ужо вядомаму ў рэспубліцы маладому (!!!) графіку Міхалу Анемпадыставу, які сябрае з музыкамі даўно, бо пісаў нават некаторыя тэксты яшчэ для «Бонды».

P.S. Празь пятнаццаць гадоў, калі на зьмену магнітафонным касэтам і вінылам прыйдуць кампакты, натуральна, новымі незалежнымі выдаўцамі Беларусі ня будзе забыта й «Чужаніца»: лэйбл «БМАgroup» ня проста перавыдасць яе, а здолее дакамплектаваць нават унікальнымі бонусамі, сярод якіх і тая ж вернутая «Мы прыйдем сюды», і ніколі раней не выдаваныя песьні «Цягнік на Нясьвіж», «Канкістаторы», і амаль ужо страчаная «Лунай, пан Руст!» (пра нямецкага лётчыка, які здолее кінуць выклік чалавечым стэрэатыпам і прызямліцца ў самым цэнтры самаадгароджанай імперыі), захаваная ў хатніх відэакалекцыях.

*«Чырвоная зьмена» №31,
27.07.1991, Менск, В.М.*

ULIS

Краіна доўгай
белай хмары

1990, *Polskie Nagrania / 2004 BMAgroup*



У той час, калі ўсесаюзная фірма «Мелодія» заўзята й рэгулярна парушала пляны выпуску беларускіх фанграфічных выданняў, нашыя музыкі вымушаны былі шукаць посьпеху за мяжой. Вось і гэтая кружэлка беларускага рок-гурту «Ulis», якая на-

зваецца «Краіна доўгай белай хмары», выдана на варшаўскай фірме «Polskie Nagrania» празь месяц пасля запісу ў знакамітай студыі Рышарда Шміта. Той самай, дзе ў той час акурат працаваў знакаміты польскі «Maanam» над сваім альбомам «Derwisz I Anioł».

Праўда, набыць беларускі рарытэт доўгі час ня мелі магчымасці ня толькі Беларусы на Радзіме, але й нашыя суродзічы ў Польшчы: дыстрыб'юцыяй усяго накладу займаліся Немцы (тады яшчэ з так званай Заходняй Нямецчыны). Увесь збор ад продажу кружэлка пайшоў у фонд дапамогі ахвярам чарнобыльскай трагедыі. А потым былі асобныя выпускі й для Польшчы, і для Радзімы (то вінылы, то касэты). Найбольш адпаведным духу часу сталася перавыданьне лэйблам «БМАgroup» гэтага альбома на кампакт-дысках да 15-годзьдзя слаўнага рэлізу. Хоць нібыта й пазнавата, але музыка не пасьпела састарэць.

Што ж датычыцца акурат музыкальнага матэрыялу на пляце, дык неабходна адзначыць тут нарастаньне цікавасьці музыкаў да мэлядычна-фанэтычных асаблівасьцяў беларускай мовы, да дасканалай і вытанчанай аранжыроўкі. Усё гэта вылілася і ў спробы рок-асэнсаваньня фальклёру. Зьвярніце ўвагу, што два трэкі альбому (а раней гэта былі пачаткі бачынаў А і В) пачынаюцца з тонка прачулай рэканструкцыі аўтэнтчных народных песьнясьпеваў (гэта ўдалося вядомай беларускай артыстцы, сьпявачцы Тацьцяне Мархель).

Пасьля такой інтрадукцыі лепш адчуваецца арганічнасьць песень «Кругі на вадзе», «Добры напой», «Ра-

дыё Свабода». Ёсьць у іх і абуджаны беларускім мэлядызмам, так бы мовіць, нацыянальны рок-шарм, і сучасная экзыстэнцыя маладога сьвядомага Беларуса, якому першаму накіравана будзе адчуць на сабе новае для чалавецтва паняцьце — адчуваньне сябе эмігрантам на сваёй Радзіме...

*Ты не пачуеш нашай мовы,
Прасякнутай пахам зямлі...*

Здавалася б, простыя словы асноўнага тэкставіка гурту Фэлікса Аксёнцава з загалоўнай кампазыцыі альбому «Краіна доўгай белай хмары» ў кантэксце пабудовы яго ўспрымаецца як катарсіс, які ачышчае й дорыць надзею.

Шмат новага надае альбому перасэнсаваньне біблейскіх вобразаў, пабудова з гэтых цаглянаў сусветнай мудрасьці свайго сьветаадчуваньня (кампазыцыя «Ерусалім»). Такі падыход робіць музыку гурта «Ulis» поўнай цеплыні й сьвятла, хрысьціянскай дабрны:

*Час кідаць камяні,
Час глядзець на іх,
Час зьбіраць...*

Апошнія радкі з кампазыцыі «Брама жыцьця» ўспрымаюцца як квінтэсэнцыя філязофскіх пошукаў музыкаў, як нябачная аўра, над якой у час праслухоўваньня кружэлкі падсьведома не перастае лунаць голас Таццяны Мархель.

Трэба аддаць належнае віртуозным інструменталістам «Ulis»'а — гітарысту й кампазытару Вячку Кораню, вакалісту Андрэю Патрэю, бас-гітарысту Сяржуку Краўчанку бубначу Сяржуку Кнышу, пэркусіяністу Валерку Цяніцкаму, тэкставіку гурту Фэліксу Аксёнцаву, якія ў даволі неспрыяльных для творчасьці ўмо-

вах прыклалі шмат намаганьняў, каб вінылавая кружэлка ня толькі пабачыла сьвет, але й стала зьявай нацыянальнай (а яшчэ й інтэрнацыянальнай) фанаграфіі.

Няблага дапамог у гэтай справе й мастак Андрэй Дарохін, які з густам аздобіў канвэрт плыты, які на CD-перавыданыні пільна захаваны. Дарэчы, усе надпісы на ім — і польскія, і беларускія — зроблены лятынкай, чым музыкі заўсёды ганарыліся, бо была тады надзея на нашае вяртаньне ў Эўропу.

Ці справядліва, што ў гэты час першы альбом гурту «Ulis» — «Чужаніца» нібыта роднай фірмай «Мэлэдэя» яшчэ марнаваўся ў ейных сховішчах (амаль два гады)? Ці не паказальна тое, зь якой апэратыўнасьцю альбом «Краіна доўгай белай хмары» пабачыў сьвет за мяжой, у Эўропе?

А яшчэ кажуць, што талент ня мае свайго адноснага вымярэння!

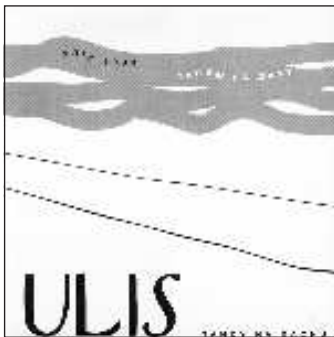
P.S. У 2004 годзе альбом «Краіна доўгай белай хмары» гурту «Ulis» таксама быў выдадзены лэйблам «БМАgroup» на прафэсійных носьбітах — на лазерным лічбавым дыску масавым тыражом. І гэта было пачаткам новага асэнсаваньня неўміручага духовага скарбу, пакінутага першымі нашымі рок-монстрамі.

«Голас Радзімы» №33, 15.08.1991, Менск, А.М.

ULIS

Танцы на даху

1993, Dainova Ltd./2004 BMAgroup



Трэці паводле ліку альбом рок-гурта «Ulis», як і два папярэднія, запісаны ў студыі польскага гораду Олыштын гукарэжысэрам Рышардам Шмітам ды ўпершыню на Радзіме выдадзены асобным выданьнем на касэтах з дапамогай знакамітай беларускай фірмы «Dainova Ltd.» (перад тым музычна-выдавецкая дзейнасьць у краіне маўчала 40 гадоў з прычыны зычлівай «дапамогі» маскоўскіх братоў). Празь дзесяцігодзьдзе гэты арэфакт прэзэнтаваў яшчэ адзін новы досвед беларускай фанатграфіі, калі новыя беларускія выдаўцы атрымалі ліцэнзыю на перавыданьне рэлізу ў фармаце кампакт-дыскаў ужо не ад Палякаў, Брытанцаў, Расейцаў ці Галляндаў, а ад... Беларусаў жа.

Дызайнэрскае афармленьне першага выданьня альбому ажыццёўлена польскай фірмай «Эва лімітэд» па-ангельску. Гэта тлумачыцца тым, што беларускамоўны музычны матэрыял альбому «Танцы на даху» шырока распаўсюджваўся й за межамі Беларусі. Для замежных слухачоў тут ёсьць уся неабходная інфарма-

цыя наконт складу гурта, адрэсаў наўпроставага кантактаваньня з мэнаджмэнтам ды нават адрэса міжнароднага фэн-клубу гурта (ULIS fan club International, ul. Mozarta, 3 — 614, Warszawa, 02736, Polska).

Што ж датычыць тэматыкі альбома, дык тут трэба адзначыць, што ўлісаўцы працягваюць традыцыю распрацоўкі сваёй галоўнай тэмы — тэмы свабоды, у тым ліку й у несвабодным грамадзтве. Розныя адценьні гэтай філзафскай катэгорыі, дзякуючы паэтычнаму таленту стваральніка тэкстаў гурта Фэлікса Аксёнцава, у песьнях «Ulis'a» набываюць і новыя музычныя ўвасабленьні. Заварожлівая рытміка «Танцаў на даху» ці рок-рольнага гіта «Як на далоні» робяць гэтыя кампазыцыі ключавымі ў альбоме ды надаюць яму сапраўды бунтарскі дух і няўрымсьлівае адценьне. Але пасталеўшаму ўлісаўскаму гэрою, якога перад тым часьцей за ўсё турбавалі неўладкаванасьць быту й каханьня, тут больш пасуе глыбокае самаасэнсаваньне, пошук духовай моцы й апірышча ў сваім спазнаньні сьвету. У песьнях «Назіральнік» і «Мы — жыхары мяжы» слухачка сьвядомасьць сілкуецца менавіта «памежным» уяўленьнем пра стан сёньняшняй ягонай свабоды.

Асноўную частку альбому «Танцы на даху» склалі кампазыцыі, якія слухачы перад тым добра ведалі паводле канцэртных выступаў гурта «Ulis» яшчэ перад ягоным запісам у Польшчы (гэта ж трэба, два гады чакаць!). У першую чаргу я маю тут на ўвазе кампазыцыі «Лязо», «Амэрыка», «Радзьё Свабода», якія станавіліся нават лідэрамі мюнхэнскага беларускага гіт-параду «Ч3-Liberty».

Найбольш знакамітай сярод беларускай моладзі стала, дарэчы, апошняя з названых песень. Невыпадкава празь дзесяцігодзьдзе менавіта яе адзначылі адмысловым прызом на фэстывалі «БАСовішча» вольныя беларускія журналісты з Прагі.

Мэлёдыі гэтых гітоў сталі папулярнымі якраз з прычыны адсутнасці рэфлексіяў на тэмы свабоды як філязофскай катэгорыі на Радзіме. Пагодзьцеся, гэтыя ж творы самі ўспрымаюцца як гімны свабодзе: «Амэрыка — гэта ня край, Амэрыка там, дзе я!» — услед за вакалістам маглі падпяваць і слухачы гурта «Ulis» даклада на так, як раней сьпявалі зь ім «Радые Свабода, мы твае хвалі...»

Сярод няўдалых на маю думку кампазыцыяў сваёй музычнай невыразнасьцю вызначаецца ня вельмі канкрэтны «Новы гэрой». А вось кампазыцыю «Твой шэры твар» вылучае якраз мэлядычная квяцістасьць. Найбольш спрэчная кампазыцыя з пункту гледжаньня філязофіі нацыянальнага адраджэньня XX стагодзьдзя — песня «Марнатраўны сын» зь ейным небяспрэчным радком: «...хопіць рок-н-ролу на карысьць патомкам». Па-першае, нашчадкам. Па-другое, нават калі сканцэнтравалася на назве гэтай кампазыцыі і ў думках правесці паралелі зь вядомай біблейнай прыпавесцю, дык сэнс ейны хоць і ня будзе выглядаць такім блюзнэрскім у адносінах да будучых слухачоў, але яскравай выразнасьці не пабольш. Жыцьцё нават дало пацьверджаньне маім перасьцярогам, калі адзін даволі вядомы рускамоўны музыка акурат і прывёў мне тую цытату як апраўданьне сваёй пустазвоннай творчась-

ці: «...хопіць рок-н-ролу на карысьць патомкам».

Мо самі музыкі гурту тут нагадваюць сваім прыхільнікам пра тое, што і ў іх ёсьць хвіліны расчараваньняў ды слабасьці, а часам і стомленасьці, мо яны проста высьмейваюць іншых «марнатраўных сыноў» сваёй Радзімы... Але мы, слухачы, павінны гэта самі зразумець і любіць іх такімі, якія яны ёсьць. Ня змогам дараваць ім толькі здрады. Але гэта, зразумела, не пра «Ulis» і ягонага лідэра Вячку Кораня.

Спраўднай «зоркай» гэтага альбому, акрамя Вячкі, тут хацелася б адзначыць і бубнач гурту Сяржук Кныша. Менавіта ягоная выканаўчая фантазія расквяціла сьпратымі рытмамі музычную палітру голасу вакаліста Алега Тамашова. Апошні ж выглядае на запісу альбома «Танцы на даху» зусім не навічком, а спрактыкаваным прадаўжальнікам традыцыяў былога вакаліста Андрэя Патрэя, хоць «Ulis» ўзору 1993 года, прызнаем, быў прыняты ня ўсімі. А вось асабіста я з задавальненьнем слухаю Алега ды гэты альбом гурта ў новых і новых ягоных перавыданьнях, забываючы й даруючы нават ягоныя колішнія юнацкія наскокі на «нацыяналістаў рок-крытыкі» Мартыненку й Мялгуя. Як бачыце, ня мы прыйшлі ў ягоны «экс-квінтаўскі» лягер, а ён у наш, бо чым бы мы ні займаліся, а Бог усё адно скіроўвае нашыя шляхі дадому, што засьведчыў і вялікі Гамэр, першастаральнік неўміручага вобразу Ёліса, Адысэя ці як там яго яшчэ называюць цяпер...

*«Чырвоная зьмена» №35,
02.04.1994, Менск, А.М.*

ULIS

Падарожжа

2000, Каўчэз



Ёсць у беларускай музыцы адна супэрзорка, зь імем якой звязаны й пачатак нацыянальнай рок-фанаграфіі (фірмы «Муза», «Мелодия»), і першыя замежныя туры айчынных рок-зорак (Польшча, Нямецчына, Вялікабрытанія), і сумесныя канцэрты з сапраўднымі сусьветнымі гігантамі шоў-бізнэсу (брытанскія «Stranglers» і «Nidzer EB», нямецкія «Frantic Club» і «Real Deal», лятынаамерыканская «Каома»). Пасьля пэўных цяжкасьцяў сярэдзіны 90-х гурт ня проста выжыў, але й выдаў яшчэ адзін эпахальны альбом «Падарожжа» на рубяжы стагодзьдзяў, і ўсё ніяк ня быў заўважаны на «Рок-Каранацы». Мо каранатары рыхтуюць проста глябальны прыз «За выслугу гадоў», як генію кіно Антаніоні коліс на «Оскары»?

Ня буду зьневажаць саму ідэю «Рок-Каранацы», лаўрэаты якой маюць рэальны прэстыж у грамадстве. Але згадзіся: адна справа — навучыцца выдатна выконваць пэўныя музычныя стандарты, па-свойму пераасэнсоўваць модныя стылёвыя штампы, і зусім іншая — здольнасьць

нераўнадушнага чалавека фіксаваць у гуках і перадаваць слухачам рэальныя турботы й радасьці, жывыя пацуды. Калі хто й сумняваўся, што ў апошнім мае нейкія патэнцыялы рок-музыка, дык улісаўскае «Падарожжа» можа зьняць усялякія перасьцярогі ў гэтым пытаньні.

Перш чым слухаць яго, цвёрда вызначыся, чаго жадаеце ў гэты момант ад музыкі. Калі танцаў або рэлаксацыйнага фону, дык «Падарожжа», бадай, будзе памылкай, бо «Ulis» — не правольны валацуга, а Адысэй, які адпраўляецца па ўсім сьвеце шукаць... сябе. Ён усюды «Чужаніца», які бачыў і «Краіну ў кратах», і «Краіну доўгай белай хмары», ён зноўку ў «Падарожжы».

Тое, «Другое падарожжа», было раней, калі тэксты «Ўліса» пісаў Фэлікс Аксэнцаў. Цяпер ён далёка, у Канадзе асеў, але «Ulis» нават ня думае завяршаць свой шлях. І калі ўжо «Другія прыйдуць», дык няхай ведаюць і пра «Пажаданьне “старэйшага” брата», і «Калі зьніч зьнік», і хто «Ў шыхце стаяў». Вакаліст і гітарыст Вячка Корань трывала працягвае ў сваіх тэкстах справу Фэлікса Аксэнцава. А ў вакале й музыцы?

Сваімі заўвагамі наконт каранейскага вакалу ў «Музыкальнай газете» я было выклікаў настолькі нездаровую рэакцыю Славы, што пазьней, у сваім рэпартажы пра адно з «БАСовішчаў», вырашыў проста прамаўчаць, хоць заўважыў радыкальныя зьмены. Бадай, ня меў рацыі. Крыўды не раскрыюць істасьці. Тым больш, што музыка Вячкі Кораня вартая акурат не замоўчваньняў, а публічных асэнсаваньняў.

Вы чулі неверагодны альбом Джона Пола Джонса «Zooma» (ex-«Led

Zeppelin)»? За паўгады перад тым (а абодва прадукты запісваліся ў 1999) мы, цэпэлінаманы, перажывалі, што гэты бліскучы басіст ня здобрыў клясныя псыхадэлічныя навароты жывым вакальчыкам. І вось Слава Корань, хоць і не басіст, мімаволі прадчуў нашыя мары, здобрыўшы сваю музыку ўсім, што належыць: і вартасным басам (Віктар Самарукаў), і чудоўнымі бубнамі (Алесь «Ганс» Быкаў), і сваім вакалам. А ўсе гэтыя спэцы патрэбныя ў музыцы, дзе гітарная струна наварочвае неверагоднае перапляценьне эмоцыяў.

Але гэта не навароты дзеля наваротаў, а майстэрскае ўвасабленьне ў сьпелыя мэлэдыі сваіх перажываньняў. «Падарожжа» гурта «Ulis» — гэта творчасць для тых, хто любіць слухаць Музыку. А галоўнае, гэта рок-музыка. І зусім сабе ня лёгенькая, хоць ні да якіх банальных дэзаў і блэкаў яе не залічыш. Гэта нават ня блюз, які Слава Корань граў яшчэ ў легендарнай «Бондзе». Гэта проста трэба слухаць, калі здолеее здабыць, бо значная частка накладу пайшла традыцыйна за нашыя заходнія бугры, дзе акурат Слухаць ужо навучыліся.

Стылістычна «Ulis» прайшоў ад напружанай гітарнай new wave у першых альбомах праз клясычны гард-рок сярэдзіны 90-х да унікальнага сымбіёзу, які пасяля французскіх, польскіх ды ўкраінскіх гастроляў гурта адмыслоўцы пачалі вызначаць тэрмінам indie rock. Найбольш характэрная тут — васьміхвілінная сага аб самой сутнасці чалавечана жыцця «Падарожжа» (паводле яе й альбом названы). Слухацкае суперажываньне тут узнікае само сабою, паддаючыся волі падсьвядомага творчага гена.

А якія розныя паводле мэлядычных знаходак «Калядная», «Жыві так», «Дзівак», «Але ты заўжды тут», «Першы сьнег». Апошняя кампазыцыя нават здолела трапіць у модны гіт-зборнік «Вольныя танцы: новая альтэрнатыва» («БМАgroup», 2000), але кантэкст зборніка відавочна надаў ёй іншыя фарбы.

Ёсьць у альбоме таксама рымэйкі старых гітоў «Краіна ў кратах», створанага калісьці С. Краўчанкам і К. Шэвандо, і «Краіна доўгай белай хмары» самога Славы Кораня. Яны ўпісваюцца ў новую стылістыку калектыва, хоць я асабіста настальгую па new wave вэрсыях.

«Знамя юности» №26, 15.02.2001, Менск, В.М

ULIS

Люстэрка

2003, BelPi



Першая канцэртвая прэзэнтацыя гэтага альбому гурта «Ulis» прайшла яшчэ за паўгады перад ягоным выхадом у сьвет у сталічным Палацы культуры тэкстыльчыкаў, але рэальныя дыскі першымі ўбачылі толькі пільныя наведвальнікі рок-фэстывалю «БАСовішча», які штогод праходзіць у Польшчы (тады гэта было XIV «БАСовішча» і попыт на новую кружалку

«Уліса» быў шалёны). Падазраю, аднак, што гэты поспех забяспечылі там не тутэйшыя ахвяры «Русско-го радіо», а здольныя да цвярозых асэнсаванняў эўрапейскія мэляманы, што зьязджаюцца на фэст з розных краінаў сьвету.

Згадваючы напалеонаўскія пляны кіраўніка гурта «Ulis» Славы Кораня перад падрыхтоўкай альбома ва ўласнай студыі, я прадбачваў зьяўленьне відавочна канцэптуальнага двайніка, дзе адзін CD — поўнафарматны альбом, а другі — зборнік спадарожных працаў выразна актыўнай у творчым пляне адзінкі. Ну як жа маглі застацца па-за ўвагай і рэгулярныя канцэрты ў Польшчы, і стабільны ангажэмент у розных беларускіх праектах (альбом Алеся Сушы паводле твораў У. Караткевіча, акцыя лэйбла «БМАgroup» пад красамойнай назвай «Генэралы беларускага року», якая праз год, зноў жа з удзелам «Ulis»-а, будзе паўторана ў больш грандыёзным маштабе, і г.д.)?

Гэтак і атрымалася — два альбомы, але абодва ўмясьціў адзін кампакт-диск. Дзеля большай простасьці выкладаньня пачнем якраз з даважкаў кружэлкі. У другую частку ў кардынальна новай стылістыцы трапілі творы з альбомаў «Краіна доўгай белаў хмары», «Танцы на даху», «Падарожжа». Усе яны вельмі пасуюць новаму саўнду, які шукаў і знайшоў для гурта ў «Люстэрку» Слава Корань, лідэр калектыва. Адно шкада, што ў гэтых пошуках быў нека абыйдзены, бадай, найгеніяльнейшы ўлісаўскі альбом «Чужаніца».

Акрамя названых твораў сюды трапілі й трэкі з надта ж затрыманага выдаўцамі супольнага праекту «Скрышка

дрыгвы» паводле паззіі У. Караткевіча («Ulis» увасобіў у сугэстыўнай стылістыцы indie-rock пякучыя творы «Жаўранак», «Падмогі», «Устану ранкам»).

А яшчэ асабіста я з захапленьнем знайшоў на дыску неверагодны кавэр куміра майго юнацтва, польскага гурта «Ауа RL». Іхняя песня «Ulica miasta» з дэбютнага альбому («Tonpress KAW», 1985) у беларускай вэрсыі называецца «Апавяданьне пра маю вуліцу», а пераклад з польскай мовы даволі талкова зрабіў сам Вячка Корань.

Адзінаццаць асноўных трэкаў альбому найбольш трапна выкрышталізуюць рысы новага іміджу гурта. Таго ягонага саўнду, крок да якога быў зроблены ў папярэднім альбоме «Падарожжа». Параўнаць яго можна хіба толькі з сольнымі экспэрымэнтамі славутага басіста легендарнага «Led Zepelin» Джона Пола Джонса, але «Ulis» дадае ў гэтае вірлівае гукаспляценьне яшчэ й вакальныя партыі, якія ня толькі зьмякчаюць суровае ўздзеяньне музыкі, захоўваючы ейную пераканаўчасць, але й з дапамогай тэксту паглыбляюць сацыяльны змест твораў.

Тым ня менш, нягледзячы на ўсё гэта, многія кампазыцыі не губляюць арэолу гітавасьці. Напрыклад, «Заварожаны сад», загалоўны трэк «Люстэрка», «Мы ўцякаем», «Вар'ят», «Валадар». А кампазыцыя «Устану ранкам» нават дасягнула лідэрства ў плебісцыце «Тузін гітоў» (хоць з-за некарэктных паводзінаў арганізатараў Вячка Корань потым пайшоў на байкот гэтага інтэрнэт-галасаваньня).

Усе названыя кампазыцыі вызначаюцца своеасаблівай гульнёй гукаў

і словаў, калі нават само чаргаваньне складоў у словах стварае характэрныя рысы саўнду.

У працы над гэтым альбомам «Ulis» прытрымліваўся свайго з пэўнага часу традыцыйнага складу трыо: Вячка Корань (гітара, вакал), Аляксандр Быкаў (бубны), Віктар Самарукаў (бас-гітара). Праўда, для басіста «Люстэрка» было апошнім рэлізам у славурым калектыве перад ягоным ад'ездам на стала ў ЗША («Ulis» ужо стаў ледзь не кузьняй рок-зорак для Амэрыкі).

Далучыўся да гэтага рэлізу й лідэр знакамітага беларускага гурта з Польшчы «Zero 85» Юрка Асеньнік, але ня ў якасьці музыкі: у буклет выданьня ўвайшоў гістарычны здымак беларускіх калядоўшчыкаў пазамінулага стагодзьдзя зь ягоных сямейных архіваў. Калі разглядаць буклет у прасьвятленьні сонечных промяняў, дык становіцца зразумелай люстэркавая выява гэтых калядоўшчыкаў. Такі агульны дызайн прыдумаў сам Вячка Корань, а ўвасобіў Віктар Корзун. І не бяда, што ён успрыняты айчынай публікай гэтак жа неадназначна, як і музыка гурта «Ulis». Добрае й ёмістае няпроста разгледзець зблізку, яно лепш бачыцца на адлегласьці жыцьцёвага вопыту.

**«Мінская праўда» №100-101,
30.08.2003, Менск, В.М**

KRAMA

Vodka on Ice

1993, RTX records/2003, БМАgroup



Вось ён, той славуты брытанскі кампакт-дыск культавага беларускага рок-гурта! Ад колішніх узрушэньняў і здзіўленьняў мінула багата часу, таму ёсьць шанц больш дэталева спыніцца на тым, што больш трывала ўрэзалася ў сьвядомасьць.

Па-першае, высьвятляецца, што й англамоўны альбом можа выразна заяўляць пра Беларусь, калі яго стварылі нацыянальна сьвядомыя музыкі. Ды хоць бы сама назва — «Крама». Брытанскаму слухачу цяжка было яе не заўважыць на ўласным роднамоўным рынку (усе ж здаўна слухаюць пераважна сваё), таму ён адразу быў падрыхтаваны да чагосьці нязвыкллага для сябе, да пэўнай экзотыкі. Калі ён і сягаў цікаўнасьцю далёка на ўсход, дык усё ж адно яго запрашаюць ня ў sklep, не ў магазин, а менавіта ў краму, і гэта само па сабе нешта азначае.

Праўда, выдаўцы ва ўкладзеным буклеце невыпадкова наракаюць на кансэрватызм сваіх брытанскіх бюракратаў, якія так і не дазволілі беларускім музыкам рэалізаваць шырай-

шы кантракт у самой Вялікабрытаніі («The Regent Group of Companies» прапанавалі «Краме», якую яны ўбачылі на адным з канцэртаў у Менску, кантракт на сэрью альбомаў і цыкль канцэртаў па Вялікабрытаніі, але адразу па выхадзе першага альбома і нейкіх зборнікаў беларускія музыкі не атрымалі дазволу на легальную працу ў краіне). Зрэшты, кансэрватыўныя ня толькі бюракраты туманнага Альбіёна, але й выдаўцы іхнія. Яны пішучь у буклеце *Velorussia*, калі ўжо афіцыйна прынята была ў сусьветнай практыцы наўпроставая транслітарацыя назвы краіны з мовы арыгіналу — *Belarus*. Дый пра саму Беларусь яны забываюцца, даючы выходныя звесткі: гукарэжысэр у Англіі — Джон Спэнс, гукарэжысэр у Расеі (!!!) — Аляксандр Белізак. А што, каб іхнюю Англію назваць Уэльсам?

І ўсё ж менавіта «Крама» прымусіла Брытанцаў загаварыць пра Беларусь, даючы ў аўтарскай анатацыі на свой альбом звесткі аб тым, што Беларусы складалі сабой асобны народ з сваёй мовай і культурай, які ў складзе былога СССР не прыкмячаўся пад прэсынгам расейскай экспансы. А яшчэ ж былі гаворкі ў прэсе пра нейкую таямнічую экзатычную навінку, якая трапіла зь некалькімі песнямі ў гіт-парад BBC.

Праўда, зазначым, гэта ўсё былі несъядомыя гаворкі. Так, між справай. Бо, шукаючы адметную назву альбому, каб падкрэсьліць этнічны калярыт, брытанскія выдаўцы спыніліся... Ну чым вызначаецца ...*Russia*, хоць і *Yuelo*...? Ну, зразумела, *russian vodka*! Гэтак і зьявілася «*Vodka on Ice*», хоць няма ў песнях гурта на дадзеным альбоме нават згадкі пра гэта. А каб

яны самі даўмеліся да такога брэнду, дык была б хутчэй «*Narelka on Ice*».

Творы, якія ўвайшлі ў гэтае выданьне, паходзяць зь беларускамоўнага альбому «Хворы на рок-н-рол» (1992), а таксама з ранейшых «рокісаўскіх» запісаў ды нават з рэпэртурару легендарнай «Бонды». Усе гэтыя творы аб'ядноўвае кампазытар і харызматычны вакаліст Ігар Варашкевіч: «Бяжы, хлопец», «Бэйба», «Чыкага-найтс», «Будзь разам з намі», «Стэфка» ды іншыя (усяго дзесяць). На ангельскую мову іх пераклаў калега з гурта «Зіндан» Аляксей Казлоўскі.

І яшчэ: мастацкая аздоба альбому настолькі ўдалая, што цяжка хоць крыху не спыніцца на ёй асобна. На вокладцы ў шрыфтавай аблямоўцы — дзіўная рокерка гадоў васьмідзсяці з замілаваньнем выпісвае пасажы на фірмовай электрагітары. Здымак дынамічны й натуральны, але кантраст шэрага пазамоднага паліто й хусткі з дыхтоўнай дарагой гітарай лепшых заходніх фірмаў дасьціпна ўзрушвае эмацыйны стан.

Здымак, ясна, пастанавачны. «Крамчукі» самі адшукалі гэтую бабульку дзесьці на менскім Камароўскім рынку. За нейкую дзесятку-другую баксаў яна згадзілася папазіраваць у любой паставе. Яе навучылі правільна трымаць гітару, і бабулька выкручвалася зь ёй, пакуль сярод мноства кадраў не ўдалося спыніцца на адным, які й трапіў на вокладку брытанскага кампакт-дыску «Крамы».

На завяршэньне — склад гурта, які працаваў над альбомам, што потым і ў Беларусі прынёс калектыву галоўную «Рок-Карону» па выніках году: Ігар Варашкевіч (вакал, гітара, вусны гар-

монік), Сяржук Трухановіч ды Ілья Шэўчык (гітары), Руслан Праўда (бас-гітара), Андрэй Лявончык (клявішныя), Анатоль Горбач (бубны). Адно цяпер у іншых гуртах, другія — у іншых краінах. Толя Горбач працуе ў адным зь лепшых аркестраў Бэльгіі, Шэўчык сыйшоў у англамоўны блюз... Але «Крама» засталася. Яна жыве й перамагае. Вось так: добрая гарэлка гарыць нават на лёдзе! І ў гэтым ёсьць сэнс. Мо менавіта таму гэты рэліз ня стаў зьнічкай-аднадзёнкай, а нават празь дзесяць гадоў выйшаў і на Радзіме, ды яшчэ ў значна больш поўным і шыкоўным выданьні: з цудоўнымі шаржамі Ігара Варашкевіча, з рарытэтнымі бонусамі, адкінутымі калісьці ангельскімі выдаўцамі, зь беларускімі вэрсыямі пэўных кампазыцыяў і нават з новым здымкам старога складу (во архівы ў людзей, ё-маё!). А галоўнае — з падкарэктаванай назвай — «Harelka on Ice».

*«Чырвоная зьмена» №21,
22.02.1994, Менск, В.М.*

КРАМА

Хавайся ў бульбу

2001, BMAgroup / Bulba records



Ня верыцца, але з таго моманту, калі мы з журналістам Вітаўтам Мар-

тыненкам наладзілі на менскім пляцы Перамогі сустрэчу былога вакаліста гурта «Бонда» Ігара Варашкевіча з маладымі музыкамі гурта «Рокіс», якія трапілі ў крызіс з-за страты свайго вакаліста Ігара Вайцяхоўскага, прайшло больш за дзесяць гадоў да зьяўленьня гэтага зграбнага фірмовага дыску. Менавіта з таго часу, можна лічыць, і пачаліся іхнія сумесныя рэпэтыцыі, а выліліся ў цяпер легендарны беларускі рок-гурт «Крама». Выданьнем альбому «Хавайся ў бульбу» ды ягонаў удалай прэзэнтацыяў на сцэне аднаго з прэстыжнейшых менскіх канцэртных заляў калектыў і адзначыў сваё дзесяцігодзьдзе.

Але перад гэтай падзеяй была й сапраўды незабыўная гісторыя: перамога на расейскім рок-фэстывалі «Поколение», званьне першых беларускіх «Рок-каралёў», запіс шэрагу цудоўных альбомаў дома, выданьне на брытанскай фірме «RTX records» першага беларускага кампакт-дыска ў Вялікай Брытаніі «Гарэлка на лёдзе», на якім «крамчукі» прадставілі свае рытм-энд-блюзавыя гіты для эўрапейскага слухача (гл. папярэднюю рэцэнзыю)...

Праўда, прадбачу заўвагі будучых чытачоў нашае кнігі: чаму гэтак нядбайна прадстаўлена дыскаграфія такой легенды — няма асобных рэцэнзыяў на альбомы «Хворы на рок-н-рол» (1993), «Гэй там, налівай» (1994), «Камэндант» (1995), «Лепшыя песьні» (1996), «Што дапаможа нам» (1998), а стартавы рэліз 1991 году («Народжаны тут») дык нават і не прыгадваецца. Дык вось у сувязі з гэтым мушу зьвярнуць увагу на адну характэрную якасьць Ігара Варашкевіча, якую ён пранёс яшчэ з «Бонды»: татальны рэвізыянізм. Ён заўсёды быў

незадоволены зробленым, таму журналістам абяцаў, што вось-вось прэзэнтуйце для іх альбом у лепшай якасьці. Дый што казаць: калі прад'юсэр Віталь Супрановіч прапанаваў у сэрыі «Беларускі музычны архіў» перавыдаць крамаўскія рарытэты, Варашкевіч настаяў у 2005 на выданні праз «West records» чарвога новага альбома старых перапевак «Будзь разам з намі» (які таксама ня трапіў у гэтую кнігу, бо пра гэта паклапаціўся сам «West», запрасіўшы на прэзэнтацыю каго заўгодна, але ня тых, хто піша). Слухачу ня зорыць шанц пачуць юначы вакал Ігара, бо ён сам ім не задаволены. А быў жа ў ім свой цымус, гэта кажу вам я, калекцыянэр самых рэдкіх рарытэтаў беларускага року.

Акрамя таго, як бывае ў сапраўдных артыстаў, поспехі гурта «Крама» і ягонага лідэра Ігара Варашкевіча змяняліся няўдачамі, крызісамі, расчараваньнямі... А тут яшчэ й заўсёдыны здзеж дарослых «зычліўцаў» ды расейскіх прад'юсэраў: «Навошта вам гэтая беларуская мова, заспявайце на агульнаразумелай і ўсе вашыя праблемы знікнуць — грошы самі папльвуць у кішэні. А там і новыя далягляды гастрольных вандровак ды вядомасьць і вырашэньне ўсіх вашых праблемаў».

Але, да гонару Ігара Варашкевіча і ягоных аднадумцаў, музыкі «Крамы» ня здрадзілі Беларускаму Слову, не прадаліся за алтын наўзор «лепрыконсаў-трубяцкіх» у сьлізкія абдымкі расейскага шоў-бізнэсу. Пакуль гэтая адданасьць мове продкаў у поўнай меры не дацэнена слухачамі і ўсёй беларускай грамадою, але мы ведаем, што гісторыя творыцца з высілкаў менавіта такіх людзей... Мяркую, перш будзе

ўшанавана «Крама», чым тыя «лепрыконсы-трубяцкія» трапяць у якіясьці «легенды русскага рока».

Яшчэ адно захапленне жыцьця, якому захавалі вернасьць Ігар Варашкевіч ды ўсе «крамчuki» — музыка блюз і рытм-энд-блюз, якая сілкуе іх жыцьцёвай энэргіяй, вяртае аптымістычны погляд на жыцьцё, надае існаваньню хоць нейкі экзыстэнцыйны сэнс. Музыкі, быццам тыя героі культавага музычнага фільму «Браты Блюз-2000», не ўяўляюць сябе без блюзавага ладу ў музыцы ды жыцьці. І ўсьлед за гэраямі гэтай стужкі беларускія музыкі таксама могуць паўтарыць: «Ні адно на сьвеце зельле не дае такой асалоды, якую атрымліваеш, калі граеш у гурце, калі ўсе людзі навокал танчаць, крычаць, калі ўся заля выбухае аплядысэмантамі!»

І хоць традыцыйны блюз — музыка ня самая модная на гэты момант, ейных прыхільнікаў па ўсім сьвеце ды ў Беларусі дастаткова, і яны шануюць адданасьць абранай музычнай плыні. Менавіта ім была адрасаваная прэм'ера ў Палацы культуры МТЗ гэтага сумеснага рэлізу «БМАgroup» і «Vulba records» — кампакт-дыска з ідыёматычнай назвай «Хавайся ў бульбу». У нейкім сэнсье гэты выраз стаўся аб'яднальна-абагульняльным для ўсіх жыхароў краіны, не зважаючы на адзнакі ў іхным пашпарце.

Але перш, чым зьвярнуцца да прэзэнтацыйных падзеяў, хочацца некалькі словаў распавесці пра сам гэты чарговы прэзэнт ад «Крамы». Кружэлка, можна сказаць, традыцыйная ў тым сэнсье, што слухачам прапануецца той самы рытм-энд-блюз, які зь цягам вылучыць прызнаныя гіты ў рэпэртуары гурта: тут і мінорныя

блюзавыя баляды, і песні-роздумы, і рымэйкі ўжо вядомых сваіх твораў...

Да першай плыні трэба аднесці й добра раскручаны на той час праз канцэрты гіт «Сябра мой Вярэнніч Лёнік», прысьвечаны названаму ў загалюўку беларускаму інструменталісту — настаўніку многіх нашых рок-гітарыстаў. Сам гэрой твора Л.Вярэнніч на канцэрце-прэзентацыі ня толькі назваў творчасць «Крамы» музыкай высокага кшталту, але й выканаў некалькі віртуозных гітарных солё.

Лягічны працяг — загалюўная іранічная песня «Хавайся ў бульбу»:

*Мы не камандас, мы —
партызаны.*

Мы маем бульбу, а не бананы!

У ёй рытм-энд-блюзавая на мяжы зь лятын-рокам структура падкрэслена імклівымі партыямі тады яшчэ экзатычнай для беларускіх рок-музыкаў steel-гітары.

Амаль на кожным альбоме «Крамы» слухач можа знайсці такую кампазыцыю, да чыстых крыніц якой можна вяртацца бясконца, якую ўлюбывым узросьце ня сорамна са слязьмі на вачох... Такім катарсысам, напрыклад, на альбоме «Што дапаможа нам» («Каўчэг», 1998) быў роздум над таямніцай сьмерці ў песні «Дзе тое месца». Надзвычай пераканаўчая рэч! А вось у альбоме «Хавайся ў бульбу» такі твор мае назву «Падае дождж». Ён абавязкова знойдзе водку у тых слухачоў, хто ня з словаў ведае, што такое адчай, і як цёплыя кроплі дажджу ратуюць ад пятлі роспачы.

Традыцыйная старонка рэлізу — рымэйкі ўжо вядомых уласных твораў «Дай мне шанец», «Стары сабака», антыалькагольнага гіта «Гэй там, налівай». Адрозніваюцца но-

выя вэрсыі большай інструментальнай дасканаласьцю і, як ні парадаксальна, адкрыццём новых сэнсавых. Ну а кампазыцыю «Свабоды мне дай» можна лічыць пэўным адказам Вячку Кораню, «Улісу» ды іхняму рок-гімну «Радые Свабода». Што ж, можна канстатаваць, што тэма свабоды — адна з дамінуючых у творчасці беларускіх рок-музыкаў.

Музыкі гурта «Крама» нярэдка вынаходзілі мэлёды, якія былі б структурна і блюзавымі, і рок-н-рольнымі, ды мелі б беларускія карані альбо, прынамсі, абапіраліся на нацыянальныя рэаліі ў тэкстах. Так нараджаліся гіты «Чыкага найтс», «Ім ня трэба твой блюз», а на гэтым альбоме яскравы рытм-энд-блюзавы стандарт — гэта кампазыцыя «Ведай, гэта наш блюз». Ягоны тэкст вельмі небанальна ўвасобіла тэкставік гурта Наста Гулак, чый пазычны талент становіцца на ўзровень лепшых тэкстаў «Крамы» часоў аўтарства Зьміцера Лукашука.

Дарэчы, Зьміцер быў ганаровым госьцем канцэрту-прэзентацыі, як і іншыя ўдзельнікі першага складу: бас-гітарыст Руслан Праўда, солё-гітарыст Ілья Шэўчык, а яшчэ й вакаліст гурту «Тарнада» Ангус, які на дыску выступіў у якасьці мікс-інжынэру. Дый новыя музыканты калектыва — бубнар А. Філатаў, басіст Ю. Фядзюк, акардэаніст У. Гаўрыленка — выглядалі ўпэўнена, бо адчувалі за сьпінай аўтарытэтную падтрымку заўсёднага лідэра, вакаліста, кампазытара Ігара Варашкевіча, гітарыста С. Трухановіча, клявішніка А. Лявончыка і нязьменнага гукача Алеся «Клаўса» Белізяка.

Ведаю, што ў цяжкія часы Ігар Варашкевіч бывала скрушна скардзіў-

ся на стомленасьць, абяцаў пакінуць сцэну зь ейнымі вечнымі праблемамі неадпапведнасьці заробкаў і кошту арэнды памяшканьняў, з-за папсовых густаў публікі. Ня ведаю, як цяпер, але пасля такой уразьлівай прэзэнтацыі хочацца нагадаць яшчэ адну важную сэнтэнцыю з фільму «Браты Блюз-2000», калі гэрой Дэна Эйкрада — Элвуд Блюз гаворыць сваім гэтак жа расчараваным музыкам: «Калі вы сьйдзеце, дык разьвітаецца і з сваймі здольнасьцямі, талентам, натхненьнем, а наступным пакаленьням пакінеце толькі сынтэзаваныя кампутарам пустыя тэхна-мэлёды, квазірытмы, псэўдапесні бандыцкага рэпу пра гвалт, кіслы, рыкаючы попс і саладжавы піск. Пойдзеце зараз, значыць патушыце кволае сьвятло ад сьвечкі музыкі блюз і соўл. А без такога сьвятла ўсё на сьвеце апусьціцца ў змрок таму, што музыка, якая вяла чалавецтва апошнія 70 гадоў да новага веку зьнікне, апусьціцца ў вечнае забыцьцё й нябыт».

Ёсьць над чым паразважаць, калі ўлічыць, што мінаваў ужо й 2003 год, абвешчаны UNESCO Міжнародным годам блюзу, а «Крама», паводле прызнаньня слухачоў і крытыкаў, застаецца лепшым блюзавым гуртом Беларусі.

*«Наша слова» №12, 29.03.2002,
Менск-Ліда, А.М.*

KRAMA

Enjoy The Silence

2003, MSH records



Вядомая прымаўка «не сьпяшайся, а то пасьпееш!» бывае прыносіць свае нечаканыя вынікі. Як у выпадку з гуртом «Крама». Справа ў тым, што музыкаў запрасілі да удзелу ў беларускім трыб'юце сусьветнавядомаму гурту «Depeche Mode», але празь нейкія прычыны крамчукі спазніліся з прадстаўленьнем запісаных фанаграмаў, і першае выданьне трыб'юту «Personal Depeche» выйшла ў сьвет бязь іхніх трэкаў.

Расчараваньне зьмянілася радасьцю, калі музыкі даведаліся, што пасля праслухоўваньня іхняга кавэру песні «Enjoy The Silence» («Асалода ад цішыні»), ейнаму аўтару Марціну Л. Гору гэтая вэрсія надзвычай спадабалася, таму, хоць дыск ужо выйшаў, выдаўцы трыб'юту — фірма «MSH records & publishing» — вырашылі выдаць твор у выкананьні «Крамы» сьпяраша асобным кампакт-дыскам, а потым уключыць і ў другое выданьне трыб'юту.

Перш чым распавядаць пра свае ўражаньні ад крамаўскай вэрсыі гіта «Enjoy The Silence», хачу адзначыць, што гэтая кампазыцыя — адзін з найзнакаміцейшых гітоў гурта «Depeche

Mode» — была запісанная ў 1990 годзе і ўваходзіла ў альбом «Violator». Самотнік (або па-іхняму сінгл) гэтай вельмі мэлядычнай песні, аранжаванай у модным тады футурыстычна электронным саўндзе, быў выдадзены мільённымі тыражамі ды атрымаў прэстыжную музычную ўзнагароду «Brit Awards».

Ад электронных аранжыровак першапачатковага варыянту крамаўцы пакінулі партыі электрапіяна, гук якога пераплываецца зь пералівамі электрагітары Сяргея Трухановіча. Блюзавы голас лідэра беларускага гурта Ігара Варашкевіча дакладна, амаль бяз зьменаў, перадае складаныя мэлядычныя хадзі арыгіналу «Enjoy The Silence», падрэзьліваючы беражлівыя адносіны новага выканаўцы да першакрыніцы. Відаць, такія падыходы й былі высока ацэнены аўтарам твора Марцінам Л.Горам.

Другая частка дадатку да беларускага трыб'юта «Depeche Mode» — «Personal Depeche» адлюстроўвае культуру беларускага ды-дзэя (трэба звярнуць увагу, што гэты дадатак у другое выданьне трыб'юта не ўвайшоў, а толькі менавіта ў гэты самотнік «Крамы»). Ды-дзэя Maks Retort прапанаваў на дыск «Floated mix» — значыць «плаваючы» ды-дзэя варыянт «крамаўскай» вэрсыі. Такое гучаньне дасягаецца з дапамогай адмысловых электронных эфэктаў. Ды-дзэя Yarik прадстаўляе яшчэ адзін, свой варыянт песні «Enjoy The Silence» у экзатычнай стылістыцы, якую ён назваў «Rock-tech-house». Гэты твор будзе дарэчы на дыскацецы.

Іншы рэмікс, названы «Глыбакаводным», бо ён падкрэсьлівае ўнутраную філязофскую заглыбленасць

аўтараў, складае трэці варыянт беларускіх апрацовак славутага гіта. Але й гэта яшчэ ня ўсё.

На дыску запісаны яшчэ адзін трэк у фантастычным «future pop» стылі. Ягоны аўтар — той самы Maks Retort — паспрабаваў уявіць тое, як будзе гучаць песня «Depeche Mode» гадой гэтак празь пяцьдзесят! Як і ўвесь дыск, запісаны на аснове кампазіцыі «Enjoy The Silence», гэты варыянт базуюцца таксама на вэрсыі, пераасэнсаванай беларускім гуртом «Крама».

*«Літаратура і мастацтва» №46,
14.11.2003, Менск, А.М.*

КРАМА

Наваполацкі канцэрт

2004, БМАgroup



Як кажуць, і старажылы не прыгадаюць, калі быў у «Крамы» той наваполацкі канцэрт, што трапіў на гэты дыск, але якасьць сапраўды ўзорная — энергетыка, драйв... І дзесці гадоў не прайшло, як выдаўцы вырашылі падзяліцца запасамі сваіх архіваў з зайзятымі фэнамі. Ужо й Сяргук Кныш (бубны) пасьпеў адыйсьці з музычных даляглядаў, дый на базе ў «Краме» даўно ўжо Юрый Фядзюк, а не Руслан Праўда, а гітарыста Алеся Салаўёва я й ня памятаю зусім, бо заўсёды тут на

сваім месцы Сяржук Трухановіч, але вось жа сабраліся ў 1996-м у Наваполацку на запрашэнне добра вядомага нам Анісы (Сяржука Анішчанкі) такім дзіўным складам: Ігар Варашкевіч (вакал, губны гармонік), Льля Шэўчык (гітара), Алесь Салаўёў (гітара), Андрэй Лявончык (клявішныя), Руслан Праўда (бас-гітара, падпеўкі), Сяржук Кныш (бубны). Сабраліся і далі такі live recording, што ён не састарэў і праз дзесяцігодзьдзе.

Прызнацца, праграма разбудавана настолькі пільна, што дыск успрымаецца як канцэптуальны альбом. І не бяда, што «Гэй там, налівай» і «Сабака» паўтараюцца на CD «Хавайся ў бульбу», а «Стэфка» публікавалася ў альбоме «Гарэлка на лёдзе», але ж колькі энергетыкі дадае само рэагаванне публікі, як яна потым вяртаецца музыкам жывым шквалам эмоцыяў.

Да таго ж упершыню трапілі ў сур'ёзны выдавецкі фармат такія бліскучыя «крамаўскія» песні, як «Будзь разам з намі», «Камэндант». А «Quatre de lure» і шматмоўная «We are going down» не траплялі раней нават у касэтовыя альбомы.

Пачынаецца канцэрт з жывой інструментальнай раскачкі на пяток хвілінаў пад аплядысмэнты публікі, пасля чаго Ігар Варашкевіч радуе дыхтоўным уласным канфэрэнсам. І хто б ведаў, пра што гэта «Quatre de lure», каб не прагучала чужылівая гісторыя пра прыгажуню-малдаванку, якую беларускі хлопец упадабаў на танцах «раз пад вечар у нашым клюб».

Для мяне асабіста адкрыццём стала песня «Мама», якая заглыбляецца ў патаемныя сыноўнія пачуцці ўжо сталага чалавека. Тэкст Насыці Гулак

пільна кантралюе дазволенаю мяжу інтымнага й шчырага:

Паслухай, мама, свайго сына.

Твой сын дайно ўжо ня той.

Гэй, мама, чуеш? Я ўжо ня той.

Мне сьняцца дрэвы каля хаты,

Мне сьніцца родны мой пакой,

Але, мама, чуеш? Я ўжо ня той.

Бадай, шмат каму даводзілася вырашаць праблему асэнсавання ўласнага самастойнага шляху, і гэрой «крамаўскай» песні робіць гэта рашуча, але з гранічнай этычнасцю.

Ня менш уражвае й вобразная палітра «Паходнай», больш вядомай пад назвай «Дзе тое месца». Тут і гісторыя, і памяць, і небанальнае пачуццё патрыятызму.

Але ня толькі тэкставымі вартасцямі прываблівае гэты дыск «Крамы». Слухач міжволі падпадае пад уплыў вірлівых гітаровых пасажаў у кампазіцыях «Круціцца стужка» ці ў тым жа інструментальным «Intro», або прыгадайце неверагодныя Шэўчыкаўскія запілы ў «Маме». А ў «We are going down» Андрэю Лявончыку аж цэлыя паўхвіліны аддаюць пад віртуознае солё на клявішных, дый сам Ігар Варашкевіч па-майстэрску выпульвае румынскія, эстонскія, нямецкія... ну і ангельскія куплеты.

Дарэчы, праз гэтае шматмоўе кружэлка «Наваполацкі канцэрт» набыла й пэўны асабліва настальгічны калярыт: ці шмат вы чуеце цяпер з радые ды з музычных кіёскаў песень на якіхсьці іншых мовах акром расейшчыны ці ангельшчыны? А вось я, калі стаўлю на плэер гэтую самую «We are going down», прыгадваю й незабытых куміраў нашага юнацтва — эстонскіх зорак «Magnetic band», «Vitamiin»,

«Hetero» (Варашкевічава эстоншчына бездакорна будзіць тыя ўспаміны).

Вось толькі чаму выдаўцы, пішучы па-ангельску назву песьні «Мы крочым уніз» выкарысталі нейкае незарумелае слова down, дый канцэртны запіс трэба было пазначыць ня словам life (жыцьцё), а live (жывы). Хіба што хаваецца тут тыпова Slade'аўскі прыкол: як чуюцца, так і пішацца. Як шчыраму Беларусу такое не падтрымаць? Гэта ж асноўны прынцып нашае мовы.

А яшчэ настальгічныя пачуцьці будзіць у мяне песьня «Бяжы, хлопец», бо неяк у 2000 годзе давалося мне сваім сталёвым канём «Volkswagen» забіраць уначы з вакзалу чарговых гастралёраў з Польшчы — беларускі гурт «RIMA», дык як толькі нам у твар на завароце з Ангарскай на вуліцу Герасіменкі (там музыкам была арэндаваная на час гастроляў прыватная кватэра) бліснулі першыя праяні ўзыходзячага сонца,.. польскія Беларусы дружна зацягнулі знакамітыя крамаўскія радкі:

Сонца ў вочы, вецер у твар,

Бяжы, бяжы, хлопец...

Так што пакінем на сумленні выдаўцоў тыя памылкі (наўрад ці яны хацелі нам фуфел удзьмухнуць). Вось толькі дарэмна яны схавалі імя дызайнера Кацярыны Шаламаевай, якая дасканала выявіла й блюзавы стыль гэтай музыкі, і вартаснасьць самога брэнду «Крама» для нацыянальнай рок-плыні. Дзякаваць Богу, хоць гучацоў Клаўса (Алеся Белізяка) і Ангуса (Андрэя Піпко) не забылі, бо гук гэтага live recording сапраўды ўражае, а краіна павінна ведаць імёны сваіх гэрояў. Як і імя прад'юсэра Віталія Супрановіча, які сьмела кінуў на рынак

гэтую моцна запозьненую навінку. Ну не было ў яго «БМАgroup» у 1996-м, ён тады толькі ў інстытут культуры паступіў, каб асвойваць мэнэджэрскую працу. А тут васьм асвойтаўся на рынку й выдаў за адзін год аж два гістарычных рэліза — згаданы вышэй ангельскі альбом «Крамы» і ейны ж канцэртнік. А што яшчэ чакаецца ў гэтым пляне? Бо невыпадкова ж «Крама» стала сядзіць у славутай ужо роднай баранавіцкай студыі «Parachia records» і нешта там экспэрымэнтуюе з гукам. Варта трохі пачакаць (тут для чытачоў кнігі дадамо, што ўжо ў 2005 годзе дачакаліся — выйшаў greatest hits нанова перасьпяваных твораў «Будзь разам з намі»).

*«Переходный возраст» №43,
19.11.2004, Менск, В.М.*

КАМЭЛОТ

У Краіне Талераў

1995, Ton records / 2004, БМАgroup



Увесь год пасья першага выданьня (сьпяраша на касэтах) альбом «У Краіне Талераў» этна-рок-гурта «Камэлот» знаходзіўся ў дзясатцы лепшых беларускіх альбомаў. І гэта ня дзіўна: слухачам патрэбныя ня толькі сучасныя рок-мэлёды ды супэр-модныя рытмы, але й рамантычная ды ў той

жа час гэраічная музыка, хоць і яна таксама будзе ў сучасных аранжыроўках ды фарбах.

Як паведамлялі самі музыкі, мэ-та іхняй творчасці — разгляд беларускай культуры ў агульнаэўрапейскім кантэксце, у якім яна заўсёды й прысутнічала. Для гэтага выбраны й адпаведны музычны накірунак — адраджэнне рыцарскіх і жаўнерскіх песень старажытнай Беларусі, а таксама стварэнне сваіх асабістых кампазіцыяў у гэтым стылістычным рэчышчы, але з выкарыстаннем музычных інструмэнтаў з арсеналу як рок-музыкі, гэтак і клясыкі.

Дзеля дасягнення гэтай мэты, акрамя традыцыйных для рокавай сцэны электрычных гітараў ды сынтэзатараў, музыкамі гурта «Камэлот» выкарыстоўваюцца блэк-флейты, скрыпкі, клявэсын, чэлета, а таксама цуд беларускага народнага інструмэнтарыя — старасвецкая дуда...

Назвы твораў, бадай, пададуцца добра знаёмымі й аматарам беларускай бардаўскай песні, бо рэпертуар рок-гурта «Камэлот» базуецца на матэрыяле, распрацаваным адным зь ягоных заснавальнікаў Зьміцерам Сідаровічам, які пачынаў як бард яшчэ ў канцы 80-х. Тут і «Змагар Адаш», і «Тры жалуды», і «Грай, Дудар!», і «Гудзе ў людзе», і «Ясна панна мая», і «Краіна талераў», і «Не ківай галавой»... Тры апошніх твора ў пазнейшым перавыданні на кампакт-дысках трапілі ў альбом нават у відэаварыянце, падрыхтаваным выдаўцамі вельмі інтэлігентна. Гэта прафэсійныя сюжэтныя (і нават касцюмаваныя) відэакліпы, знятыя адмыслоўцамі нацыянальнага тэлека-

нала яшчэ ў 1993 годзе, г.зн. задоўга перад выхадам альбому ў сьвет.

У рок-апрацоўках гучаньне гэтых твораў набывае своеасаблівую барочную афарбоўку, што робіць гурт пазнавальным і вельмі прывабным для аўдыторыі. Усяго альбом «У Краіне Талераў» уключае 15 аўдыётрэкаў з найвядомейшымі творамі ня толькі Зьміцера Сідаровіча, але й іншых удзельнікаў «Камэлоту» — А.Кішкіна, І.Войніча, з вакальнымі партыямі ў выкананьні А.Басая.

Мэлёды гэтых песень захапляюць сваёй вытанчанаю гармоніяй, мяккасьцю, а аранжыроўкі — густоўнасьцю ды мастацкай завершанасьцю. Нездарма песенны рыцарскі эпас у выкананьні ўдзельнікаў гурта «Камэлот» гучыць на літаратурных вечарынах, на сучасных рыцарскіх турнірах, ля вогнішчаў падчас вандровак па роднай Беларусі. Адна зь песень («А дзе ж тыя ваяры») у выкананьні нейкага фальклёрнага гурта трапіла нават у музычную анталёгію «Легенды Вялікага Княства», настолькі арганічны матэрыял распрацаваў гурт «Камэлот», паядноўваючы старажытныя ваярскія песенныя традыцыі з пазэзіяй свайго лідэра Зьміцера Сідаровіча.

Для аматараў дакладных зьвестак паведамляем, што альбом «У Краіне Талераў», запісаны студыйяй «Skat records» у сакавіку 1995, спачатку выдаваўся на магнітафонных касэтах кампаніяй «Top-records», а пасля пасьпяховага дэбюту ў канцэртным выкананьні на гастрольных канцэртах у Бярэсці, Гародні, Магілеве была падрыхтавана ягоная лічбавая вэрсія (гэтым займаўся другі лідэр калектыва Ігар Войніч). І ўсё ж не адзін год прайшоў, пакуль зьявіліся сапраўды

сур'езныя выдаўцы ў Беларусі ды аднаму зь іх — лэйблу «БМАgroup» — не ўдалося замірыць пасьпеўшых пасварыцца музыкаў.

Новае выданьне ня толькі захавала эмацыйную шаржаваную аздобу Алеся Кішкіна, але й арыгінальны парадак песень. Дадаткам да выданьня на лазерным дыску сталі ня толькі згаданыя відэабонусы, якія з прафэсійных тэлезапісаў пачатку 90-х аднавіў усё той жа Ігар Войніч.

Акрамя мультымэдыйнага відэа дыск утрымлівае яшчэ й поўны файл тэкстаў з акордамі, што дапаможа прыхільнікам калектыву глыбей асэнсаваць ягоную творчасць ды самастойна развучыць улюбёныя песьні. А калі ў каго ня знойдзеца кампутара, тэксты можна проста пачытаць і ў буклеце CD-выданьня.

Такім чынам, гэты дыск — выдатны й арыгінальны падарунак для тых, хто ў сваёй душы хоча стварыць свой песенны Камэлот — ідэальны, рыцарскі, вольны вобраз годнасьці, сілы, любові да роднага краю й ягонага народу.

«Кніжны сьвет» №8, 28.02.2000, Менск, А.М.

КАРДОН

Радыяцыя

1998, БАС



Напачатку гэтай рэцэнзыі трэба адзначыць (мо ня ў першы раз, але лішнім ня будзе), што БАС для Беласточчыны — тое самае, што «БМАgroup» для ўсяе Беларусі. БАС ладзіць канцэрты й фэсты (сярод якіх найзнакаміцейшы носіць нават ягонае імя — «БАСовішча»), выдае й распаўсюджвае касэты зь беларускай музыкай — папулярызуе творчасць беларускамоўных гуртоў зь Беласточчыны й Беларусі па ўсёй Польшчы. І хоць БАС — гэта Беларускае Аб'яднаньне Студэнтаў, але ня трэба думаць, што гаворка тут пра нашых эмігрантаў, якія вырваліся на пэўны час павучыцца ў Эўропе ды так імпэтна расшчыраваліся. БАС быў створаны напрыканцы 80-х карэннымі беларускімі аўтахтонамі, жыхарамі Беласточчыны, якім вольная Польшча, скінуўшы савецкі кантроль, дала рэальны шанц клапаціцца пра свой этнас, не перафарбоўваючыся пад большасьць. І нават у гэтай нашай кнізе вы знойдзеце мноства сьведчаньняў рэальнай творчай ініцыятывы маладых польскіх Бела-

русаў, хоць ня ўсе (цалкам усё ахапіць проста немагчыма).

Вось і яшчэ адзін артэфакт ад БА-Су — альбом панк-гурта «Кардон», які мае назву «Радыяцыя». Калі ня чулі такога беларускага гурта, дык не здзіўляйцеся, бо гэта акурат і ёсць беларускі панк-рок... з Польшчы (там артыста пазнаюць не па штэмплі ў пашпарце, а праз мову ягонаю). Родны горад артыстаў — Гайнаўка. Вось дзе жыве сапраўдны брудны беларускі панк.

Клясычнае азначэнне «брудны» адносіцца да гучання і манеры выканання. Менавіта такі «брудны панк» падыйшоў бы Супрановічу для ягонага даўно задуманага, але чамусьці трывала тармаззанага стылістычнага праекту «Чыста punk». У астатнім «Кардон» у межах прыстойнасці (у асноўным).

Музыка гурта рытмічная, рок-рольная, хоць па-панкаўску часам здаецца схэматычнай («Калыханка», «Толеранцыя»). Затое якая жывая! І нават калі песня мінорная, дык усё адно такая пякучая!

Станоўчай энэргетыкай вызначаецца і рытм-сэкцыя «Кардону» ў складзе басіста Мацько (так пазначаны імёны выканаўцаў на вокладцы), бубнара Гітуся («званы» напісана, дык мо і лепей было б назваць яго званаром?).

Ёсць на касэце і тое, што называецца дэпрэсійнай лірыкай. Вытокі яе ў агульнай нацыянальнай ды эканамічнай сытуацыі як на Беласточчыне, гэтак і ў Беларусі. А дакладней, музыкі «Кардону», як заўзятыя панкі, мераюць беды не паводле дзяржаўных межаў, а праз уласнае сэрца. А сэрца гэтае беларускае, хоць і ў Польшчы.

Адныя назвы гавораць пра накіраванасць твораў гурта: «Радыяцыя», «Айчына» («А мая Айчына-маці травой зарастае!»), «Апартэйд» («...І толькі маці любіць сваё дзіцятка — маленькае Нэгрыцянятка!»). Гэта пра Беларусі..

Што ж, у Беларусі гэтую хваробу ўжо перажылі, але, бачна, вірус дэпрэсіі вельмі жывучы. Прыйдзецца лікавацца гаючымі пілюлямі аптэматычнага рок-н-ролу! І калі ты шчыры панк да канца, дык не давядзецца нават здраджаваць улюбёнаму стылю.

Тым больш, што ў «Кардона» ёсць песні, якія атрымаліся па-панкаўску сцэбнымі ды стылізаванымі пад беластоцкі фальклёр: «Чараўніца», «Забава», «Кардон». У іх уражае незвычайнае спалучэнне чорнага гумару ды фальклёрнага мэлядызму. Тут вельмі дарэчным падаецца моцны, аздоблены прывабным беластоцкім акцэнтам, голас вакаліста Кшыштафа (прозвішча зноў не пададзена, але мы ня можам схаваць ад народа ягоных гэрояў, тым больш, што сустракаліся зь ім на беларускіх фэстах у Польшчы — гэта ў побыце чалавек званы Хрыстафорам Сяськевічам), і празрыстыя гітарныя акорды, энэргічныя солё Малпы.

Памятаю, пры першым знаёмстве з тады яшчэ сьвежым альбомам «Радыяцыя» я прадракаў, што ў хуткім часе «Кардон» можа займець рэпутацыю аднаго зь лідэраў этна-панка як на Беласточчыне, гэтак і ў Беларусі. На жаль, у Беларусі пазней толькі адна кампазіцыя гэтага калектыву выйшла ў масавы тыраж (гэта прыгадваная вышэй песня «Айчына», якая трапіла ў CD-альбом «Сэрца Эўропы in Rock»), а з Польшчы тым часам дайшлі чут-

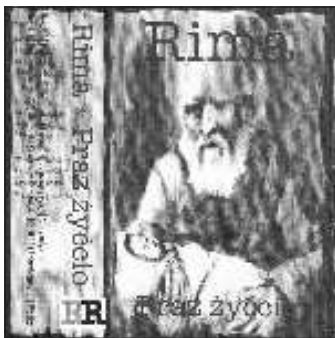
кі, што Хрыстафор, вакаліст «Кардону», перакваліфікаваўся ў барды, падагнаўшы пад новае амплію нават частку свайго панкаўскага рэпэртуару. Але можаце паверыць: бард зь яго будзе гэтак ж няўрымсьлівы, апантань і самаадданы, як і панк.

*«Беларуская маладзёжная» №13,
07.04.2000, Менск, А.М.*

RIMA

Праз жыцьцё

2001, Magton



У тым, што на Беласточчыне любяць беларускі рок, вось ужо паўтара дзесятка гадоў пераконвае «БАСовішча» — адзіны ў свеце маштабны фэстываль, дзе гэтая плынь прадстаўлена найшырэйшым чынам. Але тое, што беларускі рок ствараецца і ў Польшчы, да гэтага часу для многіх фантастыка, бо нашыя тэле- і радыёканалы ня ведаюць і тутэйшых беларускамоўных.

Зрэшты, нямала імёнаў адкрылі для шырокай публікі аўдыёвыданьні «БАСовішча-98», «Сэрца Эўропы in rock» ды іншыя. Менавіта на апошнім з названых дыскаў шырока загучала імя гарадоцкага (ці грудэцкага, як каму трэба) гурта «RIMA». Ажно дзёве кампазыцыі («Стары млын» і «Wódka») сталіся прадвесьнікамі бу-

дучага поўнафарматнага альбому «Праз жыцьцё», які неўзабаве выдала фірма «Magton» сумесна з «Radio Rasyja» пры падтрымцы праграмы Малых грантаў Цэнтру грамадзкай адукацыі «Польшча-Беларусь».

У свой час «Музыкальная газета» (перад прыездам калектыву на гастролі ў Беларусь) слухна назвала гурт «RIMA» гадаванцам «БАСовішча», бо перш, чым засьвяціцца на фэстывальнай сцэне ды нават зазьвяць сярод лаўрэатаў, гэтыя хлопцы дзесяць гадоў наведвалі ўсе фэстывальныя канцэрты, чыталі фэстывальную прэсу і, натуральна, марылі пра ўласны зорны лёс.

Бадай, яны дасягнулі гэтага, атрымаўшы лаўры і «БАСовішча», і яшчэ больш буйнога польскага рок-фэстывалю «Przystanek Woodstock», а потым, сур'ёзна паставіўшыся да сваіх фэнаў, кінулі на рынак поўнафарматны альбом, які карыстаецца стабільным попытам і ў Менску, і на Радзіме. Для нашых дасьледчыкаў кружэлка «Праз жыцьцё» сталася ўнікальным узорам жывой беларускай прысутнасьці ў мас-культуры былых нашых этнічных тэрыторыяў (гэта да тэзісу «народ, які занядаў сваю мас-культуру, ня будзе мець культуры нікай»).

У гэтым сэнсье альбом «Праз жыцьцё» гурту «RIMA» з Гарадка, які цяпер нават тутэйшыя дэмакраты этналінгвістыкі называюць Грудэк (а то і ўвогуле непісьменным мянвом Грудэк), набывае лёсавызначальны статус.

Дый выканаўчае майстэрства хлопцаў, іхняя творчая фантазія заслугоўвае пільнай увагі. Калі вясной 2002 году гурт даў некалькі канцэртаў у менскіх клубках, тутэйшая прэса

назвала яго «беларуская «Sepultura» з Польшчы». І ў гэтых словах няма ніякага перабольшвання: дасканалыя аранжыроўкі, выразны барытон вакалу Андрэя Паплаўскага, бліскучая тэхніка гуказапісу.

Дарэчы, альбом запісваўся ў знакамітай беластоцкай студыі «Hertz», якая доўгі час была адным з спонсараў «БАСовішча» і там зафіксавалі свой фестывальны посьпех ня толькі «RIMA», але й менскія «Exist», «Імпэт», «Partyzone», гарадзенскі «КальЯн» ды іншыя пераможцы фэстывалю.

«RIMA» працавала ў студыі сваім традыцыйным складам: Андрэй Паплаўскі (вакал, флейта), Ігар Самойлік (гітара, вакал), Марцін Кахановіч (гітара), Раман Карповіч (бас-гітара), Андрэй Гжэсь (бубны). Вось і складзіце зь іхніх імёнаў назву — Раман, Ігар, Марцін, Андрэй. І не бяда, што цяпер Андрэі два. Прад'юсаваў выданьне альбому супрацоўнік беластоцкай штаб-кватэры «Radio Rasya» Лукаш Стэпанюк.

Праграму альбому складае тузін арыгінальных кампазіцыяў, якія сур'ёзна дасьледуюць самыя розныя й вечныя пытаньні жыцця: «Я ўжо прывык», «Паміраю», «Дакуль мы будзем», «Пахаваны» ды іншыя. Асаблівае значэньне мае, бадай, кампазіцыя «Вечны Гарадок», дзе ў Польшчы ў кантэкст мас-культуры вяртаецца этнічны назва роднага мястэчка музыкаў. І хоць у польскай тапаніміцы ўжо трывала ўмацавалася назва Грудэк, але зь песнямі гурту «RIMA» (ёсьць прэцэдэнты) яна вяртаецца ў загаловачных цытатах нават на старонкі польскай прэсы. І вось як яны сьпяваюць:

Мой каханы Гарадок,

Каб ня ты, я бы здох.

Я безь цябе, як рыба без вады,

Мы безь цябе, як чэрві без зямлі.

Канцэптуальную мастацкую аздобу васьмістаронкавага буклета выданьня распрацоўваў Аляксандр Максіюк (ці ня сын славутага беларускага перакладчыка Джойсавага «Ўліса» Яна Максіюка?), выкарыстаўшы на тытульнай бачыне й міжтэкстамі адмысловыя малюнкi Адама Стэпанюка. Прыемна, што гэтае беларускае выданьне зроблена ў лепшых традыцыях польскай фанаграфіі й паліграфіі, таму ўпрыгожвае сабой калекцыі кожнага пільнага мэлямана.

*«Наша слова» №31, 20.08.2003,
Менск-Ліда, В.М.*

ZNICH

Язычнік Я

1997, Metal records/2004, BMAgroup



З пэўнага часу ў беларускай папулярнай музыцы надзвычай актыўна выявілася стыхія перавыданьняў. У адказ на застрашваньні FM-прад'юсэраў, што Беларусы да самага парога III тысячагодзьдзя нічога ня мелі ў музыцы, а таму радыё будзе жыць толькі на чужынскім падсілкаваньні, знайшліся сапраўды ініцыятыўныя знаўцы музыкі ў прад'юсэрскім коле,

якія папросту вярнулі на Радзіму свой сусветны скарб: толькі ў 2004 годзе выйшлі ў сьвет адразу аж тры першыя альбомы легендарнага гурта «Ulis» (па ліцэнзых польскіх, расейскіх і нямецкіх фірмаў), ня менш легендарная раньняя «Troitsa» (ад галяндзкіх выдаўцоў), нашумелая «Юр'я» (ад немцаў), знакамітая раньняя «Крама» (ад ангельцаў) і г.д. Цікава, што знайшлося месца ў гэтай новай традыцыі й самым — як калісьці здавалася — неверагодным музычным экспэрымэнтам.

Гадоў дзесяць-пятнаццаць перад тым, калі я працаваў музычным аглядальнікам адной з моладзевых газэтаў, да мяне завітаў нейкі «валасацік-мэталаг» і распавёў пра свой праект гурта цяжкой экстрэмальнай музыкі на беларускай мове. Прызнацца, тады — напрыканцы 80-х — беларускамоўных гуртоў было мала, і я сходу падтрымаў яго. Але далей ён казаў, што хоча зэкстрымам (black- і death-metal) паспрабаваць паяднаць беларускі фальклёр. Асэнсоўваючы тады фальклёр у плыні твораў кшталту «Цячэ вада ў ярок», я ня мог уявіць, што ў яго атрымаецца, і пачаў, натуральна, адгаворваць: маўляў, гэта ж будзе нейкая безгустоўшчына. Але ён быў настолькі перакананы, што не адмовіўся ад сваёй ідэі ды... дыхтоўна ўвасобіў яе. Цяпер магу сказаць, што названай асобай быў Алесь Таболіч, а ягоны праект атрымаў назву «Znich». Вы, пэўна, яго ведаеце, бо калектыў мае шэраг дыхтоўных альбомаў, прызы прэстыжнейшых фэстываляў дарк-ўэйв і рок-музыкі, стабільнае месца ў салідных эўрапейскіх мэталакаталёгах. А як прымаюць «Znich» фэны — гэта трэба бачыць непасрэдна

на канцэртах,.. або на відэамастэрыяле ягоных дыскаў.

І вось, прыгадваючы найбольш цікавыя перавыданьні новай традыцыі беларускага шоу-бізнэсу, не магу не звярнуць увагу на самы першы альбом таго самага гурта «Znich», які ўпершыню зьявіўся ў 1997 годзе на сьціпрых касэтах. Дык вось у 2004 лэйбл «BMAgroup» знайшоў тэхнічную магчымасьць падрыхтаваць адпаведнае часу лічбавае перавыданьне.

І паводле мастацкай аздабы, і паводле зьместу праграмы кампакт-дыск гранічна дакладна паўтарае першасны прадукт, адно ў значна лепшай якасьці. І калі апошнія дыскі «Зніча» («Прадчуваньне вясны», «Запаветы апошняга старца», пра якія гаворка пазьней) базуюцца галоўным чынам на рэальным аўтэнтчным фальклёры, спалучаным з ударнай рытмікай музыкі pagan-black, дык тут яшчэ назіраецца спроба экспэрымэнту рэканструяваньня беларускага перадхрысьціянскага эпасу. Пра нешта такое мы згадаем і ў рэцэнзыі на дыск «Камаедзіцы», але першым быў «Znich».

Зрэшты, маем шанц адэкватнага параўнаньня. Калі «Камаедзіца» ў пачатку новага стагодзьдзя знайшла добрага памагатага ў гэтай справе праз стылістыку doom, дык «Znich» напрыканцы стагодзьдзя мінулага яшчэ ня меў адпаведных прыкладаў у міжнароднай традыцыі, а таму тэмы паганства яму дапамагалі разгарнуць... гатычныя традыцыі ў музыцы («Язычнік я», «Дажбог, о наш Сварог», «Кліч багоў», «Ваўкалака»). Сапраўдным гітом, вечным эвэргрынам беларускага экстрыму стала фірмовая кампазыцыя «Чорны Зьніч».

Мы ўсе яшчэ ад школы ведаем,

што Беларусы страцілі свой старажытны эпас (у адрозненне ад Эстонцаў з іхняй «Калевалай», Грузінаў з іхняй «Этэрыяні», Нарвэжцаў з іхнімі «Нібелунгамі»). Адкуль жа Алесь Таболіч, асноўны аўтар тэкстаў, чэрпае веды пра хоць бы эпизадычныя згадкі нашага паганскага пантэону?

О, гэтым Алесь, гадаванец Беларускай Акадэміі Мастацтваў, займаецца вельмі даўно й сур'ёзна. На ягоным рахунку нават уласны навуковы часопіс «Сотвар», які выдаваўся ў 90-х гадох. Мае Алесь і сваіх аднадумцаў, і паслядоўнікаў. Былі й папярэднікі, сярод якіх такія выдатныя этнографы, як Адам Кіркор, Вацлаў Ластоўскі.

Трэба сказаць, што ўсё ж склад гурта «Znich» неаднаразова змяняўся, але сымбалічны факт: акурат у 2004, калі рыхтавалася гэтае выданне, гурт запрасілі прыняць удзел у буйнейшым беларускім фестывалі «Генэралы айчыннага року». Алесю Таболічу ўдалося тады сабраць самы першы склад гурта ды выступіць перад перапоўненай залай сталічнага Лядовага палацу (3000 гледачоў). Відэазапіс гэтага выступлення асобным мультымедычным файлам трапіў таксама на гэты дыск, і мы можам на ўласныя вочы пераканацца нават у небанальнай сцэнаграфіі знічоўскіх канцэртаў, у шчырай ацэптацыі публікай усяго гэтага. У гэтае маляўнічае live-video з элементамі дзікай паганскай эротыкі ўвайшло аж дзеве кампазіцыі акурат гэтага альбому («Песьня валхаваньня», «Язычнік я») ды «Крыжы-абярэгі» з адмысловай кампіляцыі «Генэралы айчыннага року».

«Краянаўчая газета» №30,
12.08.2005, Менск, В.М.

ZNICH

Язычнік я / Дух зямлі
/ Адчуваньні вясны

2000, БМАgroup



Так бывае ў музыкаў (і беларускія не выключэньне), што рэпэтуюць яны новую праграму, мудруюць над

стылістычным сплавам, шліфуюць тэксты ды збіраюцца паказаць свае песні на буйнейшым фестывалі, а атрымліваецца «пшык».

Амаль так здарылася з выступленьнем «Зьніча» на «БАСовішчы-2000», куды гурт быў запрошаны з сольным канцэртам як лаўрэат папярэдняга конкурсу. Потым прэса весела хахміла з п'янага Таболіцкага выгукі на сцэне: ці то «Будзьма разам», ці то «Будзь, маразмо!», але арганізатары надоўга зачынлі музыкам шлях на фест. Музыкі тлумачаць гэтыя непрыемнасці, якія істотна папсавалі імідж знакавай беларускай каманды ў Польшчы, аб'ектыўнымі прычынамі. Але паводле біблійнага пастуляту, што кожная зьява ці рэч мае два бакі, трэба ўзважваць і суб'ектыўныя фактары непрыемнасцяў. Імя ім — уласныя пралікі й звады, уласная несбалянсаванасць і неарганізаванасць дзеянняў... Але ня трэба выкарыстоўваць гэтую акалічнасць як прысуд, бо ўсё ж ёсць прыкметная рэч, якую ў добрым сэнсе надоўга ўразілі «знічы» глядачоў нават тады, на тым скандальным для іх «БАСовішчы».

Рэч гэтая — першая прома-сэрыя сваіх кампакт-дыскаў з праграмамі «Язычнік я», «Дух зямлі», «Адчуваньні вясны», якія раней выдаваліся толькі на касэтах, але музыкі ўпершыню падрыхтавалі іхнюю лічбавую версію непасрэдна да фест. Прычым, гэта быў ня новы нейкі бокс-сэт, а перавыданьне на CD правараных старых альбомаў і самотнікаў з цяжкамэталёвай музыкай, датаванай 1997-2000 гадамі, вельмі папулярных у асяродзьдзі прыхільнікаў раган-накірунку, дый усіх фэнаў экстрэму. Тады гэта яшчэ быў прома-тыраж, але тым ня менш

нават ён нядрэнна прадаваўся, таму з 2004 году лэйбл «БМАgroup» распачаў сур'ёзную выдавецкую праграму з гэтым матэрыялам.

Першым з названай сэрыі выйшаў прамысловым накладам у 2004 альбом «Язычнік я», які грунтоўна адрэцэнзаваны вышэй. Акрамя таго, мой сябра й калега Вітаўт Мартыненка ужо на самім CD пракаментываў значнасьць гэтай падзеі сваім важным словам ва ўласнай уступнай прадмове: «Пачаць сэрыю перавыданьняў мы вырашылі зь незабыўнага альбому «Язычнік я», стылістыка якога найбольш пазначаная ўплывам гатычных формаў, хоць яны й тады не парушалі блэкавай дамінанты тэмы».

І сапраўды ў альбоме чутны першыя стылістычныя «замесы», якія нясуць яшчэ адбітак музыкі gothic: гарманічнай, з багаўскімі клявішнымі, пульсуючым рытмам басу ды бубноў («Спалёная ймгла», «Вечная далеч»). Ужо на гэтым дыску робіцца важкая заяўка музыкаў на ўласнае замацаваньне ў раган тэкстамі, дзе пануюць багі паганскага пантэону. Тэксты пісаў вакаліст гурта Алесь Таболіч, і ў CD-перавыданьні ўсе яны публікуюцца ў адмысловым буклеце. А яшчэ гурт замацоўваўся ў новай стылістыцы мэлэдыкай песень А. Беленькага ды А. Таргонскага. Тут робіцца акцэнт на рытуальныя рытмы паганскіх абрадаў, якія арганічна спалучаюцца з death- і black-metal. А гіты «Язычнік я» ды «Чорны зніч» ужо ў гэтым дэбюце сьведчаць пра тое, што зорка беларускага раган-року нарадзілася. Да таго ж, нельга ігнараваць той факт, што названы альбом займае настолькі трывалую папулярнасьць, што яе ня сьпішаш на пару-тройку пасыля-

ховых гітоў. Відаць, было ў ім нешта прагледжанае крытыкамі, але дацэненае слухачамі.

Другі CD з альбомам «Дух зямлі» нагадвае пра далейшую «паганізацыю» музыкі гурта. Удзельнікі «Зьніча» шукаюць свае карані й новыя ідэі ў этнаграфічных крыніцах перадхрысціянскіх часоў, калі павязь продкаў з прыродай і Космасам была яшчэ не разарваная, калі буяла мастацтва амаль забытай беларускай паганскай цывілізацыі Арыяварта — сапраўднай славянскай Атлянтыды.

Музыкі знаходзяць новы матэрыял у старажытных кнігах, фальклёрных запісах, прывозяць з экспедыцыяў, пераймаюць з даследванняў навукоўцаў... Адну такую песьню з выдання «Літоўскае й Беларускае Палесьсе» А. Кіркора якраз і адродзілі «зьнічы». Маём на ўвазе цяпер ужо агульнанацыянальны гіт «Ой, дымна за дваром». Асаблівасьць гэтай беларускай сагі ў тым, што ў ёй, між іншым, пералічваюцца імёны беларускіх паганскіх багоў — Перуна, Імарглы, Дзяньніцы, Чэlesa, а таксама музычна-паэтычнымі сродкамі перадаецца схэма сьветаўяўленьня нашых продкаў, падрабязная расшыфроўка якой і дадзена ў кнізе А. Кіркора. А мы ж яшчэ з школы памятаем, як нас вучылі, што беларускі старажытны эпас не пакінуў і сьлядоў на сабе... І вось ён ажывае нават у вострасучасных рокавых рытмах. Жывей за «Калевалу», аказваецца.

Безумоўна, трэба аддаць належнае музыкам, якія стварылі магутны музычны вобраз. Гэтаму спрыялі й цудоўная запамінальная мэлэдыя, яркія аранжыроўкі ды своеасаблівы мэталё-

вы, з фальклёрным адценьнем, гроўл Алеся Таболіча.

Іншыя песьні альбому — спробы расшыфроўкі архетыпаў паганскай міталёгіі, увасабленьня іх сродкамі экстрэмальнай рок-музыкі. Таму гэрыямі твораў «Зьніча» становяцца і Маці-Зямля, і Сонца, і Жыцьцё-Сьмерць.

Асобна на альбоме вылучаецца беларуская народная песьня «На граной нядзелі» ў чароўным выкананьні клявішніцы гурта В. Шклянкі. У дуэце з Алесем Таболічам Вераніка таксама «выцягвае» не самую дасканалую песьню з узгаданага альбому — «Таямніца лесу» (во дзе шанц для «Камаедзіцы» пасовегыць клясыку, бо для яе тэма лесу ледзь не асноўная). Асобным дадатковым трэкам на CD — падарунак аматарам thrash і творчасці гурта «Sepultura»: кампазыцыя з красамойнай назвай «Propaganda». Вось так альбом «Дух зямлі» дазволіў «Зьнічу» замацаваць сваё становішча як лідэра беларускай экстрэмальнай рок-плыні.

Сінгл «Адчуваньні вясны», пра які шмат гаварылася ў прэсе ў сувязі зь ягонай гучнай прэзэнтацыяй у клубе «Альтэрнатыва», адметны ад іншых CD як складам удзельнікаў, гэтак і стылістычнымі асаблівасьцямі. У запісу гэтага самотніка прынялі ўдзел, акрамя вэтэранаў Алеся Таболіча й Дзяніса Галіцкага, новыя ўдзельнікі гурта Павал Заручэўскі (бас), Сяржук Малінін (солё-гітара), Наталья Валынец (вакал).

Калі гаварыць пра музыку, дык візьтоўка ейная на дыску — дуэт вакалістаў А. Таболіча ды Н. Валынец. Менавіта іхнімі намаганьнямі, іхнім power & expression народная песьня набывае такі ўнутраны напал, які й

робіць яе блізкай ды зразумелай сучаснаму слухачу. Мяркую, што тыя, хто праслухае гэты дыск, адзначыць і ўзрослае выканаўчае майстэрства музыкаў, і прыгожыя мэлёды, глыбокі векавы сэнс песень «Што за ўсё тлусцейшае», «Вол бушуе», а таксама варгаснасьць новай вэрсыі старога гіта «Чорны Зьніч» — талісмана каманды.

Пасьля таго, як прагучыць апошні акорд і рыф згаданага самотніка, мы складзём «на крыж» пальцы, каб плян «Зьніча» па выпуску новых поўнафарматных CD спраўдзіўся, ды ім не перашкодзілі тыя непрыемнасьці, якія папсавалі кроў і ім, і іхнім прыхільнікам на згаданым «БАСовішчы».

Зрэшты, ужо на згаданым мегафэсьце «Генэралы айчыннага року» гурт «Znich» давёў і сваю творчую сьпеласьць, і дысцыплінаванасьць ды адказнасьць, атрымаўшы нават адзін з галоўных прызоў.

*«Чырвоная зьмена» №119-120,
05.08.2000, Менск, А.М.*

ZNICH

Запаветы Апошняга
Старца

2003, БМАgroup



На шумную канцэртную прэзэнтацыю ўвосень 2003 году адра-

зу дзвюх мэтал-навінак беларускага рынку («Znich» і «Deadmarsh») звярнулі ўвагу многія беларускія газеты, а потым многія зь іх ахвотна друкавалі й паасобныя рэцэнзіі на гэтыя рэлізы. Дык вось як быў сустрэты адзін з тых дыскаў.

Алесь Таболіч і ягоны гурт «Znich» — гэта ўжо культураваыя пэрсанажы нацыянальнага рок-пантэону, за плячыма якіх і прызы фэстывалю «БАСовішча», і ўласны мастацка-публіцыстычны часопіс «Сотвар», і трывалы аўтарытэт сярод шырокай публікі. Акрамя таго, менавіта ж дзякуючы Алесю Таболічу трапіў у беларускі культурны кантэкст яшчэ адзін папулярны моладзевы гурт «Splenetic» (Алесь прадстаўляў зь імі на «БАСовішчы-2001» сваю праграму ў стылі hardcore, пасьля якой «Splenetic» ужо самастойна прапісаўся нават на прэстыжным зборніку «Hardcoremanія: чаду!»). Былі ў Таболіча й іншыя паралельныя праекты «Stod», «SKD» («Сьвята Кожны Дзень»). Але галоўным плёнам жыцьця гэтага гадаванца Беларускай Акадэміі Мастацтваў быў і застаецца «Znich».

Яшчэ напачатку 90-х, калі я працаваў музычным аглядальнікам аднае з моладзевых газэтаў, Алесь прыйшоў неяк у рэдакцыю зь неверагоднай, як тады здавалася, ідэяй гарманічнай сувязі найбольш экстрэмальных плыняў мэтал-музыкі (black, death) зь беларускім фальклёрам. Прыхільнікі такога віду мастацтва, толькі вызваленыя тады ад татальных забаронаў кансэрватыўнай грамадзкай сыстэмы, былі ў той час самай непрымірымай да фальклёру аўдыторыяй, асэнсоўваючы мастацтва ў кантэксьце кардынальна полюсных субстанцыяў: мэ-

тал для іх — гэта ўсё новае ў музыцы, фальклёр — усё старое. Гэта быў звычайны вынік вопыту загаднага навязвання пэўных стандартаў і стэрэа-тыпаў.

«Znich» нейкім патаемным чынам прадбачыў руйнаванне штучных бар'ераў, што выявілася ў надзвычай высокім рэйтыngu ягоных кантравэрсійных альбомаў «Язычнік я», «Дух зямлі» ды іншых, залічаных даследчыкамі да стылю *ragan-black*. Слушнасць такой высновы пацвердзілі таксама тэмы й гучаньне доўга чаканага альбому «Запаветы Апошняга Старца», які рыхтаваўся ажно тры гады.

Сама структура альбому ці не падказана «Зьнічу» кампануюкай першай беларускай мэтал-зборкі «Hard Life — Heavy Music», у якой гурт прыняў чынны ўдзел напрыканцы 2001 году? Бо там таксама ўводзіны пачынаюцца з заклёнаў-запаветаў, а настраёвая гама вельмі прадуманая й падпарадкаваная агульнай канцэпцыі.

Праўда, у сваім прадукце «Зьнічу» больш падуладнай аказалася сама канцэпцыя рэлізу, хоць і дзеля гэтага неаднойчы перазапісваліся асобныя трэкі, шукаліся новыя аранжыроўкі.

Калі мы чытаем у музычнай прэсе, што модны швэдзкі гурт «The Cardigans» запісаў свой апошні альбом ажно ў шасці студыях розных гарадоў свету, шукаючы адпаведны гук, дык тое ж давялося паспытаць і «Зьнічу», каб дасягнуць ідэальнага задуманага настрою: бубны запісваліся яшчэ ў 2000 годзе на студыі «Новы Ерусалім», вакальныя й басавыя партыі — у 2002 на студыі «Селах», а гітары — на «Out Of Records», дзе ўвесну

2003 было завершана й канчатковае зьвяздзеньне.

Напачатку ўступны запавет чытаў Алесь Таболіч, якога й маюць цяпер усюдымісныя хамеры, скачаўшыя альбом яшчэ перад ягоным афіцыйным выходам у сьвет. Але ў выніковым прадукце мы чуем неверагодна экспрэсыўны варыянт запісу гэтай варажбы ад заслужанага артыста Беларусі Георгія Маляўскага.

Нечаканыя новыя аранжыроўкі, а часам і зусім інакшую музыку стварыў басіст Павал Заручэўскі да вядомых народных песень «Сірацінка», «Ай, пасею канпелькі», «Што за ўсё тлусьцейшае?», «Не сячы, мой татулька», «Выпраўляла маці сына». Часам да гэтай справы далучаўся й бубнар Дзяніс Галіцкі («Вол бушуе», «Купала на Ёвана»). Бездакорна ўпісваецца ў гэтую плынь і кампазыцыя П. Заручэўскага на вершы З. Траяновіча «Сем тысячаў тысяч».

А калі дадаць, што той жа Заручэўскі распрацаваў і дызайн мастацкай аздобы альбому — вельмі канцэптuallyны ды экспрэсыўны, — дык ягоная роля ў гурце, бадай, выглядае ня меншай за ролю франтмэна. Дакладней, за абедзьве фронтпэрсоны — Алесь Таболіча й Наталью Вальнец. Што да канкрэтна гэтага альбому, дык у працы над ім у якасьці гасьцей прыймалі ўдзел гітарысты Алесь Крапіўніцкі, Сяржук Малінін ды Аляксандр Савянок, а таксама дудар Кастусь Трамбацкі, вядомы па сваіх рэлізах з гуртамі «Neuro Dubel», «Guda», з Сяржуком Трухановічам (адчуваецца, якая стыхія пануе ў альбоме?).

Трэба дадаць, што акрамя аўдыётрэкаў на кампакт-дыск трапілі

й відэабонусы — паўнавартасны кліп «Што за ўсё тлусьцейшае?» (рэжысэр Л. Архіпцава, апэратар А. Гірэль) і дакументальны фільм П. Заручэўскага «Тры гады працы» пра нюансы стварэння гэтага вытвору. Так што на дыску ёсць што паслухаць і паглядзець.

«Переходный возраст» №7,
20.02.2004, Менск, В.М.

AQUAMORTA

Zaklik kryvi

2001, Metal records



Сваю апошнюю рэцэнзію на трэш-альбом я напісаў у далёкім ужо 1987. Дакладна памятаю, што гэта быў «Possessed By Fire» франкфурцкага гурта «Exumer». Тады гэта было новым і цікавым (Немцы ўмелі бездакорна чыста сыграць гэтую татальна экстатычную музыку, аздобіўшы яе процьмай смачных мэлядычных кетчупаў і салаэтаў). Але з пашырэннем плыні я расчараваўся ў музыцы, якую яшчэ пару дзесяткаў гадоў таму сустрэў такімі словамі: «Thrash-metal са сваёй звышэкстатычнасцю, складанымі рытмічнымі канструкцыямі, здольны валодаць жывымі эмоцыямі ды радаваць слых цудоўнымі мэлэдыямі, ствараючы ёмістую сферу іс-

наваняня мастацкіх вобразаў». Адною з прычынаў расчаравання быў заразны вірус пустых мярцвячых песняў, які ў трэш-мэталу ўсяго свету перарос проста ў эпідэмію. Паўставала пытаньне: thrash — гэта стыль ці закамьянелая схэма для здачы іспытаў у metal-кансэрваторыю?

Вось з такімі пачуццямі падыйшоў я насамперш да знаёмства з гэтым колісь новым прадуктам беларускага экстрэм-рынку. І калі «Znich» даўно ўразіў мяне сваімі арыгінальнымі эксперыментамі ў сынтэзе фолку з мэталам, дык «Aquamorta» адразу забіла банальнай лятывізаванай мерцвячынай у назве і ўжо характэрным значэннем — thrash. Здавалася, я ўжо загадзя ведаў, што гэта будзе, але ўласны прафэсійны досвед ды цікавы тытул сьвежага рэліза — «Заклік крыві» — прымусілі не рабіць хуткасьпелых высноваў. І дзякаваць Богу.

Назва «Aquamorta» сьпярша асацыявалася ў маёй сьвядомасьці толькі з традыцыйным аднастайным шэрагам прытуманеных тутэйшых назваў кштальту «Asguard», «Apraxia», «Abortition», «Immortal», «Exumer», «Exhumer», «Exhumed», але пасьяла знаёмства з альбомам з задавальненьнем цяпер вышукваю ў старых падшыўках «Legion-news» цёплыя водгукі пра першыя прэм'еры гіта «Чырвань». Аказваецца, гэта не банальны трэш-гіт, а бліскучая сага аб руйнаваньні й адраджэньні асобы. Але да яе, натуральна, гурт прыйшоў не адразу.

Часам узьнікненьня гурта «Aquamorta» адмыслоўцы называюць жнівень 1997 году. Але гэта была яшчэ толькі ідэя, што прыйшла экс-музыкам колісь шырока вядомага ў вузкіх колах праекту «Devil's Empire» Сярку-

ку Азарэнку (ня блытаць з Азьвяронкам ганебнага тэлебизнэсу) і Паўлюку Ермаку. І ўжо факт, што devil загадаў доўга жыць, гаворыць пра тое, што хлопцы — не debils. Зь цягам часу да іх далучыліся музыкі гэткіх жа мройных менскіх музычных праектаў «Patologist Department», «Hospice», «Out Of Reach») і нават берасьцейскага «Woland», пакуль не вызначыўся найбольш аптымальны склад: Паўль Ермак (вакал, бас-гітара), Сяржук Азарэнка (гітара), Яўген Цылікаў (гітара), Дэн Галіцкі (бубны).

Апошняя з названых асобаў сьведчыць пра добрыя адносіны з ранейшым мэтал-пакаленьнем, бо бубнар «Зьніча» супрацоўнічае з «Aquamorta» ад 1999 году. А за год-паўтара перад тым нэамэталераў нешта расчаравала ангельская мова. Маўляў, выразнасьць ня тая. Ну й прыйшлі ж, зразумела, не да кітайскай, а да роднай беларускай, якую польскі клясык Адам Міцкевіч назваў у сваіх парыжскіх лекцыях адной з найбольш выразных моваў сьвету. Вось толькі хто пісаць на ёй, роднай, зможа пасяля дзесяцігодзьдзяў ліквідацыі акупантамі беларускага школьніцтва?

Праблема вырашылася як і з пакутным пошукам вакаліста: «Ды што розных дэбілаў перабіраць, калі самі з мазгамі», — падумаў яшчэ раз басіст ды стаў тэкставіком (і вакалістам).

Ну а далей вы ўжо ўсё ведаеце: выступы на радыё, фэстывалі, канцэрты, удзел у прэстыжных CD-кампіляцыях. Брэнд «Aquamorta» стаў заваёўваць прастору, але іхні рэліз 2001 году апынуўся нібы тлусьцейшымі вяршкамі ўсіх ранейшых уражаньняў. Паўнацэнны стылёвы прадукт, якіх яшчэ не было на нашым рынку:

тут і канцэпцыя, тут і выдатныя інструменталісты, і проста галасісты вакал, які можна часам параўнаць хоць зь Лючана Павароці, хоць з Забэйдам-Суміцкім. Праўда, у тых акампанэмэнт адстойны быў.

Альбом «Заклік крыві» з «Закліку...» й пачынаецца:

*Зьнішчы, вынішчы, зруйнаў
Да парэшткаў яго племя
І варожаю крывёй
Смаю наталі зямлі...*

Калі вы яшчэ не разабраліся, пра якога ворага гаворка, дык шмат што растлумачыць ужо наступны трэк «Мой час»:

*Надыходзіць мой час —
Ваши здраньчэлы ўладкаваны
сьвет утульны
Я ператвару ў пекла...*

Чаму ж хлопцам гэтак няўтульна ў нашым уладкаваным сьвеце? Ды пра гэта ўжо ў самай гітовай песні альбому — «Чырвань». Пра тое, на чым будзеца гэтая ўтульнасьць:

*Прыцемкі розуму захінаюць волю,
Вочы шануюць падман,
І ня чуюць вушы абразы ганебныя,
Што вымайляюць варожыя
вусны...*

Вось ён, утульны сьвет, у якім людзі зьмірыліся з тым, што, жывучы на ўрадлівай зямлі, вечна галадаюць. Але ж дзе шукаць паратунку, дзе шукаць выйсьця? Ды дзе ж, як не ў сваёй гісторыі:

*Перамагаючы свае заганы,
Ты караскаесясь наверх
Дзеля ўласных вартых мэтай.
(«Шлях»)
Крочымым поплец на Усход
Па шляхох Альгерда.
(«Крочымым поплец»)*

Па шчырасьці, ня зь першых акордаў прыходзіць сапраўднае разумень-

не. Без буклета з тэкстамі гэты альбом было б цяжка асэнсаваць — такая спецыфіка thrash-музыкі. Дый любой музыкі, дзе вакальныя партыі спалучаюцца з інструментальнымі. Але, што цікава, «Чырвань» прабівае адразу. А «Крочым поплич» — дзякуючы бліскачаму акапэльнаму рымэйку, які Павал заспяваў у хоры трох здольных thrash-вакалістаў з ліку студэнтаў Беларускай кансэrvаторыі (no guitar).

Дарэчы! Гэй, рыцары Вялікага Княства: калі надумаеце выдаваць чарговы том сваіх музычных «Легендаў...», ёсьць унікальны сярэднявечны беларускі трэш: «Aquamorta» — «Крочым поплич». No guitar, затое ёсьць дуда, на якой грае Тодар Кашкурэвіч (так-так, менавіта ён напісаў тэкст «Шляхі ў ноч» гурта «Бонда» і прэзентаваў сваю «Тодараву песьню» гурту «Vicious Crusade»).

Зрэшты, досыць пра сэнс, пра тэкст. Бо thrash-рок жа — гэта яшчэ й музыка, якая сапраўды ўражвае зь першых акордаў. Гурт зусім не абмяжоўваецца звыклым трэшавым чосам і хрыпам, а вяжа такія неверагодныя мудраспляценьні гукаў, што ў гэты букет цягне ақунуцца зноў і зноў. А вакал Паўля — гэта асобны бальзам на душу слухача. Ён то ўражвае тонкім, высокім фальцэтам («Мой час»), то празь ледзь не оперны тэнар («Чырвань») даходзіць амаль да басу ў віртуозным кавэры кампазыцыі «The Ritual» нямецкага гурту «Destruction».

Пры першым праслухоўваньні альбома балазе я занатаваў тры асноўных гіта, безумоўна выйгрышных: «Чырвань», «Крочым поплич», «The Ritual». Чаму балазе? Ды з кожным разам гэтая лятарэя становіцца ўсё больш бяспройгрышной: ужо ня

мучыш сябе пошукам ударных музычных тэмаў, а каўбасіш у рэжыме repeat цэлы альбом, такі ёмісты й такі, на жаль, кароткі — 30 хвілінаў. Але, як кажуць: ні дадаць, ні адняць.

Драматургія альбома прадумана настолькі дэтальна, што смачная рок-рольная інструменталка «Пад настрой» выглядае толькі як тлустая фінальная кропка «Чырвані».

А ўвогуле, хлопцы, шчыры дзякуй вам ад рок-маманта за вернутае адчуваньне юнацтва. Нават ваш англамоўны «Рытуал» — трывалая цагляна ў падмурак беларускага року.

*«Беларуская маладзёжная» №21,
08.06.2001, Менск, В.М.*

Аляксандр ПАМІДОРАЎ

Сьвята пакрадзенае

2002, PRL productions



Ну вось, сказалі журналісты па выхадзе гэтага альбома, міт аб нерэнтабельнасьці беларускага музпрадукту пераадолены й пакананы цалкам і канчаткова: за 2002 год выйшлі паўторныя тыражы кампакт-дыскаў славутых калектываў рознага пляну — рокавы «N.R.M.» («Тры чарапахі»), фолькавы «Ліцвыны» («Ой, у лузе-лузе...»), застольна-папсовая «Крамбам-

буля»... А колькі было накладаў «Палаца», «Вольных танцаў», «Народнага альбому»,... дык і падлічыць цяжка. Да таго ж, часам, новыя вэрсыі папулярных альбомаў адрозніваліся палепшанай якасцю паліграфічнага ўвасаблення, новымі бонус-трэкамі, а бывала й зьмястоўнымі відэаматэрыяламі.

Пасьпеў двойчы абярнуцца за адзін год і Аляксандр Памідораў з сваім эпахальным рэлізам «Сьвята пакрадзенае». Ледзь здолела менская «Музыкальная газета» адрэцэнзаваць тады першае (чорнае) выданьне альбома («МГ» №25 за 25.06.2002), а ўжо на «БАСовішчы» прадавалася новая вэрсыя зь іншым парадкам трэкаў, істотна зьмененымі аранжыроўкамі і, галоўнае, у цалкам іншай мастацкай аздабе.

Зьменаў шмат, але сьледам за першым рэцэнзэнтам Алегам Клімавым зноў магу паўтарыць: «Найбольш моцны і клясны альбом беларускага року апошняга часу — і паводле насычаных эмоцыяў, і паводле глыбіні матэрыялу, і паводле якасьці ўвасабленьня».

Забойны чад сугэстыўнага прэсынгу пачынаецца тут ужо з вокладкі (гэта датычыць, праўда, толькі другой вэрсыі): на тытуле каменны гарніст з ваколіцаў менскага Палацу воднага спорту трубіць ухвальную песьню шчасьця тым, хто... галадае на ўрадлівай зямлі, аддаўшы сьвятыню псам. І што ж мы бачым: камень — сымбаль трываласьці, хоць сам увесь патрушчаны нябачным волатам часу, а самае цёплае, што грэе сэрца слухача хлусьлівай оды, гэта сьнег на плячо гарніста, які, ёсьць надзея, калі-небудзь ажыве і... расстане.

На іншых бачынах буклета — каляровае фота музыкаў праекту (А. Памідораў — вакал, гітара; В. Корань — гітара; С. Канановіч — бас-гітара; А. Быкаў — бубны), поўны збор ягонных тэкстаў, лэйблы спонсараў, разнастайныя выходныя зьвесткі ды традыцыйныя падзякі й прывітаньні. З прыемнасьцю знайшоў сярод знакамітых мастакоў, музыкаў, журналістаў ды фірмаў (Лявон Тарасэвіч, Міхал Анемпадыстаў, Юрка Асеньнік, Алесь Суша, Кася Камоцкая, Андрэй Плясанаў, Юрась Ляўкоў, лэйблы «БМАgroup», «SoundStream», радыё «Рацыя» ды іншыя) і сваё імя. Дзякую, Алесь, што бяз крыўдаў чытаеш мае опусы, у якіх — толькі жаданьне росквіту нацыянальнай рок-пльні, як бы каму што іншае ні здавалася.

Назвы многіх твораў альбому пададуцца слухачу вельмі знаёмымі: «Вітальная» гучала ў CD-альбоме «Сэрца Эўропы in Rock», «Новы марш» трапіў у стылістычную рок-энцыкляпэдыю «Hardcoremanія: чаду!», а «Крывавае сьвята» паходзіць са знакамітага супольнага праекту «Я нарадзіўся тут». Дык не бянтэжцеся: у аўтарскім альбоме Алеся Памідорава ўсе яны набылі кардынальна новае гучаньне, стылістыка якога ўвабрала адметныя рысы ўсіх плыняў, у якіх засьведчыў свой шарм гэты ўнікальны артыст — hardcore і punk-rock, бардаўская песьня і rhythm-and-blues, gar і hard-p-heavy. Бадай, вельмі слушна гэты сымбіёз многія даследчыкі адносяць да актуальнейшай альтэрнатыў-пльні indie-rock.

Як цудоўна ўвасобілася ў гэтай плыні cover-вэрсыя знакамітай песьні Боба Марлея «We don't need no more trouble!» А як натуральна ўвайшоў у яе

кавэр недараўнанай «Immigrant song» («Led Zeppelin», 1970)! І калі беларускі тэкст да першай пісаў сам Алесь Памідораў («Нам ня трэба болей жахаў»), дык у другую натуральна ўпісалася беларуская паэтычная клясыка — верш Уладзіміра Караткевіча «Прыганятыя» (1955) з прыпевам ад Янкі Купалы «Грай, мая жалейка!» (1905).

Складаную партытуру, якая прымусіла Алеся Памідорава дадаткова разгарнуць драматычныя здольнасці сваёй выканаўчай манеры, падсунуў яму ягоны басіст Сяржук Канановіч у сваёй кампазіцыі «Данесьлі добрыя людзі» паводле У. Караткевіча.

Праўда, эталёнам памідораўскага інды-рока я назваў бы загалюны твор альбома — «Свята пакрадзенае». І хоць сам аўтар піша ў буклеце, што на яго паўплывалі брытанскі «Black Sabbath», нямецкі «Sodom», аўстралійскі «AC/DC», а нават і зусім ня рокавая творчасць нямецкага ж кампазітара Паўля Гіндэміта, нельга не адчуць, як на Алеся Памідорава паўплываў фальклёр беларускі (прынамсі ў гэтым альбоме). У песні «Свята пакрадзенае» ён проста вылузваецца й з сюжэту, і з вобразнай палітры, і з выяўленчых сродкаў, хоць прадукт так і застаецца эталённым узорам сусветнага indie-rock.

А «Песня праблемных дзетак»? А «Нядзеля» з тупой радасцю пэрсанажаў «абы вайны не было»? А тыя самыя «Крываваыя...» ды «Пакрадзеныя святыя», дзе Беларусу ў сваёй хаце цяжка... «быць Беларусам»? І, натуральна, усё канчаецца «Пітной хатай».

Аналізуючы саму структуру альбома, цяжка не захапіцца ягонаю выразнай канцэптальнасцю, якая толькі ўмацоўвае сугэстыўнасць

уздзеяння творчай задумы аўтара паказаць жыццё нібыта мітычнае краіны здраджаных святыняў і пакрадзеных святаў. Але нават назва гэтай краіны вітае ў песнях, і яна рэальная — Беларусь. Вобраз нагэтулькі зырккі ды чытабельны, што неўзабаве атрымаў далейшае развіццё таксама ў творчасці іншых рок-зорак (нагадаем хоць бы «Гост пакрадзеных святаў» гурту «P.L.A.N.»).

Адно ня трэба думаць, што альбом гэты толькі для Беларусаў. Бадай, і Палякі, і Немцы, і Амэрыканцы маглі б адчуць, што будзе зь імі, калі яны дазволюць госьцю ўвайсці ў іхнюю хату з уласным ключом, як гэта зрабілі мы.

Карацей, усяго нахлынутага не раскажаш. Слухайце альбом Алеся Памідорава «Свята пакрадзенае» і ўважліва чытайце тэксты, дык забудуца й крыўды на ягоную здраду ў якасці «БАСовішчаўскага» журыіцы.

«Ніва» №34, 25.08.2002, Białystok, B.M.

Сяржук ТРУХАНОВІЧ

Нараджэньне
таямніцы

2003, *БМАgroup*



Вядома, што беларуская гітарная школа — адна з найпрагрэсыўнейшых на ўсёй постсавецкай прасторы. Такія майстры электрычнай гітары як Лявон Вярэніч, Янка Маркаў, Уладзімір Угольнік, Уладзімір Ткачэнка, Вячка Корань былі сярод тых ейных заснавальнікаў, што стваралі традыцыі, якія радуюць слухачоў і выдатнымі выканаўчымі магчымасяцьмі, і тым, што яны маюць мноства таленавітых паслядоўнікаў.

Адным з такіх інструмэнталістаў-віртуозаў больш маладой генэрацыі на беларускай рок-сцэне па праву лічаць гітарыста гуртоў «Крама» й «Палац» Сяржука Трухановіча. Памятаю, першы пасьпех да выканаўчы прышоў яшчэ на маскоўскім рок-фэстывалі «Покаленіе» ў 1994 годзе, калі ў складзе гурта «Крама» Сяржук Трухановіч быў прызнаны лепшым гітарыстам фэсту. Ну а пасля былі ўзнагароды іншых плебісцытаў і конкурсаў ды першыя мейсцы апытанняў, аж да таго, што Сяржук Трухановіч быў абраны

сымболом фэсту музыкі маладой Беларусі «БАСовішча», які штогадова праводзіцца ў Польшчы (цікаўныя могуць пагартыць падшыўкі газэтаў, што пісалі ў 2001 годзе пра фэст, і пабачыць на эмблеме ня што іншае, як дынамічны торс Трухановіча з гітарай).

У дыскаграфіі Сяргея (а для сяброў — Сяржука) некалькі ўдалых запісаў у складзе сваіх «родных» гуртоў, а таксама сольныя альбомы. Перадапошні — інструмэнтальны «Кропка невяртання» — быў прыхільна прыняты і слухачамі, і крытыкамі. Гітарыст вырашыў працягнуць свае сольныя праекты яшчэ адным альбомам — «Нараджэньне таямніцы». Гэтае выданьне ажыццявіла моладзевая суполка «БМАgroup» у 2003 годзе. Відавочна, музыка сваёй працай вырашыў выправіць недахоп мінулага альбома — зрабіць дыск паводле духу беларускім. Па-першае, услед за музыкамі джаз-рок гурта «Apple tea», новы дыск аздоблены сучэльна па-беларуску. Але гэта толькі зьнешні бок. Прынамсі, дзьева кампазыцыі альбома — фольк-рокавая «Купальская» і віртуозная «Менск-Мадрыд» — маюць відавочныя тэматычныя прывязкі да мясцовых рэаліяў. У першай п'есе выкарыстоўваецца старажытны купальскі найгрыш, які па-дзіцячаму непасрэдна сьпявае дачка гітарыста — Ксэнія. Своеасаблівы тэмбравы калярыт кампазыцыі надаюць гукі беларускай дуды, партыю якой найграў загадчык кафедры БУКА Кастусь Трамбіцкі. «Менск-Мадрыд», як падкрэсьлівае музыка, адлюстроўвае вэктар эўрапейскіх музычных прыхільнасьцяў Трухановіча.

Выканаўчы стыль С. Трухановіча ўдасканальваўся гадамі напружанай

працы, вучобы ў такіх вядомых менскіх музыкаў, як Уладзімір Угольнік і Янка Маркаў. Таму захапленне іх абодвух блюзам не магло не адбіцца на творчасці маладога беларускага гітарыста. Гард-блюзавыя інтанацыі сталі дамінуючымі ў такіх кампазіцыях альбома, як «Асуджаны да жыцця» ды «Пакінуты горад». А яшчэ гэтыя творы — даніна павагі да той музыкі, якую Сяргей шмат гадоў выконвае ў легендарным рытм-энд-блюзавым гурце «Крама».

Рознабаковасць выканаўчай манеры беларускага гітарыста робіць падручнымі яму такія складаныя ды цяпер экзатычныя музычныя стылі, як джаз-рок, арт-рок, ф'южн, рытм-энд-блюз. З элементамі гэтых стылістычных «замесаў» запісаныя такія кампазіцыі, як «Асуджаны да жыцця», «Менск-Мадрыд», «Поўня», «Дайце газу!». Апошняя прысьвечана сябру — гітарысту нямецкага супэр-гурта «Rage», нашаму земляку, былому ўдзельніку гурта «Мроя» Віктару Смольскаму. Выдатнымі памагатымі, аднадумцамі на дыску выступаюць такія віртуозныя беларускія інструменталісты, як бас-гітарысты І. Сацэвіч і Ю. Фядзюк, клявішнік Уладзімір Гаўрыленка, бубнач А. Сапега...

Загалоўная ж кампазіцыя альбома «Нараджэньне таямніцы» сапраўды захапляе выканаўчымі магчымасцямі Сяржюка як інструменталіста й аранжыроўшчыка, ягонаў схільнасцю да імправізацыі, да незвычайных гітарных тэмбраў і каскадаў выканаўчых прыёмаў («Шаравая маланка»). У той жа час выканаўчая манэра Трухановіча не грашыць схільнасцю да псэўдавіртуознасці — «крутых запілаў» пад Стыва Ёэя

ці Джо Сатрыяні. Ягонья кампазіцыі — завершаныя музычныя п'есы, напоўненыя думкамі й пачуццямі, арыгінальнымі музычнымі фарбамі. Таму, дарэчы, ўсё рэцэнзуемы альбом Сяржюка Трухановіча «Нараджэньне таямніцы» слухаецца як завершанае музычнае палатно, аб'яднанае адзінай канцэпцыяй. Упэўнены, што альбом стане жаданым папаўненнем фанатэкі як амагара добрай інструментальнай музыкі, гэтак і адэпта нацыянальнага рок-руху, гарачага прыхільніка ягоных вэтэранаў — гуртоў «Крама» й «Палац».

Ад сябе дадам і тое, што першыя копіі новага тады альбома «Нараджэньне таямніцы» Сяржюка Трухановіча былі накіраваныя для азнамлення кіраўнікам сусветна вядомых лэйблаў, штаб-кватэры якіх знаходзяцца ў Нямеччыне, і атрымалі добры водгукі спэцыялістаў (у якасці прад'юсэра тут выступіў В. Смольскі). Мы ж раім не чакаць прызнання творчасці музыкі за мяжою, а дапамагачь творчаму росту Трухановіча на Радзіме — набываць ягоныя дыскі тут, у Беларусі, каб самім ацаніць неардынарныя пасажы й фантазію музычных п'ес Сяргея, каб потым мець права зваць музыку па-свойску — Сяржук!

«Смотри и слушай» №1, сакавік, 2003, Менск, А.М.

PARTYZONE

Трэба рабіць

2002, BMAGroup/Prynamsi records



Менская «Музыкальная газета» сустрэла гэты альбом імпэтна: «Такой імклівай раскруткі новых супэрзорак у Беларусі яшчэ не было» («МГ» №35 за 03.12.2002). Дый сапраўды: хто ведаў «Partyzone» хоць за год перад тым? Але ўвесну 2002 году яны ўпершыню з’явіліся сярод прызнаных гігантаў беларускай рок-сцэны («Zet», А. Памідораў, «Žygmunt VAZA», «Splenetic») на высокатэражных CD-зборніках «Hardcoremanія: чаду!» кампаніі «BMAGroup» і... імкліва пашыбавалі ўгору. Іх адразу назвалі самай гітовай рок-фармацыяй Беларусі.

Менавіта «Partyzone» заваяваў Grand Prix фестывалю «БАСовішча-2002», дзякуючы якому пачаў запіс свайго наступнага альбому «Сьмерці няма» ў Польшчы, але нельга абыйсці ўвагай і сам працэс вырашэння лёсу гэтага прызу. Дык вось, апынуўшыся на тым журыйным паседжанні, магу засьведчыць, што XIII «БАСовішча» атрымалася найбольш hi-фіным паводле ўзроўню канкурсантаў, таму сябрам журы было асабліва цяж-

ка зрабіць пэўны выбар. Калі больш-менш стабільныя адзнакі атрымала бярозаўскае «Б:Н:», дык былі спрэчкі й аб «Stod», і аб «Deadmarsh», і аб «Дзеях», і аб «Армагедоне», але вось хто бяспрэчна й аднагалосна выклікаў толькі найвышэйшыя адзнакі, дык менавіта «Partyzone».

Няма нічога здзіўнага, што ў Менску гурт таксама пачаў усё больш прывабляваць увагу прад’юсараў, сярод якіх найактыўнейшы — сапраўдны беларускі Warner Bros — Віталь Супрановіч нарэшце знайшоў кампан’ёнаў на фінансавую падтрымку дэбютнага альбому «Partyzone» — «Трэба рабіць». Дзякаваць Богу, гурту хапіла розуму ня кінуцца на зычлівыя абяцанкі (як напярэдадні «Імпэт») ды захаваць вернасьць тым, хто бяз націску даў ім выявіць сябе. Такім чынам выдаўцамі альбома сталі «BMAGroup» і малады лэйбл «Prynamsi records». І якое выданьне ў іх атрымалася! З выразнай павагай да стваральнікаў творчага матэрыялу як да супэрзорак. Там і буклет з тэкстамі ўсіх песень, і бонус-трэкі (у тым ліку і БАСовішчаўскі live «Трэба рабіць» ды калярытныя відэазапісы «Завірухі» й стынгаўскага кавэра). А паралельна па крамах і білетных касах разыйшліся плякаты й каляндарыкі «Partyzone».

Паколькі наўпрост на вокладцы гаворка йдзе цераз параўнаньні «Partyzone» з супэрмодным тады нямецкім рок-праектам «Rammstein», лічым патрэбным зьвярнуць увагу на дыскусію, якая разгарнулася з гэтай нагоды ў менскай прэсе ў той час. Няма падставаў сумнявацца з высновамі папулярнай моладзевай газеты «Пераходны ўзрост»: «Бадай, «Partyzone» тонка прасякнуў структуру «рамш-

тайнаўскіх» рэцэптаў стварэння гітоў, але грунтуе іх на выразна сваёй мэлядычнай аснове. Менавіта мэлядычнай, а не маршавай, як у тых Немедаў» («ПУ» №36 за 27.09.2002).

Цікава, што ўжо на тым «БАСовішчы» гучалі многія кампазыцыі будучага альбома: «Худыя боты», «Не пасьпеў у лес», «Дадому», «Трэба рабіць» (апошняя нават трапіла на дыск і ў студыйнай, і ў канцэртнай вэрсыях). І ўсё ж многія, але ня ўсе. Напрыклад, кавэр рамштайнаўскай «Sonne» («Чакайце сонца»), які фэстаўская публіка чула на разьвітаньне, у альбом якраз ня трапіў, ну а зьдэклівая пародыя з маскоўскага гурту «Ария» — «Хто я?» — або адзіная расейскамоўная рiosenka «Танцуй» з пэўных прычынаў не прагучалі на «БАСовішчы». І хоць я не крытыкую моўную палітыку фэстывалю, якая й стварала ягоны прэстыж да таго часу, пакуль ініцыятыву там не захапілі з дапамогай Сашы Памідорава і Славы Кораня нашы рускія дзюзы кшталту «Такси», «Пультс вокруг» і Максімкі Івашына, але толькі ў «Partyzone» *song for russian brothers* якраз не магла прагучаць на іншай мове:

*Здесь сожжена земля, и высохли
колодцы,*

И солнце уже не похоже на солнце.

*Здесь боги на землю посылали
проклятья,*

*А люди смеялись, глядя на
распятье...*

Танцуй, если хочешь, танцуй.

Танцуй, если можешь.

Гэта вам не памідораўскія «Пьяные гости» з адной роднамоўнай песьняй для сьпітных аўтахтонаў. Тут усё празрыста: маўляў, танцуй, браток, ператварыўшы багацейшую краіну

Эўропы ў адхожае месца сваёй вялікай імперыі.

На жаль, бас-гітарыста Паўлюка Коцкага, які напісаў гэтую пранізьлівую (словы й музыка) песьню, тады замяніў у калектыве басіст згаданага вышэй «Імпэту» Зьміцер Астроўскі, але зь ня меншым імпэтам і шацункам узяўся за тэксты й музыку гітарыст Яўген Цылікаў, які, па сутнасьці, і стварыў «Partyzone» яшчэ ў 1994 годзе ды з таго часу заставаўся душой калектыву, ягоным матарам. Зь першага складу захаваўся яшчэ й Дзяніс Вячэрскі, калісьці клявішнік, а цяпер вакаліст. Удалым набыткам сталі ў 2001 другі гітарыст Мікіта Басалаеў і бубнар Аляксей Ефрэменка. Іхняе агульнае фота дызайнэр альбому Ягор Шумскі разьмясьціў паводле клясычных узораў залатой для рока эпохі 70-х на тыльніку, дзе ёсьць і поўны рээстр удзельнікаў запісу, і шэраг іншых выходных зьвесткаў. А сам запіс быў зроблены на ўласнай студыі Яўгена Цылікава «Out Of Records», хоць сам ён тады яшчэ марыў папрацаваць з дыхтоўнымі адмыслоўцамі студыі «Hertz» у Беластоку, бо права на гэта дала яму перамога на «БАСовішчы». Дый ужо напрыканцы года было што запісаць з новых твораў — «Partyzone» не стаіць на мейсцы (гл. рэцэнзыю на CD «Hard Life — Heavy Music II»). І хто б ведаў, што той прыз музыкам удацца адпрацаваць толькі ў 2004 годзе, калі яны акурат шукалі добрую студыю для якаснага запісу бубноў наступнага свайго альбому «Сьмерці няма».

«Ніва» №10, 09.03.2003, Białystok, B.M.

PARTYZONE

Сьмерці няма

2005, BMAGroup



Самым шчаслівым годам для гурта «Partyzone» быў 2002: тады яны, яшчэ нікому невядомы калектыў, заваявалі галоўны прыз знакамітага фэстывалю «БАСовішча», трапілі ў шэраг найпрэстыжнейшых музычна-выдавецкіх праектаў (зборныя кружэлкі «Hardcoreманія: чаду!», «Hard Life — Heavy Music», «Viza Незалежнай Рэспублікі Мроя»), выдалі свой поўнафарматны альбом, прэзентацыя якога двойчы транслявалася ў запісе па першым канале Беларускага тэлебачання.

Яны не маўчалі й пазней, трывала прапісаўшыся сярод самых прыкметных зорак («Крама», «Ulis», «N.R.M.», «Стары Вольса», «P.L.A.N.», «Deadmarsh», «Tesaŭrus», «Сьцяна») нават на буйнейшым беларускім рок-фэсьце «Генэралы айчынага року», які з поўным аншыягам прайшоў у 2004 годзе ў сталічным Лядовым палацы. Але час ішоў, а новых альбомаў усё не было. Самыя пэсымістычныя перасьцярогі ўмацоўвала яшчэ й інфармацыя, што гурт нібыта так і не скарыстаўся выйграным прызам

таго лёзавызначальнага «БАСовішча-2002», які даваў ім шанц бясплатна запісацца ў адной зь лепшых польскіх студыяў. «Чаму?» — пытаўся адны. «Ды няма чаго запісваць», — упэўнена сьцвярджалі другія. Маўляў, натхненне ад удалага закусу пад «Rammstein» скончылася, а сваіх ідэяў няма. Вось і надыйшла яна — творчая сьмерць!

І ўсё ж пільныя фэны беларускага року цьвяроза спасьцерагалі, што заўчасная роспач дамарослых прарокаў ня мае ніякіх падставаў, бо гурт не абмінуў сваім удзелам ніводнага выпуску штогадовай мэтал-складанкі «Hard Life — Heavy Music», прапаноўваючы туды кожны раз усё новае й новае песьні, а іхні трэк на эпохальным CD-альбоме «Генэралы айчынага року» (усё самае лепшае з нашых краёў у 80-х, 90-х і 00-х гадох) меў вельмі сымбалічную назву — «Сьмерці няма».

І вось перад намі альбом з такою ж назвай. Дарэчы запісаны ён у той самай знакамітай беластоцкай студыі «Hertz» (бас, бубны) ды ў менскай «Iron Gleb» (вакал, гітары й клявішы), таму за якасьць прадукту можна не хвалявацца.

Па шчырасьці, слухаючы фрагмэнтарна новы «Partyzone» на розных зборніках і канцэртах, я шчыра радаваўся, што Бог натхніў мяне ўбухнуць свой прададзены «Volkswagen» у выпуск іхняга першага альбому «Грэба рабіць», бо ўсе яны цяпер сьцвярджаюць, што якасьць запісу там была недастатковая, таму з выданьнем відэавочна пасьпяшаліся. Ніхто чамусьці ня думае пра Бога натхненне саміх твораў, якое грэх было б змарнаваць (а колькі ў гэтай краіне змарнаваных альбомаў!). Цяпер, калі дыск фатальна

знік з паліцаў музычных крамаў, калі я вярнуў свае ўклады, а «Partyzone» стаў адной з самых прыкметных рок-камандаў Беларусі, дадрукоўкі дэбюту якой пільна патрабуе публіка, хай зласьліўцы гавораць што заўгодна, бо беларускага «Rammstein» з усьмешкай у душы хоць можа й ня будзе, але БЫЎ. Асабіста я баяўся іншага: ці зможа мяне так усхваляваць новы альбом калектыва?

Прызнаюся, асобныя песні выразна не хвалівалі, бо «Partyzone» у іх быў адчувальна іншы. Ня горшы, але іншы. Больш стала нейкага псыхадэлічнага нэрву, глябальнага напружаньня; разам з тым паменела той бесшабашнай адвязкі, грунтаванай на прыколе, празь якую дах зьязджаў у кожнага, хто на хвіліну апрапаў навушнікі (прыкільце: «Бяру будзільнік, кідаю ў халадзільнік — на што мяне абудзілі?»). З гэтай прычыны лэйбл «Grupamsi records» (кампаньён «БМАgroup» у першым альбоме) адмовіўся далей удзельнічаць у гэтым праекце, і Віталь Супрановіч сам спрад’юсаваў і выезд у Польшчу на запіс, і далейшыя працы гурта ў менскіх студыях. Затое, калі праца была скончана, стала зразумела, што намаганьні былі недарэмныя, а звышасьцярожным засталася толькі шкадаваць.

З дванаццаці кампазыцыяў новага альбому хіба трэць пасьпела больш-менш раскруціцца ў розных супольных праектах: «Парай дарогу», «Смутах», загалюўная «Сьмерці няма», на шматлікіх канцэртах прываблі ўвагу публікі «Хлопчык з сеткі», «Маё сэрца». Пра адсутнасьць рэпэртуарнага дэфіцыту ды здаровы творчы імпэт сьведчыць і тое, што «Partyzone» вырашыў не ўключачь у

альбом свой знакаміты кавэр «Партызонская» паводле аднайменнай энэрэмаўскай песні. Канцэпцыя альбому апынулася важнейшай за банальнае піхалава ўсяго назапашанага, каб паказаць сваю творчую жыцьцяздольнасьць. «Partyzone» здольны, бо «Сьмерці няма».

Асабліва цікава мне было назіраць паглыбленне лідэра калектыву Яўгена Цылікава (аўтара ўсіх тэкстаў і музыкі) у стыхію беларускай этнічнай сымбалікі. Памятаеце ягонья пошукі Ярылы ў папярэднім альбоме? Дык вось цяпер ён знайшоў яго:

*Я — Ярыла! Тут мой край,
Я — пагроза дзікіх зграй,
Тут вітаньне сябрам, ворагам —
магіла!*

Гэта зь песні «Сто стагодзьдзяў». А твор «Ё — маё» таксама зусім няправільна залічваць да мясцовых варыяцыяў расейскага жаргону, бо твор акурат пра нашыя сьвятыні. Гэта як помнік літары Ў, якую ня раз меліся ануляваць зь беларускай мовы, у старажытным Полацку.

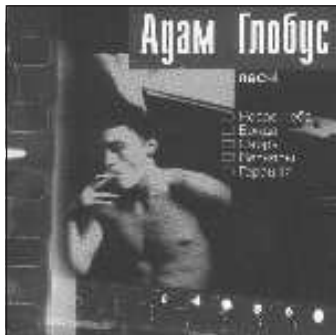
Безумоўна, Цылікава лёгка можна папракнуць у стылістычнай нявытрыманасьці пэўных тэкстаў, у лексычнай беднаватасьці (напрыклад, «сеткі праводоў» у «Хлопчыку з сеткі» лепей было б, безумоўна, замяніць «дратамі», а «ноч мяртва» зь песні «Ляці за край» нагадвае проста кальку з расейскага стылістычнага абароту). Але што патрабаваць зь людзей, якія родную мову вывучалі ў школе менш за замежную? Затое як выразна зьяе з твораў Яўгена Цылікава энэргія прагі вяртаньня!

**«Вечерний Минск» №125,
06.06.2005, Менск, В.М.**

Адам ГЛЁБУС

Песьні

2003, Каўчэг



Многія мэляманы, сустрэўшы гэты прадукт у музычных крамах Беларусі, проста дзівяцца: чый гэта сольнік такі, у якім гурце ён сыпяваў? Як хутка ўсё ж змяняюцца часы, куміры, прыярытэты.

Адам Глёбус — цяпер выдавец, а раней — адзін з найбольш прыкметных паэтаў перабудоўчай эры. І нават зірнуўшы на тытульную вокладку дыска дасьведчаны слухач там, дзе прафаны бачаць загалюкі песень, убачыць назвы культавых гуртоў той самай перабудоўчай эры: «Бонда», «Новае неба»... Каму мала, згадайце й куміраў моды таго часу: «Сябры», «Песьняры»... Ёсьць нават і рок-авангардысты сёньняшняга дня — «Нагаскія». Дык што ж іх усіх аб'ядноўвае?

Усе яны стваралі й сыявалі песьні на вершы Адама Глёбуса.

Зрэшты, песьні «Котка», «Новае неба» ўжо мелі шырокае распаўсюджаньне на вельмі папулярным у 90-х гадох альбоме «Цэпеліны» гурта «Новае неба», а вось «Малітва», «Воўк», «Чарга» — рэальныя гімны падпольнага нацыянальнага руху тых жа 80-

90-х, таму пра іхнюю папулярнасьць у шырокіх народных масах мы будзем гаварыць толькі хіба пасля посьпеху самога альбому Адама Глёбуса «Песьні», але менавіта зь імі Каця Камоцкая скарыла польскую публіку, выклікаўшы станоўчыя водгукі нават міністра інфармацыі Польшчы Адама Міхніка.

Легендарныя «Песьняры», слава якіх пачала свой разьбег у далёкіх 60-х, калі Адам Глёбус толькі ў школу пайшоў, запісалі разам з сваім славутым вакалістам Лявонам Барткевічам песьню «Ядлаўцовы лес» (музыка Яўгена Магаліфа, словы Адама Глёбуса). У 1989 песьня выйшла ў Злучаных Штатах Амэрыкі на сумесным альбоме Данчыка й Барткевіча «Мы адной табе належым», а дома трапіла да слухача ўпершыню.

Гурт «Бонда» — гэта ўвогуле культавая легенда беларускага року. У 1988 годзе з уласнай песьняй «На станцыі Койданава» паводле вершаў Адама Глёбуса яны ўпершыню прабілі глуханямую мастацкую раду маскоўскай фірмы гуказапісу «Мелодія» і выйшлі ў масавы тыраж на 2 LP «Гіт-парад Беларускай маладзёжнай». З часу вінылавых LP песьня ўпершыню ў гэтым выданьні трапіла ў тыраж на сучасных фірмовых лічбавых носбітах. Дадамо, што мястэчка Койданава — гэта радзіма Адама Глёбуса, а напачатку 90-х гурт «Бонда» з гэтым творам упершыню трапіў і ў гарачую беларускую дзесятку гіт-параду радыё «Liberty».

Знакамітыя «Сябры» выконваюць тут песьню «Вішня», але асабіста ў мяне менавіта гэты тэкст А. Глёбуса нагадвае ўспаміны пра пасяджэньні таварыства маладых літа-

ратараў «Тутэйшыя», дзе мы жорстка абмяркоўвалі творы адзін аднаго: Адам раскрытыкаваў маё псыхадэлічнае апавяданьне «Спроба», якое потым выйшла ў шэрагу літаратурных альманахаў Беларусі, Нямецчыны, Польшчы, ЗША, а я нападаў на ягоны дасканалы паводле формы, але пусты паводле зместу вершы:

*Дарма ўсе гавораць, што ішасьце
ў каханьні,*

*А ішасьця нізваньня, адно толькі
гора.*

*Гары яно гарам, такое каханьне,
Калі мілаваньне аддадзена марам.*

Тады, у 80-90-х, я адчуваў у гэтых вершах пародыю на мае ўласныя спробы паэтычнага асэнсаваньня лёсу рок-музыкаў у той час, калі Адаму спадабалася толькі мая падсвядомая фанэтычная знаходка рэфрэну:

Мора мараў, горы тары.

Робяць з тары нам гітары,

Гараць гарам нашы мары,

Бо гітары — нібы кара.

Гэта пра барысаўскія гітары «Фарманта» (поўны тэкст цікаўныя знойдуць у маёй кнізе «Пошукі ідыліі», даўно — гадоў 20 таму — падрыхтаванай да друку выдавецтвам «Мастацкая літатура»). Але сёньня, калі ёсьць свабодны доступ да «Джыбсанаў» і «Фэндэраў», нават пародыя Адама Глёбуса ў вэрсыі «Сяброў» будзіць толькі настальгію.

Зрэшты, Адам Глёбус зусім не застаўся ў мінулым часе. Найбольш сучасны праект гітарыста культуравага гурта «N.R.M.» Піта Паўлава «Нагаскія» (потым назва трансфармавалася ў «Garadzkija»), які засьвяціўся нават на наймаднейшым зборніку апошняга часу «Hardcoremanія: чаду!», зьвярнуў увагу на паэзію Адама Глёбуса і зрабіў песьню «Сіні ап-

эльсін», поўную авангардных асацыятыўных вобразаў, тытульным творам свайго арыгінальнага міні-альбому. Прычым на аўтарскі дыск Адама Глёбуса песьня трапіла ў тым самым вэрсыянце.

Бадай, Адам Глёбус заўсёды быў і застаецца ў авангардзе стылістычных пошукаў беларускай літатуры, хоць асабіста мяне больш краналі псыхадэлічныя спаласкі творчага наіву, які падштурхнуў да музычнай творчасці й Касю Камоцкую («Малітва», «Ты прыходзіш», «Ёсьць», «Воўк»).

Бянтэжыць, аднак, пэўнае дзівацтва гэтага альбому. Адам Глёбус яшчэ й мастак, але ў мастацкай аздобе свайго музычнага рэлізу дазволіў сабе такую неахайнасьць: ні інфармацыяў пра стваральнікаў песьні (хоць заслугі многіх зь іх маглі б стаць прывабным рэкламным рэквізытам), ні згадкі пра выканаўцаў мастацкае аздобы (хоць падсвядома адчуваецца прысутнасьць спадарожніцы жыцця Адама — Алены Бяляевай), ні ўласна пра самога паэта хоць пару словаў (а ёсьць жа ў біяграфіі ўразлівыя эпізоды). Няўжо ты, Адам, як «Mercedes-Benz», якому рэкліма непатрэбная? Але зважай, што вырасла цэлае пакаленьне, для якога твой дыск у беларускай музычнай краме на паліцы «Отечественные исполнители» стаіць побач з Філіпам Кіркоравым і Таняй Буланавай. Адам Глёбус у гэтым отечестве маргінал, хоць і пастаўляе ў іхнія «культурныя цэнтры» тоны сваіх кніжных выданьняў на іхняй мове (такі бізнэс). Нават такія легенды, як «Песьняры» й «Бонда» для іх захіляе банальны Дэцл.

Праўда, што нам да таго, што нехта хварэе Дэцлам. У нас свае куміры, і кожны нармальны Беларус не прамі-

не на музычнай паліцы гучны брэнд — Адам Глёбус «Песьні».

«Наша слова» №23, 25.06.2003, Менск, В.М.

P.L.A.N.

Blues у канцы тунэлю

2003, Студыя А.Плясанава



Гэты прадукт даўно стаў фанаграфічным рарытэтам у айчынных крамах, бо тыраж разыйшоўся вельмі імпатна, а на перавыданьне старых рэлізаў гурт ня мае сродкаў (ды і ці ня слухны сталы рух наперад пры наяўнасьці багатага назапашанага матэрыялу?). Аднак, калі кружэлка толькі зьявілася на беларускім музычным рынку, многія нават ня ведалі, як прадставіць новы рэліз: ці то як чарговае адкрыцьцё сэзону, ці то як супэрзорку? Ва ўсялякім разе перад тым на афішных тумбах побач з «Краймай», «N.R.M.», «Улісам», «Троіцай» ды «Палацам» назву «P.L.A.N.» ніхто не прыгадваў (хоць на «Рок-Карамаці-2001» гурт акурат прапісаўся ў такім кантэксьце і нават трапіў на выдзэнную фірмай «Каўчэг» аднайменную відэакасету), але «Музыкальная газета» сустрэла зьяўленьне дэбютнага CD амаль адназначна: «Матэрыял альбома, як кажуць, тое што трэба, — пісаў рэдактар выданьня Алег Клімаў.

— Віртуозная йгра музыкаў, зьмястоўныя тэксты, ды сам лідэр калектыву — вялікі беларускі рок-музыка Андрэй Плясанаў — інтрыгуе слухача то нястомнай жарысцю, то лагоднасьцю («МГ» №4, 18.02.2003).

Ніякага парадоксу тут няма, бо хоць «P.L.A.N.» не таўчэцца ў вірах актыўнага шоў-бизнэсу, у склад калектыва ўваходзяць проста легендарныя музыкі: гітарыст Георгій Станкевіч ня толькі выдатны адмысловец свайго інструмэнту, а яшчэ й настаўнік сучасных зорак з папулярных гуртоў «Mojo Blues», «Neo»; Анатоль Стацэнка — басіст з кансэrvатарскай адукацыяй ды 20-гадовым досьведам прафэсійнай работы; бубнар Андрэй Сапоненка й сёньня грае ў знакамітых «Kriwi», «Pete Paff», «Žygimont VAZA». А згаданы вышэй Андрэй Плясанаў — гэта ўвогуле легенда беларускага андэграўнднага мастацтва: калекцыянэр, музыка, кінарэжысэр, мастак, вакаліст, кампазытар...

Ён, пляменьнік славутай Паўліны Мядзёлкі (менавіта той самай купалаўскай Паўлінкі), яшчэ ў 60-х гадох мінулага стагодзьдзя працаваў у фільгармоніі побач зь легендарнымі «Дойлідамі», «Шпакамі», «Лявонамі» (з апошніх потым і ўтварыліся «Песьняры»), зь Юрыем Антоновым.

Натуральна, такія музыкі ня будучь ладзіць даганялькі навыперадкі з модай ды граць што-небудзь кшталту гранджу або гардкору. Дый невыпадкова, відаць, зьявілася пародыя: «...грандж састарэў...». Усё хуткаплыннае ў сучасным сьвеце, але блюз нешта ніяк ня думае здаваць пазыцыі. І калі вы слухаеце Бі Бі Кінга, Эрыка Клэптана, Дж. Дж. Кэйла або нашу род-

ную «Краму», дык пэўна даўно маеце ў сваёй калекцыі й «P.L.A.N.».

Невыпадковая й згадка рэцэнзэнта «МГ» пра зьмястоўнасьць паэзіі. Калі я быў на прэзэнтацыі альбома ў прэстыжным сталічным клубе «Alcatraz», неаднаразова чуў водгукі накшталт: «Во, нарэшце з добрай музыкай табе прапануюць ня проста тэкст, але й глыбокі сэнс. Да таго ж — глыбока паэтычны».

Дый сапраўды, гурт «P.L.A.N.» абапіраецца ў сваёй творчасці на сапраўдную паэзію, выкарыстоўваючы беларускія пераклады Робэрта Бёрнса, Юліяна Тувіма, творы сучасных айчынных авангардыстаў паэтычнага рынку — Андрэя Бурсава, Веры Лойкі, Міколы Адама. Мне асабліва было прыемна, што па выхадзе знакамітай кнігі «Верш на Свабоду» (Прага, 2002) Андрэй Плясанаў звярнуў увагу й на пару маіх старонак у ёй («Даміно», «Цені гісторыі»). Але ўсё гэта не азначае, што гурт ня здольны самастойна нічога сказаць. Ва ўласнай мэлядычнай песьні «Шукальнікі сэнсу», якая трывала заняла сваё месца ў інтэрнэт-плебісцыце «Тузін гітоў», Андрэй Плясанаў данёс да сучаснікаў наіўныя, але жыцьцятворчыя спадзяваньні эры гіпісаў, калі каханьне павінна было ўратаваць сьвет:

*Нам ніколі ніхто патлумачыць
ня змог*

*Сэнс пакутлівай зьявы на сьвет:
Ці нас дзябал вядзе? Ці пільнуе сам
Бог?*

*А жыцьцё — гэта вэрхал бед...
Досьць нам разграбаць плян
магчымых пакут,*

*Адшукайшы палову сваю.
Не шукай болей сэнс. Ён адзіны.
Ён тут.*

І заўжды пайтарай: «Only you!..»

Вярнуць у родны кантэкст гэтыя плясанаўскія радкі таксама давялося мне і, глядзячы на вынікі, здаецца, што не сапсаваў.

Мэлядычныя баляды («Рабы й воля», «Цені гісторыі»), жывыя рок-н-ролы («Аўтобус», «Лялька», «Даміно») і нават калярытнае кантры з сацыяльным прыколам («На лаўцы», «Пакет») — вось аснова дэбютнага альбому «Blues у канцы тунэлю» менскага гурта «P.L.A.N.». Трэба адзначыць напрыканцы, што вельмі ўдала тонкі мэлядызм падкрэсьлівае цёплы бэк-вакал студэнтка БУКа Ксэніі Сэбіскверадзэ ды Насьці Міхасёвай у садружнасьці зь віяланчэльлю Алега Алоўнікава.

З праграмай гэтага альбому гурт «P.L.A.N.» у тым жа 2003 годзе паспяхова выступіў у зорнай праграме знакамітага польскага фэстывалю «Raw Blues» побач з гасьцямі з Францыі, Нямецчыны, ЗША, Славакіі й самай Польшчы, а газэта «Głos Rawy Mazowieckiej» пісала тады: «Блюзавыя зоркі зь Беларусі «P.L.A.N.» адныя зь нямногіх асьмеліліся выйсьці на сцэну фэстывалю ня толькі з клясычнымі стандартамі, а з уласнымі новымі творами, і ўразілі грамадзкасьць калярытным блюзам на беларускай мове. Гэта было нечакана й захапляльна».

Дадамо, што сакавіты гук альбома дапамагла дасягнуць Андрэю Плясанаву (ужо як саўндпрад'юсэру) знакамітая студыя «X-Noise factory» (Генадзь Сыраваш), у якой запісваюцца буйнейшыя беларускія зоркі. Сымбалічная мастацкая аздоба (дзе музыка ўжо зьнік, але цень на ўвесь тунэль застаўся) належыць дызайнеру Ірыне Баслык.

«Голас Радзімы» №23, 05.06.2003, Менск, В.М.

P.L.A.N.

Вам слова, Джон
Ячмень!

2003, Студыя А.Плясанава



Ці не нагадвае вам назва гэтага альбому адзін з тытулаў папулярнай у 80-я гады беларускай кніжнай сэрыі «Паэзія народаў сьвету»? Такое найменне сапраўды меў томік Робэрта Бёрнса ў перакладах Язэпа Семяжона. А лідэр гурту «P.L.A.N.» Андрэй Плясанаў здавён захоплены творчасцю гэтага шкатляндыскага паэты ды стварыў ужо нямала блюзаў і рок-ролаў на ягоны вершы.

Зрэшты, у гэтым альбоме Бёрнс толькі адзін — ақурат клясычны піўны гімн «Джон Ячмень», — але одаў ды іншых хваласьпеваў гэтаму празрыстаму бурштынаваму напою зь ячменю хапае: «Мы п'ём», «Скрып-блюз» і г.д. Невыпадкова й мастацкай аздобай альбома сталі піўныя жывапісныя фантазіі мастакоў А. Меранкова й З. Сурыновіча з уласнай калекцыі А. Плясанава (удалы прыём, бо з гэтай нагоды дыск трапіў у агляды ня толькі музычных, але й мастацкіх часопісаў кшталту «ПРОдызайн», «Беларусь»). Думаецца, зусім натуральна таксама, што такое зьбежышча пі-

вахвалаў азагаловіў генэрал жанру, вялікі Шкатляндзец Робэрт Бёрнс:

*І ў бочку ссыпалі, на дно,
Прах сэрца з шорсткіх жмень,
Але і там усё адно
Ня згінуй Джон Ячмень.
Жывы — жыве! Як у катле,
Пад абручом бурліць,
Прэ пенай з кубкаў на стале
І душу весяліць.*

Праўда, песні пра піва — гэта зусім ня ўхвала п'янству. Гурт «P.L.A.N.» яшчэ ў дэбютным сваім альбоме «Blues у канцы тунэлю» (гл. вышэй) выявіў сваю схільнасьць да сур'эзнага сацыяльнага аналізу і мэтафарычных абагульненняў. Нават у піўной песні «Мы п'ём» («Тост пакрадзеных святаў») чуецца выразнае антыалкагольнае разьвіцьцё празрыстага вобразу Алеся Памідорава, а таксама востры сацыяльны намёк і жорсткае пытаньне: «За што?» І адказ жа не сучышае, таму што з аднолькавым задавальненьнем п'ём мы «і за руку сябра, што падтрымлівала нас, і за руку здрадніка, што піхнула нас у прорву». Карацей кажучы, «за што збылося, не збылося мы п'ём».

У альбом увайшлі песні, напісаныя Андрэем Плясанавым (музыка й тэксты) у розныя гады, але шчыльна ўкамплектаваныя тэматычна й настраёва, таму ня трэба думаць, што ягоны «Джон Ячмень» здольны толькі загрузіць і расхвалываць.

Вось нават сам пачатак альбому — кампазыцыя «Ой, Дуся, Дуся...» — у форме жвавага, сакавітага, жорсткага рытм-энд-блюзу (гэткі рэінкарнаваны Джымі Гэндрыкс) дае вясёлыя жыцьцёвыя рэцэпты добрай гуморы:

*Ой, Дуся, Дуся,
З табой люблюся,
Ну дык давай ствараць хутчэй*

Ня проста дзетак,
А Беларусай,
Каб Беларус ня зьнік з вачэй...

Мне асабіста, як аўтару тэксту, напісанага ў гады студэнцкага юнацтва, было дзіўна чытаць высновы нашай музычнай прэсы, што гэта ці то «амаль савецкі гура-патрыятызм» (А. Клімаў), ці то «погляд на патрыятызм цераз прызму сямейных адносінаў» (А. Мяльгуй). Нягледзячы на вашыя процілеглыя падыходы, хлопцы, вы абодва ня маеце рацыі, бо падчас вясэлага сэксу й кексу ў студэнцкім інтэрнаце я й ня думаў тады ні пра сям'ю, ні тым больш пра «савецку уродзіну». Проста так і завязваюцца добрыя адносіны, калі жывеш толькі думкай, што Бог дасць (а ён добраму чалавеку кепскага не падсуне). І не бяда, што потым з такіх вась прыгодаў і зьявілася Божая істота Альдона, якая акурат і стала яшчэ адной Маргыненкай. Мяркую, што й Плясанаў адчуў у гэтым вершыку проста жывы жыцьцёвы рытм (ва ўсялякім разе, так мне намякаў).

Акрамя прыколаў побытавай тэматыкі гурт «P.L.A.N.» стварае й казачна-мантычныя вобразы («Вогненная птушка»), і мадэрнавыя асэнсаваныя жыцьця («Віртуальная хуткасьць»), а часам і ўвогуле зьлівае нестрыманую плынь сьвядомасьці («Кома-тэле»). Шэраг твораў з пункту гледжаньня тэкстаў прэтэндуюць нават ператварыцца ў крылатыя выразы дзякуючы сваёй празрыстай мэтафарычнасьці: «Любоў важней за нянавісьць», «Рок-рол шанц»...

Але ж якімі стылістычнымі сродкамі ўвасабляецца такі шырокі спэктар зьяваў і пачуцьцяў? Рэч у тым, што музычныя тэрміны блюз, рок-н-рол,

якія мільгаюць у назвах, ня здольныя надта дакладна выявіць усю сутнасьць. Тут вельмі істотным, напрыклад, становіцца тое, што ў працэсе працы над альбомам да гітарыста Георгія Станкевіча далучыўся й ня менш знакаміты Андрэй Дзяменьцеў, які граў раней і з навуцілусаўцам Вячаславам Бутусавым, і зь менскім гуртом «Калі Юга». Почырк у абодвух гітарэро кардынальна розны, таму «P.L.A.N.», захоўваючы мэлядычную блюзавую мяккасьць (жанчыны бальзакаўскага веку асабліва шануюць «Скрып-блюз») нечакана набыў нават выразныя мэталічныя рыскі, у якіх хуткія пальчыкі Андруса здольныя выпісваць віртуознае плястычнае бесперапыннае солё аж на 32 такты (больш за хвіліну). І заварожаны слухач зусім не засумуе ў гэтым часе, бо энэргетыка вымалёўваецца неверагодная (слухайце, напрыклад, «Вогненную птушку»).

Незалежныя слухачы, якія не абцяжараны абавязкам гүнтоўнага стылістычнага аналізу кружэлкі, нават і не заўважылі адразу кардынальных зьменаў у абліччы новай блюзавай зоркі. Проста, кажучь, у сваім другім альбоме «P.L.A.N.» выразна пажвавеў, прыдбаў энэргетыкі, сакавітасьці... Папросту памаладзеў. Дый балазе!

**«Наша слова» №41, 05.11.2003,
Менск-Ліда, В.М.**

P.L.A.N.

Вялікае калі ласка

2004, BMAgroup



Яшчэ ў міжнародны год блюзу (2003), калі зьявіліся першыя дыскі гурта «P.L.A.N.» і асобныя гіты на розных зборніках («Viza Незалежнай Рэспублікі Мроя», «Піўны альбом», «Генэралы айчыннага року» ды інш.), многія мэляманы вельмі насыцяражана прыглядаліся да такога актыўнага навічка, але вельмі хутка калектыў давеў вартаснасць свайго брэнду стабільнымі месцамі ў гіт-парадах, рэгулярнымі тэле- і радыёпрэзэнтацыямі, фэстывальнымі прызамі... І вось — яшчэ адна навінка ад «P.L.A.N.».

Нарэшце аматары беларускага блюзу й рок-н-ролу атрымалі адказ на пытаньне, адкуль бяруцца песні, якіх не было ў папярэдніх альбомах, але імі гурт скарае адзін гіт-парад за другім: ад «Шынкарачкі» ў захапленны электрат інтэрнэт-плебісцыту «Тузін гітоў» і тэлефэстывалю «На скрыжаваньнях Эўропы», «Калядны рок-н-рол» перамог у конкурсе менскага радыё «Альфа», «Сьветлую галаву» на карню закупілі беларускія вытворцы піва й піўнога рок-н-рола...

Вось што значыць трыццаць гадоў

творчага маўчаньня: усе гэтыя песні Андрэй Плясанаў пісаў яшчэ з далёкіх 60-х, часам нават сьпяваў і перамагаў у тагачасных моладзевых конкурсах, але пра сур'ёзную выдавецкую ініцыятыву нават марыць тады не даводзілася. І дзякуй Богу. Бо за гэты час Андрэй дасьпеў нацыянальна, паябраваў зь лепшымі беларускімі музыкамі, выпрацаваў уласную творчую манэру, знайшоў аднадумцаў і асэнсавана ўвайшоў у выразна сьвядомую рок-эліту (пра што сьведчаць і распаўсюджаныя асобнымі дыскамі на так званай VIP-вэрсыі альбому відэазапісы, дзе паказана ўшанаваньне калектыва на славурых «Генэралах...» перад трохтысячнай аўдыторыяй; вядоўца таго фэсту — дарэчы, знакаміты бард Віктар Шалкевіч — называе там «P.L.A.N.» нават фэльдмаршаламі беларускага року).

Але ня трэба думаць, што альбомы гурта «P.L.A.N.» — гэта нешта накшталт greatest hits, якія лёгка шуфлююцца адзін за адным. Кожны альбом заўсёды вывераны канцэптуальна й настраёва, хіба што Андрэю цяпер прасьцей за іншых сэлекцыянаваць найўны матэрыял, бо рэальна ёсьць з чаго выбраць. І хоць я сам нецярпліва чакаю, калі нарэшце выйдуць у сьвет неяк чутыя на канцэртах і на радыё беларускамоўныя кавэры твораў «Uriah Heep», «Czerwone gitary», Уладзіміра Высоцкага, але з задавальненьнем спасьцерагаю, што й раскрычаньня творы выходзяць на альбоме ў новых вэрсыях.

Істотна пажавела ад рокавага драйву дзяменьцеўскай гітары «Шынкарачка», хоць пшчотная дуда Ўладзі Бярберава («Ліцьвіны») зусім ня страціла шарму ад гэтага кантрасту, а

толькі набыла. Праўда, зніклі тонкія ноткі трэшавай напругі пташнікаўскай гітары, але запіс «Шынкарачкі» з удзелам гітарыста гурту «Tesaigus» ёсьць акурат у відэамагнэтрыяле VIP-вэрсыі ды яшчэ ў трэках CD «Генэралы айчыннага року». А ў альбомнай вэрсыі «Каляднага рок-н-ролу» выразна прасочваецца разьвіцьцё выканаўчай манеры самога Плясанава як вакаліста.

Ён шмат што ўмее сам (кампазытар, сьпявак, гітарыст, мастак), але лёгка йдзе на творчыя кантакты, на плённае супрацоўніцтва. Дый зь ім ахвотна супрацоўнічаюць самыя розныя музыкі: акрамя вышэй згаданага караля беларускага аўтэнтык-фольку У. Бярберава ды флейтысткі Насыці Кісялёвай («Безь білету») нельга абыйсьці ўвагай і надзвычай плённы вынік саюзу блюзмэна Плясанава з мэталерам Аляксеем Шталюнковым (экс-«Deadmarsh»), ад якога нарадзіўся геніяльны рэпачок «Пасадзіў дзед рэпку». Праект так і назваў паводле прозьвішчаў удзельнікаў «Please, mr. Stahl» (тым больш, што сьпявае ў ім дачка Андрэя — Аня Плясанава, так што двойчы Please, двойчы Калі ласка, мо таму й... Вялікае Калі Ласка?), а песьня ня проста надоўга апанавала гіт-парадамі, а нават перамагла ў глябальным праекце «Залаты тузін».

Пасьля гэтага посьпеху пацягнуліся да Плясанава й каралі беларускага рэпу. І вось вынік — сумесны гіт «Купалічка-New» дуэту Плясанаў/Зыгмантовіч («Пан Жыжма», экс-«IQ48») таксама трывала пасяліўся ў гіт-парадах. Абодва названых рэпавых шэдэўра таксама ўвайшлі ў гэты альбом... блюзавага гурта. Ну што ж тут страшнага, калі слухаецца гарманіч-

на, а бонусы нікому не замінаюць. Тым больш, што альбом і без таго дастаткова насычаны ды разнастайны. Для аб'ектыўнасьці нельга абмінуць і неверагоднае беларускае рэгей «Жахі навокал», створанае разам з слаўным калегам-блюзмэнам Юрыем Міхайлавым («Madera Hard Blues»).

Упэўнены, да якога б стылю музыкі вы ні хіліліся, не пакіне вас абыякавым кранальная мелёдыя кампазыцыі «Самотны блюз». Спачатку «P. L.A.N.» залучыў тут да супрацы яшчэ адно неверагоднае адкрыцьцё — сьпявачку Юлю Гібоўскую («Харошкі»), што й выклікала шырокі розгалас у прэсе. Праўда, тыя такія яркія й непаўторныя б хвілінаў, што выклікалі ў музычных мас-мэдыя параўнаньні нават з чымсьці накшталт «Каравана» з рэпэртуару Дзюка Элінгтана або «Summertime» Джорджа Гершвіна, Андрэй Плясанаў у выніковым прадукце замяніў на прафэсійнае, але надта стандартнае выкананьне знакамітай Вольгі Аліпавай. У выніку песьня засталася прыгожай, але асабіста для мяне менш цёплай.

Мэлядызмам вызначаецца і загалюны трэк альбому «Вялікае калі ласка» (цяпер яго жартам называюць «Great Please»), і «Аднастайнасьць», а «Жахі навокал» ды «Замкнёны ў сабе» даюць шанц разгарнуцца неўтаймоўнай энэргетыкай віртуознаму гітарысту Андрэю Дзяменьцеву. У апошнім з названых трэкаў мы нават чуюм ягоны бэк-вакал.

Трэба сказаць, што падчас працы над гэтым альбмом у «P.L.A.N.» зь Піцера вярнуўся слаўты бас-гітарыст Ігар Галіцын, запрыкмечаны перад тым у сумесных рэлізах зь Пітам Паўлавым («N.R.M.»), Віктарам

Смольскім («Rage») і аўстралійскай рок-дзівай Kitto, якая цяпер жыве ў Швэды. Галіцын граў яшчэ ў першым складзе гурту «P.L.A.N.», але гэта не азначае адмовы ад Анатоля Стацэнкі, якога таксама запыркнулі ды ўпадабалі многія. Ён, цудоўны аранжыроўшчык, бэк-вакаліст і мультыінструмэнталіст, застаецца ў калектыве, каб надалей віртуозна рэзаць на баяне шыкоўныя беларускія блюзы.

Не выпадае мне нахвальваць вершы, бо пяток зь іх сам жа й пісаў, а яшчэ пяток — мае пераклады зь Лявона Пятрэнькі, але шчыра радуе, як зграбна аздоблены мой вершаваны радок у пераканаўчыя карункі гарманічных гукаў. Магу толькі сказаць музыкам (А. Плясанаву, А. Дзяменьцеву, А. Стацэнку, А. Сапоненку, І. Галіцыну ды іхнім гасьцям) вялікі дзякуй за такі творчы плён, за павагу да майго плёну. Апошняя найзырчэй выявілася ў мастацкай аздобе альбома, куды трапілі вобразы майго саркастычнага верша «Вялікае калі ласка» (мы бачым шчаслівых грамадзянаў Краіны Пакрадзеных Сьвятаў), падказаныя нестрыманым гумарам майго ж калегі й сваяка, журналіста Ўладзі Панады.

Гурт «P.L.A.N.» прапанаваў на беларускі музычны рынак трэці свой альбом, і хоць папярэднія маюць сваіх слухачоў ужо і ў Польшчы, Італіі, ЗША, Славакіі, Эгіпце, Швэды, Расеі ды нават Турцыі, відавочна зьвяртае на сябе ўвагу дынамізм разьвіцця творчага аблічча калектыву. Ужо не задумваецца, што слухача чакае далей, а ўпэўнена прагне чাগосьці наступнага. А наступным — ужо вядома — будзе акустычны альбом «Piosenki samotnego lićwina» і чарговы P.L.A.N.'аўскі студыйнік «Дарога ў вы-

рай». Яны ўжо запісаліся, калі гэтая кніга была падрыхтаваная да друку, а новымі фэнамі гурта «P.L.A.N.» на адным з блюзавых канцэртаў у Палацы культуры Менскага аўтазавада стаў ажно старшыня ЦК партыі Мадзьярскай кааліцыі ў Славакіі Laszlo A. Nagy і ягоныя сябры (ходзяць жа такія людзі на беларускія канцэрты!) Так што не здзіўляйся, калі «P.L.A.N.» неўзабаве рушыць на Братыславу, а потым і ў Будапэшт.

«Белорусский рынок» №36,
13.09.2004, Менск, В.М.

P.L.A.N. unplugged Piosenki samotnego Lićwina (Żnić nadziei)

2006, BMAgroup



Во, усё ж пасьпеў Андрусь здаць нам свой unplugged на адслухку перад выхадам кнігі — дзякуем за пільнасьць, якую змарнавалі мэнэджэры трэічэй «Крамбамбулі», шостага ды сёмага «WZ Orkiestra», рымэйкаванай «Крамы!» Затое новы «P.L.A.N.» не схаваецца ад пільнага слухацкага вуха. Яшчэ ў папярэдніх паведамленьнях пра гэты альбом для многіх мэляманаў хавалася прыкметная перасьцярога: «А што, генэрал бела-

рускага блюзу «P.L.A.N.» ужо й па-літоўску ці па-польску засьпяваў?» Але інтэлігентныя мэяманы здаўна прыкмячаюць, наколькі ўсё ж умоўныя ўсе гэтыя назвы этнасу. Тым больш, калі шчэ не выкідваеш з памяці ўрокі гісторыі. Вунь нават сучасны прэзідэнт Літвы Валдас Адамкус у інтэрвію заўсёды называе сябе не Літоўцам, а Жамойтам. Чаму? Ды проста гэта ж мы Ліцьвіны, інжынэры Вялікага Княства Літоўскага, нашчадкі мовы слаўных стваральнікаў Вялікага Статута, мовы Скарыны й Зізанія, мовы неўміручых дэнс-гітоў «Полацкага шшытка». Пакуль ня ўсім гэта зразумела, але нават у поп-музыцы сьлее ўсё больш выразная патрэба агучыць гэты комплекс таямнічых пытанняў нашага этнасу: менавіта візытнай карткай Беларусі ў сьвеце стала творчасць такіх гуртоў, як «Kriwi», «Ліцьвіны», «Guda». А гэта ж і ёсьць розныя назвы нашага этнасу ў розныя часы й сярод розных народаў. І калі такія інтэрпрэтацыі ня дзіўныя ў плыні музыкі, базаванай на фолку, дык зварот блюзавага гурта да азначанай тэмы выклікае прынамсі пільную ўвагу.

Зрэшты, акурат у гэтым альбоме «P.L.A.N.» не зусім звыклы. А я асабіста чакаў гэтага рэлізу з таго часу, калі трапіў неяк на хвалях «Аўтардыё» (105,1FM) на праграму беларускай акустычнай музыкі: знаёмыя галасы Зьміцера Вайцюшкевіча, дуэта «Аляксандра й Канстантын», Веранікі Кругловай, Эдуарда Акуліна плаўна перацякалі адзін у адзін, ствараючы нейкі стабільна лагодны тон. Артысты ўсе былі яркія й пазнавальныя, але між імі трапіўся й нейкі да болю знаёмы, але вельмі нязвыклы ў гэтым кан-

тэксьце голас — гучала песня «Зьніч надзеі».

Толькі ў канцы перадачы, калі былі абвешчаны імёны артыстаў, я здагадаўся, што той таямніцай быў добра знаёмы мне нават праз асабістыя кантакты блюзава-рок-н-рольны «P.L.A.N.», якога тысячы беларускіх (і ня толькі) мэяманаў ведаюць паводле ўжо трох віртуозных рок-альбомаў. Тады я й пачуў упершыню пра ідэю лідэра калектыву Андрэя Плясанава стварыць паўнакроўны канцэрт у плыні папулярнай ва ўсе часіны музыкі unplugged (акустычнай). Тое, што ён прапанаваў радыёслухачам напачатку, выпрабавуючы будучы праект, выразна паказала слухнасьць абранага шляху. Нядзіва, што радыёпрад'юсэры адразу сьмела паставілі яго, хоць нібыта й чужаніцу ў гэтым жанры, нароўні з каралямі беларускай акустычнай поп-музыкі.

Зрэшты, сёньня, чытаючы трэксьпіс гэтага альбому, многія спасьце-рагуць і шмат іншых песень калектыва, як кажуць, ёсьць «на слыху»: «Туман-бацюхна» даўно палюбіўся слухачам радыё «Мір», «Анна-Марыя» часта гучыць на радыё «Альфа»...

Заўважаецца, зь якіх разнастайных крыніцаў сілкуецца гэты альбом: тут і фальклёр (да названых трэба дадаць яшчэ «Гоман», новую акустычную вэрсыю легендарнай «Шынкарачкі»), і ўласныя фальклёрныя стылізацыі Андрэя Плясанава паводле пазэіі чароўнай Ларысы Геніюш («Русалчын вэлюм») і маладога паэты Валера Барташэвіча («Зьніч надзеі»). Ёсьць і пара беларускіх перакладаў з польскіх песенных пярлінаў: фэны гурта «Czerwone gitary» з задавальненьнем адчуваюць вяртаньне ў мэга-гіты шэдэў-

раў знакамітага Севярына Краеўскага на вершы Кшыштафа Дзікоўскага (тая самая згаданая «Анна-Марыя») і Марэка Гашыньскага («Колеры восені»). Навошта самотнаму Ліцьвіну польскія песні? А няўжо ня памятаеце нашу агульную дзяржаву — Эўразьвяз Кароны й Княства. А да пераасэнсаваньня гэтай спадчыны на роднай беларускай мове прыклаў руку Ліцьвін Вітаўт Мартыненка. Як, зрэшты, і да беларусізацыі нашага расейскага брата Лявона Пятрэнькі («Люстэрка лёсу»). Але самае прыемнае для мяне, што ў гэты чароўны акустычны настрой трапілі й мае ўласныя юначыя вершы «Шэра-ружовыя сны» ды «Ўспаміны пра будучыню». Праўда, апошні твор Плясанаў з прычынаў крытэраў прыстойнасьці падкараціў на дыску, хоць на канцэртах абяцаў сьпяваць поўнасьцю.

Магутным фінальным акордам альбому стала новая песьня Андрэя Плясанава «Выправа», створаная на вершы вядомага музыкі фолькавага гурта «Pete Paff» Яраша Малішэўскага. Дарэчы, Яраш (прафэсійны гісторык і этнограф) сам і сыграў тут віртуозную партыю на беларускай дудзе, нямала падыгрываў і ў іншых песьнях на жалейках, пішчыках, нават на ліры.

Сказаўшы пра апошнюю песьню альбома «Piosenki samotnego Lićwina», мушу папярэдзіць, што гэта фінал... толькі першай часткі праекту, якая атрымала адметную назву «Зьніч надзеі». Значыць, будуць і наступныя «акустычнікі».

Надзвычайны мэлядызм уласных песьняў Андрэя Плясанава кідаўся на слых яшчэ ў рок-дзялянцы; прыгадайце хаця б творы «Шукальнікі сэн-

су», «Цені гісторыі», «Любоў важней за нянавісьць», «Самотны блюз», «Ранішнія адчуваньні». Некаторыя зь іх нават былі ўганараваныя шанцамі новага пераўвасабленьня ў чыста акустычным праекце, але гэта, бадай, акурат ужо ў наступных выпусках. Пакуль толькі «Ранішнія адчуваньні» трапілі ў гэты альбом з прычыны акустычнай відэапрэзэнтацыі на БТ.

Рэч у тым, што студыйнай сэсыі з старым матэрыялам яшчэ не было, але гурт «P.L.A.N.» ад пэўнага часу стаў улюбёным госьцем штодзённай тэлевізійнай праграмы «Добрай раніцы, Беларусь!», дзе час ад часу жыўцом ва ўтульных камэрных умовах прэзэнтуюцца песьні калектыва. Тэлебачаньне зычліва прадаставіла гурту лічбавыя копіі тых выступаў, таму дадатковымі відэабонусамі сталі ўнікальныя акустычныя запісы песьняў «Ранішнія адчуваньні», «Шынкарачка», «Туман-бацюхна». Унікальныя, бо ў этэр яны траплялі толькі жыўцом і без паўтораў.

Калі казаць пра агульны настрой ад праграмы, дык я нават не спадзяваўся, што гурт «P.L.A.N.» здолее ў гэтай сфэры сфармаваць ня проста акустычны зборнік, а паўнакроўны сацыяльна-гістарычны канцэпт. А ім гэта ўдалося. У іхніх «Piosenkach samotnego lićwina» адбіўся нават шматэтнічны калярыт гэтага краю. Галоўнае, што моц творчага патэнцыялу гурта «P.L.A.N.» дазваляе ім, песьням, заставацца (або станавіцца) рэальна беларускімі.

«Аншлаг» №11, 22.11.2005, Менск, В.М.

нага разьвіцця IQ у 48 адзінак — гэта той парог, пасля якога чалавек ня можа ілгаць; ды і увогуле, сярод людзей з IQ48 няма сумных і заклапочаных).

Музычны стыль, які абраў гурт «IQ48», — мэлядычнае адгалінаваньне рэпа з рокавым гітарным суправаджэньнем. Карацей, рэп-кор. А як смачна ды роўна гучыць усё гэта на дэбютнай кружэлцы! Так, песьні «IQ48» у выкананьні Аляксандра «Ash» Ракаўца пад гукі электрагітары Аўгена «Buzza» Бузоўскага ў суправаджэньні саксафона Дзяніса Дзеравенкі больш падобныя да сатырычных ці гумарыстычных чытанак. Але істотная іхняя адметнасьць ад шэрагу іншых — выразна свой вынайдзены саўнд. Гэты гук вядомы беларускім слухачам з часоў зборкі «Hardcoremanія: чаду!» і трыб'юту «Віза N.R.M.», дзе ўпершыню пракатваліся кампазыцыі, што ёсьць і тут — «Зрабілі мой клён» і «Кумба» (апошняя — гэта кавэр зь Лявона Вольскага). А таксама яшчэ шмат уражаньняў пакінула песьня «Таполі» ды відэакліп на яе, які можна паглядзець і ў мультымэдыйнай частцы дыска «Вар'яты». Дарэчы, усе тры песьні выкананыя сумесна з Фройдам.

Для слухачоў уяўляе пэўную цікавасьць і тое, куды рухаецца гурт цяпер, калі яго пакінуў харызматычны лідэр Павал «Фройд» Зыгмантовіч. Мяркую, адным з адказаў на гэтае пытаньне стануць такія кампазыцыі гурта «IQ48», як філязофскае «Выйсьце» (песьня выканана сумесна з А. Памідоравым), лірычная рэп-чытанка «З пункту А». Гэта ўжо ня тыя «бесшабашныя» зонгі на тэму сэкса, а больш эмацыйна ўзважаныя й «дарослыя» як з музычнага погляду, гэтак і з вобразнага. Відавочна па-

шыраецца й стылістычны даляглад музыкаў «IQ48». У такіх кампазыцыях, як «Заплюшчаныя вочы», «Выйсьце» прыкметны ўплыў папулярнага сёньня сярод моладзі «цяжкага» стылю hardcore, а вось незвычайная «Карыда» дорыць слухачам магчымасьць адчуць лятынаамерыканскія рытмы ў трагічнай гісторыі каханьня Тоні й Хуаніты. Быццам у бразільскім сэрыяле...

Тут адзначым, што гэты стылістычны «дрэйф» быў бы немагчымым без творчага ўдзелу ў гэтым працэсе музыкаў рытм-сэкцыі. У вялікай ступені дзякуючы таленту басіста Кастуся Калесьнікова ды бубначка Антона Мацулевіча гучаньне «IQ48» становіцца такім шчыльным і напружаным.

Дзеся справядлівасьці адзначым, што тэма адносінаў паміж поламі, якой музыкі здаўна аддавалі шмат увагі ў сваёй творчасці, мае свой працяг і на гэтым дыску. Бо, як глумачылі самі музыкі падчас аднае з прэс-канфэрэнцыяў, беларускія хлопцы вельмі гарачыя, і гэтая тэма — адна з самых надзённых у рэпэртуары гурта. Проста цяпер гэтая тэматыка прадстаўлена ўжо ня толькі цнатлівым фройдаўскім гітом «Таполі», а яшчэ й такой спрэчнай праз сваю пэрвэрсыўнасьць песенькай, якая мае назву «Я звар'яцела». А вось, што выратоўвае ад безгустоўнасьці кампазыцыі такога кшталту ў рэпэртуары гурта «IQ48», дык гэта добрая порцыя гумару й сарказму, якімі музыкі «прыпраўляюць» свае дынамічныя й мэлядычныя рэп-чытанкі.

Альбом «Вар'яты» гурта «IQ48» быў прадстаўлены выдавецкай кампаніяй «West records», якая ня так часта радуе слухачоў дыскамі мала-

дых выканаўцаў. Але відавочны талент удзельнікаў гурта «IQ48» пераканаў выдаўцоў у тым, што дыск будзе мець камэрцыйны посьпех. Мы ж адзначым, што гэты дыск гурта «IQ48» — важкі ўнёсак у станаўленьне беларускамоўнага рэпу як паўнаважнай часткі сучаснай гарадзкой культуры.

«Белорусский рынок» №12,
28.03.2005, Менск, А.М.

КРОНА

Скрынка

2005, Prynamsi records



Нягледзячы на тое, што цяпер ствараюцца ўсе магчымыя ўмовы для панаваньня ў Беларусі расейскамоўнай папсы, колькасьць і якасьць музыкі беларускамоўных рок-калектываў стала расьце (мо гэта з рокерскага духу пратэсту?). Гэта лепшы прыклад для наступных пакаленьняў, а таксама пераканаўчая альтэрнатыва масацакэй бездапаможнасьці, што пануе ў музычных шоў на дзяржаўным радыё ды тэлевізыі, у хаўрусе, які выконвае загад па адцягваньню ўвагі слухачоў ад прагрэсыўнай беларускамоўнай рок-музыкі.

Пра тое, што ў беларускай рок-плыні існуе пераемнасьць пакаленьняў, жаданьне працягваць тыя тра-

дыцыі, якія былі закладзены раней, сьведчыць, напрыклад, зьяўленьне калектываў, створаных музыкамі, што непасрэдна пераймалі каштоўны вопыт у заснавальнікаў беларускага рок-руху. Вось, напрыклад, ініцыятарам гурта «Крона» стаў былы ўдзельнік легендарных «Ulisa» й «Новага неба» Аляксей Паўловіч. І ўсе ўрокі, якія Аляксей засвоіў, граючы там, музыка выкарыстоўвае ў працэсе рэалізацыі свайго новага праекту.

Пра тыя высновы й асабістыя творчыя ідэі музыкаў гурту «Крона» сьведчыць першы ўласны дыск, які музыкі назвалі паводле адной з кампазыцыяў — «Скрынка». Тэматычна гэтая рытмічная, драйвавая песьня прысьвечана ўплыву на людзкую сьвядомасьць сродкаў масавай інфармацыі і, у прыватнасьці, тэлевізыі як самага магутнага іхняга адгалінаваньня.

«Галава ў парожняй скрыні» — такую выснову робяць музыкі, калі сваймі сродкамі спрабуюць прасякнуць ў сутнасьць фэномэну тэлебачаньня ды ягонага ўздзеяньня на духовы сьвет сучаснага Беларуса.

Кампазыцыя таксама ёсьць паказальнай і з музычнага пункту гледзішча: у ёй сканцэнтравана шмат кампазыцыйных элемэнтаў, характэрных для мэлядызму Аляксея Паўловіча — асноўнага аўтара кампазыцыяў гурта «Крона». Тут калектыў гучыць найбольш паказальна: саліруючы інструмэнты на запісу быццам бы йдуць за басам — цэментуючым інструмэнтам, на якім грае лідэр, а астатнія музыкі ўжо «надбудоўваюць» кампазыцыю ў залежнасьці ад таго, што патрабуецца для раскрыцьця тэмы твора. Гэта можна казаць пра ўсіх асноўных інструмэнталістаў «Кроны»:

бубнача Паўла Мамонава, гітарыста Юрася «Хобіта» Купрашова (экс-«Exist»). Гэтыя таленавітыя музыкі складаюць касцяк інструментальнага ансамбля «Кроны».

Але ня толькі кароткімі hardcore-зонгамі з сацыяльна-палітычным падтэкстам (кшталту «Скрынкі» ці «Кашулі») цікавы гэты альбом. У «Скрынцы» нас, слухачоў, чакаюць і разгорнутыя, з пераменным рытмам, філзазофскія кампазыцыі («Дыктаваньне»), мэлядычныя песьні («Снежжа», «Пастка на сябе»), у якіх выкарыстоўваюцца незвычайныя інструмэнты фальклёрнага паходжаньня (напрыклад, нізкая акарына ці дудкі, на якіх грае вядомы ўжо з гурта «Pete Paff» Яраш Малішэўскі, ці ўсходнія пэркусыйныя інструмэнты Масуда Талібані, засьвечанага яшчэ ў «Kriwi»)… Мяркую, слухачы зьвернуць увагу й на такую песьню гурту «Крона», як «Кар’ера». Стрыманая паводле рытмікі, з элемэнтамі джазавай імпрызацыі, «Кар’ера» — своеасаблівы дыярыюш пакаленьня, да якога належаць музыкі, споведзь і папярэджаньне сваім слухачам, цяперашнім і будучым:

Колькі тых ішчасных імгненьняў

ты зьведаў і чуеш,

Колькі ўсьмешак на тварах ты

касуюш,

Колькі адкрытых ты сэрцаў

руйнаеш,

Хутка адчуеш, хутка адчуеш.

Твары-маскі.

Ты іх так звякнуў зьмяняць,

зьмяняць.

Твае намеры –

Толькі да свайго дапяць, дапяць...

Дарэчы, аўтар тэкстаў — той самы згаданы ўжо Яраш Малішэўскі, вядомы беларускі музыка й паэт (які ак-

рама «Кроны» ўдзельнічае ў працы гуртоў «Pete Paff», «Garadzkija», «P. L.A.N.»). У ягонай паэтыцы злучаны й адкрыты позірк у Сусьвет на складанасьці навакольнага асяродзьдзя, і разуменьне рок-спэцыфікі, якая заўсёды спадарожнічае яму ў напісаньні тэкстаў для музычных кампазыцыяў. Праўда, па тым, што выйшла ў тыраж (новы вакаліст Андрэй Карповіч, экс-«Млын», катэгарычна адмовіўся сьпяваць чужыя тэксты й напісаў свае), можна меркаваць і аб тым, наколькі гатовы гурт да такіх мастацкіх абагульненьняў. Мо такая неахайнасьць калегаў да шчырай творчай ініцыятывы выраз і падштурхнула Яраша да стварэньня ўласнага сольнага праекту, зь якім ён пасьпеў трапіць у гэтую кнігу пакуль толькі на дыску, прысьвечаным Ларысе Геніюш «Жыць для Беларусі». На маю думку, ягоная яркая манэра (і ў кампазыцыі, і ў вершаскладаньні, і ў выкананьні) дасьць яму шанц шырока разгарнуцца й заявіць неўзабаве пра сябе стварэньнем новага прывабнага брэнду нацыянальнай рок-сцэны.

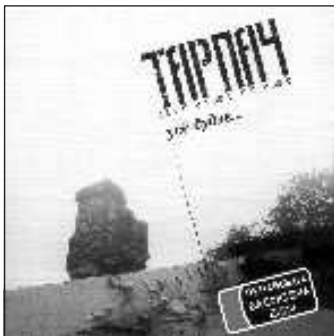
Варта дадаць, што нават яшчэ ў гурце «Крона» той жа Яраш Малішэўскі разам з мастаком Валеграм Юркевічам надзвычай пільна паставіліся й да мастацкай аздобы дэбютнага дыску гурта (першая ягоная прома-вэрсія мела назву «Скрынка», пад якой і трапіла ў нашае поле зроку).

«Новы час» №4, 29.09.2005, Менск, А.М.

ТАРПАЧ

Усё будзе...

2005, БМАgroup



Як вядома, галоўны прыз фестывалю «БАСовішча-2004» (рэсурс гуказапісу ў адной з лепшых польскіх студыяў «Rembrant») выйграў менскі панк-гурт «Тарпач». Калі прыгадаць, што гурт «Indiga», які атрымаў свой «Grand Prix» на тым фестывалі ў 2003 і ўжо ў верасні таго ж году даваў інтэрвю «Radio Polonia», як ім працавалася ў той студыі, дык гісторыя з «Тарпачом» напачатку выглядала аж занадта пэсымістычнай. Былі моманты, калі нават прэса пісала: «Мінуў год, а вестак пра нейкія вынікі ў гэтым праекце ўсё няма. Мо зноў атрымалася тая ж сітуацыя, што й з гуртом «Partyzone», які ў 2002 годзе павінен быў запісаць адмысловы самотнік у студыі «Hertz», заплянаваны да выдання для польскага рынку фірмай «Magton». Запіс тады з-за фінансавых непаразумеўняў затрымаўся ажно да 2004 году, калі «Magton» выйшаў з праекту, затое чарговы дыск «Partyzone» — «Сьмерці няма», запісаны ў Польшчы, выдаў менскі лэйбл «БМАgroup» у 2005 годзе».

І вось выразная затрымка з «Тарпачом». Як бачым, скончылася яна

дзякуючы рэжысэру Гжэгажу Фалькоўскаму вельмі плённа, але ж як разьвіваліся падзеі?

Аказваецца, тут увогуле ўсё было кардынальна йначай: гурт ужо ў тым жа 2004-м адпрацаваў свой «Grand Prix», запісаўшы цудоўны панк-альбом «Усё будзе...», але фірма, якая фінансавала прыз, нечакана апынулася банкрутам. Запісаны альбом «Тарпача» на пэўны час завіс на баянсе студыі.

Як кажуць, не было б шчасьця, ды няшчасьце дапамагло: скандал яшчэ больш прывабіў увагу прад'юсэраў да музыкі гурта «Тарпач». Найперш дзесьці напрананцы вясны 2005-га дэма-вэрсыя таго запісу трапілася на слых адмыслоўцам згаданага ўжо тут лэйблу «БМАgroup» і... спадабалася надзвычайна. Але ўзяць на сябе ўсе фінансавыя выдаткі, якія выставіла студыя перад тымі, хто захоча прэтэндаваць на азначаны запіс, кіраўнік беларускага лэйблу Віталь Супрановіч быў ня ў змозе. Пачаўся пакутлівы шлях пошуку выйсьця з патавай сітуацыі: Віталь зьвяртаўся праз інтэрнэт да ўсіх былых і патэнцыйных спонсараў «БАСовішча» з просьбай, каб зьвярнулі ўвагу й не дазволілі на марнаваньне аднаго з яркавейшых «БАСовішчэйскіх» талентаў.

Літаральна напярэдадні наступнага «БАСовішча» акурат з Польшчы адгукнуўся музычны прад'юсэр І. Знык, які прапанаваў сумесна выкупіць у студыі запісаны альбом, а потым падзяліць выдавецкія правы паміж двюма прад'юсэрамі: І. Знык атрымлівае паўнамоцныя правы на дыстрыб'юцыю альбому «Усё будзе...» гурта «Тарпач» на польскім рынку, а «БМАgroup» застаецца эксклюзіўным выдаўцом для Беларусі. Такім

чынам, ужо «БАСовішча-2005» стала афіцыйным адпраўным пунктам рэалізацыі новага дыску.

Мне асабіста прыемна, што мімаволі й сам апынуўся ў эпіцэнтры вырашэння складанай праблемы. Рэч у тым, што Віталь Супрановіч усё ж сур'ёзна вагаўся ў пытанні, наколькі варты гэты запіс нейкіх надзвычайных намаганьняў. Акурат у такіх развагах я й застаў яго, нанёсшы адзін з чарговых сяброўскіх візытаў на офіс лэйбла. Ubачыўшы нейкі новы дыск, я запытаў дазволу, ці нельга слухануць.

«Нават трэба», — сказаў Супрановіч. І калі загучалі першыя акорды, я ніяк ня мог стрымаць апанаваўшага мяне ўздыму. А тут яшчэ завітала на офіс Сьвета, вакалістка «Тарпача», ды запытала: «Ну як?»

Замест Вітала адказаў я: «Ды нават каб вы толькі адразу гэтую песьню расцягнулі на ўсё 40 хвілінаў альбому, я б і то не прайшоў міма. Такое качалава!!!»

Паслухаў потым і наступныя песьні, дык стала ясна, што «БАСовішча» нарадзіла яшчэ адну яскравую зорку беларускага року. А калі ўлічыць, што акурат панк-року — гэткага зухаватага й нестрыманага — у нас і было малавата, а з жаночым вакалам дык і ўвогуле ніхт, таму я воміг вырашыў, што беларускі рок-пантэон, разгорнуты ў гэтай завершанай ужо тады кнізе, без «Тарпача» будзе выразна няпоўным. І вось ён тут, які зухавата заварожвае ўжо зь зіхатлівага рытму пачатковага экстра-мэга гіту «Хутчэй»:

*Мае думкі хаваюцца ў белы сьнег,
Пад маімі нагамі чужая зямля.
Мне здаецца, што ўсё гэта ў
нейчым сьне,*

Ты ня ведаеш, што ўжо вольная я.

На гэтым, аднак, эмацыйны ўздым

слухача не сканчаецца, бо нават больш сьціплы ў адасобленым прачытанні твор «Чаго чакаць» у структуры альбому ператвараецца ў стоадсоткавае качалава. Па шчырасьці, нават самы маларытмовы твор «Радыяцыя» падчас слуханьня ў навушніках разгарнуў неверагодныя фарбы вакалу Сьвятланы Сугака: вобразы — аж да дрыжкаў у пазванках, аж да варушэння валоў на галаве.

Дарэчы, Сьвятлана — адзін (ці адна) з асноўных тэкставікоў гурта «Тарпач» (ёй належыць і тое грандыёзнае «Хутчэй», і «Будзь сама сабою», і заглаўны твор «Усё будзе добра»), а нават і пераклад на беларускую мову твора «The Skank Heads» гурта амэрыканскага «Skank Anansie»). Часам да гэтай справы далучаецца гітарыст Зьміцер Астапук («Чаго чакаць», «Радыяцыя», «Не ўратаеш», «Усім ціха»).

Цікава, што згаданы кавэр, які цяпер мае назву «Шышкі ганджубасу» (канпелька такая буржуйская ў песьні аб прадчуванні аргазму) быў выкінуты гуртом з альбому, а ў тыраж выйшаў толькі дзякуючы прад'юэру Віталю Супрановічу. Звычайна, ён ніколі ня цісьне на аргыстаў, а тут заявіў лаўрэатам «БАСовішча»: «Нармальная песьня, хай застаецца ў альбоме, атож паўгадзінную праграму я ўвогуле ня буду выдаваць». Ну вось і засталася, таму дыск «Тарпача» зьявіўся ў сьвет і зьявіўся надзвычай своечасова. Я б адно нават зрабіў прыпіску на ім: «Слухаць лепей у навушніках! (каб прашыбала)». А «Тарпач» — гэта акрамя Сьвятланы й Зьміцера яшчэ гітара Андрэя Макарана, бас Паўлюка Дармеля й бубны знакамітага «партызона» Аляксея Єфрэмэнкі.

*«Музыкальная газета» №25,
07.07.2005, Менск, В.М.*



ПАРТЫЗАНСКАЯ ШКОЛА

Supolny muzyčny prajekt

2005, Franak Viačorka



Na temu «Showbusiness i dzieci» bielaruskaja muzyčnaja presa upieršyniu zahavaryła ŭ 2003, kali małady prad-jusar Franak Viačorka pradpryniaŭ ści-pluju, ale śmiejuju inicjatyvu wydańnia myzyczna alboma, stvoranaha hadavancami začynienaha ŭ toj čas bielaruskaha humanitarnaha liceju imia Jakuba Kołasa. Nakład byŭ maleńki, ale niekatoryja pieśni taho dyska, nazvanaha «Ja lublu licej», trapili j na radyjo, i ŭ sur-joznyja pramysłovyja relizy (naprykład, CD «Pasadziŭ DEAD RAPku»). Praz hod licejisty pastaralisia padrychtavać bolš profesyjny vytvor, i... dysk «Ja lublu licej: vieru ŭ ciabie» (tam, dzie junaki pierakłali na bielaruskuju movu navat «Hotel California» amerykanskaha hurtu 70-ch «Eagles») vydaŭ masavym nakładam la-

bel «БМАgroup». I voš pierad nami trej-ci etap dadzienaj epapeji.

Kali ŭ pieršych dvuch albomach sur-joznyja krytyki zaŭvažali stylistyčnuju razmytaść prajektu (ad grunge da adkry-taj papsy), dyk tut vyrazna prasočvajec-ca akurat vytrymanaść stylu ŭ ramkach rockavaha mejnstrymu. I heta niahle-dziačy na toje, što vydačy robiać spasył-ku na vykarystańnie ŭ prajekcie cytataŭ i melodyjaŭ z tvorčaha багаžu takich roznych vykanačau, jak Joe Dassin, Franz Ferdinand, hurty «Rammstein», «King Crimson», «Pieśniary».

Zrešty, sam hety śpis źbiantežyŭ mia-nie asobna: a čamu ž u jaho nia trapili «Pink Floyd», «Beatles», «Krama» i he-tak dalej, jakich davoli gustoŭna cov-erajuć udzielniki prajektu? Bo ž pieśnia Rogera Watersa na vieršy Andreja Kar-poviča «Vaša škola» jość nia što inša-je, jak pinkfloydaŭski «Another Brick In The Wall» pa-bielarusku, a fragment «It's raining» uziaty z kramaŭskaj «Pada-je doždž», dyj taksama hučyć nie pa-an-gelsku. A cudoŭny mega-hit pačatku 70-ch «Beautiful Sunday» (D.Bun) uvohule staŭsia nadziejna zakamuflavany ŭ baja-voj sučasnaj bielaruskaj pieśni «Dzień-sancaviej». Bałazie choć zhrana j zapia-jana ūdarna.

Ale hetyja nuansy – tolki nievialiki-ja pamylki na šlachu pašyreńnia vyda-vieckaha došviedu. Bo prablemy ž z bly-tanym rejestram vykanačau ŭ pieršych licejskich albomach užo zabytyja. Bolš taho, kožny instrumentalist, kožny kam-pazytar z licejskich šerahaŭ, jak i kožny spačuvalny hurt akuratnieńka papisany ŭ šykoŭnym buklecie nažor analogiji lepšych sušvietnych wydańniaŭ.

Darečy, sam hety buklet u ra-zhornutym vyhladzie ūjaŭlaje saboj pierakanačy kalarovy fotaplakat z śpi-

sam... nie, nia ўdzielnikaў prajektu (jany na zvarotcy), a abjektkaŭ asablivaj udziač-naści junych artystaŭ. Pryjemna by-ło, biezumoŭna, i mnie siabie tam znaj-šci siarod vydatnych muzykaŭ, palitykaŭ, žurnalistaŭ, ale ũsie my zadavolilisia b akurat zvarotnym bokam. A tut, pad brendam «Партызанская школа» ро-баč z kalektyўным partretam udzilnikaŭ prajektu miejsca jakraz dla vas, chlop-cy i dziaŭčaty.

Dobrych slovaŭ asabista ad mianie zasluhoŭvaje na hety raz praca składal-nika pragramy, jaki zdoleŭ razbudavač kancepcyju, što realna zachaplaje svajim nastrojem, dynamikaj raźvičcia dy źmies-tam. Heta sapraŭdny muzyčny albom, varty nia mienšaj uvahi, čym jaki-nie-budž «Partyzone» abo «Indiga».

Užo ũ pieršaj pieśni «Samalocik-ary-gami» słučaća prosta z katušak valič vir-tuoznaja interpretacyja eneremaŭskich «Pieśieŭ pra kachańnie». I heta nia cover, a prosta spasyłka na aŭtarytety.

Da hitoŭ albomu ja začučŭ by j me-lodyčnuju pieśniu «Zima (Lala)», i pry-kolnuju šyžu na matyvy Julija Entina «Dziaŭčonka ź Bielastoku» (heta dzie «ня будзь ка мне жастока»), virtuozna zakručany rap «Nie!». A ũ pryhadanym covery «Vaša škola» asabliva paradavaŭ vakał Andreja Karpoviča, jaki vartasna zamianiŭ u biełaruskich realijach samo-ha Davida Gilmoura. Asabista mnie jon nahadaŭ zachapleńni festyvalu «Rock-Koła'99», dzie Andrej Karpovič vystupaŭ ź pieršym svajim hurtom «Mlyn». Dzia-kujučy jamu cover «Pink Floyd» zahučau prydatna navat dla fanataŭ legendarnych Brytancaŭ, u adroźnieńnie ad minula-hodniaj interpretacyji «Eagles», uvasob-lenaj Andrejem Chadanovičam. I heta zusim nie prysud Chadanoviču-vakalistu, bo na kružełcy «Партызанская школа»

mienavita jamu naležyč adzin z samych zyrkich hitoŭ «Dziaŭčonka ź Bielastoku». Dyj «Vožyk-patryjot» («Yellow Submarine») vyklikaje tolki stanoŭčyja emocyji. Prosta, dumajučy pra artystyčnuju kar-jeru, varta padabrač adekvatny svajmu hołas u imidž. I nie biada, što ty licejski nastaŭnik. Sting ža taksama nastaŭnik, ale jašče jak špiavaje.

Karaciej, skazaŭ ja niejak, što ad dzia-ciej u showbusinessie možna čakač chiba tolki raźvičcia, dyk voš jano j adbyva-jecca. Kali prajekt budzie praciahvacca, jon ryzykuje stač kankurentam navat sa-momu «N.R.M.» na našym muzyčnym rynku.

«Музыкальная газета» №7,
23.02.2006, Miensk, V.M.

A & K

Aŭtanomnaja navigacyja

2006, West Records



Vielmi časta artyst u svajim tvorčym losie, dasiahnušy peŭnaha pošpiechu, pačynaje asensoŭvac svoj šlach jak peŭny ũzor dla dalejšych dziejańniaŭ (niby-ta kab množyč pošpiechi), a nasamreč pačynaje paŭtaracca, stymulujučy tol-ki pahłybleńnie kryzysu. Dla mnohich sušvietnych zorak nadzvyczaj vyznačal-nym u hetym aspekcie stanavišsia trej-

ci album, jaki pakazvaŭ, nakolki toj abo inšy kalektyŭ budzie żyvučym.

U bielaruskaha country dueta «A & K» pošpiechaŭ było niamala: u 2000 hodzie hety kalektyŭ z Barysava staŭ pieramožcam televiziŭnaha festyvalu «Zornaja rostaŭ», što dało im 100 hadzinaŭ hukasesyji ŭ dychtoŭnaj studyji Biełdziaržtelerađyokampanii, jakich chaŭiła na zapis cudoŭnaha debutnaha alboma «Za lichimi za marozami» («Kaŭčeh», 2001). Potym byli pieramohi na festyvalach falklornej i dark-wave muzyki ŭ Polšcy, Ukrainie, Letuvie, Kazachstanie, klipy ŭ teleethery roznych krainaŭ Eŭropy i... vychad druhoho albomu «Sojka» («Master Records», 2003). Toje, što abodva rełizy mieli stabilny popyt, rastłumačvaje j lohkuju pieramohu barysaŭčan na nacyjanalnym adboračnym tury znakamitaha pop-festyvalu «Eurovision», kali Bielaruś upieršyniu vyrašyla zajavić ab sabie j svajoj pieśni na ŭvieś šviet. Vyprabavalnikami j stali ŭ 2004 hodzie «A & K», a pašla ichniaha viartaŭnnia firma «West Records» vypuskaje dysk «Moj Galilej. Lepšaje». Heta zbornik, nazvu jakomu dała raskručanaja pa ūsioj Eŭropie festyvalnaja pieśnia.

Pakul rychtavaŭsia čačvieraty dysk, pa krainie papaŭžli čutki, što duet nibyta raščaravaŭsia ŭ prabiŭnoj mocy bielaruskaj pieśni, tamu nastupny album budzie šmatmoŭnym. Heta asabliva niepakoila mianie, bo ja byŭ jašče nie hatovy raščaravacca ŭlubionym kalektyvam. Ja b daravaŭ im usio, navat eksperymenty ŭ jakim-niebudź ekstremalnym muzyčnym styli, ale tolki nia zdradu tamu, što ŭžo amal dziesiać hadoŭ viadzie ich pa darohach pošpiechu – bielaruskaj pieśni.

I voś naprykancy zimy 2006 hodu ŭ staličnym klubie «Classic» adbyłasia prezentacyja čarhovaha albomu dla

žurnalistaŭ. Jaho vyrašana było nazvać «Aŭtanomnaja navigacyja» (pavodle karciny barysaŭskaha mastaka Siarheja Łahačova, jakaja ŭpryhožyla vokladku j multimedia vydaŭnia).

Pieršaja vysnova: preč raščaravaŭni. «A & K» praciahvaje raźvivacca, nie spyniajučy tvorčy pošuk akurat u bielaruskim rečyšcy. Pamiatajučy miakkaśe farbaŭ ichniaj muzyki, mahu zašviedčyc, što jana zachavałasia, ale «Aŭtanomnuju navigacyju» ja nazvaŭ by samym rockavym ichnim albomam. Nie, jany pakul nie eksperymentujuć z ekstrymam, ale ŭ rytmicy, u tanalnaści pieśieŭ źjavilisia nadzvyačaj cioplyja notki, praz jakija tvory nabyvajuć vahu dansantnaści, h.zn. prydatnaści da sučasnych klubnych tancuŭ. «A & K» śmieła jduć na pierasensavaŭnie navat znakamitych falklornych pieśieŭ. Zusim novuju muzyku vy pačujecie ŭ tvorach «Oj rana na Ivana», «Kaladački, našy niežački», «A dzie była vucica», «Šviaty viečor» (heta joś navat siarod klipaŭ dyska), a ŭ treku «Du-du, da-da» peraplalisia kielckija, hišpanskija j belaruskija («Saŭka dy Gryška») melodyji.

Što da šmatmoŭnaści, dyk plotki pačvierdzili tolki peśni-laureaty prestyžnych eŭrapiejskich festyvalaŭ: «Antilope» na litoŭskaj movie, «Kalino-Malino» na adnym z polskich dyjalektaŭ i nekalki angelskich uzoraŭ («Stairs of Separation» taksama na klipie).

Kali ŭveś album zapisvaŭsia ŭ studyji Genadzia Syrakvaša «X-Noise factory» (siarod pamahatych – sapraŭdnyja ekstra-megazorki našaj sceny Aleś Sapieha, Viktor Małčanaŭ, Masud Talibani dy inš.), dyk taja polskaja – u studyji Andreja Plesanova «P.L.A.N.». Znakamity bluesman navat zhraŭ u joj na nekalkich perkusyŭnych instrumentach (hlaki,

draŭlanyja kijočki), choć pra apošniaje vydaŭcy čamuści zabyllisia napisać.

Naapošku varta dadać, što ŭ svaim pošuku dansantnych farbaŭ «A & K» (heta Alaksandra Kirsanova j Kastuś Drapieza) nie spynilisia na paciapleŭni rytmičnaha malunku tvoraŭ. Kab zadavolić modu na DJ'skija farmaty, jany ŭklučyli ŭ albom aŭ try remiksy svaich samych znakamitych piesieŭ: «Jurja», «Moj Galilej» i «Para damoŭ».

«*Bielarusy i rynek*» №11, 20.03.2006, Miensk, V.M.

PIEŚNI SVABODY

Nie dla prodažu

2006, *Vola Music*



Nu voś i jašče adzin aktyvist bielaruškaha fanagrafičnaha rynku zajaviŭ ab sabie cikavym relizam. Pad katalogavym numaram CD VM 001 (słowa honaru, heta nie ja, – VM) vyjšła čarhovaja składanka bielaruškaha rocku «Pieśni Svobody», vydaŭcom jakoje vystupiła kompanija «VolaMusic» (brand i jahonyja persanali, badaj, dobra znajomyja naviednikam internetu, dzie j vyznačaŭsia źmiest kompilacyji). Tak što j vam rekomenduju adrasok: <http://music.fromby.net/sliberty/>

Schodu ŭ hołaŭ lezuć paraŭnaŭni. Nu jak nie pryhadać našumiely ŭ 2005 hodzie ŭkrainski projekt Aleha Skryp-

ki «Дух не вмирас, дух не згаса» (пісні помаранчоваго повстання, «Moon Records», 2005). Ale kali ŭ našych paŭdniovych susiedziaŭ heta byŭ paŭnavartasny kameracyjny pradukt, jak i z dzabyć było mnohim ciaŭkavata, dyk Bielarusy leŭz nie ŭpieršyniu spanatryllisia na dabračynnaje volnalubstva: albom atrymaje biaspłatna koŭny, chto prymaŭ udziel u internet-hałasavaŭniach. Dyj akramia taho buduć, kažuć, niejkija biaspłatnyja razdačy, ale jak tudy trapić – skazać nie biarusia, choć upeŭnienu, što varta.

Kolki bylo ŭ majoj kalekcyji dyskaŭ z tajamničymi nadpisami «Nie dla prodažu», «Not for sale», «Non in vendita», ale zaŭsiody koštavy cenz praduktu byŭ dastatkovy, kab vykłaści za jaho peŭnuju sumu tamu, chto na takija razdačy nia trapiŭ. I voś u bielaruškim varyjancie ja narešcie apynuŭsia siarod ščašliŭčykaŭ. A ci ź nia ščaście stać ŭladalnikam samych aktualnych i samych upłyvovych bielaruških relizaŭ u adnym prajekcie: tut i klasiki («Krama», «Neuro Dubel», «Pałac», «Zet», «Novaje Nieba», «Ulis», navat «Miascovy Čas»), i adkryćci apošnih hadoŭ («Tarpač», «Žmiaja», «Splenetic», «Žaba ŭ kalainie», Todor, «Partyzone» z Rusiaj)... A jość ŭ melamany, jakim navat usio heta pašpiei zachilić novyja kumiry: niechta tryźnić tajamničym „Ultragvoжык”am, šmat chto samaaddana abmiarkoŭvajuć niejki «Tavaryš Maŭzer» abo «Čyrvonny pa bielamu», a choćsić pašpieiŭ niedzie adsluchać nievierahodnuju sumieš «Tatu» z «Rammstein»am u lidzkim «Easy Project»... Dyk voś tut, u hetych «Pieśniach Svobody» ūsie jany j sabralisia (ci ich sabrali). Nie albom, a prosta puls bielaruškaha rock-žyćcia – jak vidavočnaha, hetak i pryčavanaha.

Kali, zachodziačy ũ muzyčnuju kramu, vy ũsio jašče adčuvajecie mihcieńnie ũ vačach, nia viedajučy, na jakoj navincy spynicca (ci to na albomie «Vandroŭka» koliš uzrušlivaha dla ũsich hurta «Postscriptum», ci to na zaŭždy pryvabnym «Narodnym albomie», ci to na ekzatyčnym biełaruskim negrytosie z «Recha», ci to na zvyšmodnym rapavym «SKA!RBu»), dyk tut znojdziecie amal paŭtarahadzinnuju ekskursiju pa ũsich biełaruskich navinkach i starynkach. I, badaj, nie vypadkova vydaŭcy namiakajuć, adkul trapila siudy taja abo inšaja piešnia. Bo ũ nie vyklučana, što pasla takoj gruntoňnaj ekskursiji mnohija zachocuć asobna naviedać peňnyja kankretnyja zvaby. Ale majcie na ũvazie, što jość tut cely šerah trekaŭ nidzie raniej nie drukavanych (toj ũa «Nas nie dahoniać» hurta «Easy Project», «Nie ũadažu» kamandy «Čyrvonym pa biełamu», «Če Guevara» ansambļa «Recha», i navat pałacaŭskaja «Zašpiavaj mnie» dy Vajciŭskieŭickaja «Dzie moj kraj»). Tak što albom maje j samastojnnuju kaštoŭnaść.

A jakaja lafa (abo šara) dla radyjoDJaŭ! Heta ũ 80 chvilinaŭ tatalna farmatnych (choć i na zabaronienuju temu svabody) biełaruskich piesieŭ, prydatnych dla pašpiachovaha zakryćcia toj slavutaj kvoty 75%. Peŭna, nie vypadkova mnohija z hetych piesieŭ ja čuŭ i ũ adnoŭlenym hetaj zimoj na siarednich chvalach ethery radyjostancyji «Racyja» (1080 kHz abo 280 m). Tak što možna ličyć, što ratacyjaja novaha prajektu pačalasia, a ci prysutničali pry hetym zapačatkavaŭni vy – heta ũžo asobnaja problema.

*«Музыкальная газета» №8,
02.03.2006, Miensk, V.M.*

INDIGA

Zajeŭka

2006, BMAgroup



Vypuskam singlaŭ (h.zn. promodyskaŭ z adnoj-adzinaj piešniaj u roznych versyjach) u nas amal nichto raniej nie zajmaŭsia (chiba što pryhadacć «Samotnik» hurta «N.R.M.», «Usie luhi» hurta «Kriwi» i paračku padobnych), bo hety vydaviecki farmat raźličany boľš nie na šyrokaha spažyčca, a na ũvahu radyjoDJaŭ. U nas, jak viadoma, heta-ja kategoryja melamanaŭ aryjentavanaja na paskrebki čužoaha rynku, dyj tvorčaja aktyŭnaść samych radyjostancyjaŭ tut na granična niabohim uzroŭni, niahledziačy navat na ũviadzieńnie slavutaj 75% kvoty.

I ũsio ũ voš my bačym na rynku čarhovy single hurta, jaki vyrazna pretenduje ũ budučyni na zvaŭnie kultavaha – «Indiga». U jich byŭ ũžo došvied wydaŭnia całkam nie pierahruvaščanaha albumu («Dni», 2004 – usiaho 25 chvilinaŭ), jaki ũsio ũ znajšoŭ svaju publiku, dyk čamu b nie paeksperimentavać jašče raz. Tym boľš, što piešnia, jakuju jany abrali abjektam pramocyni, prajšla pašpiachovaje vyprabavaŭnie ľaŭrami muzyčnaha internet-plebiscytu «Tuzin hitoŭ» – falklorny evergreen «Zajeŭka».

Na press-kanferencyji, pryšviečanaj wydańniu hetaj kruželki, frontwoman kalektyvu Rusia (Šukiurava) cikava raspaviadała, jak upieršyniu pačuła hetuju piešniu ũ versyji hurta «Pałac», jak jana jašče bolš uraziła jaje z aŭtentyčnaj pieršakrynicy. Uraziła piešnia j našaha znakamitaha rock-vakalista Ihara Varaškieviča («Krama»), ź jakim Rusia j pačuła pracavać nad svajim asensavańniem šedeŭra. Samaje cikavaje, što ũ vynuiku bližej da aŭtentyki apynuŭsia nie folkavy «Pałac», a jakraz Rusia z Varaškievičam.

Kalekcyjanery tumačać svaju cika-vašć da singlaŭ tym, što choć i lubuju piešniu z takoha dysku čakaje wydańnie na poŭnafarmatnym albomie, ale stolki versyjaŭ jaje vy nia znojdziecie bolš nidzie j nikoli. Voš i tut jošć i ciopty, emacyjny rock-varyjant (akurat toj, dzie prajaviŭsia Ihar Varaškievič z vakałam i vusnym harmonikam), i miakkaja gitarna-skrypičnaja akustyka, i modny elektronna-klavišny remiks.

Ale j heta jašče nia ũsio. Vydaŭcy ũklučyli ũ single i dadatkovuju piešniu... ũ troch versyjach. Jana maje nazvu «Honey goes down», ale chaj nie pałochaje pryčhlnikaŭ hurta jejnaje anglamoŭje, bo heta ũsiaho tolki padarunkavy bonus da asnoŭnaha materyjału, jaki zusim nie źmianiaje nacyjanalnuju sutnašć tvorčašći hurta. Angelskaja versyja była зробlena na zamovu aŭstryjskich pradžusaraŭ dziela pramocyni kancertovaha turu hurta «Indiga» ũ hetaj alpijskaj krainie.

Zrabiŭšy kłopat pra jakašć svajho vytvoru najhałaŭniejšaj spravaj, Rusia vyrašyla znoŭ davierycca studyji, na jakaj zapisvaŭsia toj samy pašpiachovy albom «Dni», ź jakaj jaje źviov kališći przy festyvalu «BASovišča-2003» – polska-

ja «Rembrandt Studio». Znakamity reżyser Slavimir Klibiš, u jakoha zapisvalisia legendarnyja «Maanam» i «Lady Pank», zabiášpiečyŭ sapraŭdy eŭrapiejski huk hetaha biełaruskaha relizu. Ale asnoŭny (rockavy) track «Zajeńka» nia mienš pilna apracavaŭ u «Mapple Tree Studio» mienski reżyser Siarhiej Žylevič. Voš taki atrymaŭsia mižnarodny prajekt.

Varta adznačyć i tych, chto davoli nia-kiepska papracavaŭ nad mastackaj kanceptualizacyjaj hetaha vadańnia – agentva kamputarovaj grafiki «Admira». Naturalna, symbolem vizualizacyji piešniavych vobrazau staŭ zajčyk nakštaŭt reklamovaha z «Energizer», ale pajšoŭ jon nia toju daroškaju (ci to lesam, ci to polem, ci to moram) i byŭ abo zarezany, abo ũtopleny. Adnym slovam, sažrali biednaha zajčyka złyja jazyki, bo niepaduładny byŭ jamu jazyk svoj rodny.

«Biełarusy i rynek» №17, 03.05.2006, Miensk, V.M.

Сотня важных датаў

Дні народзінаў беларускіх рок- зорак і ня толькі

СТУДЗЕНЬ

1.01 — Вераніка Круглова (вакалістка гурта KRIWI).

7.01 — Эдуард Акулін (бард, паэта).

12.01.1941 — Уладзімір Мулявін (выдатны беларускі поп-сыпявак, кампазытар, заснавальнік гурта ПЕСЬНЯРЫ, народны артыст Беларусі й СССР, заслужаны дзеяч мастацтваў Польшчы).

12.01 — Віктар Козел (вакаліст гурта TESAŪRUS).

15.01 — Анатоль Стацэнка (мультиінструменталіст і аранжыроўшчык гуртоў P.L.A.N., ХАРОШКІ).

23.01 — Паўлюк Сучынскі (бас-гітарыст гурта TESAŪRUS).

24.01 — Юрась «Хобіт» Купрашоў (вакаліст, гітарыст і тэкставік гурта EXIST, гітарыст КРОНА).

25.01 — Аксана Вечар (тэлеведоўца).

26.01 — Аляксей Штальнякоў (гітарыст і гукарэжысэр праектаў DEADMARSH і PLEASE Mr. STAHL).

30.01 — Мікола Пташнікаў (заснавальнік і гітарыст гурта TESAŪRUS).

ЛЮТЫ

2.02 — Багдан Андрусішын (беларускі бард, лірычны сыпявак, больш вядомы пад псеўданімам ДАНЧЫК, нарадзіўся й жыве ў ЗША).

7.02 — Алег Дземідовіч (бубнар гуртоў МРОЯ, N.R.M., GARADZKIJA).

9.02 — Віктар Шалкевіч (бард, актор, артыст кабарэ).

14.02 — Дзяніс Карпушэнка (солёгітарыст гурта EXIST).

16.02 — Сяржук Трухановіч (гітарыст гуртоў КРАМА, ПАЛАЦ, аўтар сольных альбомаў).

18.02 — Ігар Загумёнаў (стваральнік арт-рокавага праекту ZIGZAG, вакаліст, гітарыст).

26.02.1940 — Уладзімір Пузыня

(музыка, майстар-фальклярыст, за-служаны дзеяч мастацтваў Беларусі).

29.02 — Сяржук Канановіч (басіст КРАМБАМБУЛЯ, А. ПАМІДОРАЎ-BAND, а магчыма й ZET).

САКАВІК

6.03 — Паўль Ёрмак (вакаліст, бас-гітарыст і аўтар тэкстаў гуртоў VIR, AQUAMORTA, і інш., дызайнэр).

10.03 — Юры Выдронак (гітарыст і вакаліст гуртоў ПАЛАЦ, KRIWI, лідэр ЮР'Я).

10.03 — Зьміцер Марчук (заснавальнік першага беларускага фэн-клюбу «Данчык» у 1989 г.).

11.03 — Кастусь Драпеза (кампазытар і гітарыст дуэту A&K).

15.03 — Валік Грышко (вакаліст і рок-кампазытар).

16.03 — Уладзя Давыдоўскі (гітарыст гуртоў МРОЯ, ВЯЛІКАЕ КНЯСТВА, літаратар).

16.03 — Міхал Анемпадыстаў (мастак, паэта й прад'юсэр праекта NARODNY ALBOM).

16.03 — Ігар Нікановіч (бас-гітарыст першага беларускага мэтал-гурта МАГІСТРАТ).

17.03 — Аляксей Ефрэмэнка (бубнар гурта PARTYZONE).

20.03 — Валеры Краснагір (сузаснавальнік — разам з Н. Падабед — і выдавец часопіса «Klèk dva», музычны журналіст і дыстрыб'ютар беларускай музыкі).

25.03.1954 — геніяльны оперны бас Пётра Конюха дае цыкл канцэртаў у лёнданскіх «Royal Albert Hall» і «Westminster Cathedral Hall», дзе ўпершыню прэзэнтую мясцовай VIP-публіцы сусьветную клясыку ў перакладзе на беларускую мову і выклікае захопленыя водгукі адмыслоўцаў.

30.03 — Сеярын Квяткоўскі (му-

зычны аглядальнік газэтаў «Імя», «Наша Ніва», часопісу «Arche», а таксама «Radio Racyja» і «Radio Liberty»).

31.03.1954 — нарадзіўся верш Пётры Конюха «Сваім братам» — своеасаблівы творчы запавет геніяльнага артыста й грамадзяніна.

КРАСАВІК

1.04 — Алесь Пузыня (скрыпаль у папулярных праектах «Легенды Вялікага Княства», «Паравіны году» З. Вайцюшкевіча ды інш., цяпер жыве ў ЗША).

3.04 — Вольга Цярэшчанка (гомельская бардэса, самая знакавая постаць беларускай паэтычнай песьні).

4.04 — Алэг Хаменка (лідэр і вакаліст гурта ПАЛАЦ).

10.04 — Уладзімір «Фанцік» Ганчароў (гітарыст легендарнага гурта МАГІСТРАТ).

13.04 — Валеры Зварыка (гітарыст гурта DEADMARSH).

14.04 — Павал Апановіч (канцэртава-музычны прад'юсэр).

17.04 — Сяржук Сахараў (мэнэджэр лэйбла BMAgroup).

17.04 — Аляксей Бумін (гітарыст гурта DEADMARSH).

28.04 — Ігар Галіцын (бас-гітарыст гурта P.L.A.N.).

30.04 — Янка Маркаў (лідэр-гітарыст гуртоў БОНДА, LITTLE BLUES BAND).

ТРАВЕНЬ

2.05 — Дзяніс Вячэрскі (вакаліст гурта PARTYZONE).

2.05 — Павал Прохараў (лідэр гурта СЫЦЯНА).

5.05 — Мікола Гідлеўскі (вакаліст гурта DEADMARSH).

6.05 — Андрэй Вераб'ёў (клявішнік гурта PARTYZONE).

18.05 — Аляксандр Кульлінковіч (вакаліст і лідэр гурта NEURO DUBEL).

18.05 — Дана Жвалік (вакалістка гурта ІМПЭТТ).

20.05 — Алесь Кузьмін (вакаліст і гітарыст гурта МЯСЦОВЫ ЧАС).

20.05 — Павал «Фройд» Зыгмантовіч (лідэр гуртоў IQ-48, ПАН ЖЫЖМА).

21.05 — Святлана Сугака (вакалістка і аўтарка тэкстаў панк-гурта ТАРПАЧ).

22.05 — Аляксандра Кірسانова (вакалістка дуэту A&K).

25.05.1949 — Лявон Барткевіч (лідэр-вакаліст гурта ПЕСЬНЯРЫ, поп-сыпвак, заслужаны артыст Беларусі).

25.05 — Зьміцер Харытановіч (бубнар гурта EXIST).

27.05 — Сяржук Скрыпнічэнка (гітарыст, вакаліст, аўтар тэкстаў і заснавальнік гурта Žugimont VAZA).

31.05 — Павал Корань (бас-гітарыст гуртоў DEADMARSH і SKD).

31.05 — Зьміцер Астапук (гітарыст, вакаліст і аўтар тэкстаў панк-гурта ТАРПАЧ).

ЧЭРВЕНЬ

6.06 — Яўген Цылікаў (гітарыст гуртоў AQUAMORTA, PARTYZONE).

9.06 — Алесь Камоцкі (бард, паэта).

11.06.1953 — Уладзімір Мароз (паэта й кінадраматург, сцэнарыст фільма «Ўспамін пра Міколу Равенскага», аўтар кніг «Беларускі храм», «Рэй», «Голас», «Хутаранская зорка»).

11.06 — Аня Вольская (прад'юсэр ZET, КРАМБАМБУЛЯ).

13.06 — Зьміцер Гошка (гітарыст гурта TESAŪRUS).

13.06 — Андрэй Карповіч (вакаліст і гітарыст гуртоў МЛЫН, PARASON).

14.06.1900 — Міхась Забэйда-Суміцкі (геніяльны беларускі тэнар, саліст мілянскага тэатра La Scala (Італія), Пражскага нацыянальнага тэатру (Чэхія), Бэрлінскай (Нямеччына) ды Харбінскай (Кітай) оперы ды інш., памёр і пахаваны ў Чэхіі).

14.06 — Сяржук Хамякоў (рок-бард і паэта праекту АЛЕН).

15.06 — Кастусь Пелых (бубнар гурта TESAŪRUS).

16.06 — Алесь Таболіч (лідэр і вакаліст гурта ZNICH).

19.06 — Сяржук «Шлёма» Лабандзіеўскі (гукарэжысэр).

22.06 — Кася Камоцкая (бард, лідэр рок-гурта НОВАЕ НЕБА).

23.06 — Юрась Ляўкоў (бас-гітарыст гуртоў МРОЯ, N.R.M.).

25.06 — Усевалад Крамушчанка (журналіст, блюзавы музыкант, аўтар канцэптуальных рок-эсэ «Гітары ці дошкі з драгом», «МРОЯ і яе вытокі» ды іншых у беларускай прэсе 80-90-х; цяпер жыве ў ЗША, дзе падрыхтаваў сольны альбом «Blues for Belarus» на вершы В. Мартыненкі).

ЛІПЕНЬ

7.07 — Сяржук Кныш (легендарны тэкставік БОНДЫ, а таксама бубнар гуртоў БОНДА і ULIS).

7.07 — Арцём Крышчановіч (клявішнік і скрыпаль гурта TESAŪRUS).

13.07 — Маруся Мятліцкая (беларуская бардэса з Польшчы).

13.07.1990 — нарадзілася самая прыкметная беларуская рок-традыцыя — «БАСовішча», першы канцэрт распачаў найбольш папулярны з нашых гуртоў тады ў Польшчы — віцебская ГРАМАДА.

16.07 — Анатоль Вечар (кліпмэйкер, тэлевідаоўца).

17.07 — Андрэй Дзяменьцеў (гітарыст гуртоў P.L.A.N. і КАЛІ ЮГА).

18.07 — Алесь Валашчык (экс-бубнар гурта TESAÛRUS).

20.07 — Зьміцер Вайцюшкевіч (вакаліст гуртоў ПАЛАЦ, KRIWI, WZ ORKIESTRA, мультыінструменталіст).

26.07 — Ігар Сакалоўскі (вакаліст легендарнага мэтал-гурта МАГІСТРАТ).

27.07.1990 — упершыню адчыняе дзьверы фэн-клуб ДАНЧЫК, пра што назаўтра паведамляе першая беларуская музычная газэта «Нотны аркуш».

30.07 — Сяржук «Астрон» Азарэнка (гітарыст мэтал-гурта AQUAMORTA).

ЖНІВЕНЬ

4.08 — Яраш Малішэўскі (музыка гурта PETE RAFF, аўтар тэкстаў гурта КРОНА, таленавіты рок-журналіст).

7.08 — Алесь Рудакоў (гітарыст гурта МАГІСТРАТ).

9.08.1910 (паводле старога стылю 27.07) — Ларыса Геніюш (вялікая беларуская паэтка, вершы якое прызнаюць надзвычай песеннымі й сучаснымі прадстаўнікі самых розных музычных напрамкаў: барды В. Цярэшчанка й А. Камоцкі, рор-госкавыя гурты ПЕСЬНЯРЫ, БЕЛЫ СОН, new-ageавы KRIWI, power-metalёвы DEADMARSH, блюзавы P.L.A.N., а названы БЕЛЫ СОН з Польшчы нават найменшым сваім падкрэсьлівае пераемнасць з творчасцю Л. Геніюш, адна з галоўных кніг якой акурат мае назву «Белы сон»).

12.08 — Лера Сом (бардэса, паэтка, настаўніца з Полацку).

14.08 — Віталь Супрановіч (кіраўнік канцэртова-выдавецка-

га лэйблу «БМАgroup», журналіст і прад'юсэр).

15.08 — Ігар Варашкевіч (вакаліст гуртоў БОНДА, КРАМА).

16.08 — Юрась Мурашка (першы прафэсійны беларускі рок-мэнэджэр, які ад 1986 да 1988 працаваў з гуртом МРОЯ, потым — з гуртом РЭЙ, а ад 1990 адыйшоў у немусычны бізнэс; з 2000 года прафэсійна калекцыянуе ўсе выданьні беларускага року).

17.08 — Андрэй Сапоненка (бубнар KRIWI, P.L.A.N., Žygomont VAZA, FLAT).

20.08 — Сяржук «Кот» Байкоў (бубнар гурта МАГІСТРАТ).

27.08 — Саша Ракавец (вакаліст гурта IQ-48).

30.08.1989 — у Варшаве заснаваны першы беларускі фэн-клуб («ULIS fan club International», ul. Mozarta, 3 — 614, Warszawa, 02736, Polska), дзейнасьць якога сягае ня толькі прастораў Польшчы, але й Беларусі, Нямецчыны, Вялікабрытаніі, ЗША, Канады.

ВЕРАСЕНЬ

5.09 — Алесь Суша (прад'юсэр і выдавец праектаў «Сьвяты вечар'2000», «Я нарадзіўся тут», «Скрыпка дрыгвы»).

9.09 — Вікторыя Ільлінская (папулярная менская аўтарка й выканаўца песень на вершы беларускіх паэтаў).

13.09 — Алесь Лось (этнограф, заснавальнік Капэлі аўтэнтычнай музыкі, мастак, графік).

14.09 — Лявон Вольскі (вакаліст праектаў МРОЯ, N.R.M., КРАМБАМ-БУЛЯ, а магчыма й... ЗЕТ).

14.09 — Іван Кірчук (заснавальнік этна-трыю ТРОЦА).

20.09.1903 — Наталля Арсеньнева (геніяльная беларуская паэтка, якая нарадзілася ў Баку, а памерла ў

Ню-Ёрку, шмат песень на ейныя вершы выконваў Данчык; яна пераклала на беларускую мову нават песня-роўскія гіты «Хатка па-над рэчкаю», «Белавежская пушча» й г.д.).

25.09 — Генадзь Сыраваш (гукарэжысэр, саўндпрад'юсэр, заснавальнік студыі X-NOISE FACTORY).

26.09 — Віталь Зыблюк (кастынг «BMAgroup», гітарыст гуртоў SLAVIR, PARASON).

29.09 — Вітаўт Мартыненка (журналіст, рок-паэта, перакладчык, аўтар кніг «Праз рок-прызму», «222 альбомы беларускага року... і ня толькі», «Пошукі ідыліі», «Свой сярод чужых» ды інш., рэдактар і выдавец беларускага тэксту «Quo Vadis» Г.Сянкевіча, стваральнік лэйблу «Prynamsi records»).

29.09 — Кастусь Елісеў (заснавальнік і кіраўнік бардаўскага лэйблу «Limas»).

КАСТРЫЧНІК

2.10 — Зьміцер Сідаровіч (бард, вакаліст і гітарыст гурта КАМЭЛОТ).

12.10 — Алесь Лютыч (вакаліст і гітарыст гурта :B:N).

13.10.1896 — Мікола Шчаглоў-Куліковіч (выдатны беларускі кампазытар у ЗША, аўтар опэраў «Усяслаў Чарадзей», «Лясное возера», аўтар ужо клясычных песень на вершы М. Багдановіча, Я. Купалы, Н. Арсеньневай, У. Жылкі, У. Дубоўкі, якія з посьпехам гучаць і ў навамодных праектах кштальту «Я нарадзіўся тут», «Hard Life — Heavy Music» і г.д.).

16.10 — Сяржук Сокалаў-Воюш (наваполацкі бард, паэта, журналіст, аўтар кнігі «Кроў на сумётах», цяпер жыве ў ЗША).

19.10 — Янак Грэскі (экслюзіў-

ны дыстрыб'ютар «BMAgroup» па Менску).

22.10 — Аляксей Паўловіч (бас-гітарыст гурта КРОНА, які ў 90-х праявіў сябе адметнай манэрай граньня ў гуртах ULIS, НОВАЕ НЕБА, а потым быў заснавальнікам гурта INDIGA).

28.10 — Аляксей Гладыш (бубнар гуртоў DEADMARSH і VICIOUS CRUSADE).

29.10 — Алег Клімчанка (бас-гітарыст гурта PARTYZONE).

ЛІСТАПАД

3.11 — Эндру Восіпчык (бас-гітарыст гуртоў EXIST, LONG PLAY, PARASON).

7.11 — Піт Паўлаў (гітарыст гуртоў N.R.M., KRIWI, PETE PAFF, GARADZKIJA).

7.11.1997 — упершыню адчыняе дзьверы фэн-клуб N.R.M., прэзэнтацыя праходзіць у выглядзе гульні ў партызанаў.

12.11 — Валер Канішчаў (прад'юсэр гурта KRIWI ды актор папулярных беларускіх сэрыялаў «Браты Рыко», «Дуброўскі» і нямецкіх «Страйк», «Сустрэча з факірам»).

14.11 — Зьміцер Бартосік (бард, паэта, журналіст, аўтар кнігі «Чорны пісталет»).

14.11 — Ігар Войніч (вакаліст, бас-гітарыст, аўтар музыкі й тэкстаў гурта КАМЭЛОТ).

15.11.1951 — Віктар Скорбагатаў (знакаміты опэрны барытон, мастацкі кіраўнік творчай ініцыятывы «Беларуская капэля», прафэсар Беларускай Акадэміі Музыкі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі, заслужаны артыст Беларусі).

18.11 — Юрка Асеньнік (лідэр беларускіх гуртоў R.F.BRANA і ZERO-85 у Польшчы).

22.11 — Зьміцер Сасноўскі (вакаліст і лідэр гурта СТАРЫ ВОЛЬСА).

24.11 — Сяржук Анішчанка (вакаліст гуртоў ГРУНВАЛЬД, РОКАШ, заснавальнік тэатра-студыі ЗЬНІЧ, арганізатар самага стабільнага нездзяржаўнага фэсту «Рок-Кола», легендарны шоўмэн Полаччыны).

24.11 — Андрэй Мельнікаў (бард).

26.11.1930 — Уладзімір Караткевіч (выдатны паэта й празаік, паводле твораў якога створана мноства песень, падрыхтаваны супольны рок-праект «Скрыпка дрыгвы», аўдыёаповесць «Ладзьдзя распачы», шэраг аркестравых праграмаў).

26.11 — Ганна Плясанава (вакалістка рэп-праекту PLEASE mr. STANL).

СЬНЕЖАНЬ

1.12 — Георгій Станкевіч (гітарыст гурта P.L.A.N.).

2.12.1956 — геніяльны беларускі оперны бас Пётра Колюха даў сольны канцэрт у ню-ёркскім «Carnegie Hall».

5.12.1886 — Мікола Равенскі (беларускі кампазытар і хормайстар у Бэльгіі, аўтар гімна «Магутны Божа»).

9.12 — Сяржук Краўчанка (бас-гітарыст легендарных гуртоў БОНДА і ULIS, у апошнім быў таксама разам

з Фэліксам Аксёнцавым аўтарам канцэпцыі калектыву).

11.12 — Андрэй Плясанаў (мастак, вакаліст, гітарыст і кампазытар P.L.A.N., PLEASE mr. STANL).

13.12 — Уладзімір Бярбераў (дудар, заснавальнік і лідэр гурта ЛІЦЬ-ВІНЫ).

14.12 — Анатоль Мяльгуй (журналіст, стваральнік нацыянальнай школы рок-крытыкі, аўтар кніг «Праз рок-прызму» ды «222 альбомы беларускага року... і ня толькі», рэдактар паэтычнага зборніка «Прыналежнасьць»)

16.12 — Вячаслаў Корань (гітарыст гуртоў БОНДА, ULIS, у пазьнейшых рэінкарнацыях апошняга стаў таксама аўтарам тэкстаў і вакалістам).

21.12.1957 — адбыўся другі вялікі ню-ёркскі канцэрт опэрнага баса Пётры Колюха.

21.12 — Алесь Памідораў (рок-вакаліст, кампазытар, рэпер, тэлевадоўца).

24.12 — Алег Клімаў (рэдактар «Музыкальнай газеты», адзін з найбольш аб'ектыўных крытыкаў у плыні беларускага року).

*В.М. паводле беларускага музычнага постар-каляндара «Viza N.R.M.»
В.Супрановіча (Мн., «БМАgroup», 2003)*

Індэкс рэлізаў

A-Z

- A & K**
Ajtanomnaja navigacyja.....415
- APRAXIA**
Знак ваўка..... 286
- AQUAMORTA**
Zaklik kryvi 363
- BIELY SON**
Белы сон..... 111
- :B:N:**
Не трывай! 398
- CLASSIC AVANTGARDE**
Беларускае эўрапейскае..... 165
- CONTREDANCE**
Early music..... 161
- DANCHYK**
Беларусачка..... 93
Я ад вас далёка..... 94
Ровеснікі/Соеvals 98
Мы яшчэ сустрэнемся..... 100
Калядныя песні..... 101
- DANCHYK / БАРТКЕВІЧ**
Мы адной табе належым... 96
- DEADMARSH**
Грані 385
- DEVIATION**
Эўрапейскія апачы 284
- DEVIATION & KALIAN**
*Lukashenka... Uber alles /
У краіне цудаў*..... 281
- EŬFORYJA**
Маё неба, маё пекла 150
- EXIST**
Х БАСовішча 56
- GLORIA**
*Парафіяльны хор Менскай
архікатэдры* 187
- GUDA**
Ігры багоў 271
- HARACKIJA**
Сіні апэльсын 321
На далоні 322
- HARDCOREМАНІЯ: ЧАДУ!**
Розныя выканаўцы 31

HRAMADA		NEW COSMOPOLIS	
Бараболі	104	Любоў	106
IMPRUDENCE		Хрыстос нарадзіўся	107
Road To Nowhere	389	Хрыстос уваскрос	108
INDIGA		Gloria Patria Rutenia Alba	110
Zajeńka	418	OSIMIRA	
Дні	400	Проща	269
IQ 48		P.L.A.N.	
Вар'яты	408	Blues у канцы тунэлю	376
KRAMA		Вам слова, Джон Ячмень!	378
Enjoy The Silence	348	Вялікае калі ласка	380
Vodka on Ice	343	P.L.A.N. unplugged	
KRIWI		Piosenki samotnego Lićwina (Żnić nadziei)	382
Hej loli!	220	PARTYZONE	
За туманам.....	222	Трэба рабіць	370
Усе лугі	224	Сьмерці няма	372
Minsk-Berlin	226	PERSONAL DEPECHE	
LITUUS		Belarusian DM tribute	47
Medieval music	163	PETE PAFF	
MELODY OF OSHAWA		Паглыбленьне	324
Belarusian Dances	176	PIEŚNI SVABODY	
METALLECTION		Nie dla prodażu	417
Hard life –heavy music I	25	POSTSCRIPTUM	
Hard life –heavy music II	27	Вандроўка	402
Metallection (HLHM) III	29	RIMA	
MORE КАХАНЬНЯ		Праз жыцьцё	355
Розныя выканаўцы	58	SONCAVAROT	
N.R.M.		Радзіма	387
La-La-La-La	306	TESAŪRUS	
Одзірыдзізіна	307	Аднава тэзаўруса	396
Пашпарт грамадзяніна N.R.M. ...	309	TRIQUETRA	
Акустычныя канцэрты канца XX ст.	311	Скандал	390
Самотнік	312	TROITSA	
Тры чарапахі	314	Троіца	201
Дом культуры	316	Live At Oerol-99	204
Справаздача 1994-2004	318	Журавы	205
NEURO DUBEL		«7»	207
П.И.О.Т.К.У.К.У.К.	290		
Танкі	292		

ULIS		ZET	
Чужаніца	334	З Новым годам!	319
Краіна доўгай белай хмары	336	zigzag	
Танцы на даху	338	Vionic@	404
Падарожжа	340	ZNICH	
Люстэрка	341	Язычнік я	356
UR'IA		Язычнік я / Дух зямлі /	
Вэсначуха	229	Адчуванні вясны	358
Разьвітаньне з казой	232	Запаветы Апошняга Старца	361
UŽ JSME DOMA		ŽYGIMONT VAZA	
Jaro, peklo, podzim, zima	43	Стан галюцынацыі	274
VIZA НЕЗАЛЕЖНАЙ		Камбінат	277
РЭСПУБЛІКІ МРОЯ		Кайн	279
Belarusian N.R.M. tribute	49		

A-Я

Адам ГЛЁБУС		Алесь ЛОСЬ & ПРОШЧА	
Песьні	374	Ліра (лірніцкія песьні, псалмы й канты)	189
Алег АТАМАНАЎ		АЛЯКСАНДРА І	
Слова любові	116	КАНСТАНЦІН	
АЛЕН		За ліхімі за марозамі	192
Толькі сон	118	Сойка	194
Алесь КАМОЦКІ		Мой Галілей. Лепшае	196
Зорка спагады	137	Аляксандр ПАМІДОРАЎ	
Псалмы	139	Сьвята пакрадзеанае	365
Алесь ЛОСЬ		Андрэй МЕЛЬНІКАЎ	
Традыцыйная смыковая музыка		Успамін	147
Беларусі	191	АРМАГЕДОН	
		БАСовішча 2002	64
		БАСОВІШЧА-98	
		Конкурс	54

БЕЗЬ БЛЕТУ	
<i>На неба</i>	120
БЕЛАРУСКІ ТУРБАМІХЭР	
<i>Розныя выканаўцы</i>	61
БЕЛАРУСЬ	
<i>Музычны фальклёр Палесься</i>	178
БОНДА	
<i>Прыйдзе іх дзень</i>	294
<i>Залаты фонд беларускага рок-н-ролу</i>	296
БУМЭРАНГ	
<i>Беларуская Унія Музыкай</i>	69
Віктар ШАЛКЕВІЧ	
<i>Правінцыя</i>	125
<i>Добрай раніцы</i>	19
<i>За сто крокаў ад Вострае брамы, альбо Геаграфія ВКЛ і ваколіцаў</i>	126
Вікторыя ІЛЬПНСКАЯ / Славамір АДАМОВІЧ	
<i>Прыгожае</i>	154
Вальжына ЦЯРЭШЧАНКА	
<i>Live. The Best Of</i>	128
<i>...Хтось крануўся крылаў...</i>	130
ВАРТА ВЕЖЫ БАГОЎ	
<i>International Gods Tower tribute</i>	52
Васіль БЫКАЎ	
<i>Быкаў на Свабодзе</i>	174
ВЕТАХ & ВЕРАС	
<i>Тэмпаральнасць</i>	198
Вольга ПАЎЛОЎСКАЯ	
<i>Беларускія калыханкі</i>	172
Вольга СІДАРУК	
<i>Берасцейскае вогнішча</i>	143
ВОЛЬНЫЯ ТАНЦЫ	
<i>слухай сваё</i>	8
<i>новая альтэрнатыва</i>	10
<i>альтэрнатыва ВУ</i>	11
ВОПЛІ ВІДОПЛЯСОВА	
<i>Лучшыя песні</i>	37
ВРУЦЭЛЕТА	
<i>Варошыла</i>	117
ВЯЛІКАЕ КНЯСТВА	
<i>The Best</i>	255
ГЕНЭРАЛЫ АЙЧЫННАГА РОКУ	
<i>Лепшае з 80-х, 90-х, 00-х</i>	67
ГОСЬЦІЦА	
<i>Пералёт-трава</i>	267
ГРУНВАЛЬД	
<i>Старыя назовы</i>	332
ЗАБАРОНЕННЫЯ ВЯРШЫНІ	
<i>Зь нямецкіх архіваў 1930-х гадоў</i>	39
ЗОЛАК	
<i>Зазірні ў неба</i>	288
Зьміцер БАРТОСІК	
<i>Да пабачэння, do widzenia, viso gero</i>	133
Зьміцер ВАЙЦЮШКЕВІЧ	
<i>Цацачная крама</i>	257
<i>Баляды</i>	259
<i>Паравіны году</i>	261
<i>Паравоз каханьня</i>	265
Зьміцер ВАЙЦЮШКЕВІЧ ды інш.	
<i>Бывайце здаровы!/Bella Ciao!</i>	263
ЗЬМЯЯ	
<i>Усё дзеля Вас</i>	406
Іван КІРЧУК	
<i>Спадчына загінулых вёсак</i>	209
КАЛЬЯН	
<i>Б.Н.</i>	283
КАЛЯДЫ, РОЖСТВО, ШЧОДРЭЦ	
<i>Залаты фонд ліцьвіна-крывіцкага фальклёру</i>	228
КАМАЕДЗІЦА	
<i>Дзеці лесу</i>	394

- КАМЭЛОТ**
У Краіне Талераў 351
- КАРДОН**
Радыяцыя 353
- Кася Камоцкая &
НОВАЕ НЕБА**
Акустыка 302
- КНЯЗЬ МЫШКІН**
Кошык 392
- КРАМА**
Хавайся ў бульбу 345
Наваполацкі канцэрт 349
- КРАМБАМБУЛЯ**
Паўлітра добрага настрою 85
- КРАМБАМБУЛЯ 1½**
Каралі раёну 86
- КРОНА**
Скрынка 410
- КУПАЛІНКА**
Зорка Вэнэра 113
- ЛІЦЬВІНЫ**
Галуб на чарэшні, галубка
на вішні 233
Неба і зямля 235
5 Сакавіка 237
Ой, у лузе-лузе... 238
Ой, у лузе-лузе... (другое
выданьне, зь відэабонусамі) 240
- Лана МЕДЗІЧ**
УрэшцеРэшт 141
- Ларыса ГЕНІЮШ**
Жыць для Беларусі 23
- Лера СОМ**
Genius Loci 149
- ЛЕГЕНДЫ ВЯЛКАГА
КНЯСТВА**
Гістарычная музыка Беларусі ... 155
Старажытная зямля 159
- Лявон БАРТКЕВІЧ**
Сьпявай мне, дзяўчынка 103
- Мікола РАВЕНСКІ**
Магутны Божа 16
- Міхась ЗАБЭЙДА-СУМІЦКІ**
Ластаўкі ў стрэсе 13
- Марыя СКУРАТОВІЧ**
Табе, Хрысьце! 135
- МРОЯ**
Дваццаць восьмая зорка 304
- МУЗЫЧНЫ ФАЛЬКЛЁР
БЕЛАРУСІ**
Розныя выканаўцы 180
- МЯСЦОВЫ ЧАС**
Мой дом / Украіна 326
- МЯСЦОВЫ ЧАС**
Халі-Галі 328
- НАРОДНЫ АЛЬБОМ**
Канцэптуальны праект
М. Анемпадыстава 77
- НЕРУШ**
Folk Art Group of the Belarus State
University 181
- НОВАЕ НЕБА**
Песьні розных гадоў 299
Цэпеліны 301
- ПІЎНЫ АЛЬБОМ**
Тэматычны праект
В. Супрановіча 88
- ПАЛАЦ**
Folk Modern 211
Дарожка 213
Летшае 214
Чужыя дзеўкі 217
Сьвяточны 219
- ПАЛАЦ & dj Ray Хвісевіч**
Танчыць Палац 216
- ПАРТЫЗАНСКАЯ ШКОЛА**
Supolny muzyčny prajekt 414

Пасадзіў DEAD RAPкy	
<i>Rap Not Dead</i>	34
ПЕСЬНЯРОК	
<i>Belarusian Песняры tribute</i>	45
ПЕСЬНЯРЫ	
<i>Песняры-2001</i>	91
ПОШУК	
<i>Наш абавязак заставацца жыць/ Першы крок</i>	330
ПРЭМ'ЕР ТУЗІН'	
<i>Розныя выканаўцы</i>	70
РАДАВОД	
<i>Фальклёрны ансамбль ЗАТ «Аплянт»</i>	185
Сафія & Алесь ЛОЙКІ	
<i>Made in Belarus</i>	114
Станіслаў МАНЮШКА	
<i>Песні з-над Нёмна й Дзвіны</i>	20
СТАРЫ ВОЛЬСА	
<i>Келіх кола</i>	243
<i>Вір</i>	244
<i>Вершт</i>	246
<i>Шлях</i>	248
<i>Ладзьдзя распачы</i>	250
<i>Скарбы Ліцьвінаў</i>	252
<i>Сярэднявечная дыскатэка</i>	254
СТОЛІНШЧЫНА	
<i>Экспэдыцыя Івана Кірчука</i>	199
СВЯТАЯ НОЧ	
<i>Калядны праект музычнага таварыства «Ліра»</i>	76
СВЯТЛІЧКА	
<i>Моладзевая літсуполка г.Баранавічы</i>	168
СВЯТЫ ВЕЧАР '2000	
<i>Калядны альбом</i>	74
СЬЦЯНА	
<i>БАСовішча 2005</i>	65
СЭРЦА ЭЎРОПЫ IN ROCK	
<i>Розныя выканаўцы</i>	59
Сяржук СОКАЛАЎ-ВОЮШ	
<i>Нефармальны Беларус</i>	15
<i>Беларускія сюжэты</i>	145
Сяржук ТРУХАНОВІЧ	
<i>Нараджэньне таямніцы</i>	368
ТАРПАЧ	
<i>Усё будзе...</i>	412
ТАРТАК	
<i>Дето_графічний выбух</i>	37
ТНМ КОНГО	
<i>Неформат</i>	37
Уладзімір АРЛОЎ	
<i>Галярэя Клію</i>	167
УНІЯ	
<i>Беларускія маршы і песні. Лірыка змаганьня</i>	171
ХАРЛІ	
<i>Родныя мясціны</i>	123
ХАРОШКІ	
<i>Фальклёрна-харэаграфічны ансамбль</i>	183
Эдуард АКУЛІН	
<i>Напачатку была Песня</i>	152
ЯР	
<i>Вясна-красна</i>	273
Я ЛЮБЛЮ ЛІЦЭЙ:	
<i>Audio-multimedia CD</i>	81
<i>Веру ў цябе!</i>	83
Я НАРАДЗІЎСЯ ТУТ	
<i>Канцэптуальны праект А. Сушы</i> ..	79

Зьмест

Прадмова	5
Сэрыійныя выданьні	8
Вольныя танцы	8
Беларускі музычны архіў	13
Стылістычныя энцыкляпэды	25
Ліцэнзыйныя выданьні	37
Складанкі, канцэртковыя запісы	54
Супольныя праекты	74
Канцэптуальныя рэлізы	91
Лёгкая музыка.....	91
Барды.....	125
Гістарычныя праграмы.....	155
Аўтэнтнык, world music, new age	176
Рок-музыка.....	274
Лацінка (<i>NEW!</i>).....	414
Сотня важных датаў	420
Індэкс рэлізаў	426

Увага!

**«БМАgroup» рыхтуе да друку
ляшчэ адзін грунтоўны том**

Вітаўт
МАРТЫНЕНКА

Пошукі ідыліі

Проза й паэзія знакамітага аўтара,
Авангардызм жанраў, стылёвае
наватарства і, галоўнае, жывы дух
рок-н-рола, якім прасякнутыя ўсе
творы Вітаўта Мартыненкі.
Гэта амаль вяртаньне «ідыліі»
В.Дуніна-Марцінкевіча...

Зьвяртайцеся па тэл.: (017) 243-59-27, (029) 649-08-88



Каталёг музычнага лэйбла BMAgroup

Кантакт: w1979@tut.by; www.bma.home.by; 220085, Менск, а/с 5

CD BMA	Выканаўца	Назва	Выданьне
001	Вольныя танцы: слухай сваё		зборнік 1999
002	Вольныя танцы: новая альтэрнатыва		зборнік 2000
003	Міхась Забэйда-Суміцкі	<i>Ластайкі ў стрэсе</i>	2000
004	Легенды Вялікага Княства		зборнік 2000
005	Вольныя танцы: альтэрнатыва_by		зборнік 2001
006	Сяржук Сокалаў-Воюш	<i>Нефармальны беларус</i>	2001
007	Сэрца Эўропы In Rock		зборнік 2001
008	Hard Life — Heavy Music I		зборнік 2001
009	Мікола Равенскі	<i>Магутны Божа</i>	2001
010	КРАМА	<i>Хавайся ў бульбу</i>	2001, сумесна з Bulba Records
011	NEURO DUBEL	<i>П.И.О.Т.К.У.К.У.К.</i>	2002
012	Віктар Шалкевіч	<i>Добрай раніцы</i>	2002
013	Hardcoreманія: чаду!		зборнік 2002
014	PARTYZONE	<i>Трэба рабіць</i>	2002, сумесна з Prynamsi Records
015	Сяржук Трухановіч КРАМА, ПАЛАЦ	<i>Нараджэньне таямніцы</i>	2003
016	ЛІЦЬВІНЫ	<i>Галуб на чарэшні, галубка на вішні</i>	1992, перавыданьне 2002 сумесна з Limas
017	ZNICH	<i>Запаветы апошняга старца</i>	2003
018	Hard Life - Heavy Music II		зборнік 2003
019	DEADMARSH	<i>Грані</i>	2003, сумесна з DeathBell Prd.
020	Vіza Незалежнай Рэспублікі Мроя		2003, трыб'ют N.R.M.
021	СТАРЫ ОЛЬСА	<i>Шлях</i>	2003
022	Сьвяты вечар '2000		1999, перавыданьне 2003
023	Вальжына Цярэшчанка	<i>Хтось крануўся крылаў</i>	2003
024	Народны альбом		супольны праект 1997, перавыданьне 2003
025	ПАЛАЦ & dj Ray Хвісевіч	<i>Палац танчыць</i>	2001, перавыданьне 2003
026	КРАМА	<i>Гарэлка на лёдзе</i>	1993, перавыданьне 2003
027	Я нарадзіўся тут		супольны праект 1999, перавыданьне 2003
028	:B:H:	<i>Не трывай!</i>	2003, сумесна з Prynamsi Records
029	Пасадзіў DEAD RAPку/Rap Not Dead		зборнік 2004
030	Генэралы айчыннага року		зборнік 2004
031	Я люблю ліцэй: веру ў цябе!		супольны праект 2004
032	ЮР'Я	<i>Вэсначуха</i>	2000, перавыданьне 2004
033	КРАМА	<i>Наваполацак '96</i>	2004
034	ULIS	<i>Чужаніца</i>	1989, перавыданьне 2004
035	ULIS	<i>Краіна доўгай белай ммары</i>	1990, перавыданьне 2004
036	ULIS	<i>Танцы на даху</i>	1993, перавыданьне 2004
037	ГОСЬЦІЦА	<i>Пералёт-травы</i>	2004
038	КАМЭЛОТ	<i>У Краіне Талераў</i>	1995, перавыданьне 2004
039	INDIGA	<i>Дні</i>	2004
040	ТРОІЦА	<i>Troitsa</i>	1998, перавыданьне 2004
041	ZNICH	<i>Язычнік я</i>	1997, перавыданьне 2004

CD BMA	Выканаўца	Назва	Выданьне
042	OSIMIRA	<i>Проща</i>	2004
043	Станіслаў Манюшка	<i>Песьні з-над Нёмна й Дзвіны</i>	2004
044	ЯР	<i>Вясна красна</i>	2005
045	P.L.A.N.	<i>Вялікае калі ласка</i>	2004
046	ЛІЦЬВІНЫ	<i>Неба і Земля</i>	1994, перавыданьне 2004 сумесна з Limas
047	ЛІЦЬВІНЫ	<i>5 Сакавіка</i>	1996, перавыданьне 2004 сумесна з Limas
048	METALLECTION (Hard Life — Heavy Music) III		зборнік 2004
049	СТАРЫ ОЛЬСА	<i>Скарбы ліцьвінаў</i>	2CD, 2004
051	Легенды Вялікага Княства 2		зборнік 2005
052	ЗЬМЯЯ	<i>Усё дзеля Вас</i>	2005
053	GUDA	<i>Ігры багоў</i>	2005
054	POSTSCRIPTUM	<i>Вандроўка</i>	2005
055	zIGZAG	<i>Bionic@</i>	2005
056	IMPRUDENCE	<i>Road To Nowhere</i>	2005
057	Сталіншчына		экспэдыцыя І.Кірчука, 2005
058	PARTYZONE	<i>Сьмерці няма</i>	2005
059	ТАРПАЧ	<i>Усё будзе...</i>	2005
060	Каляды		збор аўтэнтэтыкі Юрася Выдронка, 2005
061	KRIWI	<i>Hej Joli</i>	1996, перавыданьне 2005
062	ПАЛАЦ	<i>Folk Modern</i>	1995, перавыданьне 2005
063	Кася Камоцкая & НОВАЕ НЕБА	<i>Акустыка</i>	2005
064	Данчык	<i>Я ад вас далёка</i>	1985, перавыданьне 2005
065	Ларыса Геніюш: Жыць для Беларусі 2005		
066	Варта Вежы Багоў		2CD, 2005, міжнародны трыб'ют GODS TOWER
067	P.L.A.N.unplugged	<i>Piosenki samotnego ličwina [Znič nadziei]</i>	2005
069	МЯСЦОВЫ ЧАС	<i>Мой дом/Украіна</i>	1989-90, сумеснае з Prynamsi Records перавыданьне 2005
070	INDIGA	<i>Заенька</i>	2006, EP
071	СТАРЫ ОЛЬСА	<i>Гераічны эпас</i>	2006
072	ЮР'Я	<i>Калі-Чакра</i>	2006
Рыхтуюцца да выданьня			
068	Данчык	<i>Беларуська</i>	1978, перавыданьне 2006
071	Віктар Шалкевіч	<i>Гарадзенец прыямліўся ў Менску</i>	Live, 2006
076	Віктар Шалкевіч	<i>Смутны беларускі блюз</i>	2006
077	Віктар Шалкевіч	<i>Баяды й рамансы</i>	2006
074	Данчык/Барткевіч	<i>Мы адной табе належым...</i>	1989, перавыданьне 2006
075	Міхал Клеафас Агінскі	<i>Успамін</i>	2006
078	Сяргей Новік-Пяюн	<i>Зорачкі</i>	2006
079	Данчык	<i>Мы яшчэ сустрэнемся</i>	1992, перавыданьне 2006
080	МЯСЦОВЫ ЧАС	<i>Слата/Халі-Галі</i>	1988/99, перавыданьне 2006
081	:Б:Н	<i>Жыве рок-н-рол!</i>	2006
082	МРОЯ	<i>28-я зорка</i>	2006
083	БОНДА	<i>Лепшае</i>	2006
084	НОВАЕ НЕБА	<i>Мая краіна</i>	2006

АКОРДЫ І ТЭКСТЫ ЧАТЫРОХ ПЕСЬНЯЎ

МАЁ СЭРЦА

PARTYZONE+Руся, альбом «Сьмерці няма»

Cm **Ab**
Гарбата й запалкі, тытунёвы дым.
Cm **Ab**
Няма каханьня ў нашым жыцьці.
Fm **Cm/Eb**
Грошай ня маю, працаваць лянота,
Ab **B**
Яшчэ адзін дзень маёй адзіноты.

Прыпеў:

Cm **Fm**
А маё сэрца ціха бьецца,
Cm **Fm**
А маё сэрца не здаецца,
Eb **B**
А маё сэрца яшчэ бьецца, -
Fm **Cm**
То маё сэрца, то маё сэрца.

Cm **Ab**
Думкі забілі галаву.
Cm **Ab**
Тая баліць – не магу.
Fm **Cm/Eb**
Навокал гвалтуюць, кватэра грыміць,
Ab **B**
А я разважаю, як далей жыць.

Прыпеў

Cm **Ab**
Перад вачыма дарогі дзьве.
Cm **Ab**
То ёсьць пытаньне – а шчасьце дзе?
Fm **Cm/Eb**
Жыцьцё - анкета: пытаньне - адказ,
Ab **B**
То прыгалубіць, а то па вушах дасць.

Прыпеў

БЕЛАЯ ЛЕБЕДЗЬ

НОВАЕ НЕБА, альбом «Акустыка»

C
Надта хочацца ў вырай
Am
Мая Белая Лебедзь.
Dm
А ці хочаце вы ў рай? -
G
Мне хацелась бы ведаць.
C
Мне хацелась бы ведаць,
Am
Мне хацелась бы верыць,
Dm
Што вы хочаце ў вырай,
G
Мая сумная Лебедзь.

Цёплы восеньскі вецер
Прынясе павуціну,
Сумны восеньскі вечар
Прыйдзе ў Вашу хаціну.
А за вокнамі шэрань,
І ня ўбачыць край-сьвету.
У нябёсах у шэрых
Я растану бяз сьледу.

Надта хочацца ў вырай,
Мая Белая Лебедзь.
Ляцім зь мірам як зь лірай,
Чарада нас прывеціць.
Чарада нас прывеціць
І мой сум не прыкмеціць,
Мая Белая Лебедзь,
Мая сумная Лебедзь.
Мая сумная Лебедзь.

КРАЙ ТЫ МОЙ, КРАЙ

НАРОДНУ АЛБОМ, супольны музычны праект

Em **G**
Мы дапіць не пасьпелі да дна,
D **Em**
Як раптоўна пачулі: «Вайна»
Em **G**
Ты сказаў мне: «Даруй і бывай»
D **Em**
І пайшоў бараніць наш край.

Прыпеў:

C **Em**
Край ты мой, Край,
G **D**
Грай, гэі нам, грай,
C **Em**
Дай веры дай,
D **Em**
І мы пераможам.

Мы ў шэрых мундырах
Пад шэрым крывіцкім небам
Перад навалай з усходу
Станем мурам каменным.

Будзем стаяць непарушна
Будзем стаяць непахісна.
З намі вера й праўда,
З намі Божая Маці.

Прыпеў

З намі Анёл-абаронца
Будзем стаяць бясконца
Пакуль толькі хопіць моцы,
Пакуль толькі будзем жывы!

Прыпеў

ЗАЕНЬКА (народная песня)

INDIGA, альбом «Заенька»

Am **G** **Am** **G**
А ў заенькі тры домухны:
D **C** **G**
Адна дома - лесам бегчы,
Am **G** **Am** **G**
Друга дома - полем бегчы,
D **C** **G** **Am-G-F-F-D**
Трэцьця дома — морам, морам плыць.

А ў заенькі тры домухны:
Полям бегчы - стральцы забьюць,
Лесам бегчы - ваўкі зьяду-у-ць,
Морам плыць – утаплюся.
(Плыць морам, морам, морам.)

А ў заенькі тры домухны:
Адна дома — полем, полем, полем...
Лесам, лесам бегчы.
Полям, полям, бегчы.
Лесам, полям, лесам,
Морам, морам плыць.



Polonia

POLSKIE RADIO

*Перадачы Беларускай службы
«Радыё Палёнін» праграмы для замежжа
Польскага радыё можна слухаць на кароткіх
хвалях а 16.30 і 19.30 (наводле беларускага
часу; частоты 6035, 7180 і 6050 kHz), на
спадарожніку «Eutelsat II P-6 Hot Bird» (13°
усходняе даўжыні, частата 11.474 GHz,
гарызантальная паларызацыя, наяўная гучу 7.38
MHz, а 7.30, 16.30, 19.30 і 23.30), ды ў Інтэрнэце
ў жывым эфіры і ў запісе у некалькіх лічбавых
фарматах Real Audio і Windows Media.
Дастаткова ўвайсці на сайт Беларускае
службы www.polskieradlo.pl/polonia
і слухаць у любы час.*

*Перадачы Беларускай службы Радыё Палёнін
можна слухаць таксама ў рэтрансляцыях.
«Baltic Waves» рэтрансляюе аднагадзінную
перадачу а 24.00 гадзіне на сярэдніх хвалях
(частата 612 kHz), а «Radio znad Wilii» — дзьве
паўгадзінныя перадачы:
а 4.30 і 22.00 на хвалях FM (103,8 MHz).*

www.metollection.com



metollection



інтэрнэт-вэрсія www.bielarus.org

БЕЛАРУС

BIELARUS / Belarusian Newspaper in Free World

Published by Belarusian American Ass'n. E-mail: hazelabelarus.att.net

Address: BELARUS, P. O. Box 3225, Farmingdale, NY 11735 USA

тузін гітоў
music.fromby.net

12

ТУТ.ВУ

Б Е Л О Р У С С К И Й П О Р Т А Л

Наша Ніва

П Е Т Р І А Д О Г Е Т А Р У С К І Е П Р А Т А

Музычна-даведкавае выданьне

Вітаўт МАРТЫНЕНКА, Анатоль МЯЛЬГУЙ

222 АЛЬБОМЫ БЕЛАРУСКАГА РОКУ

і ня толькі...

(Праз рок-прызму'2)

Мастацкая аздоба вокладкі — Сяржук Скрыпнічэнка.

Вёрстка каляровых

уклеек — Алесь Таболіч, Андрэй Плясанаў.

Вёрстка — Паўль Ёрмак.

Карэктар — Марыя Грудзько.

Рэдактар — Вітаўт Мартыненка.

Падпісана да друку . .06. Фармат 60x84 1/16.

Папера афэтная. Гарнітура Georgia.

Друк афэтный. Ум. друк. арк. 23.8.

Ул.-выд. арк. 28.8. Замова № .

Наклад 2000 асобнікаў.

Выдавец: «БМАgroup».

Паліграфічнае выкананьне: СП «Мэдысонт» ТАА.

Адрас: 220004, Менск, вул. Ціміразева, 9.